

BOSNA I HERCEGOVINA
Institucija ombudsmena/ombudsmana
za ljudska prava
Bosne i Hercegovine

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Институција омбудсмена/омбудсмана
за људска права
Босне и Херцеговине

Godišnji izvještaj

o rezultatima aktivnosti

Institucije ombudsmena za ljudska prava

Bosne i Hercegovine za 2018. godinu

Banja Luka, mart 2019. godine

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
O REZULTATIMA AKTIVNOSTI
INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2018. GODINU

Banja Luka, mart 2019. godine

„Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ona su obdarena razumom i sviješću i trebaju jedni prema drugima postupati u duhu bratstva.“

OPĆA DEKLARACIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

1948.-2018.

70 godina od usvajanja

Štampa:

TMP Društvo za zapošljavanje slijepih i slabovidnih lica doo, Sarajevo

Tiraž:

80

SADRŽAJ

I. PREDGOVOR	7
II. SAŽETAK.....	8
III. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2018. GODINI	13
IV. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA	17
4.1. Pravosudni sistem i pravna pomoć	18
4.1.1. Sudovi	18
4.1.2. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine	22
4.1.3. Tužilaštva	23
4.1.4. Besplatna pravna pomoć	24
4.2. Pravo na pristup informacijama	24
4.3. Pravo na imovinu	28
4.4. Uprava	30
4.5. Inspekcije	32
4.6. Policija.....	34
4.7. Specijalni izvještaj o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini	36
4.8. Specijalni izvještaj o izgledu, upotrebi i zaštiti državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini.....	38
4.9. Vladina i ministarska imenovanja	40
V. ODJEL ZA EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA.....	44
5.1. Pravo na rad.....	45
5.1.1. Neuplaćivanje doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje.....	47
5.1.2. Pitanje otpremnina u Republici Srpskoj, odnosno Federaciji Bosne i Hercegovine ...	48
5.1.3. Sporost nadležnih tijela u postupcima pri ostvarivanju prava iz radnog odnosa	49
5.1.4. Stečajni postupci	50
5.1.5. Povreda konkursnih procedura	51
5.1.6. Povreda prava na porodijsku naknadu u Federaciji Bosne i Hercegovine.....	51
5.2. Pravo na penziju	52
5.3. Zdravstvena zaštita	54
5.3.1. Problem pacijenata s metastatskim melanomom	56
5.3.2. Problem pacijenata s dijabetesom	57
5.3.3. Pitanje plaćanja participacije u zdravstvu	59
5.4. Socijalna zaštita.....	61
5.5. Komunalne usluge.....	61
5.6. Obrazovanje	63
5.7. Ekologija i zaštita okoliša	65
VI. PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE	68
6.1. Pojam torture i uspostavljanje Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini	68
6.2. Praćenje prava osoba lišenih slobode.....	69
6.3. Prava lica lišenih slobode	71
6.3.1. Zdravstvena zaštita.....	71
6.3.2. Uslovi smještaja	73
6.3.3. Korištenje vanzavodskih pogodnosti	74

6.3.4. Pitanje premještaja i uslovni otpust	75
6.3.5. Radni angažman.....	77
6.3.6. Statusna prava osuđenih lica.....	78
6.3.7. Biračka prava lica lišenih slobode	78
6.3.8. Kontakt s vanjskim svijetom	79
6.3.9. Osoblje.....	80
VII. PRAVA DJECE.....	81
7.1. Nasilje nad djecom.....	82
7.2. Djeca u pokretu	85
7.3. Zaštita djece u upravnim i sudskim postupcima	86
7.4. Obrazovanje	90
7.5. Prava djece s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju.....	92
7.6. Zdravstvena zaštita.....	94
7.7. Maloljetnici u sukobu sa zakonom.....	95
VIII. PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM	98
8.1. Prava osoba s invaliditetom	98
8.2. Prava slijepih i slabovidnih lica	100
8.3. Arhitektonske barijere.....	100
8.4. Zapošljavanje osoba s invaliditetom	101
8.5. Ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu.....	102
8.6. Specijalni izvještaj o stanju prava osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini.....	102
IX. DISKRIMINACIJA.....	108
9.1. Pojedinačni primjeri od generalnog značaja	109
9.1.1. Mobing.....	109
9.1.2. Diskriminacija na društvenim mrežama	111
9.1.3. Diskriminacija LGBTI osoba	112
9.1.4. Diferencirane stope poreza u odnosu na visine prihoda kao izvor diskriminacije	113
9.2. Specijalni izvještaj o nacionalnoj i spolnoj strukturi zaposlenih u policijsko-bezbjednosnim agencijama u Bosni i Hercegovini	114
9.3. Promotivne aktivnosti	116
9.4. Prava žena	117
9.4.1. Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji Vijeća Evrope - Istanbulska konvencija.....	117
9.4.2. Učešće žena u vlasti.....	120
9.4.3. Prava žena s invaliditetom.....	121
9.4.4. Nejednak tretman bračnih i vanbračnih partnera po pitanju ostvarivanja prava na porodičnu penziju	121
9.5. Prava manjina.....	123
X. INICIJATIVE ZA IZMJENE I DOPUNE ZAKONSKIH PROPISA	125
10.1. Inicijative podnesene u 2018. godini	125
10.1.1. Inicijativa za izmjenu i dopunu zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom Federacije Bosne i Hercegovine.....	125
10.1.2. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske...	126
10.1.3. Inicijativa za izmjenu i dopunu člana 31. Odluke o uslovima i načinu polaganja stručnih ispita pripravnika s VSS i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine.....	126

10.1.4. Inicijativa za izmjenu Zakona za penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske.....	127
10.1.5. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske	128
10.1.6. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine	128
10.1.7. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o pravosudnom ispitu Republike Srpske ..	129
10.1.8. Inicijativa za izmjene i dopune Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine	129
10.2. Rezultati inicijativa podnesenih u 2017. godini i u ranijem periodu, za izmjene i dopune zakonskih propisa	130
10.2.1. Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine potvrdio stav Ombudsmena iznesen u Inicijativi za donošenje Zakona o izmjeni zakona o visini stope zatezne kamate Federacije Bosne i Hercegovine	130
10.2.2. Prihvaćena Inicijativa za izmjene Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine	130
10.2.3. Prihvaćena Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine	131
10.2.4. Prihvaćena Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o komunalnim djelatnostima Unsko-sanskog kantona	132
10.2.5. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o državnim službenicima Republike Srpske i Zakona o državnoj službi u Federaciji Bosne i Hercegovine	132
10.2.6. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o državnoj službi Federacije Bosne i Hercegovine	133
10.2.7. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti Republike Srpske	133
10.2.8. Inicijativa za izmjene i dopune odgovarajuće zakonske i podzakonske regulative kojima će se osigurati mehanizam kontrole obračuna i plaćanja doprinosa za podsticanje rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja osoba s invaliditetom.....	134
10.2.9. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine	135
XI. SARADNJA S MEDIJIMA.....	136
11.1. Pregled zahtjeva medija po oblastima ljudskih prava	137
11.2. Pregled zahtjeva medija prema vrsti medija	138
XII. SARADNJA S TIJELIMA I INSTITUCIJAMA, NVO I CIVILNIM SEKTOROM.140	
12.1. Saradnja s tijelima i institucijama u Bosni i Hercegovini	140
12.2. Saradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci komitetima	145
XIII. PREPORUKE OMBUDSMENA	149
ANEKS I PREGLED BUDŽETA ZA 2018. GODINU	172
ANEKS II PREGLED OBAVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2018.	173
ANEKS III TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA	178

I. PREDGOVOR

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u skladu s čl. 34. i 35. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Godišnji izvještaj za 2018. godinu, o rezultatima aktivnostima Institucije ombudsmena/ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine upućuju Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Zastupničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske.

Rad Ombudsmena je organizovan po oblastima ljudskih prava i tako je koncipiran i Izvještaj i to: Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece, Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom, Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina, Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije i Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode i Odjel za praćenje ljudskih prava u oblasti pravosuđa i uprave.

Centralni ured je u Banjoj Luci, a područni uredi su u Sarajevu, Mostaru i Brčkom, kao i terenski ured u Livnu.

U skladu s odredbama Zakona o zabrani diskriminacije, Ombudsmeni u okviru ovog Izvještaja, podnose posebno izvještaj o pojavama diskriminacije.

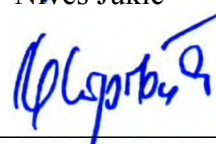
Nadalje, u Izvještaju su prezentovani svi urađeni specijalni izvještaji, kao i upućene inicijative za izmjene zakona. Izvještaj sadrži i aneks sa svim relevantnim statističkim pokazateljima, a navedene su i aktivnosti vezane za saradnju s tijelima i institucijama, nevladinim i civilnim sektorom, medijima kao i prikaz finansija.

Ombudsmeni u smislu ovog Izvještaja i Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine označavaju tri osobe koje čine Instituciju. Ovu dužnost u vremenu koje obuhvata Izvještaj obavljali su: Nives Jukić, prof. dr. Ljubinko Mitrović i dr. Jasminka Džumhur.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine

Nives Jukić

prof. dr. Ljubinko Mitrović

dr. Jasminka Džumhur

II. SAŽETAK

Članom 1. Zakona o ombudsmenu BiH, Ombudsmen je neovisna institucija uspostavljena s ciljem promovisanja dobre uprave i vladavine prava, kao i zaštite i slobode fizičkih i pravnih osoba, što je zagantovano posebno Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima.

Za uspješno funkcionisanje Institucije ombudsmena od posebnog je značaja saradnja i povjerenje između parlamenta na svim nivoima vlasti i Ombudsmena, prije svega kako bi se preporuke Ombudsmena prihvatile i ispoštovale, a sve s ciljem zaštite osnovnih ličnih, socijalnih i političkih prava svih koji žive u Bosni i Hercegovini.

Institucija ima i posebne nadležnosti utvrđene Zakonom o zabrani diskriminacije, Zakonom o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, te Zakonom o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, Zakonom o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima Republike Srpske.

Najčešći razlozi obraćanja građana¹ u protekloj godini su visok stepen nezaposlenosti, nepovjerenje, nedovoljna transparentnost i informisanost o radu organa i tijela vlasti.

Najveći broj žalbi odnosio se na rad sudova i dužinu trajanja postupka pred sudovima i ta je činjenica dovoljan pokazatelj da Ombudsmeni ukažu na obavezu države da sudski sistem organizuje na efikasniji i djelotvorniji način.

Nadalje, i dalje postoje predmeti kada nadležni organi uprave ne postupaju u skladu s uputama i odlukama sudova donesenim u upravnim sporovima. Posebno se ističe problem što sudovi ne donose odluke kojom će sami riješiti stvar i zamijeniti upravni akt upravnog organa i kada se u nekoliko navrata vode ponovni upravni postupci. U brojnim slučajevima često se i to po nekoliko puta (*princip ping-pong loptice*) predmeti vraćaju prvostepenim tijelima, odnosno drugostepenim tijelima na ponovno odlučivanje.

Prema pokazateljima iz Odjela ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, građani najčešće ističu nepravilnosti u provedbi konkursnih procedura, neuplaćivanje doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje, nezakonito otkazivanje ugovora o radu, sprost nadležnih tijela u postupcima ostvarivanja prava iz radnog odnosa, povrede konkursnih procedura, dužinu trajanja prvostepenih i drugostepenih postupaka u postupcima ostvarivanja prava na penziju, teškoće u ostvarivanju prava na refundiranje troškova pruženih zdravstvenih usluga, nemogućnost pristupa određenim liječničkim uslugama zbog nedolaska liječnika u mjesto prebivališta žalitelja, probleme pri ostvarivanju prava na pružanje hitne medicinske pomoći, nerješavanje zahtjeva za jednokratnu novčanu pomoć, potrebe stambenog zbrinjavanja, probleme iz oblasti pružanja komunalnih usluga.

¹ Banja Luka, Sarajevo, Mostar, Brčko i Livno.

Ombudsmeni su tokom 2018. ponovo posvećivali posebnu pažnju centrima za socijalni rad, podsjećajući da se zaposleni u centrima susreću s brojnim profesionalnim rizicima, širokim spektrom zakonskih odgovornosti i ovlasti, a svakodnevno rade s velikim brojem različitih korisnika (duševni bolesnici) osobe sklone asocijalnom i agresivnom ponašanju, počinitelji različitih krivičnih djela, bračni i vanbračni partneri, malodobne osobe u sukobu sa zakonom, itd. Ombudsmeni godinama² zagovaraju jačanje kapaciteta centara za socijalni rad zbog nedovoljne kadrovske osposobljenosti, loših uslova za rad, odgovornosti i osjetljivosti, izloženosti profesionalnom stresu, kao i pitanju percepcije profesija od strane građana i korisnika.

Kada govorimo o pravima osoba s invaliditetom i dalje je prisutan problem prepoznavanja i utvrđivanja invalidnosti, pristupa zdravstvenoj zaštiti, pristupačnosti prostora, korištenja javnog prijevoza, usluga i komunikacija neprilagođenih osobama s invaliditetom. Svako saznanje o tome povod je da Ombudsmeni alarmiraju nadležne inspekcije koje provjerom utvrđuju osnovanost navoda te poduzimaju mjere iz svoje nadležnosti.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine prepoznali su ozbiljan problem u vezi s (ne)mogućnošću ostvarivanja prava osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama, posebno u slučaju kada im je oduzeta poslovna sposobnost i kada su smješteni u ustanovama u kojima im je ograničena sloboda kretanja. Evropski sud za ljudska prava u Strasbourgu donio je presudu u predmetu Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine³ kojom je utvrdio da su prekršena prava lica kojima je oduzeta poslovna sposobnost i koje su smještene u ustanove socijalne zaštite. Individualne mjere po ovoj presudi su izvršene, međutim, potrebno je pristupiti izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, Zakona o izvanparničnom postupku i Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom u smislu osiguranja zakonitog smještaja osoba s mentalnim poremećajima u ustanove, odnosno sudskog odlučivanja o ovom smještaju, kako bi se obezbijedila kontinuirana sudska kontrola opravdanosti i cjelishodnosti zadržavanja aplikanata u toj i sličnim ustanovama socijalne zaštite, kako bi se smanjio rizik od zloupotreba prava ovih osoba.

U 2018. godini Ombudsmeni bilježe, nažalost, i slučajeve nasilja nad djecom, kako vršnjačkog, tako i slučajeve u kojima su djeca žrtve nasilja u porodici.

Postupajući po individualnim žalbama ili u predmetima po službenoj dužnosti, Ombudsmeni naglašavaju da svako dijete ima pravo na odrastanje u sredini koja će mu osigurati poštovanje i podršku, u potpunosti isključujući bilo koji oblik nasilja, jer samo takva sredina podstiče potpuni razvoj ličnosti djeteta i stvara odgovorne građane, i prema sebi i drugima.

Ove godine kao i svih prethodnih Ombudsmeni ukazuju na problem koji je stalno prisutan u sistemu izvršenja krivičnih sankcija u Bosni i Hercegovini, a koji je izuzetno složen jer je nadležnost podijeljena između državnog nivoa, entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Sistem, u kojem postoje četiri različita zakona o izvršenju krivičnih sankcija ima za posljedicu postojanje različitih pravnih normi koje uređuju istu oblast, što dovodi do nejednakog tretmana

² Specijalni izvještaj Ombudsmena Bosne i Hercegovine "Uloga centara za socijalni rad u zaštiti prava djeteta", novembar, 2013.

³ Aplikacija broj 3427/13,74569/13 i 7157/14 i presuda od 03.11.2015. godine.

osuđenih lica, zavisno od toga od kojeg suda su osuđeni i u kojem dijelu Bosne i Hercegovine, u ustanovi kojeg entiteta, izdržavaju kaznu zatvora.

Ombudsmeni i ove godine konstatuju da u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija u Bosni i Hercegovini nije uspostavljena zdravstvena zaštita u punom obimu što dokazuje činjenica da još uvijek sve ustanove nemaju bar jednog zaposlenog ljekara opće prakse s ugovorom na neodređeno vrijeme kako je to propisano Evropskim zatvorskim pravima, (u dijelu III koji uređuje pitanja zdravstva, tačka 41.1.)

Kada govorimo o predmetima diskriminacije najveći broj žalbi, njih 60, u izvještajnom periodu, odnosio se na mobing, kao poseban oblik diskriminacije na radnom mjestu, što predstavlja povećanje, zatim slijede žalbe na diskriminaciju na osnovu nacionalnog ili socijalnog porijekla jedanaest, na osnovu članstva u sindikatu ili drugom udruženju devet, na osnovu starosne dobi sedam, na osnovu vjere šest i na osnovu etničke pripadnosti pet žalbi. Broj žalbi zaprimljenih u Instituciji ne odražava stvarno stanje u društvu. Do ovakvog zaključka Ombudsmeni dolaze na osnovu izjava stranaka prilikom obavljanja usmenih razgovora, i činjenice da se značajan broj građana ne odlučuje za pokretanje postupka pred Institucijom, niti traže sudsku zaštitu iz straha da bi u tom slučaju mogli ostati bez posla.

Nadalje, sve je više žalbi u kojima je ukazivano na neprimjeren sadržaj statusa objavljenih na društvenim mrežama i objavama na web portalima koji u sebi sadrže elemente govora mržnje, diskriminacije na osnovu spola, uznemiravanja⁴. U Bosni i Hercegovini pitanje sankcionisanja osoba koje vrše određene radnje putem korištenja informaciono-komunikacijskih tehnologija, a koje za posljedicu imaju povređivanje prava pojedinaca do danas nije u potpunosti riješeno.

U našem društvu, ženama žrtvama nasilja u porodici i dalje se ne pruža adekvatna materijalna i psihološka pomoć u prevazilaženju situacije u kojoj se nalaze, što rezultira i činjenicom da se žrtve često vraćaju nasilnicima, povlače prijave i odbijaju svjedočiti u postupcima.

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primjenjuje standardne oblike komunikacije u odnosima s medijima, što podrazumijeva: dostavljanje odgovora o aktivnostima i pitanjima iz nadležnosti Institucije, direktno učešće predstavnika Institucije u medijima (intervjui, izjave, gostovanja u TV i radioemisijama), organizaciju pres-konferencija, objavljivanje saopćenja za javnost, predstavljanje aktivnosti Institucije kroz distribuciju promotivnih materijala, te učešće u promotivnim kampanjama i drugim sličnim aktivnostima. Tako je tokom 2018. godine Institucija ombudsmena odgovorila na 166 zahtjeva medija, čija analiza pokazuje da se najveći broj odnosio na pitanja iz opće nadležnosti Ombudsmena. Shodno tome mediji su u najvećoj mjeri pokazali interes za spoznaje do kojih su Ombudsmeni došli postupajući po žalbama građana, ali i mjerama koje su poduzeli na otklanjanju utvrđenih kršenja njihovih prava.

U 2018. godini Ombudsmeni su, slijedeći aktivnosti utvrđene Strategijom djelovanja Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za period 2016.-2021. godina, značajnu pažnju posvetili nastavku i dodatnom jačanju saradnje s institucijama vlasti u Bosni i

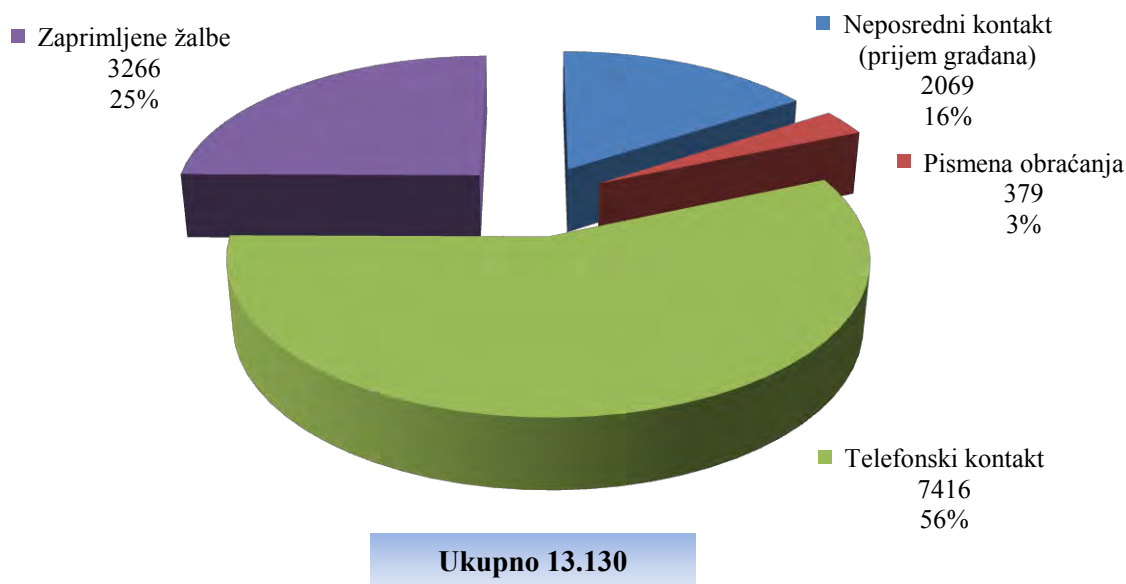
⁴ Ž-SA-06-1156/18, Ž-SA-06-1207/17

Hercegovini, te s predstavnicima nevladinih organizacija, s ciljem unapređenja stepena ostvarivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda u Bosni i Hercegovini. Tu je i saradnja s međunarodnim institucijama i organizacijama u okviru koje je odgovoreno na brojne upitnike i ankete koje su se odnosile na stepen ostvarivanja prava i sloboda različitih kategorija građana u našem društvu. Nastavljena je saradnja s javnim i privatnim fakultetima u Bosni i Hercegovini kroz promociju razvoja najvišeg nivoa kvaliteta nastave i prakse u visokom obrazovanju, uz razvijanje zajedničkih okvira saradnje u svim oblastima obrazovne i istraživačke djelatnosti, a što je uključivalo i brojne aktivnosti Ombudsmena na fakultetima s ciljem edukacije studenata o osnovnim ljudskim pravima i slobodama, te međunarodnim dokumentima koji su na snazi u Bosni i Hercegovini.

III. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2018. GODINI

Tokom 2018. godine Institucija je zaprimila ukupno 3.266 žalbi. U poređenju s 2017. godinom registrovano je 106 žalbi više. Tokom izvještajnog razdoblja Instituciji ombudsmena obratilo se ukupno 13.130 građana (direktni kontakti, telefonski pozivi, elektronska pošta i pismene žalbe). Zajedno s predmetima prenesenim iz prethodnih godina, u radu su evidentirane ukupno 5.303 žalbe. U 2018. godini završeno je 3.240 predmeta. Najveći broj žalbi odnosio se na povrede građanskih i političkih prava i iznosi 1.819 predmeta. Zatim slijede žalbe koje su se odnosile na: kršenje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava (825), kršenja prava djece (216), sve oblike diskriminacije (208), prava osoba lišenih slobode (144), povrede prava osoba s invaliditetom (46) i povrede prava nacionalnih i vjerskih manjina (8).

Grafikon 1

U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni su izdali 317 preporuka u 351 predmetu. Stepem realizacije preporuka prikazan je u tablici 1.

Način realizacije preporuka u predmetima	Broj predmeta s izdatom preporukom u 2018. god.	Broj predmeta s izdatom preporukom u 2017. god.
Realizovana	123	125
Ostvarena saradnja	115	78
Djelimično realizovana	3	12
Nema odgovora	44	73
Nije realizovana	66	67
Ukupan broj predmeta s izdatom preporukom	351	355

Tablica 1

SPECIJALNI IZVJEŠTAJI KOJI SU URAĐENI U 2018. GODINI:

Specijalni izvještaj o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini

Specijalni izvještaj o izgledu, upotrebi i zaštiti državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini

Izvještaj o realizaciji preporuka iz dokumenta pod nazivom „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“ i ocjena trenutnog stanja

Specijalni izvještaj o nacionalnoj i spolnoj strukturi zaposlenih u policijsko-sigurnosnim agencijama u Bosni i Hercegovini

Specijalni izvještaj o stanju prava osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini

INICIJATIVE⁵

Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom Federacije Bosne i Hercegovine

- Dana 25.01.2018. godine, upućena je Inicijativa Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike.
- Ombudsmeni su obaviješteni, da je dana 14.03.2018. godine, Inicijativa prosljeđena Zakonodavno-pravnoj komisiji Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske

- Dana 25.05.2018. godine, Inicijativa je podnesena Narodnoj skupštini Republike Srpske.
- Dana 01.06.2018. godine, Narodna Skupština Republike Srpske obavijestila je da je Inicijativa prosljeđena Zakonodavnom odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu, Odboru jednakih mogućnosti te Vladi Republike Srpske.
- Vlada Republike Srpske od 26.12.2018. godine, obavještava Ombudsmane da je navedenu inicijativu razmatrala i svoje mišljenje dostavila u Narodnu skupštinu Republike Srpske

Inicijativa za izmjenu člana 31. Odluke o uslovima i načinu polaganja stručnih ispita pripravnika osoba s VSS i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine

- Dana 22.01.2018. godine, podnesena je. Inicijativa Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.
- Vijeće ministara Bosne i Hercegovine svojim aktom od 07.11.2018. godine, obavještava Instituciju ombudsmena da se na 157. sjednici, održanoj dana 07.11.2018. godine, upoznalo s Inicijativom ombudsmena te u vezi s tim konstatovalo da se zadužuju Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine da postupi po Inicijativi broj P-35/18, te o tome obavijeste Instituciju ombudsmena i po potrebi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

Inicijativa za izmjenu Zakona za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske

- Dana 28.05.2018. godine, Inicijativa je podnesena Narodnoj skupštini Republike Srpske.
- Dana 29.06.2018. godine, Narodna Skupština Republike Srpske obavijestila da je Inicijativa prosljeđena Zakonodavnom odboru za praćenje stanja u oblasti penzijsko-invalidskog osiguranja kao i Vladi Republike Srpske.
- Dana 04.01.2019. godine, Narodna Skupština Republike Srpske nas je obavijestila dopisom "S obzirom da Vlada i nadležno radno tijelo, odnosno Odbor za praćenje stanja u oblasti penzijsko-invalidskog osiguranja nisu dostavili odgovor u vezi sa spomenutom Inicijativom, Zakonodavni odbor u ovom slučaju nije mogao zauzeti stav".

Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske

- Dana 15.08.2018. godine, Inicijativa je podnesena Narodnoj skupštini Republike Srpske.
- Narodna skupština Republike Srpske svojim aktom od 03.09.2018. godine, obavještava Ombudsmane da je Inicijativu, u skladu sa poslovničkom procedurom, uputila nadležnim skupštinskim radnim tijelima te Vladi Republike Srpske, na razmatranje.

Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine

- Dana 12.09.2018. godine, upućena je Inicijativa Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine.
- Ombudsmeni nisu zaprimili odgovor po podnesenoj Inicijativi.

⁵ Inicijative Institucije za izmjene i dopune zakona detaljnije su obrađene u ovom Izvještaju u poglavlju „X. Inicijative za izmjene i dopune zakonskih propisa“.

Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o pravosudnom ispitu Republike Srpske

- Dana 11.10.2018. godine, Inicijativa je podnesena Narodnoj skupštini Republike Srpske.
- Narodna skupština Republike Srpske obavijestila je Ombudsmene da je u skladu sa poslovničkom procedurom, Inicijativa proslijedena nadležnim tijelima na razmatranje.

Inicijative za izmjene i dopune Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

- Ombudsmeni su donijeli preporuku broj: P-42/18 od 13.2.2018. godine, kojom se Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, preporučuje, da izmijeni i dopuni Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine.
- Ombudsmeni nisu zaprimili odgovor po izdatoj preporuci.

IV. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA

Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava ima, kao i ranijih izvještajnih godina, najveći broj žalbi zaprimljenih u Instituciji ombudsmena. U ovoj godini je 1.819 žalbi. Zaprimljene žalbe su i razmatrane prema kategorijama povreda koje se odnose na: pravosuđe (sudove i tužilaštva), upravu, pristup informacijama i medije, policiju, predmete imovinsko-pravne naravi, vladina i ministarska imenovanja, javne isprave, besplatnu pravnu pomoć i druga prava.

U sarajevskom uredu zaprimljeno je 666 žalbi, banjalučkom 628, brčanskom 181, mostarskom 103 i 241 žalba u livanjskom uredu.

Oblasti postupanja po žalbama građana zbog povreda građanskih i političkih prava prezentovane su u tabeli koja slijedi.

POVREDE	Broj predmeta
Sudovi	485
Uprava	389
Pristup informacijama	340
Imovinsko-pravni odnosi	183
Policija	132
Vladina i ministarska imenovanja	115
Tužilaštva	75
Javne isprave	60
Ostalo	40
Ukupno	1.819

Građani se žale na neprimjerenu dužinu trajanja sudskih postupaka, što je razlog i najvećeg broja žalbi koje se odnose na rad sudova. Građani su nezadovoljni i zbog nemogućnosti izvršenja pravosnažnih i izvršnih odluka sudova i organa uprave. Bez obzira na postojanje Institucije ombudsmena niz godina i dalje se građani obraćaju ovoj Instituciji zahtijevajući pružanje besplatne pravne pomoći, sastavljanje različitih podnesaka (tužbi, prijedloga za izvršenje ili žalbi na odluke sudova ili organa uprave), zastupanje u sudskim postupcima ili postupcima pred organima uprave ili izmjene sudskih odluka i sl, što nije u nadležnosti Ombudsmena. Nadalje, nakon sudova, po broju žalbi se izdvaja oblast uprave (389). Građani se obraćaju Ombudsmenima zbog neodlučivanja organa uprave po različitim zahtjevima ili nesprovođenja odluka i nepostupanja organa uprave u skladu s uputama sudova iz upravnih sporova. Potom slijede žalbe građana u vezi s primjenom Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini (340)⁶, uvažavajući posebne nadležnosti Ombudsmena propisane tim zakonima, postupci i sporovi građana pred nadležnim organima u vezi s ostvarivanjem prava na imovinu, posebno u vezi s provedbom Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma (183) i nezadovoljstvo građana radom policije i postupanjem ovlaštenih službenih lica, s obzirom na

⁶ Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 20/01); Zakon o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 32/01 i Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 45/06, 62/11 i 100/13);

visok broj žalbi koji se isključivo odnosi na policiju (132). O svemu detaljnije u tekstu koji slijedi i tiče se ostvarivanja političkih i građanskih prava u Bosni i Hercegovini.

Osoblje iz ovog Odjela je u ovoj godini učestvovalo u izradi dva specijalna izvještaja i to:

- Specijalni izvještaj o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini i
- Specijalni izvještaj o izgledu, upotrebi i zaštiti državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini.

4.1. Pravosudni sistem i pravna pomoć

4.1.1. Sudovi

Od ukupnog broja žalbi u Odjelu za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, najveći broj žalbi se odnosi na rad sudova – 485 žalbi, a izdato je 30 preporuka.

U žalbama i neposrednim kontaktima, građani ističu da postupci pred sudovima traju nerazumno dugo, da su sudije pristrasne, neprofesionalne i da im se ograničavaju procesna prava. Građani nemaju povjerenja u sudije i u pravosudni sistem generalno, osjećaju se pravno nesigurnim. Kada im se savjetuje da, u skladu s postojećim zakonskim procesnim mogućnostima zatraže izuzeće sudije ili tužioca ili da se obrate Uredu disciplinskog tužioca Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, građani su mišljenja da to nije učinkovit način da zaštite svoja procesna prava.

Ombudsmeni su itekako svjesni činjenice da sudska vlast treba predstavljati najbitniju i najučinkovitiju kontrolu nad ostalim dijelovima državne vlasti i da upravo sudska vlast osigurava da zakone, koje donosi zakonodavna vlast, kao i sve odluke koje donosi Vlada, budu u skladu s domaćim pozitivnim propisima, ali i u skladu s međunarodnim standardima. Sudska vlast je garant primjene zakona i najznačajnija je u zaštiti prava i sloboda građana. Pravo na postupak pred sudom u razumnom vremenu je neodvojivi dio prava na pravično suđenje i najčešće se u radu Ombudsmena po žalbama utvrđuje da li je, u postupcima pokrenutim pred sudovima u Bosni i Hercegovini, došlo do kršenja člana 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. U značajnom broju predmeta građani traže od pravnika Institucije ombudsmena da vrše monitoring u njihovim predmetima na sudovima⁷.

Bitno je istaći da Ombudsmeni imaju generalno dobru saradnju sa sudovima u Bosni i Hercegovini, kao i Visokim sudskim i tužilačkim vijećem Bosne i Hercegovine. Upravo zbog ovako velikog broja žalbi u protekloj godini Ombudsmeni su održali i niz sastanaka s predsjednicima sudova u Bosni i Hercegovini⁸. Na poziv Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, prisustvovali su i Konferenciji predsjednika sudova i glavnih tužilaca u

⁷ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović je dana 19.03.2018. godine monitorirao u jednom predmetu pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci.

⁸ Ombudsmen Bosne i Hercegovine Nives Jukić dana 09.04.2018. godine održala je sastanak s predsjednicom Kantonalnog suda u Sarajevu, dana 19.04.2018. godine s predsjednicom Općinskog suda u Sarajevu, dana 25.04.2018. godine s predsjednicama Kantonalnog suda u Mostaru i Općinskog suda u Mostaru. Potom dana 26.04.2018. godine s predsjednicom Okružnog suda u Banjoj Luci, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 11.01.2018. godine održala je sastanak s predsjednikom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine. Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović je dana 02.04.2018. godine održao sastanak s predsjednikom Ustavnog suda Republike Srpske.

Bosni i Hercegovini⁹. Jedan od zaključaka s održane konferencije jeste da je neophodno izvršiti analizu razloga dužine trajanja sudskih postupaka, a na ovaj problem Ombudsmeni ukazuju godinama u svojim godišnjim izvještajima. Također, Ombudsmeni smatraju da veliki broj predmeta pred sudovima nije uvijek prepreka djelotvornom radu, posebno uzimajući u obzir i činjenicu velikog broja odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine koje se odnose na povredu prava iz člana 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Ovaj stav proizlazi i iz presude Evropskog suda za ljudska prava¹⁰ „...jer preopterećenost sudova uopćeno ne može se prihvatiti kao opravdanje... Države ugovornice su dužne organizovati administriranje pravde, a razni sudovi ispunjavati zahtjeve iz člana 6. Konvencije“.

Ombudsmeni također ukazuju i na problem nerealizacije pravomoćnih sudskih odluka, posebno na teret budžetskih sredstava, te izražavaju zabrinutost zbog činjenice što i kada se okončaju postupci pred sudovima, građani godinama zahtijevaju izmirenja svojih novčanih sredstava na teret javnih budžeta, odnosno, generalno postoji problem izvršenja pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka. Ombudsmeni u svojim postupanjima i ovršni postupak posmatraju kroz odredbe čl. 6. Evropske konvencije, tj. kao dio postupka u kojem se utvrđuje nečije građansko pravo, zato što postoji neprovođenje ovrhe u razumnom zakonskom roku ili ako neopravdanost neprovođenja ovrhe odluke kojom je utvrđeno postojanje prava povlači i ponovnu povredu tog građanskog prava. Ovakav stav Ombudsmeni zauzimaju uvažavajući i stav Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u vezi s ovim problemom, koji je u nizu odluka naveo da u slučaju neprovođenja ovrhe bilo kojeg pravomoćno utvrđenog građanskog prava, to pravo ima karakter iluzornog prava /vidi odluku Ustavnog suda BiH, AP-288/03, Lončar, od 17. decembra 2004. godine, tačka 27/. Naime, ako se odlukom pravomoćno utvrdi kakvo pravo, a nadležno tijelo vlasti neće da provede ovrhu takve odluke, pravo na pravičan postupak u postupku utvrđivanja građanskog prava bi postalo bespredmetno i bez adekvatnog dejstva. Stoga, ovrha presude koju donese bilo koji sud mora biti posmatrana kao integralni dio „suđenja“ u smislu čl. 6. Evropske konvencije /vidi Evropski sud za ljudska prava Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda od 7. maja 1974. godine, serija A-18, str. 16-18, st. 34-36/. Pored toga, Ombudsmeni ponavljaju da država ima obavezu da sistem ovrhe presuda i odluka organizuje tako da on bude djelotvoran kako na nivou prava tako i u praksi, te da država mora osigurati ovrhu presuda bez neopravdanih odgoda /vidi Evropski sud za ljudska prava, Fuklev protiv Ukrajine, st. 84, presuda od 7. juna 2005. godine/. Pravo pristupa sudu ne znači samo formalni pristup sudu, odnosno pristup koji bi bio sam sebi svrha, već naprotiv znači da efikasan pristup sudu treba trajati sve dok se ne realizuje utvrđeno građansko pravo. Neprihvatljivo je, i s aspekta pravne sigurnosti, da sudovi ne provode odluke koje su sami donijeli ili pak da tijela uprave ne provode sudske odluke. Ombudsmeni posebno reaguju u onim predmetima kada su u pitanju sporovi hitne prirode.¹¹ Sudovi na čiji rad Ombudsmeni imaju najviše zaprimljenih žalbi su: Općinski sud Sarajevo (50), Kantonalni sud Livno (42), Općinski sud Livno (33), Osnovni sud Banja Luka (31) i Općinski sud Tuzla (31).

U dijelu Izvještaja koji slijedi, Ombudsmeni iznose konkretne primjere/žalbe koji se tiču sudova. Pri tome se ističe da se u predmetima, ukoliko nije riječ o sporovima hitne prirode kako je to jasno definisano zakonima, od sudova zahtijevaju informacije o tome kada građani mogu

⁹ Održana u Neumu, 15. i 16.05.2018. godine, prisustvovala ombudsmen Nives Jukić

¹⁰ Presuda od 07.10.2004.godine u predmetu Baumann protiv Austrije, B 45;

¹¹ Poput radnih sporova, sporova zbog smetanja posjeda, u toku izvršnih postupaka ili u predmetima u kojima se odlučuje o pravima djeteta;

očekivati donošenje odluke ili zakazivanje ročišta ili poduzimanje prve procesne radnje, cijeneći da ovakav način postupanja sudova i Ombudsmena doprinosi pravnoj sigurnosti građana.

Primjer: U jednom predmetu¹² upravni spor je pokrenut 2016. godine pred Kantonalnim sudom u Mostaru, a prema planu rješavanja starih predmeta, rješavanje po tužbi podnosioca žalbe određeno je za period od aprila do juna 2018. godine. Ili predmet¹³ koji se vodi pred Vrhovnim sudom Republike Srpske po zahtjevu za vanredno preispitivanje presude Okružnog suda u Banjoj Luci koji je podnesen u martu mjesecu 2016. godine, ovaj sud obavještava Ombudsmene da se predmet podnosioca žalbe ne nalazi u planu rješavanja starih predmeta u 2018. godini, koji je sačinjen za četvrti kvartal 2018. godine. Dakle, u konkretnom slučaju podnosilac žalbe nema informaciju kada će se o njegovom zahtjevu odlučiti i građanin zbog toga jasno iskazuje svoje nezadovoljstvo. Ili npr. žalba na rad Kantonalnog suda u Sarajevu, u postupku odlučivanja o žalbi na Odluku prvostepenog suda, nakon provedenog postupka zaprimaju odgovor/akt Kantonalnog suda u Sarajevu: „...*Trenutno su u radu predmeti početnog broja 28, dok je ovaj predmet broja 413608, što znači da bi po redoslijedu starosti zaprimanja inicijalnog akta bio na redu rješavanja 2020. godine, ukoliko uskoro ne dođe do promjena u smislu povećanja broja sudija ili preraspoređivanja predmeta drugim sudovima. Također vas želimo informisati da je rad organizovan prema listi starih predmeta po naredbi VSTV-a, s ciljem prioritetnog rješavanja predmeta koji su najdužeg čekanja (zato što se nije uvijek radilo na ovakav način, usljed čega je došlo do nagomilavanja starih i složenih predmeta). Odstupanja su moguća po odlukama Ustavnog suda BiH, te kad se radi o hitnim predmetima (otkazi, porodične stvari, smetanje posjeda), a što ovdje nije slučaj*“.

Sudovi, kao i ranijih godina, najčešće dostavljaju ovakvu vrstu odgovora, a Ombudsmeni opet i u ovom Godišnjem izvještaju, u skladu sa svojim mandatom i nadležnostima, ukazuju nadležnim organima da se najveći broj žalbi odnosi na rad sudova i dužinu trajanja postupka pred sudovima i da je ta činjenica dovoljan pokazatelj da Ombudsmeni ukažu na obavezu države da sudski sistem organizuje na efikasniji i djelotvorniji način.

Primjer: Tokom postupka istraživanja¹⁴ Ombudsmeni su utvrdili da je na osnovu pravosnažne i izvršne presude, Općinski sud u Sarajevu donio Rješenje o izvršenju 2013. godine. Međutim Rješenje do dana izrade ovog Izvještaja nije izvršeno i podnosilac žalbe nije namirio svoja potraživanja. Za naplatu potraživanja na osnovu Rješenja o izvršenju nadležno je Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo. Kako navode, *Rješenje će biti izvršeno u skladu sa Zakonom o izvršnom postupku, Zakonom o izvršavanju budžeta Kantona Sarajevo i drugim važećima propisima, a sve u skladu s budžetom i finansijskim mogućnostima Kantona Sarajevo.* Ombudsmeni su Ministarstvu finansija Kantona Sarajevo preporučili¹⁵ da bez odlaganja poduzmu neophodne mjere i radnje s ciljem provođenja Rješenja o izvršenju. Međutim, po preporuci Ombudsmena nije postupljeno. U konkretnom slučaju, podnosilac žalbe čeka izvršenje rješenja od 2013. godine; u 2015. godini nalazio na 1771. mjestu na spisku izvršenja na teret budžeta Kantona Sarajevo, a u 2018. godini na 1346. mjestu.

¹² Ž-SA-05-159/18;

¹³ Ž-BL-05-787/18;

¹⁴ U predmetu broj Ž-SA-05-704/16;

¹⁵ Preporuka broj P-99/17 od 08.05.2017. godine;

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁶ je već sedam godina u mirovini, a još nije namirila svoja potraživanja iz radnog odnosa po pravomoćnoj sudskoj presudi Općinskog suda u Mostaru (od 2012. godine). Ovršenik Vlada Hercegovačko-neretvanskog kantona je s mnogim tražiteljima ovrhe zaključila izvansudske nagodbe, na osnovu kojih izmiruje svoje obaveze po pravomoćnim sudskim presudama. Podnositeljica žalbe ne želi sklopiti izvansudske nagodbu već svoja prava želi ostvariti na osnovu ovršne isprave iz sredstava Hercegovačko-neretvanskog kantona. U svom odgovoru Ombudsmenima, Kantonalno javno pravobranilaštvo Hercegovačko-neretvanskog kantona, posredstvom Vlade Hercegovačko-neretvanskog kantona, obavještava Ombudsmene da se za sve detaljnije informacije obratimo Ministarstvu financija tog kantona i da podnositeljica žalbe svoja potraživanja ne želi riješiti zaključenjem ugovora o izvansudskoj nagodbi, već na osnovu ovršne isprave iz sredstava Hercegovačko-neretvanskog kantona koja objedinjuje dosuđena potraživanja uvećana za zateznu zakonsku kamatu, to se ova potraživanja rješavaju „redosljedom na poslovnoj banci“ (redosljed je utvrđen u skladu sa Zakonom o ovršnom postupku)¹⁷.

Primjer: Ombudsmeni su postupajući po žalbi¹⁸ podnositeljice žalbe preporučili Ministarstvu financija Unsko-sanskog kantona da odmah po prijemu preporuke poduzmu sve mjere kako bi se izvršilo Rješenje o izvršenju Općinskog suda u Bihaću (na teret budžeta Unsko-sanskog kantona). Ministarstvo, nakon izdavanja preporuke, dostavlja odgovor i navodi da „*Budžetom Unsko-sanskog kantona za 2017. godinu za –sudska izvršenja- planirana su sredstva u iznosu od 523.000 KM, te da će preporuka biti ispoštovana nakon određenog vremenskog perioda u skladu sa Zakonom o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, kojim je regulisan redosljed namirenja potraživanja iz sredstava budžeta Federacije Bosne i Hercegovine.* Po preporuci Ombudsmena nije još uvijek postupljeno, jer nadležno ministarstvo¹⁹ obavještava Ombudsmene da je do 04.12.2018. godine isplaćen samo jedan povjerilac i da se podnositeljica žalbe i dalje nalazi na tzv. „listi čekanja“, odnosno da se nalazi na 397. mjestu za isplatu.

Primjer: Podnositeljica žalbe²⁰ je prije 14 godina podnijela Općinskim sudom u Livnu, tužbu s osnova radnog spora. Prije osam godina zatražila je izvršenje pravomoćne sudske presude, a kako isto nije provedeno obratila se Instituciji ombudsmena. Nakon provedenog istražnog postupka Ombudsmeni su izdali preporuku²¹ kojom se preporučuje Općinskom sudu u Livnu da bez odlaganja poduzme efektivne mjere radi okončanja ovršnog postupka. Po preporuci Ombudsmena nije postupljeno i podnositeljica žalba još nije uvijek nije ostvarila svoje pravo i namirila svoja potraživanja.

Primjer: Ombudsmeni su po žabi podnosioca žalbe²² uputili preporuku²³ Kantonalnom sudu u Bihaću zbog neodlučivanja po žalbi izjavljenoj na presudu Općinskog suda u Bihaću, smatrajući da se radi o sporu hitne prirode (radni spor). Kantonalni sud u Bihaću je postupio po preporuci i donio Odluku po žalbi.

¹⁶ Ž-MO-04-93/18;

¹⁷ Akt broj 14-1-10-1221-7/18 od 26.06.2018. godine;

¹⁸ Preporuka broj P- 251/17 od 11.10.2017. godine;

¹⁹ aktom broj 04-10-5937-6/18 od 05.12.2018. godine;

²⁰ Ž-LI-05-303/16;

²¹ P-270/18 od 24.10.2018. godine;

²² Ž-BL-05-542/17;

²³ P-20/18;

Primjer: Povodom zaprimljene žalbe²⁴ na rad Kantonalnog suda u Sarajevu, u vezi sa dužinom trajanja predmeta, nakon provedenog istražnog postupka Ombudsmeni su Kantonalnom sudu Sarajevo uputili preporuku.²⁵ Nakon toga, Ombudsmeni zaprimaju akt u kojem se između ostalog navodi: „...Povodom vaše preporuke obavještavamo vas da je u skladu s odredbom iz člana 55. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju, odobreno hitno postupanje u ovom predmetu, te je vaša preporuka uložena u spis radi daljeg postupanja...“ Ombudsmeni sa zadovoljstvom konstatuju da je Kantonalni sud Sarajevo u potpunosti realizovao preporuku.

Primjer: Po žalbi na rad Kantonalnog suda u Novom Travniku²⁶, zbog nerazumno dugog trajanja postupka po žalbi, podnosilac žalbe je od Ombudsmena tražio da izvrše reviziju prvostepenog Rješenja Općinskog suda u Bugojnu. Ombudsmeni su ocijenili da je žalba neosnovana, jer nije u nadležnosti Ombudsmena da preispituju odluke sudova.

Primjer: Ombudsmeni postupajući po pojedinačnim žalbama građana tokom 2018. godine imaju više žalbi koje se odnose na rad Općinskog suda u Lukavcu. Od strane ovog suda dostavljeni su tipski, uobičajeni odgovori, ali i oni koji ukazuju da je razlog za nepoduzimanje procesnih radnji preopterećenost sudija većim brojem predmeta. Npr. u jednom predmetu²⁷ podnositeljica žalbe navodi da je dana 20.02.2018. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu zaključena glavna rasprava u parničnom postupku, ali do dana obraćanja Instituciji ombudsmena (28.06.2018. godine) presuda nije izrađena. Kako je i predsjednik ovog suda istakao, problem je što nemaju dovoljan broj sudija i stručnih saradnika i da je prosto nemoguće da budu ažurni u svom radu.

4.1.2. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine

Ombudsmeni, postupajući po žalbama građana, prepoznali su problem koji se odnosi na dužinu trajanja postupaka koji se vode u Uredu disciplinskog tužioca Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine po pritužbama građana, a s ciljem utvrđivanja eventualne povrede radne dužnosti od strane nosilaca pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini.

U predmetu²⁸ koji je vođen u Instituciji ombudsmena, a koji je bio samo jedan u nizu od ukupnog broja predmeta koji se odnosio na ovu problematiku, dostavljen je odgovor²⁹ Ureda disciplinskog tužioca Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine u kojem je navedeno, da Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine rok od dvije godine koji je propisan u članu 72. stav 2 Zakona o visokom sudskom i tužilačkom vijeću tumači kao rok u kome je potrebno okončati istragu („Članom 72. stav 2 Zakona o vijeću propisana je obaveza Ureda da istragu okonča u roku od dvije godine od dana prijema pritužbe...“). Ovaj stav Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine ponavlja i u svim ostalim aktima koje dostavlja Ombudsmenima kao odgovore na zahtjeve Ombudsmena u kojem vremenskom roku se može očekivati okončanje postupka po pritužbi građana na rad pojedinog sudije u konkretnom predmetu.

²⁴ Ž-SA-05-722/17;

²⁵ P-18/18;

²⁶ Ž-SA-05-145/17;

²⁷ Ž-BR-05-148/18;

²⁸ Ž-BI-05-481/18;

²⁹ Odgovor Ureda disciplinskog tužioca Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, broj: UDT-16423/17 od 12.06.2018. godine.

Ombudsmeni su ocijenili da ovo tumačenje nije pravilno i da nije u interesu građana, te su uputili Inicijativu Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine za izmjene i dopune Zakona o visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine³⁰, na način da se doda odredba koja bi propisivala rok u kome je potrebno okončati istragu u disciplinskom postupku, s tim da taj rok ne bude duži od šest mjeseci. Ombudsmeni će pratiti rad nadležnih organa tokom 2019. godine, kako bi se ustanovilo da li je postupljeno u skladu s podnesenom Inicijativom.

4.1.3. Tužilaštva

Broj žalbi u Odjelu za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava koji se odnosi isključivo na rad tužilaštava u Bosni i Hercegovini je 75³¹. Najveći broj žalbi zaprimljenih na rad tužilaštva odnosi se na nepostupanje tužioca po prijavama za izvršena krivična djela. U skladu s mandatom i nadležnosti, Ombudsmeni se obraćaju nadležnim tužilaštvima i zahtijevaju izjašnjenja povodom žalbenih navoda građana. Često tokom rada na predmetima ili u neposrednim kontaktima s građanima koji su nezadovoljni radom tužilaštava, nametne se i pitanje o položaju oštećenog u krivičnom postupku³². Zapažanja i nezadovoljstva građana tiču se procesnopravnog položaja oštećenog, odnosno žrtve krivičnog djela u krivičnom postupku. Iz neposrednih kontakata s građanima Ombudsmeni uočavaju da nisu zadovoljni svojim pravima i smatraju da nije dovoljno da samo budu saslušani u svojstvu svjedoka u krivičnom postupku ili to što npr. imaju samo pravo podnijeti pritužbu na Odluku tužioca da ne sprovodi istragu. Ovakav oštećeni i/ili žrtve krivičnih djela kao i svi drugi građani imaju obavezu i dužnost da prijave krivično djelo i podnesu krivičnu prijavu (opća odredba i riječ je o obavezi i dužnosti svakog građanina).

Primjer: Podnosilac žalbe³³ se obratio Ombudsmenima zbog sporosti u radu Kantonalnog tužilaštva Zapadnohercegovačkog kantona, u predmetu zlostavljanja malodobne kćerke žaliteljice od strane drugog muškarca. Tužilaštvo odmah nakon obraćanja, obavještava Ombudsmene da je podignuta optužnica protiv N.N. osobe zbog osnovane sumnje da je u stjecaju počinio kazneno djelo upoznavanje djeteta s pornografijom iz čl. 212. stav 1 Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine i kazneno djelo Bludne radnje iz čl. 208. stav 2 Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine. Optužnicu je Općinski sud u Širokom Brijegu i potvrdio.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu³⁴ zbog nerazumno dugog trajanja krivičnog postupka, a podnosilac žalbe je kao odgovorne strane označio Općinski sud u Sarajevu i Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo. Naime, podnosilac žalbe, kao oštećeni krivičnim djelom, nema nikakva saznanja o toku krivičnog postupka zbog krivičnog djela počinjenog još 2004. godine. Nakon obraćanja nadležnom sudu i tužilaštvu, Ombudsmeni saznaju da je tužilaštvo podiglo optužnicu tek 29.04.2016. godine, zbog krivičnog djela teške tjelesne povrede i da je krivični postupak pred Općinskim sudom u Sarajevu u toku.

³⁰ Dana 12.09.2018. godine;

³¹ Ombudsmeni ističu da je samo jedna preporuka upućena tužilaštvu;

³² Npr. Ž-BL-01-741/15, Ž-BL-01-408/18, Ž-BL-704/18, Ž-BL-05-569/16;

³³ Ž-LI-05-176/18;

³⁴ Ž-SA-05-989/17;

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi³⁵ na rad Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo, zbog neodlučivanja po prijavi za izvršeno krivično djelo. Nakon obraćanja Ombudsmena, kantonalno tužilaštvo obavijestilo³⁶ je Ombudsmene da je donesena tužilačka Odluka.

4.1.4. Besplatna pravna pomoć

Sistem besplatne pravne pomoći u Bosni i Hercegovini je organizovan na način da su u Federaciji Bosne i Hercegovine uspostavljeni zavodi za besplatnu pravnu pomoć u osam kantona, dok u Republici Srpskoj besplatnu pravnu pomoć obezbjeđuje Centar za pružanje besplatne pravne pomoći Republike Srpske (za područje čitave Republike Srpske). U Godišnjem izvještaju iz 2017. godine, Ombudsmeni su posebno istakli značaj usvajanja Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći Bosne i Hercegovine³⁷, jer je donošenjem ovog Zakona omogućen jednak pristup pravdi i sudu svim građanima Bosne i Hercegovine, unatoč njihovom imovnom stanju. Shodno odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći Bosne i Hercegovine besplatna pravna pomoć se pruža i u okviru Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. Članom 7. navedenog Zakona utvrđeno je da je nadležno tijelo za pružanje besplatne pravne pomoći pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine, Ured za pružanje besplatne pravne pomoći Bosne i Hercegovine, koji je unutarnja organizacijska jedinica u sastavu Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. Dakle, Ured ima ulogu u pružanju besplatne pravne pomoći i to samo u odnosu na postupke pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine. Međutim, Ombudsmeni ukazuju zabrinutost zbog činjenice da Ured još nije uspostavljen, te da poslove pravne pomoći obavljaju upravni inspektori, kao dodatnu aktivnost i po ad hoc principu. U neposrednim i telefonskim kontaktima s građanima, predstavnici Institucije ombudsmena uvijek ukazuju strankama na postojanje besplatne pravne pomoći.

4.2. Pravo na pristup informacijama

Analizom statističkih podataka utvrđeno je značajno povećanje broja žalbi podnesenih Instituciji Ombudsmena u vezi s kršenjem prava na pristup informacijama. Tokom 2018. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su 340 žalbi kojima su fizička i pravna lica ukazivala na kršenje prava na pristup informacijama. Od ukupnog broja zaprimljenih žalbi u navedenoj oblasti, izdato je 50 preporuka. Poređenja radi, u izvještajnom periodu za 2017. godinu, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine postupali su po 248 žalbi iz oblasti prava na pristup informacijama.

Slobodan pristup informacijama ključni je mehanizam za osiguravanje odgovornog rada javnih organa, efikasnog ostvarivanja javnih zadataka, efikasnog upravljanja javnim sredstvima, iskorjenjivanje korupcije, kao i uključivanje građana i pravnih osoba u procese odlučivanja. Osnovna svrha i cilj zakona o slobodi pristupa informacijama jeste da se svakom fizičkom i pravnom lice omogući pristup informacijama, dok je obaveza svakog javnog organa da informacije koje su u njegovom posjedu saopći. Pravo na pristup informacijama nije apsolutno

³⁵ Ž-SA-05-251/17;

³⁶ Akt Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo broj T09 0 KT 01080243 17 od 03.07.2018. godine;

³⁷ »Službeni glasnik Bosne i Hercegovine«, broj 83/16;

pravo, jer podliježe ograničenjima koja mogu biti propisana samo Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini³⁸.

Navedeno povećanje može biti rezultat nekoliko faktora i to: češćeg kršenja prava na pristup informacijama od strane javnih organa u Bosni i Hercegovini, boljoj informisanosti građana o mehanizmima zaštite prava na pristup informacijama, ali svakako i rezultat djelovanja Institucije ombudsmena, kao tijela koje nadzire primjenu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini. Pri tome ne možemo zanemariti ni snažnu ulogu medija u promociji navedenih zakona, posebno s obzirom na činjenicu da, zbog nepostojanja posebnih zakona o medijima, i sami mediji koriste zakone o slobodi pristupa informacijama u BiH, kao alat za pribavljanje informacija u svrhu izvještavanja javnosti.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su tokom 2018. godine ostvarili više nego dobru saradnju s javnim organima u Bosni i Hercegovini. Pri tome, zapažamo dobru praksu pojedinih javnih organa³⁹ da se, u slučaju nejasnoća koje se javljaju u primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama, prije donošenja odluke po pojedinačnim zahtjevima, obrate Instituciji ombudsmena s ciljem pojašnjenja ili izdavanja mišljenja o načinu primjene Zakona u predmetnom slučaju. Također, zabilježena su i obraćanja medija sa zahtjevom za izdavanje mišljenja o određenim pitanjima iz oblasti slobode pristupa informacijama⁴⁰. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine pozdravljaju ovaj vid obraćanja, ali i saradnje s javnim organima, preduzećima, ustanovama, akademskom zajednicom, jer u mnogome doprinosi prevenciji kršenja prava na pristup informacijama.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine pohvaljuju napore Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, koje poduzima s ciljem izmjena Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, a što u ovoj oblasti predstavlja jedan od ključnih izazova na putu ka pridruživanju evropskim integracijama. Međutim, proces izmjena navedenog zakonskog propisa, odnosno donošenje novog, započeo je tokom 2016. godine i odvija se suviše sporo. U periodu od 7.-9. februara 2018. godine održana je Taiex misija na temu „Unapređenje prava na pristup informacijama u Bosni i Hercegovini“⁴¹. Taiex misiju sačinjavala su tri stručnjaka iz navedenih oblasti, koji su nakon obavljene misije, dostavili Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine Stručni izvještaj⁴². Tokom ove misije stručnjaci su ocijenili trenutni pravni okvir spram međunarodnih standarda. Stav eksperata jeste da je postojeći zakon pretjerano složen, pogotovo nakon niza izmjena, što rezultira nerazumljivošću teksta. U izvještaju je posebno naveden problem složenosti mehanizama za žalbe, zbog čega u pravnom okviru nedostaje jasnoća, a podnosioci zahtjeva mogu podnijeti interne žalbe i/ili žalbe Odboru za žalbe Vijeća ministara, prateći pritužbu Ombudsmenu i sudovima. Zakon ne propisuje cijeli niz funkcija nad nadzornim tijelom. Ovo je problem, jer komparativno iskustvo ukazuje na to da se provedba zakona znatno poboljšava kada se u provedbi zakona predvidi i niz nadzora, obuka, istražnih radnji i sankcija. Eksperti su

³⁸ Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 20/01); Zakon o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 32/01 i 48/11 i Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 45/06, 62/11 i 100/13)

³⁹ Žalbe br. Ž-SA-05-1391/18 i Ž-SA-05-1397/18;

⁴⁰ OI-K-BL-481/18 od dana 03.10.2018. godine i OI-K-BL-727/18 od dana 28.12.2018. godine;

⁴¹ Bilo je govora o izmjenama i dopunama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine koje je iniciralo Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine.

⁴² Stručni izvještaj „Unapređenje prava pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini“, podnesen dana 19.02.2018. godine.

zaključili da postoji jasna potreba za poboljšanjem sadašnjeg zakona kako bi se uskladio s međunarodnim standardima, posebno onima u regiji Evropske unije, kao i na Zapadnom Balkanu, budući da je to prvousvojeni zakon, a izmjene i dopune koje su naknadno usvojene nisu dovoljne za to. Osim navedenog, eksperti su izložili svoje prijedloge i preporuke, a u svrhu ispunjavanja navedenog cilja. Međutim, osim obavljene Taiex misije, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne posjeduju informaciju o drugim aktivnostima i konkretnim mjerama koje je Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine poduzelo s ciljem donošenja novog zakonodavstva⁴³.

Na nivou Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, problemi u oblasti slobodnog pristupa informacijama ostali su nepromijenjeni. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine od 2015. godine ukazuju na potrebu uređivanja pitanja dvostепенosti odlučivanja u postupku ostvarivanja prava na pristup informacijama, potrebu propisivanja kaznenih odredbi u entitetskim zakonima. Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske od momenta donošenja nije pretrpio niti jednu izmjenu. Zakon i dalje ne propisuje obavezu javnog tijela da o zahtjevu za pristup informacijama odlučuje rješenjem, već se stranka obavještava dopisom koji nema karakter upravnog akta. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine opet ponavljaju da odlučivanje u formi „dopisa“ dovodi u pitanje dvostепенost, kao jedan od osnovnih principa upravnog postupka.

Primjer: Ombudsmeni su postupajući po žalbi⁴⁴ ustanovili da je Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područna jedinica Bratunac, podnosiocu žalbe omogućila pristup informacijama, ali mu je zaključkom naloženo da plati iznos naknade u visini od 97,00 KM za korištenje podataka i pružanja usluga Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove. Ombudsmeni su izdali preporuku⁴⁵ Područnoj jedinici Bratunac, da ponovo donese odluku i obračuna iznos naknade u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske i Uputstvom o troškovima umnožavanja materijala kao relevantnim propisom koji se primjenjuje u konkretnom predmetu. Preporuka Ombudsmena je u potpunosti ispoštovana na način da je nadležni organ donio zaključak kojim su utvrđeni troškovi u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama i Uputstvom o troškovima umnožavanja materijala, te je građanin platio svoje troškove u iznosu od 4,00 KM.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁴⁶ zbog povrede Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske od strane Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske. Podnosilac žalbe navodi da je Fondu zdravstvenog osiguranja Republike Srpske podnio zahtjev za pristup informacijama kojim je tražena dostava informacija u vezi s donatorima medicinske opreme u periodu od početka 2010. godine do podnošenja predmetnog zahtjeva. Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske žalioca obavještava podnosioca žalbe da odbija pristup traženim informacijama, jer je utvrđen izuzetak u vezi s povjerljivim komercijalnim interesom treće strane, u skladu s članom 7. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske. Obavijest nije sadržavala pouku o pravnom lijeku. Odgovorna strana u svom aktu navodi da dopis kojim je podnosilac žalbe obaviješten ne sadrži pouku o pravnom lijeku, jer se ne radi o upravnom aktu u smislu Zakona o upravnim sporovima i Zakona o općem upravnom postupku, te je jedina zaštita moguća putem Institucije ombudsmena. Ombudsmeni su Fondu zdravstvenog

⁴³ Naziv Taiex misije je „Taiex-Ipa, Eni-Taiex Stručna misija na temu Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH“.

⁴⁴ Ž-BL-05-872/17;

⁴⁵ P-36/18 od 13.02.2018. godine.

⁴⁶ Ž-SA-05-1282/17;

osiguranja Republike Srpske, uputili preporuku⁴⁷ da ponovno razmotri zahtjev za pristup informacijama i donese novu odluku po zahtjevu. Nakon upućene preporuke, odgovorna strana realizuje preporuku u cijelosti.

Primjer: Tokom 2018. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine postupali su po zahtjevu web portala⁴⁸ za dostavu komentara o pravnoj situaciji u kojoj je Predsjedništvo Bosne i Hercegovine odbilo dostaviti informacije o imenima i prezimenima osoba, koje su u proteklom periodu angažovane na osnovu ugovora o djelu, te njihovim plaćama i objašnjenjem svrhe angažovanja. U upitu je istaknuto da je kao razlog za odbijanje zahtjeva za pristup informacijama navedena zaštita ličnih podataka. S tim u vezi, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zauzeli su stav da je pravo javnosti da zna na koji način i u koju svrhu se troše javna sredstva. Javni interes u takvim situacijama uvijek ima prevagu nad privatnim interesom i eventualnim ograničenjima koja su propisana zakonima o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini. S druge strane, zaštita privatnosti je pravo građana zaštićeno Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, te javni organ u svakom pojedinačnom slučaju, kada utvrdi da određena informacija može narušavati privatnost trećih lica, provodi test javnog interesa, koji služi u procjeni da li preovladava javni ili privatni interes. Ombudsmeni posebno naglašavaju da su ugovori koje javni organi zaključuju s pravnim ili fizičkim licima podložni preispitivanju od strane javnosti. Ugovori sadrže određene lične podatke (poput JMBG, adresa stanovanja, datum rođenja, broj lične karte, kontakt podatke i slično) i mora se voditi računa o zaštiti ličnih podataka. Međutim, podaci iz ugovora, kao što su ime i prezime osobe s kojom je ugovor sklopljen, cijena, vrsta posla za koji je ugovor zaključen, na koji period je isti zaključen, ni u kojem slučaju ne mogu biti uskraćeni javnosti.

Dosadašnja praksa Ombudsmena Bosne i Hercegovine pokazala je da postoje izražene nejasnoće u vezi s odnosom važećih zakona o slobodi pristupa informacijama i Zakonom o zaštiti ličnih podataka u Bosni i Hercegovini⁴⁹. S tim u vezi, ističemo da su navedeni zakonski propisi komplementarni jedan drugom. Cilj Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini jeste omogućavanje pristupa informacijama koje posjeduju javni organi, ali samo ukoliko je saopćavanje iste u javnom interesu, pri čemu se, između ostalog, cijeni i okolnost da li tražena informacija sadrži lične podatke. S druge strane, cilj Zakona o zaštiti ličnih podataka u Bosni i Hercegovini jeste da se na teritoriji Bosne i Hercegovine svim licima, bez obzira na njihovo državljanstvo ili prebivalište, osigura zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda, a naročito pravo na privatnost i zaštitu podataka u pogledu obrade ličnih podataka koji se na njih odnose.

Primjer: Žalitelj se obratio Instituciji ombudsmena⁵⁰, navodeći da je podnio zahtjev JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo, tražeći dostavu imena i prezimena ljekara koji je s ekipom hitne medicinske pomoći obavio kućnu posjetu žaliteljevoj (preminuloj) kćerki. Žalitelj navodi da nije zaprimio odgovor ni do dana podnošenja žalbe Instituciji ombudsmena i da mu je navedeni podatak neophodan radi daljeg ostvarivanja prava kao pacijenta. Nakon provedenog

⁴⁷ P-76/18 od 23.03.2018. godine;

⁴⁸ OI-K-BL-481/18 od dana 03.10.2018. godine;

⁴⁹ „Službeni glasnik BiH“ br. 49/06, 76/11 i 89/11;

⁵⁰ Ž-SA-05-12/18;

postupka istraživanja, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su Zavodu izdali preporuku⁵¹ da preispita Odluku kojom se ne udovoljava podnesenoj molbi. Zavod je dostavio akt iz kojeg je vidljivo da je žalitelju u konačnici dostavljena tražena informacija, a preporuka Ombudsmena u cijelosti je realizovana. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u navedenoj preporuci zauzeli stav da svaka lična informacija mora biti zaštićena, ali lična informacija u smislu važećih propisa u Bosni i Hercegovini podrazumijeva: jedinstveni matični broj, adresa stanovanja, nacionalnost, informaciju o kreditnim zaduženjima, visini alimentacije ili drugi podatak koji bi otkrio identitet osobe, dok ime i prezime bilo koje osobe ne može predstavljati ličnu informaciju u smislu Zakona o zaštiti ličnih podataka u Bosni i Hercegovini, posebno imajući u vidu da se u predmetnom slučaju radi o javnoj ustanovi koja obavlja zdravstvenu djelatnost.

Naposlijetku, želimo istaknuti da je, s ciljem efikasne primjene Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, neophodno permanentno pristupiti izradi Programa obuke službenika za informisanje iz oblasti slobodnog pristupa informacijama u svim javnim organima u Bosni i Hercegovini.

4.3. Pravo na imovinu

U Odjelu za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava zaprimljene su 183 žalbe koje se tiču imovinsko-pravnih odnosa. Ombudsmeni ukazuju nadležnim organima vlasti da i dalje zaprimaju žalbe građana u vezi s provedbom Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini što je zaista zabrinjavajuće. Bosna i Hercegovina nakon toliko godina, obnova, rekonstrukcija, donatorskih sredstava, javnih poziva i slično i dalje ima kolektivne centre. Uvažavajući navedeno, u primjerima koji se iznose upravo je data prednost predmetima u vezi s provedbom Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Primjer: U postupku po žalbi⁵² Ombudsmeni su utvrdili da je podnositeljica žalbe bila vlasnica porodične kuće i stana u Bosanskoj Krupi i da su njene nekretnine devastirane. Navodi da je penzionerka, da ostvaruje pravo na alternativni smještaj u Republici Srpskoj (Banjoj Luci), te da očekuje konačno rješavanje stambenog pitanja. U vezi s konkretnim predmetom, ustanovljeno je da se podnositeljica žalbe prijavila na javni poziv u okviru projekta Regionalnog stambenog zbrinjavanja⁵³ i evidentirana je kao podnosilac prijave za integraciju u mjestu sadašnjeg boravka- Općina Banja Luka, s obzirom da je navela u svom zahtjevu da traži stan ili novčanu naknadu za stan na području Banje Luke. Ombudsmeni će u narednom periodu pratiti realizaciju Regionalnog stambenog zbrinjavanja u Bosni i Hercegovini.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁵⁴ zbog kršenja Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine⁵⁵. Odgovorna strana je odsjek Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske u Foči, kancelarija Višegrad. Podnosilac žalbe je povratnik i dijelom je obnovljena njegova nekretnina, ali se nisu stekli uslovi za život, odnosno za „*siguran i dostojanstven povratak u ranije mjesto*“

⁵¹ P-38/18 od 19.01.2018. godine.

⁵² Ž-BL-05-227/18;

⁵³ “Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 69/13;

⁵⁴ Ž-SA-05-281/18;

⁵⁵ Sl. glasnik BiH broj: 19/02, 35/04 i 32/06;

prebivališta“, tako npr. nije izvršen priključak na vodovodnu, kanalizacionu i elektromrežu. Ombudsmeni su bili primorani donijeti preporuku⁵⁶, isključivo zbog nesaradnje nadležnog organa s Ombudsmenima. Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, odsjek Foča, kancelarija Višegrad u konkretnom slučaju nije postupalo u skladu s odredbama *Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine* i to tako što je ignorisalo akte, zahtjeve Ombudsmena Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni u što skorijem roku očekuju da se saradnja uspostavi, kako bi se moglo cijeliti i utvrditi da li je u konkretnom slučaju povrijeđeno pravo na imovinu.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu raseljenog lica⁵⁷ koja se tiče rada Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, odsjek Istočno Sarajevo, zbog nepriznavanja prava na alternativni smještaj. Tokom postupka istraživanja jasno je utvrđeno da mu je priznat status raseljenog lica, a nakon obraćanja nadležnom organu, podnosiocu žalbe je omogućeno pravo na alternativni smještaj, odnosno potvrđen je nastavak korištenja alternativnog smještaja putem individualnog zakupa za 2018. godinu.

Primjer: Ombudsmeni su, povodom obraćanja podnositeljice žalbe – također povratnika⁵⁸, uputili preporuku⁵⁹ nadležnim organima i to Općini Travnik i Komunalnom preduzeću Općine Travnik kako bi poduzeli sve neophodne mjere kako bi se za podnositeljicu žalbe obezbijedilo vodosnabdijevanje u stambenom objektu. Odgovor na preporuku nikada nije dostavljen Ombudsmenima.

Primjer: Postupajući po žalbama u nekoliko predmeta⁶⁰, Ombudsmeni su ustanovili da su roditelji podnosioca žalbi, do izbijanja ratnih sukoba u Bosni i Hercegovini živjeli u Gornjoj Sanici, Općina Ključ, ali da nakon rata električna energija u tim domaćinstvima nije priključena. Ombudsmenima se obraćaju zbog činjenice što kao nasljednici i potomci svojih roditelja moraju platiti priključak na elektrodistributivnu mrežu u iznosu od 1528,62 KM, a mišljenja su da to ne trebaju platiti, jer su prije rata uredno imali priključak. Odgovorna strana „Elektrodistribucija“ Bihać, obavijestila je Ombudsmene da podnosioci žalbe mogu biti priključeni na distributivnu mrežu, pod povoljnijim uslovima u svojstvu povratnika uz priloženo uvjerenje nadležne Općine kojim se potvrđuje status povratnika. Međutim, podnosioci žalbe nisu povratnici jer se ne vraćaju u svoje ranije prebivalište, te činjenica da imaju nekretnine u Općini Ključ ne igra ulogu u priznavanju statusa povratnika. Međutim, kako se radi o osjetljivoj kategoriji ljudi koji su bili prinuđeni da izbijanjem ratnih dejstava napuste svoje objekte, Ombudsmeni su ocijenili da nije pravedno, niti stimulirajuće za održivi povratak da navedene osobe, koje su često u nezavidnom socijalnom statusu, plate priključak oko 1.500,00 KM. Stoga su JP „Elektrodistribucija Bihać“ i Općini Ključ uputili preporuku⁶¹ da omoguće priključenje na elektrodistributivnu mrežu za podnosiocje žalbe, bez naknade. Po preporuci Ombudsmena nije postupljeno⁶².

⁵⁶ Preporuka broj: 265/18;

⁵⁷ Ž-BL-05-491/17;

⁵⁸ Ž-SA-05-1295/16;

⁵⁹ P-169/17;

⁶⁰ Ž-BL-04-456/17, Ž-BL-04-499/17 i Ž-BL-04-585/17;

⁶¹ Broj P-257/17 od 13.10.2017. godine.

⁶² Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović i ombudsmen dr. Jasminka Džumhur posjetili su Općinu Ključ u februaru 2018. godine, zbog konkretnih predmeta;

4.4. Uprava

U Odjelu za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, odmah nakon žalbi na rad sudova, po broju žalbi se izdvaja i oblast uprave (389), a izdate su 52 preporuke. Principi dobre uprave i standardi uslužnosti u radu javne uprave u znatnoj su mjeri prisutni u domaćim pozitivno-pravnim propisima. Brojni domaći i međunarodni propisi o ljudskim pravima i slobodama zapravo sadrže i odredbe koje predstavljaju elemente koncepta dobre uprave i mogu se podvesti pod standarde uslužnosti u radu javne uprave. Postupajući po pojedinačnim žalbama građana, u svojim obraćanjima brojnim organima uprave, kao i u preporukama, Ombudsmeni insistiraju da nadležni organi uprave djeluju zakonito, odgovorno, nepristrano, djelotvorno, blagovremeno i da poštuju stranke i javnost rada, a što sve zajedno predstavlja standard uslužnosti u radu javne uprave. Odnos uprave prema građanima itekako je značajan u jednoj pravnoj državi. Institucija ombudsmena jedan je od mehanizama u postojećem pravnom sistemu koji vrši kontrolu uprave i stoga je broj žalbi u odnosu na upravu uvijek visok. Građani većinu svojih prava ostvaruju na području svoje lokalne zajednice i stoga se najčešće obraćaju Ombudsmenima kada su nezadovoljni radom organa općinske ili gradske uprave (nepostupanje po različitim zahtjevima, ignorisanje zahtjeva građana, nedovoljna podrška lokalne zajednice u kriznim/vanrednim situacijama ili kada se građani nalaze u stanju socijalne potrebe itd.). U žalbama građani iskazuju nezadovoljstvo činjenicom da se upravni postupci, pokrenuti po zahtjevima građana pred tijelima uprave, vode suprotno načelima zakona o upravnom postupku, na način nedonošenja odluka u zakonitim rokovima, insistiranjem na dostavi velikog broja nepotrebne dokumentacije, šutnje administracije, kršenja načela pružanja pomoći neukoj stranci, nedonošenjem odluka po žalbi, i dugotrajnim postupcima odlučivanja u drugom stepenu. Analiza izjavljenih žalbi pokazuje da, u značajnom broju predmeta nadležna tijela upravni postupak okončavaju tek nakon intervencije Ombudsmena. Ponekad je potrebno uputiti i veći broj pismenih urgencija označenim odgovornim tijelima kako bi donijeli odluku u skladu sa svojim zakonskim ovlastima. Obaveza javne uprave u izvršavanju vlastitih obaveza prema građanima podrazumijeva da se što više približi građanima, da jamči poboljšanje kvaliteta rada i to tako što će voditi računa da, odluke koje utiču na prava ili interese pojedinaca budu zasnovane na zakonu, da sadržaj takvih odluka bude u skladu sa zakonom, da u svom radu poštuju princip jednakog tretmana, da izbjegavaju diskriminaciju baziranu na nacionalnosti, spolu, etničkom porijeklu, religiji, hendikepiranosti i drugo, da se prema građanima ponašaju uslužno, korektno i pristupačno, da se odluke po zahtjevu ili žalbi donose u razumnom roku, bez odlaganja s obrazloženjem i pravnom osnovom odluke, da odluke koje mogu negativno utjecati na prava ili interese građana obavezno sadrže upute o pravnim lijekovima.

Kao i ranijih izvještajnih godina, Ombudsmeni ponovno ukazuju na problem neefikasne sudske kontrole uprave, s obzirom da nadležni organi uprave ne postupaju u skladu s uputama i odlukama sudova donesenim u upravnim sporovima. Posebno se ističe problem što sudovi ne donose odluke kojom će sami riješiti stvar i zamijeniti upravni akt upravnog organa i kada se u nekoliko navrata vode ponovni upravni postupci. U brojnim slučajevima često se i to po nekoliko puta (*princip ping-pong loptice*) predmeti vraćaju prvostepenim tijelima, odnosno drugostepenim tijelima na ponovno odlučivanje.

Primjer: Ombudsmeni koriste priliku da navedu i primjer dobre saradnje Ombudsmena sa Ministarstvom finansija Republike Srpske. Postupajući po žalbi⁶³, zbog neisplaćivanja novčanih sredstava iz budžeta Republike Srpske, kako je to određeno Rješenjem o izvršenju Osnovnog suda u Banjoj Luci iz 2015. godine, Ombudsmeni su se obratili ovom Ministarstvu, nakon čega su izvršili isplatu.

Ombudsmeni iznose i dva primjera dobre saradnje s Odjeljenjem za prostorno uređenje, građevinarstvo grada Banja Luka i Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske, jer je u konkretnim predmetima u potpunosti postupljeno po preporukama Ombudsmena. U prvom predmetu⁶⁴, povodom ponovljenog postupka pred Odjeljenjem za prostorno uređenje Grada Banja Luka, ovaj organ uprave je postupio po preporuci⁶⁵ i donio Odluku u ponovljenom postupku, po zahtjevu preduzeća, kao investitora, za dobijanje građevinske dozvole za izgradnju stambeno-poslovnog objekta u Banjoj Luci. U drugom primjeru⁶⁶ Ombudsmeni su, također povodom zahtjeva za izdavanje građevinske dozvole, izdali preporuku⁶⁷ Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju, da odmah po prijemu preporuke donese odluku po žalbi investitora, a preporuka je u potpunosti ispoštovana.

Primjer: Ombudsmeni su postupajući po žalbi⁶⁸ ustanovili da upravni postupak pred Službom za urbanizam, imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar nekretnina Općine Novi Grad Sarajevo, traje nerazumno dugo i izvan svakog razumnog roka, *preko 16 godina*. Podnositeljica žalbe je upravni postupak pokrenula zbog zaštite prava na imovinu (povrat stana). Nadležni organ uprave, primjenjujući princip "*ping-pong loptice*" predmet ne okončava, a podnositeljica žalbe ne ostvaruje svoje pravo (na konačan povrat i uvođenje u posjed imovine).

Primjer: Postupajući po žalbi podnosioca žalbe⁶⁹ Ombudsmeni su ustanovili da Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske ne postupa po uputama Okružnog suda Banja Luka u upravnom sporu i ignoriše pravne upute suda u upravnom sporu. Naime, Fond nije postupio po navedenim presudama suda u četiri navrata, te se podnosilac žalbe po peti put obratio Okružnom sudu, radi odlučivanja po njegovoj tužbi u upravnom sporu u identičnoj pravnoj stvari. Ombudsmeni su uputili preporuku⁷⁰ Okružnom sudu u Banjoj Luci da donese presudu kojom će sam riješiti upravnu stvar, a koji će u svemu zamijeniti upravni akt nadležnog organa i istovremeno su pozvali sud da obavijesti Upravnu inspekciju o potrebi pokretanja prekršajnog postupka protiv Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje. Okružni sud Banja Luka u odgovoru na preporuku ističe da je tužbu uvažio i opet poništio Rješenje Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike, te obavezao taj organ da podnosiocu žalbe nadoknadi troškove upravnog spora; da je sud, shodno članu 65. stav 1 tačke 5 i 4 Zakona o upravnim sporovima⁷¹, uputio nalog Upravnoj inspekciji za pokretanje prekršajnog postupka protiv direktora Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, zbog nepostupanja u skladu s pravnim

⁶³ Ž-BL-05-542/17;

⁶⁴ Ž-BL-05-486/17;

⁶⁵ P-58/18;

⁶⁶ Ž-BL-05-255/18;

⁶⁷ P-100/18;

⁶⁸ Ž-SA-05-236/16;

⁶⁹ Ž-BL-05-31/18

⁷⁰ P-61/18 od 14.03.2018. godine;

⁷¹ Službeni glasnik Republike Srpske, br. 109/05 i 63/11;

shvatanjima i primjedbama suda u pogledu postupka, kako je to naloženo presudama. Fond ponovo donosi Rješenje kojim se njegova žalba odbija, a protiv kojeg je po šesti put podnio tužbu Okružnom sudu u Banjoj Luci. Upravna inspekcija je obavijestila Ombudsmene da je po nalogu Okružnog suda Banja Luka podnijela zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv okrivljenih, Fonda, kao odgovornog pravnog lica i direktora Fonda kao odgovornog lica. Osnovni sud u Bijeljini zahtjev odbacuje uz obrazloženje da zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka nije sadržavao sve podatke propisane Zakonom o prekršajima Republike Srpske, a kako nije naknadno dopunjen, sud je smatrao da se od zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka odustalo, a zahtjev je odbačen. Na ovo Rješenje suda Upravna inspekcija izjavljuje žalbu Okružnom sudu u Bijeljini. Uvažavajući sve utvrđene činjenice u konkretnom predmetu i relevantno zakonodavstvo, Ombudsmeni su odlučili⁷² da razmotre svaku mogućnost da doprinesu rješenju nastalog problema. S obzirom da je Upravna inspekcija izjavila žalbu na Rješenje Osnovnog suda u Bijeljini, Ombudsmeni su se obratili Okružnom sudu Bijeljina, koji obavještava Ombudsmene da je stav zauzeo u Odluci – Rješenju⁷³, kojim je uvažio žalbu Upravne inspekcije i predmet vratio na ponovni postupak. Osnovni sud u Bijeljini obavještava Ombudsmene da će u ponovnom postupku postupiti u skladu s uputama drugostepenog suda. Cijeneći značaj konkretnog slučaja, Ombudsmeni su cjelokupnu dokumentaciju iz predmeta prosljedili Okružnom javnom tužilaštvu u Bijeljini⁷⁴, zbog osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo iz člana 341. Krivičnog zakonika Republike Srpske⁷⁵ -neizvršenje sudske odluke, te će se pratiti sve poduzete mjere od strane nadležnog tužilaštva⁷⁶.

Primjetna je praksa da nadležni upravni organi ne postupaju po odlukama sudova donesenim u upravnim sporovima, kao i da sudovi ne donose odluke kojom će sami riješiti stvar i zamijeniti upravni akt upravnog organa, već poništavaju taj akt nakon čega upravni organi ponovo donose akte identične prethodnim. Navedenim postupanjem je uveliko povrijeđeno pravo stranaka na pravično suđenje, jer se postupci vode i po nekoliko puta. Stranka iako koristi sva pravna sredstva ostaje bez zaštite i konačnog rješenja. Kada je očigledno svjesno nepostupanje po jasnim uputama sudske odluke stranka ostaje i bez „moralne satisfakcije“ jer nadležni organ koji namjerno ne poštuje odluke sudova ne biva na bilo koji način sankcionisan.

4.5. Inspekcije

U ovom dijelu Izvještaja posebna pažnja je posvećena radu inspekcija⁷⁷. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da u narednom razdoblju urade specijalni izvještaj o radu inspekcija u Bosni i Hercegovini upravo zbog izuzetne važnosti koji za građane predstavljaju inspekcije. Inspeksijski nadzor i inspekcije su mehanizam koji omogućava da organi uprave osiguraju poštivanje regulatornih odredbi koje su donesene s ciljem zaštite i podrške javnog ili privatnog interesa. Inspekcije pružaju garanciju ispunjavanja uslova koji podržavaju sigurnost i dobro stanje društva, kao na primjer, zaštita vazduha i kvalitet vode preko inspekcija životne sredine, zatim, putem građevinske inspekcije koja kontroliše da li se objekti grade na osnovu izdatih

⁷² Ž-BL-05-865/18 otvoren je novi predmet;

⁷³ Broj: 80 0 Pr 097597 18 Pžp od 08.11.2018. godine;

⁷⁴ U skladu s članom 30. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine;

⁷⁵ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 64/17;

⁷⁶ Predmet broj Ž-BL-04-837/18;

⁷⁷ Ombudsmeni su tokom 2018. godine imali 60 žalbi – predmeta u kojima su različite inspekcije bile označene kao odgovorne strane;

dozvola i da li ispunjavaju strukturalni integritet građevine i slično, tako da je inspeksijski nadzor zasigurno prisutan u svakodnevnicu života svakog pojedinca.

Primjer: Postupajući po žalbi koja je upućena Ombudsmenima, radi zaštite radnih prava i zbog diskriminacije na radnom mjestu⁷⁸, nadležna kantonalna inspekcija rada (pri Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo) oglasila se nenadležnom, odnosno odbacila je žalbu podnositeljice žalbe zbog nenadležnosti⁷⁹. Jasno upoznaju Ombudsmene da su nenadležni za zaštitu pojedinačnih prava radnika, odnosno da je potrebno zatražiti zaštitu radnih prava sudskim putem. Međutim, u sličnoj pravnoj situaciji, u drugom predmetu⁸⁰, radi zaštite radnih prava, Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Zeničko-Dobojskog kantona izvršila je inspeksijsku kontrolu.

Primjer: Ombudsmeni su po drugi put zaprimili žalbu⁸¹ zbog neizvršenja zaključka inspekcije Općine Bugojno, kojim je naloženo uklanjanje bespravno izgrađenog dimnjaka od strane jednog preduzeća. Nakon sprovedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su uputili preporuku⁸² i naložili općinskom načelniku i građevinskom inspektor Općine Bugojno da bez odlaganja osiguraju sprovedbu Rješenja o uklanjanju bespravno izgrađenog dimnjaka koje datira još iz 2012. godine. Po preporuci nije postupljeno i nije poduzeta niti jedna radnja da osigura provođenje preporuke.

Primjer: Ombudsmeni koriste priliku da navedu i primjer dobre saradnje s Općinom Ravno. Postupajući u predmetu⁸³ tokom postupka istraživanja ustanovljeno je da se na području Općine Ravno uopće ne sprovodi inspeksijski nadzor, odnosno da Općina nema zaposlenog građevinskog inspektora. U oktobru 2017. godine Ombudsmeni su preporučili Općini Ravno⁸⁴ i Vladi Hercegovačko-neretvanskog kantona da iznađu način za prevazilaženje problema. Općina Ravno je u mjesecu februaru 2018. godine zaposlila građevinskog inspektora.

Primjer: Članovi Sindikata JP „Komunalac“ Drvar, podnijeli su Upravi za inspeksijske poslove Kantona 10, zahtjev za obavljanje inspeksijskog nadzora u tom preduzeću, a od Ombudsmena su zahtijevali da pratimo i nadziremo rad nadležne inspekcije⁸⁵, radi zaštite prava na donošenje odluke u razumnom roku. Kantonalni inspektor rada je u kratkom roku pismenim putem iscrpno obavijestio Ombudsmena o poduzetim mjerama i radnjama po podnesenom zahtjevu i nije utvrđeno kršenje prava podnositelja žalbe od strane inspekcije.

Primjer: Ombudsmeni su se, postupajući po žalbi⁸⁶, obratili nadležnoj Republičkoj upravi za inspeksijske poslove Republike Srpske, zbog činjenice što je, prilikom izgradnje nove stambene zgrade u Bijeljini odmah do zgrade u kojoj živi podnositeljica žalbe, u potpunosti prozor njenog stana zaklonjen. Shodno utvrđenom činjeničnom stanju, nadležna inspekcija donosi Rješenje o uklanjanju objekata koji su sagrađeni 2003. godine. U konkretnom predmetu nadležna inspekcija

⁷⁸ Ž-SA-04-964/18;

⁷⁹ Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Tuzlanskog kantona;

⁸⁰ Ž-SA-06-987/18;

⁸¹ Nova žalba registrovana pod brojem Ž-SA-05-161/18, a raniji predmet je bio registrovan pod brojem Ž-SA-05-169/15;

⁸² Broj preporuke: P-233/15;

⁸³ Broj žalbe Ž-SA-06-233/17;

⁸⁴ Broj preporuke: P-254/17 od 16.10.2017. godine;

⁸⁵ Predmet broj Ž-LI-05-23/18;

⁸⁶ Ž-BL-05-443/18;

je izvršila nadzor po zahtjevu Ombudsmena i naložila je uklanjanje bespravno izgrađenih objekata.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁸⁷ u vezi s povredom prava iz radnog odnosa, a kako je kao odgovorna strana označeno privatno preduzeće, podnosilac žalbe je savjetovan da se pismenim putem obrati nadležnoj inspekciji. Nakon obraćanja inspekciji, podnosilac žalbe obavještava Ombudsmene da je inspekcija rada djelimično postupila po njegovom zahtjevu. Kako navodi, predmet inspeksijske kontrole je bio samo njegov ugovor o radu, a ne i ostale povrede iz radnog odnosa kako je to jasno istakao u zahtjevu. Ombudsmeni su Republičkoj upravi za inspeksijske poslove Republike Srpske uputili preporuku⁸⁸ kojom je zatraženo da ponovo izvrše inspeksijsku kontrolu i ispituju sve sporne činjenice (prekovremeni rad, rad za vrijeme praznika, nekorištenje godišnjeg odmora itd.), a koje, kako je utvrđeno tokom postupka istraživanja Ombudsmena, nisu bile predmet ranije izvršene kontrole. Republička uprava za inspeksijske poslove Republike Srpske izvršila je vanrednu inspeksijsku kontrolu i u potpunosti ispoštovala preporuku Ombudsmena.

Ombudsmeni koriste priliku i u svom Godišnjem izvještaju ukazuju na nesaradnju Službe za inspeksijske poslove Grada Tuzla s Institucijom ombudsmena u nekoliko predmeta, na način da ova služba ne odgovara na traženje Ombudsmena, što predstavlja kršenje Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine⁸⁹, ali i kršenje prava građana.

4.6. Policija

Na rad policije, u okviru Odjela za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, odnosilo se 132 žalbe⁹⁰. Ovaj statistički podatak je značajan za Ombudsmene zato što rad policije u jednoj zajednici smatraju značajnim i za cilj treba imati poboljšanje kvaliteta života i poboljšanje bezbjednosne situacije, odnosno smanjenje kriminala. Značajno je da se naši građani osjećaju bezbjedno i potrebno je uspostavljati što jače veze između građana i policije s ciljem izgradnje i jačanja povjerenja.

Žalbe zaprimljene u Instituciji ombudsmena koje se odnose na povrede prava počinjene od strane policijskih službenika, ukazuju na to da pripadnici policije prilikom obavljanja službenih dužnosti izlaze iz okvira zakonskih ovlasti, da sistem unutrašnje kontrole postupanja policijskih službenika najčešće ima formalnu ulogu, te da ne postoji adekvatan i neovisan mehanizam kontrole rada policijskih tijela. Navedeno posebno dolazi do izražaja prilikom legitimisanja fizičkih lica kako u okviru redovne saobraćajne kontrole, tako i vršenja službenih ovlaštenja u situacijama počinjenih saobraćajnih prekršaja⁹¹. Žalbe na postupanje policijskih službenika evidentirane su i u predmetima registrovanim u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode, odnosno prekoračenje zakonskih ovlaštenja prilikom lišavanja slobode lica kojima je izrečena mjera pritvora, odnosno lišavanja slobode lica koje nije ispunilo obavezu vraćanja u kazneno-popravnu ustanovu nakon proteka prekida izdržavanja kazne zatvora⁹² ili

⁸⁷ Ž-BL-04-196/18;

⁸⁸ Broj preporuke P-130/18 od 07.06.2018. godine;

⁸⁹ Ž-BR-05-61/18, Ž-BR-05-252/18 i Ž-BR-05-185/18;

⁹⁰ Ombudsmeni su izdali četiri preporuke prema nadležnim organima unutrašnjih poslova;

⁹¹ Ž-SA-05-34/18;

⁹² Ž-SA-07-857/17;

vanzavodske pogodnosti. Uzimajući u obzir svu specifičnost poslova koje obavljaju policijski službenici, te dužnosti i prava kojima isti raspolažu u skladu s odredbama Zakona o krivičnom postupku i drugih propisa, počevši od legitimisanja i zaustavljanja građana, pretresa ljudi i prostorija, lišavanja slobode, te u iznimnim slučajevima upotrebe sile i vatrenog oružja, Ombudsmeni ukazuju da je itekako značajan rad posebnih tijela koja istražuju eventualne zloupotrebe prava i propuste počinjene od strane policijskih službenika (tijela unutrašnje kontrole). Pri tome, još je značajnije pitanje nezavisnosti rada i djelovanja ovih tijela, te profesionalan i stručan sastav navedenih tijela. Navedena tijela će nakon istrage, a cijeneći sve okolnosti određenog događaja, donijeti odluku o postojanju osnova za provođenje disciplinskog ili drugog postupka prema određenom policijskom službeniku. Institucija ombudsmena poštujući nezavisnost tijela unutrašnje kontrole postupanja policijskih službenika ne može ulaziti, niti utjecati na njihove eventualne odluke, te istragu usmjerava u kontekstu provjere da se svaka predstavka i prijava ispita u predviđenim rokovima, prije nastupanja eventualne zastarjelosti. Kontakt i prisutnost policije su od značaja za sve građane. Današnji izazovi s kojima se policija susreće zahtijevaju od nje da pruži jednu sveobuhvatnu uslugu, proaktivnu i reaktivnu u isto vrijeme. Jedno je sigurno, a to je da nije dovoljno intervenirati nakon izbijanja incidenata, potrebno je rješavati probleme koji generiraju pojavu incidentnih situacija, dakle, unaprijediti preventivno djelovanje.

S ciljem jačanja saradnje, Ombudsmeni su održali i niz sastanaka s predstavnicima policijsko-bezbjednosnih agencija u Bosni i Hercegovini⁹³.

Primjer: Podnosilac žalbe⁹⁴ se obratio Ombudsmenima zbog neprofesionalnog ponašanja kriminalističkog inspektora (pripadnika Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske). Postupak po prijavi podnosioca žalbe je u toku pred Službom za zaštitu integriteta i zakonitosti u radu Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, ali se Ombudsmenima obratio kako bi postupak pred nadležnim organom bio što transparentniji i objektivniji. Postupak istraživanja Ombudsmena je u toku, a ovaj primjer Ombudsmeni iznose upravo zato što se veliki broj žalbi odnosi upravo na postupke unutrašnje kontrole zakonitosti rada ovlaštenih službenih lica (pripadnika organa unutrašnjih poslova).

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁹⁵ osuđene osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora u Kazneno-popravnim zavodu Zenica. Podnosilac žalbe se obratio žalbom na rad Ministarstva unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona zbog nemogućnosti prijavljivanja prebivališta i shodno tome i nemogućnosti dobijanja lične karte. Lična karta je podnosiocu žalbe bila potrebna kako bi mogao ostvariti svoja prava kao nasljednik pred nadležnim sudom u postupku raspravljanja zaostavštine. Nakon obraćanja Ombudsmena nadležnom organu, podnosilac žalbe je ostvario svoje pravo.

Primjer: Povodom *tragične smrti banjalučkog studenta Davida Dragičevića u Instituciji je otvoreno s 31.12.2018. godine ukupno četiri predmeta*⁹⁶. S druge strane, svoj stav u ovom

⁹³ Primjera radi, ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović je dana, 1.11.2018. godine održao sastanak s članovima Policijskog odbora Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske. Isto tako, načelnik Policijske uprave Banja Luka Željko Spasojević posjetio je sjedište Institucije dana, 20.4.2018. godine.

⁹⁴ Ž-BL-05-685/18;

⁹⁵ Ž-SA-05-1066/18;

⁹⁶ Ž-BL-05-1012/18, Ž-BL-05-1032/18- Ž-BL-05-1033/18, Ž-BL-05-1034/18;

predmetu Ombudsmeni su iskazali putem posebnog saopćenja za medije od 21.05.2018. godine kojim su nedvosmisleno istakli svoje opredjeljenje u smislu obaveze nadležnih organa u pogledu utvrđivanja pune istine. Uz ovo, izdata su još dva saopćenja za javnost⁹⁷. Istražni postupak u svim navedenim predmetima je u toku.

4.7. Specijalni izvještaj o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini

Migracioni procesi s kojima su se vlasti u Bosni i Hercegovini susrele u 2018. godini, postavili su određene zahtjeve pred niz institucija, uključujući i Instituciju ombudsmena. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na svojoj 140. sjednici koja je održana 26.04.2018. godine, razmatralo informaciju o problemima migranata i zadužilo Instituciju ombudsmena da sačini izvještaj i dostavi Vijeću ministara Specijalni izvještaj o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini, s prijedlogom mjera i preporuka nadležnih tijela Bosne i Hercegovine.⁹⁸

Specijalni izvještaj je sačinjen vršenjem monitoringa u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini, što je uključivalo posjete svim lokacijama na kojima se nalaze strani državljani, razgovore i intervju sa stranim državljanima i osobljem u ustanovama i prostorima gdje su smješteni, održavanje sastanaka sa svim rukovodiocima institucija koje su shodno odredbama Zakona o strancima i Zakona o azilu nadležni za postupanje u oblasti migracija i azila, te predstavnicima međunarodnih organizacija, domaćih i stranih nevladinih organizacija. Izradom Specijalnog izvještaja Ombudsmeni žele ukazati nadležnim organima da u skladu s domaćim i međunarodnim standardima ljudskih prava osiguraju prava strancima koji se zateknu u Bosni i Hercegovini⁹⁹.

Tokom 2018. godine u Bosni i Hercegovini došlo je do dramatičnog porasta broja stranih državljana, koji uglavnom koriste Bosnu i Hercegovinu za tranzit prema zemljama Evropske Unije. U većini slučajeva radi se o neregularnim migrantima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacionih dokumenata, na mjestima koja, prema informacijama dobijenim od nadležnih organa nisu predviđena za prelazak državne granice. Većina ovih lica iskazala je namjeru da traži azil iako je za njih Bosna i Hercegovina uglavnom zemlja tranzita.

Institucija ombudsmena je u periodu od aprila do oktobra 2018. godine provela monitoring stanja u ovoj oblasti, te je zaključak Ombudsmena da se u Bosni i Hercegovini trenutno odvija proces tzv. mješovitih migracija. Preklapaju se motivi migracija, tako da imamo strance koji su u potrazi za boljim uslovima života ili tzv. ekonomski migranti (državljanima Pakistana, Irana, Iraka, Maroka, Tunisa, Alžira, Libije) i strance koji traže utočište/lica pod međunarodnom pravnom zaštitom (Sirija). Povećan i nekontrolisan ulazak stranih državljana u Bosnu i Hercegovinu i kontinuitet tog procesa, zahtijevaju obavezu dodatne mobilizacije materijalnih, finansijskih i ljudskih resursa kojima Bosna i Hercegovina ne raspolaže. Imajući u vidu svakodnevni rast broja migranata u Bosni i Hercegovini neophodno je da nadležni organi poduzmu dodatne mjere na

⁹⁷ Saopćenje za javnost od 21.05.2018. god. <https://www.ombudsmen.gov.ba/Novost.aspx?newsid=978&lang=BS>; Saopćenje za javnost od 27.12.2018.g. <https://www.ombudsmen.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1148&lang=BS>

⁹⁸ Obavijest o Zaključku Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, broj: 05-07-1-1208-30-1/18 od 04.05.2018. godine. Vijeće ministara je na svojoj 140. sjednici koja je održana 26.04.2018. godine, razmatralo informaciju o problemima migranata i zadužilo Instituciju ombudsmena da sačini izvještaj;

⁹⁹ Izvještaj prezentovan na pres-konferenciji u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine dana 10.01.2019. godine i upućen svim nadležnim organima na dalje postupanje;

zaštiti državne granice Bosne i Hercegovine i posebno bezbjednosti građana Bosne i Hercegovine. Prema pokazateljima, zaključno sa 31.10.2018. godine, u Bosni i Hercegovini registrovano je oko 22.000 stranih državljana. U mjesecu oktobru 2018. godine, procjena je da se nalazi oko 5.000 neregularnih migranata. Intervjui s migrantima zatečenim u Bosni i Hercegovini pokazuju da susjedne države ne vrše njihovu registraciju, upravo u namjeri da se izbjegne njihov povratak, kroz proces readmisije. Prilivom stranih državljana u Bosni i Hercegovini pojavili su se prvi problemi u procesu readmisije migranata u susjedne države. Služba za poslove sa strancima ukazala je na problem krijumčarenja stranaca, a prema podacima zaprimljenim od strane Granične policije Bosne i Hercegovine do sada procesuirani slučajevi i prikupljeni kriminalističko-obavještajni podaci, ukazuju na više pojava oblika krijumčarenja ljudi.

U vezi s Unsko-sanskim kantonom, cijeneći da je situacija na području ovog kantona kulminirala u mjesecu oktobru 2018. godine, izvršenim posjetama Ombudsmeni su zaključili da je izostala podrška organa vlasti Bosne i Hercegovine lokalnim zajednicama, kako u Bihaću tako i Velikoj Kladuši¹⁰⁰. I pored velike brige i napora koji se čine na zbrinjavanju stranih državljana od strane lokalne zajednice, uslovi u kojima borave ispod svakog su minimuma.

Ombudsmeni su Specijalnim izvještajem konstatovali stanje u Bosni i Hercegovini koje se odnosi na migracije i azil, istakli i pojedine pozitivne u oblasti migracija, te uvažavajući situacijsku analizu i relevantno domaće i međunarodno zakonodavstvo, Ombudsmeni su Vijeću ministara Bosne i Hercegovine uputili slijedeće:

PREPORUKE

- Aktivirati sve mjere predviđene Strategijom u oblasti migracija i azila i Akcionim planom za period 2016.-2020. godine, koji, između ostalog, uključuju: povećanje efikasnosti nadzora i kontrole državne granice Bosne i Hercegovine, značajno unapređenje sistema kontrole ulaska i boravka stranaca u Bosni i Hercegovini, podizanje na viši nivo zaštite bezbjednosti građana Bosne i Hercegovine;
- Uz postojeće smještajne kapacitete namijenjene za smještaj svih kategorija migranata, odnosno azilanata, za slučaj značajnog priliva stranih državljana obezbijediti dodatne smještajne kapacitete;
- Uspostaviti jasne operativne procedure za postupanje svih nadležnih organa s jasnim definisanjem tijela/osoba za odlučivanje u slučajevima koje nije moguće predvidjeti procedurama. Posebno treba definisati ulogu međunarodnih organizacija, nevladinih

¹⁰⁰ Prema informacijama dobijenim na sastanku od dana 08.10.2018. godine predstavnici Velike Kladuše prvi sastanak s predstavnicima Ministarstva sigurnosti održali su tek u julu mjesecu 2018. godine. Na sastanku je iznesen plan zbrinjavanja migranata na području Unsko-sanskog kantona, te je konstatovano da je u Vijeću ministara Bosne i Hercegovine postignut dogovor da se izgradi prihvatni centar – Medeno Polje. Radi se o zemljištu koje je vlasništvo Agrokomerca na kojem je postavljeno 60 šatora (donacija iz Austrije). Da bi se prihvatni centar stavio u funkciju, od strane IOM-a upućen je zahtjev za priključak vode JKP ViK. Međutim JKP ViK nije mogao uspostaviti redovan dotok vode bez saglasnosti vlasnika (Agrokomerca), te je od Nadzornog odbora Agrokomerca zatražio saglasnost koja još uvijek nije postignuta. Općinsko vijeće je na tematskoj sjedinici donijelo zaključak kojim je upozorilo da ne prihvata da se na području Velike Kladuše grade prihvatni centri, a vodeći se stavom Evropske Unije prema kojem, Evropska Unija neće finansirati izgradnju centara koji se nalaze u krugu granice od 30 km. Zaključak je upućen Ministarstvu sigurnosti i međunarodnim organizacijama. Od tada do dana posjete predstavnika Institucije ombudsmena nije bilo kontakata od strane Ministarstva kao ni od strane predstavnika Službe za poslove sa strancima.

organizacija, te volontera, kako bi sistemski i na adekvatan način bila iskorištena njihova spremnost da pomognu u procesu;

- Povećati broj kadrovskog osoblja, odnosno jačati kapacitete institucionalnih mehanizama nadležnih za postupanje po pitanju migracija, uključujući Sektor za azil, Graničnu policiju Bosne i Hercegovine i Službu za poslove sa strancima;
- Uspostaviti operativno tijelo s visokim stepenom mobilnosti i potpune involviranosti članova tog tijela na rješavanje problema migracija, a u odnosu na njihove redovne poslove i radne zadatke. Operativnost i djelovanje ovog tijela treba da bude 24 sata;
- Zatražiti finansijsku, materijalno-tehničku podršku, te ljudske resurse od Evropske Unije, IOM-a, UNHCR-a, ICRC-a, UNICEF-a, UN Womena, Save the Childrena, te drugih aktera koji raspolažu resursima i koji imaju mandat djelovanja u ovoj oblasti;
- Kontinuirano održavati regionalne sastanke na visokom nivou sa susjednim državama i državama koje se nalaze na ruti kretanja svih kategorija migranata s ciljem definisanja zajedničke strategije djelovanja, a s obzirom na evidentne različite prakse nekih od država, koje ukazuju i na moguće odstupanje od međunarodnih standarda u zbrinjavanju različitih kategorija migranata;
- Pokrenuti postupak zaključivanja ugovora o readmisiji s državama iz kojih su registrovani stranci, a s kojima još takvi sporazumi nisu potpisani, kao npr. Alžir i Maroko.

4.8. Specijalni izvještaj o izgledu, upotrebi i zaštiti državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini

Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine¹⁰¹ usvojio je poslaničku Inicijativu, kojom se predlaže da Institucija ombudsmena izradi „Specijalni izvještaj o izgledu, upotrebi i zaštiti državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini“¹⁰².

Imajuću u vidu poslaničku Inicijativu Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni su dana 20.12.2016. godine donijeli Zaključak¹⁰³ kojim se usvaja poslanička Inicijativa o potrebi izrade Specijalnog izvještaja o izgledu, upotrebi i zaštiti državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini¹⁰⁴. S ciljem sagledavanja stanja u vezi s izgledom, upotrebom i zaštitom državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini i njenim entitetima, te Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni su koristili metodologiju koja se bazira na prezentovanju relevantnih odredbi Ustava Bosne i Hercegovine, Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Ustava Republike Srpske, ustava kantona, Statuta Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, statuta gradova i općina u Republici Srpskoj¹⁰⁵ i u

¹⁰¹ Na svojoj 39. sjednici održanoj 14.12.2016. godine;

¹⁰² U obrazloženju poslaničke Inicijative se navodi: „Bosna i Hercegovina, njeni entiteti - Republika Srpska i Federacija Bosne i Hercegovine, Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine i svih deset kantona u sastavu Federacije Bosne i Hercegovine imaju svoja državna, odnosno službena obilježja ili simbole. Pod pojmom državna, odnosno službena obilježja podrazumijevaju se grb, zastava i himna Bosne i Hercegovine, njenih entiteta, odnosno kantona u sastavu Federacije Bosne i Hercegovine. Izgled obilježja (grb i zastava) propisan je Ustavom Bosne i Hercegovine, ustavima Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine i ustavima, odnosno posebnim zakonima kantona. S druge strane, upotreba i zaštita državnih, odnosno službenih obilježja uređuje se, u pravilu, posebnim zakonima kojima se određuju i kaznene odredbe za slučaj upotrebe ovih obilježja ili simbola suprotno odredbama navedenih zakona. Izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine treba da sadrži pregled ustavnih, odnosno zakonskih odredbi u Bosni i Hercegovini koje se odnose na izgled državnih, odnosno službenih obilježja, te njihovu upotrebu i zaštitu, posebno u odnosu na konstitutivnost sva tri naroda u Bosni i Hercegovini kao i Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od 2006. godine u vezi s tim.“

¹⁰³ Zaključak broj Oi-K-Sa-191/16;

¹⁰⁴ Shodno usvajanju poslaničke Inicijative registrovan je predmet broj Ž-SA-05-94/17 i formirana je radna grupa za izradu Specijalnog izvještaja;

¹⁰⁵ Banja Luka, Bijeljina, Doboj, Prijedor, Zvornik, Trebinje, Istočno Sarajevo;

Federaciji Bosne i Hercegovine¹⁰⁶. Nadalje, prezentovane su i odredbe zakona na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini kojima se uređuje pitanje izgleda, upotrebe i zaštite državnih, odnosno službenih obilježja, uz ukazivanje na odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine te Ustavnog suda Republike Srpske. Prilikom izrade ovog Specijalnog izvještaja, Ombudsmeni su imali u vidu i međunarodne standarde.

U svojim zaključnim razmatranjima Ombudsmeni su istakli da je Bosna i Hercegovina demokratska država koja funkcioniše u skladu s ustavima i zakonima, oslanjajući se na poštovanje ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti. Ustavom Bosne i Hercegovine jasno je definisano da će Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda i da je uživanje prava i sloboda, predviđenih u Ustavu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I Ustava, osigurano svim osobama u Bosni i Hercegovini, bez diskriminacije po bilo kojem osnovu, kao što je: spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovinsko stanje, status po rođenju ili drugi status.

U Specijalnom izvještaju je konstatovano koja zakonodavna tijela u Bosni i Hercegovini nisu postupila u skladu s odlukama ustavnih sudova u Bosni i Hercegovini. Međutim, Ombudsmeni su istovremeno ukazali i da prilikom izrade ovog Specijalnog izvještaja, zbog ograničenih ljudskih i finansijskih resursa, nisu bili u mogućnosti da istraže da li su i na koji način sva nadležna zakonodavna tijela, na svim nivoima vlasti, donosili odluke u vezi sa službenim obilježjima, posebno da li su konstitutivni narodi i ostali u Bosni i Hercegovini bili uključeni u postupke donošenja ovih odluka i da li se vodilo računa o njihovim pravima i interesima.

Ombudsmeni su Specijalni izvještaj s preporukama uputili nadležnim zakonodavnim tijelima u Bosni i Hercegovini i to Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske, Skupštini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Skupštinama kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, Skupštinama gradova u Republici Srpskoj i Skupštinama gradova i općina u kojima su sjedišta kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine¹⁰⁷.

Ombudsmeni su uputili, Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske, Skupštini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Skupštinama kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine Skupštinama gradova u Republici Srpskoj Skupštinama gradova i općina u kojima su sjedišta kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine,

PREPORUKU

- *Pozivaju se sva zakonodavna tijela u Bosni i Hercegovini da shodno međunarodnim standardima i domaćem zakonodavstvu, a prije svega vođena načelima Povelje Ujedinjenih naroda, Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i Općim okvirnim*

¹⁰⁶ Svi gradovi/općine u kojima se nalaze i sjedišta kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine (gradovi: Bihać, Sarajevo, Mostar, Široki Brijeg, Goražde, Tuzla, Zenica; općine: Livno, Orašje, Travnik);

¹⁰⁷ Izvještaj je prezentovan na pres-konferenciji u sjedištu Institucije ombudsmena, u Banjoj Luci, na Međunarodni dan ljudskih prava, 10.12.2018. godine, a nakon pres-konferencije upućen je svim zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini;

sporazumom o miru u Bosni i Hercegovini, kao i njegovim aneksima prilikom kreiranja i usvajanja državnih, odnosno službenih obilježja osiguraju punu nacionalnu ravnopravnost, demokratske odnose i najviše standarde ljudskih prava i sloboda konstitutivnih naroda, ostalih i svih građana Bosne i Hercegovine.

Tokom 2019. godine Ombudsmeni će pratiti realizaciju navedene preporuke.

4.9. Vladina i ministarska imenovanja

Ombudsmeni su u 2018. godini zaprimili 115 žalbi¹⁰⁸ koje se odnose na povrede odredbi Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine¹⁰⁹ i Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske. S ciljem otklanjanja utvrđenih nedostataka u postupcima imenovanja u organima u kojima se primjenjuje Zakon o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima, Ombudsmeni su izdali 40 preporuka¹¹⁰.

Žalbeni navodi ukazuju na povrede osnovnih principa Zakona prilikom provođenja postupaka imenovanja i razrješenja članova upravnih i nadzornih odbora u javnim preduzećima i ustanovama, neprimjenu objektivnih kriterija i netransparentnost u postupku odlučivanja, povrede odredbi Zakona o sukobu interesa u institucijama i tijelima vlasti tokom imenovanja, nepostupanja po odredbama pozitivnog zakonodavstva koje propisuju postupak po prigovoru na odluke o imenovanju, i dr.

Ombudsmenima se nerijetko obraćaju organi vlasti tražeći pojašnjenja u vezi s primjenom, odnosno tumačenja odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima.

Ombudsmeni su zaprimili akt Ministarstva finansija Republike Srpske¹¹¹ u kojem je navedeno sljedeće: „*Molimo Vas da nam date mišljenje, u kom roku bilo koji član javnosti može podnijeti prigovor na konačno imenovanje u postupku otvorene konkurencije u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 25/03).*“

Nakon razmatranja dostavljenog zahtjeva Ombudsmeni zaključuju da je nesporno da odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske nije propisan rok za podnošenje prigovora na konačno imenovanje što svakako može biti otežavajuća okolnost u radu nadležnih organa koji primjenjuju ovaj Zakon, zatim dovesti do različitog postupanja organa, a što u konačnici može otežati ili onemogućiti građane u ostvarivanju njihovih prava. S tim u vezi, Ombudsmeni smatraju, da nepropisivanje ovog roka ne može biti opravdanje nadležnim organima za uskraćivanje prava građana na efikasan pravni lijek, a posebno ako se ima u vidu da organ koji provodi postupak imenovanja, primjenjuje odredbe ovog Zakona u punom obimu pa

¹⁰⁸ Tokom 2017. godine u Instituciji ombudsmena je bilo registrovano 105 žalbi koje se odnose na povrede odredaba Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima.

¹⁰⁹ „Službene novine FBiH“, br. 12/03, 34/03 i 65/13;

¹¹⁰ Tokom 2017. godine Ombudsmeni su izdali 16 preporuka;

¹¹¹ Akt br. 06.07/012-874-1/18 od 26.06.2018. godine;

samim tim mora voditi računa da ispoštuje osnovne principe na način da u postupku provođenja imenovanja svim zainteresovanim licima odnosno bilo kojem članu javnosti osigura mogućnost korištenja prava prigovora na konačno imenovanje.

Upravo zbog svega navedenog, a uzimajući u obzir da odredba člana 18. ovog Zakona propisuje: *“Ovaj zakon će se čitati zajedno i kao dopuna postojećim zakonima, pravilima i propisima Republike Srpske, odnosno Bosne i Hercegovine, i osim ako ti zakoni, pravila i postupanje nisu u suprotnosti s odredbama ovog zakona...”*, Ombudsmeni su mišljenja da se organ prilikom određivanja roka za prigovor može pozvati na odredbe drugih zakona, propisa i pravila na način kako je to definisano citiranim odredbom. Naime, kao dopuna ovom Zakonu mogu se čitati i primijeniti odredbe Zakona o općem upravnom postupku Republike Srpske. Ombudsmeni podsjećaju da se konačno imenovanje objavljuje u „Službenom glasniku Republike Srpske“ i da rok koji organ odredi za prigovor mora biti isti i za učesnike konkursne procedure, ali i ostale članove javnosti. Ombudsmeni zaključuju da je organ koji provodi postupak imenovanja odgovoran za primjenu principa propisanih odredbom člana 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske i zakonito provođenje postupka konačnog imenovanja.

Ombudsmeni smatraju neophodnim ukazati na potrebu da organi javne vlasti, prilikom imenovanja u organe upravljanja i nadzora, ne imenuju zaposlenike, koji u obavljanju svakodnevnih radnih zadataka imaju doticaj s oblašću ili djelatnošću za koju se imenuje u organ upravljanja, jer se na takav način dovodi u pitanje objektivnost i transparentnost rada navedenih organa i gubi povjerenje građana u rad javnih organa.

Postupajući po žalbama u ovoj oblasti, Ombudsmeni donose nalaz i zaključak, odnosno preporuku, prije svega, utvrđujući da li su u konkretnom postupku imenovanja ispoštovane odredbe zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima, te analizom zakonskih i podzakonskih akata relevantnih prilikom provođenja pojedinog postupka imenovanja, odnosno na koje primjena Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima upućuje.

Ombudsmeni su zabrinuti u vezi s realizacijom upućenih preporuka mjerodavnim tijelima s obzirom na nizak stepen realizacije.

Primjer: U postupku provedbe Javnog konkursa za izbor i imenovanje direktora Javnog poduzeća „Radio-televizija Livno“ d.o.o. Livno, žalitelj¹¹² je dobio obavijest o nepotpunoj dokumentaciji, jer nije dostavio uvjerenje o nekažnjavanju. Ombudsmeni su izdali preporuku¹¹³ kojom se Nadzornom odboru preporučuje da, poništi Odluku o izboru i imenovanju direktora „Radio-televizije Livno“ d.o.o. Livno, i poduzme sve neophodne mjere i radnje kojima će se osigurati da se imenovanje direktora izvrši uz puno poštivanje postupka i načela utvrđenih Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, kao i drugim važećim domaćim zakonima i međunarodnim konvencijama. Nadzorni odbor obavijestio je Instituciju ombudsmena „da je procedura izbora i imenovanja JP „RTV Livno“ d.o.o. Livno provedena u skladu sa zakonskom procedurom, te da je prijava na konkurs slobodna volja pojedinca, da kandidati koji se odluče prijaviti na konkurs moraju ispuniti opće i posebne

¹¹² Ž-LI-05-90/18;

¹¹³ P-182/18;

uslove navedene u konkursu i pribaviti traženu dokumentaciju, kako bi sudjelovali u konkursnoj proceduri“. Ombudsmeni su podneskom od 01.10.2018. godine, obavijestili Skupštinu Javnog poduzeća „Radio-televizija Livno“ d.o.o. Livno, o neizvršavanju izdate preporuke.

Primjer: Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimili su žalbu podnosioca¹¹⁴, koji ukazuje na nepravilnosti u postupku izbora i imenovanja četiri člana Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu koje imenuje Vlada Kantona Sarajevo, te kršenje Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo. Nakon provedenog postupka, Ombudsmeni su Vladi Kantona Sarajevo izdali preporuku¹¹⁵ da razmotri mogućnost izmjene Zakona o državnoj službi Kantona Sarajevo i to u smislu jasnog definisanja uslova pod kojim državni službenik može biti član u upravnom odboru, nadzornom odboru, skupštini, upravi ili menadžmentu ili u svojstvu ovlaštene osobe, a uz uvažavanje navoda iz preporuke. Preporuka nije realizovana.

Primjer: Ombudsmenima se obratio podnosilac žalbe¹¹⁶ s prigovorom na postupak izbora i imenovanja direktora Komunalnog javnog društva d.o.o. Maglaj, po osnovu Javnog konkursa za izbor i imenovanje direktora Komunalnog javnog društva d.o.o. Maglaj, ističući povredu odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH i odredbi Zakona o javnim preduzećima Federacije Bosne i Hercegovine¹¹⁷. Nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni su donijeli nalaz i zaključak, kojim navode žalitelja koji ukazuje na „brzinu i tajnovitost postupka“ po Javnom konkursu, kao i pravilnost samog postupka, smatraju neosnovanim. Uvidom u kompletnu konkursnu dokumentaciju, utvrđeno je da je postupak imenovanja u cijelosti proveden u skladu s odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH. Navod žalitelja da mu u obavijesti koja mu je dostavljena nije navedena pouka o pravnom lijeku, Ombudsmenima nije bila dovoljna osnova za izdavanje preporuke za poništenje, jer činjenica da je žalitelj nesmetano blagovremeno podnio prigovor, ukazuje da mu pravni lijek nije uskraćen. Prilikom utvrđivanja osnovanosti dijela žalbenih navoda kojim se izražava sumnja u validnost diplome i izdate potvrde o radnom iskustvu izabranog kandidata, izvršen je uvid u tekst Javnog konkursa i utvrđeno je da su istim, pored općih uslova, propisani i posebni uslovi, te je izvršen uvid u dostavljenu dokumentaciju o stručnoj spremi i radnom iskustvu izabranog kandidata, što nedvojbeno ukazuje da isti posjeduje traženu stručnu spremu i dužinu radnog iskustva. Nadalje, konstatovano je da nisu osnovani navodi žalitelja da Nadzorni odbor nije mogao donijeti ispravnu odluku o validnosti diplome izabranog kandidata, s obzirom da nijedan član Nadzornog odbora nije pravnik, jer je članom 9. stav 3 Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH propisano da se, prilikom imenovanja komisije za izbor, vodi računa o zakonu ili statutu na osnovu kojeg je osnovan organ. Uvidom u Statut Komunalnog javnog društva d.o.o. Maglaj od 05.02.2009. godine nije utvrđeno da je poseban postupak propisan, niti je određen sastav komisije za izbor.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili prigovor¹¹⁸ na Odluku o imenovanju direktora Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, u kojem se ukazuje da je tokom procedure izbora i imenovanja na navedenu poziciju pogrešno primijenjen Zakon o

¹¹⁴ Ž-SA-05-1292/17;

¹¹⁵ P-65/18;

¹¹⁶ Ž-SA-05-1294/17;

¹¹⁷ „Službene novine FBiH“, br. 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12;

¹¹⁸ Ž-SA-05-805/17;

ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH. Ombudsmeni su razmotrili cjelokupnu dokumentaciju iz spisa predmeta i zaključili da je sporna Odluka o imenovanju direktora Fonda donesena 2015. godine, dok je žalitelj protiv iste podnio prigovor Instituciji ombudsmena 2017. godine. Iako Zakon o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine ne propisuje rok za podnošenje prigovora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine smatraju da se prilikom podnošenja prigovora, zainteresovana lica moraju pridržavati određenog roka, jer se u protivnom nameće pitanje svrsishodnosti vođenja postupaka okončanih nekoliko godina unazad. U odnosu na ključne žalbene navode iz prigovora, koji su se odnosili na to da imenovani kandidat nije ispunjavao uslove propisane Javnim konkursom, odnosno nepodudaranje informacija u Potvrdi o radnom iskustvu izdatoj od direktora Securitas BH d.o.o. Sarajevo i aktu Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine o radnom iskustvu imenovanog kandidata, Ombudsmeni su konstatovali da je nesporno da postoji neslaganje podataka, istovremeno naglašavajući da se ne mogu upustiti u ocjenu da li je takvo neslaganje nastalo kao rezultat krivotvorenja podataka, ili drugih radnji, posebno zbog činjenice da se kod Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu vodi krivični postupak o istom. U vezi s navodima iz prigovora kojima se ukazuje da je žalitelj morao imati prednost pri zapošljavanju zbog činjenice da je osoba s invaliditetom, Ombudsmeni su se već ranije očitovali izdavanjem preporuke¹¹⁹, koja se odnosila na povredu odredbi Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine¹²⁰ u postupku izbora i imenovanja direktora Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, i kojom je Vladi Federacije Bosne i Hercegovine preporučeno je da preispita Odluku o davanju saglasnosti na imenovanje direktora Fonda. Navedena preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana.

Primjer: Ombudsmenima za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Skupština Opštine Laktaši je dana 23.11.2017. godine, prosljedila odgovor na prigovor žaliteljice, a u vezi s postupkom izbora i imenovanja direktora JU Centar za socijalni rad Laktaši.¹²¹ Ombudsmeni su proveli postupak istraživanja i donijeli preporuku¹²², kojom je odgovornom javnom službeniku naloženo je da bez odlaganja poništi Javni konkurs o izboru i imenovanju, kao i Rješenje o imenovanju direktora JU Centar za socijalni rad Laktaši. Odgovorni javni službenik je dostavio odgovor¹²³ na preporuku iz čije sadržine proizilazi da izdata preporuka neće biti ispoštovana.

Primjer: Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, primili su prigovore,¹²⁴ a u vezi s postupkom izbora i imenovanja direktora JP Regionalne Deponije "Dep-ot" d.o.o. Banja Luka. Ombudsmeni su proveli postupak i donijeli preporuku.¹²⁵ Odgovorni javni službenik je dostavio odgovor na izdatu preporuku u kome navodi da se odlaže donošenje odluke po preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine do okončanja upravnog spora pred Sudom Bosne i Hercegovine broj: S1 3 U 026382 17 Fp, i prekršajnih postupaka pred Osnovnim sudom Banja Luka po prekršajnim nalogima Agencije za zaštitu ličnih podataka Bosne i Hercegovine." Preporuka se smatra neispoštovanom.

¹¹⁹ P-15/16;

¹²⁰ "Službeni glasnik BiH" br. 59/09 i 66/16;

¹²¹ Ž-BL-05-05-830/17;

¹²² P-2/18;

¹²³ Akt br. 01-111-69/17 od dana 12.01.2018.

¹²⁴ Ž-BL-04-580/17, Ž-BL-05-590/17, Ž-BL-05-610/17;

¹²⁵ P-315/17;

V. ODJEL ZA EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA

U izvještajnom periodu zaprimljeno je 825 žalbi, tako da zajedno s prenesenim predmetima iz ranijih godina (437) u radu je ukupno bilo 1262 predmeta. U odnosu na 2017. godinu zaprimljeno je 70 žalbi više ili 9,27 %. Završeno je 748 predmeta, a ostalo u radu 514 predmeta. Najviše žalbi upućeno je zbog povrede prava iz radnih odnosa – 355, zatim slijede žalbe koje se odnose na povrede prava na mirovinu – 191, komunalne usluge – 97, socijalnu zaštitu – 76, zdravstvo – 61, obrazovanje – 24, ekologija i zaštita okoliša – 18 te 5 žalbi koje se odnose na javne prihode.

Povrede prava	Broj predmeta
Radni odnosi	355
Penzije	191
Komunalne usluge	97
Socijalna zaštita	76
Zdravstvo	61
Obrazovanje	24
Ekologija zaštita okoliša	18
Javni prihodi	5
UKUPNO	825

U sarajevskom uredu zaprimljeno je 366 žalbi, banjalučkom 228, brčanskom 125, mostarskom 58 i 48 žalbi u livanjskom uredu.

Iz nadležnosti Odjela izdato je 77 preporuka od kojih je realizovano 18, a nije realizovano 14. U 23 predmeta po izdatim preporukama je ostvarena saradnja, a za 22 izdate preporuke nije zaprimljen odgovor.

U predmetima iz banjalučkog ureda realizovana je 51 preporuka, sarajevskog 43, livanjskog 7, mostarskog 1, a nema realizovanih preporuka u predmetima u brčanskom uredu.

Ekonomska, socijalna i kulturna prava iako se garantuju Ustavom Bosne i Hercegovine i ustavima entiteta te uređuju pojedinačnim zakonima, primjetno je da veliki broj građana živi u siromaštvu i suočava se s društvenom isključenošću.

U tom smislu, poduziman je niz aktivnosti s ciljem zaštite prava najosjetljivijih i najugroženijih kategorija građana, posebno nezaposlenih i osoba s invaliditetom, penzionera, starih i nemoćnih osoba, osoba koje traže posao itd. Spektar zaštite prava spomenutih kategorija odnosi se uglavnom na nepravilnosti u provedbi konkursnih procedura, povrede prava iz radnog odnosa, penzijskog osiguranja, zdravstvenog i socijalnog osiguranja, minimalnu egzistenciju, nemogućnost plaćanja komunalnih usluga i shodno tome isključivanje domaćinstava s vodovodne i elektromreže suprotno međunarodnim standardima itd.

Nezaposlenost je poprimila velike razmjere u Bosni i Hercegovini, a građani u kontaktu s Ombudsmenima, često ističu da su diskriminirani prilikom prijema u radni odnos po raspisanim konkursima, da nemaju jednake mogućnosti dobiti posao te, da su često raspisani konkursi namješteni. Ukazano je i na problem dostupnosti, a prije svega efikasnosti pravnih lijekova u konkursnim procedurama. Svjesni svoje bespomoćnosti, a u želji da sebi i članovima svoje porodice osiguraju egzistenciju, građani Bosne i Hercegovine, nerijetko i cijele porodice, prinuđeni su napuštati svoje domove i odlaziti na rad u druge zemlje.

U skladu s navedenim demografska slika društva u Bosni i Hercegovini je više nego zabrinjavajuća.

5.1. Pravo na rad

Kao žalbene razloge građani najčešće ističu nepravilnosti u provedbi konkursnih procedura, neuplaćivanje doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje, povrede prava osoba s invaliditetom, nezakonito otkazivanje ugovora o radu, sporost nadležnih organa u postupcima ostvarivanja prava iz radnog odnosa te dugotrajno vođenje stečajnih postupaka nakon kojih ne ostvare svoja prava.

S obzirom da pravo na rad podrazumijeva pravo na jednak pristup radu te obavezu države da poduzme konkretne mjere i radnje kako bi građanima omogućila ostvarivanje ovog prava, ipak je primjetan veliki broj žalbi koje se odnose na povrede konkursnih procedura.

Primjer: Ombudsmeni ukazuju i na primjer dobre saradnje s Ministarstvom unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona po predmetu žalitelja koji¹²⁶ je istaknuo da Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona, nije postupilo po Rješenju Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje – Kantonalne administrativne službe u Tuzli, od 30.09.2017. godine, kojim se žalitelju, invalidu II kategorije invalidnosti, u radnom odnosu u Ministarstvu unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona, Policijska uprava Tuzla, priznaje pravo na raspoređivanje, pravo na zaposlenje na drugom odgovarajućem poslu koji ne iziskuje bimanuelni rad i veću spretnost i snagu desne ruke kao i pravo na odgovarajuću naknadu plaće, počev od 13.02.2017. godine. Ministarstvo je tvrdilo da ne postoji radno mjesto na koje bi se žalitelj mogao rasporediti, ali je nakon druge intervencije Ombudsmena žalitelj raspoređen na poslove pisarnice i kurirske službe u Odjeljenju za administraciju Tuzla, počev od dana 02.04.2018. godine.

Primjer: Podnesene žalbe¹²⁷ odnose se na Odluku o visini, načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za prevoz na posao i prevoz s posla u institucijama Bosne i Hercegovine, koju je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo na 111. sjednici održanoj dana 24.08.2017. godine.

U istražnom postupku je utvrđeno da predmetna Odluka nije u saglasnosti sa Zakonom o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine, jer isti garantuje ovo pravo zaposlenicima dok je Odlukom to pravo ograničeno. Ombudsmeni su, Vijeću ministara Bosne i

¹²⁶ Ž-BR-04-218/17;

¹²⁷ Ž-SA-06-881/17, Ž-SA-04-1022/17 i Ž-SA-0465/17;

Hercegovine i Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine izdali preporuku¹²⁸: *Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da započne dijalog s reprezentativnim sindikatima s ciljem donošenja nove odluke kojom bi se otklonile sve nejasnoće i na adekvatan način uredilo ovo izuzetno važno pitanje za sve zaposlene u institucijama Bosne i Hercegovine; Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da se izmijeni sporna odredba člana 41. stav (1) Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine koja je predstavljala osnovu za koncipiranje ovog modela obračuna naknada za prevoz na posao i prevoz s posla i da se ponovno unesu riječi „javnim prevozom“. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema preporuke.*

Dana 30.07.2018. godine, zaprimljen je akt Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Predstavničkog doma, broj: 01-50-2-13-71/18 od 25.07.2018. godine, u kojem se pored informacije da je preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine dostavljena Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Institucija ombudsmana obavještava da se u parlamentarnoj proceduri nalazi Prijedlog zakona o dopuni Zakona o platama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine...

Primjer: Žalbeni¹²⁹ navodi se odnose na nezakonit otkaz ugovora o radu u Javnom poduzeću „Lokom“ d.o.o Sarajevo. U istražnom postupku je utvrđeno da navedeno Javno poduzeće nema Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti, a iz čega proizlazi da nema klasifikaciju povreda radnih obaveza, nema pravila postupka za utvrđivanje disciplinske odgovornosti kao ni sankcije za povrede radnih obaveza. Otkaz ugovora o radu je dat bez davanja otkaznog roka. Izdata je preporuka¹³⁰ direktoru Javnog poduzeća „Lokom“ Sarajevo: *da poništi Odluku o otkazu ugovora o radu, broj: 834/18 od dana 26.06.2018. godine; da odmah po prijemu preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine pristupi usvajanju Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti, u skladu s članom 63. Statuta JP „Lokom“, a nakon čega će, u slučaju postojanja osnova, pokrenuti disciplinski postupak i provesti ga na način propisan usvojenim Pravilnikom o disciplinskoj odgovornosti; da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim s ciljem realizacije preporuke.* Kako odgovor po izdatoj preporuci nije dostavljen, Institucija ombudsmana je podneskom od 18.12.2018. godine, urgirala postupanje po preporuci.

Primjer: Podnosilac žalbe¹³¹ je zaposlenik Federalne uprave policije koji je Rješenjem direktora od 12.12.2017. godine, upućen na ocjenu zdravstvene sposobnosti. Uložio je žalbu na doneseno Rješenje, a na ocjenu zdravstvene sposobnosti pozvan je za dan 26.12.2017. godine, iako doneseno Rješenje nije postalo pravomoćno.

Zbog neodazivanja na ocjenu zdravstvene sposobnosti protiv žalitelja je pokrenut interni postupak i to zbog osnova sumnje da je počinio težu povredu službene dužnosti. Žalitelj je u ostavljenom roku uložio žalbu na Rješenje kojim se upućuje na ocjenu zdravstvene sposobnosti, a dana 08.01.2018. godine preuzima Rješenje direktora od 05.01.2018. godine, kojim je suspendovan počev od 09.01.2018. godine. Ombudsmeni su izdali preporuku¹³², direktoru Federalne uprave policije: *da razmotri mogućnost poništenja Rješenja broj: 09/19/1-34-2-551 od*

¹²⁸ Preporuka broj: P-19/18 od 25.01.2018. godine;

¹²⁹ Ž-SA-04-763/18;

¹³⁰ P-239/18 od 19.10.2018. godine;

¹³¹ Ž-SA-05-267/18;

¹³² P-165/18 od 05.07.2018. godine;

12.12.2017. godine i svih upravnih akata donesenih u disciplinskom postupku pokrenutom protiv žalitelja. Federalna uprava policije je obavijestila Instituciju ombudsmena da je u cijelosti postupljeno po izdatoj preporuci te da je žalitelj vraćen na posao.

Primjer: Podnosilac žalbe¹³³ ukazuje da je Upravni odbor Osnovne muzičke škole „Tomislavgrad“ iz Tomislavgrada, raspisao konkurs za popunu radnih mjesta koji je dana 09.08.2018. godine, objavljen na stranicama Kantonalnog zavoda za zapošljavanje Livno. Žaliteljeva prijava na konkurs je odbačena jer nije dostavio potpunu dokumentaciju, odnosno uvjerenje o nekažnjavanju. Ombudsmeni su Upravnom odboru Osnovne muzičke škole „Tomislavgrad“ iz Tomislavgrada, izdali preporuku¹³⁴: *da poništi Odluku broj: 105-VIII-18 od 22.08.2018. godine, kojom se utvrđuje da žalitelj ne ispunjava sve uslove konkursa za radno mjesto učitelj klavira te se ne može primiti na ovo radno mjesto; da poništi Odluku broj: 106-VIII-18 od 22.08.2018. godine, kojom se utvrđuje da žalitelj nije dostavio potpunu dokumentaciju u prijavi na konkurs za radno mjesto profesor solfeggia te se ne može primiti na ovo radno mjesto: da poništi Rješenje broj: 138-IX-18 od 14.09.2018. godine, kojim se žalba žalitelja na Odluku broj: 106-VIII-18 odbija; da poništi izbor kandidata po konkursu za popunu radnih mjesta Ur. broj: 96-VIII-18 od 6.8.2018. godine; da poduzme sve neophodne mjere kojima će se osigurati da se izbor kandidata izvrši uz puno poštovanje zakonskih propisa u Bosni i Hercegovini, i međunarodnih dokumenata.*

5.1.1. Neuplaćivanje doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje

Kao i u ranijim izvještajnim periodima česta je pojava da poslodavci zaposlenicima ne uplaćuju doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje, čime njihov ionako težak položaj, čine još težim. U nastojanjima da nadležnim državnim organima skrenemo pažnju na takvo stanje, istovremeno, očekujući od nadležnih organa da zaštite njihova stečena prava, to često završava bezuspješno. Ovom prilikom ukazujemo, da su Ombudsmeni još u decembru 2010. godine, objavili Poseban izvještaj o pravu na penziju u Bosni i Hercegovini, a zaključci i preporuke iz tog Izvještaja su upućeni vlastima. Preporukama iz Posebnog izvještaja o pravu na penziju u Bosni i Hercegovini, ukazuje se na potrebu uspostavljanja učinkovitijeg sistema naplate obračuna i uplate doprinosa. U tom smislu, Ministarstvo finansija Republike Srpske i Federalno ministarstvo finansija trebali su razmotriti mogućnost jačanja kapaciteta poreznih uprava, osobito u segmentu stvaranja uslova za učinkovitiji nadzor nad uplatom doprinosa, te da porezne uprave pravovremeno poduzmu mjere s ciljem ispunjenja obaveze obavješćavanja osiguranika o statusu uplate doprinosa i to najkasnije do kraja prvog polugodišta za prethodnu godinu. Na taj način bi se osigurala informisanost osiguranika o njihovom statusu te stekli uslovi za pravovremeno preveniranje kršenja njihovih prava.

Jedinstveni sistem prikupljanja i naplate doprinosa obveznika u Republici Srpskoj uspostavljen je 1. januara 2010. godine, od kada je i nadležnost za evidenciju i kontrolu uplate doprinosa prenesena s Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Republike Srpske na Poreznu upravu Republike Srpske. U Federaciji Bosne i Hercegovine navedene nadležnosti su prenesene 1. januara 2011. godine. Prijenos nadležnosti nije pratilo jačanje kapaciteta poreznih uprava u

¹³³ Ž-LI-04-233/18;

¹³⁴ P-292/18 od 16.11.2018. godine;

dovoljnoj mjeri, osobito po pitanju kadrova. Kada je riječ o Republici Srpskoj, nisu preuzeti zaposlenici Fonda penzijsko-invalidskog osiguranja Republike Srpske koji su radili na tim poslovima. U takvoj situaciji postoji bojazan da će se, zbog akumuliranja obaveza Poreznoj upravi Republike Srpske bez dodatnog kadrovskog osnaživanja, prednost davati kontroli naplate poreza kao budžetskih prihoda u odnosu na naplatu doprinosa.

Važna prepreka, osobito u dijelu kontrole naplate doprinosa, s jedne strane je neodgovarajući pristup podacima i razmjena podataka između različitih sudionika uključenih u naplatu doprinosa, a s druge strane agencije nadležne za utvrđivanje prava i plaćanje. To rezultira nekoordiniranim sistemom u kojemu su pojedinci nedovoljno motivisani za plaćanje doprinosa na vrijeme i u punom iznosu te s ograničenom odgovornošću za trošenje sredstava od vanbudžetskih fondova.

I pored protoka vremenskog perioda od 9 godina od objavljivanja navedenog Posebnog izvještaja i ukazivanja na probleme u vezi s naplatom doprinosa, i dalje je evidentno kršenje prava zaposlenih zbog neuplaćivanja doprinosa, a sve zbog nepostojanja efikasnog, preventivnog kontrolnog mehanizma, što omogućava zloupotrebu na način da se radnici zapošljavaju, a ne samo da im se ne uplate doprinosi već im se ne isplate ni zarađene plaće.

Primjer: Podnosiocu žalbe¹³⁵ je Rješenjem poslodavca Društvo „Feroelektro“ d.d. Sarajevo, od 21.12.2015. godine, prestao radni odnos zbog odlaska u penziju. Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje obavještava žalitelja da ne može ostvariti pravo na penziju jer njegov poslodavac nije uplatio poreze i doprinose za period od 01.07.2012. godine do dana 31.12.2014. godine, čime nisu ispunjene neophodne pretpostavke za odlazak u penziju. Podnosilac žalbe je na razne načine pokušavao riješiti nastali problem, ali bezuspješno. Odluku svog poslodavca o prestanku radnog odnosa zbog odlaska u penziju smatra preuranjenom, a za pomoć se obratio i Federalnom ministarstvu trgovine.

Federalno ministarstvo trgovine svojim aktom od 06.11.2018. godine, obavještava Instituciju ombudsmena o poduzetim aktivnostima radi provjere tačnosti podataka o visini neuplaćenih doprinosa, a po zahtjevu Društva „Feroelektro“ d.d. Sarajevo. Ministarstvo je dana 17.09.2018. godine, uputilo prijedlog Odluke s pripadajućim mišljenjima Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, radi uvrštavanja u dnevni red sjednice na razmatranje i odlučivanje. Ministarstvo ističe, da smatrajući egzistencijalne probleme zaposlenika koji su stekli uslove za penzionisanje, a kojima je prijedlogom Odluke zatražena uplata doprinosa u ukupnom iznosu od 55.365,02 KM, očekuje da će njihovi zahtjevi za ostvarivanjem prava na penziju biti blagovremeno riješeni.

5.1.2. Pitanje otpremnina u Republici Srpskoj, odnosno Federaciji Bosne i Hercegovine

Primjer: Žalitelj¹³⁶ niz godina nije ostvario zaštitu svojih prava, a u skladu s odredbama člana 143. Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine. Žalitelj je na dan 31.12.1991. godine, bio zaposlenik „Elektro-Glamoč“. Nakon što je pokušao ostvariti zaštitu prava i sudskim putem, Općinski sud u Livnu svojim Rješenjem od 17.04.2001. godine, postupak prekida i određuje da se po pravomoćnosti ovog Rješenja predmet ustupi Ministarstvu rada, socijalne zaštite i

¹³⁵ Ž-MO-04-117/18;

¹³⁶ Ž-LI-05-100/17;

prognanih Kantona 10, odnosno Komisiji za implementaciju čl. 143. Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine. Kantonalna komisija predmet nije riješila pa se žalitelj obratio Ombudsmenima za pomoć. U istražnom postupku, Ombudsmeni su utvrdili da Komisija više ne postoji, a nakon intervencije Ombudsmena Komisija je ponovno obrazovana i ovaj predmet uzela u rad. Komisija je tokom 2018. godine pozvala žalitelja da dopuni dokumentaciju, ali odluka još nije donesena.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹³⁷ kao odgovornu stranu navodi Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, a u vezi s povredom prava na isplatu otpremnine. Rješenjem navedenog Ministarstva od 01.12.2017. godine, priznaje joj se pravo na otpremninu u visini od tri prosječne plaće. Međutim, po donesenom Rješenju nije postupljeno.

U svom odgovoru od 23.11.2018. godine, Ministarstvo navodi da se isplata otpremnine vrši prema redosljedu donošenja rješenja. Ministarstvo dalje navodi da su na red za isplatu došla rješenja donesena u 2012. godini, a kada će Rješenje žaliteljice doći na red za isplatu ovisi od dinamike priliva sredstava za te namjene.

Primjer: Žalitelj¹³⁸ kao zaposleniku u institucijama Bosne i Hercegovine, nije isplaćena otpremnina prilikom odlaska u penziju. Ombudsmeni su Vijeću ministara i Komisiji za koncesije Bosne i Hercegovine izdali preporuku¹³⁹ : *da se u što skorijem roku realizira pravo, odnosno isplati otpremnina podnosiocu žalbe koja mu pripada na osnovu Rješenja Komisije za koncesije Bosne i Hercegovine broj: 01-34-1-7-05-6/18 od 26.02.2018. godine.*

Vijeće ministara je podneskom od dana 26.12.2018. godine, obavijestilo Ombudsmene da je zadužilo Komisiju za koncesije Bosne i Hercegovine, da izvrši restrukturiranje u svom budžetu kako bi se osigurala tražena sredstva neophodna za penzionisanje određenih osoba koje rade u ovoj Komisiji.

5.1.3. Sporost nadležnih tijela u postupcima pri ostvarivanju prava iz radnog odnosa

Česte su žalbe građana na dugotrajno vođenje postupaka pokrenutih zbog povrede prava iz radnih odnosa. Posebno ih pogađa neefikasno postupanje nadležnih sudova u predmetima iz radnih odnosa, iako se ovi predmeti u skladu sa zakonskim propisima smatraju predmetima hitne prirode.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁴⁰ ukazuje na to da Kantonalni sud u Mostaru još nije donio odluku po izjavljenoj žalbi na prvostepenu presudu od dana 26.02.2015. godine. Na taj način je žaliteljici povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku. Predsjednica suda je obavijestila Instituciju ombudsmena da će predmet biti riješen u IV kvartalu 2018. godine. Nakon ponovo izvršenih provjera, utvrđeno je, da je donesena presuda u ovom predmetu te da je žaliteljica ostvarila zaštitu svojih prava.

¹³⁷ Ž-BL-05-919/18;

¹³⁸ Ž-SA-04-742/18;

¹³⁹ Preporuka broj: P-199/18 od 04.09.2018. godine;

¹⁴⁰ Ž-MO-04-75/18;

Primjer: Žaliteljica¹⁴¹ je dana 24.11.2016. godine, pokrenula postupak za ostvarivanje prava na porodičnu penziju pred Kantonalnom administrativnom službom za Tuzlanski kanton. Po podnesenom zahtjevu nije postupljeno. Ombudsmeni su Kantonalnoj administrativnoj službi za Tuzlanski kanton izdali preporuku¹⁴²: *da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju s Ombudsmenima za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine*. Nakon zaprimanja preporuke Kantonalna administrativna služba obavještava Instituciju ombudsmena da je dana 01.08.2018. godine, doneseno privremeno Rješenje o priznavanju prava na porodičnu penziju.

Primjer: Profesorima Mješovite srednje škole Ključ¹⁴³ nisu isplaćena dugovanja po osnovu neisplaćenih plaća za 2000., 2001. i 2002. godinu, a na osnovu sudskih rješenja o izvršenju. Njihove kolege iz iste škole svoja potraživanja su naplatili prije 10 do 15 godina. U međuvremenu, Vlada Unsko-sanskog kantona je blokirala isplate koje su vezane za presude za neisplaćena dugovanja po osnovu plaća koja nisu bila usaglašena s kolektivnim ugovorom, te su blokirane isplate podnosiocima žalbe. Ministarstvu finansija Unsko-sanskog kantona izdata je preporuka¹⁴⁴ *da izvrši rješenja*¹⁴⁵ *i Presudu*¹⁴⁶ *Općinskog suda Sanski Most*.

Ministarstvo finansija u svom odgovoru od 26.11.2018. godine, ističe „da nije moguće precizno odrediti rok namirenja povjerilaca te se „nadaju da će povjerioci u što skorijem roku namiriti svoja potraživanja.“

5.1.4. Stečajni postupci

Posebnu pažnju privlače predmeti koji ukazuju na predugo trajanje stečajnih postupaka pred nadležnim sudovima. Iako su radnici prije započinjanja navedenih postupaka ishodili pravomoćne sudske presude koje se odnose na uvezivanje radnog staža i zaostale plaće, zaštitu svojih prava još nisu ostvarili.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁴⁷ je ishodila pravomoćnu presudu Općinskog suda Ljubuški od 30.08.2013. godine, kojom je naloženo tuženoj strani da žaliteljici isplati odgovarajuće obeštećenje na ime zaostalih naknada, plaća i ostalih potraživanja po osnovu radnog odnosa. Presuda nije izvršena jer se pred Općinskim sudom u Širokom Brijegu protiv poslodavca „Ljubuška tkaonica“ vodi stečajni postupak od dana 06.11.2014. godine, a koji do danas nije okončan.

Primjer: Podnosilac žalbe¹⁴⁸ i trideset drugih zaposlenika „Livtex“ d.o.o. Livno, preduzeća u stečaju, više od 9 godina očekuju da se okonča stečajni postupak pred Općinskim sudom u Livnu. Sva imovina preduzeća je napokon prodana pa se očekuje skoro okončanje stečajnog

¹⁴¹ Ž-SA-04-279/18;

¹⁴² Preporuka broj: P-163/18 od 27.06.2018. godine;

¹⁴³ Ž-BL-05-371/18;

¹⁴⁴ Preporuka broj: P-221/18 od 15.10.2018. godine;

¹⁴⁵ Rješenja broj: 022-0-I-08-000 624 od 23.07.2008. godine, 022-0-I-08-000 352 od 31.03.2008. godine, 022-0-I-08-000 622 od 23.07.2008. godine, 022-0-I-08-000 623 od 23.07.2008. godine, 022-0-I-08-000 351 od 31.03.2008. godine i rješenje broj: 022-0-I-08-000 625 od 23.07.2008. godine.

¹⁴⁶ Presuda broj: 22 o Rs 027093 13 Rs od 20.12.2017. godine;

¹⁴⁷ Ž-MO-04-71/18;

¹⁴⁸ Ž-LI-05-28/14;

postupka. Sredstva iz stečajne mase uglavnom su raspoređena bankama i drugim većim vjerovnicima, pa radnici sa zebnjom očekuju konačno okončanje ovog postupka.

5.1.5. Povreda konkursnih procedura

Primjer¹⁴⁹: U Osnovnu školu „Aleksa Šantić“ Banja Luka, po raspisanom konkursu primljena je kandidatkinja koja nije dostavila uvjerenje o radnom iskustvu, a što je uslov konkursa. Izdata je preporuka¹⁵⁰ Osnovnoj školi „Aleksa Šantić“ Banja Luka: *da odmah po prijemu preporuke poduzme sve mjere i radnje s ciljem otklanjanja prava podnositeljice žalbe, na način, da u radni odnos na Javni konkurs bude primljen kandidat koji ispunjava uslove konkursa.*

Preporuka je dostavljena na znanje Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske i Republičkoj upravi za inspeksijske poslove, Sektoru prosvjetne inspekcije – Odjeljenje Banja Luka.

Nakon izdavanja preporuke, Ministarstvo obavještava Ombudsmene da „izabrani kandidat uz prijavu na konkurs nije ni mogao dostaviti uvjerenje o stečenom radnom stažu, jer nikada nije bio u radnom odnosu kod poslodavca, ali ima stečeno radno iskustvo u trajanju od godinu dana i položen stručni ispit za rad u odgojno-obrazovnom procesu, kao uslove neophodne za zasnivanje radnog odnosa na mjestu stručnog saradnika u školi u smislu člana 104. stav 3 tačka 2 Zakona o osnovnom vaspitanju i obrazovanju. S obzirom da je žaliteljica uložila žalbu Upravnom odboru protiv Odluke direktora o izboru kandidata, te da je Upravni odbor konačnom Odlukom odbio prigovor žaliteljice, imenovana je imala pravo da protiv takve Odluke u određenom roku pokrene spor pred nadležnim sudom“.

Prosvjetna inspekcija obavještava Instituciju ombudsmena da je inspeksijskim nadzorom, utvrđeno postojanje nepravilnosti kod primjene članova Zakona i članova Pravilnika o proceduri i kriterijima prijema radnika u radni odnos u osnovnoj školi, pa je Školi rješenjem naloženo da komisija za izbor ponovi postupak utvrđivanja ispunjenosti uslova navedenih u konkursu s uslovima koji su propisani Pravilnikom, te ponovi postupak izbora kandidata.

Osnovna škola „Aleksa Šantić“ Banja Luka, nije obavijestila Ombudsmene o poduzetim mjerama i radnjama po izdatoj preporuci.

5.1.6. Povreda prava na porodijsku naknadu u Federaciji Bosne i Hercegovine

Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom (“Službene novine FBiH” broj: 36/59, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16), okvirno su utvrđena osnovna prava porodijska. Zakonom o radu Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH” broj: 26/16) također je propisano pravo na porodijsku naknadu. U kantonima su doneseni kantonalni zakoni o osnovama socijalne zaštite, zaštite žrtava rata i zaštite porodice s djecom. U kantonalnim zakonima su precizirane naknade porodijska.

U Posavskom kantonu navedeni Zakon ne uključuje porodijske naknade za nezaposlene te se naknade za nezaposlene porodijske određuju godišnjim odlukama, dok zaposlene majke nemaju pravo na porodijske naknade. Tek donošenjem Zakona o porodijskim naknadama zaposlenim majkama (“Narodne novine Posavskog kantona” broj: 7/16 od 23.09.2016. godine), osigurano je

¹⁴⁹ Ž-BL-04-546/18;

¹⁵⁰ P-226/18 od 14.09.2018. godine;

pravo na porodiljsku naknadu za zaposlene majke u Posavskom kantonu. Međutim, navedenim Zakonom nije predviđena novčana pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja žene-majke koja nije u radnom odnosu. U Hercegovačko-neretvanskom kantonu tek je 01.10.2017. godine, stupio na snagu Zakon o zaštiti porodica s djecom koji također predviđa pravo na naknadu umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu za vrijeme dok odsustvuje s posla zbog trudnoće, porođaja i njege djeteta. Istim Zakonom predviđena je i pomoć ženi-majci koja nije u radnom odnosu, kao i dodatak na djecu.

Primjer¹⁵¹: Kao odgovorna strana označena je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine – Komisija za rješavanje statusnih pitanja članova i njihovih savjetnika, jer o Zahtjevu za utvrđivanje prava na naknadu porodiljskog odsustva od 08.05.2017. godine, nije donesena odluka. Nakon intervencije Ombudsmana Komisija je dana 29.03.2018. godine, donijela Rješenje kojim je žaliteljici utvrđeno pravo na naknadu plaće za vrijeme privremene spriječenosti za rad radi porođaja, počev od 18.05.2017. godine, čime je u potpunosti priznato pravo imenovane na naknadu za vrijeme porodiljskog odsustva.

5.2. Pravo na penziju

I u postupcima ostvarivanja prava na penziju građani se najčešće žale na dužinu prvostepenih i drugostepenih postupaka, kao i na ponovno vraćanje predmeta na rješavanje s neizvjesnim rokom u kojem se može očekivati donošenje pravomoćne odluke. Evidentirani su i primjeri gdje su postupci za ostvarivanje prava na penziju trajali i više godina, prije nego što su stranke ostvarile zaštitu svojih prava. Ovakvi primjeri pokazuju da je pravda, iako spora ipak dostižna, za razliku od nekih drugih već navedenih primjera¹⁵² gdje građani nisu ostvarili svoja prava ni nakon okončanja stečajnog postupka koji je trajao 15 godina, iako su ishodili pravomoćne sudske odluke.

Primjer: U predmetu¹⁵³ kao odgovornu stranu žalitelj označava Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje-Kantonálnu administrativnu službu u Tuzli, zbog nepostupanja po zahtjevu za ostvarivanje prava na starosnu penziju od dana 05.10.2017. godine. Nakon prve intervencije Ombudsmana doneseno je Rješenje od 20.03.2018. godine, kojim je žalitelj ostvario zaštitu svojih prava.

Primjer: Podnositelju žalbe¹⁵⁴ je Rješenjem Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona od 31.07.2012. godine, priznato pravo na uplatu doprinosa po osnovu Zakona o posredovanju u zapošljavanju i materijalnoj socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba. Služba za zapošljavanje je dana 12.09.2014. godine, izvršila uplatu doprinosa, ali ta uplata nije evidentirana kod Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine, jer nije riješeno pitanje obrasca kojim se uplate doprinosa po osnovu dokupa staža evidentiraju. Zbog navedenog problema žalitelju je priznato pravo na penziju na osnovu privremenog rješenja, kojim je ionako niska penzija umanjena, bez njegove krivice. Ombudsmeni su izdali preporuku¹⁵⁵ JU Službi za

¹⁵¹ Ž-BL-04-866/17;

¹⁵² Ž-LI-04-391/15, Ž-LI-05-395/15 i Ž-LI-04-40/16;

¹⁵³ Ž-BR-04-62/18;

¹⁵⁴ Ž-SA-05-789/18;

¹⁵⁵ P-213/18 od 11.09.2018. godine;

zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine i Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje: *da odmah a najkasnije u roku od 15 dana od prijema preporuke kontrolom podataka, evidencija i u skladu s propisnim procedurama i zajedničkom koordinacijom osiguraju mehanizam i riješe proceduru obrade i unosa podataka o stažu i plaći podnosioca žalbe, te donesu stalno rješenje o ostvarivanju prava na penziju u punom iznosu.*

Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje je dana 12.10.2018. godine, obavijestio Instituciju ombudsmena da je doneseno trajno rješenje o penziji za podnosioca žalbe.

Primjer¹⁵⁶: Kao odgovorna strana označena je Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine, koja je za podnosioca žalbe uplatila dio osiguranja Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje, iako u istom nije imao status aktivnog osiguranika nego u Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja Republike Srpske. Vanjskotrgovinskoj komori Bosne i Hercegovine je izdata preporuka¹⁵⁷ *da poduzme aktivnije mjere s ciljem rješavanja pitanja uplate doprinosa za žalitelja.*

Dostavljena je informacija o poduzetim mjerama po izdatoj preporuci, ali ista do danas nije realizovana.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁵⁸ je od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje - Kantonalne administrativne službe u Sarajevu, tražila retroaktivnu izmjenu odjave osiguranja za staž ostvaren u Federaciji Bosne i Hercegovine od 01.05.1992. do 03.06.1992. godine, za koji nisu uplaćeni doprinosi, a za ostvarivanje prava na starosnu penziju u Republici Srpskoj. Zbog nerješavanja pitanja iz podnesenog zahtjeva, žaliteljici nije priznato pravo na srazmjerni dio penzije po privremenom Rješenju Fonda Republike Srpske od 30.03.2017. godine. Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje svojim aktom od 05.10.2018. godine, obavještava Instituciju ombudsmena da je okončan postupak po zahtjevu imenovane za retroaktivnu izmjenu odjave osiguranja, Rješenjem od 13.07.2017. godine. Na navedeno Rješenje žaliteljica je uložila žalbu koja je Rješenjem direktora Federalnog zavoda od 25.09.2017. godine, odbijena kao neosnovana. Žaliteljica je pokrenula upravni spor, a penzijski spis je na Kantonalnom sudu u Sarajevu od dana 17.11.2017. godine. Upravni spor nije okončan zbog velikog broja predmeta u radu i obaveze suda da predmete rješava hronološki.

Primjer: Podnosilac žalbe¹⁵⁹ je kao odgovornu stranu označio Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje – Kantonalna administrativna služba Tuzla. Navodi da je dana 19.11.2017. godine, predao zahtjev za penzionisanje te do dana obraćanja Ombudsmenima BiH nije dobio nikakav odgovor po istom. Nakon prve intervencije Ombudsmena Kantonalna administrativna služba Tuzla, dostavila je izjašnjenje da je postupajući po zahtjevu žalitelja doneseno Rješenje od 18.01.2019. godine, te je na taj način žalitelj ostvario zaštitu svojih prava.

¹⁵⁶ Ž-SA-04-1132/17;

¹⁵⁷ Preporuka broj: P-145/18 od 04.07.2018. godine;

¹⁵⁸ Ž-SA-01-844/17;

¹⁵⁹ Ž-SA-04-1396/18;

5.3. Zdravstvena zaštita

Evropskom socijalnom poveljom utvrđeno je pravo na zdravstvenu zaštitu. U Bosni i Hercegovini je pitanje zdravstvene zaštite regulisano zakonima na entitetskom nivou i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, a kantoni imaju ulogu implementatora utvrđenih politika i zakona. Federacija nema mehanizam kontrolnog djelovanja prema kantonima u praćenju provođenja utvrđenih politika. To ima za posljedicu da su kantonalni propisi iz oblasti zdravstva često neusaglašeni s federalnim propisima.

Primjetan je sve veći broj žalbi koje se odnose na zdravstvenu zaštitu.

Podnesene žalbe odnose se na nemogućnost ostvarivanja zdravstvene zaštite zbog neuplaćivanja doprinosa za zdravstveno osiguranje od strane poslodavaca, teškoće u ostvarivanju prava na refundiranje troškova pruženih zdravstvenih usluga, nemogućnost pristupa određenim liječničkim uslugama zbog nedolaska liječnika u mjesto prebivališta žalitelja, ili iz drugih razloga, probleme pri ostvarivanju prava na pružanje hitne medicinske pomoći, informacije o liječnicima koji su vršili određene medicinske usluge, nedostupnost lijekova određenim kategorijama bolesnika prema stvarnim potrebama, nedostatak reagensa itd.

Ombudsmeni posebno zabrinjavajućim smatraju žalbe u kojima stranke ističu nemogućnost pristupa informacijama o liječnicima koji su vršili određene usluge. Nadležni organi uskraćivanje informacija pravdaju zaštitom ličnih podataka (imena i prezimena liječnika) u smislu odredbi Zakona o zaštiti ličnih podataka i Zakona o slobodi pristupa informacijama, a pri tom se zaboravljaju na prava pacijenta na informaciju, odnosno odredbe člana 22. Zakona o zdravstvenoj zaštiti Republike Srpske („Službeni glasnik RS“ br.106/09 i 44/15) i člana 8. Zakona o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ br. 40/10), kojim se propisuje da su *zdravstveni radnici dužni pacijentima obezbijediti i informacije o: metodama liječenja, djelovanju lijekova i mogućih neželjenih rezultata tog djelovanja, zakonskim pravima i obavezama pacijenta, identitetu i stručnom zvanju zdravstvenih radnika koji učestvuju u liječenju pacijenta, što mora biti vidno istaknuto, listi čekanja za određene vrste zdravstvenih usluga i pravima iz zdravstvenog osiguranja i postupcima za ostvarivanje tih prava.*

Primjer: Podnosilac žalbe¹⁶⁰ u skladu s odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama obratio se Domu zdravlja Stari Grad Sarajevo, sa zahtjevom za kopiranje vlastitog zdravstvenog kartona. Zaprmio je neadekvatan odgovor od dana 22.06.2018. godine, prema kojem ima pravo uvida i prepisivanja, ako je to zahtijevano u pisanoj formi. S navedenim dopisom se obratio u ambulantu Stari grad gdje je njegov zahtjev odbijen. Nakon telefonskog razgovora sa šefom pravne službe ponovio je zahtjev na dan 02.07.2018. godine, ali je dopisom od 10.07.2018. godine, dobio odgovor kao i u prethodno navedenom dopisu. Pri tome nije dobio ni kopije, a ni prepis tražene informacije. Ombudsmeni su JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo izdali preporuku¹⁶¹ *da po zahtjevu za pristup informacijama podnosioca žalbe donese rješenje zasnovano na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama i Zakona o upravnom*

¹⁶⁰ Ž-SA-05-837/18;

¹⁶¹ Preporuka broj: P-232 /18 od 01.10.2018. godine;

postupku, posebno člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama, uvažavajući navode iz ove preporuke.

Javna ustanova Dom zdravlja Kantona Sarajevo je postupila po donesenoj preporuci i dana 22.10.2018. godine, donijela Rješenje kojim se žalitelju odobrava pristup medicinskoj dokumentaciji, pravo na prepis medicinske dokumentacije i pravo na izvod iz medicinske dokumentacije.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁶² ističe da je njen poslodavac nije mogao prijaviti na obavezno zdravstveno osiguranje. To je bilo razlogom da je sa Zavodom zaključila dobrovoljno zdravstveno osiguranje, koje od aprila 2013. godine, nije bila u mogućnosti plaćati jer je ostala bez posla. Stoga, dana 29.06.2016. godine, žaliteljica je Zavodu zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, podnijela zahtjev za odjavu dobrovoljnog osiguranja. Zavod je žaliteljicu obavijestio da je potrebno da izvrši uplatu od 2.142,00 KM za period od 15.07.2013. godine do 27.05.2016. godine da bi se udovoljilo podnesenom zahtjevu.

Ombudsmeni su izdali preporuku¹⁶³ Zavodu zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo: *da izvrši predmetnu odjavu s danom prestanka uplata; da u budućim slučajevima vrši odjavu s obaveznog zdravstvenog osiguranja na osnovu člana 27. Zakona o zdravstvenom osiguranju po prestanku uplata za isti.*

Zavod i podnositeljica žalbe obavijestili su Ombudsmene da je Zavod izvršio predmetnu odjavu u skladu s preporukom Institucije ombudsmena.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁶⁴ ukazuje da je jedini doktor neuropsihijatar u Javnoj ustanovi Dom zdravlja Hadžići, Centar za mentalno zdravlje na bolovanju duže vrijeme, a nije osigurana zamjena čime se pacijentima uskraćuje pravo na zdravstvenu zaštitu.

Po pokrenutom istražnom postupku JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo, obavještava Ombudsmene da će u narednom periodu iznaći privremeno rješenje za dolazak jedan dan u sedmici specijaliste neuropsihijatra u OJ DZ Hadžići do povratka zaposlenika koji je na bolovanju, pri čemu napominje da se radi o izuzetno deficitarnom zanimanju na tržištu.

Svjesni svih problema koje JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo ima u osiguranju stručnog kadra u oblasti neuropsihijatrije kao i nedostatka finansijskih sredstava, Ombudsmeni ukazuju da uskraćivanje prava na adekvatnu zdravstvenu zaštitu predstavlja kršenje ljudskih prava i osnovnih sloboda zagaranovanim kako Ustavom države, tako i međunarodnim sporazumima koje je država ratificirala.

Kako bi se omogućilo svakom pacijentu pravo na jednak pristup pravu na zdravstvenu zaštitu, generalnom direktoru JU Doma zdravlja Kantona Sarajevo, izdata je preporuka¹⁶⁵ *da odmah osigura zamjenskog neuropsihijatra u Centru za mentalno zdravlje OJ Domu zdravlja Hadžići, a sve do povratka odsutnog liječnika s bolovanja kako pacijentima ne bi bilo ugroženo pravo na redovnu terapiju i adekvatnu zdravstvenu zaštitu.*

U odgovoru generalnog direktora od dana 08.01.2018. godine, između ostaloga, ističe se: „...Da će menadžment JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo u narednom periodu iznaći rješenje za navedeni problem“.

¹⁶² Ž-SA-04-351/17;

¹⁶³ P-197/17;

¹⁶⁴ Ž-SA-04-1199/18;

¹⁶⁵ Preporuka broj: P-310/18 od 28.12.2018. godine;

Primjer: Žaliteljica¹⁶⁶ iz Šipova ishodila je pravomoćnu Presudu Okružnog suda u Banjoj Luci broj: 11 0 U 021260 17 U od 14.02.2018. godine, koju Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske neće da izvrši, jer je dana 22.03.2018. godine, podnio zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke Vrhovnom sudu Republike Srpske. Pri tome se poziva na sudsku praksu koja je stava da podnošenje zahtjeva za vanredno preispitivanje presude, po prirodi stvari odlaže njeno izvršenje. Ombudsmeni su izdali preporuku¹⁶⁷ Fondu zdravstvenog osiguranja Republike Srpske: *da, uzimajući u obzir navode iz preporuke, a u skladu s odredbama Zakona o upravnom sporu Republike Srpske, poduzme efikasne mjere i osigura provođenje Presude Okružnog suda Banja Luka broj: 11 0 U 021260 17 U od 14.02.2018. godine.* Preporuka nije realizovana.

Primjer: Žalba¹⁶⁸ je podnesena zato što je JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo odbio postupiti po zahtjevu žalitelja kojim je traženo ime i prezime liječnika koji je dana 22.07.2017. godine, obavio kućnu posjetu žaliteljevoj, sada preminuloj kćerki. Zavod je odbio postupiti po podnesenom zahtjevu pozivajući se na zaštitu ličnih podataka. Ombudsmeni su izdali preporuku¹⁶⁹ direktoru JU zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo: *da preispita Odluku (dopis upućen žalitelju broj: 5569/17 od 19.12.2017. godine) kojim se ne udovoljava molbi*

žalitelja od dana 11.12.2017. godine, kojom je tražena dostava imena i prezimena ljekara koji je obavio kućnu posjetu dana 22.07.2017. godine.

Zavod je postupio po preporuci i žalitelju dostavio traženu informaciju.

5.3.1. Problem pacijenata s metastatskim melanomom

Otvoren je ex officio predmet¹⁷⁰ u vezi s povredom prava na zdravstvenu zaštitu i mogućnosti liječenja pacijenata s metastatskim melanomom. Pacijentima nije osigurana adekvatna terapija koja pomaže oboljelima jer se ovi lijekovi ne nalaze na listi A Fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine.

Pacijenti iz Federacije Bosne i Hercegovine su prinuđeni da koriste zastarjele terapije, dok je u Republici Srpskoj i većini zemalja okruženja adekvatna terapija osigurana.

Ombudsmeni su utvrdili da je riječ o izuzetno kompleksnom problemu čije rješavanje zahtjeva angažman više nadležnih organa, kao i izdvajanje značajnih finansijskih sredstava.

Po provedbi istražnog postupka izdata je preporuka¹⁷¹: *da Federalno ministarstvo zdravstva i Federalno ministarstvo finansija razmotre mogućnost izdvajanja sredstava iz budžetske rezerve budžeta Federacije BiH za 2018. godinu, kao finansijsku pomoć Zavodu zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije BiH, u nabavi lijekova s Liste lijekova Fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine, posebice citostatika i tuberkulostatika; da Federalno ministarstvo finansija za sljedeću budžetsku godinu, razmotri mogućnost izdvajanja dodatnih finansijskih sredstava u svrhu poboljšanja uslova liječenja osoba s metastatskim melanomom; da Federalno ministarstvo zdravstva i Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine poduzmu aktivnosti da se svi potrebni lijekovi uvrste na redovne liste*

¹⁶⁶ Ž-SA-05-486/18;

¹⁶⁷ P-215/18 od 21.09.2018. godine;

¹⁶⁸ Ž-SA-05-12/18;

¹⁶⁹ P-38/18 od 13.02.2018. godine;

¹⁷⁰ Ž-SA-04-50/18;

¹⁷¹ P-172/18 od 03.08.2018. godine;

lijekova Fonda solidarnosti s ciljem osiguranja savremenog liječenja; da Federalno ministarstvo zdravstva i Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine u vezi s lijekovima bez odobrenja za stavljanje u promet koji se uvoze putem interventnog uvoza (kao što su Ipilimumab i Nivolumab), poduzmu aktivnosti u skladu s članom 4. Pravilnika o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade liste lijekova Fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine, a kako bi isti bili uvršteni na listu lijekova.

Nakon zaprimanja preporuke Federalno ministarstvo zdravstva¹⁷² i Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine¹⁷³, dostavili su Ombudsmenima obrazložene odgovore o svim poduzetim aktivnostima, u okviru svog djelovanja. Iz odgovora proizlazi da su ovi lijekovi uvršteni u tzv. poseban program u dijelu koji se odnosi na lijekove za liječenje pacijenata oboljelih od metastatskog melanoma za 2018. godinu. Udruženje oboljelih od melanoma obavijestilo je Ombudsmene da je Vlada Federacije BiH dana 12.12.2018. godine donijela Odluku kojom je predviđeno povećanje transfera za Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH u iznosu od 2,5 miliona KM koje se odnosi na finansiranje programa Fonda solidarnosti za liječenje oboljelih od metastatskog melanoma. Zavod zdravstvenog osiguranja¹⁷⁴ informisao je da finansijski plan Zavoda još uvijek nije prošao zakonom predviđenu proceduru odobrenja od strane Parlamenta Federacije BiH. S obzirom na nedovoljna finansijska sredstva za liječenje svih pacijenata na području Federacije BiH, Ombudsmeni će i dalje poduzimati aktivnosti s ciljem adekvatnog rješavanja liječenja oboljelih.

5.3.2. Problem pacijenata s dijabetesom

Predmet¹⁷⁵ je otvoren ex officio, a odnosi se na uskraćivanje prava pacijenata s dijabetesom na zdravstvenu zaštitu ograničenjem količine inzulinske terapije.

U vezi s navedenim problemom Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo, obavijestilo je Instituciju ombudsmena da „...s ciljem osiguranja dovoljne količine lijekova za osiguranike Kantona Sarajevo, uvedena je tzv. opcija „Vremenski dostatne terapije-VDT“. Opcija VDT je aktivirana isključivo s namjerom da se osigura dovoljna količina lijeka...“ U slučaju primjene inzulina putem inzulinske pumpe, posebno za djecu i mlade do 26. godine života, funkcija VDT je obustavljena zaključkom Vlade Kantona Sarajevo od 02.10.2018. godine“.

Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, također je obavijestio Ombudsmene o navedenom zaključku Vlade Kantona Sarajevo.

Primjer: Udruženje oboljelih od celijakije „Leptirić“ Zenica¹⁷⁶, ukazuje na kršenje prava i diskriminaciju oboljelih od celijakije u Federaciji Bosne i Hercegovine, jer je jedini lijek za oboljele od celijakije bezglutenska ishrana, a što je enormno skupo za građane. Bezglutensko brašno, kao njihov lijek, stavljeno je na listu B lijekova, pa ovisno o kantonalnim ministarstvima zdravstva u nekim kantonima su određena prava priznata, a u drugima ne.

¹⁷² Akt broj: 05-37-4797/18 od 23.08.2018. godine;

¹⁷³ Akt broj: 01/I-03-3-2893-1/18 od 19.10.2018. godine;

¹⁷⁴ Akt broj: 01/IV-06-01-232-1/19 24.01.2019. godine;

¹⁷⁵ Ž-SA-04-1077/18;

¹⁷⁶ Ž-SA-04-178/17;

Za razliku od Federacije Bosne i Hercegovine, Republika Srpska i Distrikt Brčko su djeci oboljeloj od celijakije utvrdili doživotno pravo na bezglutensko brašno za sve oboljele, bez obzira na dob.

Nakon provedene istrage Ombudsmeni su premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i ministru Federalnog ministarstva zdravstva izdali preporuku broj: P-121/17 od 14.06.2017. godine, kojom su pozvani *da razmotre mogućnost uvođenja bezglutenskih preparata u Listu A lijekova, te otklone diskriminatornu praksu u kantonima prema oboljelim od celijakije.*

Ured premijera Federacije Bosne i Hercegovine, uz svoj akt od 26.01.2018. godine, Instituciji ombudsmena je dostavio očitovanje Federalnog ministarstva zdravstva od 15.01.2018. godine, u kojem se ističe: ...*“S obzirom da se ovdje radi o brašnu a ne o lijeku, Federalno ministarstvo zdravstva je pronašlo jedini mogući način da uvrštavanjem brašna u sadržaj prioriternih programa omogući pacijentima oboljelim od celijakije u Federaciji Bosne i Hercegovine bolju dostupnost na bezglutensko brašno.*

Kantonalna ministarstva zdravstva mogu nakon donošenja pozitivnih listi lijekova kantona, pristupiti nabavci lijekova kroz posebne prioritete programe, posebno lijekova koji se koriste u terapiji boli, vještačke oplodnje, plućnoj hipertenziji, cističnoj fibrozi, hormonu rasta kao i silikonski zavoji i obloge u tretmanu bulozne epidermolize kao i bezglutenskog brašna za oboljele od celijakije, a koje se navode u preporučenom sadržaju.“

Primjer: Podnositelji žalbe¹⁷⁷ su osobe koje žive s oboljenjem dijabetes melitus te da su u Republici Srpskoj prinuđeni da koriste proizvode kompanije „Roche“, tj. doktor ima mogućnost da propiše proizvode samo tog proizvođača. Neki oboljeli moraju dio pomagala dodatno kupovati (trakice, lancete, itd), a za koje moraju platiti najskuplju cijenu. Ombudsmeni su direktoru Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske izdali preporuku¹⁷⁸: *da se u što kraćem vremenskom periodu pristupi izmjenama plana nabavki za 2017. godinu, a u koji će biti uvrštena nabavka trakica za mjerenje šećera i lanceta; da pri nabavci trakica za mjerenje šećera i lanceta postupa u najboljem interesu oboljelih.* Preporuka nije realizovana.

Primjer: Predmet¹⁷⁹ se vodi na inicijativu Centra ženskih prava Zenica, a na osnovu zapažanja do kojih je došao u postupcima pružanja pravne pomoći ženama iz različitih kantona Federacije Bosne i Hercegovine. Navedeni Centar Ombudsmene upozna je o različitim praksama koje se tiču refundacije troškova za pružene usluge medicinski potpomognute oplodnje, odnosno da postoje različiti uslovi predviđeni za uključivanje u program medicinski potpomognute oplodnje, posebno oni uslovi koji se odnose na starosnu dob žene. Centar ukazuje da je praksa po kantonima neujednačena i diskriminatorna. U nekim kantonima uopće nema dobne granice za žene odnosno parove, kao što je praksa Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog i Tuzlanskog kantona, za razliku od svih ostalih kantona. Od mjesta prebivališta žene odnosno (van)bračnog para ovisi da li će imati pravo naknade troškova potpomognute oplodnje ili neće, te u kojoj visini će ti troškovi refundacije iznositi.

U toku je istražni postupak.

¹⁷⁷ Ž-SA-02-21/17;

¹⁷⁸ Preporuka broj: P-123/17 od 14.06.2017. godine;

¹⁷⁹ Ž-SA-06-377/18;

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁸⁰ iznosi primjedbe na Odluku o refundaciji troškova za pruženu uslugu medicinski potpomognute oplodnje Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo. Navedenom Odlukom propisano je da refundaciju troškova mogu ostvariti žene do napunjenih 40 godina života, da su kontinuirano osigurane u Kantonu Sarajevo u periodu od najmanje 5 godina. Ističe, da je njen partner strani državljanin zbog čega neće moći priložiti uvjerenje o kretanju od strane Ministarstva unutrašnjih poslova, ali da može priložiti druge dokumente koji upućuju da njihova zajednica traje predviđeni period.

Nakon provedene istrage Ombudsmeni su Upravnom odboru Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo izdali preporuku¹⁸¹: *da pristupi izmjeni Odluke o refundiranju troškova za pruženu uslugu medicinski potpomognute oplodnje – prečišćeni tekst – Broj: UO/06-13.1-N.H.-1697/17 od 23.01.2017. godine u smislu dopune odredbe da se vanbračna zajednica može dokazati i drugim dokaznim sredstvima.*

U međuvremenu u Federaciji Bosne i Hercegovine stupio je na snagu Zakon o liječenju neplodnosti biomedicinskom oplodnjom („Službene novine FBiH“ broj 59/18) čime se na jednak način regulira to pitanje u ovom entitetu, te će ubuduće biti isti osnova za kantonalne propise, tako da će svi podzakonski akti morati biti usklađeni s njim. Iz tog razloga pristupljeno je zatvaranju ovog predmeta.

5.3.3. Pitanje plaćanja participacije u zdravstvu

Participacija je uobičajen termin za lično sudjelovanje osiguranih osoba u dijelu troškova zdravstvene zaštite. Osigurane osobe u svim zemljama sa sličnim sistemom obaveznog zdravstvenog osiguranja participiraju u troškovima zdravstvene zaštite jer je novac od doprinosa nedovoljan za finansiranje svih troškova zdravstvene zaštite. Također, participacija je jedan od mehanizama kojim se osigurava racionalno korištenje zdravstvene zaštite.

U Bosni i Hercegovini sve osigurane osobe jednom godišnje uplate paušalni iznos, što ih oslobađa obaveze da plaćaju participaciju za pojedinačne usluge tokom godine. Paušalni iznos plaćaju svi, osim osiguranih osoba koje su po nekom osnovu oslobođene plaćanja participacije, bez obzira da li će u toj godini imati potrebu plaćanja participacije.

U Republici Srpskoj pitanje plaćanja participacije regulisano je Odlukom o participaciji („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 58/16, 83/16, 112/16, 01/17, 29/17), koju je dana 1.7.2016. godine, donio Upravni odbor Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske.

U Republici Srpskoj djeca do 15 godine života ne plaćaju participaciju ni za jednu uslugu iz paketa prava obaveznog zdravstvenog osiguranja, izuzev za lijekove s liste B i u slučaju korištenja zdravstvene zaštite u inostranstvu na lični zahtjev roditelja ili staratelja.

Isto tako, osobe preko 65 godina života, ratni vojni invalidi, porodice poginulih boraca, osobe s oštećenim vidom (prva i druga kategorija) i penzioneri s najnižom penzijom ne plaćaju participaciju ni za jednu uslugu iz paketa prava obaveznog zdravstvenog osiguranja, izuzev za lijekove s liste B i u slučaju korištenja zdravstvene zaštite u inostranstvu na lični zahtjev.

¹⁸⁰ Ž-SA-04-1237/17;

¹⁸¹ Preporuka broj: P-44/18 od 26.02.2018. godine;

Korisnici stalne novčane pomoći i osobe smještene u ustanove socijalne zaštite, za koje doprinose plaća centar za socijalni rad, ne plaćaju participaciju ni za jednu uslugu iz paketa prava obaveznog zdravstvenog osiguranja, izuzev za lijekove s liste B i u slučaju korištenja zdravstvene zaštite u inostranstvu na lični zahtjev.

U Federaciji Bosne i Hercegovine pitanje plaćanja participacije regulisano je Odlukom o maksimalnim iznosima neposrednog sudjelovanja osiguranih osoba u troškovima korištenja pojedinih vidova zdravstvene zaštite u osnovnom paketu zdravstvenih prava („Službene novine FBiH“, broj 21/09 od 01.04.2009. godine), a koju je donio Parlament Federacije Bosne i Hercegovine.

U Odluci je navedeno da Vlade kantona, na prijedlog kantonalnog ministra zdravstva, može odrediti niže iznose participacije od navedenih iznosa u ovoj Odluci, ukoliko za to osigura sredstva.

Od plaćanja participacije oslobođena su djeca do navršene 15. godine života, učenici i studenti do navršene 26. godine života, žene u ostvarivanju zdravstvene zaštite u vezi s trudnoćom i materinstvom i korisnice zdravstvenih usluga u vezi s prevencijom karcinoma dojke i karcinoma maternice, vojni invalidi s utvrđenim invaliditetom od 60% i više, civilne žrtve rata i invalidi s utvrđenim invaliditetom preko 60%, članovi porodica šehida odnosno članovi porodica poginulih ili umrlih boraca od posljedica ranjavanja, a koji su bili pripadnici Vojske Federacije Bosne i Hercegovine, penzioneri čija penzija ne prelazi iznos minimalne penzije prema posljednjem objavljenom podatku, osobe starije od 60 godina, ako nisu korisnici penzije ili drugih mjesečnih prihoda preko iznosa minimalne penzije prema posljednjem objavljenom podatku, osigurane osobe – šticećenici socijalnih ustanova, osigurane osobe – korisnici socijalne zaštite, raseljene osobe i izbjeglice, ako nisu korisnici penzije ili ako im drugi mjesečni prihod ne prelazi iznos minimalne penzije prema posljednjem objavljenom podatku, osigurane osobe koje su dobrovoljni davaoci krvi, i to osobe koje su dale krv 10 i više puta, osigurane osobe – davaoci dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja i osigurane osobe koje su prijavljene kod zavoda za zapošljavanje u svojstvu nezaposlene osobe.

Od plaćanja participacije oslobođene su osigurane osobe koje boluju od određenih bolesti, i to samo za korištenje zdravstvene zaštite za tu bolest.

Odlukom je utvrđeno da se kantonalnim propisima mogu osloboditi od participacije i druge kategorije osiguranih osoba, s tim da se tim propisom utvrdi tijelo odnosno institucija koja će umjesto osigurane osobe biti obveznik uplate iznosa participiranja na osnovu ove Odluke.

Kantoni su imali obavezu uskladiti kantonalne odluke o participaciji s Federalnom odlukom o participaciji, ali neki kantoni to nisu učinili. To ima za posledicu da na području Federacije Bosne i Hercegovine svi građani nemaju jednaka na zdravstvenu zaštitu.

5.4. Socijalna zaštita

Sve veći broj građana u Bosni i Hercegovini ima potrebu za određenim oblicima socijalne zaštite. Stanje velike nezaposlenosti, male penzije, radnici koji su nakon gašenja firme ostali bez posla itd., ukazuju, da se socijalna prava ugroženih stanovnika moraju staviti u fokus.

Broj žalbi iz ove oblasti ne oslikava pravo stanje stvari, koje je mnogo gore. Socijalna pomoć je simbolična i ne može osigurati osnovne životne potrebe.

Žalbe se odnose na nerješavanje zahtjeva za jednokratnu novčanu pomoć, potrebe stambenog zbrinjavanja, neke stranke su prinuđene zbog nemogućnosti plaćanja obaveza po računima za grijanje, podnositi zahtjev za isključenje iz sistema daljinskog grijanja. Zbog nemogućnosti plaćanja obaveza po računima za isporučenu električnu energiju, elektrodistribucije vrše isključenje takvih domaćinstava s elektromreže. Nadalje, postoje problemi s osiguravanjem ogrjeva, a problem je tim teži jer se najčešće radi o starim i nemoćnim osobama. Zaprimitljene su i žalbe povratnika zbog nemogućnosti priključenja domaćinstva na elektromrežu pod povoljnijim uslovima itd.

Primjer: U predmetu¹⁸² ostvarivanja prava na socijalnu zaštitu pokrenut je dana 31.07.2017. godine, upravni spor pred Kantonalnim sudom u Mostaru, koji do danas nije riješen zbog odlaska postupajućeg sudije u penziju na dan 12.12.2018. godine, a koji je već bio zadužen drugim predmetima. Predmet podnositeljice žalbe bit će dodijeljen u rad drugom sudiji.

Primjer: Podnosilac žalbe¹⁸³ je zatražio praćenje rada Općine Drvar, po podnesenom zahtjevu za jednokratnu novčanu pomoć u svrhu kupovine hrane. U toku intervencije Ombudsmena žalitelj je isplaćena zatražena novčana pomoć.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁸⁴ je prije pet godina Općini Livno podnijela zahtjev za dodjelu stambenog smještaja po osnovu socijalnog stanovanja. Žaliteljica se nalazi na 8. mjestu rang-liste, ali do sada nije ostvarila zaštitu svojih prava jer prema odgovoru Općine Livno za sada nema raspoloživih stanova.

Primjer: Podnosilac žalbe¹⁸⁵ se obratio Centru za socijalni rad u Glamoču sa zahtjevom za dodjelu besplatnog ogrjeva. Prima invalidninu u visini od 140,00 KM te dodatak za tuđu njegu i pomoć u iznosu od 240,00 KM. Zahtjevu nije udovoljeno zato što je Centar raspolagao samo sa 100m³ ogrjevnog drveta, a da je bilo 97 prijava korisnika pomoći za uzdržavanje, te su drva dodijeljena za 54 najugroženija korisnika. Prema informaciji Centra za socijalni rad u Glamoču žalitelj prima penziju, što je razlog da nema pravo na socijalnu pomoć.

5.5. Komunalne usluge

Evidentan je porast žalbi građana iz oblasti pružanja komunalnih usluga u odnosu na prethodni izvještajni period. Žalbe koje su razmatrane od strane Ombudsmena odnosile su se na

¹⁸² Ž-MO-05-127/18;

¹⁸³ Ž-LI-04-128/18;

¹⁸⁴ Ž-LI-05-162/18;

¹⁸⁵ Ž-LI-04-260/18;

nesrazmjerni iznos komunalnih usluga, probleme vezane s izborom Upravnika za upravljanje i održavanje zajedničkih dijelova i uređaja zgrade – ulaza, probleme u vezi s otpadnim/fekalnim vodama, zahtjeve za besplatno priključenje povratnika na vodovodnu mrežu, pružanje i uskraćivanje usluga od strane komunalnih poduzeća, nepravilnosti prilikom obračunavanja komunalnih usluga, zastarjelost komunalnih potraživanja itd.

Građani često od Institucije ombudsmena traže savjet u vezi s tužbama komunalnih preduzeća zbog neplaćanja dospjelih računa, kojom prilikom ističu da im se prijete isključenjem domaćinstva s vodovodne mreže. Mnogi građani nisu u mogućnosti redovno plaćati komunalne usluge, a komunalna preduzeća ih terete i za zastarjela potraživanja, a to su potraživanja starija od godinu dana, čime vrše dodatni pritisak na ionako tešku situaciju u kojoj se veliki broj građana nalazi.

U vezi s ovom problematikom, u većini slučajeva žalbe prosljedimo Ombudsmenu za potrošače s kojim imamo dobru saradnju.

Primjer: U predmetu¹⁸⁶ žaliteljica ističe da je kod njenog oca 12 mjeseci prisutan kvar koji uzrokuje veći iznos mjesečnih računa za vodu. Nakon što je većina stanara ugradila vlastiti sat, mjesečni računi za oca žaliteljice iznose od 200,00-300,00 KM. Nakon izjavljenih reklamacija na ispostavljene račune, ocu žaliteljice je sugerisano da ugradi vlastiti vodomjer, za šta se isti i odlučio. Međutim, KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo, dana 22.01.2018. godine, obavještava oca žaliteljice da je ugradnja vodomjera obustavljena jer je tako određeno zakonom. Na zaprimljenu obavijest je uložena žalba po kojoj nije odlučeno. Ombudsmeni su predmet razmatrali s aspekta efikasnosti pravnog lijeka. U toku intervencije Ombudsmena, dana 20.09.2018. godine, KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo, obavještava žaliteljicu da je okončan postupak pred tim preduzećem i ugrađen vodomjer.

Primjer: Žalitelj¹⁸⁷ ističe da je prilikom elementarne nepogode/poplave od 2014. godine, došlo do oštećenja njegove porodične kuće. Komisija Općine Banovići je utvrdila oštećenja, ali je klizište još uvijek aktivno što i dalje stvara probleme i oštećenja na kući. U žalbenim navodima se dodaje, da je 2013. godine rađena infrastruktura, asfaltiranje puteva u Omazićima, te su tom prilikom sve oborinske fekalne vode i kanalizacija uvedene u posjed žalitelja, gdje je napravljen otvoreni kanal, a što također utječe na aktivnost klizišta, ali i neugodnog smrada od kanalizacije. Nakon provedene istrage izdata je preporuka¹⁸⁸ Općini Banovići: *da bez odlaganja, u skladu s pozitivnim zakonskim propisima, osigura i poduzme efektivne mjere na rješavanju problema otpadnih voda u Mjesnoj zajednici Omazići.*

Nakon izdavanja preporuke Općina Banovići obavještava Ombudsmene o nemogućnosti rješavanja problema otpadnih voda za šta su potrebna sredstva u visini od 4.000.000,00 KM, da je potrebno urediti projektnu dokumentaciju te ishodovati određene saglasnosti, što bi u konkretnom slučaju bilo nemoguće, a gradnja mimo dobivenih saglasnosti nezakonita.

¹⁸⁶ Ž-SA-04-136/18;

¹⁸⁷ Ž-BR-04-141/17;

¹⁸⁸ P-306/17 od 22.11.2017. godine;

Institucija ombudsmena je podneskom od 17.10.2018. godine, obavijestila Općinsko vijeće Banovići o nepoduzimanju mjera po izdatoj preporuci. Istim podneskom zatraženo je od Općinskog vijeća Banovići poduzimanje neophodnih radnji radi realizacije donesene preporuke.

Primjer: Povratnica u Drvar je zatražila pomoć¹⁸⁹ Institucije ombudsmena po zahtjevu za besplatno priključenje vode u rekonstruisanu kuću podnesenom Javnom poduzeću „Komunalac“ Drvar. Penzija žaliteljice iznosi 280,00 KM i to su joj jedina primanja. Nakon intervencije Ombudsmena žaliteljici je izvršeno besplatno priključenje vode.

Primjer: Podnosilac žalbe¹⁹⁰ je onemogućen da dođe do svoje kuće na Jahorini, jer nije želio da plati prolaz na rampi na Jahorini. Naime, osobe koje vrše naplatu nisu imale nikakvu odluku o naplati, niti zakonski razlog za istu. Kako se radi o javnom putu žalitelj je pozvao policiju da mu omogući prolaz do njegove imovine. Nakon toga je bio lišen slobode i zadržan u Policijskoj stanici Pale. OC „Jahorina“ je izdala preporuka¹⁹¹ broj: 281/18 od 24.04.2018. godine: *da ispoštuje Zaključak Vlade Republike Srpske u kome se decidno navodi: „Preporučuje se a.d. OC „Jahorina“ da obezbijedi parking prostor radi naplate mjesta za parkiranje...“, te s tim u vezi uklone spornu rampu s glavne javne saobraćajnice i omoguće nesmetan prolaz žiteljima tog područja da dođu do svojih parcela, kao i svim vozačima koji tom trasom samo prolaze, bez zadržavanja.* Na preporuku nije dostavljen odgovor.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁹² obratila se žalbom na postupanje Kantonalnog javnog komunalnog preduzeća “Vodovod i kanalizacija” d.o.o. Sarajevo, zbog nemogućnosti ugradnje individualnih sat-vodomjera. Nakon što je većina stanara ugradila vlastiti sat, računi za podnositeljicu žalbe mjesečno iznose 200,00 KM - 300,00 KM, zato što podnositeljica žalbe i još jedna porodica plaćaju vodu koja bespotrebno otiče. Obratili su se označenom odgovornom organu, koji im nije dostavio odgovor. Nakon prve intervencije Ombudsmena, podnositeljica žalbe je informisala Instituciju da je problem riješen.

5.6. Obrazovanje

Žalbe građana iz oblasti Visokog obrazovanja odnose se na povrede prava na obrazovanje odraslih osoba u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, na nedostavljanje odgovora po prijavi na Javni poziv za dopunu liste istaknutih stručnjaka iz prakse koji se mogu angažovati u naučno-nastavnom procesu za izvođenje predavanja i vježbi na fakultetima u Tuzli te probleme u vezi sa zaključivanjem ugovora o radu na određeno vrijeme redovnih profesora na Medicinskom fakultetu u Sarajevu.

Primjer: Žalbeni¹⁹³ navodi se odnose na povredu prava na obrazovanje odraslih osoba u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, odnosno na nemogućnost polaganja vanrednih ispita za sticanje osnovnog obrazovanja. Nakon provođenja istražnog postupka izdata je preporuka¹⁹⁴ Vladi Brčko

¹⁸⁹ Ž-LI-04-91/18;

¹⁹⁰ Ž-BL-05-388/18;

¹⁹¹ Preporuka broj: 281/18 od 24.04.2018. godine;

¹⁹² Ž-SA-04-136/18;

¹⁹³ Ž-BR-04-124/17;

¹⁹⁴ P-221/17 od 28.08.2017. godine;

Distrikta Bosne i Hercegovine i Skupštini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine: *da poduzmu potrebne mjere s ciljem donošenja Zakona o obrazovanju odraslih osoba;*

Nakon zaprimanja preporuke Skupština Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, je dana 30.10.2018. godine, usvojila Zakon o obrazovanju odraslih u Brčko Distriktu koji je objavljen u Službenom glasniku Brčko Distrikta broj 50/18.

Primjer: Podnosilac žalbe¹⁹⁵ je dana 29.08.2017. godine, podnio Univerzitetu u Tuzli tri prijave na Javni poziv za dopunu liste istaknutih stručnjaka iz prakse koji se mogu angažovati u naučno-nastavnom procesu za izvođenje predavanja i vježbi na fakultetima Univerziteta u Tuzli. Prijave je uputio Ekonomskom fakultetu – uža naučna oblast Digitalna ekonomija, Fakultetu elektrotehnike – predmet Sigurnosnih računarskih sistema i Pravnom fakultetu – predmet Pravna informatika i Autorsko pravo. Kako nije dobio informaciju o statusu podnesenih prijava, to je dana 3.10.2017. godine, a u vezi s navedenim problemom uputio podnesak Univerzitetu u Tuzli, ali nije dobio odgovor. Stoga se obratio dekanima navedenih fakulteta, ali ponovno nije dobio odgovor. Ombudsmeni su izdali preporuku¹⁹⁶ Univerzitetu u Tuzli, Pravnom, Ekonomskom i Fakultetu elektrotehnike: *da pismenim putem obavijeste podnosioca žalbe o njegovoj prijavi koja se odnosi na Javni poziv za dopunu liste istaknutih stručnjaka iz prakse koji se mogu angažovati u naučno-nastavnom procesu za izvođenje predavanja i vježbi na fakultetima/Akademiji Univerziteta u Tuzli i da ubuduće prilikom objavljivanja Javnih poziva uvede praksu obavještavanja kandidata.*

Svi navedeni fakulteti obavijestili su Instituciju ombudsmena da su postupili po izdatoj preporuci i obavijestili podnosioca žalbe u vezi sa statusom podnesenih prijava.

Primjer: Žalitelj¹⁹⁷ navodi da je na Medicinskom fakultetu u Sarajevu od 29.03.2011. godine, redovni profesor za naučnu oblast Hirurgija – predmet ortopedija. S Fakultetom je dana 04.06.2011. godine, zaključio ugovor o radu na određeno vrijeme, do okončanja rada u priznatoj nastavnoj bazi Fakulteta, iako je članom 95. stav 2 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo, propisano da redovni profesor zaključuje ugovor o radu na neodređeno vrijeme. Fakultet je u svom odgovoru naveo, a što je posebno zabrinjavajuće, da je u periodu od 2013. do 2016. godine, odnosno do danas Fakultet imao zaključene ugovore o radu sa djelom radnog vremena sa ukupno 7 članova akademskog osoblja koje je uposlano u Javnoj ustanovi Opća bolnica „Abdulah Nakaš“ i Javnoj ustanovi Domovi zdravlja Kantona Sarajevo. Žalitelj tvrdi da je dio osoblja po osnovu ugovora o radu zaposlen i danas. Ombudsmeni su nadležnim organima Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu izdali preporuku¹⁹⁸ *dekanesi Medicinskog fakulteta u Sarajevu: da u skladu s članom 136. stav 7 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo poduzme mjere s ciljem osiguravanja zakonitosti funkcionisanja procesa na nivou Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, rektoru Univerziteta u Sarajevu: da u skladu s članom 120. st. 6 i 7 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo poduzme mjere s ciljem osiguravanja zakonitosti funkcionisanja procesa na nivou Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu i predsjedniku Upravnog odbora da u što kraćem roku odluči o prigovoru žalitelja.*

¹⁹⁵ Ž-BL-05-819/17;

¹⁹⁶ P-53/18 od 26.02.2018. godine;

¹⁹⁷ Ž-SA-04-667/18;

¹⁹⁸ P-203/18 od 04.09.2018. godine;

Dekanesa Medicinskog fakulteta u Sarajevu, svojim podneskom od 28.09.2018. godine, obavještava Ombudsmene da je u toku realizacija Rješenja Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu br: 02-200/18 od 07.09.2018. godine, kojim je prihvaćen prigovor žalitelja s kojim je Medicinski fakultet obavezan uspostaviti radnopravni odnos. Svojim podneskom od 28.09.2018. godine, rektor Univerziteta u Sarajevu obavještava Ombudsmene da je Upravni odbor Univerziteta u Sarajevu usvojio prigovor podnosioca žalbe.

Prodekan za finansije Medicinskog fakulteta u Sarajevu, uz podnesak od 19.11.2018. godine, Ombudsmenima dostavlja fotokopiju Rješenja Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo broj: 11-05-38-35645-2/18 od 08.11.2018. godine, kojim se utvrđuje da je Odluka dekana medicinskog fakulteta...donesena na osnovu pravilne primjene člana 32. Zakona o ustanovama („Službeni list RBiH“, br. 6/92, 8/93 i 13/94).

Preporuka do danas nije realizovana i stranka nije ostvarila svoje pravo.

5.7. Ekologija i zaštita okoliša

Pitanje okoliša te njegove zaštite je prijeko potrebna i aktuelna tema u Bosni i Hercegovini, a to pokazuje i broj od 18 zaprimljenih žalbi po osnovu povrede prava iz ove oblasti. U Bosni i Hercegovini nije jasno definisana politika djelovanja na ovom području, i pored donošenja velikog broja zakona, što otvara pitanja ispunjavanja preuzetih obaveza na međunarodnom planu.

Međunarodni ugovori iz područja zaštite okoliša su okvirne konvencije kojima strane preuzimaju obaveze i kojima se stvara pravni okvir za postupno usvajanje dodatnih protokola s detaljnim i konkretnim obavezama, te oni kojima se uređuje zaštita pojedinih sastavnica okoliša, a koji su regionalnog ili globalnog značaja.

Bosna i Hercegovina je ratificirala brojne konvencije i protokole, kao: Okvirnu konvenciju UN-a o klimatskim promjenama, Protokol iz Kyota, Konvenciju o kontroli prekograničnog kretanja opasnog otpada i njegovog odlaganja, Konvenciju UN-a o biološkoj raznolikosti, Protokol iz Kartagene o biološkoj sigurnosti, Protokol o vodi i zdravlju itd.

Jedna od bitnih konvencija je Konvencija UNECE-a o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosudnim tijelima iz područja okoliša iz 1998. godine, Aarhus, Danska. Ova konvencija nerijetko se skraćeno naziva Aarhuška konvencija. Aarhuška konvencija je međunarodni pravni okvir za regulisanje zaštite okoliša, a odnosi se na pristup informacijama i sudskim instancijama, te sudjelovanje javnosti u odlučivanju o ekološkim pitanjima. Bosna i Hercegovina je potpisala Aarhušku konvenciju 15.09.2008. godine.

Pitanja zaštite okoliša nisu uključena u deset tačaka u kojima su Ustavom Bosne i Hercegovine definisane nadležnosti državnih institucija, te stoga spadaju pod sljedeću odredbu: “Sve vladine funkcije i ovlaštenja koja nisu ovim Ustavom izričito povjerena institucijama Bosne i Hercegovine pripadaju entitetima.” (Član III, stav 3.)

Primjer: Podnosilac žalbe¹⁹⁹ ističe da je po njegovom zahtjevu Općina Busovača dana 17.03.2017. godine, donijela Rješenje kojim je N.N. osobama naređeno zatvaranje žega²⁰⁰ koje su izgrađene u blizini žaliteljeve kuće, a čijim paljenjem dolazi do širenja zagađenog zraka. Žalitelj je 100% ratni vojni invalid prve kategorije. Međutim, Općina Busovača ne izvršava doneseno Rješenje, a vlasnici navedenih žega nastavljaju s radom. Ombudsmeni su Općini Busovača izdali preporuku²⁰¹: *da poduzme neophodne mjere da se odmah izvrši Rješenje Službe za prostorno uređenje, urbanizam i stambene poslove Općine Busovača broj: 05-23-4043-2017. od 17.03.2017. godine i osigura podnosiocu žalbe uživanje prava na imovinu na principima ljudskog dostojanstva...*

Načelnik je dostavio odgovor na izdatu preporuku od 30.10.2018. godine, u kojem se pita: *“Da li je veće pravo na život, to jeste obezbjeđenje egzistencije ili na malo čišći zrak?”* Nadalje ističe, da *„nisu budale ni oni ljudi koji ulaze direktno u žegu da bi na taj način sebi i svojoj porodici obezbijedili hranu, da bi mogli školovati djecu...”* te tvrdi *„da je inspektor spomenutim Rješenjem napravio katastrofalnu grešku koja se povlači i provlači i svima nama pravi probleme“* te da *„gospodin za čija se prava zalažete ima stan opremljen od države i to u centru Kaćuna, a ne u selu gdje su žege, kao i sve ostalo, i volio bih da imate mišljenje ljudi po ovom slučaju, to jest šire zajednice“*. Preporuka nije realizovana.

Primjer: Žaliteljica²⁰² ističe da je još 2014. godine, primijetila vlagu i slijevanje vode na dvije strane stambenog objekta. Nekoliko puta je vršila hidroizolaciju, ali bezuspješno. Analizom vode je utvrđeno da se radi o kanalizacionoj vodi i otpadu koji se slijeva iz ulice Gornjovakufska u Općini Novo Sarajevo. Načelniku Općine Novo Sarajevo izdata je preporuka²⁰³ broj: P-146/18 od 14.06.2018. godine: *da odmah po prijemu ove preporuke poduzme sve raspoložive aktivnosti s ciljem sanacije predmetne kanalizacione mreže.*

Odgovor na preporuku nije zaprimljen o čemu su Ombudsmeni obavijestili Općinsko vijeće Novo Sarajevo, podneskom od 19.09.2018. godine.

Općinsko vijeće Novo Sarajevo obavještava Ombudsmene, da: *„...Na zahtjev žaliteljice izvedeni su radovi na provođenju hitne mjere. Radovi nisu mogli biti okončani jer isto nije bilo moguće, radi neslaganja žaliteljice, koja je sama dala procjenu i način vršenja hitne intervencije i nije dopustila izvođaču dalje vršenje radova...”*. Ombudsmeni su podneskom od 09.11.2018. godine, obavijestili žaliteljicu o navedenom odgovoru.

Primjer: Žaliteljica²⁰⁴ živi u mjestu Miljkovac – Doboj, a duži vremenski period obraća se gradskim vlastima s ciljem rješavanja problema vezanih za odvod otpadnih voda, koje se slijevaju iz septičkih jama susjednih objekata i koje prolaze kroz njeno dvorište, ali bez rezultata. Ombudsmeni su Odjeljenju komunalne policije Grada Doboja izdali preporuku²⁰⁵ *da odmah po prijemu ove preporuke poduzme sve raspoložive aktivnosti s ciljem zaštite zdravlja žaliteljice i*

¹⁹⁹ Ž-SA-05-737/17

²⁰⁰ Peć za proizvodnju drvenog uglja

²⁰¹ Preporuka broj: P-219/18 od 12.09.2018. godine;

²⁰² Ž-SA-05-1193/17;

²⁰³ Preporuka broj: P-146/18 od 14.06.2018. godine;

²⁰⁴ Ž-SA-04-730/17;

²⁰⁵ Preporuka broj: P-147/18 od 31.05.2018. godine;

postupi po predstavkama imenovane na način propisan Zakonom o komunalnoj policiji Republike Srpske.

Preporuka je realizovana.

Primjer: Grupa građana²⁰⁶ iz mjesta Želeća, Općina Žepče, ukazuje da se na ulazu u selo nalazi farma goveda, a vlasnik iste otpad s farme odlaže nepropisno u blizini stambenih objekata. U blizini se nalazi i drveni toalet iz kojeg se fekalije izljevaju na put. O navedenom problemu je upoznata i Općina Žepče, proglašena je i epidemiološka opasnost po zdravlje ljudi i opasnost od zaraze. Nakon izricanja novčanih kazni vlasnik farme bi nastavio s nepropisnim odlaganjem još veće količine otpada. Načelniku Općine Žepče izdata je preporuka²⁰⁷ *da odmah poduzme hitne mjere s ciljem otklanjanja opasnosti po zdravlje stanovnika u Mjesnoj zajednici Želeća, nastalog zbog nepropisnog odlaganja stajnjaka od strane firme „Poljoprivredna djelatnost H&F“.*

Općina Žepče je postupila po izdatoj preporuci i obavijestila Ombudsmene o poduzetim radnjama na realizaciji izdate preporuke.

²⁰⁶ Ž-SA-04-1017/17;

²⁰⁷ Preporuka broj: P-164/18 od 04.07.2018. godine;

VI. PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE

6.1. Pojam torture i uspostavljanje Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini

U Bosni i Hercegovini ni u 2018. godini nisu usvojene izmjene Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine koje predviđaju uspostavu Preventivnog mehanizma u okviru Institucije ombudsmena, iako su još godinu ranije predložene izmjene Zakona prihvaćene od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Bez obzira na navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su poduzeli određene konkretne aktivnosti kako bi se na vrijeme i što bolje pripremili za implementaciju mandata ovog mehanizma. Upravo iz tog razloga, a u okviru Projekta jačanja kapaciteta Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, koji je proveden u saradnji s Ombudsmenom Republike Bugarske i podržan od strane Ambasade Bugarske u Bosni i Hercegovini, izvršena je potrebna obuka od strane bugarskih eksperata, osoblja institucije o mandatu i funkcionisanju Preventivnog mehanizma, te su na taj način stvoreni preduslovi da Institucija ombudsmena adekvatno preuzme ulogu ovog mehanizma. U sklopu Projekta, Ombudsmeni su obišli veće policijske uprave u Bosni i Hercegovini²⁰⁸, radi utvrđivanja uslova u prostorijama za zadržavanja. S tim u vezi, u izradi je Specijalni izvještaj o stanju o Policijskim upravama u Bosni i Hercegovini.

Bitno je ponoviti, da je Generalna skupština Ujedinjenih nacija dana 18.12.2002. godine sačinila i usvojila Opcioni protokol uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka (OPCAT), čiji je neposredni cilj da uspostavi sistem redovnih posjeta mjestima gdje se nalaze lica lišena slobode od strane nezavisnih međunarodnih i domaćih tijela, radi prevencije torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka. Kao potpisnica navedene Konvencije Bosna i Hercegovina je 2008. godine ratifikovala spomenuti Protokol. Opcionim protokolom predviđeno je da sve države potpisnice uspostave mehanizme za prevenciju torture.

Opcioni protokol uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupak predviđa da sve države potpisnice uspostave mehanizme za prevenciju torture, koji će redovnim posjetama ustanovama u kojima se nalaze lica lišena slobode djelovati preventivno s ciljem poboljšanja njihovog tretmana i uslova u kojima se ta lica nalaze. Svrha posjeta je da se omogući zaštita ovih lica od torture i drugih surovih neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka.

²⁰⁸ 22.10.2018. godine Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, Policijska uprava Banja Luka, Policijska stanica Centar, Policijska uprava Prijedor, Policijska stanica Prijedor 1, Ministarstvo unutrašnjih poslova Srednjobosanskog kantona, Policijska uprava Travnik, Policijska stanica Travnik, Ministarstvo unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona, Policijska uprava 1, Policijska stanica Centar;

23.10.2018. godine Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, Policijska uprava Doboje, Policijska stanica Doboje 1, Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, Druga policijska uprava, Policijska stanica Centar;

24.10.2018. godine Policijska uprava Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Policijska stanica Brčko, Ministarstvo unutrašnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona, Policijska uprava Mostar, Policijska stanica Mostar Centar, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, Policijska uprava Bijeljina, Policijska stanica Bijeljina 1;

25.10.2018. godine Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona, Policijska uprava Tuzla, Policijska stanica Centar;

U smislu ovog protokola lišavanje slobode podrazumijeva bilo koji oblik pritvora ili zatvaranja ili stavljanja lica u javno ili privatno mjesto čuvanja, koje to lice prema odluci sudskog, upravnog ili drugog organa ne može svojevrijedno napustiti.

6.2. Praćenje prava osoba lišenih slobode

U ovoj godini Ombudsmeni su izmijenili Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine²⁰⁹, tako da je postojeći Odjel za zaštitu prava pritvorenika/zatvorenika preimenovan u Odjel za praćenje ostvarivanja prava lica lišenih slobode, te su mu na taj način proširena ovlaštenja. S tim u vezi, nadležnost ovog Odjela je da razmatra žalbe i pokreće istražni postupak u svim predmetima koji se odnose na eventualnu povredu prava i sloboda lica lišenih slobode, bez obzira na to da li su smješteni u kazneno-popravnu ustanovu (pritvoru/ zatvoru) ili neku drugu ustanovu u kojoj im je ograničena sloboda kretanja.

Statistički podaci pokazuju da su u toku 2018. godine u ovom Odjelu zaprimljene 144 žalbe što predstavlja povećanje od 6,67% u odnosu na prethodnu godinu. Analiza dostavljenih žalbi pokazuje da se najveći broj odnosio na korištenje vanzavodskih pogodnosti, ostvarivanje adekvatne zdravstvene zaštite u ustanovama u kojima se smještaju lica lišena slobode, uslove smještaja i tretmana, ostvarivanje prava na premještaj u drugu ustanovu. U sarajevskom uredu zaprimljeno je 117 žalbi, banjalučkom 27.

Ove godine kao i svih prethodnih Ombudsmeni ukazuju na problem koji je stalno prisutan u sistemu izvršenja krivičnih sankcija u Bosni i Hercegovini, a koji je izuzetno složen jer je nadležnost podijeljena između državnog nivoa, entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Sistem u kojem postoje četiri različita zakona o izvršenju krivičnih sankcija koja su najvećim dijelom međusobno usklađena ima ponekad za posljedicu postojanje različitih pravnih normi koje uređuju istu oblast, što dovodi do nejednakog tretmana osuđenih lica zavisno od toga od kojeg suda su osuđeni i u kojem dijelu Bosne i Hercegovine, u ustanovi kojeg entiteta izdržavaju kaznu zatvora.

U 2018. godini ipak su napravljeni određeni pomaci u pogledu unapređenja postojećih zakonskih rješenja u ovoj oblasti. Dokaz tome je, da je u Republici Srpskoj usvojen novi Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske²¹⁰, koji je unio određene novine u sistem izvršenja krivičnih sankcija, s tim da je suviše rano govoriti o njegovim efektima jer se odredbe ovog Zakona primjenjuju kraće od pola godine. Za razliku od ovog entiteta, Federacija Bosne i Hercegovine do danas nije usvojila novi zakon o izvršenju krivičnih sankcija kojim bi ostvarivanje prava lica koja izdržavaju kaznu zatvora u ustanovama ovog entiteta bilo riješeno na bolji i pravedniji način.

U Republici Srpskoj u ovoj godini usvojen je i Zakon o amnestiji Republike Srpske²¹¹ u čijoj izradi je učestvovala i Institucija²¹². Na osnovu kontakata s predstavnicima uprava kazneno-

²⁰⁹Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne Hercegovine broj: OI-K-Sa-188/18 od 12.07.2018. godine;

²¹⁰Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 63/18;

²¹¹Zakon o amnestiji „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 61/18;

popravnih ustanova u Republici Srpskoj utvrđeno je, da je određenom broju osuđenih lica u skladu s odredbama ovog Zakona umanjena kazna zatvora što je bio i cilj donošenja ovog propisa.

Bitno je napomenuti da su u ovoj godini Ombudsmeni u sklopu svojih redovnih aktivnosti izvršili monitoring stanja u gotovo svim kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini. Zaključeno je da postoje određeni pozitivni pomoci u radu, funkcionisanju, ali i poboljšanju uslova za izdržavanje kazne zatvora u većini kazneno-popravnih ustanova u Bosni i Hercegovini. Predmet monitoringa su bile sljedeće ustanove; Kazneno-popravni zavod Zenica²¹³, Kazneno-popravni zavod Foča²¹⁴, Kazneno-popravni zavod Bijeljina²¹⁵, Kazneno-popravni zavod Trebinje²¹⁶, Kazneno-popravni zavod Sarajevo²¹⁷, Kazneno-popravni zavod Doboj²¹⁸, Kazneno-popravni zavod Banja Luka²¹⁹, Kazneno-popravni zavod Tuzla²²⁰, Kazneno-popravni zavod Orašje²²¹ i Kazneno-popravni zavod Mostar²²². U posjete su Ombudsmeni i saradnici najčešće odlazili nenajavljeno, a na osnovu žalbi lica lišenih slobode ili na vlastitu inicijativu.

S ciljem promocije i zaštite prava osoba lišenih slobode Ombudsmeni su tokom godine zajedno s predstavnicima ostalih organa vlasti i sistema izvršenja krivičnih sankcija učestvovali na brojnim konferencijama i okruglim stolovima²²³ što je imalo značaj za razmjenu iskustava i prakse svih sudionika.

²¹² U raspravama povodom izrade ovog Zakona učestvovao je ombudsman prof. dr Ljubinko Mitrović;

²¹³ Posjete obavljene, dana 21.02.2018. godine od strane pomoćnice Ombudsmena Rade Kafedžić i stručne savjetnice Dejana Kozomare, dana 11.06.2018. godine pomoćnik Ombudsmena Rada Kafedžić i stručna savjetnica Dejana Kozomara i 23.11.2018. godine ombudsman dr. Jasminka Džumhur i stručna savjetnica Lamija Sivić-Hodžić;

²¹⁴ Posjete obavljene, dana 30.05.2018. godine od strane ombudsmena prof.dr Ljubinka Mitrovića i stručne savjetnice Dejana Kozomare i dana 03.10.2018. godine od strane ombudsmanke dr. Jasminke Džumhur i stručne savjetnice Lamije Sivić-Hodžić

²¹⁵ Posjeta obavljena dana 27.09.2018. godine od strane ombudsmanke dr. Jasminke Džumhur i stručne savjetnice Lamije Sivić-Hodžić;

²¹⁶ Posjeta obavljena dana 11.09.2018. godine od strane prof.dr Ljubinka Mitrovića;

²¹⁷ Posjete obavljene dana 06.04.2018. godine od strane ombudsmanke dr. Jasminke Džumhur, dana 25.06.2018. Od strane ombudsmena prof. dr. Ljubinka Mitrovića, pomoćnice Ombudsmena Aleksandre Marin-Diklić, pomoćnice Ombudsmena Rade Kafedžić, stručne savjetnice Andree Čaluk, stručne savjetnice Lamije Sivić-Hodžić i stručne savjetnice Dejana Kozomare, dana 14.12.2018. godine od strane ombudsmanke dr. Jasminke Džumhur;

²¹⁸ Posjeta obavljena dana 12.07.2018. godine od strane stručne savjetnice Dejana Kozomare i pripravnice Slobodanke Radić;

²¹⁹ Posjete obavljene dana 26.01.2018. godine od strane stručne savjetnice Dejana Kozomare, dana 04.04.2018. godine od strane stručne savjetnice Dejana Kozomare, 25.04.2018. godine, predstavnici Institucije ombudsmena zajedno sa timom eksperata iz bugarskog NPM-a i 19.06.2018. godine od strane prof. dr. Ljubinka Mitrovića, pomoćnice Ombudsmena Aleksandre Marin-Diklić, pomoćnice Ombudsmena Rade Kafedžić, stručne savjetnice Andree Čaluk, stručne savjetnice Lamije Sivić-Hodžić i stručne savjetnice Dejana Kozomare;

²²⁰ Posjete obavljene 12.07.2018. godine od strane stručne savjetnice Dejana Kozomare i pripravnice Slobodanke Radić i dana 26.09.2018. godine od strane ombudsmanke dr. Jasminke Džumhur i stručne savjetnice Lamije Sivić-Hodžić;

²²¹ Posjeta obavljena dana 20.06.2018. godine od strane prof. dr. Ljubinka Mitrovića, pomoćnice Ombudsmena Aleksandre Marin-Diklić, pomoćnice Ombudsmena Rade Kafedžić, stručne savjetnice Andree Čaluk, stručne savjetnice Lamije Sivić-Hodžić i stručne savjetnice Dejana Kozomare;

²²² Posjeta obavljena 17.10.2018. godine od strane stručne savjetnice Lamije Sivić-Hodžić;

²²³ 30.01.2018. godine, Banja Luka -Sastanak Upravnog odbora Vijeća Evrope „Unapređenje mehanizama zaštite ljudskih prava u zatvorskom sistemu“, 29. i 30. maja 2018. godine u Podgorici održan je sastanak predstavnika Mreže NPM zemalja jugoistočne Evrope, 25.10.2018. godine sastanak Upravnog odbora Vijeća Evrope u pogledu realizacije daljih obuka za službenike iz kazneno-popravnih ustanova i policijskih uprava, 28.09.2018. godine Misija stručne procjene u oblasti zatvorskog sistema i prevencije zlostavljanja u Bosni i Hercegovini, itd.

6.3. Prava lica lišenih slobode

6.3.1. Zdravstvena zaštita

Zdravstvena zaštita je skup usluga i aktivnosti koje imaju za cilj unapređivanje i očuvanje zdravlja ljudi. Usluge zdravstvene zaštite moraju biti kvalitetne, bezbjedne, efikasne i pružene u skladu s načelima profesionalne etike. Upravo iz navedenih razloga kvalitet zdravstvene zaštite i njena dostupnost licima lišenim slobode mora biti osigurana pod jednakim uslovima kao i ostalim građanima. Osuđena lica trebaju imati pristup zdravstvenim službama u zemlji bez diskriminacije po osnovu njihovog pravnog statusa²²⁴. Sve neophodne medicinske, hirurške i psihijatrijske usluge koje u svrhu liječenja postoje u zajednici moraju biti na raspolaganju i osuđenim licima u svrhu liječenja²²⁵.

Uprkos navedenim standardima Ombudsmeni i ove godine konstatuju da u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija u Bosni i Hercegovini nije uspostavljena zdravstvena zaštita u punom obimu što dokazuje činjenica da još uvijek sve ustanove nemaju bar jednog zaposlenog ljekara opće prakse na ugovor na neodređeno vrijeme, a kako je to propisano Evropskim zatvorskim pravima, u dijelu III koji uređuje pitanja zdravstva, tačka 41.1.

U Republici Srpskoj stalno zaposlenog ljekara imaju sljedeće ustanove: Kazneno-popravni zavod Banja Luka, Kazneno-popravni zavod Foča i Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo, dok Kazneno-popravni zavod Doboj, Kazneno-popravni zavod Bijeljina i Kazneno-popravni zavod Trebinje angažuju doktora medicine po osnovu ugovora o povremenim poslovima²²⁶.

U Federaciji Bosne i Hercegovine stalno zaposlenog ljekara imaju sljedeće ustanove Kazneno-popravni zavod Zenica, Kazneno-popravni zavod Tuzla i Kazneno-popravni zavod Sarajevo, dok Kazneno-popravni zavod Mostar, Kazneno-popravni zavod Orašje, Kazneno-popravni zavod Bihać i Kazneno-popravni zavod Busovača imaju potpisane ugovore o djelu s doktorima iz najbližih zdravstvenih ustanova²²⁷.

Na osnovu navedenih podataka nesporno je da ustanove koje nemaju stalno zaposlenog doktora honorarno ga angažuju na osnovu ugovora o djelu, uz obavezu da redovno posjećuje ustanovu i pruža potrebne zdravstvene usluge licima lišenim slobode²²⁸.

Primjer: Podnosilac se obratio žalбом²²⁹ nezadovoljan tretmanom i postupanjem ovlaštenih službenih lica u Kazneno-popravnom zavodu Tuzla, kao predmet žalbe navedena je povreda prava na život i zdravlje za vrijeme boravka²³⁰ u pritvorskoj jedinici ovog zavoda. Nakon provedenog istražnog postupka, direktoru Kazneno-popravnoga zavoda u Tuzli upućena je preporuka²³¹, *da ubuduće svim pritvorenim/osuđenim licima osigura potreban nivo zdravstvene*

²²⁴ Evropska zatvorska pravila u Dijelu III uređuje pitanje Zdravstva, tačka 40.3;

²²⁵ Evropska zatvorska pravila u Dijelu III uređuje pitanje Zdravstva, tačka 40.5;

²²⁶ Podaci navedeni u aktu Ministarstva pravde Republike Srpske broj: 08.030/240-155/18 od 06.12.2018. godine;

²²⁷ Podaci navedeni u aktu Federalnog ministarstva pravde broj: 04-49-4158/18 od 11.12.2018. godine;

²²⁸ Evropska zatvorska pravila u Dijelu III uređuje pitanje Zdravstva, tačka 41.3

²²⁹ Broj Ž-BL-07-891/17 od 18.12.2017.

²³⁰ U pritvorskoj jedinici Kazneno-popravnog zavoda Tuzla u periodu od 23.11.2016. do 17.02.2017. godine;

²³¹ Preporuka broj: 92/18 od 13.04.2018. godine boravio na osnovu Rješenja Općinskog suda u Tuzli;

zaštite“. S obzirom da nije odgovoreno na preporuku, prilikom posjete ovom zavodu Ombudsmeni su razgovarali o navedenom predmetu i načinu ispoštovanja preporučenog, kojom prilikom su Ombudsmeni informisani da odgovor na preporuku nije dostavljen jer je preporuka prosljeđena zdravstvenoj službi na dalje izjašnjenje, da će nakon toga biti dostavljen, kao i da se uprava Zavoda ne slaže s konstatacijom da ovom pritvoreniku nije pružena adekvatna zdravstvena zaštita obrazlažući da u situacijama u kojima je zavodski doktor odsutan postoji zamjena, a to je doktor iz Doma zdravlja. U pogledu izdvajanja u posebnu prostoriju uvidom u dokumentaciju utvrđeno je, da je uprava Zavoda to učinila kako navodi, *radi zaštite tjelesnog integriteta na prijedlog zavodskog ljekara*“, o čemu postoji dokaz službene zabilješke i da su o svim činjenicama vezanim za izdvajanje i tretman pritvorenika u spornom periodu sačinjeni izvještaji koji su dostavljeni postupajućem sudiji na uvid.

Primjer: Podnosilac žalbe obratio se žalbom²³² nezadovoljan zdravstvenom zaštitom u Kazneno-popravnog zavodu Tuzla u kojem se nalazi na izdržavanju kazne zatvora. U toku istražnog postupka a na osnovu odgovora²³³, utvrđeno je, da se podnosilac žalbe od dolaska u ovaj zavod (septembar 2015. godine) u zavodsku ambulantu javio 43 puta, da je obavio određeni broj specijalističkih pregleda u Javnoj zdravstvenoj ustanovi Dom zdravlja Tuzla, da je nekoliko puta pregledan od strane zavodskog ljekara i da je povremeno boravio u zavodskom stacionaru koji je napustio na lični zahtjev. Uz odgovor dostavljena je i kopija zapisnika o inspeksijskom nadzoru Federalne uprave za inspeksijske poslove²³⁴ u kojem je potvrđeno, da ovom licu lišenom slobode nije uskraćeno pravo na dostupnost zdravstvene zaštite. Uzimajući u obzir sve utvrđene činjenice u istražnom postupku Ombudsmeni nisu utvrditi povredu prava ovog lica na adekvatnu zdravstvenu zaštitu.

Primjer: Podnositeljica žalbe obratila se žalbom²³⁵ navodeći da je njen suprug koji se nalazi na izdržavanju kazne zatvora u Kazneno-popravnog zavodu Orašje, lošeg zdravstvenog stanja. Operisao je karcinom štitne žlijezde, a također je i dijabetičar. Zbog Rješenja Općinskog suda u Zavidovićima kojim je odbijena njegova molba za prekid kazne, Kantonalnom sudu u Zenici podnesena je žalba po kojoj nije odlučeno. Iz tog razloga Ombudsmeni su od suda zatražili da odluku donese u što kraćem roku. U dostavljenom odgovoru Kantonalnog suda u Zenici akt²³⁶ navedeno je “...Obavještavamo vas da je navedeni predmet primljen u ovaj sud na postupak po žalbi dana 14.03.2018. godine, te da je istog dana odlučeno po žalbi i predmetni spis otpremljen Općinskom sudu u Zavidovićima koji je isti zaprimio dana 15.03.2018. godine“.

Primjer: Podnosilac žalbe obratio se žalbom²³⁷ u kojoj navodi da je osuđeno lice koje se na izdržavanju kazne nalazi u Kazneno-popravnog zavodu Doboj. Ističe, da je iz Kazneno-popravnog zavoda Banja Luka na dalje izdržavanje kazne premješten u Kazneno-popravni zavod Doboj, da je prilikom dolaska u ovu ustanovu predočio potrebnu medicinsku dokumentaciju za operaciju ruke pa je iz tog razloga tražio intervenciju Institucije. U novom aktu on navodi, *...dana 23.05.2018. godine u saradnji s upravom KPZ-a Doboj sam sproveden na*

²³² Ž-BL-07-189/17 od 22.01.2018. godine;

²³³ Odgovor Kazneno-popravnog zavoda Tuzla broj: 04-12-836/18 od 14.02.2018. godine;

²³⁴ Zapisnik o inspeksijskom nadzoru Federalne uprave za inspeksijske poslove broj: UP1-08-37-4-00031/2018.-0805-P-0805-1-P od 14.02.2018. godine;

²³⁵ Ž-BI-SA-07-545/18;

²³⁶ Akt Kantonalnog suda u Zenici broj: 004 0 SuDp 18 000655 od 16.05.2018.

²³⁷ Ž-BL-07-440/18 ;

operaciju u Banja Luku, sve je proteklo u najboljem redu, vraćen sam sutradan, previjanje je redovno, propisana terapija se primjenjuje...“. Prilikom posjete Kazneno-popravnom zavodu Doboj koja je izvršena²³⁸ utvrđeno je da je podnosiocu žalbe pružena adekvatna zdravstvena zaštita.

6.3.2. Uslovi smještaja

Uslovi smještaja u kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini u značajnoj mjeri su poboljšani u odnosu na prethodne godine.

U kazneno-popravnim ustanovama u Federaciji Bosne i Hercegovine izdvojena su značajna novčana sredstva radi poboljšanja uslova u svim ustanovama (nabavka građevine, nabavka opreme, nabavka stalnih sredstava i rekonstrukcije).²³⁹ Ulaganje dodatnih novčanih sredstava u postojeće ustanove proširivanjem njihovih kapaciteta²⁴⁰, rasterećenje postojećih ustanova²⁴¹ u velikoj mjeri je unaprijedilo stanje u kazneno-popravnim ustanovama ovog entiteta.

Problem smještaja većeg broja lica od predviđenog kapacitetom ustanove postoji još jedino u pritvorskoj jedinici Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo. U odnosu na 2016. godinu kada je u pritvoru Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo bilo 180 lica (kapacitet 88) prilikom posjete²⁴² ovoj ustanovi koja je izvršena u junu 2018. godine broj pritvorenih bio je 94. Ove informacije potvrđene su i u aktu Federalnog ministarstva pravde²⁴³ u kojem je navedeno „...*Tokom 2018. godine postojale su određene poteškoće u funkcionisanju pritvorske jedinice KPZ Sarajevo zbog popunjenosti kapaciteta jer je kapacitet pritvora 88 osoba, a čije brojno stanje se kretalo od 90-100 pritvorenika. S ciljem rješavanja poteškoća i rasterećenja pritvorskih kapaciteta u KPZ Sarajevo, Federalno ministarstvo pravde je proširilo kapacitete pritvora u KPZ Zenica za 50 mjesta, te je data obavijest Općinskom i Kantonalnom sudu u Sarajevu da pritvorene osobe mogu upućivati u pritvorsku jedinicu KPZ Zenica, a po potrebi i drugim zavodima gdje ima slobodnih smještajnih kapaciteta. Također, u narednom periodu se planiraju aktivnosti oko proširenja kapaciteta pritvora u KPZ PT Sarajevo za 50 mjesta.*“

Navedeni podaci pokazuju da je problem prenatrpanosti u pritvorskoj jedinici Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo, znatno smanjen, s tim da će Ombudsmeni i dalje pratiti aktivnosti nadležnih i insistirati da u narednom periodu bude u potpunosti riješen.

Potrebno je napomenuti, da je dana 03.10.2018. godine imenovana nova uprava u Kazneno-popravnoj ustanovi Sarajevo, te da su nakon toga u kratkom vremenskom periodu u velikoj mjeri poboljšani uslovi u ovoj ustanovi, između ostalog, u zdravstvenoj službi kako u infrastrukturnim, tako i u materijalno-tehničkim segmentima, oformljene su nove prostorije za razgovor između advokata i lica u tretmanu, postavljen novi videonadzor, te su poduzete aktivnosti s ciljem

²³⁸ Posjeta izvršena dana 12.07.2018. godine;

²³⁹ Akt Federalnog ministarstva pravde broj: 04-49-4158/18 od 11.12.2018. godine iz kojeg proizlazi, da su izdvojena novčana sredstva po stavkama za sljedeće ustanove; KPZ Zenica-nabavka opreme, KPZ Sarajevo-nabavka opreme, stalnih sredstava i rekonstrukcija, KPZ Tuzla-nabavka opreme, rekonstrukcija, KPZ Mostar-nabavka građevine, opreme, KPZ Bihać-nabavka opreme, rekonstrukcija, KPZ Orašje-nabavka građevine, opreme, rekonstrukcija, KPZ Busovača-nabavka građevine, opreme;

²⁴⁰ Primjer Kazneno-popravnog zavoda Zenica prošireni kapaciteti pritvora za 50 mjesta;

²⁴¹ Maloljetnički zatvor iz Tuzle premješten u kompleks Kazneno-popravnog zavoda Orašje;

²⁴² Posjeta predstavnika Ombudsmena izvršena 25.06.2018. godine;

²⁴³ Federalno ministarstvo pravde broj: 04-49-4158/18 od 11.12.2018. godine;

izgradnje dodatnih kapaciteta na Igmanu kako bi ovaj objekat zajedno s Odjeljenjem na Ustikolini primao na izdržavanje kazne zatvora osuđene osobe dok bi centralni objekat u Sarajevu služio isključivo za smještaj pritvorenih lica.²⁴⁴

U Republici Srpskoj ove godine, radi poboljšanja uslova uložena su značajna novčana sredstva u sljedeće ustanove; Kazneno-popravni zavod Banja Luka (zamijenjena vanjska stolarija u krugu zavoda i zamijenjena vanjska stolarija na upravnoj zgradi), Kazneno-popravni zavod Foča (investiciono održavanje kotlovnice), Kazneno-popravni zavod Bijeljina (sanacija objekta), Kazneno-popravni zavod Trebinje (sportsko igralište za zatvorenike).²⁴⁵

Prema mišljenju Ombudsmena rješavanju ovog problema doprinijelo bi i puštanje u rad državnog zatvora koji je smješten u Vojkovićima.

Osiguranje adekvatnog smještaja za osobe koje se upućuju na izvršenje krivičnih sankcija je ključno za osiguranje adekvatnog organizovanja i upravljanja ustanovom, pitanja bezbjednosti osuđenih lica i zaposlenih, osiguranje adekvatnih higijenskih uslova, kao i zdravstvene zaštite. Zbog svega navedenog Ombudsmeni pozivaju nadležne da istraju u djelovanju na unapređenju stanja u ovoj oblasti.

6.3.3. Korištenje vanzavodskih pogodnosti

Svrha zatvorske kazne i sličnih mjera kojima se lice lišava slobode prvenstveno je zaštita društva od kriminala i smanjenje recidivizma. Ova svrha se može ostvariti jedino ako se razdoblje boravka u kazneno-popravnoj ustanovi iskoristi kako bi se osigurala što bolja reintegracija takvih osoba u društvo po izlasku iz ustanova tako da ova lica mogu živjeti u skladu s normama propisanim zakonima i brinuti se o sebi.

Značaj korištenja pogodnosti u procesu resocijalizacije osuđenih lica, koje predstavljaju skup podsticajnih mjera usmjerenih na pružanju povjerenja osuđenom licu s ciljem održavanja i promovisanja odnosa sa porodicom, kao i podsticanja ličnog učešća u ostvarivanju programa postupanja, jačanja odgovornosti i samopouzdanja, radi osposobljavanja za samostalni život u skladu s pravnim poretom i normama društva. Odobravanje vanzavodskih pogodnosti predstavlja mogućnost koju osuđeno lice može zaslužiti isključivo svojim dobrim ponašanjem i vladanjem a ne pravo, odnosno obavezu koju uprava mora ispoštovati. Iako odobravanje pogodnosti nije uslovljeno pozitivnim provjerama policijskog organa ipak u najvećoj mjeri zavisi od ovog mišljenja.

Zbog svega navedenog Ombudsmeni zaključuju, da postoji obaveza i odgovornost policijskog organa, da prilikom izvršenja ove zakonske obaveze sagleda cjelokupno stanje na terenu i utvrdi sve relevantne činjenice, kako bi na kraju formirano mišljenje bilo odraz objektivnih okolnosti i samim tim služilo kao dobra osnova upravi ustanove prilikom donošenja odluke o odobravanju korištenja vanzavodskih pogodnosti. U procesu prikupljanja ovih informacija od posebnog je

²⁴⁴ Informacija Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Sarajevo broj: 01-49-924-3/18 od 13.12.2018. godine;

²⁴⁵ Izvještaj sa sastanka u sklopu Misije Stručne procjene u oblasti zatvorskog sistema i prevenciji zlostavljanja u BIH, Ombudsmena Bosne i Hercegovine od 28.09.2018. godine, akt Ministarstva pravde Republike Srpske broj: 08.030/240-155/18 od 06.12.2018. godine;

značaja dobra saradnja i koordinacija između ustanova za izvršenje krivičnih sankcija, centara za socijalni rad i policijskih struktura.

Primjer: Podnosilac žalbe obratio se žalbom²⁴⁶ iz koje proizlazi, da se nalazi na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora u Maloljetničkom zatvoru Istočno Sarajevo, te da je nezadovoljan postupanjem Policijske stanice Bijeljina 1 zbog dobijene negativne policijske provjere. Podnosilac žalbe je student prve godine fakulteta, kojem je uslov za upis na drugu godinu da položi još jedan ispit. Upravo iz tog razloga, a uzimajući u obzir da je ispunio uslove za korištenje vanzavodskih pogodnosti, zatražena je provjera od nadležnog Centra za socijalni rad i policijske uprave. Centar je dostavio pozitivno mišljenje za razliku od policije. Podnosilac žalbe izražava nezadovoljstvo jer ne zna iz kojih razloga je policijski organ dostavio negativno policijsko mišljenje posebno uzimajući u obzir da je njegovo ponašanje bilo primjereno i isključivo usmjereno na fakultetske obaveze i polaganje ispita. Nakon provedenog istražnog postupka Ombudsmeni su u predmetu izdali preporuku²⁴⁷ komandiru Policijske stanice Bijeljina 1 „*da ubuduće prilikom vršenja terenskih provjera i formiranja mišljenja o boravku osuđenog lica na slobodi u smislu korištenja vanzavodskih pogodnosti postupaju u skladu s iznesenim mišljenjem Ombudsmena.*“ Policijska stanica Bijeljina 1 dostavila je odgovor²⁴⁸ iz kojeg proizlazi da je preporučeno ispoštovano.

6.3.4. Pitanje premještaja i uslovni otpust

Problematiku premještaja osuđenih lica Ombudsmeni obrađuju u svakom godišnjem izvještaju već posljednjih nekoliko godina i na ovaj način žele ukazati na značaj ovog prava za osuđena lica. S tim u vezi, Ombudsmeni ponovo ukazuju da zakonske odredbe koje definišu pitanje premještaja osuđenih lica iz jednog u drugi entitet nisu usklađene i dovode do diskriminacije. Upravo iz tog razloga Ombudsmeni su još 2016. godine u predmetu²⁴⁹ uputili Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnom ministarstvu pravde i Ministarstvu pravde Republike Srpske, Inicijativu za izmjene i dopune Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine²⁵⁰ i Zakona o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srpske²⁵¹.

Narodna skupština Republike Srpske je usvojila Izmjene i dopune Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske. Ovo pitanje je riješeno odredbama člana 151. koji glasi:

„(1) *Zbog bezbjednosti ili organizacije izvršenja kazne zatvora, direktor Ustanove, uz pismenu saglasnost zatvorenika, može ministru podnijeti prijedlog za premještaj na izdržavanje kazne zatvora u drugi entitet u kojem zatvorenik ima prebivalište, odnosno boravište.*

(2) *Bezbjednosni razlozi ili razlozi organizacije izvršenja kazne zatvora iz stava 1. ovog člana moraju biti jasno obrazloženi i dokazani....“*

²⁴⁶ Ž-BL-07-819/18 od 11.10.2018. godine;

²⁴⁷ P-280/18 12.11.2018. godine;

²⁴⁸ Akt Policijske stanice Bijeljina I, broj: 15-01/2-234-1535/18 od 11.12.2018. godine iz kojeg proizlazi da će ova policijska stanica „...po zahtjevima koji budu dostavljeni od strane kazneno-popravnih zavoda izvršiti terensku provjeru prema uspostavljenom načinu rada putem vođe bezbjednosnog sektora na čijem terenu je osuđeno lice nastanjeno u zakonski predviđenim rokovima, uzimajući u obzir sve zakonske i podzakonske akte koji tretiraju navedenu oblast i na osnovu kojih se vrše provjere za korištenje vanzavodskih pogodnosti.“

²⁴⁹ Ž-BI-07-107/16;

²⁵⁰ „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11;

²⁵¹ „Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 12/10, 117/11 i 98/13;

Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Federacije Bosne i Hercegovine ne poznaje ove a ni slične odredbe kojim bi bilo riješeno pitanje premještaja osuđenih lica iz kazneno-popravnih ustanova ovog entiteta u kazneno-popravne ustanove Republike Srpske.

Ombudsmeni podsjećaju da bi nadležni organi trebali osigurati primjenu Evropskih zatvorskih pravila²⁵² u punom obimu i da upućivanje osuđenog lica na izdržavanje kazne zatvora, time i premještaj, u prvom redu treba da bude zasnovan na ostvarivanju njegove resocijalizacije kroz kontakte s porodicom, te bi prebivalište/boravište odnosno blizina domova ovih lica trebalo biti najznačajniji faktor za odlučivanje u koju ustanovu će lice biti smješteno. Dakle, ova pravila ne ostavljaju prostor da premještaj može biti uslovljen bezbjednosti ili organizacijom izvršenja kazne zatvora i da se ograničava da inicijativu može podnijeti samo direktor ustanove, već to treba da bude prije svega pravo osuđenog lica. Upravo iz tog razloga Ombudsmeni ukazuju da postoji potreba snažnije saradnje nadležnih organa na harmonizaciji zakonodavstva s međunarodnim standardima u ovoj oblasti.

U Godišnjem izvještaju za 2017. godinu, Ombudsmeni su na osnovu predmeta²⁵³ ukazali na značajan problem ostvarivanja prava na uslovni otpust za lica koja su osuđena pravosnažnim presudama sudova u Republici Srpskoj a na izdržavanju kazne upućeni u kazneno-popravne ustanove Federacije Bosne i Hercegovine, a zbog blizine porodice, odnosno prebivališta u ovom entitetu. Ova lica su bila uskraćena za donošenje odluke po zahtjevu za uslovni otpust. Federalno ministarstvo pravde smatra da ovaj organ nema osnova da odlučuje o molbi za uslovni otpust za lica koja se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u kazneno-popravnim ustanovama ovog entiteta, a osuđena su od strane sudova u Republici Srpskoj. S druge strane, Ministarstvo pravde Republike Srpske navodi da važeći Zakon o izvršenju krivičnih sankcija²⁵⁴ ne sadrži odredbe koje se odnose na odlučivanje po molbi ili prijedlogu rukovodioca ustanove za uslovni otpust osuđenih lica koja izdržavaju kaznu zatvora u kazneno-popravnim ustanovama Federacije Bosne i Hercegovine, a kaznu je izrekao neki od sudova na teritoriji Republike Srpske. Upravo iz navedenih razloga vezano za ovu problematiku Ombudsmeni su izdali entitetskim ministarstvima pravde preporuku²⁵⁵ „*da u najkraćem roku s ciljem uklanjanja diskriminacije poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti potrebne za brzo i efikasno odlučivanje po molbi za uslovni otpust osuđenih lica koje izdržavaju kaznu zatvora u kazneno-popravnim ustanovama Federacije Bosne i Hercegovine, a kaznu zatvora su im izrekli sudovi s teritorije Republike Srpske*“.

Usvajanjem Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske²⁵⁶ uvažena je preporuka Ombudsmena, te je odlučivanje o zahtjevu za uslovni otpust definisano odredbama člana 185. ovog Zakona²⁵⁷.

²⁵² Evropska zatvorska pravila, član 17.1 Upućivanje u zatvor i smještaj;

²⁵³ Ž-SA-07-1247/16 i 3587/17;

²⁵⁴ Zakon o izvršenju krivičnih sankcija („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 12/10, 117/11,98/13 i 44/16);

²⁵⁵ Preporuka broj: P-102/17;

²⁵⁶ Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 63/18);

²⁵⁷ Član 185. Zakona izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske glasi: „(1) Radi podsticanja ličnih napora zatvorenika za uključivanje u život na slobodi, za koja se osnovano može očekivati da više neće činiti krivična djela i da je kazna zatvora postigla svrhu kažnjavanja, zatvorenik se može uslovno otpustiti u skladu s odredbama Krivičnog zakonika i ovog Zakona.

(2) O uslovnom otpustu zatvorenika koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u Ustanovama Republike Srpske rješava Komisija za uslovni otpust (u daljem tekstu: Komisija), koju imenuje ministar.

6.3.5. Radni angažman

Radni angažman osuđenih lica u kazneno-popravnim ustanovama mora biti koristan i prilagođen njihovim sposobnostima, fizičkom i psihičkom zdravlju. Cilj ovog angažmana je da pozitivno utiče na proces resocijalizacije ovih lica i podstiče njihovo stručno osposobljavanje, kao i da im omogući sticanje stručnog znanja i radnog iskustva. Značaj radnog angažmana je i što omogućava ostvarivanje određene novčane naknade.

Ombudsmeni su svjesni da u vrijeme kada je nezaposlenost veliki problem svih građana u Bosni i Hercegovini, uprave kazneno-popravnih ustanova se također susreću s problemom kako što većem broju lica koja se nalaze na izdržavanju kazne zatvora osigurati adekvatan radni angažman.

Radni angažman u Kazneno-popravnom zavodu Zenica predstavlja značajan izvor prihoda za određeni broj osuđenih lica koji ostvarenu novčanu zaradu šalju svojim porodicama. Na poljoprivrednim dobrima u Begovom hanu u okviru Kazneno-popravnog zavoda Zenica i na Kozlovcu (Kazneno-popravni zavod Tuzla) osigurava se određena količina hrane za potrebe ishrane osuđenih lica. Livnica u Kazneno-popravnom zavodu Zenica zahvaljujući visokom stepenu saradnje sa stalnim partnerima ima osigurano tržište za svoje proizvode čime se osiguravaju neophodna sredstva za isplatu plata osuđenim licima.

Uprkos navedenom u odnosu na prethodne godine i u ovom dijelu su učinjeni značajni pozitivni pomaci – u okviru Kazneno-popravnog zavoda Banja Luka, otvoren je pogon Tvornice obuća „Bema“, također u okviru Kazneno-popravnog zavoda otvoren je niz novih sadržaja u sklopu turističko-rekreativnog kompleksa „Brioni“ na kojem su radno angažovana osuđena lica, dok je određeni broj osuđenih lica iz Kazneno-popravnog zavoda Doboju radno angažovan u preduzeću Destilacija a.d. Teslić.²⁵⁸

Primjer: Podnosilac u žalbi²⁵⁹ navodi da se nalazi u Kazneno-popravnom zavodu Zenica na izdržavanju kazne zatvora u trajanju od 12 godina. Navodi da je liječeni ovisnik o narkotičkim sredstvima, od kojih se liječi već 19 godina. Pored toga, duševni je bolesnik i ima ozbiljnih psihičkih poremećaja. Također, navodi da je u ovoj ustanovi radio kao redar, za šta nije primao nikakvu novčanu pomoć. Nakon provedenog istražnog postupka utvrđeno je da nisu tačne iznesene tvrdnje i da mu je uredno isplaćena naknada za rad sve do prestanka radnog angažmana, te da mu je radni angažman prestao zbog izrečene pravosnažne i izvršne Odluke Disciplinske komisije kojom mu je izrečena disciplinska kazna „*samica u trajanju od 9 dana*“. S tim u vezi nesporno je utvrđeno da je ostvario pravo na novčanu naknadu do dana prestanka radnog angažmana.

(3) Do konačnog rješavanja pitanja uslovnog otpusta zatvorenika koji se po pravosnažnim presudama sudova Republike Srpske nalaze na izdržavanju kazne zatvora u ustanovama Federacije Bosne i Hercegovine, o uslovnom otpustu tih lica rješava Komisija iz stava 2 ovog člana;

²⁵⁸ Službena zabilješka od 07.02.2018. godine sačinjena nakon posjete KPZ Doboju;

²⁵⁹ Ž-SA-07-425/18;

6.3.6. Statusna prava osuđenih lica

Lični dokumenti, prvenstveno lična karta je iznimno značajna jer je to javna isprava kojom svi građani u Bosni i Hercegovini dokazuju identitet, ali i ostvaruju druga prava u skladu sa zakonskim propisima.

Lična karta služi i kao dokaz o drugim činjenicama koje su u njoj sadržane, a njeno posjedovanje nije samo pravo već i obaveza svih državljana u Bosni i Hercegovini starijih od 18 godina s prebivalištem u Bosni i Hercegovini. Upravo iz tog razloga obaveza organa koji vode evidenciju o ovim podacima i izdaju lične dokumente je da to učine na zahtjev građana, kada su za to ispunjeni zakonski uslovi. Ovo se odnosi i na lica koja su lišena slobode i nalaze se na izdržavaju kazne zatvora u kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini. Lična karta ovim licima ne služi samo za dokazivanje identiteta već najčešće za ostvarivanje drugih prava npr. pravo na korištenje vanzavodskih pogodnosti, prava iz socijalne zaštite itd.

Primjer: Podnosilac žalbe u žalbi²⁶⁰ navodi da se nalazi na izdržavanju kazne u Kazneno-popravnog zavodu Zenica, iz kojeg je kako navodi pokušao pokrenuti postupak za izdavanje lične karte jer je postojećoj ličnoj karti istekao rok važnosti. Podnosilac žalbe tvrdi da nadležna Policijska stanica Maglaj odbija primiti njegov zahtjev za izdavanje lične karte i da uputi mobilni tim u Kazneno-popravni zavod Zenica. S ciljem provjere navoda Ombudsmeni su zatražili izjašnjenje Policijske stanice Maglaj od koje su zaprimili odgovor da *će mobilni tim za uzimanje biometrijskih podataka u najkraćem roku biti upućen u Kazneno-popravni zavod Zenica radi uzimanja biometrijskih podataka za imenovanog.*

6.3.7. Biračka prava lica lišenih slobode

Aktivno i pasivno biračko pravo je osnovno političko i ustavno pravo svih građana jedne države da biraju svoje predstavnike i da budu birani u predstavnička tijela, te na druge javne funkcije i položaje. U Bosni i Hercegovini je 2018. godina bila izborna godina u kojoj su svi građani imali pravo da učestvuju na izborima i biraju predstavnike za najviše državne funkcije vlasti. Ombudsmeni ukazuju da svaki državljanin Bosne i Hercegovine s navršениh 18 godina života pa i lice lišeno slobode ima pravo da ostvaruje svoje biračko pravo u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine i odredbama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

Primjer: Podnositeljica žalbe²⁶¹ navodi da se nalazi u pritvorskoj jedinici Kazneno-popravnog zavoda u Tuzli po osnovu Rješenja Općinskog suda u Tuzli²⁶², a kojim joj je pritvor produžen najkasnije do 13.11.2018. godine. Iz dostavljene dokumentacije proizlazi da se podnositeljica žalbe dana 07.10.2018. godine, kada su održani Opći izbori u Bosni i Hercegovini 2018. godine, nalazila u pritvorskim prostorijama Kazneno-popravnog zavoda Tuzla, ali joj je, kako je navedeno, iz nepoznatog razloga onemogućeno da praktikuje svoje Ustavom Bosne i Hercegovine i Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine zagantovano biračko pravo, a što je direktor ove ustanove pravdao time da pritvorenicima glasanje nije dozvoljeno. Ombudsmeni su od Kazneno-popravnog zavoda Tuzla zatražili informaciju iz kojih razloga je podnositeljici žalbe

²⁶⁰ Ž-SA-07-125/18;

²⁶¹ Ž-B1-07-841/17;

²⁶² Rješenje Općinskog suda u Tuzli broj: 32 0 K 333451 18 Kv 5 od 13.09.2018. godine;

uskraćeno pasivno biračko pravo. Upućen je akt Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine od koje je zatražena informacija da li je odlučeno o prijavi za kršenje biračkog prava. U aktu Kazneno-popravnog zavoda Tuzla²⁶³ navedeno je, *da je u ovoj ustanovi omogućeno glasanje licima koji imaju statut osuđenih lica, a koja su se nalazila na spisku lica/birača koji će glasati na Općim izborima, te da na spomenutom spisku nisu bila lica koja u ovoj ustanovi izdržavaju mjeru pritvora pa iz tog razloga nisu ni pristupila glasanju.* U odgovoru Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine²⁶⁴ navedeno je da je podnositeljica žalbe *„...dana 02.10.2018. godine dostavila molbu Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine da joj se omogući pravo na glasanje“*, uzimajući u obzir *„činjenicu da je 22.09.2018. godine utvrđen krajnji rok za izradu izvoda za glasače koji glasaju mobilnim timom, ni Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, niti nadležna izborna komisija, kao prvostepeno tijelo nije mogla omogućiti traženo po predmetnoj molbi“*.

6.3.8. Kontakt s vanjskim svijetom

U posljednjih nekoliko godina kao jednu od preporuka koju su Ombudsmeni ponavljali svim kazneno-popravnim ustanovama jeste da obezbijede tajnost pismenih pošiljki koje lica lišena slobode upućuju Instituciji ombudsmena, a u skladu s članom 20. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine²⁶⁵. Iz tog razloga a uzimajući u obzir raniju praksu da su pismene pošiljke osuđenih lica iz kazneno-popravnih ustanova u Instituciji ombudsmena primane u otvorenim kovertama, i uz popratni akt ustanova, Ombudsmeni su u svojim godišnjim izvještajima uzastopno ponavljali preporuku svim kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini, a posebno ustanovama iz Republike Srpske²⁶⁶ *„da pismena osuđenih lica Instituciji ombudsmena dostavljaju u zatvorenim kovertama“*.

Ombudsmeni su ove godine na traženje Kazneno-popravnog zavoda Foča²⁶⁷ u predmetu iznijeli svoj stav koji se odnosi na pravo komunikacije osuđenih lica na podnošenje molbi, žalbi, podnesaka, u kojem su ukazali *„...da je dostavljanje pismenih pošiljki u otvorenim kovertama i s popratnim pismom ustanove koje već sadrži određene podatke o osuđenim licima (lične i u pogledu krivičnog djela koje je počinjeno) neprihvatljivo.“*²⁶⁸
....ovo znači da pismena komunikacija osuđenih lica s Ombudsmenima ne smije podlijegati nikakvim ograničenjima niti nadzoru što podrazumijeva dostavljanje pismena u zatvorenim kovertama....“

Ombudsmeni ovim putem ponavljaju da su ustanove dužne dostavljati Instituciji ombudsmena pismena osuđenih lica u zatvorenim kovertama i na taj način osigurati tajnost pismenih pošiljki.

²⁶³ Akt Kazneno-popravnog zavoda Tuzla broj: 03-11-5145-2/18 od 15.11.2018. godine;

²⁶⁴ Akt Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine broj: 05-1-50-4-998-5/18 od 08.01.2019. godine;

²⁶⁵ Član 20. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine glasi, *„Prepiska upućena Ombudsmenu ili Instituciji iz mjesta u kojima se osobe nalaze u pritvoru, u kojima su zatvoreni ili lišeni slobode ne može podlijegati nikakvoj cenzuri, niti se smije otvarati“*.

²⁶⁶ Kazneno-popravni zavod Banja Luka, Kazneno-popravni zavod Doboj, Kazneno-popravni zavod Bijeljina, Kazneno-popravni zavod Foča, Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo, Kazneno-popravni zavod Trebinje;

²⁶⁷ Akt Kazneno-popravnog zavoda Foča br o j: 01-56/18 od 22.01.2018. godine;

²⁶⁸ Ž-SA-07-107/18;

6.3.9. Osoblje

Ombudsmeni su prošle godine sa zabrinutošću konstatovali da je u svim ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija primjetan nedostatak stručnog osoblja posebno u službi tretmana i obezbjeđenja. Upravo iz tog razloga od Ministarstva pravde Republike Srpske i Ministarstva pravde Federacije Bosne i Hercegovine zatraženo je da „*riješe, ili makar ublaže problem nedovoljnog broja zaposlenih u kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini, posebno zatvorskih policajaca*“. Dostavljeni podaci pokazuju da su ministarstava ispoštovala preporučeno.

U Republici Srpskoj broj primljenih radnika u kazneno-popravnim ustanovama je ukupno 56, Kazneno-popravni zavod Banja Luka 10, Kazneno-popravni zavod Foča 13, Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo 5, Kazneno-popravni zavod Doboj 15, Kazneno-popravni zavod Bijeljina 11, Kazneno-popravni zavod Trebinje 2²⁶⁹.

U Federaciji Bosne i Hercegovine, a kako je navedeno u aktu Federalnog ministarstva²⁷⁰ „*Zaključkom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine broj: 1407/2017 od 24.10.2017. godine data je saglasnost Federalnom ministarstvu pravde za prijem 48 državnih službenika i namještenika u kazneno-popravne zavode Federacije Bosne i Hercegovine...*

Prema informacijama kojima raspolaže ovo Ministarstvo, po ovom zaključku realizovan je prijem većeg broja osoba dok je manji broj predmeta u postupku žalbe.

Osim navedenog, a nakon odlaska većeg broja ljudi u penziju i prestankom radnog odnosa iz drugih razloga (sporazumni prekid, odlazak u inostranstvo i sl.) ovo Ministarstvo je, u junu 2018. godine, kazneno-popravnim zavodima odobrilo prijem još 26 osoba (KPZ Mostar-pet osoba, KPZ Orašje-tri osobe, KPZ Tuzla-dvije osobe, KPZ-Bihać-dvije osobe, KPZ Sarajevo – dvije osobe, KPZ Busovača-četiri osobe i KPZ Zenica-osam osoba). Prijem po navedenim konkursima je u toku“.

²⁶⁹ Podaci navedeni u aktu Ministarstva pravde Republike Srpske broj: 08.030/240-155/18 od 06.12.2018. godine;

²⁷⁰ Podaci navedeni u aktu Federalnog ministarstva pravde broj: 04-49-4158/18 od 11.12.2018. godine;

VII. PRAVA DJECE

U 2018. godini Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece zaprimio je 216 žalbi, a izdato je 20 preporuka. U sarajevskom uredu zaprimljeno je 105 žalbi, banjalučkom 90, brčanskom 8, mostarskom 8 i 5 žalbi u livanjskom uredu. Najveći broj žalbi odnosio se na postupanje organa starateljstva u konfliktnim razvodima, problem vršnjačkog nasilja, te zaštitu prava djece u upravnim i sudskim postupcima.

U ovoj godini, osoblje ovog Odjela učestvovalo je u izradi Izvještaja o realizaciji preporuka iz dokumenta pod nazivom „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“ i ocjena trenutnog stanja.

U Godišnjem izvještaju za prošlu, 2017. godinu, Ombudsmeni su već isticali značaj izrade Smjernica za određivanje najboljeg interesa djeteta u Bosni i Hercegovini.²⁷¹ U 2018. godini Smjernice su rađene i Ombudsmeni u svom radu po pojedinačnim žalbama ukazuju nadležnim organima na potrebu utvrđivanja najboljeg interesa djeteta i s jasnim smjernicama u ostvarenju tog cilja. Ovo je značajno za mandat i nadležnosti Ombudsmena, jer Ombudsmeni nastoje promovisati u što većoj mjeri koncept najboljeg interesa djeteta, što podrazumijeva pitanje za sve odrasle u procesu donošenja svih odluka...*da li je odluka koju donosim u najboljem interesu djeteta*. Generalna ocjena Ombudsmena je da prava djeteta nisu prioritet nadležnim organima u Bosni i Hercegovini. Siromaštvo i teška materijalna situacija u Bosni i Hercegovini itekako teško pogađaju djecu (posredno i neposredno), a uticaj imaju i trendovi globalizacije, kao i kriza porodice i poremećen sistem vrijednosti.

I u ovom Godišnjem izvještaju, Ombudsmeni posebnu pažnju posvećuju centrima za socijalni rad. Opet podsjećamo da se zaposleni u centrima susreću s brojnim profesionalnim rizicima, širokim spektrom zakonskih odgovornosti i ovlaštenja, a svakodnevno rade s velikim brojem različitih korisnika (duševni bolesnici, osobe sklone asocijalnom i agresivnom ponašanju, počinioci različitih krivičnih djela, bračni i vanbračni partneri, malodobne osobe u sukobu sa zakonom, itd). Ombudsmeni godinama²⁷² zagovaraju jačanje kapaciteta centara za socijalni rad zbog nedovoljne kadrovske osposobljenosti, loših uslova za rad, odgovornosti i osjetljivosti, izloženost profesionalnom stresu, kao i pitanju percepcije profesija od strane građana i korisnika. U tom pravcu bilo bi iznimno korisno, cijeneći, prije svega, potrebu zaštite ljudskih prava, da se stručnom osoblju u centrima obezbijedi supervizija kao profesionalna podrška i da se, gdje god je to moguće, izvrše specijalizovane podjele poslova i da se obezbijedi kontinuirana edukacija zaposlenog osoblja, uz punu podršku lokalne zajednice i obezbjeđivanja adekvatnih novčanih sredstava kako za sva priznata prava koja podrazumijevaju novčana davanja, ali i za mnoga druga prava koja ne podrazumijevaju novčana davanja.

²⁷¹ Riječ je o inicijativi i projektu Mreže nevladinih organizacija »Snažniji glas za djecu« koji je podržan od strane UNICEF-a u Bosni i Hercegovini i Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine;

²⁷² Specijalni izvještaj Ombudsmena Bosne i Hercegovine "Uloga centara za socijalni rad u zaštiti prava djeteta", novembar 2013.

7.1. Nasilje nad djecom

U 2018. godini, kao i prethodnih godina, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine bilježe slučajeve nasilja nad djecom, kako vršnjačkog nasilja, tako i slučajeve u kojima su djeca žrtve nasilja u porodici.

Nasilje nad djecom jeste pojava koja može obuhvatati različita tumačenja i definicije, ali je zajednička karakteristika svih da pod nasiljem podrazumijevaju svako fizičko ili psihičko nasilno ponašanje usmjereno prema djeci, posredno ili neposredno, od strane pojedinaca ili institucija, kojim se ugrožava ili sprečava normalan razvoj, integritet ličnosti ili zadovoljenje dječijih potreba. Ombudsmeni postupajući po individualnim žalbama ili u predmetima po službenoj dužnosti naglašavaju da svako dijete ima pravo na odrastanje u sredini koja će mu osigurati poštovanje i podršku, u potpunosti isključujući bilo koji oblik nasilja, jer samo takva sredina podstiče potpuni razvoj ličnosti djeteta i stvara odgovorne građane i prema sebi i drugima.

Ratifikacijom međunarodnih standarda u oblasti zaštite prava djece, usvajanjem zakonskih i podzakonskih propisa, potpisivanjem protokola o postupanju u slučajevima nasilja nad djecom, država je preuzela obavezu zaštite djece od svakog oblika psihičkog ili fizičkog nasilja. U situacijama u kojima izostane pravovremena reakcija porodice, kao primarne jedinice ključne za pravilan razvoj i zaštitu djetetove ličnosti, neophodna je intervencija države, odnosno institucija i organa u čijem je djelokrugu i pitanje zaštite prava djece. Ključnu ulogu u pružanju pomoći djetetu žrtvi, odnosno potencijalnoj žrtvi nasilja imaju obrazovne institucije, organi starateljstva, porodična savjetovališta, te policijski organi.

U pogledu primjene člana 19. UN Konvencije o pravima djeteta, odnosno obaveze države za poduzimanje mjera zaštite djeteta od svakog oblika tjelesnog ili duševnog nasilja, Ombudsmeni nastoje ukazati nadležnim organima da bi u Bosni i Hercegovini trebalo uvesti jasnu i eksplicitnu zabranu fizičkog kažnjavanja djece u svim sredinama i okruženjima. Ombudsmeni smatraju neophodnim naglasiti da je, s ciljem realizacije preporuka koje se odnose na izričitu zabranu tjelesnog kažnjavanja djece, a koje su upućene Bosni i Hercegovini od strane UN Komiteta za prava djeteta, pored već poduzetih koraka države s ciljem definisanja zabrane svakog oblika fizičkog ili duševnog nasilja²⁷³, neophodno izvršiti reformu zakonske regulative određenim mjerama, osigurati sistem podrške za zabranu fizičkog kažnjavanja kao socijalne politike, te uključiti širu javnost u debatu s ciljem podizanja svijesti na ovu temu. Porodičnim zakonom Republike Srpske tjelesno kažnjavanje djece u kući je zabranjeno.²⁷⁴ U Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu potrebno je osigurati da važećim zakonodavstvom bude jasno propisano da je kažnjavanje djece u kući zabranjeno. Iako je Vijeće za djecu BiH, vođeno međunarodnim dokumentima, te Akcionim planom za djecu BiH 2015.-2018., nadležnim vladama uputilo Inicijativu za izmjenu porodičnih zakona, Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti, Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, krivičnih zakona kao i zakona iz oblasti zdravstvene zaštite u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko BiH, Okvirnog zakona u oblasti predškolskog i osnovnog obrazovanja, kao i Zakona o sportu, s ciljem uvođenja eksplicitne

²⁷³ Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, na svojoj 75. sjednici održanoj 11.03.2013. godine usvojila je Strategiju za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici (2013.-2017.), Vlada Republike Srpske je u maju 2014. godine usvojila Strategiju za suzbijanje nasilja u porodici Republike Srpske (2014.-2019.);

²⁷⁴ Član 97. Porodični zakon Republike Srpske „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 54/02, 41/08 i 63/14

zabrane tjelesnog kažnjavanja djece u svim životnim okruženjima djeteta, Ombudsmeni konstatuju da je ova problematika i dalje izvan zakonske regulative. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da, iako porodični zakoni propisuju pravo na zaštitu od svih oblika nasilja, zlostropanje, zlostavljanja i zanemarivanja djeteta, ovakva norma nije dovoljna s ciljem ostvarivanja zaštite digniteta djeteta.

Primjer: Ombudsmeni su *ex officio* otvorili predmet, zbog spornog snimka fizičkog kažnjavanja djeteta u predškolskoj ustanovi od strane odgajateljice/vaspitačice, koji se našao na brojnim portalima i društvenim mrežama u Bosni i Hercegovini²⁷⁵. I ovaj slučaj ukazuje na senzacionalistički pristup medija u situacijama kada izvještavaju o kršenju prava djeteta. Putem saopćenja za medije²⁷⁶, Ombudsmeni su izrazili zabrinutost, jer se mora uvesti jasna i eksplicitna zabrana fizičkog kažnjavanja djece u svim sredinama i okruženjima u Bosni i Hercegovini. Jasno je da je na osnovu međunarodnih standarda u zaštiti ljudskih prava djece sadržanih u UN Konvenciji o pravima djeteta i pratećim protokolima, te drugim konvencijama Vijeća Evrope, nastala i obaveza Bosne i Hercegovine na usklađivanju pravnog okvira, ali i obaveza praćenja i izvještavanja o usklađivanju i primjeni propisa u Bosni i Hercegovini. U okviru ovih standarda, izuzetno je važno i pitanje profesionalnih standarda za sve profesionalce koji rade za djecu i s djecom kao i sistema praćenja profesionalnog postupanja s djecom žrtvama nasilja. Postupak istraživanja je u toku.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili prijavu²⁷⁷ da su djeca u jednoj porodici s područja Općine Kostajnica u potpunosti vaspitno zapuštena i zanemarena. Ombudsmeni su odmah pozvali nadležni centar za socijalni rad da se povodom ovih navoda izjasne, te da svoje navode potkrijepe odgovarajućom dokumentacijom (dokazima). Istovremeno su ukazali centru da su spremni pomoći i razmotriti svaku mogućnost da se konkretan slučaj riješi u interesu djece (posredstvom nadležnih organa – Općine i resornog ministarstva – Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske ili drugih vladinih/nevladinih domaćih i međunarodnih organizacija). Predmet je u fazi praćenja.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu²⁷⁸ jedne srednje škole s područja Grada Bihaća. Škola se u svom obraćanju poziva na Protokol o postupanju u slučaju nasilja koje uključuje djecu. Ombudsmeni su tokom postupka istraživanja pohvalili školu s obzirom da su ne samo postupili zakonito, već u potpunosti odgovorno, profesionalno, savjesno, cijeneći prvenstveno najbolji interes djeteta. U svojoj žalbi navedena školska ustanova prijavljuje slučaj saznanja nasilja u porodici nadležnim organima, Centru za socijalni rad Bihać, MUP-u Unsko-Sanskog kantona i Ombudsmenima. Škola navodi da je pedagog škole obavio razgovor s učenicom trećeg razreda i da je dijete izjavilo da je svjedočilo svađi između roditelja kada je otac majku fizički napao. Uprava škole poduzela je sve neophodne mjere iz njihove nadležnosti, uključujući i razgovor s majkom i pružena joj je savjetodavna pomoć. U toku provođenja istražnog postupka, nadležni organi (Ministarstvo unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona i Centar za socijalni rad Bihać) pozvani su da Ombudsmenima dostave informacije o poduzetim radnjama povodom prijavljenog

²⁷⁵ Ž-BL-01-861/18;

²⁷⁶ dana 29.10.2018;

²⁷⁷ Ž-BL-01-889/18;

²⁷⁸ Ž-BL-01-473/17;

nasilja. Škola je obavijestila Ombudsmene²⁷⁹ da je dijete bilo pod stalnim nadzorom i praćenjem školskog pedagoga i da je utvrđeno da se cjelokupna situacija među supružnicima poboljšala. S roditeljima je obavljen razgovor, a i saopćili su da posjećuju bračno savjetovalište i da nastoje pronaći što primjerenije rješenje za cjelokupnu situaciju.

Ombudsmeni naglašavaju da su ključni subjekti zaštite djece, odnosno organi koji provode i primjenjuju Zakon o zaštiti od nasilja u porodici: policija, tužilaštvo, sudstvo, ustanove socijalne zaštite, ustanove zdravstvene zaštite, predškolske i školske ustanove. Njihova postupanja trebaju biti usmjerena na postizanje najboljeg interesa djeteta. Obaveza postupanja određena je brojnim propisima i dokumentima koji se odnose na prava i zaštitu djece, počev od međunarodnih dokumenata koje je prihvatila Bosna i Hercegovina, pa do domaćeg zakonodavstva kojim se uređuju oblasti krivičnog prava, porodičnog prava, socijalne i dječije zaštite, obrazovanja, zdravstvene zaštite. Svaki oblik nasilja nad djecom smatra se nedopustivom radnjom i predstavlja jedan od najtežih oblika ugrožavanja i povrede prava djeteta. Država ima obavezu da dijete zaštiti od svih oblika nasilja, pruži podršku porodici i obezbijedi okruženje u kojem će se dijete nesmetano razvijati.

Primjer: Majka, državljanka Bosne i Hercegovine, obratila se žalbom²⁸⁰, zahtijevajući pomoć, jer je njeno dijete, koje pohađa srednju školu u Novom Sadu, doživjelo seksualno uznemiravanje od strane zaposlenog lica u školi, ističući da dijete ima cerebralnu paralizu i da je korisnik internata u istoj školi. Ombudsmeni su odmah zatražili od Pokrajinskog Ombudsmena Vojvodine da se uključi u kompletan slučaj i Ombudsmenima dostavi sve relevantne podatke i činjenice o konkretnom slučaju. Predmet je u fazi praćenja.

Ombudsmeni konstatuju da je u Bosni i Hercegovini i dalje izražen problem vršnjačkog nasilja, a što je vidljivo iz predmeta registrovanih u Instituciji ombudsmena. Od osnivanja 2009. godine, Odjel za praćenje prava djece na godišnjem nivou zaprimi oko 20 žalbi koje se odnose na problem vršnjačkog nasilja u osnovnim i srednjim školama. Iz zaprimljenih žalbi proizlazi da se u većini slučajeva radi o verbalnom nasilju među vršnjacima, a uglavnom se dešavaju u većim gradovima, odnosno urbanim sredinama. Vršnjačko nasilje se najčešće dešava u školi i to u vrijeme odmora u učionici, na hodniku ili u dvorištu. Iako su djeca počinioci, uloga odraslih odgovornih za ovu djecu je od ključnog značaja u svim pokušajima da se na odgovarajući način reaguje i spriječi takvo nasilje, također vodeći računa da te mjere još više ne pogoršaju nasilje, zauzimanjem kaznenog stava i korištenjem nasilja protiv nasilja.

Primjer: Ombudsmenima se obratila majka malodobnog dječaka²⁸¹, žaleći se na neadekvatno postupanje JU Osnovna škola „Grbavica 1“ u slučaju vršnjačkog nasilja nad njenim djetetom, koje je žrtva kako verbalnog, tako i fizičkog i psihološkog nasilja. O navedenom su upoznati direktor i pedagog škole, te nadležne službe socijalne zaštite i policijski organi. Uzimajući u obzir specifičnost žalbenih navoda, iniciran je konsultativni sastanak²⁸² kojem su prisustvovali žaliteljica, predstavnici Institucije ombudsmena, direktor i pedagog škole, te predstavnice Službe socijalne zaštite Općine Novo Sarajevo. Na sastanku, predstavnici Institucije ombudsmena

²⁷⁹ Dana 26.03.2018. godine (nije naveden broj akta);

²⁸⁰ Ž-BL-01-454/18;

²⁸¹ Ž-SA-01-294/17;

²⁸² Dana 03.04.2017;

upoznali su nadležne o obavezi poduzimanja neophodnih mjera u slučajevima vršnjačkog nasilja, sankcionisanju počinitelja, kao i mogućim mjerama prevencije. Nakon sastanka, a prema navodima žaliteljice, vršnjačko nasilje nad njenim malodobnim djetetom je zaustavljeno, te je predmet pred Institucijom ombudsmena zatvoren.

7.2. Djeca u pokretu

Ombudsmeni su tokom 2018. godine izradili Specijalni izvještaj o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini, o čemu je više bilo riječi u dijelu koji se tiče građanskih i političkih prava. U ovom dijelu Izvještaja, Ombudsmeni će ukazati na osnovne podatke, ali i zabrinutost koja se tiče isključivo prava djece u pokretu. Podsjećamo, djeca u pokretu su djeca koja iz različitih razloga, dobrovoljno ili prisilno, u okviru zemlje ili između zemalja, sa ili bez roditelja ili staratelja, migriraju i koju pokret čini potencijalno izloženom rizicima od neadekvatne brige, ekonomske i seksualne eksploatacije, zlostavljanja, zanemarivanja i nasilja²⁸³.

U vezi s Unsko-sanskim kantonom, u julu mjesecu u Prihvatnom centru Borići u Bihaću (Đački dom) uspostavljen je siguran kutak za djecu. Siguran kutak za majke i bebe²⁸⁴ smješten je u dnevni centar za djecu, odnosno u Sigurnoj kući²⁸⁵ koja se nalazi u neposrednoj blizini Đačkog doma u Borićima. Prvobitno je smještaj najugroženijih kategorija u Sigurnu kuću bio realizovan uz podršku Care International-a, dok je nastavak realizacije od jula mjeseca 2018. godine, obezbijeđen posredstvom UNHCR-a. U okviru zbrinjavanja u Sigurnu kuću u septembru 2018. godine evidentirano je 11 porodica sa ukupno 42 osobe. Od avgusta mjeseca uz podršku UNICEF-a u Bosni i Hercegovini uspostavljen je kutak za djecu i u Sedri (Prihvatni centar, hotel Sedra na području Općine Cazin). Na dnevnoj osnovi, volonteri rade s preko 80 djece. Veoma važnu ulogu u postupanju s djecom, odnosno u postupku postavljanja zakonskog staratelja ima Centar za socijalni rad Bihać. Centar za socijalni rad Bihać je jedini Centar za socijalni rad na području Unsko-sanskog kantona koji se bavi problematikom migracija, zbrinjavanjem migranata i imenovanjem staratelja maloljetnoj djeci²⁸⁶. Ovaj CSR je u 2017. godini, odredio starateljstvo za 25 djece, a u 2018. godini za 60 maloljetnika. Zbog obima posla, CSR Bihać se susreće s brojnim poteškoćama u radu²⁸⁷. Poteškoće se prvenstveno odnose na postupak imenovanja zakonskog staratelja i registracije novorođene djece migranata čije se majke porode na području Unsko-sanskog kantona. Naime, u skladu s članom 16. Zakona o matičnim knjigama FBiH²⁸⁸, od ovog Centra se traži da osiguraju da se novorođena djeca migranata upišu u matičnu knjigu rođenih, te da zaposleni sami odrede ime novorođenoj djeci, u slučaju kada majka i novorođeno dijete napuste bolnicu i izgubi im se trag. Upravo iz tog razloga CSR Bihać je uputio akt Službi za strance kako bi provjerio da li se roditelji ove djece nalaze u Bosni i Hercegovini, a

²⁸³ Definicija Save the Children-a;

²⁸⁴ Kutak za majku i djecu je kutak u kojem majke mogu djecu presvući, nahraniti, okupati i sl.

²⁸⁵ Sigurna kuća pruža adekvatan smještaj ženama i djeci žrtvama traume i nasilja tokom procesa njihovog oporavka. Boravak u Sigurnoj kući uključuje odgovarajuću stručnu pomoć, individualni i grupni terapijski rad, savjetovanje, porodičnu terapiju, okupacionu terapiju, te ekonomsko osnaživanje kroz pohađanje kurseva za zapošljavanje i samozapošljavanje.

²⁸⁶ Dana 09.10.2018. godine, predstavnici Institucije ombudsmena posjetili su Centar za socijalni rad u Bihaću. Tom prilikom obavljen je razgovor s direktorom Centra Senadom Tutićem i Dijanom Nuspahić;

²⁸⁷ Iako nije nadležan, Centar za socijalni rad u Bihaću uzimajući u obzir najbolji interes maloljetnika, preuzima ulogu nadležnog centra i imenuje staratelje za maloljetnike koji su smješteni u Centru Sedra. Centar Sedra nalazi se na području Općine Cazin, što znači da bi nadležni Centar za socijalni rad za imenovanje staratelja maloljetnom licu trebao biti Centar za socijalni rad Cazin. Prema informacijama dobijenim na sastanku, predstavnici Centra za socijalni rad Cazin odbijaju imenovati staratelja maloljetnicima koji su smješteni u Centru Sedra.

²⁸⁸"Službene novine Federacije BiH", broj 37/12.

kako bi ih kontaktirao i uz njihovo znanje okončao postupak upisa djece u matične knjige. Od uspostavljanja Fondacije bosanskohercegovačke inicijative žena u Bihaću je ukupno evidentirano 63 maloljetnika bez pratnje, od toga 61 dječak i dvije (2) djevojčice. U privremenom prihvatnom centru Sedra (Općina Cazin) osigurava se smještaj ranjivim kategorijama²⁸⁹ (porodice, samohrani roditelji, majke s djecom, djeca bez pratnje²⁹⁰, žrtve nasilja) koje se nalaze na području Unsko-sanskog kantona. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine otvorilo je Centar u julu mjesecu 2018. godine. Od ukupnog broja korisnika smještenih u Centru, 108 je muškaraca, 100 žena, 204 djece od čega 111 dječaka i 93 djevojčice. Od momenta uspostavljanja Centra ukupno je evidentirano 97 porodica koje su boravile u Centru²⁹¹. Uz podršku UNICEF-a u Sedri je uspostavljen Siguran kutak za djecu i Kutak za majke i bebe²⁹². Na dan posjete²⁹³ u Izbjegličkom centru Salakovac boravila su 133 korisnika, od tog broja ukupno je 58 djece²⁹⁴, a spolna struktura je 69 muškaraca i 64 žene. U ovom Centru borave uglavnom porodice s djecom. U pogledu radno-okupacionog dijela veliku ulogu i značaj imaju predstavnici nevladinih organizacija, Fondacije bosanskohercegovačke inicijative žena i Organizacije World Vision. Uloga ovih aktivista, koji s djecom rade u grupama formiranim u skladu s uzrastom djece, podrazumijeva provođenje aktivnosti s ciljem jezičkog približavanja i razvijanja socijalnih vještina djece. Formiranje „Kutka za djecu“ je od posebnog značaja ukoliko se uzme u obzir da ova djeca nisu dio predškolskog niti obrazovnog sistema, te da im je to jedina aktivnost. Ombudsmeni koriste priliku da pohvale rad ovih nevladinih organizacija.

7.3. Zaštita djece u upravnim i sudskim postupcima

Postupajući po pojedinačnim žalbama u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava djeteta i ove godine najveći broj žalbi tiče se zaštite prava i interesa djeteta u upravnim i sudskim postupcima. Kroz pojedinačne primjere, Ombudsmeni žele ukazati na pojave koje zapravo predstavljaju indikatore da nadležni organi trebaju poduzeti dodatne napore kako bi djeca mogla ostvarivati svoja prava.

Položaj i zaštita prava djece u konfliktnim razvodima, i dalje je aktuelno pitanje i osnova za postupanje Ombudsmena, odnosno Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece. S obzirom na učestalost ovog problema, Ombudsmeni konstatuju da su u pitanju problemi koji dovode u izrazito nepovoljan položaj veliki broj djece. Razvod braka svojih roditelja, za svako je dijete veoma stresno iskustvo koje nesumnjivo izaziva jake emocionalne reakcije, a, nažalost, često smo svjedoci da roditelji svojim ponašanjem djeci dodatno otežavaju proživljavanje tog iskustva, a zbog vlastite nemogućnosti suočavanja sa situacijom u kojoj su se našli i nespremnosti da preuzmu odgovornost za razvoj odnosa s djetetom i bivšim partnerom.

²⁸⁹ Profiliranje migranata na osnovu prioritetne liste na terenu radi UNHCR. Većinom se radi o lokacijama Borići i Velika Kladuša.

²⁹⁰ Jedan je maloljetnik bez pratnje (17 godina) kojem je određen staratelj od strane Centra za socijalni rad Cazin. Radi se o dječaku koji je zatečen u tuči, s težim povredama, operisan i pušten iz bolnice nakon čega je smješten u Centar.

²⁹¹ U centru je trenutno smješteno dvoje djece s posebnim potrebama.

²⁹² Od 20.08.2018. godine, uspostavljen je Kutak za djecu u Sedri. Na dnevnoj osnovi, volonteri rade sa preko 80 djece. U septembru je u Kutku za majke i bebe evidentiran rad sa ukupno 35 majki sa bebama. UNICEF podržava rad oba Kutka do 31.03.2019. godine.

²⁹³ Posjeta predstavnika Institucije ombudsmena obavljena dana 19.09.2018. godine, kojom prilikom je obavljen razgovor sa direktorom Izbjegličkog centra g. Denjo Edinom;

²⁹⁴ Starosna struktura djece na dan posjete: 0-4 godine – 17 djece; 4-10 godina – 29 djece; 10-16 godina – 12 djece;

Praćenje rada i načina na koji nadležne institucije reaguju u slučajevima povrede prava djeteta u toku i nakon razvoda roditelja, uključujući i prekid vanbračne zajednice, jasno ukazuju na to da je manipulacija djecom u postupcima razvoda braka veoma česta.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ukazuju na obavezu države da pruža pomoć roditeljima u ostvarivanju odgovornosti za podizanje djece, te u tom smislu obezbijedi razvoj ustanova, kapaciteta i službi za zaštitu i brigu o djeci. Ombudsmenima je jasno da postoje brojne manjkavosti sistema u zaštiti prava djeteta, tako da kada izostaje saradnja, volja i namjera roditelja da zajednički rade na uspostavljanju normalne roditeljske komunikacije i država pokazuje nemoć da dijete zaštiti. Nepostojanje adekvatnih mehanizama zaštite, jer postojeći nisu dovoljni i nisu efikasni, samo ukazuju na produblјivanje konflikata i sukoba (brojni sudski i upravni postupci).

Iako svjesni brojnih nedostataka u funkcionisanju centara za socijalni rad, te posebno obima poslova koje obavljaju, Ombudsmeni naglašavaju ključnu ulogu nadležnih službi socijalne zaštite u pružanju zaštite prava djece u sudskim i upravnim postupcima. Posebno je naglašena potreba koordiniranog djelovanja i saradnje službi socijalne zaštite i policijskih organa u situacijama narušenih porodičnih odnosa, nedostataka roditeljske komunikacije, kao i onemogućavanja ostvarivanja neposrednih ličnih kontakata djece i roditelja, kako za vrijeme trajanja brakorazvodnih postupaka, tako i po donošenju pravosnažne presude nadležnog suda, s ciljem dosljedne implementacije iste.

Postupajući po žalbama²⁹⁵ u oblasti konfliktnih razvoda, u kojima je brakorazvodna parnica pred nadležnim sudom u toku, Ombudsmeni, vodeći računa o specifičnostima svake pojedine žalbe, kao što je vremensko trajanje pokrenute parnice, odnos parničnih stranaka i saradnja s nadležnim centrom za socijalni rad, te poteškoće u ostvarivanju neposrednih ličnih kontakata roditelja i djece, naglašavaju potrebu hitnog rješavanja sporova²⁹⁶, a koja obaveza je definisana i porodičnim zakonodavstvom u Bosni i Hercegovini.

U slučajevima izdavanja putnih isprava, Ombudsmeni konstatuju različita postupanja i praksu nadležnih organa na teritoriji čitave Bosne i Hercegovine, što nije u interesu ostvarivanja i zaštite prava djece, jer se takvim postupanjima stvara pravna nesigurnost i mogućnosti za različite zloupotrebe, što dovodi do ugrožavanja i kršenja prava djece. U tom smislu, apsolutno je opravdano što se nadležni organi unutrašnjih poslova u slučaju bilo kakvih nedoumica, nejasnoća oko saglasnosti za izdavanje putne isprave, obraćaju nadležnim centrima za socijalni rad, te je potrebno zagovarati ista zakonska i praktična rješenja na teritoriji čitave države, uvažavajući odredbe Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine.

Primjer: Postupajući po žalbi²⁹⁷ ustanovljeno je da podnositeljica žalbe i otac djece nisu uspostavili komunikaciju i da su roditeljski odnosi teško i trajno poremećeni. Centar za socijalni rad Banja Luka je poduzimao radnje i mjere propisane pozitivnim propisima, koje, nažalost, nisu dovele do uspostavljanja komunikacije između roditelja djece, a isključivo u interesu djece. Tokom postupka, Ombudsmeni su ustanovili da se vode različiti sudski postupci koji samo

²⁹⁵ Ž-SA-01-875/17, Ž-SA-01-876/17;

²⁹⁶ P-17/18;

²⁹⁷ Ž-BL-01-606/18;

produbljuju konflikte između roditelja djece, te da je otac djeteta podnio nadležnom tužilaštvu krivičnu prijavu protiv žaliteljice, radi krivičnog djela oduzimanja maloljetnog djeteta. Nadležno tužilaštvo Banja Luka je podiglo optužnicu protiv majke djeteta, s ciljem zaštite prava djeteta. Bez obzira na brojne poduzete mjere i radnje nadležnih organa, Ombudsmeni koriste i ovu priliku da istaknu da se prava djeteta u konkretnom slučaju krše i ugrožavaju, s obzirom na nepostojanje roditeljske komunikacije i pogoršanje roditeljskih odnosa. Napominju da bi na strani oba roditelja nadležni organi trebali voditi računa o sposobnostima roditelja u zajedničkom ostvarivanju roditeljskog staranja i odlučnosti za njegovo određenje, o izvršavanju obaveza i poštovanja prava drugog roditelja, o postizanju dogovora o odgoju djeteta, pokazana tokom dotadašnjeg staranja, i postupanje u skladu s njima, sposobnost, spremnost, volju i želju za saradnjom u staranju i sporazumijevanjem o svim pitanjima važnim za život i podizanje djeteta poslije prestanka porodične zajednice, sposobnost i spremnost na zajedničko donošenje bitnih odluka koje se tiču djeteta, jer se potrebe djeteta moraju postaviti kao prioritetne i prilagođavati im se. Imajući u vidu značaj redovnih kontakata za dijete i to da su oni dugoročno u najboljem interesu djeteta, održavanje ovih odnosa i kontakata može se ograničiti ili zabraniti samo kada se na drugi način ne mogu zaštititi interesi djeteta. Predmet je u fazi istrage.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu²⁹⁸ radi poduzimanja radnji starateljstva za zaštitu prava i interesa malodobnog djeteta, a kao odgovorna strana označena je Služba socijalne zaštite Općine Hadžići. Ombudsmeni su postupajući po žalbi, aktom nadležne Službe²⁹⁹ obaviješteni da je na zahtjev nadležne Općine i rješenjem Službe, malodobnom djetetu određeno ime i za staratelja imenovana zaposlenica Službe. Staratelj je putem nadležnih ustanova regulisao jedinstveni matični broj. Pokrenut je postupak za regulisanje državljanstva za malodobno dijete.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu oca djece³⁰⁰, koja se tiče nezadovoljstva radom Službe socijalne zaštite na području jedne općine. Postupajući po žalbi, Ombudsmeni su aktom Službe³⁰¹ obaviješteni da su majka i djeca u momentu obraćanja imali prijavljeno mjesto prebivališta na području druge općine, zbog čega je Služba obavijestila podnosioca žalbe da nije nadležna za postupanje u konkretnom slučaju. Potom, podnosilac žalbe je obavijestio Službu da je postigao dogovor sa bivšom vanbračnom suprugom po pitanju odgajanja djece. 2014. godine, podnosilac žalbe se ponovo obraća Službi za socijalnu i dječiju zaštitu navodeći da mu bivša supruga šalje poruke nepristojnog sadržaja i da izražava zabrinutost za djecu. Nadležna Služba je pojasnila ocu da su djeca trenutno zbrinuta u Sigurnoj kući u Banjoj Luci, odnosno da će morati biti smještena u hraniteljsku porodicu, s obzirom na loše zdravstveno stanje majke i da će djeca biti u hraniteljskoj porodici dok ne bude okončan postupak oduzimanja poslovne sposobnosti njegove bivše supruge. Po zahtjevu podnosioca žalbe da nadležni organ njemu povjeri djecu, Služba je svojim aktom³⁰² obavijestila Instituciju ombudsmena da je nakon opservacija na terenu, intervjuua i uvida u raspoloživu dokumentaciju, uočeno da je kod podnosioca žalbe prisutna dominantna želja za rješavanjem problema, kao i motivisanost i posvećenost s ciljem preuzimanja roditeljskih prava i obaveza prema maloljetnoj djeci. Konačno, podnosilac žalbe

²⁹⁸ Ž-SA-01-1182/16;

²⁹⁹ Akt br. 35/VI-10-530-622/18 od dana 05.10.2018. godine;

³⁰⁰ Ž-BL-01-274/18;

³⁰¹ Akt br. 01-544-1-18/18 od dana 13.04.2018.

³⁰² Akt br. 01-550-2-39/18 od dana 15.08.2018.

obavijestio³⁰³ je Instituciju ombudsmena da su mu djeca predana na zaštitu i vaspitanje, te je predmet zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu majke³⁰⁴, koja se odnosi na rad Službe socijalne zaštite Općine Stari Grad Sarajevo u postupku posredovanja i donošenja odluke o povjeri malodobne djece do pravomoćne odluke Općinskog suda u Sarajevu. Žaliteljica, nadalje, navodi da su djeca podložna manipulativnom postupanju oca, zbog čega vrlo rijetko ostvaruju neposredan kontakt s majkom. Cijeneći žalbene navode osnovanim, Ombudsmeni su izdali preporuku³⁰⁵ da Općinski sud u Sarajevu bez odlaganja poduzme neophodne aktivnosti u predmetu s ciljem donošenja odluke, da Služba socijalne zaštite Općine Stari Grad odmah pozove oca malodobne djece i ukaže na njegovu zakonsku obavezu da omogući susret majke i djece u uslovima i na način koji podrazumijeva zaštitu najboljeg interesa djece, kao i da u slučaju nepostizanja dogovora roditelja u vezi sa ostvarivanjem neposrednih kontakata majke s djecom, poduzme mjere s ciljem omogućavanja kontakta u prostorijama Službe. Nakon upućene preporuke, žaliteljica je obavijestila Instituciju ombudsmena da je pred nadležnim sudom zakazano ročište za glavnu raspravu³⁰⁶. Ombudsmeni će nastaviti postupati u predmetu, do konačnog ostvarenja najboljeg interesa djece.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu majke³⁰⁷, koja ističe da nakon razvoda braka postoje problemi u komunikaciji s bivšim supružnikom, a kontakt smatra neophodnim zbog ostvarivanja prava i interesa djeteta. Iako redovno plaća alimentaciju, otac manipuliše i djetetom i organima nadležnim za ostvarivanje zaštite prava djeteta (policija i centar za socijalni rad), na način da majku i njene roditelje optužuje i prijavljuje za fizičko i psihičko nasilje nad djetetom, što majka u potpunosti negira. Ombudsmeni su svim nadležnim organima uputili preporuku³⁰⁸ i to nadležnom ministarstvu da odmah odluče o žalbi na rješenje centra za socijalni rad i da, ukoliko bude neophodno, pruže stručnu pomoć i svaku drugu moguću podršku centrima za socijalni rad u postupcima zaštite prava djeteta; centrima za socijalni rad (dva centra s obzirom na različito mjesto prebivališta majke i oca djeteta) da i dalje poduzimaju aktivnosti i napore koji će rezultirati zaštitom prava i interesa djeteta. Nadležnom sudu je preporučeno da, u sudskom postupku koji se vodi po tužbi oca, radi izmjene ranije presude u dijelu koji se tiče povjeravanja, ukoliko ne predlože parnične stranke, po službenoj dužnosti, cijeneći najbolji interes djeteta i direktnu primjenu UN Konvencije o pravima djeteta, predloži vještačenje po vještaku adekvatne struke (psihologu) ili vještaku medicinske struke (psihijatra) radi utvrđivanja činjeničnog stanja u potpunosti, kao i brzo i efikasno postupanje u postupku. Nadležnom tužilaštvu preporučeno je da djeluju brzo i efikasno, cijeneći najbolji interes djeteta, te da odluče po svim prijavama i izvještajima nadležnih organa unutrašnjih poslova. Nadležnoj policijskoj stanici preporučeno je da i dalje postupaju s maksimalnim oprezom po eventualnim prijavama roditelja. Ombudsmeni će u narednom periodu pratiti realizaciju preporuke.

³⁰³ Dana 30.08.2018.

³⁰⁴ Ž-SA-01-938/18;

³⁰⁵ P-237/18;

³⁰⁶ Dana 21.12.2018.

³⁰⁷ Ž-BL-01-806/18;

³⁰⁸ P-294/18 od 22.11.2018.

Primjer: Ombudsmenima se obratila majka malodobnog dječaka³⁰⁹, sa žalbom na postupanje Službe socijalne zaštite Općine Centar Sarajevo u situaciji kada je otac oduzeo dijete suprotno Rješenju Službe socijalne zaštite Općine Centar³¹⁰, kojim je dijete povjereno na odgoj i staranje majci, te onemogućio neposredni lični kontakt majke i djeteta u dužem vremenskom periodu. Po prijemu žalbe, Ombudsmeni su poduzeli neophodne mjere s ciljem zaštite prava djeteta³¹¹, te izdali preporuku³¹² Službi socijalne zaštite Općine Centar i Policijskoj stanici Centar da bez odlaganja, poduzmu sve neophodne mjere i aktivnosti u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, s ciljem izvršenja Rješenja Službe. Na inicijativu bivšeg supružnika podnositeljice žalbe, Ombudsmeni su održali sastanak³¹³ s istim, a sve poduzete aktivnosti Ombudsmena rezultirale su vraćanjem djeteta majci³¹⁴.

7.4. Obrazovanje

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ističu da svako dijete mora imati jednako pravo pristupa i jednake mogućnosti učešća u odgovarajućem obrazovanju koje mora biti u skladu s utvrđenim standardima koji će djetetu osigurati da na najbolji način razvije svoje potencijale što podrazumijeva osiguranje jednakih uslova i prilika za svu djecu.

Pravo djeteta na obrazovanje mora imati prvenstvo nad svim drugim pravima, s obzirom na to da je ono od izuzetne važnosti za uživanje svih drugih prava i sloboda: građansko-političkih, ekonomsko-socijalnih, kulturnih prava i sloboda svake osobe, te ima veliku ulogu u očuvanju kulturnog i nacionalnog identiteta, a princip najboljeg interesa djeteta zahtijeva od svih tijela nadležnih za procese obrazovanja u Bosni i Hercegovini da poduzmu napore koji će rezultirati uspostavom okruženja koje podržava osobnost učenika, uz odsustvo bilo kakvog oblika diskriminacije.

Primjer: Institucija ombudsmena je žalbu dvojice dječaka³¹⁵, u kojoj se navodi da jedan dječak, starosti 12 godina, pohađa sedmi razred osnovne škole u Koprivni, koja je od njihove kuće udaljena oko osam kilometara, dok njegov brat, starosti deset godina pohađa peti razred područne škole u Koprivskoj Trebavi, koja je od njihove kuće udaljena četiri kilometra. Podnositelji žalbe od kuće do škole i nazad idu pješke, žive sami s ocem, čija su mjesečna primanja 200 KM, te navode da je porodica ranije posjedovala automobil, koji su prodali, jer je put do njihove kuće loš i neprohodan za automobile. Kako ističu, njihov otac se nekoliko puta obraćao načelniku Opštine Modriča s ciljem sanacije puta, ali bezuspješno. Također, žalitelji navode da su se pismenim putem u vezi s navedenim obraćali načelniku Opštine, ali nisu zaprimili nikakav odgovor. Predmet je u radu.

Primjer: Postupajući po žalbi bliskog srodnika djeteta³¹⁶, Ombudsmeni su konstatovali da je nadležno kantonalno ministarstvo obrazovanja ustanovilo kršenje prava djeteta na obrazovanje i

³⁰⁹ Ž-SA-01-1219/18;

³¹⁰ Br. 35/II-02-544-95/16 od dana 02.06.2016.

³¹¹ Dana 19.11.2018. godine održan sastanak u Službi socijalne zaštite Općine Centar;

³¹² P-291/18;

³¹³ Dana 06.12.2018.

³¹⁴ Dana 07.12.2018.

³¹⁵ Ž-SA-05-1086/18

³¹⁶ Ž-BL-01-652/17;

preporučeno je srednjoj školi da odmah razmotri i poduzme sve neophodne mjere kako bi se s podnosiocem žalbe mirno i sporazumno riješili nastali problemi, koji bi rezultirali otklanjanjem svih štetnih posljedica za dijete u vaspitno-obrazovnom procesu. Naime, djetetu je, nakon sprovedene procedure, izrečena kazna i dijete više nije pohađalo školu. U toku istražnog postupka, odgovorna škola obavijestila³¹⁷ je Ombudsmene da u konkretnoj situaciji nema nikakvih propusta, te da se radi o neprimjerenom i neprihvatljivom ponašanju učenika. Nakon izdavanja preporuke³¹⁸ Ombudsmena, nadležna inspekcija, odnosno nadležno Ministarstvo dostavlja mišljenje³¹⁹ prema kojem je škola provela kompletan postupak u skladu s Pravilima škole i u skladu sa Zakonom o srednjem obrazovanju, te je zauzet stav da je učenik učinio težu povredu radne discipline i shodno tome izrečena mu je odgojno-disciplinska mjera – isključenje iz škole. Uvažavajući mišljenje Ministarstva, Upravni odbor je potvrdio³²⁰ Odluku Nastavničkog vijeća o izricanju odgojno-disciplinske mjere³²¹. Ombudsmeni su konstatovali da je nakon izdavanja preporuke škola poduzimala procesne procedure i aktivnosti, ali da nije razmatrala preporuku Ombudsmena u dijelu koji se odnosio na eventualno rješavanje spora mirnim putem, te zaključuju da preporuka nije ispoštovana.

Primjer: Ombudsmeni su se povodom žalbe i obraćanja predstavnika jedne političke partije obratili osnovnoj školi³²², s obzirom na žalbene navode da se u konkretnom slučaju radi o zloupotrebi djece u političke svrhe. Prema žalbenim navodima jedne političke partije, druga politička partija je dijelila poklone/paketiće djeci, a sporno je to što su na paketićima stajale oznake političke partije. U žalbi se naglašava da su djeca bez znanja i dozvole roditelja izvedena iz škole i što su im se dijelili politički reklamni materijali. Ispitujući žalbene navode, Ombudsmeni su zaprimili izjašnjenje škole³²³ *...da je jedno šumsko gazdinstvo izrazilo namjeru da podijeli novogodišnje poklone djeci do šestog razreda ispred Doma kulture, da nije spominjano ime bilo koje stranke, da je tek nakon uručjenja poklona uočeno da je na kesama s poklonima istaknuto ime jedne političke partije, da o tome niko nije mogao biti obaviješten, kao i da je netačna informacija da su djeca, roditelji i prosvjetni radnici svjesno i namjerno obmanuti*. U konkretnom slučaju, Ombudsmeni su izdali preporuku³²⁴ i preporučili školi da u svim budućim situacijama osigura zaštitu djece od bilo kakve zloupotrebe i manipulacije u političke svrhe. Po izdanoj preporuci, škola je dostavila odgovor³²⁵ *da će učiniti sve što je neophodno i zaštititi djecu od bilo kakve zloupotrebe i manipulacije u političke svrhe*.

Primjer: Mješovita srednja škola „Travnik“ u Travniku upoznala je Ombudsmene³²⁶ o Zaključku Općinskog suda u Travniku, kojim se određuje izvršenje i iseljenje ove škole za dan 14.08.2018. godine, po prijedlogu tražioca izvršenja Vrhbosanske nadbiskupije Sarajevo. Podnosilac žalbe navodi da će se izvršenjem ovog Zaključka preko 1000 učenika i profesora „izbaciti“ na ulicu, jer ne postoje druge mogućnosti. Ombudsmeni su procijenili da ne postoji zakonska osnova za obraćanje Općinskom sudu u Travniku, s obzirom na postojanje

³¹⁷ Akt br. 663/2017 od 25.10.2017.

³¹⁸ P-3/18;

³¹⁹ Akt br. 10-38-3109-2/18 od 14.03.2018.

³²⁰ Dana 15.03.2018.

³²¹ Br. 352/2017;

³²² Ž-BL-01-927/17;

³²³ Br. 22/18 od dana 18.01.2018.

³²⁴ Br. P - 67/18;

³²⁵ Akt br. 203/18 od 18.04.2018.

³²⁶ Ž-BL-01-572/18, Ž-BL-01-766/18;

pravosnažne i izvršne presude. Međutim, Ombudsmeni su se obratili Vladi Federacije i Vladi Srednjobosanskog kantona, s ciljem rješavanja pitanja daljeg nastavka obrazovanja djece i rada škole. Nadležni organi su ostvarili saradnju s Ombudsmenima, a Ombudsmeni su poduzeli napore³²⁷ i od nadležnih organa zahtijevali trajno rješenje problema. Nakon poduzetih aktivnosti, Vrhbosanska nadbiskupija izdala je školu/prostor u zakup ovoj školi, te su djeca nastavila pohađati školu u novoj školskoj godini. Međutim, Ombudsmeni koriste ovu priliku da ukažu nadležnim organima da se radi o privremenom rješenju i zahtijevaju konačno trajno rješenje ovog dugogodišnjeg problema. Također ukazuju i da preko 1000 učenika pohađa nastavu u neuslovnom objektu, a za koji nadležno ministarstvo uredno plaća zakup.

7.5. Prava djece s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju

Polazeći od osnovnih načela o ljudskim pravima da su sva ljudska bića slobodna i jednaka u dostojanstvu i ljudskim pravima, uz potpuno uvažavanje svih principa UN Konvencije o pravima djeteta, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su još 2010. godine ocijenili potrebnim izvršiti procjenu stanja prava djece s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju³²⁸. Ombudsmeni su u Specijalnom izvještaju ukazali na poteškoće s kojima se susreću djeca i porodice djece, odnosno kako bi ukazali na nedosljednost u provođenju međunarodnih i domaćih zakonskih propisa i povredu osnovnih dječijih prava.

Najveći broj žalbi zaprimljenih u Instituciji ombudsmena, a koje se tiču zaštite prava djece s posebnim potrebama, ukazuje da se kategorisanje djeteta kao osobe sa smetnjama u psihofizičkom razvoju direktno reflektuje i na ostvarivanje prava na obrazovanje³²⁹. Povreda prava ove kategorije djece u obrazovnom sistemu, a prema navodima iz zaprimljenih žalbi, uglavnom se manifestuje kroz nedostatak osnovnih uslova za rad (nepristupačnost školskog objekta, nedostatak didaktičkih sredstava, asistenata u nastavi), ili diskriminatoran odnos, odnosno nejednako postupanje nastavnog osoblja prema svim učenicima, a koje se može javiti kao posljedica nedovoljne educiranosti i iskustva u radu s ovom kategorijom djece.

Ombudsmeni ponavljaju da je jedini ispravan sistem brige za djecu onaj koji je fleksibilan i oblikuje se prema potrebama svakog djeteta, uključujući i djecu s poremećajima u razvoju. Najvažnija inkluzija djeteta dešava se u njegovoj društvenoj sredini u svakodnevnom životu, a to će se postići samo kroz uspješan razvoj potencijala djeteta uz pomoć jedinstvenog, ali fluidnijeg sistema prilagođenog svakom djetetu pojedinačno. Ombudsmeni naglašavaju da je neophodno povezati zdravstveno-obrazovno-socijalni sistem i uspostaviti njihovu funkcionalnost za djecu s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju.

³²⁷ U vezi s tim održana su tri sastanka, od toga jedan u Travniku, a dva u Sarajevu, na kojima je učestvovalo više različitih aktera, počevši od načelnika Općine Travnik, resornog kantonalnog ministra i premijera Srednjobosanskog kantona, zastupnika Vijeća ministara Bosne i Hercegovine pred Evropskim sudom za ljudska prava, predstavnicima Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ureda Vlade Federacije BiH za zastupanje pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, sekretarom i premijerom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine. Bez obzira na kompleksnost teme i brojnih pitanja koja moraju biti riješena svi učesnici izrazili su spremnost da rade na rješenju kojim će biti ispoštovana prava i interesi svih strana i nastavljaju posvećeno da rade u tom smjeru.

³²⁸ "Specijalni izvještaj o stanju prava djece sa posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju u BiH", novembar, 2010.

³²⁹ Ž-SA-06-922/16, Ž-SA-01-490/18;

Primjer: Ombudsmeni su već duži vremenski period upoznati s problemima djeteta koje boluje od teške i rijetke bolesti³³⁰. Ombudsmeni su poduzimali brojne mjere i aktivnosti kako bi, isključivo cijeneći najbolji interes djeteta, dijete ostvarilo pravo na obrazovanje u osnovnoj školi, a zatim i u srednjoj školi. Ombudsmeni su u svim postupcima insistirali i zahtijevali od nadležnih organa dosljednu primjenu zakona, te su preporukom³³¹ preporučili Vladi Kantona Sarajevo i nadležnom Ministarstvu za obrazovanje, nauku i mlade da u što skorije vrijeme sprovedu reformske aktivnosti u skladu sa Zakonom o osnovnom odgoju i obrazovanju; da u što skorije vrijeme usvoje Strategiju o osnovnom odgoju i obrazovanju na području Kantona Sarajevo, da odmah, radi zaštite prava i interesa djeteta, pomognu školi koju dijete pohađa, na način što će pružiti punu materijalnu i svaku drugu vrstu podrške, a posebno da se djetetu obezbijedi asistent u nastavi kako bi što uspješnije završila osnovno obrazovanje. Nadležno Ministarstvo³³² obavijestilo je Ombudsmene o poduzetim aktivnostima i namjerama, u skladu s preporučenim mjerama. U pismenoj korespondenciji, majka djeteta navodi da je dijete upisala u Školu za srednje stručno obrazovanje i radno osposobljavanje u Sarajevu, ali da nema asistenta i da njeno školovanje bez asistenta gubi smisao, te od Ministarstva očekuje da angažuje asistenta. Ombudsmeni su pozvali Ministarstvo da razmotri svaku zakonsku mogućnost da dijete dobije što adekvatnije i kvalitetnije pravo na obrazovanje, te će nastaviti praćenje konkretnog slučaja. Konkretni primjer otvara i pitanja položaja djece u ostalim manjim i ruralnim sredinama u Bosni i Hercegovini, s obzirom da su žalbe registrovane u Odjelu s područja urbanih i gusto naseljenih sredina (gradova).

Primjer: Instituciji ombudsmena obratila se majka dječaka s posebnim potrebama³³³, žaleći se na poteškoće u inkluzivnom obrazovanju u JU “Srednja ugostiteljsko-turistička škola” Sarajevo. Žaliteljica navodi da je njen sin dijete s posebnim potrebama, koje je opservirano od strane Centra za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju “Vladimir Nazor” kada mu je dijagnosticirana ADHD i epilepsija. Stranka navodi da su već od upisa dječaka u prvi razred navedene škole, uprava ustanove i nastavni kadar pokazali vrlo negativan stav prema porodici i procesu inkluzije dječaka u nastavni program. Nakon provedenog istražnog postupka, dostavljeno je izjašnjenje Prosvjetno-pedagoškog zavoda Kantona Sarajevo³³⁴ i izjašnjenje direktorice škole, u kojem je obrazložen odnos učenika prema nastavnom procesu, kao i postupanje nastavnog osoblja, iz čega proizlazi da ne postoji nikakav vid diskriminacije, niti narušavanja prava djeteta i da su učinjeni svi dostupni koraci kako bi se učeniku pomoglo u savladavanju školskog gradiva, animiranju i motiviranju učenika na uključivanje u rad školskih zadataka, optimalnom iskorištavanju učenikovih kapaciteta i socijalizaciji, a u njegovom najboljem interesu.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu majke djeteta s posebnim potrebama (autizam)³³⁵. U žalbi se navodi da je dječak uveden u redovno obrazovanje uz prisustvo asistenta, te da su tokom dvogodišnjeg obrazovanja djetetu u nastavi promijenjena četiri asistenta. Učestalo mijenjanje asistenata dječak nije mogao prihvatiti, zbog čega je došlo do promjene njegovog psiho-fizičkog stanja. Zatražena je pomoć pedijatra i psihijatra, nakon čega je upućen u Institut za mentalno zdravlje – Klinika za djecu i omladinu u Beogradu. U nalazu ordinirajućeg liječnika, specijaliste

³³⁰ Ž-BL-01-341/16;

³³¹ P-69/18 od 09.03.2018. godine.

³³² Akt br. 11-04-38-sl/18 od 22.08.2018. godine.

³³³ Ž-SA-01-770/18;

³³⁴ Akt br. 11/1-02-38-671-1/18 od dana 12.07.2018.

³³⁵ Ž-BR-01-188/18;

dječije psihijatrije Klinike za djecu i omladinu u Beogradu je konstatovano da je s obzirom na specifičnost razvojnog poremećaja, potrebno obezbijediti stalnost asistenta bar tokom jedne školske godine, te je preporučena pomoć roditelja u pohađanju nastave i obavljanju školskih aktivnosti. Međutim, roditelji nisu naišli na spremnost nadležnih organa da postupe u skladu s mišljenjem liječnika, zbog čega dijete nije započelo pohađanje nastave u školskoj 2018./2019. godini. Ombudsmeni ističu da nije upitno da su odredbama Zakona o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama u Brčko Distriktu BiH³³⁶ propisani ciljevi, organizacija i djelatnost ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja Brčko Distrikta BiH, a Pravilnikom o radu s učenicima s posebnim potrebama u osnovnim i srednjim školama Brčko Distrikta³³⁷, propisan način rada i opis poslova asistenta, koji predstavljaju stručnu pomoć učenicima s posebnim potrebama, te da asistenti ne smiju biti članovi uže porodice učenika kojim su dodijeljeni. Međutim, Ombudsmeni su utvrdili da odlučujući u predmetnoj stvari o zahtjevima roditelja učenika, obrazovna tijela Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nisu na sveobuhvatan način uzeli u obzir njegovo zdravstveno stanje i specifičnosti poremećaja iz spektra autizma, zbog čega su uputili preporuku³³⁸ Vladi Brčko Distrikta BiH, Odjelu za obrazovanje da bez odlaganja poduzme neophodne mjere s ciljem nastavka školovanja djeteta, postupajući u njegovom najboljem interesu i u skladu s njegovim posebnim potrebama. Nakon dostavljenog izjašnjenja odgovornog organa, Ombudsmeni konstatuju da preporuka nije realizovana.

7.6. Zdravstvena zaštita

Pozivajući se na odredbe člana 24. UN Konvencije o pravima djeteta, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine naglašavaju da dobro organizovana zdravstvena zaštita djece u BiH predstavlja osnovu za osiguranje uslova za cjelovit razvoj djeteta, sigurno i sretno djetinjstvo, da ublaži, otkloni i isključi neke negativne zdravstvene utjecaje. Ključni faktori za uspostavu kvalitetne zdravstvene usluge su, između ostalog, kvalitetni programi, promocija zdravlja kako u zdravstvenim ustanovama, tako i u vrtićima, školama i lokalnoj zajednici, redovni i sigurni izvori finansiranja, primjeren odnos broja djece i zdravstvenog osoblja, dobro obučeno zdravstveno osoblje, kao i uključenost roditelja. Ombudsmeni su od početka rada Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece ukazivali da su procedure za ostvarivanje prava na pristup zdravstvenoj zaštiti u suprotnosti s odredbama Konvencije o pravima djeteta, kojom se uređuje pitanje zdravstvene zaštite, a ta zaštita mora biti osigurana svakom djetetu do 18 godina. Godinama ukazuju na zabrinutost zbog činjenice što nije djeci do navršениh 18 godina života obezbijedena безусловna i besplatna zdravstvena zaštita.

Primjer: Ombudsmeni su po službenoj dužnosti odlučili pokrenuti istragu povodom saznanja o diskriminaciji djece dijabetičara u Bosni i Hercegovini ovisno u kojem entitetu, odnosno kantonu žive da nemaju pravo na besplatne inzulinske pumpe, s ciljem unapređenja zaštite prava djece predviđenih UN Konvencijom o pravima djeteta³³⁹. Nakon sprovedenog postupka, Zavod zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona³⁴⁰ obavještava Ombudsmene *da je*

³³⁶ Zakon o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama u Brčko Distriktu BiH, Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH br. 10/08, 25/08, 4/13, 48/16 i 22/17;

³³⁷ Pravilnik o radu s učenicima s posebnim potrebama u osnovnim i srednjim školama Brčko Distrikta Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH, br. 43/17;

³³⁸ P-278/18;

³³⁹ Ž-BL-01-16/18;

³⁴⁰ Akt br. 02-37-6865/18 od dana 19.07.2018. godine.

*Skupština Zeničko-dobojskog kantona usvojila Odluku o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, stomatološko-protetske pomoći i stomatološko-protetskih nadomjestaka*³⁴¹, te navode da je novom Listom pomagala, uključena između ostalog i inzulinska pumpa s rokom korištenja 60 mjeseci kao i finansiranje mjesečnog održavanja inzulinskih pumpi koje su nabavljene iz vlastitih sredstava prema medicinskim preporukama. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni su predmet zatvorili. Međutim, nakon toga, Instituciji ombudsmena se obraća Udruženje djece i mladih oboljelih od šećerne bolesti u Zeničko-dobojskom kantonu³⁴², navodeći da nijedno dijete još uvijek nije dobilo pumpu i da, iako nadležno Ministarstvo i Zavod tvrde da je ovaj problem riješen donošenjem Odluke o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, stomatološko-protetske pomoći i stomatološko-protetskih nadomjestaka, oni kao pacijenti nisu ostvarili ovo pravo zbog nedonošenja svih propisa koji su potrebni da se zakonodavni okvir zaokruži (pravilnika ili sličnog provedbenog akta). Ombudsmeni su se ponovo obratili nadležnim kantonarnim organima³⁴³, te je postupak istraživanja u toku.

Primjer: Postupajući po žalbi majke³⁴⁴, čije malodobno dijete usljed štrajka ljekara u Kantonu Sarajevo nije moglo biti redovno vakcinisano, Ombudsmeni su izdali saopćenje za javnost³⁴⁵, ističući da pravo na zdravstvenu zaštitu djece ni pod kojim uslovima ne smije biti uskraćeno, niti ograničeno, te ukazujući na obavezu redovne imunizacije djece. Ombudsmeni nisu željeli osporiti pravo ljekara i zaposlenika domova zdravlja na sindikalno udruživanje s ciljem ostvarivanja i zaštite njihovih prava iz radnih odnosa, odnosno podržavaju svaki oblik i način unapređenja statusa zdravstvenih radnika. Međutim, stupanje u štrajk se ne smije ni pod kojim uslovima reflektirati i imati negativne posljedice na ostvarivanje zdravstvene zaštite djece.

7.7. Maloljetnici u sukobu sa zakonom

Ombudsmeni su, zahvaljujući podršci UNICEF-a u Bosni i Hercegovini, tokom 2016. godine posjetili sve ustanove u kojima maloljetnici u sukobu sa zakonom izvršavaju krivične sankcije institucionalnog karaktera na području Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske³⁴⁶. Nakon obavljenih posjeta sačinjen je dokument pod nazivom „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“. Zajednička saradnja UNICEF-a u Bosni i Hercegovini i Ombudsmena nastavljena je i tokom 2018. godine, a rezultirala je dokumentom pod nazivom: *Izveštaj o realizaciji preporuka iz dokumenta pod nazivom „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“ i ocjena trenutnog stanja*³⁴⁷. Prilikom izrade novog Izveštaja o realizaciji ranije upućenih preporuka, Ombudsmeni su se rukovodili ciljem da je zaštita maloljetnika u sukobu sa zakonom od torture, neljudskog i ponižavajućeg tretmana permanentan zadatak i obaveza svih nadležnih organa i institucija i da podrazumijeva aktivnu ulogu ne samo preventivnih mehanizama, već i Ombudsmena, predstavnika zakonodavne vlasti, pravosuđa i organizacija civilnog društva. Ombudsmeni su velik broj preporuka istaknutih u Analizi iz 2016.

³⁴¹ „Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj 10/18;

³⁴² Dana 06.11.2018. godine.

³⁴³ Ž-BL-01-907/18;

³⁴⁴ Ž-SA-01-1023/18;

³⁴⁵ Dana 21.09.2018.;

³⁴⁶ Period januar-februar 2016. godine;

³⁴⁷ Ž-BL-01-951/18; Izveštaj je prezentovan javnosti i nadležnim organima na okruglom stolu koji je održan u Tuzli, 22.11.2018. godine;

godine morali, nažalost, ponoviti nadležnim organima, ali su, s druge strane, zadovoljni saradnjom sa samim ustanovama i realizacijom preporuka od strane ustanova. Predstavnici Institucije ombudsmena³⁴⁸, su u periodu od 19.06.2018. do 27.06.2018. godine posjetili sve ustanove u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini³⁴⁹.

Bez obzira na činjenicu da Preventivni mehanizam još uvijek nije uspostavljen, Ombudsmeni nastoje da u skladu sa svojim trenutnim mandatom i raspoloživim kapacitetima (iako se suočavaju s nedostatkom materijalnih i ljudskih resursa), obavljaju poslove ovog mehanizma, svjesni njegovog značaja, posebno kroz rad Odjela za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode i Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece. Cilj djelovanja Preventivnog mehanizma je, da kontinuiranim posjetama u ustanovama za zadržavanje lica lišenih slobode, djeluje preventivno i spriječi torturu, da se redovno provjerava tretman lica lišenih slobode i daju preporuke nadležnim organima s ciljem poboljšanja tretmana i položaja lica lišenih slobode i da se spriječi tortura, surovi, neljudski ili ponižavajući postupci i kažnjavanje, uzimajući u obzir relevantne norme Ujedinjenih nacija, kao i da podnosi prijedloge i daje mišljenja u vezi s važećim ili predloženim zakonima.³⁵⁰

Ombudsmeni koriste priliku da u ovom dijelu Godišnjeg izvještaja istaknu da su zadovoljni saradnjom s ustanovama, da su postignuti izvjesni pomaci u periodu od dvije godine i da su djelimično realizovane preporuke Ombudsmena. Međutim, Ombudsmeni ne mogu biti zadovoljni realizacijom preporuka od strane nadležnih organa izvršne vlasti i saradnjom s nadležnim organima, te ističu sljedeće zabrinutosti:

- Vaspitno-popravni dom u Republici Srpskoj se i dalje nalazi u krugu kazneno-popravnog zavoda za odrasla pritvorena i zatvorena lica;
- U Zavodu za vaspitanje muške djece i omladine i dalje postoje rešetke na prozorima, a zapravo je riječ o ustanovi otvorenog tipa, te je upućena preporuka Ombudsmena da u potpunosti uklone rešetke na prozorima i vratima zavoda;
- Maloljetnički zatvor pri Kazneno – popravnom zavodu Orašje je dio jedne ranije formirane organizacione jedinice unutar Odgojno-popravnog doma, a riječ je o različitim ustanovama, u koje se maloljetnici upućuju po različitim osnovama;
- Maloljetnički zatvor u Istočnom Sarajevu se nalazi u okviru Kazneno-popravnog zavoda Istočno Sarajevo;
- U većini ustanova stručno osoblje boravi s maloljetnicima osam sati dnevno, i to radnim danom, što Ombudsmeni smatraju nedovoljnim za ostvarivanje njihove uloge;

³⁴⁸ Radnu grupu su činili: prof. dr. Ljubinko Mitrović, Ombudsmen Bosne i Hercegovine, šefica Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece Aleksandra Marin-Diklić, šefica Odjela za praćenje ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Rada Kafedžić i stručne savjetnice u ovim Odjelima Lamiya Sivić-Hodžić, Andrea Čaluk i Dejana Kozomara;

³⁴⁹ Kazneno-popravni zavod Banja Luka (Vaspitno-popravni dom)
Kazneno-popravni zavod Orašje (Odgojno-popravni dom i Maloljetnički zatvor)

KJU „Odgojni centar“ Tuzla

Kazneno-popravni zavod Sarajevo

Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo (Maloljetnički zatvor)

JU „Zavod za vaspitanje muške djece i omladine“ Sarajevo

KJU „Odgojni centar Kantona Sarajevo“;

³⁵⁰ Opcioni protokol, član 19.

- Uslovi za maloljetnike u pritvorskoj jedinici pri Kazneno-popravnim zavodu Sarajevo ne ispunjavaju niti minimum standarda koje propisuju domaći zakoni i međunarodni dokumenti,
- Još uvijek nisu uspostavljene posebne ustanove za liječenje i osposobljavanje maloljetnika, kako je to propisano u sva tri zakona o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnim postupcima, da bi se omogućilo izricanje i izvršenje ove zavodske vaspitne mjere, kao i mjere bezbjednosti/sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja, odnosno u okviru postojećih ustanova za smještaj maloljetnika u sukobu sa zakonom ne postoje posebni odjeli u kojima bi se izvršavala ova vaspitna mjera;
- U Republici Srpskoj se ne poduzimaju aktivnosti s ciljem osnivanja vaspitnog centra za maloljetnike čijim bi se radom osigurao kratkotrajni, ali intenzivni tretman maloljetnika, posebno uvažavajući primjere dobrih praksi odgojnih centara u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Preporuke su upućene nadležnim organima i Ombudsmeni će pratiti njihovu realizaciju tokom 2019. godine.

VIII. PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM

8.1. Prava osoba s invaliditetom

U Odjelu za praćenje i ostvarivanje prava osoba s invaliditetom u 2018. godini zaprimljeno je 46 žalbi. U sarajevskom uredu zaprimljeno je 23 žalbe, banjalučkom 15, mostarskom 7 i 1 žalba u livanjskom uredu.

Analizom žalbi utvrđeno je da se najveći broj odnosi na tretman osoba s mentalnim i intelektualnim poteškoćama u ustanovama u kojima su smještene, nabavke medicinskih pomagala, dužinu trajanja postupka pred nadležnim organima prilikom ostvarivanja pojedinačnih prava iz zdravstvene i socijalne zaštite, arhitektonskih barijera, nemogućnost praćenja postupka slijepih/slabovidnih lica i dr. U protekloj godini izvjestan broj obraćanja odnosio se i na neinformisanost u pogledu načina ostvarivanja pojedinačnih prava. Česta mijenjanja podzakonskih akata kojima se definišu procedure ostvarivanja pojedinih prava, neadekvatna objava i informisanost građana doveli su do nezadovoljstva građana³⁵¹ (način dobijanja uputnice za banjsko liječenje, refundacija troškova liječenja, participacija za zdravstvenu uslugu za osobe sa 100% invaliditetom, pristup ginekološkim i stomatološkim uslugama, kategorizacija, različito tretiranje osoba s invaliditetom u pogledu ostvarivanja prava s obzirom na uzrok nastanka invalidnosti, neizvršavanje odluka Evropskog suda za ljudska prava u Strasbourgu i sl). Tokom protekle godine, Ombudsmeni su zajedno s predstavnicima Odjela za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom učestvovali na više konferencija i okruglih stolova³⁵² organizovanih s ciljem poboljšanja prava lica s invaliditetom, prepoznavanja problematike i podizanja svijesti o obavezi nadležnih javnih organa o poduzimanju potrebnih mjera na izjednačavanju mogućnosti i aktivnog uključivanja ovih osoba u sve sfere društva.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u izvještajnoj godini objavili su:

- Specijalni izvještaj o stanju prava osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini.

S ciljem priznavanja adekvatnog statusa česta su bila i obraćanja nevladinih organizacija. Ombudsmeni napominju da nevladine organizacije koje zagovaraju prava lica s invaliditetom uživaju posebnu podršku u radu, ali isto tako da njihov rad mora biti transparentan i organizovan pod uslovima za sve organizacije civilnog društva koje imaju jednak status. Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom Federacije Bosne i Hercegovine³⁵³ propisana je isključiva nadležnost kantona u vezi s postupkom osnivanja i regulisanja svih pitanja značajnih za rad udruženja, što daje pravo kantonalnom ministarstvu da kantonalnim propisom odredi uslove finansiranja udruženja.

³⁵¹ Ž-BL-02-822/17, Ž-BL-04-218/18, Ž-BL-04-217/18, Ž-BL-02-218/18;

³⁵² Okrugli sto "Dostupnost pristupačne literature za osobe oštećenog vida, značaj Marakeškog sporazuma", Banja Luka; Antidiskriminacijski forum na temu "Prava i pristup osobama s invaliditetom", Trebinje; Konferencija "Jednakost za sve, naša sudbina je u našim rukama", Jelah; 12. međunarodna konferencija o statusu i pravima osoba s invaliditetom, Sanski Most;

³⁵³ Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom Federacije Bosne i Hercegovine „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br. 69/99, 54/04, 39/06 i 14/09;

Primjer: Ombudsmenima se žalbom³⁵⁴ obratilo Udruženje teških ratnih vojnih invalida i porodica palih boraca Republike Srpske, sjedište Prijedor. Obračanja su se odnosila na rješavanje stambenog zbrinjavanja ratnih vojnih invalida od I do IV kategorije i porodica poginulih. U toku postupka istraživanja Ombudsmeni su od Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske tražili informacije da li se u narednom periodu planiraju poduzeti aktivnosti i koje, s ciljem zbrinjavanja ove kategorije lica. Drugi žalbeni navod, koji je bio predmet istraživanja pred Institucijom ombudsmena, odnosio se na adekvatan prostor za rad Udruženja prilagođen potrebama lica koja koriste kolica i opremu za rad. Utvrđeno je da se prijave i zahtjevi udruženja za dodjelu sredstava i adekvatnog prostora razmatraju po objavljenom Javnom pozivu, te da je Udruženje osnovano 2015. godine, da su više puta aplicirali na Javni poziv s ciljem poboljšanja statusa Udruženja i omogućavanja uslova rada, međutim da zbog neispunjavanja uslova predviđenim Javnim pozivom nisu mogli ostvariti određene ciljeve.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju, da se u svakodnevnom životu često dešava da osobe s invaliditetom vrlo teško realizuju svoja prava. Samim tim prepoznali su ozbiljan problem u vezi s mogućnošću ostvarivanja prava osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama, posebno u slučaju kada im je oduzeta poslovna sposobnost i smješteni su u ustanovama u kojima im je ograničena sloboda kretanja. Praksa Institucije pokazuje da u ovim situacijama postoji visok stepen rizika od zloupotreba prava ovih osoba. Upravo iz tog razloga, Ombudsmeni u svom radu posebnu pažnju obraćaju na zaštitu prava lica koja su smještena u ustanovama i bolnicama, te blagovremeno reaguju s ciljem ispitivanja svih okolnosti koje građanin navodi kao pacijent, a kako bi mu se omogućio dostojanstven boravak i liječenje u ovim ustanovama.

Primjer: Podnosilac žalbe se obratio žalbom³⁵⁵ u kojoj navodi da je smješten u Zavod za forenzičku psihijatriju Sokolac. Tvrdi, da je pomoćni radnik ove ustanove sprovodio torturu nad njim, te da iako se nekoliko puta obraćao rukovodiocima Zavoda za zaštitu, nije zaštićen od fizičkog nasilja. U toku istražnog postupka Ombudsmeni su zatražili od rukovodioca Zavoda da ispita sve žalbene navode, na način da izvrši pregled snimaka s kamera i sačini izvještaj videonadzora prostorija u kojima borave i kreću se pacijenti, kao i kruga oko objekta u kom se obavlja šetnja pacijenata, zatim da se obavi razgovor s podnosiocem žalbe i zatraži stručno mišljenje načelnice Odjeljenja za psihotične poremećaje, a u čijoj je nadležnosti i liječenje podnosioca žalbe. Dostavljen je izvještaj videonadzora kao i izvještaj komisije za rješavanje pismenih podnesaka pacijenata iz kojih proizlazi da nije bilo fizičkog maltretiranja podnosioca žalbe. Bez obzira na to, a kako bi bilo udovoljeno podnosiocu žalbe izvršen je premještaj pomoćnog radnika u drugo odjeljenje. Na osnovu svega utvrđenog konstatovano je da ne postoji saradnja pacijenta tj. podnosioca žalbe u pogledu poštovanja kućnog reda i discipline, i da se insistiranje na poštovanju kućnog reda ne može smatrati „torturom i izživljavanjem“.

Primjer: Ombudsmenima se žalbom³⁵⁶ obratila JZU Specijalna bolnica za hroničnu psihijatriju Modriča zbog nemogućnosti regulisanja statusa/mjesta prebivališta za pacijenta koji je prilikom povratka 2009. godine iz Prihvatnog centra u Debrecenu Republika Mađarska, a prema Sporazumu nadležnih entitetskih ministarstava u Bosni i Hercegovini, s grupom bivših pacijenata Zavoda za liječenje, rehabilitaciju i socijalnu zaštitu „Jakeš“ Modriča, vraćen u

³⁵⁴ Ž-BL-02-192/18;

³⁵⁵ Ž-BL-04-799/18;

³⁵⁶ Ž-BL-02-105/17;

bolnicu. Nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni su potpisnicima³⁵⁷ Sporazuma o povratku, prihvatu i smještaju izbjeglica povratnika iz Debrecina u Republici Mađarskoj u Bosnu i Hercegovinu uputili preporuku³⁵⁸ „*da odmah po prijemu ove preporuke poduzmu sve mjere i radnje s ciljem rješavanja statusa, mjesta prebivališta za podnosioca žalbe*“. Nakon toga sve dostavljene odgovore prosljedili su Specijalnoj bolnici s ciljem konkretnih uputa od strane potpisnica Sporazuma, koje će pomoći u rješavanju statusa, mjesta prebivališta podnosioca žalbe. S tim u vezi u odgovoru³⁵⁹ direktora ove bolnice koji je na čelu stručnog tima, navedeno je da je donesena Odluka da podnosioca žalbe prijavi na adresu ove bolnice. S obzirom da podnosilac žalbe ima punu poslovnu sposobnost, potpisao je izjavu kojom je dao saglasnost za prijavu adrese.

8.2. Prava slijepih i slabovidnih lica

Pravo na ravnopravno učešće u svim postupcima pred nadležnim organima posebno je otežano slijepim i slabovidnim licima. Postupci pred Institucijom ombudsmena usmjereni su na utvrđivanje da li je svim licima omogućeno aktivno učestvovanje i poduzimanje procesnih radnji.

Poduzimanje konkretnih mjera s ciljem inkluzije slijepih i slabovidnih osoba neophodno je i kroz osiguranje pristupačnosti službenih web stranica, edukaciju relevantnih sudionika o pristupačnosti usluga koje pružaju, uvođenje u plan i program rada obrazovnih ustanova iz oblasti informacionih tehnologija. Ombudsmeni ukazuju i na neophodnost obuke osoba s invaliditetom u korištenju savremenih pomagala, koja bi trebala biti istovremena s utvrđivanjem prava na njihovo korištenje.

Primjer: Na osnovu telefonskog kontakta s podnosiocem žalbe registrovana je žalba³⁶⁰, a zbog kako je naveo uskraćivanja prava na ravnopravno učešće u sudskom postupku samo zbog toga što je slijepa osoba. Ombudsmeni su tokom postupka istraživanja, utvrdili da nije sporno da nisu obezbijeđeni tehnički uslovi npr. Brajevo pismo kao jedan od načina korespondencije stranke sa sudom, međutim podnosilac žalbe je bio „aktivna“ stranka u postupku. Tokom cijelog sudskog postupka sud je vodio računa o tome da li može pratiti postupak, dostavljanju pismena, te izjašnjavanju tokom postupka o predloženim dokazima. S tim u vezi, Ombudsmeni nisu utvrdili da je podnosiocu žalbe bilo uskraćeno pravo na učestvovanje u postupku kao slijepom licu.

8.3. Arhitektonske barijere

Pristupačnost je problem na koji već niz godina ukazuju Ombudsmeni u svojim godišnjim i specijalnim izvještajima u kojima je ova problematika obuhvaćena. I dalje je prisutan problem pristupačnosti prostora, korištenja javnog prijevoza, usluga i komunikacija prilagođenih osobama s invaliditetom. Svako saznanje da pristup koji je napravljen nije u skladu sa standardima

³⁵⁷ Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, Federalno ministarstvo zdravstva, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Federalno ministarstvo raseljenih lica i izbjeglica i Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske;

³⁵⁸ P-103/18 od 03.05.2018. godine;

³⁵⁹ Odgovor Specijalne bolnice za hroničnu psihijatriju Modriča od 16.11.2018. godine;

³⁶⁰ Ž-BL-02-468/18;

dovoljan je dokaz da Ombudsmeni alarmiraju nadležne inspekcije koje izlaskom na lice mjesta utvrđuju osnovanost navoda te poduzimaju mjere iz svoje nadležnosti.

Primjer: Ombudsmeni su primili žalbu³⁶¹ člana Udruženja paraplegičara Doboju, koja se odnosi na pristupačnost bolnici „Sveti Apostol Luka“ u Doboju jer iako je vršena rekonstrukcija zgrade u kojoj se nalazi bolnica, nema nijednog toaleta koji je prilagođen licima s invaliditetom. Upućena je preporuka³⁶² ovoj zdravstvenoj ustanovi da odmah poduzmu sve mjere i radnje s ciljem otklanjanja postojećih barijera za nesmetano kretanje i boravak lica s invaliditetom u JZU „Sveti Apostol Luka“ u Doboju. U odgovoru³⁶³ na preporuku navedeno je da je ustanova poslala zahtjev za donacije za renoviranje objekta i da će prve donacije biti usmjerene na uklanjanje postojećih barijera.

8.4. Zapošljavanje osoba s invaliditetom

S obzirom na osjetljivost populacije osoba s invaliditetom koja se i u okolnostima kada su zaposlene, susreću s mnogim preprekama pristupu radnom mjestu, ali i zasnivanju radnog odnosa, Ombudsmeni su mišljenja da je potrebno posvetiti dodatnu pažnju adekvatnog ostvarivanja prava ovih lica. Svoj stav zasnivaju i na žalbama primljenim od strane osoba s invaliditetom koje se odnose na problem zapošljavanja ove kategorije lica i nemogućnosti adekvatne kontrole zakonske obaveze svih poslodavaca da u slučaju nezapošljavanja osoba s invaliditetom plate odgovarajuću naknadu u skladu sa zakonskim propisima entiteta³⁶⁴.

Primjer: U žalbi³⁶⁵ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su izdali preporuku³⁶⁶ Vladi Kantona Sarajevo da prilikom regulisanja pitanja naknade za prijevoz za zaposlene u javnim institucijama, javnim ustanovama, fondovima i preduzećima čiji je osnivač i suosnivač Kanton Sarajevo, u obzir uzme potrebe osoba s invaliditetom, te omogući osobama s invaliditetom odgovarajuću naknadu za prevoz bez obzira na udaljenost mjesta rada od mjesta stanovanja.

Primjer: U žalbi³⁶⁷ Ombudsmeni su podržali podnositeljicu žalbe koja je osoba s invaliditetom, a koja je uputila Inicijativu za izmjenu regulative u oblasti polaganja pravosudnog ispita, te polaganja stručnog ispita, u dijelu koji se odnosi na naknadu za polaganje ispita (član 11. stav 4 Zakona o polaganju pravosudnog ispita, član 13., stav 1 Uredbe o stručnom ispitu za rad u upravi Republike Srpske). Podnositeljica Inicijative smatra da bi oslobađanje od plaćanja naknade za ovu kategoriju stanovništva bitno uticalo na obrazovanje, odnosno zaposlenje u organima državne uprave i pravosuđu ove kategorije lica. Navodi, dosta težak položaj, materijalnu situaciju ali i mogućnost zaposlenja osoba s invaliditetom. Ukidanje obaveznog plaćanja naknade dodatno bi motivisalo ovu kategoriju lica za obrazovanjem i integracijom u savremene tokove društva kao korisne i ravnopravne članove društva. Narodna skupština Republike Srpske dostavila je izjašnjenje da Zakonodavni odbor nije mogao zauzeti stav vezan za dobijenu

³⁶¹ Ж-БЛ-02-835/17;

³⁶² Preporuka broj: P-37/18;

³⁶³ Odgovor JZU „Sveti Apostol Luka“ u Doboju od 19.03.2018. godine;

³⁶⁴ Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju invalida Republike Srpske;

³⁶⁵ Ž-SA-02-1121/17;

³⁶⁶ P-71/18;

³⁶⁷ Ž-BL-02-450/18;

Inicijativu od predsjednika Narodne skupštine, jer nadležni odbori: Odbor za zdravstvo, rad i socijalnu politiku, Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu, Odbor jednakih mogućnosti, Odbor za obrazovanje, nauku, kulturu i informisanje, kao i Vlada Republike Srpske, u skladu s Poslovníkom Narodne skupštine nisu dostavili mišljenje. U vezi s tim, Inicijativa se neće naći u zakonodavnoj proceduri jer Zakonodavnom odboru nisu dostavljena mišljenja u skladu s Poslovníkom o radu Narodne skupštine Republike Srpske.

8.5. Ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu

Ombudsmeni su mišljenja da se zdravstvene politike moraju kreirati prema potrebama građana, i da samostalno ne mogu opstati, o čemu svjedoče stalne novine u zdravstvenim uslugama i načinima njihovog pružanja i finansiranja (npr. otvaranje centara za mentalno zdravlje). Svi programi usmjereni na zaštitu zdravlja moraju se donositi u skladu s ciljem kojem služe, tako da je učesće osoba s invaliditetom u njihovom kreiranju, bilo direktno ili indirektno, veoma značajno.

Prava lica s invaliditetom koja su lična prava, zavise isključivo od korisnika, podnosioca žalbe, i Ombudsmeni nemaju mogućnost prema važećim propisima nastaviti postupak ukoliko aktivno ne učestvuje u njemu. Pravo na kvalitetna ortopedska pomagala ne podliježe nijednom uslovu, ali podnosilac žalbe mora biti izričit u tome da nije dobio kvalitetno pomagalo.

Primjer: Podnositeljica žalbe obratila se žalbom³⁶⁸ u kojoj izražava nezadovoljstvo radom Zavoda zdravstvenog osiguranja Unsko-sanskog kantona u pogledu ortopedskog pomagala koje joj je dodijeljeno na korištenje. Podnositeljica žalbe kao pomagalo koristi silikonski uložak s adapterom, međutim uložak koji je dobila nije odgovarajući. S obzirom da joj nije obezbijedeno pomagalo koje joj treba, ponuđeno joj je drugo, zamjensko, koje nije bilo adekvatno, niti je odgovaralo njenim potrebama, te se iz tog razloga nekoliko puta obraćala nadležnom Zavodu, koji joj nije odgovorio. U postupku istraživanja Ombudsmeni su utvrdili, da je podnositeljica žalbe preuzela ortopedsko pomagalo pri čemu je potpisala potvrdu o primljenom pomagalu s ocjenom kvaliteta – zadovoljan, potvrda je ovjerena u poslovnici Zavoda te potpisan revers. Iz tog razloga upućena je da podnese prigovor Zavodu na dodijeljeno pomagalo, što je odbila smatrajući da neće dobiti odgovarajuće pomagalo, kao i da bi zbog toga mogla imati problema prilikom ostvarivanja prava na novo pomagalo. S obzirom da podnositeljica žalbe nije željela koristiti raspoloživa pravna sredstva kako bi ostvarila svoja prava, Ombudsmeni nisu imali nadležnosti za dalje postupanje po žalbi.

8.6. Specijalni izvještaj o stanju prava osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini

Prvi Specijalni izvještaj o stanju u ustanovama za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba u Bosni i Hercegovini, objavljen je 2009. godine, a vremenski period koji je prošao omogućava Ombudsmenima da provjere stepen implementacije ranije izdatih preporuka i utvrde, da li su i u kojoj mjeri prava ovih lica unaprijeđena u odnosu na stanje konstatovano u tom Izvještaju.

³⁶⁸ Ž-BL-04-900/17;

Drugi značajan faktor koji je zahtijevao da se sačini ovaj Izvještaj jeste činjenica da je Evropski sud za ljudska prava u Strasbourgu donio presudu u predmetu Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine³⁶⁹ kojom je utvrdio da su prekršena prava lica kojima je oduzeta poslovna sposobnost i koje su smještene u ustanove socijalne zaštite. U ovoj odluci Evropski sud je utvrdio da je Bosna i Hercegovina prekršila član 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda jer su aplikanti niz godina bili smješteni u ustanovi socijalne zaštite JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica „Drin“ u Fojnici, bez valjanog pravnog osnova, odnosno, bez sudske odluke, budući da nije obezbijedena kontinuirana sudska kontrola opravdanosti i cjelishodnosti zadržavanja aplikantata u toj i sličnim ustanovama socijalne zaštite.

Tokom izrade Izvještaja, Ombudsmeni su obišli sve ustanove socijalne zaštite u Bosni i Hercegovini i ustanove u kojima su hospitalizovana lica s mentalnim poremećajima, razgovarano je s rukovodstvom ustanova i bolnica, korisnicima i pacijentima, a svi utisci i utvrđene činjenice su detaljno opisane u Izvještaju, kao i uslovi u kojima borave ova lica. Osim navedenog u Izvještaju su nadležnim organima i ustanovama upućene konkretne preporuke u skladu s osnovnim principima predviđenim međunarodnim standardima, a sve s ciljem osiguranja unapređenje položaja ove kategorije lica.

PREPORUKE:

1. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, Vlada Republike Srpske i Vlada Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine da kontinuirano rade na usklađivanju vlastitih zakonodavstava koja uređuju pitanja tretmana, brige i zbrinjavanja osoba s intelektualnim teškoćama s odredbama UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, Generalnim komentarom UN Komiteta za prava osoba s invaliditetom³⁷⁰, Preporukama UN Komiteta upućenim Bosni i Hercegovini, nakon razmatranja inicijalnog i periodičnih izvještaja, Standardnih pravila za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom; Presudom Hadžimejlić i dr. protiv Bosne i Hercegovine, te nalazima iz ovog Izvještaja. Ove izmjene treba da osiguraju:
 - *Stručnu procjenu svake osobe s intelektualnim i mentalnim teškoćama od strane neovisnog tijela.* Ovo tijelo može biti sud ili stručno ekspertno tijelo uspostavljeno zakonom isključivo za procjenu stanja i potreba osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama. Ove procjene trebaju biti sprovedene periodično u odnosu na svaku osobu po službenoj dužnosti, kako bi se zaustavila praksa da se korisnikova dijagnoza, uspostavljena prilikom donošenja odluke o smještaju osobe u ustanovu koristi kao osnova za njegov kontinuiran boravak i tretman po nekoliko godina, a često i do kraja života³⁷¹. *Nalaz i mišljenje neovisnog tijela treba da bude osnova za kategorizaciju/klasifikaciju osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama, te osnova za utvrđivanje tretmana i smještaja u ustanovu ili osiguranje podrške u zajednici. Kategorizacija/klasifikacija zahtijeva jasno razgraničenje medicinskog, medicinsko-socijalnog i socijalnog zbrinjavanja, te visok stepen saradnje unutar zdravstvenog i socijalnog sektora. Ovim se treba osigurati jasno*

³⁶⁹ Aplikacija broj 3427/13,74569/13 i 7157/14 i presuda od 03.11.2015. godine;

³⁷⁰ Usvojena na sedamnaestom zasjedanju Komiteta (20. marta do 12. aprila 2017.);

³⁷¹ Primjer Zavoda Bakovići: na dan posjete broj korisnika koji su boravili manje od 1 godine iznosio je 14, od 1 do 3 godine - 36, od 3 do 5 godina - 29, od 6 do 10 godina - 86, od 11 do 20 godina - 90 korisnika, od 21 do 30 godina - 34, te više od 30 godina - 25 korisnika. Upravo ovaj pokazatelj ukazuje da za mnoge osobe s duševnim smetnjama smještaj u ustanove socijalne zaštite predstavlja na neki način, trajno rješenje, gdje 55% korisnika boravi 10 i više godina u ovoj ustanovi.

zakonsko definisanje pitanja uspostavljanja, namjene i funkcionisanja ustanova, što uključuje pitanje osnivača, djelatnosti, strukture, standarda, vrste, finansiranja itd. Nadalje, ovim se treba osigurati definisanje koje osobe s mentalnim teškoćama mogu biti smještene u ustanove, njihova klasifikacija/kategorizacija, procedura smještaja, postupak tretmana, uključujući i proceduru izlaska iz ustanove;

- *Uspostavljanje baza podataka o osobama s intelektualnim i mentalnim teškoćama* uz potpuno osiguranje zaštite njihovih ličnih podataka u skladu s važećim zakonodavstvom;
- *Preispitivanje sistema u kojem su zaposlenici centara za socijalni rad staratelji prevelikom broju osoba kojima je oduzeta poslovna sposobnost.* Ovakav stav Ombudsmena je zasnovan na činjenici da je prevelik broj korisnika kojim su zaposlenici centara za socijalni rad staratelji, da često nisu u mogućnosti da zbog okupiranosti redovnim poslovima ovu dužnost obavljaju kvalitetno, a mogu biti i u sukobu interesa, s obzirom da učestvuju u donošenju odluke o smještaju osobe u ustanovu, a istovremeno su zaduženi za prava te osobe;
- *Nastaviti s implementiranjem standarda* za djelovanje ustanova za zbrinjavanje osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Federaciji Bosne i Hercegovine, u Republici Srpskoj, u skladu s Pravilnikom o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite i Pravilnikom o bližim uslovima u pogledu prostora, opreme, potrebnih stručnih i drugih radnika za osnivanje ustanove socijalne zaštite;
- *Jačanje kapaciteta ustanova*, posebno u segmentu jačanja ljudskih resursa, uz osiguranje kontinuirane edukacije osoblja u ustanovama, te njihove supervizije;
- *Saradnja između resornih ministarstava i ustanova* je stalna, stručna, a ne zasnovana uglavnom na logističkim pitanjima;
- *Zaokružen sistem zaštite mentalnog zdravlja* koji bi bio jedinstven, sinhronizovan i koordiniran i koji bi obuhvatio sva prava ovih osoba i uključivao zaštitu na svim nivoima (primarna, sekundarna i tercijarna). Ovim bi se spriječilo da su sistemi primarne u odnosu na sekundarnu i tercijarnu zaštitu u visokoj mjeri odvojeni i da postoji veoma nizak nivo njihove međusobne uvezanosti i koordiniranosti. Ovaj pristup bi trebao da osigura normiranje oblika i načina saradnje svih institucija iz mreže, čime bi se izbjegle eventualne poteškoće oko pravovremenog dolaska korisnika u centre za mentalno zdravlje, upućivanja korisnika u druge institucije po potrebi, koordinacije u radu, praćenja rehabilitacije i resocijalizacije korisnika i integrisanja u zajednicu nakon završetka tretmana. Fokus staviti na individualan terapijski rad s pacijentima³⁷². Navedeno treba da uključuje:
 - *Zakonsko uređenje djelovanja centara za mentalno zdravlje, centara za socijalni rad i policijskih službi*, njihovu međusobnu koordinaciju i saradnju, te posebno u odnosu na porodicu, jer postojeći protokoli u zajednicama u kojima su uspostavljeni nisu se pokazali kao efikasan instrument, s obzirom da se radi o pravno neobavezujućem instrumentu. U konačnici sporadično, nesistemske postojanje protokola dovodi do različitog tretmana osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama s obzirom na to u kojoj zajednici žive;
 - *Osiguranje da se prilikom otpusta osobe s intelektualnim ili mentalnim teškoćama iz psihijatrijskih ustanova i ustanova socijalne zaštite obavezno obavijesti nadležni*

³⁷² Dnevne novine Blic, 21.07.2016. godine - objavljeni su podaci Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske u kojima je navedeno da je u 2015. godini na lijekove za smirenje i antidepresive trošak iznosio 2,5 miliona KM, dok je u 2008. godini iznosio 2,2 miliona KM.

centar za zaštitu mentalnog zdravlja radi poduzimanja daljih aktivnosti u vezi s nastavkom tretmana i resocijalizacije korisnika;

- *Službe za mentalno zdravlje moraju biti u blizini onih kojima su potrebni. Finansiranjem prevoznih troškova ili organizovanjem prevoza za sva lica kojima je potrebna zaštita mentalnog zdravlja omogućiti dostupnost najbližih centara za mentalno zdravlje;*
- *Posvetiti naročitu pažnju ambijentu u kojem djeca u zavodima provode vrijeme i primaju posjetu (upotpuniti ga igračkama, slikama, predmetima veselih boja, oslikati zidove i sl.);*
- *Adekvatnu, stručnu procjenu najboljeg interesa korisnika, pri čemu se treba koliko je to moguće uvažiti mišljenje korisnika i njegovog srodnika o ustanovi u kojoj će biti smješten;*
- *Uspostaviti adekvatna zakonska rješenja (na osnovu iskustava drugih država, prije svega iz regiona) u smislu javno-privatnog partnerstva u oblasti zbrinjavanja osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama, a s jasnim ciljem jačanja ovog sistema;*
- *Razvijanje sistema socijalnih usluga za zadovoljavanje potreba lica s invaliditetom koji su preduslov za deinstitucionalizaciju;*
- *Jačanje kapaciteta centara za socijalni rad, a na bazi prethodne sveobuhvatne analize položaja ovih ustanova u sistemu socijalne zaštite. Prilikom analize posebna pažnja treba biti posvećena činjenici da je ovim ustanovama utvrđena nadležnost za postupanje različitim zakonima, a da istovremeno nije osigurano institucionalno jačanje njihovih kapaciteta. Tako centri za socijalni rad postupaju u rješavanju porodičnih odnosa, usvojenja, starateljstva, nasilja u porodici, zaštite civilnih žrtava rata, zaštite žrtava trgovine ljudima, zaštite svih ugroženih grupa, što se odražava na kvalitet usluga koje osiguravaju;*
- *Poduzimanje mjera s ciljem uklanjanja uzroka stigme i diskriminacije lica s mentalnim poteškoćama kroz programe osposobljavanja za samopomoć i prvu pomoć, te stvaranje sistema konkretne pomoći porodicama/starateljima;*
- *Uvođenje sistema odlučivanja uz podršku i u ovu svrhu edukacija porodičnih ljekara o prepoznavanju mentalnih poremećaja, socijalnih radnika, pravnih stručnjaka i javnih tijela, uz uključenost organizacija osoba s invaliditetom;*
- *Stvaranje podrške u zajednici osnivanjem dnevnih centara i drugih službi koje bi omogućile pružanje adekvatne pomoći zavisno od konkretnih potreba;*
- *Uspostaviti i kvalitetnu kontrolu podrške, koja će kroz kontrolu starateljstva dati upute, savjete, i pomoć u vršenju starateljstva u slučajevima kada organ starateljstva ne vrši starateljstvo neposredno. Primijeniti mjere koje će doprinijeti boljoj saradnji staratelja i centra za socijalni rad;*
- *Oslobađanje od plaćanja troškova vještačenja za centre za socijalni rad u postupcima pokrenutim po službenoj dužnosti, kroz izmjene odredaba Porodičnog zakona Republike Srpske i Porodičnog zakona Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;*
- *Posebnu pažnju posvetiti starijim dementnim osobama kroz posebne programe zbrinjavanja. Prilikom posjeta ustanovama, navedeno je da se izvjestan broj ovih lica nalazi u ustanovama, iako imaju potrebu za zaštitom u vidu gerontopsihijatrije s obzirom da često znaju biti uznemireni, ponekad imaju psihotičnu kliničku sliku, dok Alzheimerova demencija zahtijeva posebnu vrstu tretmana.*

2. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine

- *Osigura uređenje politike socijalne i zdravstvene zaštite u skladu s ustavnim nadležnostima*, s obzirom da je neadekvatno uređenje ove oblasti ostavilo prostor za različite pristupe, što u konačnici dovodi do nejednakog tretmana korisnika iako se finansiranje vrši na isti način;
 - *Poduzme mjere kojim će osigurati da finansijska revizija ustanova socijalne zaštite bude u nadležnosti Ureda za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine*;
 - *Preispita efikasnost i opstojnost upravljačkih struktura ustanova socijalne zaštite (upravni i nadzorni odbori) kao bi se osigurao najbolji interes korisnika ustanova*. U tom smislu, preispitati strukturu upravnih i nadzornih odbora, s aspekta osiguranja da u upravnim odborima budu predstavnici srodnika (staratelja), zaposlenika i osnivača; da zaposlenici resornih ministarstava koja vrše nadzor nad ovim ustanovama ne mogu biti članovi upravnih i nadzornih odbora, te da se naknada za rad ujednači s naknadama koje se isplaćuju članovima upravnih i nadzornih odbora uspostavljenih u Republici Srpskoj i Kantonu Sarajevo;
 - *Preispita efikasnost sadašnjeg modela stručnog nadzora u ustanovama i uspostave obavezujućih oblika posjeta u određenim vremenskim periodima*, jer izvještaji Federalne komisije ukazuju da je već fokus u nadzoru nad ustanovama primarne zdravstvene zaštite (centri za mentalno zdravlje) u odnosu na socijalne ustanove u kojima je smješten veliki broj osoba s mentalnim smetnjama. Utvrditi jasnu politiku nadzora u odnosu na nadležnosti resornih ministarstava;
 - *Preispita mogućnosti radnog angažmana, te korištenja poticaja za zapošljavanje*. Ovo je važno zato što je za javljanje za određeno radno mjesto, kako bi pravni subjekt dobio poticaj od Fonda za rehabilitaciju, potrebno dostaviti potvrdu da se osoba najmanje 3 mjeseca vodi na evidenciji Zavoda za zapošljavanje što korisnici usluga ustanova socijalne zaštite ne mogu zadovoljiti jer se nakon smještaja u ustanovu prestaju voditi na evidenciji nezaposlenih;
3. Federalno ministarstvo zdravlja i Federalno ministarstvo rada i socijalne politike da iniciraju zakonska rješenja kojim će korisnicima smještenim u ustanove biti osiguran jednak nivo zdravstvene zaštite na području gdje ustanova djeluje, bez obzira odakle je korisnik;
4. Federalno ministarstvo zdravlja i Federalno ministarstvo rada i socijalne politike da osiguraju uspostavu standarda koji će osigurati zaposlenje neuropsihijataru i drugog neophodnog osoblja u ustanovama. U okviru ove aktivnosti preispitati i zahtjev Zavoda Pazarić za registraciju ambulante koja bi, po mišljenju Ombudsmena, mogla biti referentna ambulanta za sve ustanove socijalne zaštite za smještaj osoba s duševnim smetnjama čiji osnivač je Federacija Bosne i Hercegovine;
5. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Hercegovačko-neretvanskog kantona i Dom Stolac da osigura da funkcioniranje Doma Stolac bude u skladu s Odlukom Evropskog suda Hadžimejlić i dr. protiv BiH, i u skladu s minimumom standarda koji moraju biti osigurani za funkcionisanje ovakvih ustanova, što se, prije svega, odnosi na

kvalitet smještaja i higijenske uslove, stručni i okupacioni rad, kvalitetniju i permanentnu zdravstvenu zaštitu i osigura kvalifikacionu strukturu zaposlenih, a s obzirom na strukturu osoba koje su smještene u Ustanovu s aspekta minimalnih standarda koji moraju biti osigurani kod zbrinjavanja ove kategorije građana, te poduzmu mjere za njeno unapređenje;

6. Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da osigura izuzetak iz primjene zakona o javnim nabavkama u odnosu na nabavku odjeće, obuće i ličnih potrepština osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama smještenim u zdravstvene i socijalne ustanove, s ciljem očuvanja njihove osobnosti i digniteta;

IX. DISKRIMINACIJA

U Instituciji Ombudsmena tokom 2018. godine registrovano je ukupno 196 predmeta u kojima su građani ukazivali na kršenje odredbi Zakona o zabrani diskriminacije, što je za 12,64% povećanje u odnosu na prethodnu godinu kada je zaprimljeno 174 predmeta iz oblasti diskriminacije. U sarajevskom uredu zaprimljeno je 137 žalbi, banjalučkom 44, brčanskom 10, mostarskom 11 i 6 žalbi u livanjskom uredu.

Izdato je ukupno 39 preporuka, od čega je 6 realizovano, u 8 slučajeva preporuka nije realizovana, u 16 slučajeva je ostvarena saradnja s označenim odgovornim organom, a za 9 preporuka odgovor nije zaprimljen.

Osoblje ovog odjela je učestvovalo u izradi:

- Specijalnog izvještaja o nacionalnoj i spolnoj strukturi zaposlenih u policijsko-sigurnosnim agencijama u Bosni i Hercegovini.

Bitno je istaknuti da je značajan broj predmeta riješen pozitivno tokom istražnog postupka, na način da označena odgovorna strana nakon prvog obraćanja Ombudsmena poduzme aktivnosti s ciljem uklanjanja diskriminacije; podsticanjem prijateljskog rješenja; poduzimanjem medijacije između strana u sporu.

Najveći broj žalbi u izvještajnom periodu, odnosi se na mobing, kao poseban oblik diskriminacije na radnom mjestu 60, što predstavlja povećanje u odnosu na prethodnu godinu kada je registrovano 37 žalbi, zatim slijede žalbe na diskriminaciju na osnovu nacionalnog ili socijalnog porijekla 11, na osnovu članstva u sindikatu ili drugom udruženju 9, na osnovu starosne dobi 7, na osnovu vjere 6 i na osnovu etničke pripadnosti 5 žalbi.

Po 2 žalbe su zaprimljene na osnovu jezika, političkog ili drugog uvjerenja i na osnovu seksualne orijentacije, te po 1 žalba na osnovu društvenog položaja i spola, na osnovu obrazovanja, na osnovu spolnih karakteristika i na osnovu boje kože.

Zaprimljeno je 87 predmeta u kojima stranke nisu precizirale osnovu diskriminacije, što je posljedica odredbe člana 2. Zakona o zabrani diskriminacije koji kao zabranjene osnove diskriminacije predviđa: rasu, boju kože, jezik, vjersko opredjeljenje, etničku pripadnost, invaliditet, starosnu dob, nacionalno ili socijalno porijeklo, vezu s nacionalnom manjinom, političko i drugo uvjerenje, imovinsko stanje, članstvo u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanje, društveni položaj ili spol, seksualnu orijentaciju, rodni identitet, spolne karakteristike, te „svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojoj osobi onemogućí ili ugrozi priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima života“. U tim predmetima, ukoliko se nije moglo pretpostaviti da se radi o diskriminaciji, Ombudsmeni su nastavili ispitivati žalbene navode u odnosu na povredu nekog drugog prava, ako je iz žalbenih navoda proizlazilo da se radi o povredi nekog drugog ljudskog prava ili osnovne slobode.

U Bosni i Hercegovini jedan od značajnih problema jeste slabo razumijevanje pojma diskriminacije, posebice direktne i indirektna diskriminacije, slabo poznavanje relevantnih zakona i institucija, kao i nedovoljna upućenost potencijalnih žrtava diskriminacije u njihova prava i načine ostvarivanja istih.

9.1. Pojedinačni primjeri od generalnog značaja

9.1.1. Mobing

Broj obraćanja građana zbog mobinga u 2018. godini je znatno povećan u odnosu na prethodnu godinu i to za 38,33%, ali i dalje ne odražava stvarno stanje na terenu. Do ovakvog zaključka Ombudsmeni dolaze na osnovu izjava stranaka prilikom obavljanja usmenih razgovora, i činjenice da se značajan broj građana ne odlučuje za pokretanje postupka pred Institucijom, niti traže sudsku zaštitu iz straha da bi u tom slučaju mogli ostati bez posla.

Specifičnost mobinga ogleda se u činjenici da on predstavlja poseban oblik diskriminacije za čije postojanje nije potrebno postojanje bilo kojeg zabranjenog osnova. Zakon o zabrani diskriminacije definiše mobing kao psihičko zlostavljanje na radnom mjestu koje se ponavlja putem radnji kojima je cilj ili posljedica degradacija zaposlenikovih radnih uslova, kojim se mogu uzrokovati povrede ljudskih prava i ljudskog dostojanstva, nanijeti šteta fizičkom ili mentalnom zdravlju ili kompromitovati zaposlenikova profesionalna budućnost. Istovremeno, dodatni element koji je nužan za postojanje radnje mobinga jeste ponavljanje radnji mobinga, odnosno njihovo vršenje u dužem periodu. Ponavljanje radnji podrazumijeva postojanje vremenskog kontinuiteta³⁷³. Zakonom nije utvrđeno o kojem vremenskom periodu se radi, te stoga Ombudsmeni posebno cijene da li se radilo o više od jedne radnje koja može imati ponižavajući efekat koji se dešava u nekom vremenskom kontinuitetu.

Ombudsmeni su, prilikom postupanja po žalbama u kojima stranke ukazuju na postojanje mobinga, suočeni s poteškoćama prilikom donošenja konačne odluke, zato što su dokumentacija odgovornih strana i žalitelja te dostavljena pismena često izjašnjenja visoko suprotstavljena, a usljed nedostatka mehanizama provođenja sveobuhvatnog dokaznog postupka koji uključuju: ispitivanje svjedoka, vještačenja određene činjenice se ne mogu utvrditi. U takvim slučajevima Ombudsmeni nastoje sve sporne činjenice razjasniti u direktnom (i međusobnom) kontaktu sa strankama.

Kroz rad na predmetima³⁷⁴ uočeno je i da unutar radnih organizacija, najčešće, ne postoje mehanizmi za postupanje po prijavama mobinga i diskriminacije, te su Ombudsmeni odgovornim organima preporukama ukazivali na obavezu primjene člana 24. stav 4 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulisati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije.

³⁷³ Ima i mišljenja pojedinih stručnjaka da uslov ponavljanja, odnosno kontinuitet radnji mobinga nije nužan u svakom konkretnom slučaju, s obzirom na to da se mobing može izvršiti i samo jednom radnjom, pod uslovom da je efekat te radnje dugoročan.

³⁷⁴ Ž-SA-06-551/18 i Ž-SA-06-512/18;

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi³⁷⁵ profesora na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu u kojoj je žalitelj naveo da je već duži vremenski period izložen mobingu od strane dekana, kao i da mu je uručeno Pisano upozorenje radniku doneseno od strane dekana Filozofskog fakulteta dana 03.05.2018. godine, radi povrede radne obaveze, bez predočavanja razloga koji su doveli do takve Odluke i bez prethodno provedenog disciplinskog postupka. Postupajući po žalbi, a nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni su dana 18.06.2018. godine uputili preporuku broj P-136/18 Univerzitetu u Sarajevu i Filozofskom fakultetu da stavi van snage Pisano upozorenje radniku od 03.05.2018. godine, te da s ciljem osiguranja mehanizma za zaštitu od diskriminacije unutar samog Fakulteta za rješavanje i preveniranje, poduzme mjere s ciljem implementacije člana 24. stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, prema kojem su sva javna tijela i ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulisati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije. Preporuka Ombudsmena broj P-136/18 je ispoštovana.

Primjer: Podnosilac žalbe³⁷⁶ ističe da je zaposlen u Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove Republike Srpske te da je bio izložen mobingu (isključivanje iz rada na projektima u koje je bio uključen, nedostavljanje odgovora na njegove dopise i prigovore vezane za proces rada, kratki ili nemogući rokovi za obavljanje radnih zadataka, ignorisanje njegovih inicijativa...) nakon dolaska nove direktorice, pa sve do razrješenja s dužnosti pomoćnika, a što predstavlja kulminaciju mobinga. Postupajući po žalbi, a nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputili su dana 26.07.2018. godine u Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove Republike Srpske preporuku pod brojem P-169/18 da uspostavi radnopravni status podnosioca žalbe u skladu s članom 53. stav 2 Zakona o državnim službenicima Republike Srpske; da poduzme mjere na eliminaciji i prevenciji diskriminacije prema podnosiocu žalbe te eliminaciji njenih posljedica, u skladu s pozitivnim propisima i nalazima iz preporuke. Preporuka nije ispoštovana.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po više žalbi³⁷⁷ radnika, raspoređenih na poslovima komunalnog redara, Kantonalnog javnog preduzeća „Park“ d.o.o. Sarajevo, u kojima je isticano da su žalitelji od dolaska novog direktora preduzeća od strane imenovanog i uprave izloženi mobingu, prijetnjama da može biti svega od promjene radnih mjesta pa do otkaza; učestalim promjenama Pravilnika nakon čega je uslijedilo smanjenje plaća i koeficijenata za komunalne redare sa 2,52 na 2,05 do 1,75, da su rješenjima o privremenom rasporedu raspoređeni na radno mjesto hranioca osnovnog stada i rukovalac rekvizitom u RJ RZC Pionirska dolina i ZOO vrt na periode od 60 dana, da je dana 06.07.2018. godine u KJKP „Park“ d.o.o. Sarajevo stupio na snagu novi Pravilnik o radu s unutrašnjom organizacijom i sistematizacijom radnih mjesta nakon čega su žaliteljima uručena rješenja kojima im se otkazuju ugovori o radu na neodređeno vrijeme uz ponudu zaključenja novog ugovora o radu pod izmijenjenim uslovima na radnom mjestu kv radnika u Sektoru za održavanje javnih zelenih površina, a sve zato što nisu htjeli povući tužbu protiv KJKP „Park“ d.o.o. Sarajevo koju su podnijeli radi isplate naknada plaća i drugih primanja po osnovu rada.

³⁷⁵ Ž-SA-06-512/18;

³⁷⁶ Ž-BL-06-411/18, P-169/18;

³⁷⁷ Ž-SA-06-444/18, Ž-SA-06-807/18, Ž-SA-06-808/18, Ž-SA-06-809/18, Ž-SA-06-809/18, Ž-SA-06-810/18, Ž-SA-06-811/18, Ž-SA-06-812/18, Ž-SA-06-813/18, Ž-SA-06-814/18 i Ž-SA-06-815/18;

Nakon provedenog postupka istraživanja Ombudsmeni su utvrdili da su žalbe osnovane, da donošenje rješenja kojima im se otkazuju ugovori o radu uz ponudu zaključivanja novog ugovora, predstavlja vid mobinga, odnosno pritisak, zastrašivanje i u konačnici realizaciju prijetnji za koje žalitelji ističu da su im bile upućivane usmenim putem, te je dana 07.12.2018. godine KJKP "Park" d.o.o. Sarajevo upućena preporuka pod brojem P-316/18 da odmah po prijemu ove preporuke stavi van snage rješenja kojima se žaliteljima otkazuju ugovori o radu na neodređeno vrijeme uz ponudu zaključenja novog ugovora o radu pod izmijenjenim uslovima na radnom mjestu kv radnika u Sektoru za održavanje javnih zelenih površina; da odmah po prijemu preporuke prestane sa svim radnjama usmjernim ka žaliteljima, a koje imaju obilježje mobinga i da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste. Preporuka nije ispoštovana.

9.1.2. Diskriminacija na društvenim mrežama

U izvještajnom periodu Ombudsmeni su razmatrali više žalbi u kojima je ukazivano na neprimjeren sadržaj statusa objavljenih na društvenim mrežama koji u sebi sadrže elemente govora mržnje, diskriminacije na osnovu spola, uznemiravanja ...³⁷⁸

Ombudsmeni su, postupajući u ovim predmetima, zauzeli stav da pitanje kršenja ljudskih prava putem visokotehnoloških aktivnosti predstavlja izazov, ne samo za pravnike i osobe koje se bave zaštitom i promocijom ljudskih prava, već za svaku osobu, uzimajući u obzir da visoke tehnologije ulaze u sve sfere života. Visoke tehnologije dobijaju na značaju kada se koriste za aktivnosti koje dotiču prava pojedinca posebno kada ulaze u sferu njegovog privatnog života i kada postaju objekat putem kojeg se krši pravo na privatnost ili se ugrožava sigurnost osobe. Shodno međunarodnim standardima ljudskih prava u ovakvim situacijama od države se traži da osigura mehanizme zaštite. Dodatni izazov je kada se koriste visoke tehnologije za ugrožavanje prava osoba koje se smatraju posebno ugroženi kao što su djeca, žene, osobe s invaliditetom.

Ombudsmeni su u 2018. godini, podržali Inicijativu³⁷⁹ "Centra za pravnu pomoć ženama iz Zenice" za izmjene i dopune Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, i uputili Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine preporuku broj P- 42/18: *Da izmjeni i dopuni Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine s ciljem stvaranja zakonskih pretpostavki za sankcionisanje osoba koje vrše određene radnje korištenjem informaciono-komunikacijskih tehnologija, a koje za posljedicu imaju povređivanje prava pojedinaca.*

Primjer: Ombudsmeni su postupajući po žalbi³⁸⁰ u kojoj je istaknuto: „... *Optika Dijana iz Banje Luke na svojoj Instagram stranici objavila post u kojoj su najavili da će se u njihovim radnjama vidjeti veliko „STOP MIGRANTIMA“ te navode kako su razlozi za to vidljivi jer za njihovu tamnoputost ne postoji okvir koji bi se isticao na njihovoj koži (čitav post možete pročitati u prilogu)...*“, dana 19.11.2018. godine Optici Dijana d.o.o Banja Luka Ombudsmeni su uputili preporuku broj P-295/18: da odmah po prijemu preporuke ukloni Instagram post objavljen na dan 02.08.2018. godine; da poduzme neophodne mjere da se ubuduće prilikom obavljanja postova na svojoj Instagram stranici u potpunosti poštuje Zakon o zabrani

³⁷⁸ Ž-SA-06-1156/18, Ž-SA-06-1207/17;

³⁷⁹ <http://cenppz.org.ba/2017/11/14/predata-inicijativa-za-izmjene-i-dopune-krivicnog-zakona-fbih/>;

³⁸⁰ Ž-BL 06-868/18 i Ž-SA-06-1156/18;

diskriminacije u Bosni i Hercegovini. (Ova mjera može obuhvatiti edukaciju zaposlenih kako bi se spriječilo pisanje istih ili sličnih Instagram postova). Odgovor na preporuku nije zaprimljen.

Primjer: Ombudsmeni su po službenoj dužnosti, na osnovu saznanja iz medija otvorili istražni postupak³⁸¹ vezano za vrijeđanje novinarki od strane zamjenika generalnog sekretara Predsjedništva Bosne i Hercegovine, vezano za objavu statusa na Facebook profilu koji je glasio: „Gledam trailer za nekakav intervju na BHT-u. Sjele dvije „polovnjače“ jedna nasuprot druge. Jedna loše izblajhana, a druga sa sfušerenim kolagenom u usnama. Ljudi ih zovu novinarkama. I sada ova izblajhana, mrtva-hladna kroz čuperak loše njegovane kose, izvali da je BiH u ratu odbranila u stvari šaka novinara na BHT-u. Ništa Armija BiH, ništa heroji, ništa Alija ... samo ona i njena raja... ☹ ☹.“

Dana 13.06.2018. godine Sekretarijatu Predsjedništva Bosne i Hercegovine upućena je preporuka broj P-139/18 kojom je preporučeno: da uspostavi saradnju s Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene šta je poduzeto u konkretnom slučaju kako bi se ovakve i slične situacije prevenirale i sankcionisale. Po preporuci nije zaprimljen odgovor.

9.1.3. Diskriminacija LGBTI osoba

Bosna i Hercegovina kao potpisnica Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda treba poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se svim licima omogućilo uživanje prava i sloboda bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi. U *preporuci Odbora ministara/ministrica državama članicama o mjerama za suzbijanje diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta (CM/Rec(2010)5 od 31.03.2010.godine)* državama članicama Vijeća Europe, pa tako i Bosni i Hercegovini date u preporuke s ciljem unapređenja položaja pripadnika LGBTI zajednice.

Ombudsmeni su u septembru 2016. godine objavili Specijalni izvještaj o pravima LGBTI osoba u Bosni i Hercegovini u kojem su utvrdili trenutno stanje i stvarni pristup ljudskim pravima pripadnika LGBTI zajednice, a koji sadrži podatke i informacije dobijene od javnih vlasti, nevladinih organizacija, akademskih stručnjaka, kao i primjere iz prakse Institucije ombudsmena. U tom Izvještaju Ombudsmeni su preporukama zatražili poduzimanje niza konkretnih zakonskih i administrativnih mjera usmjerenih ka poboljšanju položaja ove populacije.

Iako je zakonodavni okvir unaprijeđen u proteklom periodu kroz Izmjene i dopune postojećeg Zakona o zabrani diskriminacije, tako da se seksualna orijentacija, rodni identitet i spolne karakteristike, navode kao osnove za zabranu diskriminacije, položaj populacije nije značajno unaprijeđen do danas.

Zakonodavna vlast u Bosni i Hercegovini nije usvojila zakonska rješenja kojima se reguliše pitanje zajednice života istospolnih partnera i prava koja proističu iz takve zajednice.

³⁸¹ Ž-SA-06-1207/17;

Ombudsmeni su postupali po podnesku³⁸² Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova³⁸³ pod nazivom Informacija o zahtjevima za upis podataka u matične evidencije koji se odnose na životne zajednice istospolnih parova u kojem je navedeno da je predmetno ministarstvo kroz zaprimljene podneske (žalbe) upoznato da su se u praksi pojavili: *„zahtjevi za upis životnog partnerstva, odnosno životne zajednice istospolnih parova u adekvatnu matičnu evidenciju u BiH i FBiH, a na osnovu inostranih isprava, s obzirom da su takve životne zajednice zaključili državljani BiH i FBiH u inostranstvu, kao i zahtjevi za upis činjenice rođenja djece u matičnu knjigu rođenih s konstatacijom državljanstva BiH i FBiH na osnovu inostranih isprava, a koja djeca potiču iz životnih zajednica istospolnih parova, koje životne zajednice su zaključili državljani BiH i FBiH u inostranstvu“*, te se Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova s tim u vezi obratilo³⁸⁴ i Vladi Federacije. Postupajući po navedenom Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na svojoj 158. sjednici održanoj dana 19.10.2018. godine usvojila je informaciju Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova i utvrdila da će: *„Na prijedlog Federalnog ministarstva pravde, Federalna vlada imenovati interresornu radnu grupu koja će analizirati propise u okviru kojih istospolni parovi iz životne zajednice mogu ostvarivati prava koja proizlaze iz Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te predložiti propise koje je potrebno donijeti na području Federacije BiH“*.

Prednje prema mišljenju Ombudsmena ovo predstavlja značajan korak za unapređenje položaja LGBTI populacije u Bosni i Hercegovine, s obzirom da bi se zakonskim priznavanjem i regulisanjem životne zajednice istospolnih partnera riješila pitanja uživanja određenih prava i obaveza i regulisali ekonomsko-socijalni i imovinsko-pravni odnosi istospolnih partnera.

U Bosni i Hercegovini trenutno ne postoji mogućnost medicinske promjene spola. Ova procedura nije definisana niti jednim zakonom, niti je kroz obavezno zdravstveno osiguranje regulisano djelimično ili potpuno finansiranje zahvata za promjenu spola. Zakonom je regulisana mogućnost upisa promjene spola u matične knjige i izmjena ličnih dokumenata, kroz određene administrativne postupke, ali iz razgovora s predstavnicima LGBTI populacije, ali i praksa u radu Ombudsmena u proteklom periodu pokazuje da u određenom broju slučajeva službenici koji rade na poslovima upisa promjene spola u matične knjige i izmjene ličnih dokumenata nisu dovoljno upoznati s važećim zakonodavstvom iz ove oblasti.

Naročito je nezavidan položaj trans i interseks osoba u Bosni i Hercegovini, koje spadaju u jednu od najnevidljivijih i najugroženijih manjinskih grupa unutar bosanskohercegovačkog društva, ali i same LGBTI populacije, i gotovo da se ne obraćaju Ombudsmenima sa zahtjevom za zaštitu svojih prava.

9.1.4. Diferencirane stope poreza u odnosu na visine prihoda kao izvor diskriminacije

Ombudsmeni su razmatrali žalbu³⁸⁵ upućenu Notarskoj komori FBiH i Federalnom ministarstvu pravde, te Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine dostavljene na znanje, a čiji su se navodi odnosili na Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o visini obaveznog

³⁸² Ž-SA-05-919/18;

³⁸³ Akt Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova broj: 01-03-02-3-66 od 14.08.2018. godine;

³⁸⁴ Akt Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova broj: 01-03-02-3-66 od dana 08.08.2018. godine;

³⁸⁵ Ž-SA-06-994/18;

doprinosa – članarine u svrhu finansiranja Notarske komore FBiH, kojom je određeno da će se doprinos-članarina za članove Notarske komore FBiH obračunavati u različitim procentima na način da notarske kancelarije koje imaju manji obim posla plaćaju mjesečnu članarinu u iznosu od 300,00 KM, a notarski uredi koji imaju veći obim posla i angažiran veći broj uposlenika plaćaju doprinos-članarinu u iznosu od cca 5.000,00 KM.

Prethodno opisano se smatra spornim te se ukazuje na navodne povrede odredaba Zakona o zabrani diskriminacije, navodeći da su pojedini notari udruženi u Notarskoj komori FBiH dovedeni u neravnopravan položaj u odnosu na notarske urede koji imaju manji obim posla i notari s većim obimom posla direktno diskriminirani, s obzirom da ostvaruju veći promet i time trebaju izdvojiti znatno veća sredstva po osnovu procenta koji su spornom Odlukom doneseni.

Ombudsmeni su zauzeli stav da se diferencirane stope poreza, doprinosa i/ili taksi i sličnih vrsta obaveza a koje se vežu za različite visine prihoda ne mogu smatrati diskriminacijom, odnosno kršenjem odredaba Zakona o zabrani diskriminacije, jer se nije moglo zaključiti da se bilo koja lica različito tretiraju na nekom od zabranjenih osnova iz člana 2 Zakona o zabrani diskriminacije, a Odluka o visini obaveznog doprinosa za finansiranje Notarske komore FBiH broj 1-4260-3pr/13, od 20.12.2013. godine – prečišćeni tekst (broj 1-2014-12, od 12.05.2018. godine) donesena od strane Skupštine Notarske komore u skladu s pozitivnim zakonskim propisima.

9.2. Specijalni izvještaj o nacionalnoj i spolnoj strukturi zaposlenih u policijsko-bezbjednosnim agencijama u Bosni i Hercegovini

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, od 2013. godine kontinuirano postupaju po žalbama³⁸⁶ u kojima su žalitelji ukazivali na diskriminaciju na nacionalnoj osnovi u policijsko-bezbjednosnim agencijama u Bosni i Hercegovini prilikom procedure zapošljavanja i ostvarivanja prava iz i po osnovu radnog odnosa. Krajem 2017. godine Ombudsmeni su donijeli Odluku o izradi Specijalnog izvještaja o nacionalnoj i spolnoj strukturi zaposlenih u policijsko-bezbjednosnim agencijama u Bosni i Hercegovini, sprovedli su istraživanje ograničenog karaktera koje se sastojalo u dostavljanju akta-upita nadležnim organima sa zahtjevom za dostavu podataka o strukturi zaposlenih, sa stanjem na dan 30. septembar 2017. godine, te su pristupili analizi relevantnih odredbi važećih zakona na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini kojima je uređeno pitanje radnopravnih odnosa svih kategorija zaposlenih u ovim agencijama (policijski službenici, državni službenici i namještenici).

Aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja okončane su u aprilu 2018. godine, te je javnosti prezentiran Specijalni izvještaj o nacionalnoj i spolnoj strukturi zaposlenih u policijsko-bezbjednosnim agencijama u Bosni i Hercegovini.

Kako je navedeno u Izvještaju, odredbe odgovarajućih pozitivnih zakona koji uređuju nacionalnu zastupljenost svih zaposlenih u ovim agencijama (policijskih službenika, državnih službenika i namještenika) postavljene su na različit način (prema popisu stanovništva iz 1991. godine, posljednjem popisu stanovništva...) te se Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine

³⁸⁶ Ž-BL-06-66/13, Ž-BL-06-67/13, Ž-SA-06-187/14, Ž-SA-06-318/14, Ž-BL-06-192/14, Ž-BL-05-83/15, Ž-BL-05-84/15, Ž-SA-06-1150/16, Ž-BL-06-216/17, Ž-SA-06-841/17, Ž-SA-06-842/17 i Ž-SA-06-1297/17.

nisu upuštali u uporednu analizu stanja na terenu i njegove usklađenosti sa zakonima, kako zbog manjka ljudskih i finansijskih resursa potrebnih za isto, tako i zbog činjenice da princip zastupljenosti konstitutivnih naroda u ovim agencijama, ali i drugim organima u Bosni i Hercegovini ovisi i od drugih faktora: stanja na terenu, nacionalne strukture prijavljenih kandidata po konkursima/javnim pozivima/internim pozivima, kvaliteta kandidata.

U Izvještaju je istaknuto da je zadatak rukovodilaca policijsko-bezbjednosnih agencija svih nivoa u Bosni i Hercegovini, da osim što nužno vode računa o najboljem interesu i uspjehu agencije/organizacije kojom rukovode, i upravljaju ljudskim resursima u svojim agencijama/organizacijama na način da se brinu da prilikom prijema u radni odnos, odnosno prilikom unapređivanja zaposlenih, kao i obezbjeđivanja ostvarivanja prava iz i po osnovu radnog odnosa imaju u vidu kako kvalitet osoblja, tako i posebno nacionalnu zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih u strukturi svih zaposlenih agencije/organizacije kojom rukovode, a shodno obavezama iz ustava.

Naprijed navedeni postulat nije lako realizovati. Polazeći od objektivnih kriterija kao što su brojnost osoblja, budžet agencije/organizacije i lična primanja zaposlenih, obrazovni profil zaposlenika, nedostatak kvalitetnih, odnosno stručnih kadrova, teško je isključivo na osnovu uporednih statističkih pokazatelja zaključiti da li je određena kategorija zaposlenika koji pripadaju određenom konstitutivnom narodu oštećena, dok bi, s druge strane, nametanje obaveze zapošljavanja ili unapređivanja kandidata/zaposlenika određene nacionalne pripadnosti značilo i direktno uplitanje u odlučivanje rukovodioca agencije/organizacije, te na određeni način i preispitivanje njegovih odluka koje se odnose na upravljanje ljudskim resursima.

Ombudsmeni su Izvještajem skrenuli pažnju i na činjenicu da je Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine³⁸⁷ usvojen 2003. godine, kao i da je članom 20. Zakona propisano da će državna tijela na svim nivoima organizacije vlasti, i tijela lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravna lica s javnim ovlaštenjima, pravna lica koja su u vlasništvu ili pod kontrolom države, entiteta, kantona, grada ili općine ili nad čijim radom javni organ vrši kontrolu, osigurati i promovisati ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju. Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen najmanje u procentu 40% u navedenim organima.

Analizom zaprimljenih podataka pokazuje da u gotovo svim policijsko-bezbjednosnim agencijama u Bosni i Hercegovini ni nacionalna zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih niti princip ravnopravnosti spolova nisu ispoštovani.

Ombudsmeni su rukovodiocima svih policijsko-bezbjednosnih agencija u Bosni i Hercegovini Specijalnim izvještajem uputili

³⁸⁷ Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini - prečišćeni tekst, Službeni glasnik BiH, broj 32/10.

PREPORUKU:

- *da u okviru svojih ovlaštenja poduzmu adekvatne mjere koje će rezultirati pravičnom zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih u strukturi zaposlenih policijsko-bezbjednosne agencije;*
- *da u okviru svojih ovlaštenja poduzmu mjere koje će rezultirati pravičnijom zastupljenošću muškaraca i žena u strukturi zaposlenih policijsko-bezbjednosne agencije.*

9.3. Promotivne aktivnosti

Postupanje Ombudsmena po pojedinačnim žalbama predstavlja najznačajniji vid zaštite ljudskih prava. Zakon o zabrani diskriminacije predviđa i ulogu Ombudsmena u aktivnostima promocije antidiskriminacijske zaštite, koja se ogleda u informisanju javnosti, podizanju svijesti, provođenju kampanja i drugim oblicima prevencije diskriminacije.

Tokom 2018. godine Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije nastavio je aktivnosti na promociji zakona, međutim ograničena sredstva i činjenica da su u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije zaposlena tri pravnik, umanjuje mogućnost djelovanja Institucije u promociji ovog Zakona, tako da je to djelovanje u 2018. godini, kao i u prethodnim godinama, uglavnom bilo u sklopu aktivnosti koje su organizovale druge organizacije i institucije.

Zaposleni u Odjelu, ali i ostali pravnici Institucije ombudsmena, u sklopu projekta „Jačanje kapaciteta Institucije ombudsmena za ljudska prava za borbu protiv diskriminacije“ koja je dio zajedničkog programa saradnje Evropske Unije i Vijeća Evrope „Horizontalni instrument podrške Zapadnom Balkanu i Turskoj“, finansiranog od strane Evropske unije i Vijeća Evrope imali su priliku za stručno usavršavanje putem online edukacija na temu zaštite od diskriminacije.

Osim navedenog, pravnici Institucije ombudsmena, u okviru projekta, održali su osam okruglih stolova na temu Koordinacija aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i drugih relevantnih institucija na implementaciji preporuka Ombudsmena, te obuka o zaštiti od diskriminacije za predstavnike institucija vlasti na svim nivoima u Bosni i Hercegovini³⁸⁸.

Dio projektnih aktivnosti u toku 2018. godine odnosio se i na održavanje pet Okruglih stolova na temu *“Saradnja s Institucijom ombudsmena za ljudska prava: implementacije preporuka i koordinacija aktivnosti”* koji su za cilj imale unapređenje saradnje i uspostavljanje direktnog kontakta između Institucije ombudsmena i javnih institucija, paralelno ih je održano pet i Obuka o zaštiti od diskriminacije za javne institucije organizovanih za predstavnike javnih institucija iz Zeničko-dobojskog kantona, Srednjobosanskog kantona, Kantona 10, te predstavnike javnih vlasti iz Mrkonjić-Grada, Zvornika i okolnih mjesta.

³⁸⁸ Trebinje 31.05 i 01.06.; Zvornik 08. i 09.11.; Zenica 13. i 14.11.; 15. i 16. Vlašić; Livno 12. i 13.12. te Mrkonjić Grad 13. i 14.12.;

Predstavnici Institucije ombudsmena učestvovali su i u izradi “Priručnika za državne službenike, civilno društvo i medije za prepoznavanje i postupanje u slučajevima diskriminacije”³⁸⁹ koji je namijenjen prvenstveno državnim službenicima, ali i svim drugim subjektima koji vrše javna ovlaštenja. Priručnik na jednostavan i razumljiv način pojašnjava pojmove i vrste diskriminacije, način ispitivanja da li u određenom slučaju postoji diskriminacija, upoznaje čitaoca s raspoloživim mehanizmima zaštite od diskriminacije, prezentuje ulogu državnih službenika u sprečavanju i zaštiti od diskriminacije, organizaciju civilnog društva u promociji jednakosti i zaštiti od diskriminacije, te ulogu profesionalnih novinara u promociji nediskriminacije, ravnopravnosti i jednakog postupanja.

Zaposleni u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije imali su i dvodnevnu obuku o situacionom testiranju, a ta aktivnost je realizovana uz podršku Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini.

9.4. Prava žena

Institucija ombudsmena vodi statistiku i o strukturi žalbi prema spolu podnosioca žalbe, imajući u vidu svoju ovlast za borbu protiv diskriminacije po osnovi spola, ali i zahtjeve različitih tijela i organizacija koje se bave ravnopravnošću spolova.

U 2018. godini muškarci su uložili 93, a žene 69 žalbi na diskriminaciju, što je iskazano u postocima 25,8 % u korist muškaraca, a kada govorimo o mobingu kao najzastupljenijem obliku diskriminacije u strukturi žalbi zaprimljenih u 2018. godini: muškarci su uložili 30, a žene 22 žalbe zbog mobinga. Primjetna je, dakle, blaga prednost u broju obraćanja muškaraca u odnosu na žene.

Kad govorimo o ukupnom broju predmeta u 2018. godini Instituciji ombudsmena obratilo se žalbom ukupno 938 žena, u odnosu na 1830 muškaraca, dok u 498 predmeta spol žalitelja/ce nije bio naveden, a što je posljedica otvaranja predmeta po službenoj dužnosti (*ex officio*), o anonimnim žalbama, žalbama udruženja, ili situacijama kada žalitelj/ca traži anonimnost u postupku.

9.4.1. Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji Vijeća Evrope - Istanbulska konvencija

Nasilje nad ženama definisano je u skladu s Konvencijom o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici Vijeća Evrope³⁹⁰ kao *kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama, a predstavlja sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode ili mogu dovesti do: fizičke, seksualne, psihičke, odnosno finansijske povrede ili patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prinudu ili proizvoljno lišavanje slobode, bilo u javnosti bilo u privatnom životu.*

³⁸⁹ <https://rm.coe.int/prirucnik-page-by-page/16807baefd>

³⁹⁰ *Vijeće Evrope, Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, Istanbul, 11. maj 2011. godine.*

A nasilje u porodici definisano je kao: *svako djelo fizičkog, seksualnog, psihičkog, odnosno ekonomskog nasilja do kojeg dolazi u okviru porodice ili domaćinstva, odnosno između bivših ili sadašnjih supružnika ili partnera, nezavisno od toga da li učinilac dijeli ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom.*

Bosna i Hercegovina je u novembru 2013. godine ratificirala Istanbulsku konvenciju, čime je preuzela obavezu da u svoje zakonodavstvo ugradi veliki broj instrumenata predviđenih ovom Konvencijom, koji za cilj imaju uspostavu što efikasnijeg sistema prevencije i borbe protiv nasilja nad ženama i porodičnog nasilja.

Došlo je do djelimičnog usklađivanja domaćeg zakonodavstva (zakon o zaštiti od nasilja u porodici i krivičnih zakona) s Konvencijom³⁹¹.

Ombudsmeni i dalje izražavaju zabrinutost zbog činjenice da je nasilje u porodici u Republici Srpskoj i krivično djelo i prekršaj. Prema članu 190. stav 1 Krivičnog zakonika Republike Srpske³⁹² utvrdio je krivično djelo „*nasilje u porodici i porodičnoj zajednici*“ na način: „*Ko primjenom nasilja, prijetnjom da će napasti na život ili tijelo, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava spokojstvo, tjelesni integritet ili duševno zdravlje člana svoje porodice ili porodične zajednice i time dovede do povrede njegovog fizičkog ili psihičkog integriteta, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine*“.

Prema odredbi člana 6. stav 1 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske³⁹³ nasilje u porodici: „*predstavlja svaka radnja nasilja člana porodice ili porodične zajednice kojom se ugrožava spokojstvo, psihički, tjelesni, seksualni ili ekonomski integritet drugog člana porodice ili porodične zajednice*“. Istim članom u stavu 2 propisano je: „*Svaka radnja nasilja, u smislu stava 1 ovog člana, koja ne sadrži obilježja krivičnog djela, predstavlja prekršaj, a naročito sljedeće radnje: a) prijetnja nanošenjem tjelesne povrede članu porodice ili njemu bliskom licu, b) prijetnja oduzimanjem djece ili izbacivanjem iz stana člana porodice, v) iscrpljivanje radom, izgladnjivanjem, uskraćivanjem sna ili neophodnog odmora članu porodice, g) vaspitanje djece na način ponižavajućeg postupanja, d) uskraćivanje sredstava za egzistenciju članu porodice, đ) uskraćivanje prava na ekonomsku nezavisnost zabranom rada ili držanjem člana porodice u odnosu zavisnosti ili podređenosti, prijetnjom ili nedavanjem sredstava za život ili drugim oblicima ekonomske dominacije, e) verbalni napad, psovanje, nazivanje pogrdnim imenom ili vrijeđanje člana porodice na drugi način, ž) ograničavanje slobode komuniciranja člana porodice s članovima porodice ili drugim licima, z) oštećenje, uništenje ili prometovanje*

³⁹¹ Krivični zakonik Republike Srpske usvojen je 2017. godine³⁹¹, i tom prilikom promijenjena je struktura koju prate krivični zakoni druge dvije administrativne jedinice BiH, te su tako krivična djela *protiv spolnog integriteta* regulisana u Glavi XIV: krivična djela protiv spolnog integriteta, a krivična djela seksualnog nasilja nad maloljetnicima u Glavi XV: krivična djela seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta.

Krivična djela spolnog uznemiravanja i spolne ucjene regulisana su jedino Krivičnim zakonikom Republike Srpske, dok ih Krivični zakon FBiH³⁹¹ i Krivični zakon Brčko Distrikta³⁹¹ uopće ne regulišu.

Krivični zakonik RS reguliše krivična djela obljube sa djetetom mlađim od 15 godina i spolne zloupotrebe djeteta starijeg od 15 godina kao zasebna krivična djela unutar Glave XV, što nije slučaj u FBiH i Brčko Distriktu, gdje se seksualno nasilje nad maloljetnicima tretira kao kvalificirani oblik krivičnih djela protiv spolne slobode i morala.

Krivičnim zakonom Federacije BiH krivična djela protiv *spolne slobode i morala*, u koje spadaju gore navedena krivična djela, regulisana su Glavom XIX: krivična djela protiv spolne slobode i morala.

Krivičnim zakonom Brčko Distrikta krivična djela *protiv spolne slobode i morala* regulisana su u okviru Glave XIX: krivična djela protiv spolne slobode i morala.

³⁹² Krivični zakonik Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 64/17;

³⁹³ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 102/12, 108/13 i 82/15;

zajedničke imovine ili imovine u posjedu, kao i oštećenje ili uništenje imovine u vlasništvu ili u posjedu drugog člana porodice, odnosno pokušaj da se to učini, i) uhođenje člana porodice i j) prouzrokovanje straha, poniženja, osjećaja manje vrijednosti, kao i druge radnje koje ne sadrže obilježja krivičnog djela nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici.

Prednje praktično znači da nasilje u porodici u Republici Srpskoj predstavlja krivično djelo ili prekršaj ovisno od pravne kvalifikacije djela, a samim tim može biti procesuirano u krivičnom ili u prekršajnom postupku (ne postoji mogućnost da se za isto djelo izrekne i krivična i prekršajna sankcija usljed primjene načela „ne bis in idem“). Činjenica je da se krivično djelo nasilja u porodici, prema citiranoj odredbi Krivičnog zakonika Republike Srpske ne odnosi samo na nanošenje tjelesnih povreda već i na psihičko zlostavljanje, dok prema odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske nasilje u porodici predstavlja ugrožavanje spokojstva, psihičkog, tjelesnog, seksualnog ili ekonomskog integriteta. Postavlja se pitanje na koji način se donosi odluka da li nasilje u porodici treba pravno kvalificirati, a samim tim procesuirati kao prekršaj ili krivično djelo, s obzirom na podudaranja u osnovnim elementima djela nasilja u porodici.

Krivični zakonik Republike Srpske usvojen je 2017. godine³⁹⁴, te su krivična djela *protiv spolnog integriteta* regulisana u Glavi XIV: krivična djela protiv spolnog integriteta, a krivična djela seksualnog nasilja nad maloljetnicima u Glavi XV: krivična djela seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta. Krivična djela spolnog uznemiravanja i spolne ucjene regulisana su jedino Krivičnim zakonikom Republike Srpske, dok ih Krivični zakon FBiH³⁹⁵ i Krivični zakon Brčko Distrikta³⁹⁶ uopće ne regulišu.

Krivični zakonik Republike Srpske reguliše krivična djela obljube s djetetom mlađim od 15 godina i spolne zloupotrebe djeteta starijeg od 15 godina kao zasebna krivična djela unutar Glave XV.

Krivičnim zakonom Federacije BiH krivična djela protiv *spolne slobode i morala*, regulisana su Glavom XIX: krivična djela protiv spolne slobode i morala, a seksualno nasilje nad maloljetnicima se tretira kao kvalificirani oblik krivičnih djela protiv spolne slobode i morala.

Krivičnim zakonom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine krivična djela *protiv spolne slobode i morala* regulisana su u okviru Glave XIX: krivična djela protiv spolne slobode i morala.

Porodični zakoni Federacije BiH i Republike Srpske zabranjuju nasilje u porodici.

Odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH i Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske propisane su mjere i mehanizmi zaštite u slučajevima nasilja u porodici.

³⁹⁴ “Službeni glasnik Republike Srpske” broj: 64/17;

³⁹⁵ “Službene novine FBiH” 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14i 76/14;

³⁹⁶ “Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH”, broj: 33/13;

Skupština Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj 28. februara 2018. godine, usvojila je Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine³⁹⁷ kojim se propisuje zaštita od nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici, lica koja se u smislu ovog Zakona smatraju članom porodice ili porodične zajednice, subjekti zaštite i postupak zaštite žrtava nasilja u porodici, prekršajne sankcije koje se izriču učiniocima nasilja u porodici i druga pitanja od značaja za zaštitu od nasilja u porodici u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, a što Ombudsmeni pozdravljaju kao pozitivan korak.

Zakoni o radu koji su stupili na snagu u Federaciji BiH³⁹⁸ i Republici Srpskoj³⁹⁹ dodatno su precizirali oblasti diskriminacije, mobinga, uznemiravanja i seksualnog uznemiravanja.

Međutim, promjene u zakonodavstvu nisu praćene odgovarajućim mjerama s ciljem povećanja zaposlenosti i ekonomskog osnaživanja žena, osobito pripadnica ranjivih kategorija, niti se ženama žrtvama nasilja u porodici pruža adekvatna materijalna i psihološka pomoć u prevazilaženju nastale situacije, što rezultira time da se žrtve često vraćaju nasilnicima, povlače prijave i odbijaju svjedočiti u postupcima.

Ombudsmeni ističu da nasilje prema ženama i nasilje u porodici teško krši uživanje ljudskih prava oštećenih lica osobito njihovih osnovnih prava na život, sigurnost, slobodu, dostojanstvo te tjelesni i emocionalni integritet i isto ne predstavlja privatni, već društveni problem. Neophodno je da svi nosioci javnih funkcija poduzmu dodatne napore s ciljem razvijanja društvene svijesti bosanskohercegovačkog društva o spomenutom problemu, a javne vlasti moraju poduzeti adekvatne mjere, kako bi spomenute izmjene zakonodavstva imale uticaj na svakodnevni život osoba pogođenih nasiljem.

9.4.2. Učešće žena u vlasti

U pogledu ostvarivanja građanskih i političkih prava žena u Bosni i Hercegovini i dalje je prisutna kontinuirana diskriminacija žena i kršenje odredbi Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH⁴⁰⁰.

Preliminarni rezultati posljednjih Općih izbora u BiH koji su održani u oktobru 2018. godine ponovo ukazuju na podzastupljenost žena. Na nivou BiH, Parlamentarna skupština BiH, od ukupno 42 zastupnika svega je 7 žena (16,6%); na nivou Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine FBiH od ukupno 98 zastupnika svega je 25 žena (25,5%); na nivou Narodne skupštine RS od ukupno 83 zastupnika samo je 14 žena (16,8%). Navedeni postoci značajno odstupaju od zakonske obaveze od 40% manje zastupljenog spola na političkim pozicijama⁴⁰¹.

³⁹⁷ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BD BiH broj: 07/18;

³⁹⁸ Službene novine FBiH broj: 26/16;

³⁹⁹ "Službeni glasnik Republike Srpske" broj 1/16 i 66/18;

⁴⁰⁰ Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovine - Prečišćeni tekst, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine „ broj 32/10;

⁴⁰¹ http://rightsforall.ba/bs/wp-content/uploads/sites/5/2018/11/Bosanska-verzija-Kako-osigurati-rodnu-ravnopravnost-kroz-proces-EU-integracija_finalna-verzija.pdf, preuzeto 20.12.2018. godine.

9.4.3. Prava žena s invaliditetom

U segmentu zaštite prava žena s invaliditetom Ombudsmeni ukazuju da u velikoj mjeri izostaje senzibilitet i aktivne mjere nadležnih organa u toj oblasti. Usluge socijalne zaštite uglavnom se ostvaruju na lokalnom/općinskom nivou, a ovakav sistem zaštite omogućava da se pruži prilika kreiranja sistema socijalne zaštite u lokalnoj zajednici prema materijalnim mogućnostima. Dosadašnji rad na registrovanim predmetima u Instituciji ombudsmena pokazuje da se na nivou oba entiteta više pažnje posvećuje obezbjeđivanju novčanih prava za osobe s invaliditetom i institucionalnom zbrinjavanju nego ostalim vrstama usluga, posebno procjeni, njezi i pomoći u kući, personalnoj asistenciji itd. Još uvijek u organizacijama i institucijama socijalne zaštite nisu otklonjeni tradicionalni pristupi koji potenciraju i u prvi plan ističu materijalna davanja, a zanemaruju stručnu pomoć koja treba da dovede do samostalnosti i integrisanosti osoba s invaliditetom. Za drugačiji odnos, organizacije i institucije trebaju dodatnu obuku i učenje novih pristupa, ali i osobe s invaliditetom trebaju pomoć u drugačijem razumijevanju uloga organizacija i institucija u javnom i nevladinom sektoru. Iz komunikacije s predstavnicima udruženja često su isticani i primjeri koji pokazuju nedostatak svijesti vlasti o potrebama lica s invaliditetom. Kao ilustrativan primjer često se navodi problem pri pristupu javnom prevozu⁴⁰² a što za lica s invaliditetom, posebno onima izvan većih urbanih centara predstavlja veliki problem. Izvjestan broj žena s invaliditetom nije u mogućnosti ostvariti adekvatnu zdravstvenu zaštitu i pristupiti ginekologu ili je pristup ovoj usluzi medicinske zaštite značajno otežan. Nadalje, s aspekta žena koje se suočavaju s različitim vidovima onkoloških oboljenja, posebno karcinoma dojke broj problema s kojima se svakodnevno suočavaju je značajan, od slučajeva nedostatka citostatika ili drugih lijekova, onkoloških fizioterapija i drugog. To osim problema u samom liječenju predstavlja i dodatnu prepreku koja često vodi ka dojmu zapuštenosti od društva i doprinosi osjećaju rezignacije u jednom svakako teškom periodu života. Ažurnost postupaka kojima se rješavaju prava osoba s invaliditetom su od izuzetne važnosti⁴⁰³.

9.4.4. Nejednak tretman bračnih i vanbračnih partnera po pitanju ostvarivanja prava na porodičnu penziju

Ombudsmeni su i tokom 2018. godine postupali po žalbama⁴⁰⁴ koje su se odnosile na nejednak tretman bračnih i vanbračnih partnera po pitanju ostvarivanja prava na porodičnu penziju u skladu s odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije BiH⁴⁰⁵ i Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske⁴⁰⁶.

Ombudsmeni su u godišnjim izvještajima o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2015. i 2016. godinu isticali da prema odredbama Porodičnih zakona i Zakona o nasljeđivanju Federacije BiH i Republike Srpske, bračni i vanbračni partneri imaju jednaka prava, a što je rezultat usaglašavanja predmetnih zakona s međunarodnim standardima i Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH, međutim unatoč

⁴⁰² Ž-SA-02-1121/17;

⁴⁰³ Ž-MO-02-47/18;

⁴⁰⁴ Ž-BR-04-209/18;

⁴⁰⁵ Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije BiH, Službene novine FBiH, br. 29/98, 49/00, 32/01, 29/03, 73/05, 59/06 i 4/09.

⁴⁰⁶ Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske, br: 134/11, 82/13 i 103/15.

poduzetim aktivnostima Ombudsmena entitetski Zakoni o penzijskom i invalidskom osiguranju vanbračnim partnerima ne osiguravaju pravo na ostvarivanje prava na porodičnu penziju za vanbračnog druga.

Međutim, stupanjem na snagu novog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine⁴⁰⁷ nije došlo do promjena u tom segmentu, dok se Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske⁴⁰⁸ nije mijenjao od 2015. godine.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁴⁰⁹ vezanoj za nemogućnost ostvarivanja prava na porodičnu penziju poslije smrti vanbračnog supruga. Žaliteljica ističe da je od 1998. godine živjela u vanbračnoj zajednici i rodila dvoje djece, a zajednica je trajala do njegove smrti, međutim Kantonalna administrativna služba u Tuzli, Feeralnog zavoda za penziono i invalidsko osiguranje odbija žaliteljin zahtjev za porodičnu penziju.

Ombudsmeni su otvorili predmet⁴¹⁰ po službenoj dužnosti povodom izjava direktora jednog preduzeća emitovanih dana 08.11.2018. godine u emisiji „Stav“ na televiziji K3 Prnjavor, a koje su glasile: „*Da je žena postala hranilac porodice, a ona to ne može biti ... žene imaju problema, ajd što ih tuku muževi, pošli su tući i djeca, hoće pet maraka, hoće 10 maraka...*

Mlada mi je radna snaga, imam jako puno trudnica... mi danas imamo 67 trudnica i porodilja... ja sam kont'o kupiti antibebi tablete... ja ću zatvoriti fabriku, meni je fabrika ugrožena, rad mi je fabrike ugrožen... ona djevojka kad se, nakon vođenja ljubavi..drugi mjesec ide na bolovanje, to se kod Tite zvalo trudnica, to sad ima neki naziv čudan, ne znam ni kako se zove i ona se tretira kao da je posjekla prst, kao da je boli grlo...

...što bih ja natalitet finansirao, to nije posao fabrike... ginekolozi su najgori doktori... Tvornica obuće Bema odgovorno tvrdim ima 65% posla koji djeca rade, bilježe crtaju, lijepo trakice. Teže je kući skuvati ručak nego to raditi. Ne, ona je prokrvarila, ona odmah ide na bolovanje... Ali ona nije glupa. Odmah ona veže drugo dijete. Znači nije radila 9 mjeseci, nije radila godinu dana, odmah veže drugo dijete, odmah druga trudnoća, opet 9 meseci, godinu dana. Imam jedno sedam žena koje odmah treće dijete vežu.“

Povodom prednjeg nadležnim organima upućena je preporuka⁴¹¹.

Primjer: Podnositeljica žalbe⁴¹² obratila se s ciljem pomoći u vezi s porodičnom situacijom u kojoj se nalazi. Navodi da je osoba s invaliditetom i da ima 26 godina. Navodi da je otac alkoholičar, koji svaki dan vrši maltretiranja, te da se nalazi u situaciji u kojoj ne zna kako dalje. Javna ustanova Centar za socijalni rad Zvornik dostavlja obavijest u kojem se navodi da je ova ustanova nakon prijema dopisa Institucije ombudsmena izvršila kućnu posjetu porodice, pri čemu su obavljani razgovori s podnositeljicom žalbe, majkom i ocem. Tom prilikom je utvrđeno da su tačni navodi podnositeljice žalbe da njen otac u posljednjih godinu dana konzumira alkohol u većim količinama zbog čega je znao često biti agresivan prema članovima porodice. Naime, porodične prilike ove porodice su ovoj ustanovi poznate odranije, s obzirom da je porodica duži

⁴⁰⁷ Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine, „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 13/18;

⁴⁰⁸ Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske“;

⁴⁰⁹ Ž-BR-04-209/18;

⁴¹⁰ Ž-BL-06-981/18;

⁴¹¹ Preporuka broj: P-311/18;

⁴¹² Ž-BL-02-639/18;

niz godina evidentirana u Centru za socijalni rad, a ocijenjene su kao povoljne, zbog čega se navodi da je informacija da postoji maltretiranje od strane oca neprijatno iznenadila radnike ove ustanove. Radnica Centra za socijalni rad ponovo je izvršila kućnu posjetu pri čemu je utvrđeno da se situacija znatno popravila, da je otac smanjio konzumiranje alkohola i da je pažljiviji prema podnositeljici žalbe. U razgovoru s radnicima Centra je, kako se navodi, obećao je da se tako nešto neće više dešavati i da se kaje što je bio grub prema podnositeljici žalbe. Da se situacija popravila potvrdile su i podnositeljica žalbe i njena majka.

Primjer: Ombudsmeni su postupali i u predmetu⁴¹³ gdje je žaliteljica istaknula da je duži vremenski period bila odsutna s radnog mjesta (zbog visokorizične trudnoće), da je za to vrijeme poslodavac mimo odredbi Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine i Pravilnika o unutarnjoj organizaciji Neovisnog operatera sistema u Bosni i Hercegovini s opisom radnih mjesta primio na radno mjesto na kojem je bila zaposlena žaliteljica i za koju poziciju je bio predviđen jedan izvršilac, drugu osobu i to na neodređeno vrijeme, a da je žaliteljici nakon promjene Pravilnika ponuđeno radno mjesto nižeg ranga, u odnosu na poziciju koju je obavljala prije trudnoće. Po provedenom istražnom postupku Ombudsmeni su utvrdili da je žaliteljica bila žrtva diskriminacije po osnovu spola - trudnoće, a u oblasti rada i radnih uslova, te su dana 31.12.2018. godine Nezavisnom operateru sistema u Bosni i Hercegovini uputili preporuku⁴¹⁴ da *poduzme aktivnosti koje će rezultirati uklanjanjem počinjene diskriminacije*.

9.5. Prava manjina

Iz godine u godinu u Instituciji ombudsmena registruje se jako mali broj žalbi koje se odnose na ostvarivanje prava manjina, tako su u 2018. godini registrovane četiri žalbe iz ove oblasti, djelimično i zato što se značajan broj žalbi koje se odnose na ostvarivanje prava manjina registrovano u okviru Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁴¹⁵ na neusklađenost postupanja Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine s relevantnom praksom Suda Bosne i Hercegovine. Nakon provedene istrage dana 23.10.2018. godine izdata je preporuka Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine da u saradnji s drugim ministarstvima i organima Bosne i Hercegovine razmotri pitanje usklađenosti propisa o carinskoj politici i Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini u vezi s plaćanjem carine i uvoznih dažbina prilikom uvoza vjerske literature.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbama⁴¹⁶ Udruženja nacionalnih manjina iz Zenice, a koje su se odnosile na primjenu propisa i odluka koje se odnose na Odluku Gradskog vijeća Grada Zenice kojom je iznos naknade za korisnike socijalno-neprofitnog stanovanja na području Grada povišen, a žalitelji smatraju da bi predmetni objekti trebali biti izuzeti od plaćanja zakupa jer raspolažu informacijama da je to bila namjera donatora/investitora objekata. Tokom istražnog

⁴¹³ Ž-SA-06-202/18;

⁴¹⁴ Preporuku broj P-315/18;

⁴¹⁵ Broj predmeta Ž-SA-03-437/18;

⁴¹⁶ Ž-SA-03-552/18 i Ž-SA-03-633/18;

postupka⁴¹⁷ utvrđeno je: „...da su zaključivani ugovori između Općine Zenica i humanitarnih organizacija „LEDA“ i „HILFSWERK“ koje su učestovale u izgradnji objekata regulisali međusobne odnose i obaveze ugovornih strana, a koje su se prvenstveno odnosile na samu izgradnju objekta i to obezbjeđivanje finansijskih sredstava za izgradnju objekta, obezbjeđivanje zemljišta, potrebne projektne dokumentacije...Predmet ovih ugovora nisu bile niti su mogle u toj fazi biti zakupnine krajnjih korisnika stanova, s obzirom da se to pravo reguliše posebnim ugovorima koji su zaključivani nakon izgradnje objekta i predaje istih Općini kao vlasniku.

Između Općine/Grada Zenica kao vlasnika stana s jedne strane i korisnika stana s druge strane za svaki pojedinačni stan zaključivani su Ugovori kojim su utvrđena međusobna prava i obaveze, a između ostalih utvrđena je i obaveza korisnika da za korištenje stambenog prostora plaća 0,50KM po m² stambene površine. Ističemo da su sve ugovore popisali lično korisnici i svojim potpisom prihvatili i sve obaveze navedene u ugovoru, a tako i obavezu plaćanja zakupnine...“.

Primjer: U drugoj žalbi⁴¹⁸ navedeno je da je Udruženju nacionalnih manjina iz Zenice upućena obavijest Službe za privredu i finansije Grada Zenice, akt broj 04-23-263/18 od 23.05.2018. godine u kojem se navodi da: Grad Zenica nije u mogućnosti udovoljiti zahtjevu Udruženja od 08.05.2018. godine, a koji se odnosio na zaključenje novog ugovora o zakupu poslovnog prostora kojim bi se regulisao drugi način plaćanja troškova režija (struje, vode, KGZ i grijanja), te su žalitelji obaviješteni da su dužni predmetni poslovni prostor koji je predmet ugovora o zakupu, za potrebe Grada Zenice, isprazniti i vratiti slobodan od lica i stvari u roku od 30 dana od dana prijema obavijesti. Žalitelji smatraju da je ovaj potez posljedica njihovog javnog ukazivanja na brojne probleme s kojima se susreću pripadnici romske nacionalne manjine u Gradu Zenici. Tokom istražnog postupka⁴¹⁹ utvrđeno je da je ugovor o zakupu poslovnog prostora: „zaključen na određeno vrijeme na period od jedne godine počev od 15.06.2017. godine ... Dana 08.05.2018. godine korisnik poslovnog prostora obratio se zahtjevom Službi za privredu i finansije da se zaključi novi ugovor o korištenju poslovnog prostora „koji bi sadržavao odredbu kojom bi Grad na sebe preuzeo plaćanje troškova režija prema kancelariji Udruženja nacionalnih manjina...“ ...Služba za privredu i finansije je dopisom broj 04-23-263/18 od 23.05.2018. godine obavijestila korisnika da ne može udovoljiti njihovom zahtjevu...“.

U oba predmeta žalitelj je odustao od postupka pred Ombudsmenima.

⁴¹⁷ Akt Službe za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu, stambene poslove i društvene djelatnosti Grada Zenice broj: 05-49-11567/18 od 21.06.2018. godine;

⁴¹⁸ Ž-SA-03-633/18

⁴¹⁹ Akt Službe za privredu i finansije Grada Zenice broj: 04-23-328/18 od 01.06.2018. godine.

X. INICIJATIVE ZA IZMJENE I DOPUNE ZAKONSKIH PROPISA

10.1. Inicijative podnesene u 2018. godini

U izvještajnom periodu Ombudsmeni su nadležnim tijelima podnijeli osam inicijativa za izmjene i dopune zakona, i to:

1. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom Federacije Bosne i Hercegovine;
2. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske;
3. Inicijativa za izmjenu člana 31. Odluke o uslovima i načinu polaganja stručnih ispita pripravnika s VSS i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine;
4. Inicijativa za izmjenu Zakona za penzijsko i invalidsko osiguranju Republike Srpske;
5. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske;
6. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine;
7. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o pravosudnom ispitu Republike Srpske;
8. Inicijativa za izmjene i dopune Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine.

10.1.1. Inicijativa za izmjenu i dopunu zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom Federacije Bosne i Hercegovine

Podnositeljica žalbe⁴²⁰ je državljanka Republike Makedonije s odobrenim stalnim boravkom u Bosni i Hercegovini. Nadležna služba Općine Ilidža odbila je njen zahtjev za priznavanje prava na naknadu umjesto plaće ženi – majci za vrijeme dok odsustvuje s posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta. Naime, Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice s djecom (“Službene novine Kantona Sarajevo”, broj: 38/14), članom 6. propisano je da “Prava po ovom Zakonu ne mogu ostvariti osobe koje nisu državljani Bosne i Hercegovine”. Dakle, prava žena – majki koje zakonito borave na teritoriji Bosne i Hercegovine nisu izjednačena s pravima žena – majki državljanke Bosne i Hercegovine, iako je Bosna i Hercegovina potpisnica Evropske socijalne povelje. Članom 13. navedene Povelje, garantuje se jednaka osnova primjene prava iz domena socijalne zaštite na svoje državljane i na državljane drugih zemalja potpisnica koji zakonito borave na njenoj teritoriji. U vezi s tim potrebno je usaglasiti federalni zakon s međunarodnim standardima, nakon kojeg bi bilo moguće pristupiti usaglašavanju kantonalnih zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice s djecom s federalnim zakonom.

Dana 25.01.2018. godine, upućena je Inicijativa Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike za izmjenu i dopunu Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj: 36/99, 54/04, 39/06, 14/09 i 45/16). Ombudsmeni su obaviješteni, da je dana 14.03.2018. godine, Inicijativa proslijeđena Zakonodavno-pravnoj komisiji Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

⁴²⁰ Ž-SA-05-558/17;

10.1.2. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske

JU Centar za socijalni rad Bijeljina obavještava Ombudsmene⁴²¹ da Osnovni sud u Bijeljini, donesenim rješenjima o izvršenju nalaže tom Centru da korisnicima socijalne pomoći obustavi dio novčanih primanja radi namirenja dugova tražilaca izvršenja. Da se na ovaj način mijenja osnova sistema socijalne zaštite i Javne ustanove Centra te da isti umjesto zbrinjavanja korisnika i socijalno ugroženih osoba služe za servisiranje dugova profitabilnih institucija i organizacija kao i da se budžetska sredstva koriste suprotno od planirane namjene.

Dana 25.05.2018. godine, Narodnoj skupštini Republike Srpske podnesena je Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske, u kome bi se navelo da su izuzeta od izvršenja primanja po osnovu socijalne pomoći.

Svojim aktom od dana 01.06.2018. godine, Narodna skupština Republike Srpske obavještava Ombudsmene da je podnesena Inicijativa proslijeđena Zakonodavnom odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu, Odboru jednakih mogućnosti te Vladi Republike Srpske na razmatranje. Vlada Republike Srpske aktom od 26.12.2018. godine, obavještava Ombudsmene da je navedenu Inicijativu razmatrala i svoje mišljenje dostavila u Narodnu skupštinu Republike Srpske u prilogu dopisa od 10.07.2018. godine.

10.1.3. Inicijativa za izmjenu i dopunu člana 31. Odluke o uslovima i načinu polaganja stručnih ispita pripravnika s VSS i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine

Institucija ombudsmena je postupala po žalbama⁴²² u kojima je isticano da je ispit općeg znanja položen pred Agencijom za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine, bio je priznat kao javni ispit položen pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine do stupanja na snagu Odluke o načinu polaganja javnog i stručnog ispita (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, 103/12), te je kao takav, u upravnom postupku, po zahtjevu zainteresovane stranke, pred Ministarstvom pravde Bosne i Hercegovine, predstavljao osnovu za oslobađanje od obaveze polaganja stručnog upravnog ispita za visoku školsku spremu.

Stupanjem na snagu Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o uslovima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba s visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 105/12) ova mogućnost se ukida, a određenom broju lica koja u periodu do kraja 2012. godine, nisu podnijela zahtjev za priznavanje ispita općeg znanja kao javnog ispita i za oslobađanje od obaveze polaganja stručnog upravnog ispita na nivou Bosne i Hercegovine, nameće, bez njihove krivice dodatna obaveza polaganja stručnog upravnog ispita, usljed izmjene propisa koji uređuju navedenu oblast.

Ombudsmeni su dana 22.01.2018. godine, Vijeću ministara Bosne i Hercegovine podnijeli Inicijativu broj: P-35/18 za izmjenu čl. 31.b. Odluke o uslovima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba s visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH” broj: 104/10, 105/12 I 61/14) koji glasi: “*Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu ove Odluke*”, na način da isti treba glasiti:

⁴²¹ U predmetu broj: Ž-BL-05-381/18;

⁴²² Ž-SA-06-742/16, Ž-SA-06-405/17, Ž-SA-05-543/17 i Ž-SA-06-59/18,

“Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine ili ispit općeg znanja pred Agencijom za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu Odluke o uslovima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba s visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, broj: 105/12)”.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine svojim aktom od 07.11.2018. godine, obavještava Instituciju ombudsmena da se na 157. sjednici, održanoj dana 07.11.2018. godine, upoznalo s Inicijativom ombudsmena te u vezi s tim konstatovalo da se zadužuju Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine da postupe po Inicijativi broj P-35/18, te o tome obavijeste Instituciju ombudsmena i po potrebi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

10.1.4. Inicijativa za izmjenu Zakona za penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske

Institucija ombudsmena na osnovu predmeta⁴²³ u kojima postupa prepoznala je problem kada su u pitanju osobe kojima je utvrđen posebni staž, jer nemaju pravo na odricanje od istog. Naime, problem se javlja prilikom ispunjavanja uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju jer je čl. 39. Zakona propisao da se osobe kojima je utvrđen posebni staž istog ne mogu odreći, što u mnogim slučajevima dovodi do prijevremenog i prinudnog penzionisanja osoba. Uočeno je da, s obzirom na različite situacije u kojima se osobe nalaze, u nekim slučajevima odricanje od posebnog staža nije u interesu pojedinca, dok je u nekim slučajevima situacija obrnuta. Ombudsmeni smatraju da je najadekvatnije rješenje ovog pitanja ostavljanje mogućnosti osobama da sami, dajući izjavu, odaberu da li žele ili ne žele da im se prilikom ostvarivanja prava na penziju uračuna i poseban staž. S obzirom na karakter ovog prava, Ombudsmeni su mišljenja da nije opravdano da se korištenje ovog prava nalaže imperativnom zakonskom normom, umjesto da proizlazi iz volje imatelja prava.

Ombudsmeni su dana 28.05.2018. godine, Narodnoj skupštini Republike Srpske podnijeli Inicijativu za izmjene i dopune Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske” broj: 134/11, 83/13 i 103/15) na način da se čl. 39. briše.

Narodna skupština Republike Srpske svojim aktom od 29.06.2018. godine, obavještava Ombudsmene da je podnesena Inicijativa proslijeđena Zakonodavnom odboru za praćenje stanja u oblasti penzijskog-invalidskog osiguranja kao i Vladi Republike Srpske, na razmatranje.

U novom podnesku od dana 04.01.2019. godine, Narodne skupštine Republike Srpske, ističe se: “Da u skladu s članom 191. stav 3. Poslovnika Narodne skupštine Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 31/11 i 34/17), Zakonodavni odbor poslije pribavljenih mišljenja Vlade i nadležnog radnog tijela, u daljem roku od 90 dana odlučuje o Inicijativi. S obzirom da Vlada i nadležno radno tijelo, odnosno Odbor za praćenje stanja u oblasti penzijsko-invalidskog osiguranju nisu dostavili odgovor u vezi sa spomenutom Inicijativom, Zakonodavni odbor u ovom slučaju nije mogao zauzeti stav”.

⁴²³ Ž-BL-04-292/18;

10.1.5. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske

Postupajući po žalbama⁴²⁴ građana prepoznat je problem u pitanju sticanja svojstva osigurane osobe prema Zakonu o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 18/99, 51/01, 70/01, 51/03, 57/03, 17/08, 1/09 i 106/09), a radi ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu za kategoriju osoba starijih od 65 godina života. Radi se o osobama koje nisu korisnici penzije, a imaju određenu “zemlju” zbog čega se upućuju da se osiguraju kao poljoprivrednici. Zbog starosti i radne nesposobnosti ova kategorija osoba nije u stanju obavljati poljoprivrednu djelatnost niti se osigurati na taj način, a ne može se osigurati ni u kategoriji – socijalni slučaj, ni preko druge osobe npr. člana porodice, opet zbog posjedovanja određene “zemlje”.

Dana 15.08.2018. godine, Narodnoj skupštini Republike Srpske podnesena je Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske, na način da se iza tačke 14 čl. 10. doda tačka 15 koja glasi: „...lica nakon navršenih 65 godina života koja imaju prebivalište na teritoriji Republike Srpske, a koja nisu zdravstveno osigurana po drugom osnovu u Bosni i Hercegovini ili drugoj državi...”

Narodna skupština Republike Srpske svojim aktom od 03.09.2018. godine, obavještava Ombudsmene da je Inicijativu, u skladu s poslovničkom procedurom, uputila nadležnim skupštinskim radnim tijelima te Vladi Republike Srpske, na razmatranje.

10.1.6. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine

Postupajući po žalbama⁴²⁵ građana Ombudsmeni su prepoznali i problem koji se odnosi na dužinu trajanja postupaka koji se vode u Uredu disciplinskog tužioca Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine po pritužbama građana, a s ciljem utvrđivanja eventualne povrede radne dužnosti od strane nosioca pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini. U svojim odgovorima dostavljenim Instituciji ombudsmena, Ured disciplinskog tužioca Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, rok od dvije godine koji je propisan u u čl. 72. st. 2 Zakona o visokom sudskom i tužilačkom vijeću tumači kao rok u kome je potrebno okončati istragu. Napominjemo, da je odredbom čl. 72. st 2 navedenog Zakona propisan rok za zastaru pokretanja disciplinskog postupka, te se isti ne smije koristiti kao rok u okviru kojeg je potrebno okončati istragu u disciplinskom postupku. Ovakvo proizvoljno tumačenje dovodi do neosnovanog pravdanja neopravdano dugog trajanja disciplinskog postupka pred Visokim sudskim i tužilačkim vijećem Bosne i Hercegovine. Nadalje, na osnovu preporuka Evropske komisije, Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 28. i 29.06.2018. godine, usvojilo je Inicijativu za reviziju Zakona o visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, koja je upućena Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine. Napominjemo, da je prilikom diskusije o navedenoj Inicijativi neophodno obratiti pažnju i na naprijed opisani problem. U Inicijativi Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, govori se o disciplinskom postupku. U predloženom tekstu se ne navodi u kojem roku je potrebno okončati istragu u disciplinskom postupku, ali je propisano: “U svim pitanjima

⁴²⁴ Ž-BL-04-646/18;

⁴²⁵ Ž-BL-05-700/18;

koja se odnose na disciplinski postupak, a koja su obuhvaćena ovim zakonom i Pravilnikom o disciplinskoj odgovornosti, shodno se primjenjuju odredbe Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine”. Shodno navedenom, smatramo da bi optimalan rok za utvrđivanje da li postoji ili ne disciplinska odgovornost nosioca pravosudne funkcije u konkretnom predmetu trebao iznositi šest mjeseci.

Ombudsmeni su dana 12.09.2018. godine, Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine podnijeli Inicijativu za izmjene i dopunu Zakona o visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj: 25/04, 93/05, 48/07 I 15/08), na način da se doda odredba koja bi propisivala rok u kome je potrebno okončati istragu u disciplinskom postupku, s tim da taj rok ne bude duži od šest mjeseci.

Ombudsmeni nisu zaprimili odgovor po podnesenoj Inicijativi.

10.1.7. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o pravosudnom ispitu Republike Srpske

U žalbi⁴²⁶ broj, ukazano je na problem koji se odnosi na činjenicu da kandidati prilikom polaganja pravosudnog ispita u Republici Srpskoj, polažu predmete koje su već položili kao dio stručnog ispita za rad u organima uprave, pri čemu dva puta polažu iste predmete (upravnopravna, radnopravna i ustavnopravna oblast).

U čl.18. ranijeg Zakona o pravosudnom ispitu Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 17/93) bilo je propisano: “Lica koja su nakon diplomiranja na pravnom fakultetu, u skladu s važećim propisima, položila stručni ispit radnika organa uprave ili ispit za sudiju za prekršaje, pod uslovom da imaju radno iskustvo određeno u članu 2. ovog Zakona, na ispitu nisu dužna polagati upravno pravo, radno pravo i ustavno pravo”.

Navedeni član je bio na snazi do donošenja Izmjena i dopuna Zakona o pravosudnom ispitu (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 85/03), kada se navedena odredba briše.

Imajući u vidu navedeno te činjenicu da je ranije zakonom propisano da te osobe nisu dužne polagati određene predmete, Ombudsmeni su stava da je opravdano, s ciljem olakšanja kandidatima prilikom polaganja pravosudnog ispita, u važeći Zakon o pravosudnom ispitu Republike Srpske, dodati odredbu kojom se uređuje oslobađanje kandidata od polaganja predmeta koje su već jednom položili prilikom polaganja stručnog ispita za rad u upravi Republike Srpske (upravno pravo, radno pravo i ustavno pravo).

Stoga je, Narodnoj skupštini Republike Srpske podnesena Inicijativa broj: P-252/18 od dana 11.10.2018. godine, kojom su predložene izmjene i dopune Zakona o pravosudnom ispitu Republike Srpske, na način da se doda član koji bi glasio: “Lica koja su nakon diplomiranja na pravnom fakultetu, u skladu s važećim propisima, položila stručni ispit za rad u upravi Republike Srpske, prilikom polaganja pravosudnog ispita, nisu dužna polagati upravno, radno i ustavno pravo”.

Narodna skupština Republike Srpske obavijestila je Ombudsmene da je u skladu s poslovničkom procedurom, Inicijativa proslijeđena nadležnim tijelima na razmatranje.

10.1.8. Inicijativa za izmjene i dopune Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

Po pitanju kršenja ljudskih prava korištenjem informaciono-komunikacijskih tehnologija zaprimljena je žalba broj: Ž-SA-06-791/16, u kojoj žaliteljica, kao zastupnica u Predstavničkom

⁴²⁶ Ž-BL-04-756/18;

domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, ukazuje na neprimjerene komentare na društvenim mrežama od strane kolega zastupnika u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije, a koji se odnose na suzdržanost žaliteljice po pitanju glasanja i suzdržanosti o prijedlogu jednog zakona. Žaliteljica smatra da su komentarisanjem na društvenim mrežama, širenjem govora mržnje i prijetnji od strane drugih osoba, njena prava povrijeđena.

Ombudsmeni su donijeli preporuku broj: P-42/18 od 13.2.2018. godine, kojom se Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, preporučuje, da izmjeni i dopuni Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine s ciljem stvaranja zakonskih pretpostavki za sankcionisanje osoba koje vrše određene radnje korištenjem informaciono-komunikacijskih tehnologija, a koje za posljedicu imaju povređivanje prava pojedinca. Preporukom je Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, preporučeno, i da donese Kodeks o etičkom ponašanju zastupnika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni nisu zaprimili odgovor po izdatoj preporuci.

10.2. Rezultati inicijativa podnesenih u 2017. godini i u ranijem periodu, za izmjene i dopune zakonskih propisa

10.2.1. Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine potvrdio stav Ombudsmena iznesen u Inicijativi za donošenje Zakona o izmjeni zakona o visini stope zatezne kamate Federacije Bosne i Hercegovine

U **predmetu**⁴²⁷ Ombudsmeni su u 2017. godini uputili Inicijativu Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, kojima je predloženo: „*Da u roku od 60 dana od dana prijema ove Inicijative pristupe donošenju Zakona o izmjeni zakona o visini stope zatezne kamate u smislu brisanja stava (3) u članu 2. koji glasi:*

„Izuzetno od stava 1 ovog člana na iznos glavnice određene izvršnim ispravama (sudske presude i sudska poravnanja) i vansudskim poravnanjima iz osnova radnog odnosa plaća se zatezna kamata po stopi od 0.2 % godišnje“.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine nije prihvatio podnesenu Inicijativu.

U vezi s ovim problemom, važno je istaći da je Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine, odlučujući o zahtjevu potpredsjednika Federacije Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti Zakona o dopuni Zakona o visini stope zatezne kamate, na osnovu člana IV.C.3.10.(2)a Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 25.09.2018. godine, donio Presudu kojom se utvrđuje da Zakon o dopuni Zakona o visini stope zatezne kamate („Službene novine Federacije BiH“, br. 101/16) nije u skladu s Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, čime je potvrđen stav Ombudsmena u konkretnom slučaju.

10.2.2. Prihvaćena Inicijativa za izmjene Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine

Skoro nakon 5 godina od kada je pokrenuta Inicijativa za izmjenu Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine, ista je prihvaćena na način da je u „Službenim novinama FBiH“ broj:

⁴²⁷ Ž-SA-04-26/17;

89/18, objavljen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno član 20a.

Posebno ističemo, da je tačkom 2. člana 20a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu propisano: „U zavodima, agencijama, direkcijama i upravnim organizacijama pod drugim nazivom, pravnim licima s javnim ovlaštenjima na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), kao i u javnim ustanovama i javnim poduzećima čiji je osnivač Federacija, kanton, grad ili općina, te u privrednim društvima u kojima Federacija, kanton, grad ili općina sudjeluje s više od 50% ukupnog kapitala, **prijem u radni odnos vrši se nakon provedene procedure obaveznog javnog oglašavanja za prijem u radni odnos.**

10.2.3. Prihvaćena Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine

Žaliteljica⁴²⁸ je od Institucije ombudsmena zatražila tumačenje zašto nije definisana jednaka osnovica za trajanje godišnjeg odmora za sve zaposlene (državne službenike i namještenike u ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine, službama, tijelima i institucijama Vijeća ministara Bosne i Hercegovine), bez obzira na kojoj poziciji rade, a onda da se prema dužini radnog staža, uslova pod kojima zaposleni rade ili žive i samog zdravstvenog stanja, dodaju dani godišnjeg odmora.

Nakon provedene istrage, Ombudsmeni su Vijeću ministara Bosne i Hercegovine izdali preporuku⁴²⁹: *da poduzme mjere s ciljem izmjene spornih odredbi Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine i Odluke o uslovima i načinu korištenja godišnjeg odmora za državne službenike i namještenike u ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine, službama, tijelima i institucijama Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj: 05-34-357-10/04 od 27.05.2004. godine.*

Izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj: 93/17), izmijenjena je odredba koja propisuje pravo na godišnji odmor, na način:

Član 46. (Odsustvo i godišnji odmor)

1. *Državni službenik ima pravo na plaćeni godišnji odmor u trajanju utvrđenim aktom rukovodioca institucije od najmanje 20 radnih dana i na plaćeno odsustvo od pet radnih dana u jednoj kalendarskoj godini.*
2. *Godišnji odmor iz stava 1 ovog člana uvećava se po osnovu radnog staža i drugim pojedinačno određenim kriterijima, u skladu s podzakonskim aktom.*
3. *Ukupno trajanje godišnjeg odmora ne može iznositi manje od 20 niti više od 30 radnih dana.*

Navedenom izmjenom zakona Inicijativa Ombudsmena je ocijenjena prihvaćenom.

⁴²⁸ Ž-SA-04-1040/16;

⁴²⁹ P-90/17 od 05.05.2017. godine;

10.2.4. Prihvaćena Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o komunalnim djelatnostima Unsko-sanskog kantona

Žalbom⁴³⁰ je ukazano da Ministarstvo unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona, prilikom registracije motornih vozila traži dokaz o izmirenju komunalnih usluga, potvrdu o izmirenim obavezama po osnovu odvoza smeća i potrošnje vode. Uporište za navedeno postupanje navedeno Ministarstvo nalazi u članu 36. Zakona o komunalnim djelatnostima Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik USK“, broj 4/11, 11/11, 6/12 i 13/12), kojim je propisano da se „registracija svih vozila ne može ostvariti kod Policijske uprave Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona bez prethodno izmirenih komunalnih obveza, minimalno do posljednja tri mjeseca ili sporazumom o izmirenju obaveza između davatelja i korisnika komunalnih usluga“.

Ministarstvo unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona, se dana 09.02.2017. godine, obratilo Vladi Unsko-sanskog kantona s Inicijativom za izmjenu člana 36. stavovi 3 i 4 Zakona o komunalnim djelatnostima.

Ombudsmeni su Ministarstvu unutrašnjih poslova i Vladi Unsko-sanskog kantona izdali preporuku broj P-232/17, u kojoj se ističe „da je praksa Ministarstva unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona o traženju dokaza o naplati komunalnih usluga prilikom registracije motornih vozila neopravdana te da Vlada Unsko-sanskog kantona u što kraćem roku odluči o Inicijativi Ministarstva unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona od 09.02.2017. godine uz uvažavanje iznesenog mišljenja u ovoj preporuci.

Skupština Unsko-sanskog kantona je na sjednici održanoj dana 21.07.2017. godine, donijela Zakon o izmjenama Zakona o komunalnim djelatnostima. Navedenim izmjenama brisan je član 36. Inicijativa je ocijenjena prihvaćenom.

10.2.5. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o državnim službenicima Republike Srpske i Zakona o državnoj službi u Federaciji Bosne i Hercegovine

U predmetu⁴³¹ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 09.06.2017. godine, uputili Inicijativu broj P-141/17, kojom se Vladi Republike Srpske i Vladi Federacije Bosne i Hercegovine ukazuje na potrebu izmjene i dopune Zakona o državnim službenicima („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 118/08, 117/11, 37/12) i Zakona o državnoj službi u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06, 4/12). Inicijativa se odnosi na potrebu da Vlada Republike Srpske i Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, usklade odredbe svojih zakona o državnoj službi sa Zakonom o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine, na način da se broj članova komisija za izbor povećá u korist onih koje imenuje Agencija za državnu upravu/službu u odnosu na one koji se imenuju ispred organa na koji se odnosi javni konkurs.

Aktom broj: 10.2-020-1649/17, od dana 12.07.2017. godine, Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske, u ime Vlade Republike Srpske, dostavilo je odgovor po upućenoj

⁴³⁰ Ž-BL-04-676/17;

⁴³¹ Ž-BL-05-414/17;

Inicijativi. U aktu se, između ostalog, navodi da će u sklopu projekta „Pojednostavljenje i unapređenje zapošljavanja u državnoj službi“, a koji se implementira na sve četiri nivoa vlasti unutar Bosne i Hercegovine, u aktivnostima koje se budu poduzimale prilikom donošenja izmjena i dopuna ili novog teksta Zakona o državnim službenicima, biti uzeta u razmatranje i upućena Inicijativa Ombudsmena Bosne i Hercegovine.

Federalno ministarstvo pravde svojim aktom od 06.12.2017. godine, obavještava Ombudsmene da je ministar pravde Rješenjem od 15.05.2017. godine, imenovao radnu grupu zaduženu za pripremu radnog teksta novog Zakona o javnim službenicima u Federaciji Bosne i Hercegovine, koja od tada poduzima odgovarajuće aktivnosti s ciljem njegovog donošenja, te da će se u obzir uzeti i podnesena Inicijativa Ombudsmena Bosne i Hercegovine.

10.2.6. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o državnoj službi Federacije Bosne i Hercegovine

U predmetu⁴³² Ombudsmeni su dana 28.12.2015. godine, sačinili preporuku⁴³³, kojom je Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, upućena Inicijativa za izmjenu Zakona o državnoj službi FBiH, i predloženo, da po okončanju javnog oglasa: „Rukovodilac organa državne službe uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencije, postavlja najuspješnijeg kandidata s liste uspješnih kandidata“.

Preporuka nije izvršena, odnosno nije došlo do izmjene zakonske odredbe.

Ombudsmeni u kontekstu zapošljavanja državnih službenika u Federaciji Bosne i Hercegovine, napominju da je ipak došlo do izvjesnih pomaka s obzirom na činjenicu da je tokom 2016. i 2017. godine, u kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine došlo do usvajanja Zakona o državnoj službi, tako da je u većini predviđena odredba da rukovodilac organa kao državnog službenika postavlja najuspješnijeg kandidata uz predviđene izuzetke ukoliko je potrebno poštovati nacionalni balans i spolnu strukturu, kao što je predviđeno članom 39. Zakona o državnoj službi u Kantonu Sarajevo („Službene novine KS“ broj 31/16).

10.2.7. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti Republike Srpske

U predmetu⁴³⁴ ustanovljeno je da prema postojećim zakonskim rješenjima u Republici Srpskoj i u skladu s njihovim tumačenjem koje zastupa Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, a koji proizlaze iz presude Okružnog suda u Banjoj Luci na koju se Zavod poziva (iako je isti sud donio i drugu presudu kojom je zauzet suprotan stav), javlja se nemogućnost da lica koja su radila s nepunim radnim vremenom u trajanju manjem od 6 sati dnevno, da ostvare pravo na naknadu za slučaj nezaposlenosti. Naime, prostim preračunavanjem Ombudsmeni su došli do zaključka da samo radnici koji su imali šestosatno (odnosno sedmosatno) nepuno radno vrijeme mogu ispuniti uslove propisane članom 36. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, i samim tim ostvariti pravo na naknadu, što svakako po mišljenju Ombudsmena ne predstavlja zadovoljavajuće rješenje. Imajući u vidu da su lica koja su bila angažovana s nepunim radnim vremenom bez obzira koliko ono iznosilo također uplaćivala

⁴³² Ž-SA-04-454/15;

⁴³³ Preporuka broj broj P-288/15;

⁴³⁴ Ž-BL-04-212/17 P-144/17;

doprinosu kao i činjenicu da je članom 34. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti predviđeno da se sredstva za isplatu sporne naknade osiguravaju iz doprinosa koje plaćaju lica u radnom odnosu, Ombudsmeni smatraju da bi jedino ispravno rješenje bilo da se i ovim licima isplati iznos naknade koji bi bio srazmjerni vremenu provedenom na radnom mjestu. U vezi s tim, Ombudsmeni su izdali preporuku broj P-144/17 od 09.06.2017. godine, kojom od Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske traže da „razmotri mogućnost predlaganja novog zakonskog rješenja koje bi omogućilo i licima koja su radila manje od šest sati dnevno da ostvare pravo na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti srazmjerno vremenu provedenom u radnom odnosu.

Ministarstvo je aktom od 10.07.2017. godine, obavijestilo Ombudsmene, da: „...*S obzirom da je programima rada Vlada i Narodna skupština Republike Srpske, za tekuću godinu, planirano donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, već su poduzete određene aktivnosti po preciznijem definisanju zakonskih odredbi koje utvrđuju pravo na novčanu naknadu, na način da se nedvosmisleno propiše da to pravo mogu da ostvare i lica koja su radila s nepunim radnim vremenom, u obimu koji je srazmjerni vremenu provedenom na radu*“.

Iz navedenog odgovora proizlazi da je Ministarstvo prepoznalo problem, ali do danas novo zakonsko rješenje nije doneseno.

10.2.8. Inicijativa za izmjene i dopune odgovarajuće zakonske i podzakonske regulative kojima će se osigurati mehanizam kontrole obračuna i plaćanja doprinosa za podsticanje rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja osoba s invaliditetom.

Žalitelj⁴³⁵ ukazuje na povredu odredbi Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 9/10) i diskriminaciju osoba s invaliditetom od strane poslodavaca koji ne zapošljavaju propisani broj osoba s invaliditetom, a ne uplaćuju zakonom propisani poseban doprinos za poticanje profesionalne rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja osoba s invaliditetom.

Ombudsmeni su Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnom ministarstvu finansija i Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike, izdali preporuku⁴³⁶: *da nakon obavljenih konsultacija s Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine, organizacijama i udruženjima osoba s invaliditetom i organizacijama i udruženjima poslodavaca, pristupe pripremi i usvajanju izmjena i dopuna odgovarajuće zakonske regulative (Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12, 7/13 i 71/14), Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom, Pravilnika o načinu uplate javnih prihoda budžeta i vanbudžetskih fondova na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH” broj: 35/13, 53/13, 63/13, 93/2013, 103/13, 111/14, 19/14, 46/14, 60/14, 65/14, 105/14, 20/15, 44/15, 53/15, 73/15 i 96/15), kojima će osigurati mehanizam kontrole obračuna i plaćanja posebnog doprinosa za podsticanje rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja osoba s invaliditetom.*

⁴³⁵ Ž-SA-02-1125/16;

⁴³⁶ Preporuka broj: P-128/17 od 01.06.2017. godine;

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike po izdatoj preporuci obavještava Ombudsmene da je Zakonom utvrđena obaveza uplate, ali nije utvrđen subjekt koji bi vršio kontrolu i nadzor nad naplatom doprinosa od strane pravnih lica, te u skladu sa svojom nadležnošću izricao zakonom propisane sankcije u slučaju neplaćanja propisanih naknada.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine je aktom od dana 08.11.2018. godine, obavijestio Instituciju ombudsmena da je isti spreman kada dobije Izmjene i dopune Zakona o poreznoj upravi, Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom i Pravilnik o načinu uplate javnih prihoda budžeta i vanbudžetskih fondova na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine od Vlade Federacije Bosne i Hercegovine ili bilo kojeg drugog ovlaštenog predlagача za promjenu ovih zakona, da iste stavi na dnevni red Zastupničkog doma i na taj način da doprinos da se u što kraćem vremenskom periodu u Parlamentu usvoje izmjene i dopune ovih propisa.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine u svom odgovoru od 16.11.2018. godine, ističe da prihvata odgovor Federalnog ministarstva rada i socijalne politike od 06.11.2018. godine. U istom se ističe da se jedino izmjenom Zakona o doprinosima problem može riješiti, a da bi svaki drugi mehanizam kontrole naplate posebnog doprinosa izvan Porezne uprave, koji bi se eventualno uspostavio izmjenama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom, bio nefunkcionalan i ne bi postigao željenu svrhu efikasne naplate.

10.2.9. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine

Ombudsmeni su dana 23.01.2017. godine, otvorili ex officio predmet⁴³⁷ u vezi s mogućnošću korištenja usvojiteljskog dopusta po osnovu Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 26/16, 7/05, 48/05, 60/10 i 32/13).

Naime Zakon o radu Federacije Bosne i Hercegovine, Zakon o radu Republike Srpske i Zakon o radu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, u relevantnom dijelu propisuju pravo usvojitelja djeteta na način da se primjenjuju članovi zakona koji regulišu pravo na porođajno odsustvo. Za razliku od navedenih zakona, Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine ne sadrži odredbe koje regulišu korištenje usvojiteljskog dopusta.

Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine je obavijestilo Ombudsmene da primjenom članova zakona koji regulišu uže članove domaćinstva i relevantnih zakonskih propisa entiteta o porodičnim odnosima, da po njihovom tumačenju ne postoje prepreke da usvojitelji djeteta koriste sva prava kao i roditelji djeteta. Ministarstvo pravde ističe, uzimajući u obzir značaj ove materije i potrebu jasnog definiranja pravila koja se primjenjuju na svaku konkretnu situaciju, da će se obraćanje Institucije ombudsmena tretirati kao Inicijativa za pokretanje postupka izmjene i dopune navedenog zakona.

⁴³⁷ Ž-SA-04-51/17,

XI. SARADNJA S MEDIJIMA

Saradnja Ombudsmena s medijima odvija se kontinuirano s ciljem promocije ljudskih prava, informisanja o njihovim povredama i mogućnostima zaštite.

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primjenjuje standardne procedure u odnosima s medijima, što podrazumijeva dostavljanje odgovora o aktivnostima i pitanjima iz nadležnosti Institucije, učešće predstavnika Institucije u medijima (intervjui, izjave, gostovanja u TV i radioemisijama), organizaciju pres-konferencija, objavljivanje saopćenja za javnost, predstavljanje aktivnosti Institucije kroz distribuciju promotivnih materijala, te učešće u promotivnim kampanjama i drugim promotivnim aktivnostima.

U izvještajnoj godini Institucija ombudsmena je odgovorila na 166 zahtjeva medija, što je 33 zahtjeva više u odnosu na 2017. godinu. Kao i prethodnih godina, tako i ove godine, na većinu zahtjeva medija odgovoreno je u sjedištu Institucije u Banjoj Luci i područnom uredu Sarajevo, dok su specifične zahtjeve koji su se odnosili na konkretne pokazatelje o stanju ljudskih prava na lokalnom nivou tretirali ostali područni uredi ove Institucije.

Pored navedenog, bitno je istaći da time nisu obuhvaćene izjave koje su Ombudsmeni ili njihovi pomoćnici dali prilikom učešća na skupovima u zemlji i inostranstvu, kao i informacije plasirane u formi saopćenja za javnost ili prezentovane na pres-konferencijama, što je u značajnoj mjeri doprinijelo informisanju šire javnosti o radu i aktivnostima ove Institucije u vezi s događajima i pitanjima od značaja za ostvarivanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

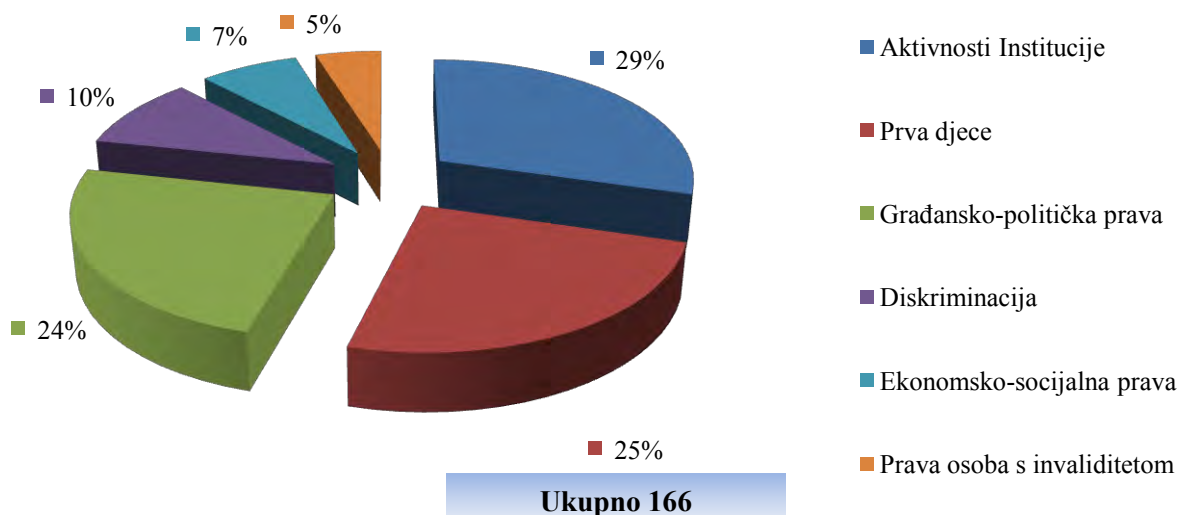
U formi saopćenja za javnost Ombudsmeni su najoštrije osudili napade na novinare, pozvali da se osobama s invaliditetom omogući odgovarajuća naknada za prevoz bez obzira na udaljenost mjesta rada od mjesta stanovanja, upozorili na moguću zloupotrebu djece u političke svrhe, ukazali na zabrinjavajući trend porasta vršnjačkog nasilja, te se dotakli drugih tema koje su razmatrane sa stanovišta zaštite i unapređenja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. Na isti način Ombudsmeni su se oglasili povodom obilježavanja Svjetskog dana Roma, Svjetskog dana izbjeglica, Međunarodnog dana ljudskih prava, Međunarodnog dana slobode medija, Međunarodne nedjelje djeteta, Međunarodnog „Coming out” dana, kao i drugih značajnih datuma iz oblasti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini u prethodnoj godini.

Ombudsmeni su, također, tokom 2018. godine organizovali pres-konferencije na kojima su prezentovani Specijalni izvještaji Institucije kao što su Specijalni izvještaj o izgledu, upotrebi i zaštiti državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini, Specijalni izvještaj o stanju prava osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini, Specijalni izvještaj o nacionalnoj i spolnoj strukturi zaposlenih u policijsko-sigurnosnim agencijama u Bosni i Hercegovini i dr.

Posebna pažnja u izvještajnoj godini posvećena je promociji uredovnih dana Institucije ombudsmena s čim u vezi je ostvaren zapažen broj gostovanja Ombudsmena u programu lokalnih radio i tv stanica, posebno kada je u pitanju područje Unsko-sanskog kantona, ali i drugih sredina u kojima Ombudsmeni realizuju ovu aktivnost.

11.1. Pregled zahtjeva medija po oblastima ljudskih prava

Posmatrano po kategorijama povreda prava, analiza pokazuje da se najveći broj zaprimljenih zahtjeva medija u 2018. godini, kao i prethodne godine, odnosio na pitanja iz opće nadležnosti Ombudsmena. Shodno tome mediji su u najvećoj mjeri pokazali interes za spoznaje do kojih su Ombudsmeni došli postupajući po žalbama građana, ali i mjera koje su poduzeli na otklanjanju utvrđenih kršenja njihovih prava (49). U ovim izjavama Ombudsmeni su se osvrnuli na pokazatelje kojima se ocjenjuje opće stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, te reagovali na događaje koji su mogli utjecati ili su utjecali na ostvarivanje ljudskih prava i sloboda.

Pregled zahtjeva medija po oblastima ljudskih prava

Kako prethodnih, tako i 2018. godine, evidentno je da značajan udio u ukupnom broju obraćanja medija zauzimaju teme iz nadležnosti Odjela za praćenje prava djece (41). U svojim izjavama za medije predstavnici Institucije su, između ostalog, govorili o vršnjačkom nasilju, fizičkom kažnjavanju djece, njihovoj zdravstvenoj zaštiti, te uspostavljanju alimentacionog fonda u Republici Srpskoj, kao i drugim faktorima koji na posredan ili neposredan način utječu na ostvarivanje prava djece, kao što su npr. konfliktni razvodi roditelja. Posebnu pažnju Ombudsmeni su u ovoj godini posvetili i analizi stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom.

U skoro identičnoj mjeri tretirana su pitanja iz oblasti građanskih i političkih prava (40). U svojim medijskim nastupima predstavnici Institucije davali su odgovore na pitanja koja se tiču slobode pristupa informacijama, funkcionisanja javne uprave, slobode izražavanja, statusnih pitanja građana, prava na pravično suđenje, pitanja iz oblasti tranzicione pravde, uključujući pitanja civilnih žrtava rata i dr. Uzimajući u obzir aktuelnu situaciju po pitanju migracija, najveći broj zahtjeva medija upravo se odnosio na ovu temu.

Kada je riječ o temama iz nadležnosti Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije (16) u fokusu medijskog interesovanja našli su se mobing, kao poseban oblik diskriminacije na radnom mjestu, zatim diskriminacija na osnovu etničke pripadnosti, na osnovu nacionalnog ili socijalnog porijekla, na osnovu društvenog položaja i spola, kao i drugi oblici diskriminacije.

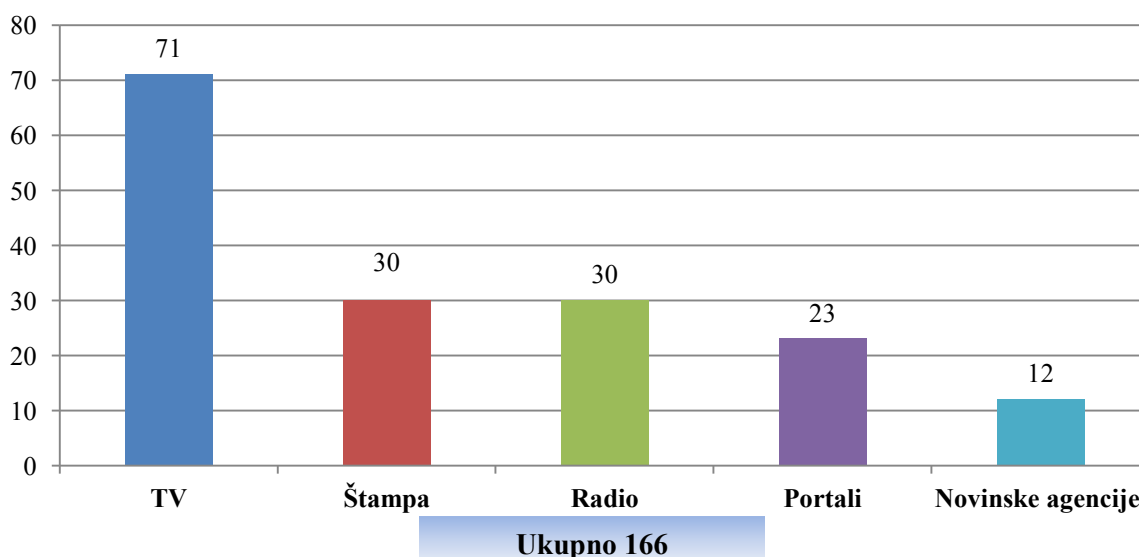
U oblasti ekonomsko-socijalnih prava građana (12) prilikom medijskih nastupa tretirane su teme iz domena zdravstvene i socijalne zaštite, kao i prava iz radnog odnosa i sl.

U izjavama koje se tiču ostvarivanja prava osoba s invaliditetom (8), predstavnici Institucije su putem medija podijelili saznanja do kojih su došli prilikom posjeta ustanovama u kojima su smještene osobe s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini, te ukazali na problem arhitektonskih barijera, zapošljavanja i ostalih problema čije rješavanje bi omogućilo unapređenje stanja prava ove kategorije stanovništva.

11.2. Pregled zahtjeva medija prema vrsti medija

Tokom 2018. godine Institucija ombudsmena je ostvarila saradnju s više od trideset medijskih kuća iz zemlje i inostranstva, uz konstantno nastojanje da se na sve upite novinara odgovori blagovremeno i sadržajno. S ciljem sistemskog, kontinuiranog, pravovremenog i tačnog informisanja javnosti, putem štampanih i elektronskih medija, o radu i aktivnostima ove Institucije u izvještajnom periodu Ombudsmeni i njihovi saradnici su gostovali u programu ili dali izjave za različite medijske kuće, kao što su, između ostalih: BHRT, RTRS, RTVFBiH, ATV, TV1, N1, televizije Elta, Alfa i Hayat, zatim Nezavisne novine: Glas Srpske, Dnevni avaz, Euroblic, Oslobođenje, kao i Radio Slobodna Evropa, Radio Otvorena Mreža i novinske agencije FENA i SRNA. U skladu sa savremenim trendovima sve je veći broj izjava za portale, kao što su Klix.ba, etrafika.net, diskriminacija.ba; bljesak.info i dr. Na lokalnom nivou značajan doprinos u informisanju o radu Ombudsmena dali su, između ostalih, RTVUSK, Bobar Radio, Zos Radio, magazin „Moja Hercegovina“ i drugi.

Posmatrano prema vrsti medija, najveći broj nastupa tokom 2018. godine ostvaren je u TV programima (71). U identičnom broju Ombudsmeni su udovoljili zahtjevima radiostanica i štampanih medija (30). U odnosu na 2017. godinu, u ovoj izvještajnoj godini značajniji udio u ukupnom broju obraćanja zauzimaju web-portali (23). Iz dijagrama je vidljivo da, posmatrajući udio u ukupnom broju izjava za medije, nije došlo do značajnijih promjena kada su u pitanju novinske agencije (12).

Pregled zahtjeva medija prema vrsti medija

Kao važnom mehanizmu za promociju i informisanje građana o radu Institucije i pitanjima od značaja za ostvarivanje njihovih prava, Ombudsmeni u kontinuitetu posebnu pažnju posvećuju sadržaju službene internet stranice Institucije: www.ombudsmen.gov.ba.

Na ovoj stranici posjetioci, između ostalog, mogu da pročitaju preporuke Ombudsmena, upoznaju se s aktuelnostima u radu Institucije, pronađu godišnje i specijalne izvještaje Ombudsmena, te preuzmu obrazac žalbe.

Tokom 2018. godine ova stranica je posjećena 38.056 puta, a ukupno je pogledano 121.395 stranica sa sadržajima. Te posjete ostvarilo je 21.148 različitih posjetilaca koji su se, u prosjeku, zadržavali dvije minute i pedeset četiri sekunde na internetskoj prezentaciji. Najviše posjeta bilo je iz Bosne i Hercegovine, slijede Srbija i Hrvatska, a značajan broj posjeta zabilježen je iz Francuske, SAD-a, Južne Afrike, Njemačke, Austrije, Indije, Crne Gore itd.

Nadalje, uspostavljeni mehanizmi saradnje s javnošću u ovoj izvještajnoj godini unapređivani su na sastancima, konferencijama te ostalim skupovima posvećenim pitanjima iz oblasti medijskih sloboda, kao i kroz svakodnevne kontakte s novinarima i saradnjom sa službenicima za informisanje u drugim agencijama i institucijama.

Istovremeno, informisanjem putem medija, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine bili su u prilici da blagovremeno reaguju na potencijalna kršenja prava građana kroz otvaranje predmeta po službenoj dužnosti s ciljem ispitivanja tačnosti navoda i poduzimanja aktivnosti u skladu s njihovim mandatom.

S druge strane, pravo građana na pravovremenu i tačnu informaciju direktno zavisi od ambijenta u kojem novinari treba da imaju adekvatne i nesmetane uslove za rad. To je moguće, prije svega, ukoliko je uređen njihov status u društvu, te im zagarantovano uživanje osnovnih prava i sloboda, uključujući i pravo na bezbjednost i dostojanstvo. Nasilje, uznemiravanje i zastrašivanje novinara predstavljaju napad na samu demokratiju. Oni dovode do gušenja slobode medija i slobode izražavanja, lišavajući građane slobode da donose odluke na osnovu pravovremenih i tačnih informacija. U tom kontekstu, Ombudsmeni najoštrije osuđuju napade i nedolična, odnosno neprimjerena ponašanja prema novinarima i svim radnicima u medijima koji su se desili u Bosni i Hercegovini. Ombudsmeni u vezi s tim pozivaju nadležne institucije da uvažavaju njihove preporuke date u „Specijalnom izvještaju o položaju i slučajevima prijetnji novinarima u Bosni i Hercegovini“, te u skladu sa svojim mandatom, potvrđuju spremnost i obavezu da novinarima pomognu u ostvarivanju njihovih osnovnih prava i važne društvene funkcije.

Uzimajući u obzir sve navedeno, Ombudsmeni svakako ostaju posvećeni daljem razvijanju profesionalnih odnosa s novinarima i ostalim zaposlenim u medijima u Bosni i Hercegovini kao značajnim saveznicima u ostvarenju njihovog mandata, posebno uzimajući u obzir utjecaj medija na formiranje javnog mnijenja, te njihov doprinos u promociji ljudskih prava.

XII. SARADNJA S TIJELIMA I INSTITUCIJAMA, NVO I CIVILNIM SEKTOROM

12.1. Saradnja s tijelima i institucijama u Bosni i Hercegovini

U 2018. godini Ombudsmeni Bosne i Hercegovine i osoblje Institucije slijedeći programe aktivnosti utvrđene Strategijom djelovanja Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za period od 2016.-2021. godine, značajnu pažnju posvetili su nastavku i dodatnom jačanju saradnje s institucijama vlasti u Bosni i Hercegovini, te s predstavnicima nevladinih organizacija, s ciljem unapređenja stepena ostvarivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda u Bosni i Hercegovini.

Ombudsmeni u najvećoj mjeri postupaju po individualnim žalbama građana, te je s tim u vezi održan niz sastanaka, posjeta lokalnim zajednicama, i to Općina Bihać⁴³⁸, Opština Ključ⁴³⁹, Općina Stolac, Općina Čapljina⁴⁴⁰, Opština Sokolac⁴⁴¹, Opština Brod⁴⁴², Općina Čitluk⁴⁴³, Općina Olovo⁴⁴⁴, Općina Orašje⁴⁴⁵, Općina Visoko⁴⁴⁶ a koji su se odnosili na saradnju Ombudsmena i organa lokalne samouprave pri rješavanju individualnih predmeta, aktuelnim problemima u spomenutim općinama.

Također, obavljene su posjete Psihijatrijskoj bolnici Jagomir⁴⁴⁷ i Kantonalnoj bolnici u Bihaću. Ombudsmeni⁴⁴⁸ su se sastali i s muftijom banjalučkim i banjalučkim biskupom kojom prilikom su razmijenjene informacije o ostvarivanju prava građana koji žive na teritoriji Republike Srpske.

Ombudsmeni su upoznati da se značajan broj građana islamske i katoličke vjeroispovijesti obraćaju banjalučkom muftijstvu i banjalučkoj biskupiji sa zahtjevima za ostvarivanje svojih

⁴³⁸ Ombudsmenka BiH dr. Jasminka Džumhur se dana 23. maja 2018. godine sastala s gradonačelnikom Bihaća i razgovarala o problemima vezanim za migrantsku krizu, te izazovima s kojima se suočava Grad Bihać, ali i cijeli Unsko-sanski kanton.

⁴³⁹ Ombudsmeni BiH dr. Jasminka Džumhur i prof.dr. Ljubinko Mitrović sa svojim pomoćnicima posjetili su Općinu Ključ kojom prilikom su se sastali sa šefom Službe za prostorno uređenje, stambeno-komunalne i imovinsko-pravne poslove i savjetnikom načelnika.

⁴⁴⁰ Dana 30.05.2018. godine savjetnica Ombudsmena u područnom uredu u Mostaru prisustvovala je sastanku na kojem su prisutni bili predstavnici terenskog ureda Misije OSCE-a i načelnik Općine Čapljina, razgovarano je o mjerama koje načelnik treba poduzeti u vezi s rješavanjem stambenog pitanja Roma na području Općine i o aktuelnim problemima povratničke populacije.

⁴⁴¹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović sastao se dana 26.06.2018. godine s načelnikom Opštine Sokolac. Tema sastanka bila su pitanja od značaja za ostvarivanje i zaštitu prava i sloboda na području ove Opštine, ali i saradnja opštinskih vlasti s Ombudsmenima BiH.

⁴⁴² Ombudsmen prof.dr. Ljubinko Mitrović sa saradnicom dana 05.10.2018. godine posjetio je Opštinu Brod i održao sastanak sa šeficom kabineta načelnika. Razgovarano je o individualnoj žalbi registrovanoj u Instituciji ombudsmena, ali i generalno o postupanju opštinskih organa u pogledu ostvarivanja imovinskih prava građana i ostalim pitanjima od značaja za predmetnu Opštinu.

⁴⁴³ Ombudsmen Nives Jukić dana 10.10.2018. godine sa saradnicom posjetila je Općinu Čitluk i održala sastanak s načelnikom Općine. Imenovana je na sastanku prisutne upoznala o mandatu i nadležnostima Institucije ombudsmena, a posebna pažnja posvećena je funkcionisanju pravosuđa u spomenutoj Općini, stopi zaposlenosti, pitanjima iz oblasti socijalne zaštite, i unapređenju saradnje između Institucije ombudsmena s ciljem rješavanja individualnih žalbi.

⁴⁴⁴ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana, 15.09.2018. godine.

⁴⁴⁵ Ombudsmeni BiH Nives Jukić, dr. Jasminka Džumhur i prof.dr. Ljubinko Mitrović posjetili Općinu Orašje i održali sastanak s općinskim načelnikom i predsjednikom Općinskog vijeća Općine Orašje. Istom prilikom su posjetili Kazneno-popravni zavod u Orašju i Ministarstvo unutrašnjih poslova Posavskog kantona.

⁴⁴⁶ Ombudsmenka BiH, dr. Jasminka Džumhur sa saradnicom se sastala sa sekretarkom Općinskog vijeća Općine Visoko. Tema sastanka je bila implementacija Zakona o slobodi pristupa informacijama, posebno u segmentu sprovođenja testa javnog interesa.

⁴⁴⁷ Ombudsmen Nives Jukić sastala se dana 22.06.2018. godine sa direktorom Psihijatrijske bolnice Jagomir i saradnicima, kojom prilikom je razgovarano o konkretnoj žalbi registrovanoj u Instituciji ombudsmena.

⁴⁴⁸ Ombudsmeni Nives Jukić i dr. Jasminka Džumhur dana 25.01.2018. godine.

prava vezano za zaposlenje i privredna i socijalna prava. Na sastanku je zaključeno je da postoji prostor i potreba za jačanjem saradnje sa svim vjerskim zajednicama uz uključivanje Međureligijskog vijeća u Bosni i Hercegovini.

Tokom 2018. godine Ombudsmeni su posjetili Kazneno-popravni zavod Sarajevo⁴⁴⁹, Kazneno-popravni zavod Trebinje⁴⁵⁰, Kazneno-popravni zavod Banja Luka⁴⁵¹, Kazneno-popravni zavod u Foči⁴⁵², Kazneno-popravni zavod u Zenici⁴⁵³, Kazneno-popravni zavod u Tuzli⁴⁵⁴, Kazneno-popravni zavod u Sarajevu⁴⁵⁵ kojom prilikom su obavljani razgovori s direktorima spomenutih ustanova, a posebna pažnja posvećena je mjerama koje se trebaju poduzeti shodno nalazima i preporukama Ombudsmena donesenim po individualnim žalbama.

Uz podršku UNICEF-a u Bosni i Hercegovini, a shodno dokumentu “Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini” obavljene su posjete Odgojno-popravnom domu za maloljetnike u Orašju⁴⁵⁶, Javnoj ustanovi Odgojni centar Tuzlanskog kantona u Tuzli⁴⁵⁷, Maloljetnički zatvor u okviru Kazneno-popravnog zavoda Istočno Sarajevo⁴⁵⁸ koje su za cilj imale utvrđivanje stepena realizacije preporuka Ombudsmena datih u naprijed navedenom dokumentu.

Ombudsmeni su ostvarili saradnju i održali nekoliko sastanaka s direktorima entitetskih Centara za edukaciju sudija i tužilaca, kojom prilikom je razgovarano o temama koje će eventualno biti uvrštene u Programe stručnog usavršavanja i početne obuke za 2019. godinu⁴⁵⁹ i izazovima s kojima se susreće Institucija ombudsmena u zaštiti i promociji ljudskih prava, kao i primjeni Zakona o zabrani diskriminacije, odnosno postupanje sudija u prekršajnim postupcima pokrenutim od strane Ombudsmena za ljudska prava BiH zbog nepoštovanja preporuka Ombudsmena u predmetima diskriminacije⁴⁶⁰.

Održana su i dva sastanka s Ombudsmenima za djecu Republike Srpske, ministricom za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju u Vladi Republike Srpske⁴⁶¹, predsjednicom Notarske komore Republike Srpske, predsjednikom Skupštine Grada Banja Luka⁴⁶² i generalnim sekretarom Narodne skupštine Republike Srpske⁴⁶³.

⁴⁴⁹ Dana 06.06.2018. godine ombudsmen dr. Jasminka Džumhur; dana 26.06.2018. godine prof. dr Ljubinko Mitrović;

⁴⁵⁰ Ombudsmen prof.dr. Ljubinko Mitrović posjetio je u utorak, 11. septembra 2018. godine Kazneno-popravni zavod Trebinje, gdje je razgovarao sa direktorom KPZ-a;

⁴⁵¹ Ombudsmen prof.dr. Ljubinko Mitrović predvodio je delegaciju Institucije ombudsmena Bosne i Hercegovine, koja je zajedno s eksperticama za Nacionalni Preventivni mehanizam iz Institucije ombudsmena Republike Bugarske posjetila Kazneno-popravni zavod Banja Luka u srijedu, 25. aprila 2018. godine.

⁴⁵² Dana 04.11.2018. godine dr. Jasminka Džumhur sa saradnicima.

⁴⁵³ Dana 23.11.2018. godine dr. Jasminka Džumhur sa saradnicima.

⁴⁵⁴ Dana 26.09.2018. godine dr. Jasminka Džumhur sa saradnicima.

⁴⁵⁵ Dana 14.12..2018. godine dr. Jasminka Džumhur sa saradnicima.

⁴⁵⁶ Dana 20.06.2018. godine prof.dr. Ljubinko Mitrović sa saradnicima.

⁴⁵⁷ Dana 21.06.2018. godine prof.dr. Ljubinko Mitrović sa saradnicima.

⁴⁵⁸ Dana 29.06.2018. godine prof. dr Ljubinko Mitrović.

⁴⁵⁹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović održao predavanje u Centru za edukaciju sudija i tužilaca Republike Srpske dana 09.02.2018. godine; Ombudsmen prof.dr. Ljubinko Mitrović održao sastanak predavanje u Centru za edukaciju sudija i tužilaca Federacije BiH dana 31.05.2018. godine; Ombudsmen prof.dr. Ljubinko Mitrović održao sastanak s direktorom Centra za edukaciju sudija i tužilaca Republike Srpske dana 09.10.2018. godine; Ombudsmen dr. Jasminka Džumhur održala sastanak s direktorom Centra za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine.

⁴⁶⁰ Ombudsmen dr. Jasminka Džumhur dana 11.12.2018. godine održala prezentaciju u Centru za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine.

⁴⁶¹ Dana 12.01.2018. godine prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁴⁶² Dana 17.01.2018. godine prof. dr Ljubinko Mitrović.

⁴⁶³ Dana 16.01.2018. godine ombudsmen prof. dr Ljubinko Mitrović.

Ombudsmeni su dana 13.3.2018. godine održali sastanak s članom Predsjedništva BiH Draganom Čovićem⁴⁶⁴.

Shodno Sporazumu o saradnji između Ombudsmena i javnih i privatnih univerziteta u Bosni i Hercegovini koji je potpisan s ciljem uspostavljanja i razvijanja međusobne saradnje kroz promociju razvoja najvišeg nivoa kvaliteta nastave i prakse u visokom obrazovanju, uz razvijanje zajedničkih okvira saradnje u svim oblastima obrazovne i istraživačke djelatnosti, u 2018. godini nastavljene su aktivnosti na provedbi predmetnog sporazuma, tako su studenti Fakulteta pravnih nauka Sveučilišta "Vitez" posjetili područni ured u Sarajevu. Svrha posjete bilo je upoznavanje studenata s mandatom Institucije ombudsmena, i razgovor o međunarodnim instrumentima koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini⁴⁶⁵. Po pozivu dekana Fakulteta pravnih nauka Univerziteta za poslovne studije u Banjoj Luci održano je predavanje na temu "Uloga i značaj Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH u našem društvu", u okviru Klinike za ljudska prava⁴⁶⁶. Po pozivu rektora Univerziteta u Zenici i dekana Pravnog fakulteta u Zenici, učestvovalo je na obilježavanju 10 godina časopisa „Anali Pravnog fakulteta u Zenici“, te aktivnostima Jean Monnet sa studentima doktorskog i dodiplomskog studija⁴⁶⁷. Prilikom posjete Poljoprivredno-prehrambenom fakultetu Univerziteta u Sarajevu razgovaralo se o problemima u visokom obrazovanju vezanim za integrisanje univerziteta, slobodu pristupa informacijama, zabranu diskriminacije, kao i zaštitu čovjekove okoline, prije svega osiguranja pristupa pitkoj vodi, svježem vazduhu i zdravom tlu.⁴⁶⁸

Ombudsmeni su bili izlagači⁴⁶⁹ na Petnaestom međunarodnom savjetovanju pravnika "Oktobarski pravnički dani" na temu „Uloga policije u oduzimanju imovine koja je proistekla izvršenjem krivičnog djela u Republici Srpskoj“, u organizaciji Udruženja pravnika Republike Srpske i Pravnog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci, a na poziv dekana Pravnog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci prisustvovalo je obilježavanju 43. godine postojanja i rada Pravnog fakulteta u Banjoj Luci⁴⁷⁰. Na Pravnom fakultetu Univerziteta u Zenici održano je predavanje⁴⁷¹ na temu "Maloljetnici u sukobu sa zakonom - izvršenje sankcija i mjera". Održano⁴⁷² je predavanje na Međunarodnom univerzitetu u Sarajevu o Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, s posebnim akcentom na prava manjina, predavanje⁴⁷³ za studente Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu na temu „Uloga Ombudsmena u zaštiti i promociji ljudskih prava“. Predavanje u okviru promotivnih aktivnosti na temu: „Uloga Ombudsmena u zaštiti i promociji ljudskih prava u Bosni i Hercegovini kao postkonfliktnoj državi“ je održano u okviru aktivnosti Humanity in action BiH summer fellowship program⁴⁷⁴.

⁴⁶⁴ Ombudsmeni Nives Jukić i prof. dr Ljubinko Mitrović;

⁴⁶⁵ Studente je na dan 30.03.2018. godine primila ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁴⁶⁶ Predavanje održao prof.dr. Ljubinko Mitrović dana 21.03.2018. godine.

⁴⁶⁷ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur je 28.05.2018. godine učestvovala na ovom skupu i prezentovala ulogu i djelovanje Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

⁴⁶⁸ Dana 19.10.2018. godine, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur.

⁴⁶⁹ Dana 12.10.2018. godine ombudsmen prof. dr Ljubinko Mitrović.

⁴⁷⁰ Dana 06.02.2018. godine ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁴⁷¹ Predavanje održao prof.dr. Ljubinko Mitrović dana 27.11.2018. godine.

⁴⁷² Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur na dan 14.12.2018. godine.

⁴⁷³ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur na dan 21.12.2018. godine.

⁴⁷⁴ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, na dan 13.06.2018. godine.

Ombudsmeni BiH u 2018. godini, u skladu s Platformom o saradnji s NVO nastavili saradnju u prioritetnim oblastima s predstavnicima nevladinog sektora, kroz zajedničke aktivnosti sa organizacijama civilnog društva, učešće u konferencijama i okruglim stolovima u organizaciji civilnog društva. Tako je s ciljem unapređenja položaja LGBTI populacije u Bosni i Hercegovini nastavljena saradnja sa Sarajevskim otvorenim centrom, te je održan niz sastanaka s predstavnicima spomenute organizacije⁴⁷⁵.

Institucija ombudsmena aktivno je participirala i na Okruglom stolu “Zabrana tjelesnog kažnjavanja – obaveza, a ne potreba”⁴⁷⁶ u organizaciji Biroa za ljudska prava Tuzla, na kojem su učestvovali i predstavnici organa vlasti, centara za socijalni rad, tužilaštava, službi za mentalno zdravlje, a vezano za obaveze Bosne i Hercegovine iz člana 19. Konvencije o pravima djeteta s ciljem aktivnog rješavanja problema fizičkog kažnjavanja djece što zahtijeva jasne i precizne zakonske reforme, mjere zaštite i prevencije i edukativne mjere kako bi se društvo udaljilo od prihvatanja nasilnog i ponižavajućeg kažnjavanja djece.

Odjel za ostvarivanje prava djece prisustvovao je prezentaciji nalaza evaluacije projekta “The Child Protection Hub” za Jugoistočnu Evropu s fokusom na Bosnu i Hercegovinu pokrenutog 2015. godine od strane Save The Childrena i organizacije Terres des homes iz Švicarske s ciljem umrežavanja i poslovne saradnje zemalja Jugoistočne Evrope u zaštiti prava djece.

Predstavnici Institucije ombudsmena aktivno su učestvovali i u dvodnevnoj radionici “Sigurnost novinara u BiH: primjena EU, CoE, i UN standarda o sigurnosti i zaštiti novinara u BiH kroz efikasne istrage napada i pravosudne postupke” održanog u Mostaru 23. i 24.02.2018. godine u organizaciji Vijeća Evrope i Udruženja novinara BiH kojom prilikom je održana prezentacija rada Institucije ombudsmena s ciljem zaštite novinara, zatim na Konferenciji “Media Circle” – odgovor građana na klijentelizam u medijima u Jugoistočnoj Evropi⁴⁷⁷ u organizaciji Udruženja novinara BiH. Na Konferenciji na temu “Položaj i zaštita novinarki u bosanskohercegovačkim medijima”, koja se 15. i 16. maja 2018. godine održala u Sarajevu u organizaciji Udruženje/Udruga BH novinari u saradnji s Misijom OSCE-a u BiH i organizacijom Civil rights defenders predstavljena su iskustva Institucije ombudsmena vezana za položaj novinarki⁴⁷⁸.

Prisustvovano je prezentaciji Nacionalnog izvještaja za Bosnu i Hercegovinu o medijskim slobodama i sigurnosti novinara⁴⁷⁹, Konferenciji i predstavljanju izvještaja “Regulisanje tržišta oglašavanja”⁴⁸⁰ u sklopu projekta “Mediji i javni ugled”; predstavljanju izvještaja “Indikatori nivoa medijskih sloboda i sigurnosti novinara – BiH”⁴⁸¹.

Ombudsmeni su učestvovali i na 24. izdanju Sarajevo film festivala, u okviru programa Dan ljudskih prava tematskog naziva: „Uzlet nacionalizma u Evropi – test evropske humanitarnosti u evropskih vrijednosti?”⁴⁸²

⁴⁷⁵ Dana 25.01.2018. godine održan sastanak ombudsmena Nives Jukić, dr. Jasminke Džumhur i prof. dr. Ljubinka Mitrovića sa predstavnicima Sarajevskog otvorenog centra vezano za aktivnosti na uspostavljanu zakonske regulative istospolnih zajednica i prava transrodnih osoba. Predstavnici Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije održali su sastanak s SOC-em dana 11.07.2018. godine.

⁴⁷⁶ Održanog dana 26.03.2018. godine u Sarajevu.

⁴⁷⁷ Održanoj dana 22.23.2018. godine.

⁴⁷⁸ Dana 15.05.2018. godine, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur se obratila skupu.

⁴⁷⁹ Održanom u Banjoj Luci dana 30.03.018. godine.

⁴⁸⁰ Održanog dana 21.06.2018. godine u Sarajevu.

⁴⁸¹ Održan dana 20.12.2018. godine u Sarajevu.

⁴⁸² Dana 13.08.2018. godine ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur je bila jedna od panelistica na ovom skupu.

Ombudsmeni⁴⁸³ su uzeli učešće na naučno-stručnim konferencijama u organizaciji Centra za lobiranje iz Banje Luke i to:

- dana 07.07.2018. na temu “Bezbjednost u Bosni i Hercegovini: Da li su građani bezbjedni”, te je tom prilikom izložen i referat pod nazivom “Pravni i praktični izazovi u kažnjavanju stranih terorističkih boraca (Foreign Terrorist Fighters) u Bosni i Hercegovini⁴⁸⁴, a na kojoj konferenciji su također učestvovali i brojni profesori s Univerziteta u Banjoj Luci, Sarajevu i Istočnom Sarajevu te eksperti iz oblasti bezbjednosti;
- dana 25.08.2018. godine na temu “Vojna neutralnost ili NATO, prednosti i nedostaci” s usmenim izlaganjem na temu “Pravni aspekti mogućnosti priključenja Bosne i Hercegovine NATO Savezu” s posebnim fokusom na benefite svakog građanina u Bosni i Hercegovini koje može imati priključenjem Bosne i Hercegovine NATO Savezu ili u slučaju vojne neutralnosti Bosne i Hercegovine.

Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije učestvovao je dana 23.02.2018. godine u Banjoj Luci na Okruglom stolu “Zaštita žena od spolne/rodne diskriminacije – od zakona do stvarne ravnopravnosti”; Analiza prijavljenih slučajeva spolne/rodne diskriminacije s prezentacijom rada Institucije vezano za Zakon o zabrani diskriminacije u BiH, i položaj žena žrtava višestruke diskriminacije, žena na selu, Romkinja i žena čija su radna prava ugrožena jer su ostale u drugom stanju, te na Konferenciji⁴⁸⁵ “Uvođenje instituta Osoba od povjerenja u sistem zaštite žrtava nasilja - razmjena dobrih praksi sa zemljama regiona” u organizaciji Centra ženskih prava Zenica i Fondacije Udružene žene Banja Luka, s ciljem otvaranja dijaloga o mehanizmima unapređenja pomoći i zaštite ženama koje su preživjele nasilje kroz uvođenje institucija osobe od povjerenja u zakonodavstvo Bosne i Hercegovine.

Ombudsmeni⁴⁸⁶ su održali i sastanak sa osnivateljicom udruženja “Dajte nam šansu” povodom obilježavanja “Dječije nedjelje” s kojim udruženjem imaju dugogodišnju uspješnu saradnju, a razgovarano je o slučajevima povrede ljudskih prava korisnika usluga predmetnog udruženja.

Sudjelovano je i na Okruglom stolu pod nazivom “Djeca u pokretu, djeca bez pratnje – Reaguj i spriječi trgovinu djecom”⁴⁸⁷ u organizaciji Fondacije Udružene žene Banja Luka u saradnji sa mrežom “RING” s ciljem obilježavanja 18. oktobra – Evropskog dana borbe protiv trgovine ljudima.

Prisustvovano je i Okruglom stolu za predstavnike romskog nevladinog sektora iz oblasti registracije građana, koji je organizovalo udruženje Vaša prava BiH i UNHCR⁴⁸⁸, a kojom prilikom su učesnici razmijenili iskustva i dobre prakse iz oblasti registracije Roma, te sagledavanje trenutnog stanja s ciljem unapređenja postupka registracije Roma u matične knjige, a razgovarano je i o mandatu i radu UNHCR-a koji se odnosi na apatridiju, te Okruglom stolu o besplatnoj pravnoj pomoći u Kantonu Sarajevo⁴⁸⁹ održanom u organizaciji Udruženja vaša prava BiH, UNHCR-a i Zavoda za besplatnu pravnu pomoć Kantona Sarajevo.

⁴⁸³ Prof. dr Ljubinko Mitrović.

⁴⁸⁴ Prof. dr. Ljubinko Mitrović i dr. Gojko Pavlović;

⁴⁸⁵ Održanoj dana 25.10.2018. godine u Sarajevu;

⁴⁸⁶ Ombudsmen Nives Jukić, dana 03.10.2018. godine;

⁴⁸⁷ Održanom dana 18.10.2018. godine u Banjoj Luci;

⁴⁸⁸ Održan dana 16.10.2018. godine u Sarajevu;

⁴⁸⁹ Održanom dana 24.10.2018. godine u Sarajevu;

Po pozivu Saveza paraplegičara Ombudsmeni⁴⁹⁰ su učestvovali i na konferenciji *“Promovisanje prava i podizanja svijesti o pitanjima osoba s invaliditetom s predavanjem na temu “Diskriminacija osoba s invaliditetom: Uskraćeno pravo na jednake mogućnosti”* i prezentacijom rada Ombudsmena na pravima osoba s invaliditetom s posebnim osvrtom na položaj paraplegičara i oboljelih od dječije paralize.

Po pozivu Unije paraplegičara i oboljelih od dječije paralize sudjelovano je na Konferenciji⁴⁹¹ *“Promovisanje prava i podizanje svijesti o pitanjima osoba/lica s invaliditetom u BiH”* s izlaganjem na temu Uloga Institucije u predmetima diskriminacije. Također, predstavnici Institucije ombudsmena sudjelovali su na sedmom sastanku⁴⁹² organizovanom od strane Saveza organizacija civilnog društva (SUMERO) na temu Platforma za deinstitucionalizaciju, a događaj je organizovan u okviru projekta „Podrška inkluziji za osobe s invaliditetom“.

12.2. Saradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci komitetima

Institucija ombudsmena kao mehanizam zaštite ljudskih prava 24.11.2017. godine od strane Potkomiteta za akreditacije Globalne alijanse neovisnih institucija za ljudska prava reakreditovana je u status “A”.

Otvorenost rada Institucije ombudsmena i spremnost na saradnju sa svim tijelima koja mogu doprinijeti unapređenju i zaštiti ljudskih prava kontinuirano zahtijeva od Ombudsmena BiH da unapređuju saradnju s nizom međunarodnih organizacija koji djeluju u Bosni i Hercegovini, ali i izvan njezinih granica.

Najznačajniju saradnju, zasnovanu na partnerskim odnosima Ombudsmeni BiH već niz godina ostvaruju s Misijom OSCE-a, a s ciljem jačanja kapaciteta i uloge Institucije ombudsmena u bosanskohercegovačkom društvu⁴⁹³.

Značajna je saradnja ostvarena s Uredom Vijeća Evrope u Bosni i Hercegovini u okviru realizacije projekta „Jačanje kapaciteta Institucije ombudsmena za ljudska prava za borbu protiv diskriminacije“ koja je dio zajedničkog programa saradnje Evropske Unije i Vijeća Evrope „Horizontalni instrument podrške Zapadnom Balkanu i Turskoj“, finansiranog od strane Evropske unije i Vijeća Evrope. Tako su u Sarajevu u dane 15. i 16.02.2018. godine Ombudsmeni BiH uz podršku Delegacije Evropske unije, Ureda Vijeća Evrope i Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini, održali regionalna konferenciju pod nazivom: „Razmjena najboljih iskustava u rješavanju kršenja ljudskih prava s posebnim fokusom na borbu protiv diskriminacije“. Glavni cilj dvodnevne konferencije odnosio se na razmjenu najboljih praksi između nacionalnih institucija za ljudska prava iz cijelog regiona, te jačanje saradnje ovih institucija u prevenciji i borbi protiv kršenja ljudskih prava. U toku konferencije kroz panel diskusije dat je osvrt akademske zajednice i pravosuđa na ulogu nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava u sudskim i upravnim postupcima, te pozicija nevladinog sektora o ulozi nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava u sudskim i upravnim postupcima. Na konferenciji su sudjelovali ombudsmeni i predstavnici institucija za zaštitu ljudskih prava iz

⁴⁹⁰ Ombudsmen Nives Jukić, Konferencija održana u Sarajevu dana 13.12.2018. godine;

⁴⁹¹ Održana dana 22.12.2017. godine.

⁴⁹² Održan dana 06.09.2018. godine u Sarajevu.

⁴⁹³ Ombudsmen prof. dr Ljubinko Mitrović održao je dana 5.2.2018. godine sastanak s ambasadorom OSCE, a 23.4.2018. godine prisustvovao je svečanom prijemu povodom useljenja u nove prostorije OSCE-a u Banjoj Luci. Pored toga održao je sastanke s predstavnicima OSCE-a i 20.3.2018. godine, 24.4.2018. godine, 14.9.2018. godine, 2.11.2018. godine i 5.11.2018. godine.

Crne Gore, Hrvatske, Kosova^{494*}, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Slovenije, Srbije, Turske, Bosne i Hercegovine, kao i predstavnici pravosuđa, akademske zajednice i organizacija civilnog društva.

U 2018. godini Ombudsmeni su značajan doprinos dali TAIEX⁴⁹⁵ ekspertnim misijama koje su organizovane u Bosni i Hercegovini uz podršku Direkcije za evropske integracije Bosne i Hercegovine, a s ciljem ocjene stanja u određenim oblastima koje su bile obuhvaćene upitnikom za pridruživanje EU. Tako su predstavnici Institucije ombudsmena dali svoj doprinos sljedećim misijama:

- TAIEX misija stručne procjene Evropske komisije o pravima žena i jednakopravnosti spolova i antidiskriminaciji, održanoj od 18.-23.03.2018. godine⁴⁹⁶;
- TAIEX stručne procjene Evropske komisije o slobodi okupljanja, održanoj od 21. do 25.05.2018. godine⁴⁹⁷;
- TAIEX misiji za reviziju u sistemu zatvora i sprečavanje zlostavljanja u Bosni i Hercegovini, 24.-28.9.2018. godine⁴⁹⁸.

Ombudsmeni i osoblje Institucije ombudsmena dana 29. i 30.11.2018. godine učestvovali su na dvodnevnoj regionalnoj konferenciji posvećenoj ulozi nacionalnih institucija za ljudska prava (NILJP) na Zapadnom Balkanu u zagovaranju ljudskih prava i zabrane diskriminacije, koja je organizovana u saradnji s Vijećem Evrope u sklopu projekta „Jačanje kapaciteta Institucije ombudsmena za ljudska prava za borbu protiv diskriminacije“. Osim naprijed navedenog, kao dio projektnih aktivnosti organizovan je niz studijskih posjeta osoblja Institucije ombudsmena:

- Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore od 14. do 20.10.2018. godine;
- Ombudsmenu FJR Makedonije od 04. do 10.11.2018. godine;
- Pučkoj pravobraniteljici Republike Hrvatske od 11. do 17.11.2018. godine;
- Ombudsmenu Albanije od 18. do 24.11.2018. godine i
- Zaštitniku građana Republike Srbije od 16. do 22.12.2018. godine.

U 2018. godini nastavljene su projektne aktivnosti jačanja kapaciteta Institucije ombudsmena Bosne i Hercegovine s ciljem implementacije mandata Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini, koji se realizuje uz podršku Ambasade Republike Bugarske, u okviru kojeg su

⁴⁹⁴ Ovaj naziv ne dovodi u pitanje status Kosova i u skladu je s Rezolucijom 1244 Vijeća sigurnost/Savjeta bezbjednosti UN i Odlukom ICC-a o kosovskoj Deklaraciji o neovisnosti.

⁴⁹⁵ TAIEX (*Technical Assistance and Information Exchange*) predstavlja instrument Evropske komisije za tehničku podršku i razmjenu informacija, odnosno za pružanje kratkoročne tehničke pomoći novim državama članicama te zemljama u procesu pristupanja Evropskoj uniji u oblastima preuzimanja zakonodavstva Evropske unije i njegovog provođenja u domaći pravni sistem.

⁴⁹⁶ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur i saradnici. Misija stručne procjene se održava u kontekstu pripreme Mišljenja Evropske komisije o Zahtjevu za članstvo Bosne i Hercegovine u EU. Cilj misije je pružiti Evropskoj komisiji procjenu o pravima žena i jednakopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini. Ishod ove ekspertske misije je izvještaj s jasnim preporukama za vlasti, uključujući konkretne akcije i rezultate.

⁴⁹⁷ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur i saradnici. Misija stručne procjene se održava u kontekstu pripreme Mišljenja Evropske komisije o Zahtjevu za članstvo Bosne i Hercegovine u EU. Cilj misije je pružiti Evropskoj komisiji procjenu o tome gdje se Bosna i Hercegovina nalazi u smislu slobode okupljanja. Fokus je na zakonodavstvu i politikama. Ishod ove ekspertske misije je izvještaj sa jasnim preporukama za vlasti, uključujući konkretne akcije i rezultate.

⁴⁹⁸ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur i saradnici. Misija stručne procjene se održava u kontekstu pripreme Mišljenja Evropske komisije o Zahtjevu za članstvo Bosne i Hercegovine u EU. Cilj misije je pružiti Evropskoj komisiji procjenu o tome gdje se Bosna i Hercegovina nalazi u smislu efikasnog vođenja zatvorskog sistema i osiguranja prevencije mučenja i zlostavljanja u okruženju za pritvor. Fokus je na zakonodavstvu i politikama, kao i na primjeni mjera i uslova. Ishod ove ekspertske misije je izvještaj sa jasnim preporukama za vlasti, uključujući konkretne akcije i rezultate.

poduzete aktivnosti treniranja osoblja Institucije ombudsmena⁴⁹⁹. Naime, u Bosni i Hercegovini još uvijek nije uspostavljen Preventivni mehanizam, međutim kroz Projekat jačanja kapaciteta Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine s ciljem implementacije mandata Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini, kontinuirano se stvaraju stvoreni preduslovi da Institucija ombudsmena preuzme ulogu ovog mehanizma.

Institucija ombudsmena član je niza međunarodnih mreža nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava, te su u 2018. godini realizovane sljedeće aktivnosti, odnosno prisustva sastancima i skupovima:

1. Sastanak s konsultanticom Evropske unije, Sarajevo 29.01.2018. godine;
2. Sastanak s predstavnicima Vijeća Evrope 30.01.2018. godine, Sarajevo;
3. Sastanak Evropske mreže i Generalne skupštine GANHRI-ja za 2018. godinu u Švicarskoj, na dane 20.-22.02.2018. godine;
4. Godišnji regionalni forum o vladavini prava za Jugoistočnu Evropu i Peti regionalni forum o vladavini prava, FJR Makedonija, 15.-18.03.2018. godine;
5. EQUINET konferencija "Siromaštvo i diskriminacija: dvije strane istog novčića", Republika Irska, 22.03.2018. godine;
6. Simpozij: 15 godina organa za ravnopravnost – 27 godina Ombudsmena za ravnopravnost Austrije, Beč 18.-19.04.2018. godine;
7. Trening za nadzor prisilnog povratka, Republika Srbija, Beograd 09.-13.04.2018. godine;
8. Godišnji seminar Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije, Francuska, Strasbourg 24.05.2018. godine;
9. Učešće na Konferenciji Mreže nacionalnih mehanizama za prevenciju torture zemalja Jugoistočne Evrope, Crna Gora, Podgorica, 29.-30.05.2018. godine;
10. Konferencija EQUINET-a pod nazivom Investiranje u ravnopravnost, Bruxelles 31.05 i 01.06.2018. godine;
11. Obilježavanje 20. godišnjice Ombudsmena Makedonije i Konferencija "Ombudsmen kao zaštitnik socijalnih, kulturnih i ekoloških prava", FJR Makedonija 29.05. i 01.06.2018. godine;
12. Akademija nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava, Helsinki, Finska, 04.-08.06.2018. godine;
13. Druga međunarodna konferencija Zaštita ljudskih prava "Od nezakonitosti do zakonitosti", Republika Srbija, Novi Sad, 29.-30.10.2018. godine;
14. 3. međunarodna konferencija nacionalnih institucija za ljudska prava na temu: "Širenje građanskog prostora i promocija i zaštita zaštitnika ljudskih prava s fokusom na žene: Uloga nacionalnih institucija za ljudska prava" koja se od 10. do 12. oktobra 2018. godine održava u Marakešu, Maroko.
15. UNFPA globalni sastanak o ulozi nacionalnih institucija za ljudska prava u unapređenju seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava, od 5. i 6. decembra 2018. godine u Istanbulu, Republika Turska;
16. Sastanak Generalne skupštine Evropske mreže nacionalnih institucija za ljudska prava (ENNHRI) od 24.-25.10.2018. godine u Atini, Grčka;

⁴⁹⁹ Od 23.04. do 27.04.2018. godine, u Banjoj Luci, održana je obuka za osoblje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Cilj obuke, koju je izvršio tim eksperata/predstavnika Ombudsmena Republike Bugarske bio je upoznavanje sa funkcionisanjem Nacionalnog Preventivnog mehanizma u Bugarskoj.

17. „Prva nacionalna obuka Bosne i Hercegovine vezana za pratnju/escort”, u Podgorici od 04. do 08.06 2018. godine, Podgorica, Crna Gora.

U toku 2018. godine Ombudsmeni su odgovorili na brojne upitnike međunarodnih organizacija koji su se ticali stepena ostvarivanja ljudskih prava i sloboda određenih kategorija stanovništva u Bosni i Hercegovini i to:

1. UN Komitet o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije - Informacije povodom Izvještaja Bosne i Hercegovine o primjeni Međunarodne konvencije o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije i preporuka CERD Komiteta (juni 2018. godine);
2. UN Komitet za zaštitu prava radnika migranata i članova njihovih porodica - Podnesak Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o primjeni UN Konvencije o pravima radnika migranata i članovima njihovih porodica (avgust 2018. godine);
3. UN Komitet za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena - Opservacije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o primjeni UN Konvencije za eliminaciju diskriminacije žena (CEDAW) u Bosni i Hercegovini (novembar, 2018. godine);
4. UN Komitet za prava djeteta - Informacije o primjeni UN Konvencije o pravima djeteta u Bosni i Hercegovini s aspekta djelovanja i rada Ombudsmena Bosne Hercegovine (decembar 2018. godine);
5. Upitnik Specijalnom izvjestiocu o nezavisnosti sudija i advokata (upućen 15.01.2018. - Vijeću za ljudska prava o pitanjima nacionalnih sudskih vijeća i/ili drugih nacionalnih organa ili mehanizama);
7. 2. EQUINET Upitnik (upućen 5.2.2018. Komesaru za zaštitu od diskriminacije Albanije koji je i molio da se popuni upitnik);
8. ENNHRI Upitnik o inovativnim, dobrim praksama NHRI u zaštiti i promociji civilnog društva (upućen 26.02.2018.);
9. ENNHRI Upitnik o ljudskim pravima starijih osoba (upućen 9.3.2018.);
10. Specijalni izvjestilac o pravima osoba s invaliditetom (upitnik upućen 01.03.2018.);
11. Češki NPM o pitanjima zatvorenika s invaliditetom (odgovoreno 12.04.2018.);
12. OHCHR Upitnik o nestalim licima (odgovoreno 2.3.2018.);
13. OHCHR Informacija o efektima terorizma na uživanje ljudskih prava (odgovoren 3.5.2018.);
14. OHCHR Upitnik Savjetodavnog komiteta za ljudska prava o doprinosu razvoju za uživanje svih ljudskih prava (odgovoreno 1.6.2018.);
15. EQUINET Anketa govor mržnje (odgovoreno 12.06.2018.);
16. Upit Human Rights Watch u vezi s napadima na rad nevladinih organizacija i novinara (odgovoreno 11.09.2018.);
17. EQUINET Anketa o prikupljanju i korištenju podataka iz žalbi od strane organa za ravnopravnost (odgovoreno 15.10.2018.);
18. ENNHRI Upitnik o ciljevima održivog razvoja (odgovoreno 12.10.2018.);
19. EQUINET Upitnik o diskriminaciji protiv trans i interseks osoba (odgovoreno 29.10.2018.);
20. GANHRI Izvještaj o sprečavanju i uklanjanju svih oblika nasilja nad ženama i djevojčicama (odgovoreno 16.11.2018.);
21. OHCHR Upitnik o ženama i djevojčicama lišenim slobode (odgovoreno 1.11.2018.);
22. Upitnik Globalne inicijative za uvođenje eksplicitne zabrane fizičkog/tjelesnog kažnjavanja djece (odgovoreno 1.11.2018.).

XIII. PREPORUKE OMBUDSMENA

Ombudsmeni, u skladu s članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine nakon provedenog postupka istraživanja odgovornom tijelu mogu dati preporuke s ciljem otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava. Tijela, koja dobiju takve preporuke dužna su pismeno odgovoriti i izvijestiti Ombudsmene o učinku preporuka u roku koji su Ombudsmeni odredili.

Ukoliko odgovorno tijelo ne poduzme mjere iz preporuke, ili ako ne izvijesti Ombudsmene o razlozima njihovog nepoduzimanja, Ombudsmeni neposredno višem tijelu ukazuju na tok predmeta i na dalje preporuke. Slijedi tabelarni prikaz preporuka upućenih u prošloj godini i način njihovog realizovanja:

TABELARNI PRIKAZ PREPORUKA

BROJ PREPORUKE	BROJ ŽALBE	UPUĆEN ORGANU	POVREDA PRAVA	DATUM IZDAVANJA PREPORUKE	REALIZACIJA	ZAPRIMLJEN ODGOVOR
P-1/18	Ž-SA-05-1125/17,	AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R V.D. DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	3.1.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-2/18	Ž-BL-05-830/17,	OPŠTINA LAKTAŠI, SKUPŠTINA OPŠTINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	4.1.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-3/18	Ž-BL-01-652/17,	JAVNA USTANOVA MEDRESA „DŽEMALUDIN ČAUŠEVIĆ“, UNSKO-SANSKI KANTON MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA	13 - PRAVA DJETETA	5.1.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-4/18	Ž-BL-05-536/17,	OPŠTINA KNEŽEVO	19 – UPRAVA	4.1.2018.	REALIZOVANA	DA
P-5/18	Ž-LI-05-349/17,	ŠGD "HERCEGBOSANSKE ŠUME" D.O.O. KUPRES SKUPŠTINA DRUŠTVA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	9.1.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-6/18	Ž-LI-05-192/17,	VLADA KANTONA 10	19 – UPRAVA	9.1.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-7/18	Ž-LI-04-153/17,	VLADA KANTONA 10 - ŽALBENO VIJEĆE-	10 - RADNI ODNOSI	9.1.2018.	REALIZOVANA	DA
P-8/18	Ž-LI-05-293/17,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	9.1.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-9/18	Ž-SA-05-397/17,	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	10.1.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-10/18	Ž-SA-06-233/17,	OPĆINA RAVNO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-12 - NA OSNOVU NACIONALNOG ILI SOCIJALNOG PORIJEKLA	10.1.2018.	REALIZOVANA	DA
P-11/18	Ž-SA-05-359/16,	USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSJEDNIKA SUDA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	22.1.2018.	REALIZOVANA	DA
P-12/18	Ž-BL-05-235/17,	PON-OPŠTINA KOZARSKA DUBICA	09 - PRAVOSUĐE	24.1.2018.	REALIZOVANA	DA
P-13/18	Ž-BL-04-651/16,	JU OŠ „JOVAN JOVANOVIĆ ZMAJ“ SRBAC, MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	24.1.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-14/18	Ž-BL-06-206/17,	UNIVERZITET U BIHAĆU	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - NA OSNOVU OBRAZOVANJA	24.1.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-15/18	Ž-BL-04-791/17,	GRAD BANJA LUKA, SKUPŠTINA GRADA BANJE LUKE	21 - KOMUNALNE USLUGE	24.1.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-16/18	Ž-SA-05-642/17,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	26.1.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-17/18	Ž-SA-01-875/17, Ž-SA-01-876/17,	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU N/R PREDSJEDNICE SUDA JANJE JOVANOVIĆ	13 - PRAVA DJETETA	9.2.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-18/18	Ž-SA-05-722/17,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU N/R PREDSJEDNIKA SUDA	09 - PRAVOSUĐE	29.1.2017	REALIZOVANA	DA
P-19/18	Ž-SA-04-1022/17, Ž-SA-04-1065/17, Ž-SA-06-881/17,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE N/R PREDSJEDAVAJUĆEG VIJEĆA MINISTARA, PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA, 10 - RADNI ODNOSI	29.1.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-20/18	Ž-BL-05-542/17,	KANTONALNI SUD U BIHAĆU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6.)	30.1.2018.	REALIZOVANA	DA
P-21/18	Ž-BL-04-555/17,	JU OSNOVNA ŠKOLA „MILOŠ DUJIĆ“ ČELINAC, REPUBLICKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE, POSLOVE PROSVJETNA INSPEKCIJA – ODJELJENJE BANJA LUKA, MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	30.1.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-22/18	Ž-BL-01-163/15,	FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE, VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, TUZLANSKI KANTON, VLADA TUZLANSKOG KANTONA	13 - PRAVA DJETETA	30.1.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-23/18	Ž-BL-05-838/17,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	30.1.2018.	REALIZOVANA	DA

P-24/18	Ž-BL-05-524/17,	GRAD BANJA LUKA, ODJELJENJE ZA KOMUNALNE POSLOVE ODJELJENJE ZA SAOBRAĆAJ I PUTEVE	19 - UPRAVA	30.1.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-25/18	Ž-BL-05-333/17,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BORACA I INVALIDA ODBRAMBENO-OSLOBODILAČKOG RATA	19 - UPRAVA	30.1.2018.	REALIZOVANA	DA
P-26/18	Ž-LI-04-360/17,	OPĆINA DRVAR, OPĆINSKI NAČELNIK	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	31.1.2018.	REALIZOVANA	DA
P-27/18	Ž-LI-05-277/17,	OPĆINSKO VIJEĆE BOSANSKO GRAHOVO	19 - UPRAVA	31.1.2018.	REALIZOVANA	DA
P-28/18	Ž-LI-05-181/17,	MINISTARSTVO NAUKE, PROSVJETE, KULTURE I SPORTA KANTONA 10	19 - UPRAVA	31.1.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-29/18	Ž-BL-04-509/17,	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE, JU CENTAR ZA PREDŠKOLSKO VASPITANJE I OBRAZOVANJE BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	30.1.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-30/18	Ž-BL-04-573/17,	OPŠTINA TESLIĆ	10 - RADNI ODNOSI	30.1.2018.	REALIZOVANA	DA
P-31/18	Ž-BL-05-735/17,	INVESTICIONO- RAZVOJNA BANKA REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	29.1.2018.	REALIZOVANA	DA
P-32/18	Ž-SA-04-440/17,	OPĆINA VISOKO, UPRAVNI ODBOR JU KSC „MLADOST“ VISOKO V	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	7.2.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-33/18	Ž-SA-07-1048/17,	POLICIJSKA STANICA GRADAČAC N/R KOMANDIRA	07 - ZATVORI	7.2.2018.	REALIZOVANA	DA
P-34/18	Ž-SA-05-775/17,	JPŠ „ŠUME REPUBLIKE SRPSKE“ N/R DIREKTORA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	12.2.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-35/18	Ž-SA-05-543/17, Ž-SA-06-405/17, Ž-SA-06-59/18, Ž-SA-06-742/16,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA, 19 - UPRAVA	12.2.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-36/18	Ž-BL-05-872/17,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE BRATUNAC	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.2.2018.	REALIZOVANA	DA
P-37/18	Ž-BL-02-833/17,	JZU BOLNICA „SVETI APOSTOL LUKA“ DOBOJ	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	13.2.2018.	REALIZOVANA	DA
P-38/18	Ž-SA-05-12/18,	JU ZAVOD ZA HITNU MEDICINSKU POMOĆ KANTONA SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-3 - PRAVO NA DVOSTEPENOST	13.2.2018.	REALIZOVANA	DA
P-39/18	Ž-BL-06-867/17,	UNIVERZITET U BANJOJ LUCI	01 - DISKRIMINACIJA	13.2.2018.	NEMA ODGOVORA	NE

P-40/18	Ž-BL-05-175/17, Ž-BL-05-183/17,	VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE OSNOVNI SUD TREBINJE OKRUŽNI SUD TREBINJE	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	13.2.2018.	REALIZOVANA	DA
P-41/18	Ž-SA-05-53/18, Ž-SA-05-68/18, Ž-SA-05-69/18, Ž-SA-05-70/18, Ž-SA-05-71/18,	OPĆINA KONJIC, OPĆINSKI NAČELNIK, OPĆINSKO VIJEĆE KONJIC	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	13.2.2018.	REALIZOVANA	DA
P-42/18	Ž-SA-06-791/16,	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, PREDSTAVNIČKI DOM N/R PREDSJEDAVAJUĆEG DOMA NARODA, ZAKONODAVNO-PRAVNA KOMISIJA	01 - DISKRIMINACIJA	13.2.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-43/18	Ž-SA-05-91/17,	GRAD ZENICA N/R GRADONAČELNIKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	14.2.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-44/18	Ž-SA-04-1237/17,	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA KANTONA SARAJEVO	23 - ZDRAVSTVO	26.2.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-45/18	Ž-BL-01-845/17,	PON - OPŠTINA NOVO GORAŽDE NA ZNANJE : MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	28.2.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-46/18	Ž-BL-05-832/17,	JU SREDNJA ŠKOLA DRVAR	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	1.3.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-47/18	Ž-BL-05-737/16,	PON-OKRUŽNI PRIVREDNI SUD BANJA LUKA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	28.2.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-48/18	Ž-BL-05-361/16,	PON-OSNOVNI SUD U BANJOJ LUCI	09 - PRAVOSUĐE	28.2.2018.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-49/18	Ž-BL-05-282/17,	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA	20 - RATNE ŠTETE	28.2.2018.	REALIZOVANA	DA
P-50/18	Ž-BL-04-851/17,	MINISTARSTVO ZA PRAVOSUĐE I UPRAVU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA VLADA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA	10 - RADNI ODNOSI	1.3.2018.	REALIZOVANA	DA
P-51/18	Ž-SA-06-879/17,	PON - OPŠTINA VLASENICA N/R NAČELNIKA OPŠTINE	01 - DISKRIMINACIJA	28.2.2018.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-52/18	Ž-SA-05-378/17,	GRAD BIHAĆ SLUŽBA ZA URBANISTIČKO PLANIRANJE I GRAĐENJE BIHAĆ	19 - UPRAVA	5.3.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-53/18	Ž-BL-05-819/17,	UNIVERZITET U TUZLI, EKONOMSKI FAKULTET, FAKULTET ELEKTROTEHNIKE, PRAVNI FAKULTET	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.3.2018.	REALIZOVANA	DA

P-54/18	Ž-BL-05-837/17,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA BANJA LUKA	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	14.3.2018.	REALIZOVANA	DA
P-55/18	Ž-BL-05-919/17,	PON-FOND ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.3.2018.	REALIZOVANA	DA
P-56/18	Ž-BL-05-909/17,	PON-OPĆINA VELIKA KLADUŠA SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	14.3.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-57/18	Ž-BL-05-901/17,	PON-JPŠ "ŠUME REPUBLIKE SRPSKE" A.D. SOKOLAC ŠUMSKO GAZDINSTVO "BORJA" TESLIĆ	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	14.3.2018.	REALIZOVANA	DA
P-58/18	Ž-BL-05-486/17,	GRAD BANJA LUKA, ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE	19 - UPRAVA	20.3.2018.	REALIZOVANA	DA
P-59/18	Ž-BL-04-846/17,	PON-FOND ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA	25 - PENZIJE	20.3.2018.	REALIZOVANA	DA
P-60/18	Ž-BL-04-465/17,	DOM ZDRAVLJA NOVO GORAŽDE	25 - PENZIJE	20.3.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-61/18	Ž-BL-05-31/18,	OKRUŽNI SUD U BANJOJ LUCI	09 - PRAVOSUĐE	20.3.2018.	REALIZOVANA	DA
P-62/18	Ž-BL-06-91/17,	UNIVERZITET U BIHAĆU, ETIČKI KOMITET	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-01 - UZNEMIRAVANJE	20.3.2018.	REALIZOVANA	DA
P-63/18	Ž-SA-05-766/17,	VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA MINISTARSTVO ZA GRAĐENJE, PROSTORNO UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLIŠA BIHAĆ	19 - UPRAVA	21.3.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-64/18	Ž-SA-05-1283/17,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO, UPRAVA POLICIJE SARAJEVO N/R POLICIJSKOG KOMESARA	05 - POLICIJA	21.3.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-65/18	Ž-SA-05-1292/17,	VLADA KANTONA SARAJEVO N/R PREMIJERA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	21.3.2018.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-66/18	Ž-SA-05-632/14,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU N/R PREDSJEDNIKA SUDA	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	21.3.2018.	REALIZOVANA	DA
P-67/18	Ž-BL-01-927/17,	OSNOVNA ŠKOLA „JOVAN DUČIĆ“ ČAJNIČE	13 - PRAVA DJETETA	21.3.2018.	REALIZOVANA	DA

P-68/18	Ž-BL-01-330/17,	FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE, PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM, VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE, FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE, FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA	13 - PRAVA DJETETA	21.3.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-69/18	Ž-BL-01-341/16,	VLADA KANTONA SARAJEVO, MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURA I SPORTA, JU OSNOVNA ŠKOLA „KOVAČIĆI“ SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	21.3.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-70/18	Ž-SA-04-903/17,	JU ZAVOD ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU ZAPOSLENIKA MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO N/R DIREKTORA ZAVODA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	21.3.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-71/18	Ž-SA-04-1121/17, Ž-SA-04-1238/17,	VLADA KANTONA SARAJEVO, MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA KANTONA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	3.4.2018.	REALIZOVANA	NE
P-72/18	Ž-SA-05-1212/16,	OPĆINA CAZIN, SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	19 - UPRAVA	22.3.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-73/18	Ž-BR-04-43/17,	-JAVNOM PREDUZEĆU ELEKTROPRIVREDA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO - PODRUŽNICI „ELEKTRODISTRIBUCIJA“ TUZLA, POSLOVNICI GRAČANICA - FEDERALNOM MINISTARSTVU ZA PITANJE BORACA SARAJEVO	25 - PENZIJE	27.3.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-74/18	Ž-BR-05-207/16,	1-VLADA TUZLANSKOG KANTONA, MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA, 2-GRAD TUZLA, SLUŽBA ZA KOMUNALNE POSLOVE, IZGRADNJU I POSLOVE MJESNIH ZAJEDNICA TUZLA, 3-JAVNO KOMUNALNO PREDUZEĆE “ SAOBRAĆAJ I KOMUNIKACIJE“ TUZLA	19 - UPRAVA	27.3.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-75/18	Ž-SA-05-1130/17,	ŽALBENO VIJEĆE PRI VIJEĆU MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSJEDAVAJUĆEG	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.4.2018.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-76/18	Ž-SA-05-1282/17,	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	4.4.2018.	REALIZOVANA	DA
P-77/18	Ž-SA-05-1251/17,	PON-KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	4.4.2018.	REALIZOVANA	NE

P-78/18	Ž-LI-05-31/18,	AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU F BIH	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.4.2018.	REALIZOVANA	DA
P-79/18	Ž-LI-05-16/18,	MINISTARSTVO PRAVDE F BIH	19 - UPRAVA	5.4.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-80/18	Ž-BL-05-35/18,	GRAD BANJA LUKA	19 - UPRAVA	12.4.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-81/18	Ž-BL-05-66/18,	FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	12.4.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-82/18	Ž-BL-05-871/17,	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA REPUBLIKE SRPSKE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	12.4.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-83/18	Ž-BL-05-852/17,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	12.4.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-84/18	Ž-BL-05-695/17,	JU OŠ „MIROSLAV ANTIĆ“ BISTRICA BANJA LUKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	12.4.2018.	REALIZOVANA	DA
P-85/18	Ž-BL-04-783/17,	JU OŠ „MIROSLAV ANTIĆ“ BISTRICA BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	12.4.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-86/18	Ž-SA-05-1242/17,	OPĆINA VISOKO N/R NAČELNICE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.4.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-87/18	Ž-SA-05-752/17,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE, MINISTARSTVO FINANSIJA BANJA LUKA, KANCELARIJA PRAVNOG PREDSTAVNIKA REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	16.4.2018.	REALIZOVANA	DA
P-88/18	Ž-SA-02-386/18,	VLADA KANTONA SARAJEVO	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	17.4.2018.	REALIZOVANA	NE
P-89/18	Ž-BR-06-203/16,	JAVNA USTANOVA "PRVA OSNOVNA ŠKOLA" SREBRENICA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-10 - NA OSNOVU VJERE	17.4.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-90/18	Ž-SA-05-180/18,	UNIVERZITET U SARAJEVU SARAJEVO N/R REKTORA	19 - UPRAVA	24.4.2018.	REALIZOVANA	DA
P-91/18	Ž-MO-04-166/17,	PON-MINISTARSTVO FINANSIJA HNK, VLADA HNK	10 - RADNI ODNOSI	25.4.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-92/18	Ž-BL-07-891/17,	KAZNENO-POPRAVNI ZAVOD TUZLA	07 - ZATVORI	8.5.2018.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-93/18	Ž-BL-05-701/17,	MINISTARSTVO FINANSIJA REPUBLIKE SRPSKE	19 - UPRAVA	8.5.2018.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-94/18	Ž-SA-06-323/17,	JU „KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD“ SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE OPĆINE NOVI GRAD SARAJEVO N/R DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	9.2.2018.	REALIZOVANA	DA
P-95/18	Ž-BL-04-78/18,	UPRAVA ZA INDIRECTNO OPOREZIVANJE BOSNE I HERCEGOVINE	10 - RADNI ODNOSI	10.5.2018.	REALIZOVANA	DA

P-96/18	Ž-LI-05-20/18,	GRAD LIVNO	19 - UPRAVA	15.5.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-97/18	Ž-SA-06-424/18,	KRAJINA KLAS D.O.O BANJA LUKA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-18 - NA OSNOVU DRUŠTVENOG POLOŽAJA I POLA	15.5.2018.	REALIZOVANA	DA
P-98/18	Ž-SA-05-413/18,	JU "SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE KANTONA SARAJEVO" SARAJEVO, N/R OSMANBEGOVIĆ MIDHAT, DIREKTOR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.5.2018.	REALIZOVANA	DA
P-99/18	Ž-SA-05-95/18,	JU SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.5.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-100/18	Ž-BL-05-255/18,	MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU REPUBLIKE SRPSKE	19 - UPRAVA	16.5.2018.	REALIZOVANA	DA
P-101/18	Ž-BL-05-311/18,	FOND ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA	09 - PRAVOSUĐE	16.5.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-102/18	Ž-BL-04-270/18,	ŽELJEZNICE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	17.5.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-103/18	Ž-BL-02-105/17,	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE, MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE, MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE, FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE, FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH LICA I IZBJEGLICA, MINISTARSTVO ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA REPUBLIKE SRPSKE	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	22.5.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-104/18	Ž-SA-05-1055/17,	PON-MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.5.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-105/18	Ž-SA-04-428/18,	ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R PREDSEDAVAJUĆEM ODBORA	10 - RADNI ODNOSI	28.5.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-106/18	Ž-SA-05-160/18,	PON-OSNOVNI SUD DOBOJ N/R PREDSEDNIKA SUDA	09 - PRAVOSUĐE	28.5.2018.	REALIZOVANA	DA

P-107/18	Ž-SA-05-1014/15, Ž-SA-05-885/13,	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE N/R MINISTRICE, GĐE SEMIHE BOROVIĆ, FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA N/R MINISTRA, DR. EDINA RAMIĆA, OPĆINA NOVO SARAJEVO N/R NAČELNIKA NEDŽADA KOLDŽE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA, 19 - UPRAVA	28.5.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-108/18	Ž-SA-05-226/18,	PS „VITEZIT“ D.O.O. VITEZ N/R DIREKTORA, NADZORNOM ODBORU VITEZ	25 - PENZIJE	29.5.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-109/18	Ž-BL-05-381/18,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	30.5.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-110/18	Ž-BL-04-314/18,	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE, MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	30.5.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-111/18	Ž-BL-04-748/17,	MINISTARSTVO FINANSIJA REPUBLIKE SRPSKE	06 - JAVNI PRIHODI	30.5.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-112/18	Ž-BL-04-271/18,	JZU „DOM ZDRAVLJA“ BRATUNAC, AGENCIJA ZA ZAŠTITU LIČNIH PODATAKA U BOSNI I HERCEGOVINI	10 - RADNI ODNOSI	5.6.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-113/18	Ž-SA-05-578/17,	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R MINISTRICE, FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA SARAJEVO N/R MINISTRA	19 - UPRAVA	5.6.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-114/18	Ž-SA-05-161/18,	OPĆINA BUGOJNO, OPĆINSKI NAČELNIK, SLUŽBA ZA FINANSIJE I INSPEKCIJSKI NADZOR BUGOJNO	19 - UPRAVA	5.6.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-115/18	Ž-BL-04-487/18,	ELEKTRO BIJEJINA	21 - KOMUNALNE USLUGE	6.6.2018.	REALIZOVANA	DA
P-116/18	Ž-SA-05-300/18,	GRAD ZENICA, GRADSKO VIJEĆE ZENICA	19 - UPRAVA	6.6.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-117/18	Ž-BL-05-198/18,	MINISTARSTVO FINANSIJA REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	8.6.2018.	REALIZOVANA	DA
P-118/18	Ž-BL-05-339/18,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	8.6.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-119/18	Ž-BL-05-422/17,	FOND ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BIJEJINA	09 - PRAVOSUĐE	12.6.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-120/18	Ž-SA-07-963/17,	KAZNENO-POPRAVNI ZAVOD DOBOJ	07 - ZATVORI	13.6.2018.	REALIZOVANA	DA

P-121/18	Ž-BL-05-258/17,	MINISTARSTVO ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA REPUBLIKE SRPSKE, MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE, FOND ZA POVRATAK BOSNE I HERCEGOVINE	20 - RATNE ŠTETE	13.6.2018.	REALIZOVANA	DA
P-122/18	Ž-SA-07-815/16,	POLICIJA BRČKO DISTRIKTA, BRČKO DISTRIKT N/R ŠEFA POLICIJE	07 - ZATVORI -- 07-1 - KORIŠTENJE ZAVODSKIH POGODNOSTI I POSJETE	13.6.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-123/18	Ž-SA-05-79/17,	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA N/R MINISTRA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	13.6.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-124/18	Ž-BL-05-223/18,	OPĆINA BOSANSKA KRUPA	09 - PRAVOSUĐE	13.6.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-125/18	Ž-BL-04-325/18,	GRAD TUZLA	21 - KOMUNALNE USLUGE	14.6.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-126/18	Ž-LI-05-14/18,	MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE KANTONA 10, LIVNO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	11.7.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-127/18	Ž-LI-05-15/18,	MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE KANTONA 10, LIVNO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	11.7.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-128/18	Ž-BL-06-789/17,	MJEŠOVITI HOLDING „ELEKTROPRIVREDA REPUBLIKE SRPSKE“ A.D. TREBINJE	01 - DISKRIMINACIJA	19.6.2018.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-129/18	Ž-BL-07-297/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA, MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO	07 - ZATVORI	19.6.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-130/18	Ž-BL-04-196/18,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	10 - RADNI ODNOSI	19.6.2018.	REALIZOVANA	DA
P-131/18	Ž-MO-05-42/18, Ž-MO-05-55/18, Ž-MO-05-57/18, Ž-MO-05-74/18,	PON-OPĆINA JABLANICA -OPĆINSKI NAČELNIK -PREDSJEDAVAJUĆI OPĆINSKOG VIJEĆA OPĆINE JABLANICA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	21.6.2018.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-132/18	Ž-BL-01-527/17,	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE, JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD VUKOSAVLJE	13 - PRAVA DJETETA	25.6.2018.	REALIZOVANA	DA
P-133/18	Ž-BL-04-284/18,	JU OSNOVNA ŠKOLA „KOZARAC“ PRIJEDOR, MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	26.6.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-134/18	Ž-BL-04-292/18,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	25 - PENZIJE	26.7.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-135/18	Ž-BL-05-393/18,	OPĆINA KAKANJ, SLUŽBA ZA IMOVINSKO-PRAVNE, GEODETSKE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.7.2018.	REALIZOVANA	DA
P-136/18	Ž-SA-06-512/18,	UNIVERZITET U SARAJEVU, FILOZOFSKI FAKULTET SARAJEVO N/R DEKANA PROF.DR. MUHAMEDA DŽELILOVIĆA	01 - DISKRIMINACIJA	26.6.2018.	REALIZOVANA	DA
P-137/18	Ž-BL-05-608/17,	MINISTARSTVO ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA REPUBLIKE SRPSKE, MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	27 - PRAVOBRANILAŠTVA	28.6.2018.	REALIZOVANA	DA
P-138/18	Ž-BL-01-410/17,	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BIJEJLINA	13 - PRAVA DJETETA	28.6.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-139/18	Ž-SA-06-1207/17,	PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSEDAVAJUĆI PREDSEDNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE BAKIR IZETBEGOVIĆ	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-18 - NA OSNOVU DRUŠTVENOG POLOŽAJA I POLA	29.6.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-140/18	Ž-BL-04-844/17,	FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO, KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA KANTON SARAJEVO	25 - PENZIJE	2.7.2018.	REALIZOVANA	DA
P-141/18	Ž-BL-04-221/18,	JU OSNOVNA ŠKOLA "DOSITEJ OBRADOVIĆ"	10 - RADNI ODNOSI	2.7.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-142/18	Ž-BL-05-235/18,	"GRADSKO GROBLJE" JK A.D. BANJA LUKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	5.7.2018.	REALIZOVANA	DA
P-143/18	Ž-LI-05-67/18,	MINISTARSTVO NAUKE, PROSVJETE, KULTURE I SPORTA KANTONA 10	19 - UPRAVA	3.7.2018.	REALIZOVANA	DA
P-144/18	Ž-LI-05-79/18,	J.P. "RADIO-TELEVIZIJA LIVNO" D.O.O. LIVNO NADZORNI ODBOR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	3.7.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-145/18	Ž-SA-04-1132/17,	VANJSKOTRGOVINSKA KOMORA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	25 - PENZIJE	4.7.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-146/18	Ž-SA-05-1193/17,	GRAD SARAJEVO, OPĆINA NOVO SARAJEVO, N/R NAČELNIKA OPĆINE	19 - UPRAVA	4.7.2018.	OSTVARENA SARADNJA	NE
P-147/18	Ž-SA-04-730/17,	REPUBLIKA SRPSKA, GRAD DOBOJ GRADONAČELNIK, ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ODJELJENJE ZA POSLOVE KOMUNALNE POLICIJE	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	31.5.2018.	REALIZOVANA	DA
P-148/18	Ž-BL-01-408/18,	PON- OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA, MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	5.7.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-149/18	Ž-BL-05-397/18, Ž-BL-05-398/18, Ž-BL-05-399/18,	OPŠTINA HAN PIJESAK	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	5.7.2018.	REALIZOVANA	DA
P-150/18	Ž-BL-05-193/18,	OPĆINA VELIKA KLADUŠA	19 - UPRAVA	6.7.2018.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-151/18	Ž-BL-04-374/17,	GRAD BIHAĆ	21 - KOMUNALNE USLUGE	6.7.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-152/18	Ž-BL-05-273/18,	OPĆINA ČAPLJINA	19 - UPRAVA	5.7.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-153/18	Ž-SA-06-630/18,	RADIO I TELEVIZIJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, TELEVIZIJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R GENERALNOG DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	6.7.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-154/18	Ž-SA-05-1119/17,	OPĆINA NOVI GRAD SARAJEVO N/R OPĆINSKOG NAČELNIKA SARAJEVO	19 - UPRAVA	6.7.2018.	REALIZOVANA	DA
P-155/18	Ž-SA-05-181/18,	PON-KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	9.7.2018.	REALIZOVANA	DA
P-156/18	Ž-SA-05-203/18,	PON-GRAD TUZLA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	9.7.2018.	REALIZOVANA	DA
P-157/18	Ž-SA-04-928/17,	PON-JU DOM ZDRAVLJA „IZUDIN MULABEĆIROVIĆ-IZO“ TEŠANJ	10 - RADNI ODNOSI	9.7.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-158/18	Ž-SA-05-1117/17,	PON-MINISTARSTVO ZDRAVSTVA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	9.7.2018.	REALIZOVANA	DA
P-159/18	Ž-LI-05-99/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BORACA I INVALIDA ODBRAMBENO-OSLOBODILAČKOG RATA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	11.7.2018.	REALIZOVANA	DA
P-160/18	Ž-SA-01-266/17,	PON-CENTAR ZA SOCIJALNI RAD ŽIVINICE	13 - PRAVA DJETETA	11.7.2018.	REALIZOVANA	DA
P-161/18	Ž-SA-05-1250/17,	KANTONALNO TUŽILAŠTVO KANTONA SARAJEVO	19 - UPRAVA	13.7.2018.	REALIZOVANA	DA
P-162/18	Ž-LI-05-66/18,	VLADA KANTONA 10, MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE LIVNO N/R PREDSEDNIKA VLADE IVANA JOZIĆA N/R MINISTRA JOVE PARIPOVIĆA	19 - UPRAVA	2.11.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-163/18	Ž-SA-04-279/18,	PON-FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE, KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA TUZLANSKI KANTON	25 - PENZIJE	18.7.2018.	REALIZOVANA	DA
P-164/18	Ž-SA-04-1017/17,	OPĆINA ŽEPČE N/R NAČELNIKA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	18.7.2018.	REALIZOVANA	DA

P-165/18	Ž-SA-05-267/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA, FEDERALNA UPRAVA POLICIJE N/R DIREKTORA	05 - POLICIJA	18.7.2018.	REALIZOVANA	DA
P-166/18	Ž-SA-04-735/18,	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD CAZIN	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	18.7.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-167/18	Ž-SA-05-140/18,	OPĆINA STARI GRAD, SLUŽBA ZA OPĆU UPRAVU I INSPEKCIJSKE POSLOVE	19 - UPRAVA	18.7.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-168/18	Ž-LI-01-144/18,	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD GLAMOČ	13 - PRAVA DJETETA	23.8.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-169/18	Ž-BL-06-411/18,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	31.7.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-170/18	Ž-SA-05-1055/15,	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO, SLUŽBA ZA URBANIZAM S A R A J E V O N/R NAČELNIKA OPĆINE	09 - PRAVOSUĐE	1.8.2018.	REALIZOVANA	DA
P-171/18	Ž-SA-04-87/18,	VLADA KANTONA SARAJEVO, STRUČNA SLUŽBA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	2.8.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-172/18	Ž-SA-04-50/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA N/R MINISTRICE SARAJEVO, FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA N/R MINISTRA SARAJEVO, ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA I REOSIGURANJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R DIREKTORICE SARAJEVO	23 - ZDRAVSTVO	3.8.2018.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-173/18	Ž-BL-05-511/17,	PON-OKRUŽNI PRIVREDNI SUD U BANJOJ LUCI	09 - PRAVOSUĐE	17.8.2018.	REALIZOVANA	DA
P-174/18	Ž-BL-05-46/18,	PON-REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE BANJA LUKA	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	17.8.2018.	REALIZOVANA	DA
P-175/18	Ž-BL-05-808/17,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE BANJA LUKA, PORESKA UPRAVA REPUBLIKE SRPSKE	19 - UPRAVA	17.8.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-176/18	Ž-BL-01-304/18,	OPĆINSKI SUD U ZENICI, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD ZENICA	13 - PRAVA DJETETA	17.8.2018.	REALIZOVANA	DA
P-177/18	Ž-BL-05-342/18,	OPĆINA BUGOJNO, SLUŽBA ZA FINANSIJE I INSPEKCIJSKI NADZOR	19 - UPRAVA	17.8.2018.	REALIZOVANA	DA
P-178/18	Ž-BL-05-431/18,	JP ELEKTROPRIVREDA BIH	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.8.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-179/18	Ž-BL-05-17/18,	SKUPŠTINA USNKO-SANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	25.10.2018.	NIJE REALIZOVANA	NE

P-180/18	Ž-BL-04-426/18,	FEDERALNI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE	10 - RADNI ODNOSI	24.8.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-181/18	Ž-SA-06-652/18,	OPĆINA VISOKO	01 - DISKRIMINACIJA	22.8.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-182/18	Ž-LI-05-90/18,	JAVNO PODUZEĆE "RADIO-TELEVIZIJA" D.O.O. LIVNO, NADZORNI ODBOR	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.8.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-183/18	Ž-BL-04-461/18,	JU „ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE“ BIHAĆ	21 - KOMUNALNE USLUGE	22.8.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-184/18	Ž-BL-04-444/18,	JKP „KOMRAD“ D.O.O. BIHAĆ	21 - KOMUNALNE USLUGE	23.8.2018.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-185/18	Ž-BL-05-288/18,	PON-REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA BANJA LUKA	19 - UPRAVA	22.8.2018.	REALIZOVANA	DA
P-186/18	Ž-BL-05-405/18,	PON-MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE POLITIKE UNSKO-SANSKOG KANTONA	19 - UPRAVA	22.8.2018.	REALIZOVANA	DA
P-187/18	Ž-BL-05-382/18,	PON-MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE POLITIKE UNSKO-SANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.8.2018.	REALIZOVANA	DA
P-188/18	Ž-SA-05-456/18,	OPĆINSKI SUD SARAJEVO I FEDERALNA UPRAVA POLICIJE	09 - PRAVOSUĐE	22.8.2018.	REALIZOVANA	DA
P-189/18	Ž-BL-04-413/18,	GRAD BANJA LUKA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	23.8.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-190/18	Ž-BL-06-5/18,	PON-JU „II SREDNJA ŠKOLA“ CAZIN	01 - DISKRIMINACIJA	29.8.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-191/18	Ž-BL-05-525/18,	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE, UNIVERZITETSKO KLINIČKI CENTAR REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.8.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-192/18	Ž-BL-05-615/17,	GRAD PRIJEDOR, ODSJEK ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	24.8.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-193/18	Ž-SA-04-825/18,	JP TELEVIZIJA KANTONA SARAJEVO, NADZORNOM ODBORU KOMISIJI ZA PROVOĐENJE POSTUPKA UTVRĐIVANJA ODGOVORNOSTI RADNIKA AIDA MRŠIĆA	10 - RADNI ODNOSI	27.8.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-194/18	Ž-BL-04-732/16,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE INSPEKCIJA RADA, ODJELJENJE BIJELJINA, MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	28.8.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-195/18	Ž-BL-05-583/18,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE, PODRUČNA JEDINICA PRNJA VOR VLADA REPUBLIKE SRPSKE	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	28.8.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-196/18	Ž-SA-05-493/18,	PON-VIJEĆE MINISTARA BIH, ŽALBENO VIJEĆE PRI VIJEĆU MINISTARA BIH	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.7.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-197/18	Ž-BL-04-646/18,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	23 - ZDRAVSTVO	29.8.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-198/18	Ž-BL-05-322/18,	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE REPUBLIKE SRPSKE	19 - UPRAVA	25.10.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-199/18	Ž-SA-04-742/18,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, KOMISIJA ZA KONCESIJE BOSNE I HERCEGOVINE BANJA LUKA	25 - PENZIJE	4.9.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-200/18	Ž-BL-05-324/18,	GRAD BIHAĆ, JU „ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE“ BIHAĆ	19 - UPRAVA	5.9.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-201/18	Ž-SA-06-429/18,	REPUBLIKA SRPSKA, MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA BANJA LUKA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-12 - NA OSNOVU NACIONALNOG ILI SOCIJALNOG PORIJEKLA	5.9.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-202/18	Ž-SA-05-15/18,	OPĆINSKI SUD U ZENICI ZEMLJIŠNO-KNJIŽNI URED	19 - UPRAVA	7.9.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-203/18	Ž-SA-04-667/18,	UNIVERZITET U SARAJEVU, MEDICINSKI FAKULTET SARAJEVO N/R DEKANESE UNIVERZITET U SARAJEVU N/R REKTORA N/R PREDsjedNIKA UPRAVNOG ODBORA	10 - RADNI ODNOSI	13.9.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-204/18	Ž-SA-06-551/18,	INSTITUT ZA AKREDITIRANJE BOSNE I HERCEGOVINE HAMDJIJE ĆEMERLIĆA BROJ 2/7 71 000 SARAJEVO N/R DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	13.9.2018.	REALIZOVANA	DA
P-205/18	Ž-SA-04-821/18,	PON-FARMACEUTSKI FAKULTET U SARAJEVU N/R DEKANA, KANTON SARAJEVO INSPEKTORAT RADA, ZAŠTITE NA RADU, SOCIJALNE ZAŠTITE I PROSVJETNE INSPEKCIJE SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	13.9.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-206/18	Ž-SA-05-234/18,	OPĆINA VOGOŠĆA, KABINET OPĆINSKOG NAČELNIKA SARAJEVO	19 - UPRAVA	13.9.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-207/18	Ž-SA-05-153/18,	GRAD ZENICA, SLUŽBA ZA BORAČKO-INVALIDSKU I SOCIJALNU ZAŠTITU, STAMBENE POSLOVE I DRUŠTVENE DJELATNOSTI Z E N I C A, ZENIČKO DOBOJSKI KANTON, MINISTARSTVO ZA BORAČKA PITANJA ZENICA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.9.2018.	REALIZOVANA	DA
P-208/18	Ž-SA-05-473/18, Ž-SA-05-527/18, Ž-SA-05-573/18, Ž-SA-05-574/18, Ž-SA-05-575/18,	OPĆINA VITEZ, OPĆINSKO VIJEĆE VITEZ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	19.9.2018.	REALIZOVANA	DA
P-209/18	Ž-SA-05-713/18,	PON-OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO, SLUŽBA ZA KOMUNALNE I INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO	19 - UPRAVA	18.9.2018.	REALIZOVANA	DA
P-210/18	Ž-BL-05-700/18,	MINISTARSTVO PRAVDE BOSNE I HERCEGOVINE, VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE	09 - PRAVOSUĐE	20.9.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-211/18	Ž-BL-01-250/18,	OSNOVNA ŠKOLA „DOSITEJ OBRADOVIĆ“ DOBOJ, GRAD DOBOJ	13 - PRAVA DJETETA	20.9.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-212/18	Ž-BL-01-491/18,	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON, OPĆINA USORA OSNOVNA ŠKOLA „IVANA FRA FRANE JUKIĆA“	13 - PRAVA DJETETA	20.9.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-213/18	Ž-SA-05-789/18,	JU SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA N/ R DIREKTORA, POREZNA UPRAVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/ R DIREKTORA, FEDERALNI ZAVOD PIO/MIO KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBE ZA ZE-DO KANTON Z E N I C A N/ R DIREKTORA	25 - PENZIJE	10.10.2018.	REALIZOVANA	DA
P-214/18	Ž-SA-05-481/18,	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.9.2018.	REALIZOVANA	DA
P-215/18	Ž-SA-05-486/18,	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA		NIJE REALIZOVANA	DA
P-216/18	Ž-SA-05-868/17,	PON-OPŠTINA VLASENICA	19 - UPRAVA	28.9.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-217/18	Ž-SA-05-774/17,	OPĆINA NOVO SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	28.9.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-218/18	Ž-SA-05-161/17,	KANTON SARAJEVO - OPĆINA ILIDŽA, OPĆINSKI NAČELNIK, SLUŽBA ZA PROSTORNO UREĐENJE ILIDŽA	19 - UPRAVA	28.9.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-219/18	Ž-SA-05-737/17,	OPĆINA BUSOVAČA N/R OPĆINSKOG NAČELNIKA	19 - UPRAVA	28.9.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-220/18	Ž-SA-05-666/17,	PON-MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA	19 - UPRAVA	28.9.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-221/18	Ž-BL-05-371/18,	MINISTARSTVO FINANSIJA UNSKO-SANSKOG KANTONA, JU MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA KLJUČ	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	28.10.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-222/18	Ž-LI-06-182/18,	KANTON 10, KOMISIJA ZA PROVOĐENJE INTERVJUA ZA IZBOR DIREKTORA KANTONALNOG ZAVODA ZA PRUŽANJE PRAVNE POMOĆI	01 - DISKRIMINACIJA	4.10.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-223/18	Ž-LI-05-149/17,	KANTONALNI SUD U LIVNU	09 - PRAVOSUĐE	4.10.2018.	REALIZOVANA	DA
P-224/18	Ž-BL-05-890/17,	GRAD BANJA LUKA, ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	1.10.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-225/18	Ž-LI-05-167/18,	AGENCIJA ZA PRIVATIZACIJU KANTONA 10 LIVNO N/R V.D. DIREKTORA IVICE BODULUŠIĆA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	18.10.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-226/18	Ž-BL-04-546/18,	JU OSNOVNA ŠKOLA „ALEKSA ŠANTIĆ“ BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	1.10.2018.	REALIZOVANA	DA
P-227/18	Ž-MO-05-58/18,	PON-ŽUPANIJSKI/KANTONALNI SUD MOSTAR	09 - PRAVOSUĐE	1.10.2018.	REALIZOVANA	DA
P-228/18	Ž-BL-05-379/18,	OPĆINA JAJCE	19 - UPRAVA	23.10.2018.	REALIZOVANA	DA
P-229/18	Ž-SA-04-678/18,	PON-PS „VITEZIT“ D.O.O VITEZ N/R DIREKTORA	10 - RADNI ODNOSI	17.10.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-230/18	Ž-SA-05-712/16,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	23.10.2018.	REALIZOVANA	DA
P-231/18	Ž-SA-04-1162/17,	DRŽAVNA AGENCIJA ZA ISTRAGE I ZAŠTITU MINISTARSTVA SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE ISTOČNO SARAJEVO N/R DIREKTORA	10 - RADNI ODNOSI	18.10.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-232/18	Ž-SA-05-837/18,	JU DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.10.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-233/18	Ž-SA-05-617/18,	EKONOMSKI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU N/R DEKANA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	18.10.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-234/18	Ž-SA-05-189/17,	JU KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD SARAJEVO, SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE OPĆINE NOVI GRAD N/R DIREKTORA	19 - UPRAVA	18.10.2018.	REALIZOVANA	DA

P-235/18	Ž-SA-05-619/18,	MINISTARSTVO SIGURNOSTI SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.10.2018.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-236/18	Ž-SA-05-461/18,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA N/R SLUŽBENIKA ZA INFORMISANJE, POLICIJSKA STANICA ŽIVINICE N/R KOMANDIRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.10.2018.	REALIZOVANA	DA
P-237/18	Ž-SA-01-938/18,	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU N/R PREDSJEDNICE SUDA JANJE JOVANOVIĆ SARAJEVO, JU „KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD“ SARAJEVO, SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE OPĆINE STARI GRAD	13 - PRAVA DJETETA	19.10.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-238/18	Ž-SA-03-437/18,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, MINISTARSTVO FINANSIJA I TREZORA SARAJEVO	04 - VJERSKE SLOBODE / RELIGIJA	19.10.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-239/18	Ž-SA-04-763/18,	JP „LOKOM“ SARAJEVO N/R DIREKTORA	10 - RADNI ODNOSI	19.10.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-240/18	Ž-SA-04-1021/18,	JU MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA „BANOVIĆI“ BANOVIĆI, JU MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA ŽIVINICE, PEDAGOŠKI ZAVOD TUZLANSKOG KANTONA TUZLA, MINISTARSTVO OBRAZOVANJA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	10 - RADNI ODNOSI	19.10.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-241/18	Ž-BL-06-5/18,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKOG KANTONA	01 - DISKRIMINACIJA	26.10.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-242/18	Ž-BL-05-374/18,	OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO TREBINJE	05 - POLICIJA	25.10.2018.	REALIZOVANA	DA
P-243/18	Ž-BL-05-641/18,	OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO TREBINJE	26 - TUŽILAŠTVA	25.10.2018.	REALIZOVANA	DA
P-244/18	Ž-BL-04-648/18,	PON - JZU UNIVERZITETSKI KLINIČKI CENTAR TUZLA	10 - RADNI ODNOSI	25.10.2018.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-245/18	Ž-BL-05-529/18,	OSNOVNI SUD KOTOR-VAROŠ	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	25.10.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-246/18	Ž-SA-05-985/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO N/R MINISTRA, ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA I REOSIGURANJA FBIH SARAJEVO N/R DIREKTORA	23 - ZDRAVSTVO	25.10.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-247/18	Ž-SA-04-738/18,	JU PSIHIJATRIJSKA BOLNICA KS SARAJEVO	23 - ZDRAVSTVO	25.10.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-248/18	Ž-SA-05-937/18,	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	25.10.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-249/18	Ž-SA-02-539/18,	VLADI FEDERACIJE BIH I UPRAVNI ODBOR FONDA ZA PROFESIONALNU REHABILITACIJU I ZAPOSŁJAVANJE OSOBA S INVALIDITETOM	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	25.10.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-250/18	Ž-SA-05-906/17,	ŠPD „UNSKO-SANSKE ŠUME“ D.O.O BOSANSKA KRUPA N/R DIREKTORA SKUPŠTINI ŠPD BOSANSKA KRUPA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	25.10.2018.	REALIZOVANA	DA
P-251/18	Ž-SA-04-826/18,	PON-MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE KANTONA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	26.10.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-252/18	Ž-BL-04-756/18,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	11 - OBRAZOVANJE	1.11.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-253/18	Ž-BL-05-418/18,	GRAD BIHAĆ, VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA, VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	1.11.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-254/18	Ž-BL-04-590/18,	UNIVERZITET U TUZLI, FAKULTET ELEKTROTEHNIKE, PRAVNI FAKULTET	10 - RADNI ODNOSI	1.11.2018.	REALIZOVANA	DA
P-255/18	Ž-BL-04-672/18,	PON-JU OSNOVNA ŠKOLA "DOSITEJ OBRADOVIĆ" BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	1.11.2018.	REALIZOVANA	DA
P-256/18	Ž-BL-04-673/18,	PON- JU OSNOVNA ŠKOLA "DOSITEJ OBRADOVIĆ" BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	1.11.2018.	REALIZOVANA	DA
P-257/18	Ž-BL-04-674/18,	PON- JU OSNOVNA ŠKOLA "DOSITEJ OBRADOVIĆ" BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	1.11.2018.	REALIZOVANA	DA
P-258/18	Ž-BL-05-452/18,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA ČELINAC	19 - UPRAVA	1.11.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-259/18	Ž-BL-05-534/18,	FOND ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	1.11.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-260/18	Ž-BL-05-775/17,	OSNOVNI SUD U BANJOJ LUCI	09 - PRAVOSUĐE	1.11.2018.	REALIZOVANA	NE
P-261/18	Ž-SA-02-653/18,	INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R DIREKTORA, FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO N/R MINISTRA, VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREMIJERA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	5.11.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-262/18	Ž-SA-05-544/18,	PON-ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSDJEDAVAJUĆEM ODBORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.11.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-263/18	Ž-SA-05-973/18,	RADIO TELEVIZIJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.11.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-264/18	Ž-SA-04-949/18,	BH TELECOM SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	5.11.2018.	REALIZOVANA	DA
P-265/18	Ž-SA-05-281/18,	PON-ODSJEK MINISTARSTVA ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA FOČA, KANCELARIJA VIŠEGRAD	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	5.11.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-266/18	Ž-SA-05-847/18,	PON-MINISTARSTVO FINANSIJA I TREZORA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	19 - UPRAVA	5.11.2018.	REALIZOVANA	DA
P-267/18	Ž-SA-04-443/18,	PON-JZU „DOM ZDRAVLJA SAPNA“ SAPNA N/R DIREKTORA	23 - ZDRAVSTVO	5.11.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-268/18	Ž-SA-05-380/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH LICA I IZBJEGLICA SARAJEVO	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	5.11.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-269/18	Ž-SA-04-679/18,	PON-TURISTIČKA ZAJEDNICA KANTONA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	5.11.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-270/18	Ž-LI-05-303/16,	OPĆINSKI SUD U LIVNU N/R PREDSDJEDNIKA NIKE CVITANOVIĆA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	6.11.2018.	REALIZOVANA	DA
P-271/18	Ž-LI-06-158/18,	AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R V.D. DIREKTORA NEDIMA BEGIĆA, KANTON 10, VLADA KANTONA 10 N/R PREDSDJEDNIKA VLADE IVANA JOZIĆA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - NA OSNOVU OBRAZOVANJA	6.11.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-272/18	Ž-BL-04-327/18,	PON-MINISTARSTVO ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA REPUBLIKE SRPSKE	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	9.11.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-273/18	Ž-LI-05-225/18,	GRAD LIVNO GRADONAČELNIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	15.11.2018.	REALIZOVANA	DA
P-274/18	Ž-BL-05-557/18,	JU OSNOVNA ŠKOLA „SVETI SAVA“ BIJE LJINA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	9.11.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-275/18	Ž-SA-05-248/18, Ž- SA-05-249/18, Ž-SA- 05-250/18, Ž-SA-05- 268/18,	OPĆINA GRADAČAC, OPĆINSKO VIJEĆE GRADAČAC	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	9.11.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-276/18	Ž-LI-05-226/18,	JU ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	15.11.2018.	REALIZOVANA	DA

P-277/18	Ž-BR-05-52/18,	OPĆINSKOM SUDU LUKAVAC	09 - PRAVOSUĐE	21.11.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-278/18	Ž-BR-01-188/18,	VLADI BRČKO DISTRIKTA BIH, ODJELU ZA OBRAZOVANJE	13 - PRAVA DJETETA	21.11.2018.	REALIZOVANA	DA
P-279/18	Ž-BL-05-493/18,	OPĆINA JAJCE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.11.2018.	REALIZOVANA	DA
P-280/18	Ž-BL-07-819/18,	CENTAR JAVNE BEZBJEDNOSTI BIJELJINA, POLICIJSKA STANICA BIJELJINA 1	07 - ZATVORI	23.11.2018.	REALIZOVANA	DA
P-281/18	Ž-BL-05-388/18,	OC „JAHORINA“ PALE, VLADA REPUBLIKE SRPSKE	05 - POLICIJA	23.11.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-282/18	Ž-BL-04-522/18,	OSNOVNI SUD DERVENTA	10 - RADNI ODNOSI	23.11.2018.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-283/18	Ž-BL-04-847/18,	OPŠTINA DERVENTA	10 - RADNI ODNOSI	27.11.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-284/18	Ž-BL-05-462/18,	OPĆINA NOVI TRAVNIK, SLUŽBA ZA URBANIZAM, IMOVINSKO - PRAVNE POSLOVE I KATASTAR	19 - UPRAVA	27.11.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-285/18	Ž-SA-05-864/18,	GRANIČNA POLICIJA BIH	17 - JAVNE ISPRAVE	28.11.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-286/18	Ž-SA-04-951/18,	UNIVERZITET U SARAJEVU N/R SENATA UNSA	10 - RADNI ODNOSI	28.11.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-287/18	Ž-SA-04-1008/18,	FZ PIO/MIO KAS SARAJEVO	25 - PENZIJE	28.11.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-288/18	Ž-SA-05-642/16,	OPĆINA CENTAR SARAJEVO N/R NAČELNIKA SARAJEVO, OPĆINA CENTAR SARAJEVO SLUŽBA ZA UPRAVU, IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE, GEODETSKE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA SARAJEVO	19 - UPRAVA	28.11.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-289/18	Ž-SA-05-397/18,	KJKP TOPLANE D.O.O. SARAJEVO N/R PREDsjedNIKA NADZORNOG ODBORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.11.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-290/18	Ž-SA-05-702/18,	PON-OPĆINA ILIDŽA SLUŽBA ZA IMOVINSKO-PRAVNE, STAMBENE, GEODETSKE POSLOVE I KATASTAR SARAJEVO	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	28.11.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-291/18	Ž-SA-01-1219/18,	JU „KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD“ SARAJEVO, SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE OPĆINE CENTAR SARAJEVO, MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO 2. POLICIJSKA UPRAVA POLICIJSKA STANICA CENTAR	13 - PRAVA DJETETA	30.11.2018.	REALIZOVANA	DA

P-292/18	Ž-LI-04-233/18,	OSNOVNA MUZIČKA ŠKOLA "TOMISLAVGRAD" TOMISLAVGRAD, MINISTARSTVO NAUKE, PROSVJETE, KULTURE I SPORTA KANTONA 10	10 - RADNI ODNOSI	3.12.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-293/18	Ž-LI-05-118/17,	OPĆINSKI SUD U LIVNU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	3.12.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-294/18	Ž-BL-01-806/18,	OSNOVNI SUD GRADIŠKA, MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD SRBAC, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD LAKTAŠI, POLICIJSKA STANICA LAKTAŠI, OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	3.12.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-295/18	Ž-SA-06-1156/18,	OPTIKA DIJANA D.O.O BANJA LUKA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-08 - NA OSNOVU BOJE KOŽE	4.12.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-296/18	Ž-BL-05-729/18,	REGULATORNA KOMISIJA ZA ENERGIJU U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE	20 - RATNE ŠTETE	4.12.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-297/18	Ž-BL-05-682/18, Ž-BL-05-777/18,	JP ŠUMARSTVO „ŠUME REPUBLIKE SRPSKE“ ŠUMSKO GAZDINSTVO „VISOČNIK“ HAN PIJESAK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.12.2018.	REALIZOVANA	DA
P-298/18	Ž-SA-05-838/18,	BHRT S A R A J E V O	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.12.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-299/18	Ž-SA-05-530/18,	JP AUTOCESTE FEDERACIJE BIH M O S T A R N / R DIREKTORA	19 - UPRAVA	5.12.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-300/18	Ž-SA-05-196/18,	MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA, GRAĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRA	15 - IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	5.12.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-301/18	Ž-MO-06-24/18,	PON-PIVNICA MOSTAR	01 - DISKRIMINACIJA	10.12.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-302/18	Ž-BL-05-425/17,	OPĆINSKI SUD LIVNO	09 - PRAVOSUĐE	12.12.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-303/18	Ž-BL-05-745/18,	POLICIJSKA STANICA TESLIĆ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.12.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-304/18	Ž-BL-04-838/18,	OKRUŽNI SUD U BANJOJ LUCI	25 - PENZIJE	17.12.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-305/18	Ž-SA-05-190/18,	PON-JP PARKOVI D.O.O. MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.12.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-306/18	Ž-SA-05-897/17,	PON-REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA ISTOČNO SARAJEVO	19 - UPRAVA	24.12.2018.	NEMA ODGOVORA	NE

P-307/18	Ž-SA-06-209/15,	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK N/R MINISTRA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	25.12.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-308/18	Ž-SA-05-788/16,	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	25.12.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-309/18	Ž-SA-05-880/18,	MINISTARSTVO FINANSIJA BOSANSKO- PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE, OPĆINA PALE U FEDERACIJI BIH PRAČA	19 - UPRAVA	28.12.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-310/18	Ž-SA-04-1199/18,	JU DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO N/R GENERALNOG DIREKTORA	23 - ZDRAVSTVO	28.12.2018.	REALIZOVANA	DA
P-311/18	Ž-BL-06-981/18,	PREDSJEDNICA REPUBLIKE SRPSKE, SKUPŠTINA GRADA BANJA LUKA, UNIJA UDRUŽENJA POSLODAVACA REPUBLIKE SRPSKE	01 - DISKRIMINACIJA	31.12.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-312/18	Ž-BL-05-415/18,	VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	31.12.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-313/18	Ž-BL-05-662/18,	PON-ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	28 - PREDMETI KORUPCIJE	28.12.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-314/18	Ž-SA-04-1078/18,	KANTONALNA JAVNA USTANOVA „GERONTOLOŠKI CENTAR“ SARAJEVO N/R V.D. DIREKTORA	10 - RADNI ODNOSI	31.12.2018.	NEMA ODGOVORA	NE
P-315/18	Ž-SA-06-202/18,	NEZAVISNI OPERATER SISTEMA U BOSNI I HERCEGOVINI SARAJEVO N/R UPRAVE, N/R UPRAVNOG ODBORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	31.12.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-316/18	Ž-SA-06-444/18, Ž- SA-06-807/18, Ž-SA- 06-808/18, Ž-SA-06- 809/18, Ž-SA-06- 810/18, Ž-SA-06- 812/18, Ž-SA-06- 813/18, Ž-SA-06- 814/18, Ž-SA-06- 815/18,	KANTONALNO JAVNO KOMUNALNO PREDUZEĆE „PARK“ D.O.O. SARAJEVO N/R DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	31.12.2018.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-317/18	Ž-SA-01-1050/18,	OŠ "ISAK SAMOKOVLJIJA" FRA ANĐELA ZVIZDOVIČA 1 SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	31.12.2018.	NEMA ODGOVORA	NE

ANEKS I PREGLED BUDŽETA ZA 2018. GODINU

BOSNA I HERCEGOVINA

Institucija: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Sjedište: Banja Luka

ID: 4403087410007

Šifra djelatnosti: 69.10

Obrazac 2.

Organizacioni kod: 0304

Fond: Opšti fond (10)

Projektni kod: 0

Zbirni obrazac: x

Pregled rashoda i izdataka po ekonomskim kategorijama

Period izvještavanja: od 1.1.2018. do 31.12.2018.

BUDŽET

Redni broj	Opis	Ekon. kod	Budžet	Izmjene i dopune (rebalans, prestruktur., preraspodjela, rezerva, namjenska sredstva i dr.)	Korigirani budžet	Ostvareni kumulativni iznos ukupnih rashoda i izdataka	Ostvareni kumulativni iznos istog perioda prethodne godine	Procenat 7/6 x 100	Procenat 7/8 x 100
1	2	3	4	5	6 (4+5)	7	8	9	10
1	Ukupni rashodi i izdaci (2+16)		2.678.000	61.980	2.739.980	2.546.048	2.320.193	93	110
2	Ukupni tekući rashodi (3+6)	610000	2.638.000	40.380	2.678.380	2.486.787	2.248.056	93	111
3	Plate i naknade troškova zaposlenih (4+5)	611000	2.189.000	-29.100	2.159.900	1.995.101	1.834.709	92	109
4	Bruto plate i naknade plata	611100	1.924.000	0	1.924.000	1.775.669	1.691.680	92	105
5	Naknade troškova zaposlenih	611200	265.000	-29.100	235.900	219.432	143.029	93	153
6	Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge (7+.....+15)	613000	449.000	69.480	518.480	491.686	413.347	95	119
7	Putni troškovi	613100	93.000	3.000	96.000	93.106	86.732	97	107
8	Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	613200	54.000	-1.000	53.000	47.959	50.614	90	95
9	Izdaci za energiju i komunalne usluge	613300	7.000	-1.000	6.000	4.765	4.476	79	106
10	Nabavka materijala i sitnog inventara	613400	40.000	-12.100	27.900	27.547	36.092	99	76
11	Izdaci za usluge prevoza i goriva	613500	28.000	-2.000	26.000	23.708	15.782	91	150
12	Unamljivanje imovine i opreme	613600	132.000	-18.000	114.000	113.452	131.583	100	86
13	Izdaci za tekuće održavanje	613700	31.000	28.000	59.000	54.271	18.871	92	288
14	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga platnog prometa	613800	5.000	1.000	6.000	5.403	5.713	90	95
15	Ugovorene i druge posebne usluge	613900	59.000	71.580	130.580	121.475	63.484	93	191
16	Ukupni kapitalni izdaci		40.000	21.600	61.600	59.261	72.137	96	82
17	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	821000	40.000	21.600	61.600	59.261	72.137	96	82
18	Nabavka opreme	821300	40.000	21.600	61.600	59.261	72.137	96	82

*Ovaj pregled predstavlja zbirni pregled budžeta za 2018. godinu, uključujući program posebne namjene pod nazivom Projekat „Jačanje kapaciteta ombudsmena u cilju implementacije mandata NPM u BiH“ Ambasada Republike Bugarske

ANEKS II PREGLED OBAVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2018.

1. Javna tijela na nivou Bosne i Hercegovine koja su ispunila obavezu imenovanja službenika za informisanje i dostavila Vodič i Indeks registar u skladu s članovima 19 i 20 ZOSPI:

1. Agencija za policijsku podršku Bosne i Hercegovine;
2. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine;
3. Agencija za forenzička ispitivanja Bosne i Hercegovine;
4. Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine;
5. Agencija za javne nabavke i Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine;
6. Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine;
7. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine;
8. Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine;
9. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini;
10. Agencija za poštanski promet Bosne i Hercegovine;
11. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje Bosne i Hercegovine;
12. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije Bosne i Hercegovine;
13. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine;
14. Agencija za razvoj visokog obrazovanja, i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine;
15. Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine;
16. Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine;
17. Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova Bosne i Hercegovine;
18. Agencija za unapređenje inostranih investicija Bosne i Hercegovine;
19. Agencija za zaštitu ličnih podataka Bosne i Hercegovine;
20. Arhiv Bosne i Hercegovine;
21. Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja Bosne i Hercegovine;
22. Centar za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine;
23. Centralna banka Bosne i Hercegovine;
24. Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine;
25. Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine;
26. Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine-BHDCA;
27. Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine;
28. Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine;
29. Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine;
30. Državna regulativna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost Bosne i Hercegovine;
31. Državna regulatorna komisija za električnu energiju Bosne i Hercegovine;
32. Elektroprivreda Bosne i Hercegovine;
33. Fond za povratak Bosne i Hercegovine;
34. Granična policija Bosne i Hercegovine;
35. Institucija ombudsmena za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine;
36. Institut za akreditiranje Bosne i Hercegovine;
37. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;
38. Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine;
39. Komisija za koncesije Bosne i Hercegovine;
40. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine;
41. Komisija za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine;

42. Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine;
43. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine;
44. Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine;
45. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine;
46. Ministarstvo obrane/odbrane Bosne i Hercegovine;
47. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine;
48. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine;
49. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine;
50. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine;
51. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine;
52. Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine;
53. Odbor državne službe za žalbe Bosne i Hercegovine;
54. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine;
55. Pravobranilaštvo Bosne i Hercegovine;
56. Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine;
57. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine;
58. Služba za poslove sa strancima Bosne i Hercegovine;
59. Služba za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine;
60. Sud Bosne i Hercegovine;
61. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine;
62. Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja i bilja;
63. Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine;
64. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine;
65. Ured za reviziju finansijskog poslovanja institucija Bosne i Hercegovine;
66. Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine;
67. Ured za zakonodavstvo Bosne i Hercegovine;
68. Ustavni sud Bosne i Hercegovine;
69. Vanjskotrgovinska/Spoljnotrgovinska komora Bosne i Hercegovine;
70. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine;
71. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine.

2. Javna tijela na nivou Bosne i Hercegovine koja su tokom 2018. godine dostavljala statističke podatke u skladu s članom 20 ZOSPI:

1. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine;
2. Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine;
3. Agencija za javne nabavke Bosne i Hercegovine;
4. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine;
5. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini;
6. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine;
7. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije;
8. Agencija za zaštitu ličnih/osobnih podataka u Bosni i Hercegovini;
9. Agencija za sigurnost hrane BiH;
10. Direkcija za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine-BHDCA;
11. Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine;
12. Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine;
13. Državna regulatorna komisija za električnu energiju;
14. Fond za povratak Bosne i Hercegovine;
15. Granična policija Bosne i Hercegovine;
16. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;
17. Institucija ombudsmena za zaštitu potrošača u BiH;

18. Javno preduzeće Elektroprivreda Bosne i Hercegovine;
19. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine;
20. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine;
21. Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine;
22. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine;
23. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine;
24. Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine;
25. Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine /Kancelarija za veterinarstvo BiH, Uprava BiH za zaštitu zdravlja biljaka, Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH/;
26. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine – Sekretarijat;
27. Sud Bosne i Hercegovine;
28. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine;
29. Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine;
30. Ustavni sud Bosne i Hercegovine;
31. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine;
32. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine – Generalni sekretarijat;

Kada govorimo o dostavljanju statističkih podataka od strane javnih tijela na državnom nivou, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovoj izvještajnoj godini konstatuje da 32 javna tijela redovno ispunjavaju svoju obavezu. Tokom 2017. godine ovu obavezu ispunjavala su 24 javna tijela.

3. Javna tijela na nivou Federacije Bosne i Hercegovine koja su tokom 2018. godine dostavljala statističke podatke u skladu s ZOSPI:

1. Federalni hidrometeorološki zavod;
2. Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova;
3. Grad Bihać;
4. J.P. Međunarodni aerodrom „Sarajevo“ d.o.o.;
5. JP Olimpijski bazen Otoka;
6. Kantonalni sud u Tuzli;
7. Kantonalni sud u Zenici;
8. Kantonalno javno komunalno preduzeće „Rad“ d.o.o.;
9. Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo;
10. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo;
11. Kantonalno tužilaštvo Zeničko-dobojskog kantona;
12. Komisija za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine;
13. Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona;
14. Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo;
15. Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo;
16. Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo;
17. Općina Novi Travnik;
18. Općina Sanski Most;
19. Općina Kakanj;
20. Općina Sapna;
21. Općina Ključ;
22. Općina Foča;
23. Općina Gračanica;
24. Općina Lukavac;
25. Općina Hadžići;
26. Univerzitet u Tuzli;
27. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine.

U ovoj izvještajnoj godini, obavezu dostavljanja statističkih podataka u skladu sa ZOSPI ispunilo je 27 javnih tijela na području Federacije Bosne i Hercegovine.

Kako prethodne, tako i 2018. godine, četiri javna tijela na nivou Federacije Bosne i Hercegovine redovno su ispunjavala svoju obavezu dostavljanja statističkih podataka Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Na nivou kantona u sastavu Federacije Bosne i Hercegovine u 2018. godini ovu obavezu ispunilo je četrnaest javnih tijela, što je za tri više u odnosu na prethodnu godinu. U istom periodu, ovu obavezu ispunjavalo je devet javnih tijela na općinskom nivou.

4. Javna tijela na nivou Republike Srpske koja su tokom 2018. godine dostavila statističke podatke u skladu sa ZOSPI:

1. Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske;
2. Okružno javno tužilaštvo Banja Luka;
3. Okružni sud u Doboju;
4. Okružni privredni sud Doboju;
5. Osnovni sud u Tesliću;
6. Opština Rudo;
7. Opština Gradiška;
8. Opština Prnjavor;
9. Republičko tužilaštvo Republike Srpske;

U ovoj izvještajnoj godini, obavezu dostavljanja statističkih podataka ispunilo je devet javnih tijela na nivou Republike Srpske. U odnosu na prethodnu godinu nije bilo značajnijih promjena, odnosno nije došlo do povećanja broja javnih tijela koja su u izvještajnom periodu dostavila statističke podatke u skladu sa ZOSPI.

5. Tokom 2018. godine sljedeća javna tijela su ispunila obavezu dostavljanja rješenja o službeniku za informisanje, Vodič i Indeks Registra u skladu s ZOSPI:

1. Agencija za privatizaciju u Federaciji Bosne i Hercegovine (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
2. Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
3. Finansijsko-informatička agencija Federacije Bosne i Hercegovine (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
4. Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
5. Federalno ministarstvo trgovine (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
6. Helikopterski servis Republike Srpske (Vodič za pristup informacijama i Indeks registar informacija);
7. JU Centar za socijalni rad Banja Luka (Rješenje o određivanju službenika za informisanje, Vodič za pristup informacijama i Indeks registar informacija);
8. JP Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
9. Kantonalni zavod za prostorno uređenje i planiranje USK (Rješenje o određivanju službenika za informisanje, Vodič za pristup informacijama i Indeks registar informacija);
10. Klinički centar Univerziteta Sarajevo (Vodič za pristup informacijama);
11. Kantonalni sud u Zenici (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);

12. Komisija za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
13. Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona (Rješenje o određivanju službeniku za informisanje, Vodič za pristup informacijama i Indeks registar informacija);
14. Ministarstvo pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
15. Ministarstvo pravosuđa i uprave Zapadnohercegovačkog kantona (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
16. Olimpijski centar Jahorina (Rješenje o određivanju službenika za informisanje, Vodič za pristup informacijama i Indeks registar informacija).

ANEKS III TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA

ODJEL	Zaprimljeno u 2018. god.	Preneseno iz ranijih godina	Ukupno rađeno u 2018. god.	Ukupno završeno u 2018. god.	Preneseno u 2019. god.
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	216	147	363	211	152
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	46	29	75	57	18
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	8	12	20	14	6
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	825	437	1262	748	514
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	1819	1150	2969	1877	1092
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	208	158	366	160	206
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	144	104	248	173	75
UKUPNO	3266	2037	5303	3240	2063

Rad po žalbama po odjelima u 2018. god.

Odjel	Broj predmeta
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Sarajevo	105
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Sarajevo	23
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Sarajevo	6
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Sarajevo	366
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Sarajevo	666
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Sarajevo	137
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Sarajevo	117
Ukupan broj predmeta Sarajevo	1420
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Banja Luka	90
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Banja Luka	15
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Banja Luka	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Banja Luka	228
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Banja Luka	628
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Banja Luka	44
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Banja Luka	27
Ukupan broj predmeta Banja Luka	1034
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Brčko	8
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Brčko	125
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Brčko	181
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Brčko	10
Ukupan broj predmeta Brčko	324
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Mostar	8
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Mostar	7
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Mostar	58
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Mostar	103
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Mostar	11
Ukupan broj predmeta Mostar	187
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Livno	5
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Livno	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Livno	48
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Livno	241
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Livno	6
Ukupan broj predmeta Livno	301
Ukupan broj predmeta u Instituciji	3266

Broj žalbi po uredima u 2018. god.

Povreda prava	Potkategorija	Broj predmeta
01 – Diskriminacija	00 – Ostalo	87
01 – Diskriminacija	01-03 - Mobing	60
01 – Diskriminacija	01-08 - Na osnovu boje kože	1
01 – Diskriminacija	01-09 - Na osnovu jezika	2
01 – Diskriminacija	01-10 - Na osnovu vjere	6
01 – Diskriminacija	01-11 - Na osnovu etničke pripadnosti	5
01 – Diskriminacija	01-12 - Na osnovu nacionalnog ili socijalnog porijekla	11
01 – Diskriminacija	01-13 - Na osnovu veze s nacionalnom manjinom	1
01 – Diskriminacija	01-14 - Na osnovu političkog ili drugog uvjerenja	2
01 – Diskriminacija	01-16 - Na osnovu članstva u sindikatu ili drugom udruženju	9
01 – Diskriminacija	01-17 - Na osnovu obrazovanja	1
01 – Diskriminacija	01-18 - Na osnovu društvenog položaja i spola	1
01 – Diskriminacija	01-19 - Na osnovu seksualne orijentacije	2
01 – Diskriminacija	01-21 - Na osnovu spolnih karakteristika	1
01 – Diskriminacija	01-22 - Na osnovu starosne dobi	7
01 – Diskriminacija	SUMA	196
02 - Mediji i sloboda informisanja	SUMA	6
03 - Pristup informacijama	00 – Ostalo	308
03 - Pristup informacijama	03-1 - neodlučivanje u zakonskom roku	19
03 - Pristup informacijama	03-2 - odbijanje pristupa informacijama	11
03 - Pristup informacijama	03-3 - pravo na dvostепенost	2
03 - Pristup informacijama	SUMA	340
04 - Vjerske slobode / religija	SUMA	4
05 - Policija	SUMA	132
06 - Javni prihodi	SUMA	5
07 - Zatvori	00 – Ostalo	131
07 - Zatvori	07-1 - korištenje zavodskih pogodnosti i posjete	6
07 - Zatvori	07-2 - zdravstvena zaštita i higijenski uslovi	5
07 - Zatvori	07-3 - smještaj osoba s mentalnim poremećajima i invaliditetom	1
07 - Zatvori	SUMA	143
09 - Pravosuđe	00 – Ostalo	367
09 - Pravosuđe	09-1 - žalbe na rad sudija/sutkinja	7
09 - Pravosuđe	09-2 - dužina trajanja postupka (član 6)	89
09 - Pravosuđe	09-3 - izvršenje presuda	22
09 - Pravosuđe	SUMA	485
10 - Radni odnosi	SUMA	355
11 - Obrazovanje	SUMA	24
12 - Osobe s invaliditetom	SUMA	47
13 - Prava djeteta	SUMA	215
14 - Ekologija zaštita okoline	SUMA	18
15 - Imovinsko-pravni odnosi	SUMA	183
16 – Nasilje	SUMA	2
17 - Javne isprave	SUMA	60
18 – Manjine	SUMA	4

19 – Uprava	SUMA	389
20 - Ratne štete	SUMA	39
21 - Komunalne usluge	SUMA	97
22 - Vladina i ministarska imenovanja	SUMA	115
23 – Zdravstvo	SUMA	61
24 - Socijalna zaštita	SUMA	76
25 – Penzije	SUMA	191
26 – Tužilaštva	SUMA	75
27 – Pravobranilaštva	SUMA	1
28 - Predmeti korupcije	SUMA	3
UKUPNO SVE	SUMA	3266

Broj žalbi primljenih po potkategorijama 2018. god.

R.br.	Način okončanja	Predmeti 2018.	Predmeti iz ranijih godina	Ukupno
1	U toku intervencije Ombudsmena	533	543	1076
2	Preporukom Ombudsmena	75	252	327
3	Nezainteresovanost stranke za dalje vođenje postupka	360	183	543
4	Neprihvatljiva žalba	449	176	625
5	Na drugi način	293	298	591
6	Nenadležnost i ustupanje predmeta nadležnom organu	33	13	46
7	Proslijeđen drugom uredu Ombudsmena	11	2	13
8	Specijalnim izvještajem	1	10	11
9	Ponovni postupak	6	2	8
10	Ukupno	1761	1479	3240

SAMO ZA NEPRIHVATLJIVA ŽALBA - POTKATEGORIZACIJA

00 – ostalo	61	16	77
01 - anonimna žalba	4	0	4
02 - zlonamjerna žalba	0	1	1
03 - neosnovana žalba	289	140	429
04 - žalba ne sadrži nikakav zahtjev	3	1	4
05 - narušavanje legitimnih prava treće strane	2	0	2
06 - kašnjenje podnosioca od 1 god. nakon činjenica, događaja ili odluke	9	1	10
07 - nisu iscrpljena sva pravna sredstva	23	9	32
08 - žalba nepotpuna ili nerazumljiva (nije naknadno dopunjena)	36	4	40
09 – podnosilac odustao od žalbe	1	2	3
10 - žalba s već razmatranim činjenicama (dupliranje žalbe)	20	2	22
11 - činjenično stanje prije 14. decembra 1995. god.	1	0	1
Ukupno	449	176	625

Broj žalbi koje su završene//Način okončanja žalbi u 2018. god.

R.br.	Povreda prava	Broj predmeta s izdatom preporukom
1	01 – Diskriminacija	39
2	03 - Pristup informacijama	50
3	04 - Vjerske slobode / religija	1
4	05 – Policija	4
5	06 - Javni prihodi	1
6	07 – Zatvori	6
7	09 – Pravosuđe	30
8	10 - Radni odnosi	46
9	11 – Obrazovanje	1
10	12 - Osobe s invaliditetom	5
11	13 - Prava djeteta	21
12	14 - Ekologija zaštita okoliša	3
13	15 - Imovinsko-pravni odnosi	17
14	17 - Javne isprave	1
15	19 – Uprava	52
16	20 - Ratne štete	3
17	21 - Komunalne usluge	6
18	22 - Vladina i ministarska imenovanja	40
19	23 - Zdravstvo	7
20	24 - Socijalna zaštita	3
21	25 – Penzije	12
22	26 - Tužilaštva	1
23	27 - Pravobranilaštva	1
24	28 - Predmeti korupcije	1
25	UKUPNO	351

Način realizacije	Broj predmeta
Djelimično realizovana	3
Nema odgovora	44
Nije realizovana	66
Ostvarena saradnja	115
Realizovana	123
Ukupno	351

Broj žalbi s preporukama izdatim u 2018. god. po kategorijama povreda prava i realizaciji

ODJEL	Broj žalbi s preporukom izdatom u 2018. god.
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	21
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	5
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	77
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	202
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	39
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	6
UKUPNO	351

Broj žalbi s izdatom preporukom po odjelima u 2018. god.

Naziv odjela	Broj preporuka
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	20
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	5
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	75
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	182
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	28
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	6
UKUPNO	317

Broj preporuka po odjelima u 2018. god.

Ured	Broj žalbi s preporukom izdatom u 2018. god.
Ured Sarajevo	167
Ured Banja Luka	145
Ured Brčko	5
Ured Mostar	7
Ured Livno	27
Ukupan broj preporuka	351

Broj žalbi s izdatom preporukom po uredima u 2018. god.

Ured	Broj preporuka
Ured Sarajevo	140
Ured Banja Luka	141
Ured Brčko	5
Ured Mostar	4
Ured Livno	27
Ukupan broj preporuka	317

Broj preporuka po uredima u 2018. god.

R.Br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjedište organa
1	OPĆINSKI SUD SARAJEVO	50	SARAJEVO
2	KANTONALNI SUD LIVNO	42	LIVNO
3	OPĆINSKI SUD LIVNO	33	LIVNO
4	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	31	BANJA LUKA
5	OPĆINSKI SUD TUZLA	31	TUZLA
6	KANTONALNI SUD SARAJEVO	29	SARAJEVO
7	KANTONALNI SUD TUZLA	26	TUZLA
8	OPĆINSKI SUD BIHAĆ	17	BIHAĆ
9	OPĆINSKI SUD MOSTAR	16	MOSTAR
10	KANTONALNI SUD U MOSTARU	16	MOSTAR
11	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	15	BANJA LUKA
12	KANTONALNO TUŽILAŠTVO U SARAJEVU	15	SARAJEVO
13	USTAVNI SUD BIH	13	SARAJEVO
14	VRHOVNI SUD FBiH	13	SARAJEVO
15	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	12	BANJA LUKA
16	KANTONALNI SUD BIHAĆ	11	BIHAĆ
17	OSNOVNI SUD BIJELJINA	11	BIJELJINA
18	OSNOVNI SUD BRČKO DISTRIKTA BIH	11	BRČKO
19	OSNOVNI SUD GRADIŠKA	11	GRADIŠKA
20	OPĆINSKI SUD ZENICA	11	ZENICA

20 najčešćih protivnih strana iz oblasti sudova

R.br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjedište organa
1	FOND PIO REPUBLIKE SRPSKE	38	BIJELJINA
2	MUP REPUBLIKE SRPSKE	34	BANJA LUKA
3	GRAD BANJA LUKA	34	BANJA LUKA
4	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BiH - SEKTOR ZA AZIL	34	SARAJEVO
5	FEDERALNI ZAVOD PIO/MIO	32	TUZLA
6	KPZ ZENICA	30	ZENICA
7	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	29	BANJA LUKA
8	HIDROGRADNJA DD SARAJEVO U STEČAJU I VLADA FBiH	25	SARAJEVO
9	FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE - KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA KANTON SARAJEVO	21	SARAJEVO
10	KPZ TUZLA	19	TUZLA
11	KPZ FOČA	18	FOČA
12	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH LICA I IZBJEGLICA	18	SARAJEVO
13	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	16	BANJA LUKA
14	KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA PIO TUZLA	16	TUZLA
15	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA RS	14	BANJA LUKA
16	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE	14	SARAJEVO
17	MUP KANTONA SARAJEVO	15	SARAJEVO
18	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD	14	SREBRENİK
19	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANJA LUKA	13	BANJA LUKA
20	DIREKCIJA ZA KOORDINACIJU POLICIJSKIH TIJELA BiH	13	SARAJEVO

20 najčešćih protivnih strana bez oblasti pravosuđa

DETALJAN PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA

BROJ PREDMETA	BROJ PREPORUKE	GLAVNA PREPORUKA	POVREDA PRAVA	REALIZACIJA PREPORUKE	ZAPRIMLJEN ODGOVOR	REALIZACIJA I SADRŽAJ ODGOVORA
POVREDA PRAVA :	01 - Diskriminacija					
Realizirana						
Ž-SA-06-233/17	P-10/18	PREPORUKA Općina Ravno da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke dostavi informaciju u vezi navoda žalbe N.N., kao i da li je popunjeno mjesto urbanističko građevinskog inspektora.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 13.03.2018. godine Institucija ombudsmana zaprimila je odgovor Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Hercegovačko-neretvanskog kantona pod brojem: 03-04-51-364/17 od dana 27.02.2018. godine u kojem je između ostalog navedeno da je rješenjem Općine Ravno broj: 01-103/18 od dana 21.02.2018. godine popunjeno mjesto građevinskog inspektora. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine smatraju da je time otklonjen žalbe navod koji se odnosio na nemogućnost provođenja inspekcijskog nadzora u toj oblasti od strane Općine Ravno.
Ž-BL-06-91/17	P-62/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzmu sve radnje u cilju donošenja odluke o prijavi podnositeljice žalbe u skladu sa Poslovníkom o radu Etičkog komiteta i Etičkim kodeksom 2.Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 29.03.2018. godine zaprimljeno je izjašnjenje Etičkog komiteta, kao „dodatno pojašnjenje o obavljenim postupcima u predmetima N.N. i N.N.“. Imajući u vidu izjašnjenje Etičkog komiteta u pogledu predmeta N.N., stav Etičkog komiteta je da se Preporuka Ombudsmana neće ispoštovati. Dana 21.05.2018. godine Ombudsmeni su uputili Obavijest o neizvršavanju preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine od strane Etičkog komiteta Univerziteta u Bihaću u kojem se navodi da Etički komitet nije ispoštovao Preporuku. Rektorat Univerziteta u Bihaću dana 04.07.2018. godine dostavio je dopis broj 02-4105/2018 u kojem se navodi da je Senat Univerziteta u Bihaću razmatrao Obavijest o neizvršavanju preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine nakon čega je donio Zaključak u kojem je naloženo Etičkom komitetu Univerziteta u Bihaću da postupi u skladu sa navedenom Obavijesti, kao i da je predsjednik Etičkog Komiteta zadužen da po prijemu ovog Zaključka sazove sjednicu Etičkog komiteta radi razmatranja Obavijesti Ombudsmana i postupanja po istoj. Dana 03.09.2018. godine Rektorat Univerziteta u Bihaću dostavio je Izjašnjenje Etičkog komiteta Univerziteta u Bihaću broj 02-4258/2018 od 11.07.2018. godine iz kojeg
Ž-SA-06-424/18	P-97/18	PREPORUKU KRAJINI KLAS D.O.O BANJA LUKA • da odmah po prijemu ove preporuke ukloni sporna pitanja iz elektronskog i pdf obrasca Zahjeva za zaposlenje, koji se nalaze na web stranici http://www.manja.ba/zaposlenje ; • da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 20 dana od dana prijema iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 30.05.2018. godine uvidom u web stranicu http://www.manja.ba/zaposlenje utvrđeno je da je sporni obrazac uklonjen. Obzirom da je Preporuka broj P-97/18 ispoštovana, to su Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine donijeli odluku da se predmet broj Ž-SA-06-424/18 zatvori.
Ž-SA-06-323/17	P-94/18	P R E P O R U K U Direktorju JU „Kantonali centar za socijalni rad“Kantona Sarajevo 1.Da poduzme raspoložive mjere u cilju osiguranja uživanja prava iz radnog odnosa zaposlenika i otklanjanja pojave narušenih međuljudskih odnosa 2.Da o poduzetim aktivnostima izvjesti Ombudsmene BiH u roku od 30 dana. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Kao u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor, Ombudsmeni su dana 08.10.2018. godine uputili urgenciju navedenom organu. Dana 06.11.2018. godine inisitucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je akt JU „Kantonali centar za socijalni rad“, broj: 35/X-11-530-523.1/17 od 05.11.2018. godine u kojem se između ostalog navodi: „...U vezi sa Vašim aktom broj gornji, informiše Vas da je odlaskom u penziju pojedinih radnika iz Službe socijalne zaštite općine Novi Grad i promjenom odnosa u komunikaciji radnika u Službi, osigurano uživanje prava iz radnog osnosa svih radnika te je došlo do otklanjanja pojave narušenih međuljudskih odnosa. U ovoj ustanovi je u međuvremenu došlo i do promjene rukovodioca-direktora. N.N. je razriješen dužnosti direktora, a na mjesto vršioca dužnosti direktora imenovan je N.N., dipl. pravnik. Pormjena na rukovodećoj poziciji u ustanovi, može se također uzeti kao okolnost koja je uticala na popravlanje stanja u Službi socijalne zaštite općne Novi Grad...“
Ž-SA-06-512/18	P-136/18	PREPORUKU DEKANU FILOZOFSKOG FAKULTETA 1. da odmah po prijemu ove preporuke stavi van snage Pisano upozorenje radniku, broj 03-02/482 od 03.05.2018. godine; 2. u cilju osiguranja mehanizma unutar samog Fakulteta za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, prema kojem su sva javna tijela i ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije; 3. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	zaprmljena su izjašnjenja Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu broj 01/253-1 od 06.07.2018. godine, 01/212-3 od 27.07.2018. godine i izjašnjenje Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu broj 02-168/18 od 17.07.2018. godine, iz kojih proizilazi da je Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj P-236/18 ispoštovana.

Ž-SA-06-551/18	P-204/18	PREPORUKU DIREKTORU INSTITUTA ZA AKREDITIRANJE BOSNE I HERCEGOVINE 1. u cilju osiguranja mehanizama unutar samog Instituta za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije; 2. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Iz zaprimljenog odgovora proizilazi realizacija Preporuke. Postupak još uvijek u toku.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-06-881/17	P-19/18	P R E P O R U K U 1. Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da započne dijalog sa reprezentativnim sindikatima u cilju donošenja nove Odluke kojom bi se otklonile sve nejasnoće i na adekvatan način uredilo ovo izuzetno važno pitanje za sve zaposlene u institucijama Bosne i Hercegovine; 2. Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da se izmijeni sporna odredba člana 41 stav (1) Zakona o platama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine koja je predstavljala temelj za koncipiranje ovog modela obračuna naknada za prevoz na posao i prevoz sa posla i da se ponovno unesu riječi "javnim prevozom"; 3. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 30.07.2018. godine u vezi upućene urgencije zaprimljen je akt Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Doma naroda, broj: 02-50-7-17-67,10/18 od 27.07.2018. godine, u kojem se navodi sljedeće: Kolegij Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je na 67. sjednici održanoj dana 27.07.2018. godine, razmatrao Preporuku institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u vezi sa žalbama: Ž-SA-06-881/17, Ž-SA-04-1022/17 i Ž-SA-04-1065/17, akt broj:01.02.03-16-4-389/18 od 05.02.2018. godine i Urgenciju na Preporuku P-19/18, akt broj: 01.02.03-16-1-389-2/18 od 10.07.2018. godine, te odlučio dostaviti navedeni materijal Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na daljnje postupanje. Dana 30.07.2018. godine u vezi upućene urgencije zaprimljen je akt Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Predstavničkog doma, broj: 01-50-2-13-71/18 od 25.07.2018. godine, u kojem se pored informacije da je Preporuka Ombudsmena BiH dostavljena Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, institucija Ombudsmena obavještava da se u parlamentarnoj proceduri nalazi Prijedlog
Ž-BR-06-203/16	P-89/18	P R E P O R U K U Javnoj ustanovi „Prva osnovna škola“ Srebrenica 1. da preduzme neophodne mjere kako bi se osigurao ravnopravan tretman djece u školi u pogledu upotrebe i izučavanja maternjeg jezika i kulturnog naslijeđa u svim razredima, uvažavajući nalaze iz ove Preporuke i Specijalnog izvještaja o upotrebi službenih jezika u Bosni i Hercegovini; 2. da u roku od 30 dana dostave povratnu informaciju instituciji Ombudsmena za ljudska prava BiH o provedbi date Preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-BL-06-411/18	P-169/18	PREPORUKU direktorici Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da uspostavi radno-pravni status podnosioca žalbe u skladu sa članom 53. stav 2. Zakona o državnim službenicima Republike Srpske; 2. Da preduzme mjere na eliminaciji i prevenciji diskriminacije prema podnosiocu žalbe te eliminaciji njenih posljedica, u skladu sa pozitivnim propisima i nalazima iz ove Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori dana 30.11.2018. godine i dana 17.12.2018. godine. Postupak je u toku.
Ž-SA-06-652/18	P-181/18	PREPORUKA Općini Visoko da razmotri mogućnost da se pristupi realizaciji prava radnika JP RTV Visoko utvrđenih na osnovu izvršnih isprava i bez pokrenutog stečajnog postupka. Poziva se Općina Visoko da u roku od 90 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	S obzirom da Općina Visoko nije dostavila odgovor u roku navedenom u preporuci Institucija ombudsmena je dana 11.12.2018. godine zatražila informaciju u vezi realizacije preporuke. Dana 20.12.2018. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Općine Visoko pod brojem: 0172-02-1120/18 od 17.12.2018. godine u kojem su navedene ovlaštenja iste kao jedinice lokalne samouprave i radnje koje su poduzete u svrhu funkcionisanja kako navode lokalnog javnog informisanja. U naprijed navedenom odgovoru Općina Visoko nije se osvrnula na preporuku Institucije ombudsmena. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su nakon izvršenog uvida u spis zaključili da su sve radnje koje se mogu poduzeti iscrpljene u navedenom predmetu, te da ostvarenje prava žalitelj dalje može ostvariti jedino u stečajnom postupku.

Ž-SA-06-429/18	P-201/18	PREPORUKU MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE • da poduzme aktivnosti koje će rezultirati donošenjem rješenja o rasporedu policijskih službenika u skladu sa odredbama Zakonom o policiji i unutrašnjim poslovima Republike Srpske kojima je uređena materija raspoređivanja zaposlenih policijskih službenika; • da preduzme mjere da se unapređivanje zaposlenih odvija transparentan i zakonit način, imajući u vidu kako kvalitet osoblja, tako i posebno nacionalnu zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, shodno obavezama iz Ustava Bosne i Hercegovine, Ustava Republike Srpske, Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima Republike Srpske i Zakona o zabrani diskriminacije; • otkloni posljedice do kojih je došlo uslijed donošenja rješenja o rasporedu policijskih službenika mimo odredbi Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima Republike Srpske; • da obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i aktivnostima u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 18.10.2018. godine. Postupak u toku.
Ž-LI-06-182/18	P-222/18	P R E P O R U K U 1. Da Vlada Kantona 10, odnosno predsjednik Vlade sukladno datim ovlastima, po prijemu ove preporuke bez odlaganja poništi Rješenje o imenovanju državnog službenika br:01-02-87-1/18 od 23.07.2018.g. i poduzme sve neophodne mjere kojima će prilikom ponovnog imenovanja osigurati puno poštivanje Zakona o državnim službenicima i namještenicima u tijelima državne službe Kantona 10 („Narodne novine HBŽ”;br:1/14), te podzakonskih akata, kako bi se , temeljem procjene znanja i sposobnosti kandidata kako na stručnom ispitu, tako i na usmenom intervjuu, izabrao najbolji kandidat, 2. da se osigura puna implementacija odredbi Zakona o zabrani diskriminacije u svim sferama svoga djelovanja, a posebno člana 24. stav 4. koji propisuje da su sva javna tijela dužna u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te osigurati učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije, a sve u cilju prevencije eventualnih budućih postupanja koja su u suprotnosti s navedenim Zakonima; 3. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana dostavi izjašnjenje , te obavijesti instituciju Ombudsmana o načinu realizacije ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 18.10.2018. godine. Postupak je u toku.
Ž-LI-06-158/18	P-271/18	PREPORUKU Agenciji za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Kantona 10 1. Da, Agencija za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine, odmah po prijemu ove preporuke prekine praksu objavljivanja javnih natječaja ukoliko podzakonski akti u pogledu stupanja na snagu istih nisu subordinirani zakonu, a u konkretnom slučaju Ustavu Kantona 10. 2. Da, Vlada Kantona 10 poduzme efektivne mjere i radnje radi usuglašavanja članka 42. stavka 7. Uredbe o načelima za utvrđivanje unutarnjeg ustrojstva tijela državne službe u Kantonu 10, sa odredbom članka 29. Ustava Kantona 10. 3. Da, o realizaciji ove preporuke obavijeste instituciju Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, u roku od 30 dana od dana zaprimanja preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-06-206/17	P-14/18	P R E P O R U K U Univerzitetu u Bihacu 1. Da preispita odluku br 06-6126/2015 od 01.10.2015. godine, u skladu sa nalazima iz Preporuke; 2. da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Nakon upućivanja Preporuke, dana 14.03.2018. godine, odgovorna strana obavijestila je instituciju Ombudsmana da je donesena nova Odluka o kojoj se precizira priznavanje izbora u naučno-nastavna zvanja i prije obraćanja žalitelja instituciji Ombudsmana, pod brojem: 06-5287/2016, od 08.09.2016. godine. Izdavanjem Preporuke najvišem akademskom tijelu Univerziteta i uvrštavanjem žaliteljevog primjera u Godišnji izvještaj za 2018. godinu iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmeni imaju u postupanju po pojedinačnim žalbama građana

Ž-SA-06-742/16	P-35/18	INICIJATIVU za izmjenu člana 31.b. Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br: 104/10, 105/12 i 61/14) koji glasi: „Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu ove odluke“, na način da isti treba glasniti: „Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine ili ispit općeg znanja pred Agencijom za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 105/12)“.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na svojoj 157. sjednici održanoj 7. 11. 2018. godine upoznalo sa Inicijativom broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine, te u vezi donesen je zaključak broj 34. kojim se zadužuje Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine da postupe po Inicijativi broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine, u mogućnostima sukladno važećim zakonskim propisima te da o tome izvijeste Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i po potrebi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine. Dana 04.02.2019. godine zaprimljen je akt Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj 09-50-4-1657/18 od 14.01.2019. godine u kojem se navodi : “...trenutačno, sukladno važećim zakonskim i podzakonskim propisima na razini Bosne i hercegovine, ne postoje mogućnosti za priznavanje ispita općeg znanja kao stručnog upravnog ispita na razini Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine će u slučaju
Ž-SA-06-405/17	P-35/18	INICIJATIVU za izmjenu člana 31.b. Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br: 104/10, 105/12 i 61/14) koji glasi: „Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu ove odluke“,	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na svojoj 157. sjednici održanoj 7. 11. 2018. godine upoznalo sa Inicijativom broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine, te u vezi donesen je zaključak broj 34. kojim se zadužuje Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine da postupe po Inicijativi broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine, u mogućnostima sukladno važećim zakonskim propisima te da o tome izvijeste Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i po potrebi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine. Dana 04.02.2019. godine zaprimljen je akt Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj 09-50-4-1657/18 od 14.01.2019. godine u kojem se navodi : “...trenutačno, sukladno važećim zakonskim i podzakonskim propisima na razini Bosne i hercegovine, ne postoje mogućnosti za priznavanje ispita općeg znanja kao stručnog upravnog ispita na razini Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine će u slučaju
Ž-SA-06-59/18	P-35/18	INICIJATIVU za izmjenu člana 31.b. Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br: 104/10, 105/12 i 61/14) koji glasi: „Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu ove odluke“, na način da isti treba glasniti: „Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine ili ispit općeg znanja pred Agencijom za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 105/12)“.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na svojoj 157. sjednici održanoj 7. 11. 2018. godine upoznalo sa Inicijativom broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine, te u vezi donesen je zaključak broj 34. kojim se zadužuje Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine da postupe po Inicijativi broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine, u mogućnostima sukladno važećim zakonskim propisima te da o tome izvijeste Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i po potrebi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine. Dana 04.02.2019. godine zaprimljen je akt Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj 09-50-4-1657/18 od 14.01.2019. godine u kojem se navodi : “...trenutačno, sukladno važećim zakonskim i podzakonskim propisima na razini Bosne i hercegovine, ne postoje mogućnosti za priznavanje ispita općeg znanja kao stručnog upravnog ispita na razini Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine će u slučaju
Ž-SA-06-879/17	P-51/18	PREPORUKU NAČELNIKU OPŠTINE VLAŠENICA 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmana o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	Opština Vlasenica nije dostavila povratnu informaciju po Preporuci broj P-51/18.
Ž-BL-06-789/17	P-128/18	PREPORUKU Mješovitom Holdingu „Elektroprivreda Republike Srpske“, A.D. Trebinje, Zavisno preduzeće Rudnik i Termoelektrana Gacko A.D. Gacko 1. da odmah po prijemu ove preporuke Mješoviti Holding „Elektroprivreda Republike Srpske“, A.D. Trebinje, Zavisno preduzeće Rudnik i Termoelektrana Gacko A.D. Gacko uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i da dostavi traženo izjašenje na adekvatan način.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	Obzirom na činjenicu da označeno javno preduzeće nije dostavilo odgovor na Preoruku Ombudsmena, ovaj slučaj nesaradnje će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2018. godinu.

Ž-BL-06-5/18	P-190/18	P R E P O R U K U Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona 1. Da poduzme mjere u okviru svoje nadležnosti kako bi podnositeljica žalbe imala jednaku mogućnost ostvarivanja prava na rad, u skladu sa iskazanim potrebama škole i nalazima ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Ministarstvo je 11.09.2018.godine dostavilo odgovor na Preporuku naglašavajući da JU „Il srednja škola“ Cazin nije iskazala potrebu za radnim mjestima, te da će Ministarstvo postupiti „u skladu sa Pravilnikom o definiranju kriterija za proglašavanje uposlenika za čijim radom je djelimično ili u potpunosti prestala potreba.“ S obzirom da su u toku postupka Ombudsmeni Bosne i Hercegovine iscrpili mogućnosti u okviru svoje nadležnosti, predmet po žalbi se zatvara.
Ž-BL-06-5/18	P-241/18	P R E P O R U K U Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona 1. Da poduzme mjere u okviru svoje nadležnosti kako bi podnositeljica žalbe imala jednaku mogućnost ostvarivanja prava na rad, u skladu sa iskazanim potrebama škole i nalazima ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji Preporuke. Sukladno članu 33.Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH , ova Preporuka dostavlja se i podnositeljici žalbe.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Ministarstvo je 11.09.2018.godine dostavilo odgovor na Preporuku naglašavajući da JU „Il srednja škola“ Cazin nije iskazala potrebu za radnim mjestima, te da će Ministarstvo postupiti „u skladu sa Pravilnikom o definiranju kriterija za proglašavanje uposlenika za čijim radom je djelimično ili u potpunosti prestala potreba.“
Nema odgovora						
Ž-BL-06-867/17	P-39/18	PREPORUKU Rektor Univerziteta u Banjoj Luci 1. Da preduzme neophodne mjere kako podnosilac žalbe ne bi bio degradiran u pogledu radnog statusa u poređenju sa drugim radnicima na istoj ili uporedivoj poziciji i bez opravdanih razloga, a pogotovo kako ne bi bio degradiran zbog svoje sindikalne aktivnosti; 2. Da pruži neophodnu podršku podnosiocu žalbe, ali i bilo kojem drugom nadležnom organu u pogledu preispitivanja zakonitosti i opravdanosti trošenja vlastitih prihoda Akademije umjetnosti, prema zahtjevima podnosioca žalbe; 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	S obzirom da se Univerzitet u Banjaluci nije izjasnio o Preporuci, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 14.06.2018.godine poslali Urgenciju Narodnoj Skupštini (s obzirom da je Narodna skupština osnivač Univerziteta u Banjaluci) da u roku od 30 dana preduzme mjere iz svoje nadležnosti o provođenju Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine. Narodna skupština Republike Srpske se nije izjasnila u ostavljenom roku .
Ž-SA-06-791/16	P-42/18	P R E P O R U K U Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da izmjeni i dopuni Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine u cilju stvaranja zakonskih pretpostavki za sankcionisanje osoba koje vrše određene radnje korištenjem informaciono-komunikacijskih tehnologija, a koje za posljedicu imaju povređivanje prava pojedinaca; 2. Da donese Kodeks o etičkom ponašanju zastupnika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da o poduzetim mjerama u cilju realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-06-630/18	P-153/18	PREPORUKA Generalnom direktoru RTV FBiH da poduzme sve mjere u cilju otklanjanja narušenih međuljudskih odnosa sa podnositeljicom žalbe, između ostalog i da se inicira medijacija, kao i okončanje tretmana koji je za podnositeljicu žalbe štetan i uznemiravajući. Generalni direktor RTV FBiH da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-06-1207/17	P-139/18	PREDSJEDNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmanima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine što je poduzeto u konkretnom slučaju kako bi se ovakve i slične situacije prevenirale i sankcionisale; 3. da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-06-1156/18	P-295/18	P R E P O R U K U Optici Dijana d.o.o Banja Luka 1. da odmah po prijemu ove preporuke ukloni instagram post objavljen na dan 02.08.2018. godine; 2. da preduzme neophodne mjere da se ubuduće prilikom obavljanja postova na svojoj instagramn stranici u potpunosti poštuje Zakon o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini. (Ova mjera može obuhvatiti edukaciju zaposlenih kako bi se spriječilo pisanje istih ili sličnih instagram postova). 3. da u roku 30 dana, počev od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.

Ž-MO-06-24/18	P-301/18	PREPORUKU Pivnici Mostar 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-06-209/15	P-307/18	PREPORUKU ministru poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Srednjobosanskog kantona 1. u cilju osiguranja mehanizama unutar samog Inspektorata za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije; 2. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
UKUPNO	-	01 - Diskriminacija				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
26	28	6	0	7	6	7
POVREDA PRAVA :	02 - Mediji i sloboda informisanja					
UKUPNO	-	02 - Mediji i sloboda informisanja				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	03 - Pristup informacijama					
Realizirana						
Ž-SA-05-359/16	P-11/18	P R E P O R U K U Predsjedniku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine 1. Da u postupku po zahtjevu za slobodom pristupa informacijama N.N. donese odluku u formi rješenja, na način kako je to propisano članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine. 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 31.01.2018. godine Ombudsmeni su zaprimili odgovor Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u formi rješenja donesenog u vezi sa zahtjevom za slobodom pristupa informacijama N.N., broj: P-125-1/16. Veza AP-3470/12 od 24. januara 2018 godine
Ž-BL-05-735/17	P-31/18	PREPORUKU Investiciono-razvojnoj banci Republike Srpske, Fondu za upravljanje nekretninama i potraživanjima u vlasništvu Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana, 08.03.2018.godinne, Investiciono razvojna banka je dostavila Obavještenje broj: 05-232-4/17 od 06.03.2018.godine i obavijestila Instituciju da je postupila po izdatoj preporuci.
Ž-BL-05-872/17	P-36/18	PREPORUKU 1. Da u ponovnom postupku donese odluku i obračuna iznos naknade po zahtjevu N.N. u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama i Uputstvom o troškovima umnožavanja materijala, uvažavajući izneseno mišljenje ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 60 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Područna jedinica Bratunac je dana 21.03.2018. godine, dostavila odgovor u kojem se navodi da je dana 27.02.2018. godine donesen Zaključak kojim su utvđeni troškovi u iznosu od 4,00 konvertibilnih maraka, čime je postupljeno po preporuci institucije.
Ž-SA-05-12/18	P-38/18	P R E P O R U K U Direktorju JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo 1. Da preispita odluku (Dopis upućen žalitelju broj: 5569/17 od 19.12.2017. godine) kojim se ne udovoljava molbi N.N. od dana 11.12.2017. godine, kojom je tražena dostava imena i prezimena ljekara koji je obavio kućnu posjetu dana 22.07.2017. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 20.03.2018. godine zaprimljen je odgovor Zavoda broj: 01-1309/18 od 19.03.2018. godine u kojem je navedeno da je žalitelju već dostavljena kompletna dokumentacija u vezi sa predmetnim slučajem. Uvidom u dokumentaciju iz priloga, utvrđeno je da nijedan dokument nije sadržavao traženu informaciju koja ukazuje na ime i prezime ljekara koji je obavio posjetu žaliteljevoj kćerki, te je dana 29.03.2018. godine Zavodu ponovo upućen akt u kojem je naznačeno da se molba žalitelja odnosila isključivo na ime i prezime ljekara. Zavod je istim aktom još jednom pozvan da podzme sve mjere u cilju realizacije preporuke. Dana 09.04.2018. godine zaprimljen je akt Zavoda broj: 01-1637/18 od 08.04.2018. godine u kojem je navedeno da je žalitelju upućen novi dopis. Uvidom u akt Zavoda broj: 1638/18 od 06.04.2018. godine utvrđeno je da je žalitelju u konačnici dostavljena tražena informacija, a Preporuka Ombudsmena broj: P-38/18 od 19.01.2018. godine u cjelosti je realizovana.

Ž-BL-05-819/17	P-53/18	PREPORUKU 1. da pismenim putem obavijesti podnosioca žalbe o njegovoj prijavi koja se odnosi na Javni poziv za dopunu Liste istaknutih stručnjaka iz prakse koji se mogu angažovati u naučno-nastavnom procesu za izvođenje predavanja i vježbi na fakultetima/Akademije Univerziteta u Tuzli 2. da ubuduće prilikom objavljivanja Javnih poziva uvede praksu obavještanja kandidata 3. da roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o načinu realizacije navedene Preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Fakultet elektrotehnike je dana 04.04.2018. godine, dostavio odgovor u kojem se navodi da je postupio po preporuci institucije i pismenim putem obavijestio podnosioca žalbe o njegovoj prijavi (dokaz: akt od 29.03.2018. godine). Ekonomski fakultet je dana 10.04.2018. godine obavijestio instituciju da je postupljeno po preporuci i podnosiocu žalbe dostavljena informacijama (dokaz: rješenje od 23.03.2018. godine). Pravni fakultet je dana 10.04.2018. godine dostavio odgovor instituciji u kojem se navodi da je postupljeno po preporuci institucije, to jeste da su obavijestili kandidata o njegovoj prijavi. Kako je odgovoreno podnosiocu žalbe čime je postupljeno po preporuci institucije, Ombudsmeni BiH su odlučili zatvoriti predmet.
Ž-BL-05-919/17	P-55/18	PREPORUKU Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja Republike Srpske - rukovodiocu Filijale Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Kako odgovorna strana u roku koji joj je određen preporukom nije obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima u cilju njene realizacije, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine Vas upoznali su Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske sa činjenicom izdavanja preporuke. Aktom broj: O-83/2018-146, od dana 23.05.2018. godine, direktor Fonda dostavio je izjašnjenje na izdatu preporuku iz čijeg sadržaja proizilazi da je otklonjena povreda prava koju je podnosilac žalbe naveo u podnesenoj žalbi.
Ž-SA-05-1282/17	P-76/18	P R E P O R U K U Direktor Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske 1. Da ponovo razmotri zahtjev za pristup informacijama Centra za istraživačko novinarstvo donese novu odluku po zahtjevu, imajući u vidu mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine dato u ovoj Preporuci; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 04.06.2018.godine zaprimljen je Odgovor Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, br. 01/2-47-69/18 od 29.05.2018.godine u kojem se navodi: „obavještavamo vas da smo, uvažavajući vašu preporuku i Instituciju ombudsmena, tražene informacije dostavili Centru za istraživačko novinarstvo. Zbog obimnosti traženih podataka koji su se odnosili na period od osam godina, kao i svakodnevnih neodložnih poslova nadležnog sektora, uprkos našem nastojanju, nismo bili u mogućnosti da vašu preporuku realizujemo u datom roku, zbog čega vam upućujemo izvinjenje.“ Uzimajući u obzir sadržaj dostavljenih odgovora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da je preporuka broj: P-76/18 od 23.03.2018. godine u cjelosti realizovana.
Ž-LI-05-31/18	P-78/18	P R E P O R U K U v.d. direktoru Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po prigovoru N.N. izjavljenom na rješenje broj 04-05-3-86-5/17 od 31.05.2017. godine, kojim se odbija zahtjev za pristup informacijama; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Podneskom od 19.04.2017. godine, v.d. direktor Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine, obavještava instituciju Ombudsmena o realiziranju preporuke te dostavlja rješenje o usvajanju prigovora N.N.. Imajući u vidu navedeno, Preporuka Ombudsmena se smatra ispoštovanom.
Ž-SA-05-413/18	P-98/18	P R E P O R U K U JU "SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE KANTONA SARAJEVO" 1. Da poništi Rješenje, broj: 01-01-34-0671/18 od 27.03.2018. godine i donese novo Rješenje o pristupu informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Služba je dana 18.06.2018. godine dostavila instituciji Ombudsmena akt, broj: 01/01-1309/18 od 14.06.2018. u kojem se između ostalog navodi: "...U vezi Vašeg akta broj i datum gornji, u prilogu Vam dostavljamo Rješenje Javne ustanove "Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" Sarajevo kojim je poništeno Rješenje broj 01-01-34-0671/18 od 27.03.2018. godine te je doneseno novo Rješenje o pristupu informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama FBiH..." U prilogu je dostavljeno novo Rješenje, broj: 01/01-34-0999-1/18 od 11.06.2018. godine kojim se podnositelju žalbe odobrava pristup informacijama koje se odnose na dostavljanje dokumenata JU "Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" Sarajevo. Citirane akte institucija Ombudsmena je dana 20.06.2018. godine dostavila podnositelju na izjašnjenje, ali isto do danas nije zaprimljeno. Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je Preporuka, P-98/18 realizovana u cjelosti.
Ž-BL-05-393/18	P-135/18	P R E P O R U K U • Da na zahtjev podnosioca žalbe odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine a uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmena. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Iz dostavljenog odgovora na Preporuku proizilazi da je Općina Kakanj donijela Rješenje o djelimičnom pristupu informacijama u skladu sa Zakonom, te se time smatra da je Preporuka ispoštovana.
Ž-SA-05-203/18	P-156/18	P R E P O R U K A gradonačelniku Grada Tuzla 1. da se odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnja sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 02.04.2018. godine i 16.05.2018. godine;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Odgovor na Preporuku zaprimljen izvan roka, a dostavljanjem odgovora Preporuka se smatra realiziranom.

Ž-SA-05-1117/17	P-158/18	P R E P O R U K A Ministru zdravstva Zeničko-dobojskog kantona 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 01.12.2017. godine, 22.03.2018. godine i 04.05.2018. godine;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 23.01.2019. godine zaprimljen je akt Ministarstva Zeničko-dobojskog kantona broj: 11-37-12357-8/17 od 18.01.2019. godine u kojem je navedeno da je po zahtjevu žalitelja doneseno Rješenje broj: 11-37-12357-7/18 od 18.01.2019. godine kojim je odobren pristup informacijama, čime je Preporuka Ombudsmena broj: P-14/19 od 26.12.2018. godine u cjelosti realizovana.
Ž-LI-05-99/18	P-159/18	P R E P O R U K U Ministru Federalnog ministarstva za branitelje i invalide Domovinskog rata 1. Da poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevu za pristup informacijama N.N. podnesenom dana 04.06.2018. godine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 05.09.2018. godine, institucija Ombudsmena je od nadležnog javnog organa zaprimila Rješenje broj: 05-41-2126/18 od 31.08.2018. godine, kojim se podnositelju žalbe ustupaju traženi podaci, a zaprimanje navedenog rješenja instituciji Ombudsmena je potvrdio i podnositelj žalbe.
Ž-BL-05-382/18	P-187/18	PREPORUKU Ministarstvu zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona Da odmah po prijemu ove preporuke Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i da dostavi informaciju vezanu za status predmeta podnosioca žalbe.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 30.07.2018.godine, Ministarstvo je dostavilo Izjašnjenje broj: 09-05-3026-UP-1/18 od 24.07.2018.godine. S obzirom da je Ministarstvu zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona postupilo po preporuci, te dostavilo tražene informacije u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, ombudsmeni konstatuju da je preporuka realizovana i donesena je odluka o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-05-153/18	P-207/18	P R E P O R U K U Gradu Zenica, Služba za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu, stambene poslove i društvene djelatnosti i Ministarstvu za boračka pitanja Zeničko Dobojskog kantona 1. Da poduzmu efektivne mjere i radnje da žalitelj Zahtjev za pristup informacijama od 06.09.2017. godine riješe u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenja donesena u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Grad Zenica je aktom broj 07-41-3523/18 od 17.10.2018. godine dostavio obavijest i rješenje o odbijanju pristupa informacijama od 23.08.2018. godine, koje sadrži pouku o pravnom lijeku, čime je ispoštovana preporuka.
Ž-SA-05-481/18	P-214/18	P R E P O R U K U Zavodu zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo da preispita ranije doneseno rješenje broj 01-01-I-S.K.-4248/18 od 15.02.2018.godine te donese novo Rješenje utemeljeno na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama, uvažavajući navode iz ove Preporuke; da se u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijesti Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH o realizaciji ove Preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj je obavijestio Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hrcegovine da je dana 17.09.2018. godine Komisija, kao drugostepeni organ na 3. sjednici donijela rješenje broj 03-02-8407-1/18 kojim je poništila rješenje UP/03-02-1-47693/18 od 16.02.2018. godine i podnositelju žalbe odobrila refundaciju sredstava u iznosu od 249,60 KM, lično plaćenih za pruženu medicinsku uslugu-MRI kičme u Sarajevu, te da nema potrebe preispitivanja i donošenja novog rješenja o pristupu informacijama.
Ž-SA-05-461/18	P-236/18	P R E P O R U K U • Komandiru Policijske stanice Živinice Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine donese rješenje o pristupu informacijama, a u vezi sa zahtjevom N.N. u ime N.N. od dana 09.02.2018. godine; • Ministru unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona Da na službenoj internet stranici Ministarstva unutrašnjih poslova objavi Vodič za pristup informacijama, Index registar informacija i Obrazac za podnošenje zahtjeva za pristup informacijama; O realizaciji Preporuke potrebno je obavijestiti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 29.10.2018. godine zaprimljen je akt Policijske stanice Živinice broj: 08-05/6-2-04.1-4-1982/18 od 24.10.2018. godine iz kojeg proizlazi da je doneseno Rješenje o pristupu informacijama broj: 08-05/6-04.2-3-1026/18 od 21.06.2018. godine. Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo je izvan roka dostavilo odgovor u iz kojeg proizlazi da su postupili po Preporuci Ombudsmena BiH.
Ž-LI-05-225/18	P-273/18	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Livna 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevu za pristup informacijama podnesenom dana 28.08.2018. godine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Gradonačelnik Grada Livno obavijestio instituciju Ombudsmena da je doneseno rješenje po zahtjevu žalitelja.
Ž-LI-05-226/18	P-276/18	P R E P O R U K U direktoru JU Zavod za zapošljavanje Republike Srpske 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje da Zahtjev za pristup informacijama N.N. od 17.09.2018. godine, riješi sukladno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	JU Zavod za zapošljavanje republike Srpske svojim podneskom od 26.11.2018. godine, obavještava Instituciju ombudsmena „da smo žalitelju dostavili kopiju zahtjeva Okružnog privrednog suda Istočno Sarajevo iz 2013. godine, čime smo ispoštovali vašu preporuku“.

Ž-BL-05-493/18	P-279/18	P R E P O R U K U • Da o zahtjevu za pristup informacijama podnosioca žalbe odluči u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Zaprimljen odgovor dana 30.01.2019. godine iz kojeg proizilazi da je Preporuka ispoštovana. Odgovor proslijeđen žalitelju, postupak još uvijek u toku.
Ž-BL-05-682/18	P-297/18	P R E P O R U K U 1. Da dosljednom primjenom Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske razmatra i odlučuje o zahtjevima za pristup informacijama, 2. Da preispita odluke o zahtjevima podnositeljice žalbe za pristup informacijama u kojima je utvrdio izuzetak u skladu sa članom 8 Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, te da imajući u vidu mišljenje Ombudsmana iz ove Preporuke, u skladu sa članom 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, provede test javnog interesa, a nakon toga donese novu odluku o pristupu informacijama u skladu sa članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke. Preporuka se dostavlja na znanje JP „Šume Republike Srpske“ a.d. Sokolac	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Zaprimljen odgovor na Preporuku dana 22.01.2019. godine iz kojeg proizilazi da je postupljeno po Preporuci Ombudsmana BiH.
Ž-BL-05-777/18	P-297/18	P R E P O R U K U 1. Da dosljednom primjenom Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske razmatra i odlučuje o zahtjevima za pristup informacijama, 2. Da preispita odluke o zahtjevima podnositeljice žalbe za pristup informacijama u kojima je utvrdio izuzetak u skladu sa članom 8 Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, te da imajući u vidu mišljenje Ombudsmana iz ove Preporuke, u skladu sa članom 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, provede test javnog interesa, a nakon toga donese novu odluku o pristupu informacijama u skladu sa članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 27.12.2018. godine odgovorna strana dostavila je akt broj: 010-8544-1/18 kao odgovor na preporuku u kojem se između ostalog navodi sledeće: „...obavještavam Vas da smo preispitali odluke po žalbi podnositeljice...“
Ostvarena saradnja						
Ž-LI-05-293/17	P-8/18	P R E P O R U K U Ministrici Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona Središnja Bosna 1. Da poduzme efektivne mjere i radnje da žalitelj Zahtjev za pristup informacijama od 16.12.2016. godine, riješi u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenja donesena u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Kako navedeno Ministarstvo u roku od 15 dana, pa sve do danas, nije obavijestilo instituciju Ombudsmana o poduzetim mjerama i radnjama po izdatoj Preporuci, Ombudsmani cijene da Preporuka nije ispoštovana. U skladu sa navedenim, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su podneskom od 20.03.2018. godine, obavijestili Skupštinu Kantona Središnja Bosna o neizvršavanju Preporuke od strane Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona Središnja Bosna.
Ž-SA-05-1125/17	P-1/18	P R E P O R U K U v.d. direktoru Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da poništi Rješenje broj: 06-34-8-225-82/16 od 03.10.2017. godine i Rješenje broj: 06-34-8-225-82-1/17 od 30.10.2017. godine i donese novo rješenje kojim će udovoljiti zahtjevu za pristup informacijama N.N., na način opisan u preporuci, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da ovlasti službenika za informisanje za donošenje rješenja po zahtjevima za pristup informacijama u prvom stepenu i na taj način osigura potpuno poštovanje načela dvostepenosti u upravnom postupku; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Dana 05.02.2018. godine zaprimljen je akt Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine broj: 06-34-8-225-82/17 od 30.01.2018. godine u kojem je navedeno: „...obavještavam Vas da je N.N. tužila Agenciju radi poništenja navedenih rješenja i pokrenila upravni spor koji se vodi pred Kantonalnim sudom u Sarajevu. Nakon okončanja sudskog postupka, Agencija će Instituciju ombudsmana/ombudsmana obavijestiti o preduzetim radnjama, a u vezi sa navedenom Preporukom.“

Ž-SA-05-1014/15	P-107/18	PREPORUKU Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Federalnom ministarstvu raseljenih osoba i izbjeglica i Općini Novo Sarajevo Da svako u okviru svojih nadležnosti iznađe način i sredstva da se prioritarno obnovi stambena jedinica N.N. u ulici Ivana Gorana Kovačića, s obzirom na period čekanja za obnovu i godine života podnosioca žalbe. O učinku Preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine potrebno je obavijestiti iste u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni su dana 29.06.2018. godine, zaprimili odgovor na preporuku Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice akt broj: 06-41-3-965-2/15/APP od 12.06.2018. godine u kojem se navodi: ... , Što se tiče obnove stambene jedinice porodice N.N. putem Državnog stambenog programa zbrinjavanja, a s obzirom da se radi o nositelju stanarskog prava odnosno obnovi stambene jedinice zgrade, naglašavamo da ni jednim pod-projektom državnog programa nije predviđena obnova stambenih jedinica nositeljima stanarskih prava u BiH. Naglašavamo da je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine upoznato sa potrebama interno raseljenih osoba u Bosni i Hercegovini i da će dalje pratiti sve aktivnosti u vezi sa izgradnjom stambenog objekta u ulici Ivana Gorana Kovačića, kao i objekta u naselju Šip, a s ciljem da sve interno raseljene osobe ostvare pravo na povrat i obnovu stambenih jedinica ili pravo na stambeno zbrinjavanje u Bosni i Hercegovini. Upoznati smo da je Općina Novo Sarajevo započela aktivnosti na izgradnji zgrade na adresi Ivana Gorana Kovačića broj 17-21 i da bi izgradnjom iste bila riješena stambena pitanja interno raseljenih osoba s područja Općine Novo Sarajevo, među kojima je porodica N.N..."
Ž-SA-05-1055/17	P-104/18	P R E P O R U K U Ministru vanjskih poslova Bosne i Hercegovine 1. da se odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnja sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmana od dana 26.09.2017. godine;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 15.10.2018. godine. Postupak u toku.
Ž-BL-05-431/18	P-178/18	P R E P O R U K U Generalnom direktoru JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo 1. Da uskladi Pravilnik o poslovnoj tajni JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo broj: NO-41-2460-8.2./06 od 28.02.2016. godine sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine, u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Kako Ombudsman Bosne i Hercegovine nije dobio odgovor na izdatu Preporuku u zadatom roku, aktom od dana 30.08.2018.godine obavještena je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine kao viši organ o nepreduzimanju radnji na realizaciji izdate Preporuke. Elektroprivreda BiH dostavila je odgovor iz kojeg proizilazi da će uzeti u obzir navode iz Preporuke prilikom izmjene predmetnog pravilnika, te da će se sporna odredba eventualno obrisati iz predmetnog Pravilnika.
Ž-SA-05-493/18	P-196/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Vijeće ministara BiH, Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine; 2. da odmah, a najkasnije u roku od 7 (sedam) dana, dostave akte i izjašnjenja na akt Institucije od 14.10.2015. godine ;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-SA-05-837/18	P-232/18	P R E P O R U K U JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo da po zahtjevu za pristup informacijama N.N. donese Rješenje utemeljeno na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama i Zakona o upravnom postupku, posebno člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama, uvažavajući navode iz ove Preporuke; da se u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijesti Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH o realizaciji Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Dana 31.10.2018. godine pravnici institucije Ombudsmana se obratila kćerka podnosioca žalbe, jer je primila donesenu preporuku, ali želi obavijestiti Instituciju ombudsmana da je njen otac, podnositelj žalbe, preminuo.
Ž-SA-05-617/18	P-233/18	P R E P O R U K U dekanu Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu 1. Da u skladu sa članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, imenuje službenika za informisanje, koji će obrađivati zahtjeve za pristup informacijama. Rješenje o imenovanju potrebno je dostaviti instituciji Ombudsmana na uvid; 2. Da u skladu sa članom 20. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, sačini, objavi i dostavi instituciji Ombudsmana primjerak Vodiča za pristup informacijama i Index registar informacija Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu; 3. Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine donese rješenje o pristupu informacijama, a u vezi sa N.N. od 21.03.2018. godine; 4. Da u budućem postupanju po zahtjevima za pristup informacijama prestane primjenjivati Pravilnik o zaštiti ličnih podataka na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, ili da isti izmijeni i uskladi sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 5. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak u toku.

Ž-SA-05-937/18	P-248/18	P R E P O R U K U Direktoru Zavoda zdravstvenog osiguranja Unsko-sanskog kantona 1. Da u skladu sa članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, imenuje službenika za informisanje, koji će obrađivati zahtjeve za pristup informacijama. Rješenje o imenovanju potrebno je dostaviti instituciji Ombudsmena na uvid; 2. Da u skladu sa članom 20. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, sačini, objavi i dostavi instituciji Ombudsmena primjerak Vodiča za pristup informacijama i Index registar informacija Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu; 3. Da u vezi sa zahtjevom žalitelja od dana 13.07.2018. godine, postupi u skladu sa članom 13. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine i zahtjev prosljedi nadležnom javnom organu; 4. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
Ž-BL-05-534/18	P-259/18	PREPORUKU Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja Republike Srpske - rukovodiocu Filijale Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, dostavi u cjelosti tražene informacije po podnesenom zahtjevu broj: 3609/18, N.N., od dana 08.05.2018. godine 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 11.01.2019. godine. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-544/18	P-262/18	P R E P O R U K U Predsjedavajućem Odbora državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 08.06.2018. godine i 05.07.2018. godine.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor zaprimljen dana 12.11.2018. godine. Postupak je u toku.
Ž-BL-05-557/18	P-274/18	PREPORUKU DIREKTORU JU Osnovne škole „Sveti Sava“ 1. Da po prijemu ove Preporuke postupi po zahtjevima podnosioca žalbe 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenom realizovanju.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 26.11.2018. godine. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-397/18	P-289/18	P R E P O R U K U Predsjedniku Nadzornog odbora KJKP Toplane d.o.o. Sarajevo 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, u skladu sa čl. 9 i 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine odluči o žalbi N.N. od dana 17.10.2017. godine, izjavljenu protiv Rješenja direktora KJKP Toplane d.o.o. Sarajevo broj: 03-03-01-4401/17 od 09.10.2017. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 03.01.2019. godine. Postupak je u toku.
Nije realizirana						
Ž-SA-05-1130/17	P-75/18	P R E P O R U K U Predsjedavajućem Žalbenog vijeća pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine 1. Da razmotri mogućnost poništenja Rješenja broj: UP2ŽV-09-29-2-163/17 od 10.11.2017. godine i donošenja novog rješenja utemeljenog na principima i odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Kako u navedenom periodu nije dostavljen odgovor o realizaciji spomenute preporuke, institucija Ombudsmena je Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine dana 18.09.2018.godine uputila urgenciju za realizaciju preporuke. Odgovor do dana sačinjavanja ove odluke nije zaprimljen. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da preporuka broj: P-75/18 od 21.03.2018. godine nije realizovana niti je ostvarena saradnja sa predmetnim javnim organima.
Ž-SA-05-1242/17	P-86/18	P R E P O R U K U Načelnici Općine Visoko 1. Da poništi Rješenje broj: 01/3-02-31/18 od 13.02.2018. godine i donese novo Rješenje po zahtjevu N.N., a u skladu sa navedenim u ovoj Preporuci. 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nakon održanog sastanka, instituciji Ombudsmena nije dostavljen odgovor o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke, ali je dana 13.08.2018. godine prilikom telefonskog razgovora, sekretarka Općinskog vijeća informisala službenicu institucije Ombudsmena da ostaju kod prvobitno datog odgovora, a na osnovu čega je zaključeno da Preporuka Ombudsmena broj: P-86/16 od 04.05.2018. godine nije realizovana.

Ž-SA-05-95/18	P-99/18	P R E P O R U K U JU "SLUŽBA ZA ZAPOŠLJAVANJE KANTONA SARAJEVO" SARAJEVO 1. Da poništi Rješenje, broj: 01/01-0115-1/18 od 22.02.2018. godine i da donese novo Rješenje o pristupu informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo je dana 18.06.2018. godine dostavila instituciji Ombudsmena dopis, broj: 01/01-1310/18 od 14.06.2018. u kojem se između ostalog navodi: "U vezi vašeg akta broj i datum gornji, u prilogu Vam dostavljamo Rješenje Javne ustanove "Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" Sarajevo kojim je poništeno Rješenje, broj: 01-01-0115-1/18 od 22.02.2018. godine te je doneseno novo Rješenje o pristupu informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH...". U prilogu je dostavljeno novo rješenje, broj: 01/01-34-0999-2/18 od 11.06.2018. godine kojim se podnositelju žalbe odobrava pristup svim informacijama koje se odnose na dostavljanje dokumenata Javne ustanove Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo, također je navedeno da su tražene informacije koje se odnose na pismeni saziv/pozvi, dnevni red, materijali za sjednicu, tonksi zapis i stenogram za sjednicu Stručnog kolegija održanu dana 25.12.2017. godine, kao i tonksi zapisi i stenogram za sjednicu Upravnog odbora održanu dana 27.12.2017. godine. Informacije kojima Javna ustanova Službe za zapošljavanje Kantona Sarajeve ne raspolaže. Citirane akte institucija Ombudsmena je dana 20.06.2018. godine dostavila
Ž-LI-05-79/18	P-144/18	P R E P O R U K U Nadzornom odboru J.P. "Radio-televizija Livno" d.o.o. Livno 1. Da poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevu za pristup informacijama N.N., podnesenom dana 02.03.2018. godine. 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nadzorni odbor je svojim podneskom od 17.07.2018. godine, obavijestio instituciju Ombudsmena „da je Nadzorni odbor donio Odobrenje uvida u natječajnu proceduru broj: 128/18 od 21.05.2018. koju vas obavještavam da uvažite kao rješenje"... Kako je podnositelj žalbe imao prigovor na navedeno odobrenje, a bez mogućnosti podnošenja odgovarajućeg pravnog lijeka, to je institucija Ombudsmena svojim podneskom od dana 24.08.2018.godine, obavijestila Skupštinu Javnog poduzeća „Radio-televizija“ d.o.o. Livno, o neizvršavanju donesene preporuke. Skupština Javnog poduzeća „Radio-televizija“ d.o.o. Livno, svojim podneskom od 05.09.2018. godine, obavještava instituciju Ombudsmena i Nadzorni odbor Javnog poduzeća „Radio-televizija“ d.o.o. Livno, da u konkretnom slučaju „treba izdati Rješenje o pristupu informacijama sukladno članku 14. Zakona, te predlažemo da učine isto“... Podnositelj žalbe dana 10.10.2018. godine, obavještava instituciju Ombudsmena da niti nakon intervencije navedene Skupštine, nije zaprimio rješenje sukladno Zakonu.
Ž-BL-05-525/18	P-191/18	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke odgovori na zahtjev žaliteljica od 20.04.2018. godine, odnosno da joj se dostavi traženi akt Fonda zdravstvenog osiguranja od 21.02.2017. godine 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Kako su nadležni organi dostavili Instituciji odgovore iz kojih proizlazi da nije postupljeno po Preporuci, dana 04.10.2018. godine, Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, kao nadležnom višem organu, upućena je Obavijest o nepoštovanju Preporuke. Ministarstvo je dana 28.11.2018. godine, obavijestilo Instituciju da je pomenuti podnesak upućen na nadležno postupanje Kliničkom centru koji je ponovo dana 13.12.2018. godine dostavio odgovor Instituciji u kojem se navodi da je sva tražena dokumentacija dostavljena nadležnom sudu uz odgovor na tužbu jer je u toku sudski postupak po tužbi žaliteljice protiv Kliničkog centra. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj Institucije, pominjući imena organa vlasti ili službenika koji su odbili postupiti po Preporuci Ombudsmena.
Ž-SA-05-486/18		P R E P O R U K U Fondu zdravstvenog osiguranja Republike Srpske 1. Da uzimajući u obzir navode iz preporuke, a u skladu sa odredbama Zakona o upravnom sporu Republike Srpske poduzme efikasne mjere i osigura provođenje presude Okružnog suda Banja Luka broj 11 0 U 021260 17 U od 14.02.2018.godine ; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj 06/004-9670/18 od 08.10.2018. godine Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske obavijestio je Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine da smatra da donesenom presudom Sud nije pravilno primjenio materijalno pravo zbog čega su i podnijeli zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke, koju neće izvršavati sve do donošenja pravosnažne presude Vrhovnog suda Republike Srpske. Kako u ostavljenom roku nije realizirana preporuka, ovaj slučaj biti će uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za 2018. godinu.
Ž-SA-05-619/18	P-235/18	P R E P O R U K U Direktor Službe za poslove sa strancima Da se poništi Rješenje, broj: 18.1.1-07.6-5704-4/17 od 20.11.2017. godine, te donese novo Rješenje, utemeljeno na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, a uvažavajući navode iz ove Preporuke; da se u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijesti Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Obzirom da u ostavljenom roku nije zaprimljena informacija o poduzetim mjerama u cilju realizacije preporuke, aktom od 13.11.2018. godine , kao neposredno viši organi, obaviješteni su Vijeće ministara BiH i Ministarstvo sigurnosti, a iz čega proizilazi da Preporuka nije realizovana.
Ž-LI-05-167/18	P-225/18	P R E P O R U K U Vršitelju dužnosti ravnatelja Agencije za privatizaciju Kantona 10 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevu za pristup informacijama podnesenom dana 09.04.2018. godine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmena u ostavljenom roku nije zaprimila izjašnjenje Agencije po izdatoj preporuci, pa je dana 24.10.2018. godine, odaslala urgenciju radi dostavljanja traženog odgovora, ali bez rezultata. U tom smislu, institucija Ombudsmena je podneskom od dana 07.11.2018.godine, obavijestila Vladu Kantona 10, o neizvršavanju donesene preporuke.

Ž-SA-05-973/18	P-263/18	P R E P O R U K U Direktoru Radio televizije Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da preispita Rješenje broj: 4110-03/609 od 10.08.2018. godine i Rješenje broj: 4110-03/648 od 30.08.2018. godine, te da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, u skladu sa članom 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, ponovo provede test javnog interesa, a nakon toga donese novo rješenje o pristupu informacijama u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da postupi u skladu sa članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da postupi u skladu sa članom 20. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 4. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Zaprimljen odgovor dana 10.01.2019. godine iz kojeg proizilazi da preporuka nije realizovana. Postupak u toku.
Nema odgovora						
Ž-SA-05-642/17	P-16/18	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu zdravstva 1. Da u skladu sa članom 14 Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine donese rješenje o pristupu informacijama, a u vezi sa zahtjevom N.N. od dana 09.05.2017. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Nema odgovora. Postupak u toku.
Ž-LI-05-14/18	P-126/18	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10 1. Da poduzme efektivne mjere i radnje da Zahtjev za pristup informacijama od 18.11.2017. godine, podnesen od strane N.N., riješi u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenja donesena u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Kako institucija Ombudsmana nije zaprimila izjašnjenje po izdatoj preporuci, to je dana 27.08.2018. godine, ministru navedenog Ministarstva odaslane urgencija za dostavljanje odgovora, ali niti nakon odaslane urgencije traženi odgovor nije dostavljen. Sukladno navedenom, institucija Ombudsmana obavijestila je Skupštinu Kantona 10 o nepostupanju ministra Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10 po izdatoj preporuci. Ombudsmeni BiH nisu zaprimili odgovor zbog čega su pristupili zatvaranju predmeta.
Ž-LI-05-15/18	P-127/18	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10 1. Da poduzme efektivne mjere i radnje da Zahtjev za pristup informacijama od 04.12.2017. godine, podnesen od strane N.N., riješi u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenja donesena u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Institucija Ombudsmana u ostavljenom roku nije zaprimila izjašnjenje Ministarstva po izdatoj preporuci, pa je dana 27.08.2018. godine, odaslane urgencija radi dostavljanja traženog odgovora, ali bez rezultata. U tom smislu, institucija Ombudsmana je podneskom od dana 03.10.2018.godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju donesene preporuke. Kako nije zaprimljen nikakav odgovor na Preporuku Ombudsmeni BiH su pristupili zatvaranju predmeta.
Ž-SA-05-838/18	P-298/18	P R E P O R U K U Direktoru Javnog servisa BHRT-a 1. Da poništi rješenje broj 101-1112/18 od 26.07.2018. godine i postupi po podnesenoj žalbi u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama i Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine i nalazima ove preporuke; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Institucija Ombudsmana u ostavljenom roku nije zaprimila obavijest o realizaciji preporuke. Punomoćnica žaliteljice obavijestila instituciju Ombudsmana da odustaju od žalbenih navoda, a zbog čega će se pristupiti zatvaranju predmeta.
Ž-BL-05-745/18	P-303/18	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke odgovore na zahtjev advokata N.N. punomoćnika od 14.08.2018. godine, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama i iznesenim mišljenjem ombudsmana Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-05-190/18	P-305/18	P R E P O R U K U direktoru Javnog preduzeća Parkovi d.o.o. Mostar da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmana od dana 21.02.2018. godine i 04.05.2018. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
UKUPNO	-	03 - Pristup informacijama				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
49	50	21	0	13	9	6
POVREDA PRAVA :	04 - Vjerske slobode / religija					
Ostvarena saradnja						

Ž-SA-03-437/18	P-238/18	PREPORUKA Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine da u saradnji sa drugim ministarstvima i organima Bosne i Hercegovine razmotri pitanje usklađenosti propisa o carinskoj politici i Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini u vezi plaćanja carine i uvoznih dažbina prilikom uvoza vjerske literature. Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine poziva se da u roku od 90 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	04 - Vjerske slobode / religija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
UKUPNO	-	04 - Vjerske slobode / religija				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	05 - Policija					
Realizirana						
Ž-SA-05-267/18	P-165/18	P R E P O R U K U Direktoratu Federalne uprave policije 1. Da razmotri mogućnost poništenja Rješenja broj: 09/19/1-34-2-551 od 12.12.2017. godine i svih upravnih akata donesenih u disciplinskom postupku pokrenutom protiv žalitelja; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	05 - Policija	Realizirana	DA	Iz odgovora FUP-a koji je zaprimljen izvan roka za realizaciju Preporuke proizilazi da je organ ponovo razmatrao preporuku Ombudsmena i ispoštovao je.
Ž-BL-05-374/18	P-242/18	PREPORUKU glavnom okružnom tužiocu Okružnog javnog tužilaštva Trebinje 1. Da bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	05 - Policija	Realizirana	DA	Aktom broj: 258-2/18, od dana 02.11.2018. godine, odgovorna strana dostavila je izjašnjenje na izdatu preporuku u kome se navodi da se predmet vodi pod brojem: T16 0 KT 0009120 18, te da je daan 02.11.2018. godine, Policiji stavljen zahtjev za uzimanje izjava i prikupljanje dokaza.Izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Nije realizirana						
Ž-SA-05-1283/17	P-64/18	P R E P O R U K U policijskom komesaru Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo 1. Da uzimajući u obzir navedeno u Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine, ponovno razmotri molbu za premještaj N.N., te da sagleda i druge mogućnosti koje ima na raspolaganju u cilju ispunjavanja najboljeg interesa djeteta u prtedmetnom slučaju. 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	05 - Policija	Nije realizirana	DA	Dana 24.04.2018. godine zaprimljen je akt Uprave policije broj: 02/5-1-23-1/18 od 20.04.2018. godine u kojem je navedeno da je ponovo razmatrana mogućnost premještaja, ali da se još uvijek nisu stekli uslovi za premještaj, jer su trenutno popunjene pozicije u činu „policajac“ u Policijskoj stanici Ilidža, a nijedan policijski službenik nije izrazio želju da bude premješten u Policijsku stanicu Novi Grad.
Ž-BL-05-388/18	P-281/18	P R E P O R U K U OC „Jahorina“ 1. Da ispoštuje Zaključak Vlade Republike Srpske u kome se decidno navodi: „Preporučuje se a.d. OC „Jahorina“ da obezbijedi parking prostor radi naplate mjesta za parkiranje...“, te s tim u vezi uklone spornu rampu sa glavne javne saobraćajnice i omoguće nesmetan prolaz žiteljima tog područja da dođu do svojih parcela, kao i svim vozačima koji tom trasom samo prolaze, bez zadržavanja. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	05 - Policija	Nije realizirana	DA	Iz zaprimljenih odgovora proizilazi da Preporuka nije ispoštovana.
UKUPNO	-	05 - Policija				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
4	4	2	0	0	2	0
POVREDA PRAVA :	06 - Javni prihodi					
Nema odgovora						
Ž-BL-04-748/17	P-111/18	PREPORUKU ...Da se u ovom i svim budućim sličnim primjerima postupa u skladu sa iznesenim mišljenjem u ovoj Preporuci, u cilju poštovanja zakonskih rokova, a sve radi zaštite najboljeg interesa stranaka...	06 - Javni prihodi	Nema odgovora	NE	Do danas nije zaprimljen odgovor na Preporuku.
UKUPNO	-	06 - Javni prihodi				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	0	0	1
POVREDA PRAVA :	07 - Zatvori					
Realizirana						

Ž-SA-07-1048/17	P-33/18	P R E P O R U K U • Da ubuduće, prilikom vršenja terenskih provjera i formiranja mišljenja o boravku osuđenog lica na slobodi u smislu korišćenja vanzavodskih pogodnosti postupaju u skladu sa preporukom Ombudsmena. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	Dana 20.12.2017. godine u instituciji Ombudsmena je zaprimljeno izjašnjenje Policijske stanice Gradačac, akt broj 08-05/9-2-04-2-3-8365/17 od 15.12.2017. godine, kao odgovor na Preporuku, u kojem se navodi da će Policijska stanica Gradačac prilikom vršenja terenskih provjera i formiranja mišljenja o boravku osuđenog lica na slobodi, u smislu korišćenja vanzavodskih pogodnosti, postupiti shodno preporuci Ombudsmena.
Ž-SA-07-963/17	P-120/18	P R E P O R U K U • Da preispita postojeće normative stručnog rada te uz podršku Ministarstva pravde Republike Srpske obezbijedi kontinuiranu edukaciju službenog osoblja, kako postupiti s osuđenim osobama u situacijama u kojima mogu biti povrijeđena prava ne samo osuđenih osoba nego i službenih osoba zavoda; • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	Odgovor na Preporuku stigao izvan roka, a što je promijenilo realizaciju Preporuke obzirom da iz dostavljenog odgovora proizilazi već kontinuirano osposobljavanje službenog osoblja čime se Preporuka Ombudsmena smatra ispoštovanom.
Ž-BL-07-819/18	P-280/18	P R E P O R U K U • Da ubuduće prilikom vršenja terenskih provjera i formiranja mišljenja o boravku osuđenog lica na slobodi u smislu korišćenja vanzavodskih pogodnosti postupaju u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmena. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	Dana 14.12.2018. godine Ombudsmeni su, od Policijske stanice Bijeljina 1, primili odgovor broj: 15-01/2-234-1535/18 od 11.12.2018. godine, iz kojeg proizilazi da će ova policijska stanica „...po zahtjevima koji budu dostavljeni od strane kazneno popravnih zavoda izvršiti terensku provjeru prema uspostavljenom načinu rada putem vođe bezbjednosnog sektora na čijem terenu je osuđeno lice nastanjeno u zakonski predviđenim rokovima, uzimajući u obzir sve zakonske i podzakonske akte koji tretiraju navedenu oblast i na osnovu kojih se vrše provjere za korišćenje vanzavodskih pogodnosti.“ Imajući u vidu odgovor nadležnog organa, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje po žalbi. Ombudsmeni napominju da će i dalje pratiti postupanje Policijske stanice Bijeljina 1 kada je riječ o navedenom pitanju.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-07-815/16	P-122/18	P R E P O R U K U • Da ubuduće, prilikom vršenja terenskih provjera i formiranja mišljenja o boravku osuđenog lica na slobodi u smislu korišćenja vanzavodskih pogodnosti postupaju u skladu sa preporukom Ombudsmena. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-BL-07-297/18	P-129/18	P R E P O R U K U • Da postupe u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmena Bosne i Hercegovine. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama koje su preduzete s ciljem realizacije ove preporuke.	07 - Zatvori	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-07-891/17	P-92/18	P R E P O R U K U • Da ubuduće svim pritvorenim/osuđenim licima osigura potreban nivo zdravstvene zaštite u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmena. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni BiH informisali su podnosioca da odgovor na preporuku nije dostavljen jer je preporuka prosljeđena zdravstvenoj službi na dalje izjašnjenje, da će nakon toga biti dostavljen, kao i da se uprava Zavoda ne slaže sa konstatacijom da ovom pritvoreniku nije pružena adekvatna zdravstvena zaštita obrazlažući da u situacijama u kojima je zavodski doktor odsutan postoji zamjena a to je doktor iz Doma zdravlja. U pogledu izdvajanja u posebno prostoriju uvidom u dokumentaciju utvrđeno je, da je uprava Zavoda to učinila kako navodi „, radi zaštite tjelesnog integriteta na prijedlog zavodskog ljekara“, o čemu postoji dokaz službene zabilješke i da su o svim činjenicama vezano za izdvajanje i tretman pritvorenika u spornom periodu sačinjeni izvještaji koji su dostavljeni postupajućem sudiji na uvid. S tim u vezi a nakon sagledavanja cjelokupnog predmetnog spisa, Ombudsmeni konstatuju, da u dijelu žalbenih navoda koji se odnose na izdvajanje podnosioca žalbe u posebnu prostoriju, nisu mogli utvrditi nezakonito postupanje i povredu prava, s obzirom da je uvidom u dokumentaciju utvrđeno da je uprava Zavoda redovno upućivala nadležnom sudu informacije o zdravstvenom stanju podnosioca žalbe, da je o svakoj preduzetom radnji (izdvajanje u
UKUPNO	-	07 - Zatvori				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
6	6	3	0	2	1	0
POVREDA PRAVA :	08 - Ravnopravnost polova					
UKUPNO	-	08 - Ravnopravnost polova				

UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	09 - Pravosuđe					
Realizirana						
Ž-BL-05-235/17	P-12/18	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 07.04. 12.06. i 11.09.2017. godine 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana, 07.02.2018. godine, opština Kozarska Dubica je dostavila odgovor instituciji Ombudsmena.
Ž-BL-05-542/17	P-20/18	PREPORUKU Da odmah po prijemu preporuke, preduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke po žalbi N.N., izjavljenoj na presudu Općinskog suda u Bihaću broj: 17 O Rs 072038 15 Rs od 06.09.2016. godine i da o preduzetim mjerama obavijesti instituciju Ombudsmena Bosne i Hercegovine, u roku od 60 dana.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana, 05.02.2018. godine, Kantonalni sud je dostavio odgovor instituciji u kojem se navodi da je „odluka po žalbi donesena na sjednici građanskog vijeća održanoj dana 08.01.2018. godine.“
Ž-BL-05-838/17	P-23/18	P R E P O R U K U KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU • Da bez odlaganja preduzme sve potrebne mjere i radnje kako bi u što kraćem roku bila donesena odluka po tužbi podnosioca žalbe u predmetu broj 09 O U 024179 15 U. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene o realizaciji Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Aktom broj: 09 O U 024179 15 U Kantonalni sud u Sarajevu dostavlja svoje izjašnjenje po izdanoj Preporuci u kome navodi da je sud zakazao javnu raspravu za dan 03.04.2018. godine nakon čega će donijeti odluku u roku 30 dana. Po održavanju javne rasprave i proteku roka, sud obavještava Ombudsmene aktom broj: 09 O U 024179 15 U od 07.05.2018. godine da je u konkretnom slučaju donio Presudu broj: 09 O U 024179 15 U od 03.04.2018. godine. Ombudsmeni konstatuju da je po Preporuci broj P-23/18 od 25.01.2018. godine postupljeno i da je ispoštovana od strane Kantonalnog suda Bosne i Hercegovine.
Ž-SA-05-722/17	P-18/17	P R E P O R U K U 1. da Kantonalni sud u Sarajevu razmotri mogućnost da preduzme neophodne aktivnosti, a sve u cilju donošenja odluke u konkretnom predmetu, broj: 65 O P 356870 14 Gž, a u vezi sa žalbom na presudu Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 O P 356870 13 P. 2. da Kantonalni sud u Sarajevu blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena Bosne i Hercegovine o realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	U instituciji Ombudsmena je dana 14.02.2018. godine zaprimljen akt Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 009-O-Su-18-000129 od 13.02.2018. godine, u kojem se između ostalog navodi: „...Povodom vaše preporuke broj Ž-SA-05-722/17 od 25.01.2018. godine, koja se odnosi na postupak u predmetu ovog suda broj 65 O P 356870 14 Gž, obavještavam vas da je u skladu sa odredbom iz člana 55. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju, odobreno hitno postupanje u ovom predmetu, te je vaša preporuka uložena u spis radi daljeg postupanja....“
Ž-BL-05-31/18	P-61/18	P R E P O R U K U Okružnom sudu u Banjaluci Da donese presudu kojom će poništiti upravni akt i sam riješiti stvar a koja će u svemu zamijeniti upravni akt nadležnog organa Da obavijesti Upravnu inspekciju o potrebi pokretanja prekršajnog postupka protiv Fonda PIO, Da u roku od 60 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o preduzetim mjerama na realizaciji ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Okružni sud je dana 16.05.2018. godine dostavio odgovor instituciji u kojem se navodi...“obavještavamo vas da je ovaj sud presudom, broj: 11 O U 021814 17 U od 14.05.2018. godine, tužbu uvažio i poništio rješenje Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske broj: 1174407435 od 01.11.2017. godine, te obavezao tuženi Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske da tužiocu naknadi troškove upravnog spora....Ujedno vas obavještavamo da je ovaj sud shodno članu 65. stav 1. tačka 5. i 4. Zakona o upravnim sporovima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 109/05 i 63/11) uputio nalog Upravnoj inspekciji za pokretanje prekršajnog postupka protiv odgovornog lica tuženog i tuženog, zbog nepostupanja u skladu sa pravnim shvatanjima i primjedbama suda u pogledu postupka, kako je to naloženo presudama ovog suda broj: 11 O U 013369 13 U od 22.01.2015. godine, broj: 11 O U 016560 15 od 27.01.2016. godine, broj: 11 O U 018658 16 od 27.01.2017. godine i broj: 11 O U 020602 17 U od 26.09.2017. godine, donesenim po tužbi tužioca protiv istog tuženog. „ Preporuka Ombudsmena se smatra ispoštovanom.
Ž-SA-05-1251/17	P-77/18	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu u Sarajevu da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje	09 - Pravosuđe	Realizirana	NE	U vezi sa predmetom koji je kod Kantonalnog suda zaveden pod brojem 65 O P 211 653 12 Gž, te osnovom kojeg su Ombudsmeni uputili preporuku, dana 01.08.2018. godine žalitelj je usmenim putem u prostorijama Institucije obavijestio Ombudsmene da je Kantonalni sud donio odluku u korist žalitelja te da nema potrebe dalje postupati u predmetu žalbe iz kojeg razloga se predmet zatvara.
Ž-SA-05-752/17	P-87/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Ministarstvo finansija Vlade Republike Srpske i Kancelarija pravnog predstavnika Republike Srpske uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 26.06.2018. godine zaprimljen je odgovor Kancelarije pravnog predstavnika Republike Srpske, akt broj: 02/1-77-124/16, dana 04.07.2018. godine akt Ministarstva finansija Vlade Republike Srpske, akt broj: 06.07/012-910/17. Odgovori su dana 05.07.2018. godine dostavljeni podnosiocu žalbe. Iz dostavljenih odgovora proizilazi da je zahtjev podnosioca žalbe riješen, odluke ustavnog suda Bosne i Hercegovine izvršene.

Ž-SA-05-160/18	P-106/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Osnovni sud u Doboju uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 06.06.2018. godine zaprimljen je odgovor, akt Osnovnog suda u Doboju broj: 085-0-Su-18-000 322 od 05.06.2018. godine.
Ž-BL-05-198/18	P-117/18	P R E P O R U K U Ministarstvo finansija Republike Srpske 1. Da bez odlaganja postupi po Rješenju o izvršenju Osnovnog suda u Bijeljini broj: 80 I 087810 17 I od 19.10.2017. godine; 2. Da u roku od 20 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 20.06.2018. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je Odgovor Ministarstva broj: 06.09/017-2862/17 od 15.06.2018. godine, u kojem se navodi da su žalitelju dana 14.06.2018. godine izvršene isplate po sudskom izvršnom Rješenju broj: 80 I 087810 17 I od 19.10.2017. godine.
Ž-SA-05-181/18	P-155/18	P R E P O R U K A predsjedniku Kantonalnog suda u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 20.02.2018. godine i 18.04.2018. godine.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 27.07.2018. godine zaprimljen je odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 65 0 Rs 501357 Rsž od 12.07.2018. godine. Obzirom da je nakon izdavanja preporuke, Kantonalni sud u Sarajevu dostavio tražene informacije, na koji način je uspostavljena saradnja sa institucijom Ombudsmena, konstatujemo da je Preporuka P-155/18 realizovana.
Ž-SA-05-1055/15	P-170/18	P R E P O R U K U Općini Stari Grad Sarajevo • da preispita donesene odluke po zahtjevu N.N. za naknadno izdavanje urbanističke saglasnosti i legalizaciju izgrađenog stambenog objekta, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke, posebno u dijelu koji se odnosi na različito postupanje u istim ili sličnim situacijama; • da prestane sa praksom slobodne procjene pojedinaca koji za posljedicu imaju različito postupanje odnosno prestane sa stvaranjem prakse donošenja različitih odluka u istim ili sličnim situacijama; • da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Aktom broj 05-23-5492/18 od 23.08.2018.godine Služba za urbanizam općine Stari grad Sarajevo je obavijestila Instituciju ombudsmena da su se stekli uslovi za izdavanje naknadne urbanističke saglasnosti, te da će nakon provedenog postupka dostaviti kopiju akta. Svojim dopisom od 19.10.2018. godine obavijestili su Instituciju ombudsmena da je doneseno rješenje o izdavanju naknadne urbanističke saglasnosti, broj UO-I-05-23-4184/18 od 09.10.2018.godine, koje su dostavili u prilogu akta. Donošenjem navedenog rješenja u cjelosti je realizirana donesena preporuka, pa su ombudsmeni donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-BL-05-511/17	P-173/18	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Okružni privredni sud je dana 25.09.2018. godine dostavio odgovor instituciji u kojem se navodi da je dana 21.09.2018. godine dostavljen detaljan odgovor podnosiocu žalbe. Navedeni odgovor je dana 01.10.2018. godine prosljeđen podnosiocu žalbe. Kako je dostavljen odgovor na zahtjev podnosioca žalbe preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine je ispoštovana.
Ž-SA-05-456/18	P-188/18	P R E P O R U K U 1. Federalnoj upravi policije da pristupi izvršenju presude Općinskog suda u Sarajevu u dijelu koji se odnosi na radno-pravni status žalitelja, jer u suprotnom se stiče dojam o viktimizaciji žalitelja; 2. Općinskom sudu u Sarajevu da poduzme mjere u cilju efikasnog izvršenja pravosnažne presude; 3. Da o mjerama i aktivnostima poduzetim u konkretnom predmetu obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Iz zaprimljenih odgovora proizilazi da je Preporuka ispoštovana te će institucija Ombudsmena pristupiti zatvaranju predmeta.
Ž-MO-05-58/18	P-227/18	PREPORUKU Županijskom/Kantonalnom sudu u Mostaru 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 03. listopada 2018. godine Županijski/Kantonalni sud u Mostaru dostavio je izjašnjenje broj: 007-0-SuOmb-18-000003 iz kojeg proizilazi da je predmet riješen 29. kolovoza 2018. godine i predmet je 30. kolovoza 2018. godine otpremljen Općinskom sudu Mostar na daljni postupak. Navedeno izjašnjenje isti dan dostavljeno je podnosiocu žalbe.
Ž-LI-05-149/17	P-223/18	PREPORUKU Kantonalnom sudu u Livnu 1. Da Kantonalni sud Kantona 10 u skladu sa standardima člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda hitno poduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke po žalbi u predmetu broj 10 0 Dn 003544 18 R3, 2. Da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana dostavi izjašnjenje, te obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine, o realizaciji ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Zaprimljen odgovor dana 24.12.2018. godine iz kojeg proizilazi da će predmet biti uzet u rad. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-712/16	P-230/18	PREPORUKU KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU 1. Da u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda donese odluku u predmetu 65 0 Rs 211039 14 Rsž; 2. da o ishodu ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 23.10.2018. godine u vezi sa donesenom preporukom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu, akt broj: 65 0 Rs 211039 14 Rsž od 23.10.2018. godine, u kojem se između ostalog navodi "...predmet će se staviti u rad i odluka će biti donesena do kraja ove godine".

Ž-BL-05-775/17	P-260/18	P R E P O R U K U • Da odmah preduzme sve potrebne radnje s ciljem nastavka i okončanja sudskog postupka u što kraćem roku u predmetu koji se vodi pod brojem: 71 O P 114474 11 P. • Da u roku od 60 dana od prijema preporuke obavijesti Instituciju o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove Preporuke	09 - Pravosuđe	Realizirana	NE	Dana 26.11.2018. godine Ombudsmeni su zaprimili poziv Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 O P 114474 18 P 2 od 31.10.2018. godine iz kojeg proizlazi da je pripremno ročište zakazano za dan 28.01.2019. godine.
Ž-LI-05-303/16	P-270/18	P R E P O R U K U 1. Preporučuje se Općinskom sudu u Livnu da, bez odlaganja, poduzme efektivne mjere radi okončanja ovršnog postupka tog suda broj 68 O P 003271 16 I. 2. Općinski sud u Livnu će, u roku od 15 dana, od dana prijema preporuke izvijestiti instituciju Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama po izdatoj preporuci.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Zaprimljeni odgovori iz kojih proizilazi realizacija Preporuke.
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-05-737/16	P-47/18	PREPORUKU OKRUŽNOM PRIVREDNOM SUDU U BANJALUCI, 1. da odmah po prijemu ove preporuke Okružni privredni sud u Banjaluci uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te dostave informaciju da li je radnicima koji su imali presude po osnovu priznanja, tužene N.N. izvršena isplata neisplaćenih plata. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Dana, 07.03.2018.godine, Okružni privredni sud Banjaluka je dostavio Informaciju broj: 057-0-Su-18-000260 od 05.03.20018.godine, u kojoj se navodi da je stečajni predmet ST-17/04 završen pred Osnovnim sudom u Banjaluci donošenjem rješenja o zaključanju postupka stečaja, dana 27.02.2007.godine nad stečajnim dužnikom „N.N., a koje je postalo pravosnažno dana 25.04.2007.godine. S obzirom da je Okružni privredni sud Banjaluka postupio po preporuci, uspostavio saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavio tražene informacije u ostavljenom roku, ombudsmeni konstatuju da je preporuka realizovana i donesena je odluka o zatvaranju predmeta.
Ž-BL-05-311/18	P-101/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje kako bi se podnositeljici žalbe omogućilo da ostvari pravo na penziju po jednom od dva osnova po kojima ostvaruje pravo odnosno da se u predmetu podnositeljice žalbe izvrši presuda Okružnog suda u skladu sa Zakonom o upravnim sporovima Republike Srpske ili prizna pravo na starosnu penziju u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske. 2.Da u roku od 30 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Aktom broj: 9800472946 od 25.05.2018. godine obavještavate Ombudsmene da je u toku postupak priznavanja prava na starosnu penziju podnositeljici žalbe. Nakon toga, aktom broj 9800472946 od 27.08.2018. godine nadležni organ obavještava Ombudsmene da je podnositeljici žalbe privremenim rješenjem od 27.08.2018. godine priznato pravo na srazmjerni dio starosne penzije počev od 21.07.2017. godine. Kako žaliteljica i dalje izražava nezadovoljstvo, postupak je i dalje u toku.
Ž-BL-05-381/18	P-109/18	Inicijativa za izmjenu Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske na način da se u članu 137. doda stav 3 u kome bi se navelo: „(3) Izuzeta od izvršenja su primanja po osnovu socijalne pomoći” S tim u vezi, u članu 138. Stav 1 bilo bi potrebno obrisati “primanja po osnovu socijalne pomoći”, pa bi prvi stav člana glasio: „(1) Izvršenje na plati, naknadi umjesto plate, naknadi za skraćeno radno vrijeme i naknadi zbog umanjenja plate i penzije, primanja po osnovu naknade zbog tjelesnog oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju, primanja po osnovu privremene nezaposlenosti, primanja po osnovu dodatka na djecu, primanja po osnovu stipendije i pomoći učenicima i studentima i nadoknada za rad osuđenika može se sprovesti do iznosa od jedne polovine.”	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni podgovori dana 31.12.2018. i dana 16.01.2019. godine. Postupak u toku.
Ž-BL-05-422/17	P-119/18	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje kako bi se u predmetu podnosioca žalbe izvršila presuda u skladu sa Zakonom o upravnim sporovima Republike Srpske 2.Da u roku od 30 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-BL-05-223/18	P-124/18	P R E P O R U K U • Da po prijemu ove Preporuke preispita zakonitost izdate Lokacijske informacije broj: 04-23-982/16 od 25.03.2016. godine za legalizaciju spornog objekta, odnosno postupi u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmana Bosne i Hercegovine. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.

Ž-BL-05-371/18	P-221/18	P R E P O R U K U MINISTARSTVU FINANSIJA UNSKO-SANSKOG KANTONA 1. Da izvrši rješenja Općinskog suda Sanski Most broj : 022-0-I-08-000 624 od 23.07.2008.godine, 022-0-I-08-000 352 od 31.03.2008.godine, 022-0-I-08-000 622 od 23.07.2008.godine, 022-0-I-08-000 623 od 23.07.2008.godine, 022-0-I-08-000 351 od 31.03.2008.godine, 022-0-I-08-000 625 od 23.07.2008.godine, te presudu broj: 22 0 Rs 027093 13 Rs od 20.12.2017.godine. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Ministarstvo finansija je 26.11.2018.godine Instituciji ombudsmena dostavilo odgovor na Preporuku u kome ističu da nije moguće precizno odrediti rok namirenja povjerilaca, te da se „nadaju da će povjerioci u što skorijem roku namiriti svoja potraživanja.“
Ž-BR-05-52/18	P-277/18	- da bez odlaganje poduzme neophodne procesne radnje u predmetu broj 126 0 P 162597 13 P ; - da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Dana 05.12.2018. godine zaprimljen odgovor Općinskog suda Lukavac. Postupak u toku.
Ž-LI-05-118/17	P-293/18	P R E P O R U K U Predsjedniku Općinskog suda u Livnu 1. Da, bez odlaganja, poduzme efektivne mjere radi okončanja ovršnog postupka broj: 68 1 I 005226 13 I, od strane Odjeljenja suda u Drvaru. 2. Općinski sud u Livnu će, u roku od 15 dana, od dana prijema preporuke izvjestiti instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama po izdatoj preporuci.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 13.12.2018. godine. Postupak je u toku.
Ž-BL-05-425/17	P-302/18	PREPORUKU 1.Da se odmah preduzmu sve potrebne radnje radi donošenja odluke po žalbi N.N. ili da se predmet po žalbi dostavi na odlučivanje drugostepenom sudu (Kantonalnom sudu u Livnu) 2.Nalaže se Općinskom sudu u Livnu, Odjeljenje suda Drvar da obavijesti Instituciju o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove Preporuke	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 24.12.2018. godine. Postupak je u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-361/16	P-48/18	PREPORUKU OSNOVNOM SUDU U BANJALUCI, PREDSEDNIKU SUDA 1. da odmah po prijemu ove preporuke Osnovni sud u Banjaluci uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ,te dostave informaciju o statusu predmeta podnosioca žalbe. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	S obzirom da Osnovni sud nije postupio po preporuci i uspostavio saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavio tražene informacije u ostavljenom roku, ombudsmeni konstatuju da preporuka nije realizovana.
Nema odgovora						
Ž-BL-05-700/18	P-210/18	INICIJATIVU za izmjene i dopunu Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom savjetu Bosne i Hercegovine Članom 72. stav 2 Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom savjetu Bosne i Hercegovine propisano je: (2) Vijeće ne može pokrenuti disciplinski postupak protiv sudije ili tužioca po isteku više od dvije (2) godine od dana kada je Vijeće zaprimilo prvu pritužbu ili informaciju o navodnom prekršaju.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	Postupak u toku.
Ž-BL-05-529/18	P-245/18	PREPORUKU 1. Da se u budućim sličnim predmetima pridržava mišljenja ombudsmena iznesenog u ovoj preporuci, odnosno da se prije donošenja rješenja o izvršenju više pažnje posveti razmatranju da li izvršna isprava sadrži sve bitne elemente koji čine ispravu podobnom za izvršenje	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
UKUPNO	-	09 - Pravosuđe				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
30	30	18	0	9	1	2
POVREDA PRAVA :	10 - Radni odnosi					
Realizirana						
Ž-LI-04-153/17	P-7/18	P R E P O R U K U Predsjedniku Žalbenog vijeća Vlade Kantona 10 1. Da, poduzme adekvatne mjere i radnje u cilju žurnog donošenja odluka po žalbama N.N.. 2. Da, o realizaciji ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena u roku od 15 dana od dana zaprimanja iste.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Žalbeno vijeće svojim podneskom od 25.06.2018. godine, obavještava instituciju Ombudsmena o realizaciji izdate Preporuke, na način da su poništena prvostepena rješenja i predmeti vraćeni na ponovni postupak. Institucija Ombudsmena je podneskom od 04.07.2018. godine, obavijestila podnosiocelje žalbe o dostavljenom izjašnjenju žalbenog vijeća

Ž-BL-04-573/17	P-30/18	PREPORUKU načelniku opštine Teslić 1. Da u svim budućim slučajevima Ombudsmanu Bosne i Hercegovine pruža odgovarajuću pomoć u istrazi i vršenju kontrole na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da prilikom ponovnog provođenja postupka prijema kandidata u Teritorijalnoj vatrogasnoj jedinici Teslić, proceduru sprovede u skladu sa zakonom uvažavajući primjedbe Ombudsmana Bosne i Hercegovine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom broj: 02-014-584/17, od dana 06.02.2018. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kome navodi da će uvažiti izdatu preporuku u svim budućim slučajevima na koje se njen dispozitiv odnosi. Imajući u vidu navedeno, izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-04-851/17	P-50/18	PREPORUKU predsjedniku Vlade Zeničko-dobojskog kantona 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Akom broj: 06-02-963-1/18, od dana 16.03.2018. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci iz kojeg proizilazi da je Preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine ispoštovana.
Ž-SA-04-1121/17	P-71/18	P R E P O R U K U 1. Vladi Kantona Sarajevo da započne dijalog sa reprezentativnim sindikatima u cilju reguliranja ove materije u skladu sa odredbama kolektivnih ugovora, kako bi se otklonile sve nejasnoće i na adekvatan način uredilo pitanje naknade za prijevoz za sve zaposlene u javnim institucijama, javnim ustanovama, fondovima i preduzećima čiji je osnivač i suosnivač Kanton Sarajevo; 2. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	NE	Iz raspoloživih informacija dostupnih na web stranici Vlade Kantona Sarajevo, evidentno je da je Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo aktom broj: 01-05-1356/18 KM od 03.05.2018. godine u odgovoru na zastupničko pitanje, informiralo Skupštinu Kantona Sarajevo da je Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo zaprimilo više inicijativa i žalbi sa zahtjevima za stavljanje van snage Uredbe. Shodno tome, Vladi Kantona Sarajevo dostavljena je Informacija o "Primjeni i primjedbama na Uredbu o načinu ostvarivanja prava na naknadu za prijevoz na posao i sa posla uposlenika u javnim institucijama, fondovima i preduzećima čiji je osnivač i suosnivač Kanton Sarajevo na razmatranje. Vlada Kantona Sarajevo donijela je Zaključak broj: 02-05-41944-37/ od 19.04.2018. godine kojim zadužuje Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo da pripremi Uredbu o stavljanju snage Uredbe i istu dostavi Vladi Kantona Sarajevo na dalje postupanje. Vlada Kantona Sarajevo na 124. Sjednici održanoj 03.05.2018. godine donijela je Uredbu o stavljanja van snage Uredbe o načinu ostvarivanja prava na naknadu za prijevoz na posao i sa posla uposlenika u javnim institucijama, fondovima i preduzećima čiji je suosnivač Kanton Sarajevo broj: 02-05-
Ž-SA-04-1238/17	P-71/18	R E P O R U K U 1. Vladi Kantona Sarajevo da započne dijalog sa reprezentativnim sindikatima u cilju reguliranja ove materije u skladu sa odredbama kolektivnih ugovora, kako bi se otklonile sve nejasnoće i na adekvatan način uredilo pitanje naknade za prijevoz za sve zaposlene u javnim institucijama, javnim ustanovama, fondovima i preduzećima čiji je osnivač i suosnivač Kanton Sarajevo; 2. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	NE	Vlada Kantona Sarajevo donijela je Zaključak broj: 02-05-41944-37/ od 19.04.2018. godine kojim zadužuje Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo da pripremi Uredbu o stavljanju snage Uredbe i istu dostavi Vladi Kantona Sarajevo na dalje postupanje. Vlada Kantona Sarajevo na 124. Sjednici održanoj 03.05.2018. godine donijela je Uredbu o stavljanja van snage Uredbe o načinu ostvarivanja prava na naknadu za prijevoz na posao i sa posla uposlenika u javnim institucijama, fondovima i preduzećima čiji je suosnivač Kanton Sarajevo broj: 02-05-20869-7/17 od 03.05.2018. godine.
Ž-BL-04-78/18	P-95/18	PREPORUKU direktoru/ravnatelju Uprave za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove Preporuke podnositelju žalbe donese trajno rješenje o rasporedu na odgovarajuće radno mjesto, odnosno na radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi i radnom iskustvu 2. da važeći Pravilnik o premještanju zaposlenih u Upravi za indirektno oporezivanje bude objavljen na lokalnoj web stranici Uprave kako je predviđeno člankom 20. Pravilnika, s obzirom da se na navedenoj web stranici nalazi Pravilnik iz 2013.godine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenom realiziranju	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana, 18.06.2018.godine, direktor/ravnatelj Uprave za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine se izjasnio na dostavljenu Preporuku, Obavještenjem broj: 01-34-2-55-1280-2/18 od 14.06.2018.godine. Rješenjem o internom premještanju državnog službenika broj: 01-34-2-55-1442-1/18 od 31.05.2018.godine, Direktor Uprave je odlučio o trajnom premještanju podnosioca žalbe na radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi i radnom iskustvu, primjenom odredbi Pravilnika o premještanju zaposlenih u Upravi broj: 02-2-2630/14 od 24.10.2014.godine, a koji je u skladu sa odredbama člana 20 i objavljenog dana 27.10.2014.godine na lokalnoj internet stranici Uprave, odnosno internoj stranici u internet mreži Uprave, dostupnoj zaposlenima u toj instituciji. U prilogu je dostavljena kopija Rješenja broj: 01-34-2-55-1442-1/18 od 31.05.2018.godine. Ombudsmeni su konstatovali da je na ovaj način postupljeno po Preporuci broj: 95/18.

Ž-BL-04-196/18	P-130/18	P R E P O R U K U • Da ponovo izvrši inspeksijsku kontrolu u skladu sa zahtjevom podnosioca žalbe u dijelu koji se odnosi na činjenice da poslodavac imenovanom nije nadoknađivao prekovremeni rad, rad za vrijeme praznika, te mu omogućavao da zakonito koristi godišnji odmor, a koje nisu bile predmet izvršene vanredne inspeksijske kontrole od 20.03.2018. godine. • Da u svim budućim slučajevima prilikom vršenja inspeksijske kontrole postupi u skladu sa navedenim mišljenjem Ombudsmena. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Iz odgovora Republičke uprave za inspeksijske poslove broj: 24.100/173-330-62-3/18 od 06.08.2018. godine proizlazi da je postupljeno u skladu sa preporučenim, te da je inspektor rada Odjeljenja u Banja Luci dana 11.07.2018. godine izvršio vanrednu inspeksijsku kontrolu kod „N.N. u oblasti „radno vrijeme, odmori i odsustva.“
Ž-BL-04-546/18	P-226/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzmu sve mjere i radnje u cilju otklanjanja prava podnositeljice žalbe, na način da u radni odnos na javni konkurs bude primljen kandidat koji ispunjava uslove konkursa. 2.Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak u toku.
Ž-BL-04-590/18	P-254/18	PREPORUKU 1. ...Da se u ovom i svim budućim sličnim primjerima postupka u skladu sa iznesenim mišljenjem u ovoj Preporuci, odnosno da se uvede praksa formiranja Komisije koja će razmotriti prijave i uvrstiti na Listu kandidata koji ispunjavaju uslove tražene Javnim pozivom i obaviještavanja kandidata o njihovoj prijavi 2. da roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o načinu realizacije navedene Preporuke	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Pravni fakultet je dana 16.11.2018. godine dostavio Instituciji odgovor u kojem se navodi da...“Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli je dana 04.09.2018. godine imenovao Komisiju za otvaranje prijava na Javni poziv za dopunu Liste istaknutih stručnjaka iz prakse koji se mogu angažovati u naučno-nastavnom procesu za izvođenje predavanja i vježbi u akademskoj 2018/19. godini...Pravni fakultet je također sačinio i obavijesti za kandidata da su njihove prijave zaprimljene, te ih kontaktirao da mogu iste preuzeti u prostorijama fakulteta...“ Fakultet Elektrotehnike je dana 21.11.2018. godine dostavio odgovor Instituciji u kojem se navodi da...“Fakultet elektrotehnike Univerziteta u Tuzli je dana 03.09.2018. godine imenovao Komisiju za otvaranje prijava“... Preporuka se smatra ispoštovanom.
Ž-BL-04-672/18	P-255/18	PREPORUKU direktoru Osnovne škole "Dositej Obradović" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom broj: 1953/18, od dana 15.11.2018. godine, Škola je dostavila traženo izjašnjenje u vezi izdate preporuke.
Ž-BL-04-673/18	P-256/18	PREPORUKU direktoru Osnovne škole "Dositej Obradović" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom broj: 1953/18, od dana 15.11.2018. godine, Škola je dostavila traženo izjašnjenje u vezi izdate preporuke.
Ž-BL-04-674/18	P-257/18	PREPORUKU direktoru Osnovne škole "Dositej Obradović" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom broj: 1953/18, od dana 15.11.2018. godine, Škola je dostavila traženo izjašnjenje u vezi izdate preporuke.
Ž-SA-04-949/18	P-264/18	P R E P O R U K U 1. Da poduzme mjere i aktivnosti u cilju jasnijeg definiranja člana 5. Uputstva, a u smislu pojednostavljenja postupka prijave povrede na radu, imajući u vidu što efikasniju zaštitu zdravlja radnika; 2. Da o poduzetim mjerama i aktivnostima u roku od 30 dana od dana prijema akta obavijesti instituciju Ombudsmena.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Iz zaprimljenog odgovora proizlazi da je preporuka ispoštovana.
Ostvarena saradnja						

Ž-SA-04-1065/17	P-19/18	P R E P O R U K U 1. Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da započne dijalog sa reprezentativnim sindikatima u cilju donošenja nove Odluke kojom bi se otklonile sve nejasnoće i na adekvatan način uredilo ovo izuzetno važno pitanje za sve zaposlene u institucijama Bosne i Hercegovine; 2. Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da se izmijeni sporna odredba člana 41 stav (1) Zakona o platama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine koja je predstavljala temelj za koncipiranje ovog modela obračuna naknada za prevoz na posao i prevoz sa posla i da se ponovno unesu riječi "javnim prevozom"; 3. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 30.07.2018. godine u vezi upućene urgencije zaprimljen je akt Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Doma naroda, broj: 02-50-7-17-67,10/18 od 27.07.2018. godine, u kojem se navodi sljedeće: Kolegij Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je na 67. sjednici održanoj dana 27.07.2018. godine, razmatrao Preporuku institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u vezi sa žalbama: Ž-SA-06-881/17, Ž-SA-04-1022/17 i Ž-SA-04-1065/17, akt broj:01.02.03-16-4-389/18 od 05.02.2018. godine i Urgenciju na Preporuku P-19/18, akt broj: 01.02.03-16-1-389-2/18 od 10.07.2018. godine, te odlučio dostaviti navedeni materijal Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na daljnje postupanje. Dana 30.07.2018. godine u vezi upućene urgencije zaprimljen je akt Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Predstavničkog doma, broj: 01-50-2-13-71/18 od 25.07.2018. godine, u kojem se pored informacije da je Preporuka Ombudsmena BiH dostavljena Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, institucija Ombudsmena obavještava da se u parlamentarnoj proceduri nalazi Prijedlog
Ž-SA-04-1022/17	P-19/18	P R E P O R U K U 1. Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da započne dijalog sa reprezentativnim sindikatima u cilju donošenja nove Odluke kojom bi se otklonile sve nejasnoće i na adekvatan način uredilo ovo izuzetno važno pitanje za sve zaposlene u institucijama Bosne i Hercegovine; 2. Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da se izmijeni sporna odredba člana 41 stav (1) Zakona o platama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine koja je predstavljala temelj za koncipiranje ovog modela obračuna naknada za prevoz na posao i prevoz sa posla i da se ponovno unesu riječi "javnim prevozom"; 3. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 30.07.2018. godine u vezi upućene urgencije zaprimljen je akt Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Doma naroda, broj: 02-50-7-17-67,10/18 od 27.07.2018. godine, u kojem se navodi sljedeće: Kolegij Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je na 67. sjednici održanoj dana 27.07.2018. godine, razmatrao Preporuku institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u vezi sa žalbama: Ž-SA-06-881/17, Ž-SA-04-1022/17 i Ž-SA-04-1065/17, akt broj:01.02.03-16-4-389/18 od 05.02.2018. godine i Urgenciju na Preporuku P-19/18, akt broj: 01.02.03-16-1-389-2/18 od 10.07.2018. godine, te odlučio dostaviti navedeni materijal Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na daljnje postupanje. Dana 30.07.2018. godine u vezi upućene urgencije zaprimljen je akt Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Predstavničkog doma, broj: 01-50-2-13-71/18 od 25.07.2018. godine, u kojem se pored informacije da je Preporuka Ombudsmena BiH dostavljena Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, institucija Ombudsmena obavještava da se u parlamentarnoj proceduri nalazi Prijedlog
Ž-SA-04-903/17	P-70/18	P R E P O R U K U JU Zavod za zdravstvenu zaštitu zaposlenika Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo • Da preduzme aktivnosti u cilju uspostavljanja žalbenog postupka, odnosno da se osigura pravo na dvostepeno odlučivanje od strane neovisnog tijela; Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema preporuke obavijeste instituciju Ombudsmena o preduzetim aktivnostima na realizaciji iste	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	U vezi preporuke Ombudsmena, dana 30.04.2018. godine institucija Ombudsmena je zaprimila odgovor Zavoda broj: 01-1-205/18 od 02.04.2018. godine u kojem se između ostalog navodi da Granična policija BiH nije bila u obavezi da prihvati mišljenje Zavoda, da su mogli da prihvate nalaz i mišljenje OJ Dom završava centra koji je također dao mišljenje za imenovanu kandidatkinju, te da je pomenuta konkursna procedura predmet sudskog odlučivanja.
Ž-BL-04-270/18	P-102/18	P R E P O R U K U ŽELJEZNICAMA REPUBLIKE SRPSKE 1. Da preispita odluku o internom premještanju podnosioca žalbe, uvažavajući nalaze iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Nakon upućivanja Preporuke, dana 05.07.2018. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je Odgovor na Preporuku broj: II-1.9665-4/18 od 04.07.2018. godine od v.d. direktora Poslova operacije. U Odgovoru se, između ostalog, navodi da je podnosilac žalbe raspoređen na odgovarajuće radno mjesto, koje je u skladu sa važećom normativnim propisima, odnosno radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi i iskustvu stečenim radom.
Ž-BL-04-314/18	P-110/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke donesu jedinstven stav u vezi postavljenog pitanja -da li se rad po osnovu ugovora o djelu u konkretnom predmetu tretira kao radno iskustvo- 2.Da u roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o zauzetom stavu	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Ministarstvo rada je dostavilo odgovor u kojem se navodi da „radno iskustvo se stiče radom na odgovarajućim poslovima, ali taj rad se ne mora uvijek obavljati u radnom odnosu. Radnik može steći radno iskustvo u faktičkom radnom odnosu ili radom po obligaciono-pravnim ugovorima, a da nije u radnom odnosu, ukoliko obavlja poslove u određenom stepenu stručne spreme. U konkretnoj situaciji to znači da radnici koji su stekli radno iskustvo u struci radom van radnog odnosa su ravnopravni sa radnicima koji su stekli radno iskustvo u radnom odnosu u pogledu ispunjavanja posebnih uslova konkursa. Dalje se navodi da "što se tiče preporuke Ombudsmena vezano za zauzimanje zajedničkog stava Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite i Ministarstva uprave i lokalne samouprave o tome da li se rad po osnovu ugovora o djelu tretira kao radno iskustvo, ističemo da je pred,etno pitanje regulisano odredbama Zakona o radu, te da je Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite, kao predlagač, nadležno da daje mišljenja koja se tiču primjene Zakona o radu, dok Ministarstvo uprave i lokalne samouprave nije nadležno da daje mišljenja o primjeni Zakona o radu.“

Ž-BL-04-284/18	P-133/18	PREPORUKU 1. JU Osnovnoj školi „Kozarac“da poništi Odluku Školskog odbora od 09.03.2018. godine kao i Odluku direktora od 12.02.2018.godine i ponovo provede disciplinski postupak protiv N.N. u JU OŠ „Kozarac“, u skladu sa Posebnim kolektivnim ugovorom za zaposlene u oblasti obrazovanja i kulture Republike Srpske, uzimajući u obzir izneseno mišljenje ombudsmena... 2. Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske....da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti, radi vršenja upravnog nadzora u navedenoj Školi 3. da u roku od 60 dana obavijeste ombudsmene o načinu realizacije navedene Preporuke	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Ž-SA-04-928/17	P-157/18	P R E P O R U K A Direktor i predsjedniku Upravnog odbora JZU Dom zdravlja Tešanj 1. da odmah po prijemu preporuke uspostave saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostave izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 10.10.2017. godine i 01.12.2017. godine;	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Nakon izdate preporuke, dana 18.07.2018. godine zaprimljen je akt JZU Dom zdravlja Tešanj broj: 2551/18 od 16.07.2018. godine u kojem je navedeno da je prilikom izrade Pravilnika o radu, Upravni odbor je definisao koeficijente složenosti praveći razliku s obzirom na vrstu obrazovanja (u odnosu na broj ECTS bodova, odnosno I i II ciklus studija) i na to da li se radi o medicinskim i ili nemedicinskim radnicima.
Ž-SA-04-87/18	P-171/18	PREPORUKU STRUČNOJ SLUŽBI VLADE KANTONA SARAJEVO 1. da odmah po prijemu ove prepruke poništi Rješenje broj 16-01-34-3-983 od 18.12.2017. godine 2. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
Ž-BL-04-426/18	P-180/18	1. Da razmotri mogućnost ličnog prijavljivanja i prijavljivanja putem pošte na javne pozive za sufinansiranje, kao i mogućnost ulaganja pravnog lijeka, ne ugrožavajući efikasnost postupanja po prijavama, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. 2. Da u roku od 30 dana dostavi Ombudsmenu za ljudska prava BiH informacije o mjerama poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Ž-SA-04-667/18	P-203/18	P R E P O R U K U • Dekanesi Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu 1. Da u skladu sa članom 136. stav 7. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo poduzme mjere u cilju osiguravanja zakonitosti funkcionisanja procesa na nivou Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu; • Rektor Univerziteta u Sarajevu 2. Da u skladu sa članom 120. st. 6 i 7. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo poduzme mjere u cilju osiguravanja zakonitosti funkcionisanja procesa na nivou Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu; 3. Da označeni organi obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedniku Upravnog odbora 4. Da, imajući uvidu navode iz ove Preporuke, u što kraćem roku odluči o prigovoru N.N.; Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Ž-SA-04-821/18	P-205/18	PREPORUKU Farmaceutskom fakultetu u Sarajevu i Inspektoratu rada, zaštite na radu, socijalne zaštite i prosvjetne inspekcije Kantona Sarajevo Medicinskom fakultetu Sarajevo da odmah po prijemu ove preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak u toku.
Ž-SA-04-1162/17	P-231/18	PREPORUKU DIREKTORU DRŽAVNE AGENCIJE ZA ISTRAGE I ZAŠTITU MINISTARSTVA SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE 1. da odmah po prijemu ove preporuke odluči po Zahtjevu žalitelja od 19.10.2017. godine; 2. da u cilju preveniranja ovakvih i sličnih situacija predmetnu materiju uredi podzakonskim aktom: 3. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.

Ž-SA-04-1021/18	P-240/18	IV PREPORUKU Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture, sporta Tuzlanskog kantona Pedagoškom zavodu tuzlanskog kantona 1. Da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke preispita sporne odredbe Odluke o izmjeni nastavnih planova i programa u dijelu koji se odnosi na profil i stručnu spremu nastavnika i saradnika za realizaciju programskih sadržaja u mašinskoj tehničkoj i mašinskoj stručnoj školi i uskladi ih sa odredbama Zakona o obrazovanju odraslih i Zakon o srednjem obrazovanju i odgoju Tuzlanskog kantona. JU Mješovita srednja škola Banovići JU Mješovita srednja škola Živinice 1. Da odmah po prijemu ove preporuke poništi procedutu po Konkursu raspisanom od strane Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture, spota TK u Dnevnom listu „Oslobođenje“ od 30.07.2018. godine, te donesu nove odluke u skladu sa nalazom iz ove preporuke. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o načinu ispoštovanja ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak je u toku.
Ž-SA-04-763/18	P-239/18	P R E P O R U K U: 1. Da poništi Odluku o otkazu ugovora o radu, broj: 834/18 od dana 26.06.2018. godine; 2. Da odmah po prijemu Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine pristupi usvajanju Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti, u skladu sa članom 63. Statuta JP „Lokom“, a nakon čega će, u slučaju postojanja osnova, pokrenuti disciplinski postupak i provesti ga na način propisan usvojenim Pravilnikom o disciplinskoj odgovornosti; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
Ž-LI-04-233/18	P-292/18	P R E P O R U K U Školskom odboru Osnovne glazbene škole „Tomislavgrad“ Tomislavgrad 1. Da, poništi Odluku broj: 105-VIII-18 od 22.08.2018. godine, kojom se utvrđuje da N.N. ne ispunjava sve uvjete natječaja za radno mjesto učitelj glasovira te se ne može primiti na ovo radno mjesto; 2. Da, poništi Odluku broj: 106-VIII-18 od 22.08.2018. godine, kojom se utvrđuje da N.N. nije dostavio potpunu dokumentaciju u prijavi na natječaj za radno mjesto profesor solfeggia te se ne može primiti na ovo radno mjesto; 3. Da, poništi Rješenje broj: 138-IX-18 od 14.09.2018. godine, kojim se žalba N.N. na Odluku broj: 106-VIII-18 odbija. 4. Da, poništi izbor kandidata po Natječaju za popunu radnih mjesta Ur. broj: 96-VIII-18 od 6.8.2018. godine; 5. Da, poduzme sve neophodne mjere kojima će se osigurati da se izbor kandidata izvrši uz puno poštivanje zakonskih propisa u Bosni i Hercegovini, i međunarodnim dokumentima; 6. Da, u roku od 15 dana dostavi odgovor o postupku i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji date preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 04.02.2019. godine. Postupak je u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-04-555/17	P-21/18	PREPORUKU Da postupi po rješenju Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske broj: 07.032/050-179/17 od 31.05.2017. godine, odnosno ponovo provede postupak bodovanja kandidata u skladu sa Pravilnikom o proceduri i kriterijumima prijema radnika u radni odnos u osnovnoj školi i mišljenjem ombudsmena iznesenim u ovoj preporuci da u roku od 60 dana obavijeste ombudsmene o načinu realizacije navedene Preporuke	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Škola je dana 09.03.2018. godine dostavila odgovor u kojem se navodi da „, uvažavajući instituciju Ombudsmena za ljudska prava BiH sa kojima smo uvijek imali izuzetnu saradnju mi smo odradili sve što nam je naloženo od strane relevantnih institucija, odnosno od strane našeg resornog ministarstva i prosvjetne inspekcije koja je bila u kontroli izvršenja i koja je konstatovala da smo pravilno postupili, te nećemo ići u ponovnu proceduru.“ Kako iz navedenog odgovora proizlazi da preporuka nije ispoštovana, te kako je preduzeto sve iz nadležnosti institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili zatvoriti predmet.

Ž-BL-04-509/17	P-29/18	PREPORUKU ministru prosvjete i kulture Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja donese odgovarajući Pravilnik kako je propisano članom 106. stav 1. tačka 13. Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju i na taj način otkloni postojeće nedostatke u ovoj oblasti 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji direktoru JU Centra za predškolsko vaspitanje i obrazovanje Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja poništi konkurs za prijem u radni odnos na upražnjena radna mjesta koji je raspisao dana 11.01.2017. godine i sprovede novi u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima koji uređuju ovu oblast 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 01-1448-4/17, od dana 06.02.2018. godine, Centar je dostavio odgovor po upućenoj preporuci, naslovivši ga kao "prigovor na preporuku." Centar, naime, smatra da se član 93. stav 5. Krivičnog zakonika ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj: 64/17), u konkretnom slučaju ne može primijeniti iz razloga što je članom 26. Zakona o radu ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj: 1/16), propisano da se radni odnos može zasnovati sa licem koje ima najmanje 15 godina, odgovarajuću zdravstvenu sposobnost i koje ispunjava druge uslove utvrđene posebnim zakonom, opštim aktom poslodavca, aktom o sistematizaciji ili posebnom odlukom poslodavca. Centar tvrdi da konkurs u konkretnom slučaju predstavlja posebnu odluku poslodavca. Dalje, pozivajući se na član 69. Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj: 79/15), te član 30. Pravilnika o radu Centra, koji kaže da rad u predškolskoj ustanovi ne može obavljati lice koje je pravosnažno osuđeno za krivično djelo, Centar postavlja pitanje kako se može uvrđiti da je neko osuđivan ili neosuđivan ako ne dostavi traženi dokument. Po izdatoj preporuci Ministarstvo nije dostavilo traženi odgovor u roku koji mu je preporukom određen.
Ž-BL-04-783/17	P-85/18	PREPORUKU 1. Da poništi i ponovo provede Javni konkurs za radno mjesto socijalni radnik puna norma, na određeno vrijeme do povratka radnice sa porodijskog odsustva-lice sa radnim iskustvom i položenim stručnim ispitom-1 izvršilac, objavljen dana 16.08.2017. godine u dnevnom listu „Glas Srpske“, a u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena 2. da u roku od 60 dana obavijeste ombudsmene o načinu realizacije navedene Preporuke	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Škola je dana 23.05.2018. godine, obavijestila instituciju da je pomenuti javni konkurs raspisan na određeno vrijeme, do povratka radnice sa porodijskog odsustva koje je isteklo dana 14.05.2018. godine.
Ž-MO-04-166/17	P-91/18	PREPORUKU 1. Ministru finansija/financija HNK/Ž: - Da poništi svoje Rješenje posl. br.04-01-36-2173/17 od dana 13.09.2017.godine, kojim se N.N. obustavlja isplata plaće za mjesec august/kolovoz 2017.godine, kao i sve kasnije akte koji su doveli do toga, da se prestalo sa daljim isplata plaće i ostalih naknada iz radnog odnosa; - Da N.N. počev od mjeseca augusta/kolovoza/datuma kada je obustavljena plaća, odobri isplatu/namirenje bez odlaganja svih zaostalih dugovanja/potraživanja iz radnog odnosa, čime bi se zaustavile štetne posljedice. - Da osigura dalje neometano plaćanje pripadajućih mjesečnih iznosa naknada po osnovu rada N.N., dok Vlada HNK/H shodno predmetnoj Presudi Kantonalnog/ Županijskog suda u Mostaru, na posebnoj Sjednici konačno ne odluči o njegovom radno-pravnom statusu; 2. Vladi HNK/Ž: - Da u svojstvu nadležnog organa poduzme radnje i dosljedno implementira presudu Kantonalnog/Županijskog suda u Mostaru posl.br.58 0 Rs 157743 17 Rsž od dana 14.06.2017.godine, na način kako to odredi sud u posebnom postupku prinudnog izvršenja pravosnažne i izvršne presude, koji je trenutno u toku pred Općinskim sudom u Mostaru; 3. Da Ministar finansija/financija HNK/Ž i Vlada HNK/Ž naikasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Dana 30.05.2018. godine, zaprimljen odgovor Ministra Ministarstva finansija HNK/Ž gdje je navedeno da su radnje kantonalnih organa HNK/Ž obavljene iz okvira mandata i u skladu sa zakonom. Iscrpljene sve mogućnosti Ombudsmena, shodno navedenom predmet se zatvara.
Ž-SA-04-428/18	P-105/18	P R E P O R U K U Odboru državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da preispita Obavijest o izboru primljenog kandidata broj: 16-14-28-20.3/18 od 30.03.2018. godine i razmotri mogućnost poništenja iste; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Obzirom da u ostavljenom roku nije zaprimlje odgovor o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke, Odboru je dana 13.09.2018. godine upućena urgencija. Obzirom da ni nakon upućivanja urgencije nisu dostavljene tražene informacije, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, dana 25.12.2018. godine obavijestili su premijera Vlade Federacije o nerealizaciji Preporuke. Na osnovu akta Vlade Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01-10-24/19 od 14.01.2019. godine utvrđeno je da istim aktom Odbor pozvan da dostavi izjašnjenje instituciji Ombudsmena. Postupajući po navedenom aktu Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, Odbor je dostavio instituciji Ombudsmena akt broj: 01-34-83/18 od 18.01.2019. godine na osnovu kojeg je utvrđeno da je Odbor riješio žalbu žalitelja na način da je istu odbio kao neosnovanu, čime Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena.
Ž-BL-04-271/18	P-112/18	P R E P O R U K U DIREKTORU JZU „DOM ZDRAVLJA“ BRATUNAC 1. Da poštuje principe uspostavljene Zakonom o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, te Zakonom o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Nakon upućivanja Preporuke, dana 15.06.2018. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je Obavještenje broj: 02-169-06/18 od 13.06.2018. godine od direktora JZU „Dom Zdravlja“ Bratunac. U Obavještenju se navodi da Preporuku ne prihvata, te da kao direktor a i ustanova kojom rukovodi u cjelosti poštuje međunarodne i domaće propise.

Ž-BL-04-221/18	P-141/18	PREPORUKU direktoru Osnovne škole "Dositej Obradović" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja sprovede odgovarajući postupak a po podnesenom zahtjevu podnosioca žalbe od dana 30.10.2017. godine, na način propisan Zakonom o privatizaciji državnih stanova Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Odgovorna strana je aktom broj: 1175/18 od dana 06.08.2018. godine, dostavila odgovor na izdatu preporuku u kome se navodi da ona nije nadležna za ova pitanja, te da je neophodno da se ombudsmeni obrate institucijama i organima u čiju nadležnost ulaze takva i slična pitanja. Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2018 godinu.
Ž-BL-04-732/16	P-194/18	P R E P O R U K U • Republičkoj upravi za inspeksijske poslove, Inspekcija rada, Odjeljenje u Bijeljini: Da postupa u skladu sa svojim nadležnostima i preduzima neophodne mjere i radnje a kako bi postupak izvršenja inspeksijskog nadzora proveo u potpunosti. • Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske: Da blagovremeno preduzima sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti kako bi se uspostavilo zakonito postupanje odgovornih lica u ustanovama nad kojima Ministarstvo vrši nadzor. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, navedeni organi obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske u odgovoru broj: 07.041/059-3523-11/18 od 18.09.2018. godine navodi da „sudski postupci još uvijek nisu okončani, zbog čega se ne može izvesti zaključak da je direktor JU Osnovna škola „Vuk Karadžić“ Bijeljina postupio suprotno zakonskim propisima.“ Odgovor Republičke uprave za inspeksijske poslove, Inspekcija rada, Odjeljenje u Bijeljini do trenutka pisanja ove Obavijesti nije zaprimljen. Ombudsmeni ističu da će činjenica o nepostupanju nadležnih organa u skladu sa Preporukom Institucije biti uvrštena u Godišnji izvještaj za 2018. godinu.
Ž-BL-04-648/18	P-244/18	PREPORUKU JZU Univerzitetskom kliničkom centru Tuzla 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	NE	Po izdatoj preporuci Ombudsmanu Bosne i Hercegovine nije dostavljeno traženo izjašnjenje. Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2018. godinu.
Ž-BL-04-522/18	P-282/18	PREPORUKU predsjedniku Osnovnog suda u Derventi 1. Da cijeneći nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine oglasi ništavom Odluku broj: 084-0 Su-Dp-18 000 381, od dana 30.04.2018. godine, kao i odgovor na prigovor broj: 084-0-Su-Dp-18-000 413, od dana 11.05.2018. godine. 2. Da pomenutu konkursnu proceduru ne poništava u cjelosti nego do momenta kada se prijavljeni kandidati budu na odgovarajući način. 3. Da prilikom provođenja novog postupka svakako uvaži nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine 4. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 084-0-Su-18-001 169, od dana 13.12.2018. godine, Sud osporava izdatu preporuku i navodi razloge zbog kojih nije postupljeno po istoj.
Nema odgovora						
Ž-BL-04-651/16	P-13/18	PREPORUKU 1. da se ubuduće u sličnim situacijama pridržava mišljenja izraženog u ovoj preporuci, a sve u cilju poštovanja osnovnih prava radnika	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Kako je preduzeto sve iz nadležnosti institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili zatvoriti predmet.
Ž-SA-04-825/18	P-193/18	PREPORUKA Nadzornom odboru Javnog preduzeća Televizija Kantona Sarajevo da razmotri potrebu dodatnog regulisanja pitanja načina vođenja disciplinskog postupka, posebno sa tačke prisustva javnosti, i da s tim u vezi donese adekvatne akte. Poziva se Nadzorni odbor Javnog preduzeća Televizija Kantona Sarajevo da obavijesti Instituciju ombudsmana o realizaciji ove preporuke u roku od 90 dana od dana prijema	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-04-678/18	P-229/18	PREPORUKU PS "Vitezit" d.o.o Vitez 1. da odmah po prijemu ove preporuke PS "Vitezit" d.o.o Vitez uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dostavi traženo izjašnjenje; 2. da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Ombudsmeni BiH nisu zaprimili izjašnjenje ni nakon donesene preporuke.
Ž-SA-04-826/18	P-251/18	P R E P O R U K U Ministarstvu za obrazovanje, nauku i kulturu Kantona Sarajevo da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmana od dana 23.07.2018. godine, 14.09.2018. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.

Ž-SA-04-679/18	P-269/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Turistička zajednica Kantona Sarajevo uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-BL-04-847/18	P-283/18	PREPORUKU načelniku opštine Derventa 1. Da postupi po rješenju republičkog upravnog inspektora broj: 10.2.1.3-050-87/18 od dana 14.03.2018. godine i bez odlaganja preduzme mjere na sprovođenju istog, 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-04-951/18	P-286/18	P R E P O R U K U SENATU UNIVERZITETA U SARAJEVU 1. Da, u skladu sa članom 156. stav 3. Stauta Univerziteta u Sarajevu, pokrene odgovarajuću proceduru usvajanja Pravilnika o bližim kriterijima za izbor u nastavno-naučna zvanja; 2. Da o poduzetim mjerama i aktivnostima u roku od 60 (šezdeset) dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
UKUPNO	-	10 - Radni odnosi				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
43	45	12	0	14	10	7
POVREDA PRAVA :	11 - Obrazovanje					
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-04-756/18	P-252/18	INICIJATIVA za izmjene i dopune Zakona o pravosudnom ispitu Republike Srpske	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
UKUPNO	-	11 - Obrazovanje				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	12 - Osobe sa invaliditetom					
Realizirana						
Ž-BL-02-833/17	P-37/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzmu sve mjere i radnje u cilju otklanjanja postojećih barijera za nesmetano kretanje i boravak lica sa invaliditetom u JZU „Sveti Apostol Luka“ u Doboju 2.Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	Dana 19.03.2018. godine dostavljen je odgovor na preporuku u kojem se navodi da je bolnica poslala zahtjev za donacije za renoviranje objekta i da će prve donacije biti usmjerene na uklanjanje postojećih barijera. Odgovor je prosljeđen podnosiocu žalbe
Ž-SA-02-386/18	P-88/18	P R E P O R U K U 1. Vladi Kantona Sarajevo da prilikom reguliranja pitanja naknade za prijevoz za zaposlene u javnim institucijama, javnim ustanovama, fondovima i preduzećima čiji je osnivač i suosnivač Kanton Sarajevo, u obzir uzme potrebe osoba sa invaliditetom, te omogućiti osobama sa invaliditetom odgovarajuću naknadu za prevoz bez obzira na udaljenost mjesta rada od mjesta stanovanja; 2. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	NE	Iz raspoloživih informacija dostupnih na web stranici Vlade Kantona Sarajevo, evidentno je da je Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo aktom broj: 01-05-1356/18 KM od 03.05.2018. godine u odgovoru na zastupničko pitanje, informiralo Skupštinu Kantona Sarajevo da je Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo zaprimilo više inicijativa i žalbi sa zahtjevima za stavljanje van snage Uredbe. Shodno tome, Vladi Kantona Sarajevo dostavljena je Informacija o "Primjeni i primjedbama na Uredbu o načinu ostvarivanja prava na naknadu za prijevoz na posao i sa posla uposlenika u javnim institucijama, fondovima i preduzećima čiji je osnivač i suosnivač Kanton Sarajevo na razmatranje. Vlada Kantona Sarajevo donijela je Zaključak broj: 02-05-41944-37/ od 19.04.2018. godine kojim zadužuje Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo da pripremi Uredbu o stavljanju snage Uredbe i istu dostavi Vladi Kantona Sarajevo na dalje postupanje. Vlada Kantona Sarajevo na 124. Sjednici održanoj 03.05.2018. godine donijela je Uredbu o stavljanju van snage Uredbe o načinu ostvarivanja prava na naknadu za prijevoz na posao i sa posla uposlenika u javnim institucijama, fondovima i preduzećima čiji je suosnivač Kanton Sarajevo broj: 02-05-
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-02-105/17	P-103/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzmu sve mjere i radnje u cilju rješavanja statusa, mjesta prebivališta za N.N. 2.Da u roku od 60 (šezdeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, sumirajući sve dostavljene odgovore mišljenja su da su date određene upute od strane potpisnika sporazuma kao osnova boravka N.N. u bolnici, koje će pomoći bolnici da riješi status/ mjesto prebivališta N.N.

Ž-SA-02-539/18	P-249/18	P R E P O R U K U Vladi Federacije BiH i Upravnom odboru Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom • da odmah a najkasnije u roku od 15 dana od prijema preporuke utvrde i osiguraju efikasne mjere i rokove za prevazilaženje nepravilnosti i nedostataka koji su evidentirani u Izvještaju Komisije za izvršavanje nadzora nad zakonitošću rada Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine; • da u roku od 15 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zatvorili predmet zbog nedostavljanja odgovora na Preporuku, broj: P- 249/18. Odgovor stigao naknadno, ali Preporuka i dalje nije realizovana.
Ž-SA-02-653/18	P-261/18	Vladi FBiH -da poduzme mjere i aktivnosti sa ciljem implementacije preporuka UN Komiteta za prava osoba s invaliditetom; -da postojeće zakonodavstvo revidira i u potpunosti uskladi sa UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom, imajući na umu odredbe člana 4(5) Konvencije; -da kao osnivač Instituta poduzme mjere u skladu sa svojim ovlaštenjima kako bi vratila djelovanje Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja Sarajevo u zakonske okvire, te osigura humano i zakonito postupanje prema građanima uz puno uvažavanje njihovog digniteta, te zaustavi diskriminatorna ponašanja; -da o realizaciji preporuke svi navedeni organi obavijeste Instituciju ombudsmena u roku od 30 dana od dana dostavljanja preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak je u toku.
UKUPNO	-	12 - Osobe sa invaliditetom				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
5	5	2	0	3	0	0
POVREDA PRAVA :	13 - Prava djeteta					
Realizirana						
Ž-BL-01-927/17	P-67/18	- Da u svim budućim situacijama osiguraju zaštitu djece od bilo kakve zloupotrebe i manipulacije u političke svrhe, posebno uzimajući u obzir činjenicu da se u ovoj, 2018. godini, održavaju opšti izbori u Bosni i Hercegovini; - Poziva se Osnovna škola "Jovan Dučić" Čajniče da Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavijesti o realizaciji ove Preporuke u roku 30 dana, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, pozivom na broj predmeta.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Po izdanoj Preporuci, škola je dostavila akt broj: 203/18 od 18.04.2018. godine kojim obavještava Ombudsmene da će u svim budućim slučajevima Osnovna škola "Jovan Dučić" Čajniče osigurati djecu od bilo kakve zloupotrebe i manipulacije u političke svrhe u skladu sa Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Uvažavajući sve navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka Ombudsmena ispoštovana.
Ž-BL-01-527/17	P-132/18	PREPORUKU 1. Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske da pruži stručnu pomoć u predmetu N.N. JU Centru za socijalni rad Vukosavlje, u skladu sa mišljenjem Ombudsmena 2. JU „Centar za socijalni rad“ Vukosavlje da pokrene odgovarajuće postupke protiv roditelja mdlb N.N. zbog neopravdanih izostanaka iz škole, u skladu sa Zakonom o osnovnom obrazovanju i vaspitanju Republike Srpske 3. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite i JU Centar za socijalni rad Vukosavlje obavijeste Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Iz dostavljenih odgovora zaključuje se da je Ministarstvo zdravlja ispoštovalo u cjelosti Preporuku ombudsmena na način da su date konkretne smjernice Centru za socijalni rad Vukosavlje kako da postupi u ovom predmetu, takođe nadležni Centra ima obavezu obavještavati nadležno Ministarstvo u pogledu preuzetih mjera i radnji. Centar za socijalni rad dana 26.11.2018. godine dostavlja izjašnjenje u kojem navodi koje radnje su preduzete u cilju izvršavanja smjernica nadležnog Ministarstva. Navode da je sa djevojčicom mnogo lakše uspostaviti komunikaciju nego u ranijem periodu, da je mnogo opuštenija i da je odgovarala na sva pitanja. Navodi se da će se i dalje vršiti mjera pojačanog nadzora u ovoj porodici.
Ž-SA-01-266/17	P-160/18	P R E P O R U K U 1. da Centar za socijalni rad Živinice odmah uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 5 (pet) dana, dostavi izjašnjenje i traženu dokumentaciju, te odmah po prijemu ove Preporuke obavijeste instituciju Ombudsmena o načinu realiziranja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Preporuka o nesaradnji realizovana. Centar za socijalni rad Živinice uspostavio saradnju s institucijom Ombudsmena aktom od dana 12.07.2018. godine.

Ž-BL-01-304/18	P-176/18	- Da razmotre sve zakonske mogućnosti i u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja doprinesu ostvarivanju najboljeg interesa N.N. i zaštite njegovova prava, a što podrazumjeva i razmatranje porodično-pravnih sankcija u skladu sa odredbama Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine za roditelje; - Da Sud što hitnije donese odluku po tužbi za održavanje kontakta djeteta sa roditeljom sa kojim dijete ne živi, u skladu sa članom 273. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj: 35/05, 41/05 i 34/14) - Pozivaju se nadležni organi da u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane o ishodima/rezultatima svojih postupaka i poduzetih mjera, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke, Ombudsmeni konstatuju da je Općinski sud u Zenici donio presudu broj 43 0 P 148428 17 P od 03.10.2018. godine i odbio je tužbeni zahtjev podnositelja žalbe – tužitelja " kao neosnovan a kojim je tužitelj tražio izmjenu presude Kantonalnog suda u Zenici broj 430 P 1253373 17 Gž od 20.02.2017. godine u dijelu u kojem je odlučeno o ličnim i neposrednim odnosima između djeteta i oca...". Na ovaj način po Preporuci Ombudsmana je postupljeno.
Ž-BR-01-188/18	P-278/18	- da bez odlaganja u roku poduzme neophodne mjere u cilju nastavka školovanja N.N., postupajući u njegovom najboljem interesu i u skladu sa njegovim posebnim potrebama, uvažavajući nalaze iz ove Preporuke; - da u roku od 15 dana dostavi povratnu informaciju instituciji Ombudsmana za ljudska prava BiH o provedbi date Preporuke	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Iz dostavljenog odgovora Odjela za obrazovanje proizilazi da će se N.N. uvažavajući nalaze iz Preporuke omogućiti nastavak školovanja.
Ž-SA-01-1219/18	P-291/18	P R E P O R U K U - da JU "Kantonalni centar za socijalni rad" Sarajevo, Služba socijalne zaštite Općine Centar i Policijska stanica Centar bez odlaganja, poduzmu sve neophodne mjere i aktivnosti u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, u cilju izvršenja Rješenja broj: 35/II-02-544-95/16 od dana 02.06.2016. godine, naročito uvažavajući odredbu člana 3 UN Konvencije o pravima djeteta, kojim se zahtijeva osiguranje najboljeg interesa djeteta; - da u što kraćem roku od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane o ishodima/rezultatima svojih postupaka i poduzetih mjera.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Iz zaprimljenih odgovora proizilazi da je Preporuka realizovana.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-01-875/17	P-17/18	da Općinski sud u Sarajevu bez odlaganja preduzme neophodne aktivnosti u predmetu 65 0 P 679463 17 P, a sve u cilju donošenja odluke, 2. da Općinski sud u Sarajevu blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmana o realizaciji preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Cijeneći zaprimljeni akt Općinskog suda u Sarajevu od 05.02.2018, odnosno činjenicu da nadležne službe socijalne zaštite kao i Općinski sud u Sarajevu blagovremeno poduzimaju sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti, te da se u predmetima kod navedenog suda postupa po hitnoj proceduri, predmet se pred institucijom Ombudsmana ovim aktom zadržava
Ž-SA-01-876/17	P-17/18	1. da Općinski sud u Sarajevu bez odlaganja preduzme neophodne aktivnosti u predmetu 65 0 P 679463 17 P, a sve u cilju donošenja odluke, 2. da Općinski sud u Sarajevu blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmana o realizaciji preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Cijeneći zaprimljeni akt Općinskog suda u Sarajevu od 05.02.2018, odnosno činjenicu da nadležne službe socijalne zaštite kao i Općinski sud u Sarajevu blagovremeno poduzimaju sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti, te da se u predmetima kod navedenog suda postupa po hitnoj proceduri, predmet se pred institucijom Ombudsmana ovim aktom zadržava
Ž-BL-01-845/17	P-45/18	P R E P O R U K U Preporučuje se opštini Novo Goražde da odmah po prijemu ove Preporuke, uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostave tražena izjašnjenja odmah, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluke. Primjerak Preporuke se dostavlja i Ministarstvu uprave i lokalne samouprave Republike Srpske, na znanje i informaciju.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Ž-BL-01-330/17	P-68/18	P R E P O R U K U Preporučuju se Vladi Federacije Bosne i Hercegovine da poduzme dodatne napore i konkretne korake koji će rezultirati osnivanjem alimetacionog fonda u Federaciji Bosne i Hercegovini ili da na drugi način iz budžetskih sredstava Federacije Bosne i Hercegovine obezbijede sredstva za izdržavanje djeteta u svim onim situacijama kada dužnik izdržavanja ne ispunjava svoju obavezu izdržavanja i na taj način krši prava i interese djeteta. Poziva se Vlada Federacije Bosne i Hercegovine da Ombudsmane Bosne i Hercegovine u roku od 90 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti o svim poduzetim mjerama i radnjama povodom Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno više odgovora. Postupak u toku.

Ž-BL-01-341/16	P-69/18	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine preporučuju Vladi Kantona Sarajeva i nadležnom Ministarstvu za obrazovanje, nauku i mlade: - Da u što skorije vrijeme sprovedu reformske aktivnosti u skladu sa Zakonom o osnovnom odgoju i obrazovanju; - Da u što skorije vrijeme usvoje Strategiju o osnovnom odgoju i obrazovanju na području Kantona Sarajeva; - Da odmah, radi zaštite prava i interesa djeteta, N.N., pomognu OŠ „Kovačići“ na način što će pružiti punu materijalnu i svaku drugu vrstu podrške, a posebno da se djetetu obezbjedi asistent u nastavi kako bi što uspješnije završila osnovno obrazovanje; Takođe, Ombudsmeni preporučuju OŠ „Kovačići“ Sarajevo - Da do kraja školske 2017/2018 godine poduzmu dodatne napore kako bi se u punoj mjeri i na što kvalitetniji način realizovala „nastava u kući“; Pozivaju se nadležni organi da Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavijeste o realizaciji Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno više odgovora. Postupak u toku.
Ž-BL-01-410/17	P-138/18	PREPORUKU - Da razmotre sve zakonske mogućnosti i u okviru svojih nadležnosti i ovlašćenja doprinesu ostvarivanju najboljeg interesa N.N. i zaštiti njegovih prava, a što podrazumjeva i razmatranje porodično-pravnih sankcija u skladu sa odredbama Porodičnog zakona Republike Srpske za oba roditelja; - Pozivaju se nadležni organi da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane o ishodima/rezultatima svojih postupaka i poduzetih mjera, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Ž-BL-01-408/18	P-148/18	- Da odmah po prijemu ove Preporuke uspostave punu i kvalitetnu saradnju sa Ombudsmenima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, odnosno da dostave odgovore na sva postavljena pitanja, uz dostavljanje i relevantne dokumentacije pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak je u toku.
Ž-LI-01-144/18	P-168/18	P R E P O R U K U - preporučuje se Centru za socijalni rad Glamoč da razmotri sve pravne mogućnosti u okviru svojih nadležnosti, u skladu sa Porodičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine da doprinesu, uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmena, ostvarivanju najboljeg interesa djece u cilju zaštite njihovih prava, uključujući stručnu pomoć u saniranju poremećenih odnosa između mlde djece i žaliteljice, a što je u interesu pravilnog psihofizičkog razvoja djece, - da odgovorna strana odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno, - pozivaju se roditelji djece na suradnju s nadležnim Centrom za socijalni rad Glamoč, te je potrebno da razmotre i uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmena. -da odgovorna strana u roku od 30 dana, računajući od dana prijema ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na realizaciji iste.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 11.01.2019. godine. Postupak je u toku.
Ž-BL-01-250/18	P-211/18	Cijeneci najbolji interes djeteta, Ombudsmeni u skladu sa članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, preporučuju nadležnim organima u naslovu - Da predstavnici nadležnih organa održe zajednički sastanak i otklone sve nedoumice i nastave saradnju koja će biti od opšteg interesa (i u interesu djece i zaposlenih, ali i svih drugih građana); - Da u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuka obavijeste Ombudsmene o rezultatima i Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 03.01.2019. godine. Postupak u toku.
Ž-BL-01-491/18	P-212/18	- Da predstavnici nadležnih organa i roditelji djeteta održe zajednički sastanak i pokušaju otkloniti sva neslaganja i nastave suradnju koja će biti u najboljem interesu djeteta i rezultirati nastavkom školovanja djeteta; - Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuka obavijeste Ombudsmene o rezultatima i Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.

Ž-SA-01-938/18	P-237/18	P R E P O R U K U 1. da Općinski sud u Sarajevu bez odlaganja preduzme neophodne aktivnosti u predmetu 65 0 P 666199 17 P, a sve u cilju donošenja odluke; 2. da Služba socijalne zaštite Općine Stari Grad odmah pozove oca mlđb. djece, N.N., i ukaže na njegovu zakonsku obavezu da omogući susret majke i mlđb. djece u uvjetima i na način koji podrazumijeva zaštitu najboljeg interesa mlđb. djece; 3. da Služba socijalne zaštite Općine Stari Grad, u slučaju nepostizanja dogovora roditelja u vezi sa ostvarivanjem neposrednih kontakata majke sa mlđb. djecom, poduzme mjere u cilju omogućavanja neposrednih ličnih kontakata u prostorijama Službe; 4. da Općinski sud u Sarajevu i Služba socijalne zaštite Općine Stari Grad blagovremeno obavijeste instituciju Ombudsmena o realizaciji preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak je u toku.
Ž-BL-01-806/18	P-294/18	- Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske da odmah odluče o žalbi na rješenje Centra za socijalni rad Srbac broj 03/3/544.4-13/16 od 09.08.2018. godine i da, ukoliko bude neophodno, pruže stručnu pomoć i svaku drugu moguću podršku centrima za socijalni rad u postupcima zaštite prava djeteta; - centrima za socijalni rad opštine Laktaši i opštine Srbac da i dalje poduzimaju aktivnosti i napore koji će rezultirati zaštitom prava i interesa djeteta N.N; U tom pravcu, ukoliko to u sudskom postupku koji se trenutno vodi pred Osnovnim sudom Gradiška, po tužbi oca, radi izmjene ranije presude u dijelu koji se tiče povjeravanje, ne predlože parnične stranke ili sud po službenoj dužnosti, cijeneći najbolji interes djeteta i direktnu primjenu UN Konvencije o pravima djeteta, predlože vještačenje po vještaku adekvatne struke (psihologu) ili vještaku medicinske struke (psihijatra) radi utvrđivanja činjeničnog stanja u potpunosti, posebno procjene roditeljskih sposobnosti i psihofizičkog zdravlja djeteta; - Osnovnom sudu Gradiška da postupa u najboljem interesu djeteta što će podrazumijevati brzo i efikasno postupanje, ali i razmatranje svih drugih	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak je u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-01-652/17	P-3/18	Preporučuje se Javnoj ustanovi Medresi „Džemaludin-ef. Čaušević“ Cazin da odmah razmotri i poduzme sve neophodne mjere kako bi se sa podnosiocem žalbe mimo i sporazumno riješili nastali problemi, koji bi rezultirali otklanjanjem svih štetnih posljedice za Omerčević Nedima u vaspitno obrazovnom procesu. Preporučuje se Javnoj ustanovi Medresi „Džemaludin-ef. Čaušević“ Cazin da postupi odmah u skladu sa rješenjem Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona broj 10-38-8754-2/17 od 26.09.2017. godine. Poziva se Javna ustanova Medresa „Džemaludin-ef. Čaušević“ Cazin da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke Ombudsmene obavijesti o svim poduzetim mjerama povodom Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, pozivom na broj predmeta. O Preporuci Ombudsmena upoznaje se i nadležno ministarstvo - Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona.	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	U konkretnom predmetu Ombudsmeni konstatuju da je nakon izdavanja Preporuke škola poduzimala izvjesne, uglavnom, procesne procedure i aktivnosti (zatraženo je mišljenje nadležnog organa, razmatrana je žalba i o žalbi je odlučeno, te je dostavljena školska dokumentacija učeniku. Međutim, škola nije razmatrala Preporuku Ombudsmena u dijelu koji se odnosio na eventualno rješavanje spora mirnim putem, te Ombudsmeni konstatuju da Preporuka nije ispoštovana. Takođe se naglašava da je mišljenje nadležnog Ministarstva, nakon donošenja rješenja, izazvalo samo nedoumice i nejasnoće. Nastala situacija zasigurno ne doprinosi pravnoj sigurnosti građana i Ombudsmeni izražavaju svoju zabrinutost. Podnosilac žalbe je obaviješten o odgovorima škole, nakon izdavanja Preporuka i isti izražava svoje nezadovoljstvo, cijeni da je riječ o samovolji nadležnih institucija i o kršenju zakona. Podnosilac žalbe je ponovo uputio određene zahtjeve nadležnom Ministarstvu.
Ž-BL-01-163/15	P-22/18	P R E P O R U K U Preporučuje se Vladi Tuzlanskog kantona da razmotri svaku mogućnost i poduzme aktivnosti kako bi se u kompletan projekat uključile, pored Grada Tuzla i ostale općine sa područja Tuzlanskog kantona, sa ciljem da se obezbijede dodatna novčana sredstva za završetak izgradnje Centra za autizam u Tuzli. Preporučuje se Vladi Federacije Bosne i Hercegovine da ponovo razmotri mogućnost da se iz sredstava Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine izdvoje sredstva za nastavak izgradnje Centra za autizam u Tuzli. Pozivaju se nadležni da Ombudsmene obavijeste o učincima Preporuke u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, pozivom na broj predmeta Ž-BL-01-163/15.	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke, Ombudsmeni zaprimaju odgovore nadležnih organa. Imajući u vidu da je nesporno da su nadležni organi preduzimali već nabrojane aktivnosti s ciljem realizacije preporučenog, ali da i uprkos tome do danas nije izgrađen Centar za autizam u Tuzli, Ombudsmeni konstatuju da preporučeno nije ispoštovano. Izdata preporuka će biti izvršena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2018 godinu.
UKUPNO	-	13 - Prava djeteta				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BRJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
19	20	6	0	11	2	0

POVREDA PRAVA :	14 - Ekologija zaštita okoliša					
Realizirana						
Ž-SA-04-1017/17	P-164/18	P R E P O R U K U Načelniku Općine Žepče 1. Da odmah po prijemu preporuke poduzme hitne mjere u cilju otklanjanja opasnosti po zdravlje stanovnika u mjesnoj zajednici Želeća, nastaloj zbog nepropisnog odlaganja stajnjaka od strane firme N.N. 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: odmah.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Dana 17.09.2018. godine zaprimljen je akt Službe za gospodarstvo i finansije Općine Žepče broj: 08-37-4-2200-1/2018 od 13.09.2018. godine u kojem je navedeno: „...Građevinski inspektor je imenovanog pozvala u ured pri čemu je isti dao izjavu na zapisnik dana 04.09.2018. godine u kojoj kaže da je kupio traktor i da svaki sedam dana stajnjak izvozi na njivu što je utvrđeno i na terenu dana 11.09.2018. godine o čemu svjedoče fotografije izgleda odlagališta...Nadležne inspekcije će u okviru svojih okviru svojih ovlasti pratiti izgradnju štale i odlagališta i shodno radovima, projektnoj dokumentaciji i dozvolama preduzimati zakonom predviđene mjere i sankcije. Napominjemo da se dozvole neće moći izdati bez saglasnosti N.N... N.N. je Općini Žepče podnio zahtjev za dodjelu poticaja iz oblasti poljopivrede po Javnom pozivu Općine Žepče. Poticaj mu je uskraćen dok ne riješi pitanje odlagališta đubriva.“ Cijeneći sadržaj citiranog akta, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je realizovana preporuka P-164/18 od 04.07.2018. godine.
Ž-SA-04-730/17	P-147/18	PREPORUKU ODJELJENJU KOMUNALNE POLICIJE GRADA DOBOJ 1. da odmah po prijemu ove preporuke poduzmu sve raspoložive aktivnosti u cilju zaštite zdravlja žiteljice i postupe po predstavkama imenovane na način propisan Zakonom o komunalnoj policiji Republike Srpske; 2. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	S tim u vezi dana 09.08.2018. godine zaprimljeno je izjašnjenje Odjeljenja za poslove komunalne policije Grada Doboj, broj 14/371-03005-45/18 od 06.08.2018. godine u kojem se, između ostalog ističe: „...Bez obzira na sve poteškoće oko nastavka radova Komunalna policija Grada Doboj izdala je Rješenje u kojem se nalaze da se spriječi izlivanje fekalnih i otpadnih voda iz septičkih jama koje ugrožavaju imanje N.N., te vrši redovno praznjenje i vodi evidenciju o istoj. To se odnosi na sve vlasnike kuća koji posjeduju septičke jame, a koji se nalaze u okruženju podnosioca predstave koji do sada nisu spriječili izlivanje fekalnih i otpadnih voda i redovno praznili septičke jame“. Ombudsmeni BiH konstatuju da je Preporuka ispoštovana.
Nije realizirana						
Ž-BL-04-413/18	P-189/18	P R E P O R U K U NAČELNIKU ODJELJENJA ZA KOMUNALNE DJELATNOSTI GRADA BANJA LUKA 1. Da postupi po Rješenju Ekološke inspekcija, Odjeljenja za inspeksijske poslove broj: 09-371-350/13 od 07.06.2013. godine, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Nije realizirana	DA	Odjeljenje za komunalne poslove grada Banjaluka pod brojem 05-370-4748/18 od dana 03.09.2018.godine poslalo je Ombudsmenu Bosne i Hercegovine Obavijest u kojoj su istakli da ne mogu postupiti po Rješenju ekološkog inspektora, Odjeljenja za inspeksijske poslove broj: 09-371-350/13 od 07.06.2013.godine, zbog izmijenjenih okolnosti, te da je neophodno da ekološki inspektor ponovo utvrdi da li se emitovanjem svjetlosti iz reflektora ugrožava životna sredina. Konstatuje se da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: Ž-BL-04-413/18 od 18.07.2018.godine nije uvažena, što će biti uvršteno u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2018.godinu.
UKUPNO	-	14 - Ekologija zaštita okoliša				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
3	3	2	0	0	1	0
POVREDA PRAVA :	15 - Imovinsko pravni					
Realizirana						
Ž-BL-05-183/17	P-40/18	PREPORUKU predsjedniku Okružnog suda Trebinje 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja iz ožvira svojih nadležnosti preduzme odgovarajuće radnje i mjere kako bi se donijela odluka po žalbi na rješenje Osnovnog suda Trebinje broj: 95 1 P 003332 17 P 2, od dana 28.06.2017. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Aktom broj: 015-0-Su-18-000-087, od dana 15.02.2018. godine, Okružni sud u Trebinju dostavio je odgovor po izdatoj preporuci, u kome se između ostalog kaže da je postupak po žalbama okončan rješenjima ovog suda broj: 95 1 P 003332 17 Gž, od dana 22.12.2017. godine i broj: 95 1 P 003332 17 Gž 2, od dana 22.12.2017. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-05-175/17	P-40/18	PREPORUKU predsjedniku Okružnog suda Trebinje 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja iz ožvira svojih nadležnosti preduzme odgovarajuće radnje i mjere kako bi se donijela odluka po žalbi na rješenje Osnovnog suda Trebinje broj: 95 1 P 003332 17 P 2, od dana 28.06.2017. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Aktom broj: 015-0-Su-18-000-087, od dana 15.02.2018. godine, Okružni sud u Trebinju dostavio je odgovor po izdatoj preporuci, u kome se između ostalog kaže da je postupak po žalbama okončan rješenjima ovog suda broj: 95 1 P 003332 17 Gž, od dana 22.12.2017. godine i broj: 95 1 P 003332 17 Gž 2, od dana 22.12.2017. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.

Ž-BL-05-837/17	P-54/18	PREPORUKU rukovodiocu Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne-poslove – Područne jedinice Banja Luka 1. Da bez odlaganja postupi po rješenju Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banja Luka rješenjem broj: 21.03/952.1-261/13, od dana 17.05.2013. godine, i donese odgovarajući upravni akt 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Kako odgovorna strana u roku koji joj je određen preporukom nije obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima u cilju njene realizacije, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), sa činjenicom izdavanja preporuke upoznata je Uprava. Aktom broj: 21.03/952.1-261/13, od dana 14.05.2018. godine, Uprava je obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine, da je rješenjem broj: 21.03/952.1-261/13, od dana 11.05.2018. godine obavezala Područnu jedinicu da u roku od 30 dana donese odluku u postupku ispravke greške u predmetu broj: 21.11/952.1-4291/12, pokrenutom po zahtjevu podnosioca žalbe. Aktom broj: 21.11/952.1-4291/12, od dana 20.08.2018. godine, Područna jedinica obavijestila je Ombudsman Bosne i Hercegovine da je u predmetu broj: 21.11/952.1-4291/12, od dana 13.08.2018. godine donijela rješenje, kao i zaključak broj: 21.11/952.1-4291/12, od dana 14.05.2018. godine, kojim su spojena dva predmeta formirana po zahtjevu podnosioca žalbe.
Ž-BL-05-901/17	P-57/18	PREPORUKU rukovodiocu Šumskog gazdinstva "Borja" Teslić 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje i da odluči o podnesenom zahtjevu 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Aktom broj: 1052/18, od dana 20.03.2018. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku (kopija obavještenja dostavlja se u prilogu akta). Izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-SA-05-632/14	P-66/18	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu u Sarajevu 1. Da Kantonalni sud u Sarajevu predmet N.N. uzme u prioritarno rješavanje.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	U instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimljen je odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu, akt broj: 09 O U 022614 14 U od 26.03.2018. godine, u kojem se navodi „...upravni spor je okončan dana 07.02.2018. godine.. Presuda ovog suda je dostavljena strankama...“
Ž-BL-05-46/18	P-174/18	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmanima, na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	S obzirom na činjenicu da označeni javni organ nije u ostavljenom roku postupio po Preporuci, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 17.10.2018. godine uputili Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banja Luka urgenciju povodom Preporuke. Nakon toga, dana 30.10.2018. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je Obavijest Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područna jedinica Banja Luka broj: 21.11/952.1-934/11 od 25.10.2018. godine.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-397/17	P-9/18	PREPORUKA Općini Stari Grad Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke poduzme mjere u svrhu stambenog zbrinjavanja podnositeljice žalbe i njene porodice. Nakon isteka navedenog roka trebate obavijestiti Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Dana 29.01.2018. godine Općina Stari Grad Sarajevo dostavila je odgovor pod brojem: 06-23-3803/17 od dana 17.01.2018. godine u kojem su navedeni razlozi zbog kojih nisu u mogućnosti realizirati preporuku. Kopija odgovora dostavljena je na uvid podnositelju žalbe, a koji je dana 16.02.2018. godine dostavio izjašnjenje.
Ž-BL-05-909/17	P-56/18	PREPORUKU načelniku Službe za inspeksijske poslove u općini Velika Kladuša 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje i sprovede doneseno rješenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Aktom broj: 10-23/5-2149/14, od dana 03.04.2018. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci. Odgovorna strana između ostalog ukazuje da je rješenjem FGU broj: 05-31-2-1287/09, od dana 19.07.2010. godine, utvrđeno da je pomenuta parcela u privatnom vlasništvu, te da Inspekcija u konkretnom slučaju nema nadležnost vršenja nadzora. Osim toga, ukazuje da u općini Velika Kladuša trenutno nema stalno zaposlenog urbanističko-građevinskog inspektora.
Ž-BL-05-583/18	P-195/18	PREPORUKU 1. Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područnoj jedinici Prnjavor da odmah po prijemu ove preporuke okonča postupak eksproprijacije u predmetu N.N. broj: 21.36/473-9-4/09, a u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji i iznesenim mišljenjem ombudsmena u ovoj Preporuci 2. Vladi Republike Srpske i Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područnoj jedinici Prnjavor da odmah po prijemu ove preporuke postupi u skladu sa Presudom Okružnog suda Banjaluka od 07.12.2017. godine	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak je u toku.

Ž-BL-05-890/17	P-224/18	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za inspekcijske poslove Grada Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, sprovede donesena rješenja, i to Rješenje Urbanističko-građevinske inspekcije Grada Banja Luka broj: 09-362-1410/2017 od dana 11.12.2017. godine, kao i Rješenje Urbanističko-građevinske inspekcije Grada Banja Luka broj: 09-362-103/2018 od dana 05.02.2018. godine 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-BL-05-418/18	P-253/18	PREPORUKU 1. gradu Bihać, Vladi Unsko-sanskog Kantona, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine, da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti, radi realizacije Preporuke Ombudsmena iz Specijalnog izvještaja o položaju Roma u Bosni i Hercegovini iz 2013, a koja se u konkretnom predmetu odnosi na rješavanje stambenog zbrinjavanja porodice N.N. 2. da u roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o načinu realizacije navedene preporuke	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-380/18	P-268/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Dana 28.11.2018. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su odgovor Federalnog ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica, akt broj: 04-36-1-1008-2/18 od 21.11.2018. godine, koji u prilogu dostavljamo. Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za daljim postupanjem u predmetu žalbe.
Ž-SA-05-196/18	P-300/18	PREPORUKU Ministru Ministarstva prostornog uređenja, građenje i zaštitu okoliša Kantona Sarajevo Da uzimajući u obzir navode iz ove preporuke, a u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, razmotri mogućnost rješavanja upravne stvari u meritumu, bez vraćanja predmeta na ponovno odlučivanje prvostepenom organu; Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 24.12.2018. godine. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-702/18	P-290/18	PREPORUKU U Službi za imovinsko-pravne, stambene, geodetske poslove i katastar Općine Ilidža da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 29.08.2018. godine i 04.10.2018. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 06.12.2018. godine. Postupak u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-66/18	P-81/18		15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	
Ž-BL-05-615/17	P-192/18	PREPORUKU 1. Urbanističko-građevinskoj inspekciji grada Prijedora, da odmah po prijemu Preporuke, preduzme sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti, kako bi se izvršilo Rješenje broj: 06-362-84/17 od 02.03.2017. godine u cijelosti, uvažavajući mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci 2. da u roku od 60 dana obavijeste Ombudsmene o načinu realizacije navedene Preporuke	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	Inspekcija je dana 09.10.2018. godine dostavila odgovor u kojem se navodi da ..."Izjavom N.N., vlasnika parcele, da je odustao od građenja i da će izvršiti rekultivaciju zemljišta u poljoprivredne svrhe, izvedeni nasip više nije rad u svrhu građenja, odnosno ne predstavlja građenje, pa urbanističko-građevinski inspektor nema više nadležnost da kontroliše izradu ovog nasipa. Kako je čl. 23. Zakona o upravnom postupku određeno da organ pazi, po službenoj dužnosti, u toku cijelog postupka, na svoju stvarnu i mjesnu nadležnost, urbanističko-građevinski inspektor ne može postupiti po vašoj preporuci."
Nema odgovora						
Ž-SA-05-281/18	P-265/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke odsjek Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Foča, Kancelarija Višegrad, uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke	15 - Imovinsko pravni	Nema odgovora	NE	Postupak u toku.
UKUPNO	-	15 - Imovinsko pravni				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
16	17	5	0	8	2	1
POVREDA PRAVA :	16 - Nasilje					

UKUPNO	-	16 - Nasilje				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	17 - Javne isprave					
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-864/18	P-285/18	P R E P O R U K U: Direktor Granične policije 1. Da pristupi skraćivanju imena podnositeljice žalbe u MRZ, u skladu sa Uputstvom o pravilima skraćivanja imena i naziva zbog tehničkih ograničenja upisa a koje je u skladu sa preporukama iz ICAO 9303; 2. Da ukoliko ima problem u softveru treba pristupiti otklanjanju kvara, a sve u cilju omogućavanja nesmetanog prelaska granice podnositeljice žalbe sa ličnom kartom u država u kojima je to dozvoljeno; 3. Da o mjerama i aktivnostima poduzetim u cilju rješavanja konkretnog predmeta obavijeste instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	17 - Javne isprave	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 16.01.2019. godine. Postupak je u toku.
UKUPNO	-	17 - Javne isprave				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	18 - Manjine					
UKUPNO	-	18 - Manjine				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	19 - Uprava					
Realizirana						
Ž-BL-05-536/17	P-4/18	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke preduzmu sve mjere iz svoje nadležnosti da se riješi problem podnosioca žalbe, premještanjem psa N.N. ili na drugi način, uvažavajući mišljenje izneseno u preporuci ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o načinu realizacije Preporuke	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana, 12.04.2018. godine, Komunalna policija je dostavila odgovor instituciji u kojem se navodi..“dana 10.04.2018. godine, komunalna policija je obavila kontrolu kod porodične kuće N.N., a koja se odnosila na izmještanje boksa kućnog ljubimca u drugi kraj dvorišta. Ulaskom u dvorište ustanovili smo da se boks nalazi u istom djelu dvorišta ali da u njemu nije prisutan kućni ljubimac (američki staford). Daljom kontrolom u razgovoru sa službenikom komunalne policije, vlasnik pomenutog kućnog ljubimca N.N. izjavljuje da je pas uginuo, što može potvrditi nadležni veterinar koji ga je liječio.“ Navedeni odgovori je dostavljen podnosiocu žalbe dana 16.04.2018. godine. Kako je nadležni organ-Komunalna policija preduzela sve mjere iz svoje nadležnosti čime je preporuka ombudsmena Bosne i Hercegovine ispoštovana.
Ž-LI-05-277/17	P-27/18	P R E P O R U K U Predsjedniku Općinskog vijeća Bosansko Grahovo 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje kako bi Općinsko vijeće Bosansko Grahovo u što kraćem roku razmatralo Informaciju žalitelja o teškoj situaciji u kojoj se nalazi JKP „Grahovo“ Bosansko Grahovo te, dostavi odgovor podnositeljima žalbe na dostavljena pismena. 2. da najkasnije u roku od 15 dana, obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim mjerama i radnjama po ovoj preporuci.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Predsjednik Općinskog vijeća svojim podneskom od 21.08.2018. godine, obavještava instituciju Ombudsmena, kako slijedi: „Obavještavamo Vas da je Općinsko vijeće Bosansko Grahovo dana 10.07.2018. godine održalo 1. vanrednu sjednicu sa jednom takom Dnevnog reda i to: - Rasprava o stanju Javnog komunalnog preduzeća „Grahovo“ d.o.o. Bosansko Grahovo Navedenoj sjednici prisustvovao je i N.N. Nakon izlaganja N.N. i uvida u ostale probleme JKP „Grahovo“, Općinsko vijeće je na 1. redovnoj sjednici usvojilo dva zaključka, shodno kojima je na dan 30.07.2018. godine održana 4. redovna sjednica Općinskog vijeća Bosansko Grahovo i tom prilikom usvojene sljedeće odluke: - Odluka o pokretanju postupka prestanka Javnog komunalnog preduzeća „Grahovo“ d.o.o. Bosansko Grahovo - Odluka o osnivanju Javnog komunalnog preduzeća „Vodovod i kanalizacija“ Bosansko Grahovo, te su iste objavljene u „Službenom glasniku Opštine Bosansko Grahovo“, broj: 05/18 od 07.08.2018. godine. U prilogu Vam takođe dostavljamo Zapisnik sa 4. Redovne sjednice OV Bosansko Grahovo. Navedeno Vam dostavljamo na znanje, a u vezi sa Preporukom broj i datum veze“. Institucija Ombudsmena je podneskom od 30.08.2018. godine,

Ž-BL-05-333/17	P-25/18	P R E P O R U K U • Da ponovo izvrši uvid u dostavljenu dokumentaciju podnosioca žalbe i utvrdi da li se predmetni spis nalazi kod ovog organa kako bi odlučio o zahtjevu za obnovu postupka. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	U zaprimljenom odgovoru Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno-otadžbinskog rata broj: 07/6-34/2-308/14-453 od 20.02.2018. godine navodi se „...prvostepeni organ je nakon našeg traženja da nam pošalje spis predmeta izvršio kopiju dijela spisa na osnovu kojeg će se utvrditi ima li osnova za obnovu postupka, što rješavamo po prijemu kopije spisa, najduže za sedam dana.“ Dana 21.03.2018. godine Institucija je zaprimila dopis podnosioca žalbe iz koga proizlazi da je navedeno Ministarstvo donijelo Rješenje broj: UP-II-07/1-41-49/15-5 od 28.02.2018. godine kojim se odbija prijedlog za obnovu postupka. S obzirom na sve navedeno, kao i činjenicu da je Federalno ministarstvo za pitanje boraca i invalida odbrambeno-otadžbinskog rata nakon preporuke Ombudsmena donijelo rješenje kojim se prijedlog za obnovu postupka odbija, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine konstatuju da je preporučeno ispoštovano.
Ž-BL-05-486/17	P-58/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje radi postupanja po rješenju Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju broj: 15.03-361-814/15 od 28.07.2015.godine, odnosno da provede ponovni postupak u skladu sa iznesenim mišljenjem u ovoj preporuci i rješenju Upravne inspekcije broj: 10.2.1.2-050-415/15 od 25.01.2018. godine 2.Da u roku od 60 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Upravna inspekcija je dana 04.06.2018. godine dostavila odgovor instituciji u kojem se navodi da je „Odjeljenje za prostorno uređenje Gradske uprave Grada Banjaluka, postupajući po pomenutoj presudi Okružnog suda u Banjaluci, te rješenjem Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju i Upravne inspekcije donijelo odluku u predmetnom upravnom postupku, rješenje broj: 03-360-90/13 od 29.05.2018. godine. Kako je Odjeljenje donijelo odluku u ponovnom preporuka Institucije se smatra ispoštovanom.
Ž-SA-05-180/18	P-90/18	P R E P O R U K U Rektor U univerziteta u Sarajevu 1. Da u skladu sa članom 120. st. 6 i 7. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo poduzme mjere u cilju osiguravanja zakonitosti funkcionisanja procesa na nivou Fakulteta zdravstvenih studija Univerziteta u Sarajevu; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 27.08.2018. godine zaprimljen je akt Univerziteta u Sarajevu broj: 0101-4093/18 od 26.06.2018. godine u kojem je navedeno: „... Fakultet zdravstvenih studija Univerziteta u Sarajevu je aktom broj: 02-1-932/18 od 22.06.2018. godine izvjestio Rektorat Univerziteta u Sarajevu u kojem ističe da je u toku vanduska nagodba sa žaliteljem i da su u toku aktivnosti na provođenju konkursne procedure za predmete za koje je fakultet cijeni da ulaze u okviru kompetencija N.N.“ Na osnovu svih okolnosti proizlazi da je da je Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: P- 90/18 od 18.04.2018. godine u cjelosti realizovana.
Ž-BL-05-255/18	P-100/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje u cilju donošenja odluke po žalbi „Aragosta invest“ d.o.o. iz Banjaluke, izjavljenoj dana 10.08.2017. godine na rješenje Urbanističko-građevinske inspekcije grada Banjaluka broj: 09-362-95/17 od 02.08.2017. godine, u skladu sa iznesenim mišljenjem u ovoj preporuci 2.Da u roku od 60 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Ministarstvo je dana 14.06.2018. godine dostavilo odgovor u kojem se navodi da je dana 08.06.2018. godine doneseno rješenje kojim je odlučeno o žalbi „Aragosta invest“ d.o.o. iz Banjaluke, izjavljenoj na rješenje Urbanističko-građevinske inspekcije grada Banjaluka od 02.08.2017. godine. Kako je Ministarstvo donijelo rješenje Preporuka Institucije je ispoštovana.
Ž-LI-05-67/18	P-143/18	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 1. Da poduzme efektivne mjere i radnje radi obavljanja zatraženog inspekcijskog nadzora od strane N.N., podnesenog dana 26.01.2018. godine. 2. Da instituciju Ombudsmena obavijesti o realizaciji Preporuke, u roku od 15 dana.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Ministarstvo svojim podneskom od 06.08.2018. godine, obavještava instituciju Ombudsmena da je „dana 31. srpnja 2018. godine, županijska prosvjetna inspekcija zaprimila nalog za izvršenje inspekcijskog nadzora u Osnovnoj školi „Fra Lovro Karaula“ u Livnu po predmetu zahtjeva gospođične N.N. iz Livna. Postupajući po nalogu za inspekcijski nadzor, prosvjetna inspekcija je dana 02. kolovoza 2018. godine izvršila nadzor te je uvidom u predmetnu dokumentaciju utvrđeno da je Školski odbor za Osnovnu školu „Fra Lovro Karaula“ iz Livna, uz suglasnost Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Hercegbosanske županije, raspisao natječaj broj: 06-01-34-2133/17., sukladno članku 67. Zakona o osnovnom školstvu („Narodne novine HBŽ“, broj 12/04 i 12/08) i Pravilniku o stručnoj i pedagoškoj spremi učitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu („Narodne novine HBŽ“, br. 1/12 i 3/12). Nadalje, ravnateljica škole, kao organ rukovođenja, te školski odbor kao organ upravljanja, dužni su postupati prema svojim ovlastima koje su propisane Zakonom o osnovnom školstvu, podzakonskim aktima, Statutom škole, odlukama, preporukama i aktima, te spomenuti organi nisu učinili propust. Cjelokupni postupak vođen je u skladu sa zakonskom
Ž-SA-05-1119/17	P-154/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Općina Novi Grad Sarajevo uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Iz odgovora proizilazi da je preporuka Ombudsmena ispoštovana, na način da je otklonjeno ometanje posjeda te otklonjen kvara na vodovodnoj mreži.
Ž-SA-05-1250/17	P-161/18	PREPORUKU KANTONALNOM TUŽILAŠTVU KANTONA SARAJEVO 1. Da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima poduzme radnje u cilju donošenja tužilačke odluke u predmetu broj T09 0 KTK 0111139 17; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Iz zaprimljenih odgovora proizilazi realizacija Preporuke. Postupak još uvijek u toku.

Ž-BL-05-342/18	P-177/18	PREPORUKU načelniku Službe za finansije i inspeksijski nadzor u općini Bugojno 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, sprovede doneseni zaključak o dozvoli izvršenja prinudnom putem broj: 2307-005, od dana 19.08.2015. godine, a u vezi predmeta broj: 07-23-01212-12 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Odgovorna strana je aktom broj: 2307-008 od dana 07.09.2018. godine, dostavila odgovor na izdatu preporuku iz koga se vidi da je N.N. naloženo da postupi prema preporuci Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj: P-177/18, od 17.07.2018. godine i sprovedu zaključak broj: 07-23-01212-12 od 19.08.2015. godine o dozvoli izvršenja prinudnim putem. Izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-05-288/18	P-185/18	PREPORUKU Šefu Područne jedinice Banja Luka, Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove 1. da odmah po prijemu ove preporuke Republička uprava za geodetski i imovinsko pravne poslove, Područna jedinica Banja Luka uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i da dostavi informaciju vezanu za status predmeta N.N..	19 - Uprava	Realizirana	DA	Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove je dana 20.09.2018 .godine dostavila Rješenje broj: 21.11/952.1-3613/13 od 18.09.2018. godine kojim se ispravlja greška u katastarskom operatu.
Ž-BL-05-405/18	P-186/18	PREPORUKU Ministarstvu zdravstava, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona Da odmah po prijemu ove preporuke Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona uspostavi saradnju sa Institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i da dostavi informaciju vezanu za status predmeta podnosioca žalbe.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 30.07.2018.godine, Ministarstvo je dostavilo Izjašnjenje broj: 09-05-3026-UP-1/18 od 24.07.2018.godine. S obzirom da je Ministarstvu zdravstava, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona postupilo po preporuci, te dostavilo tražene informacije u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama ombudsmeni konstatuju da je preporuka realizovana i donesena je odluka o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-05-713/18	P-209/18	PREPORUKU OPĆINI STARI GRAD SARAJEVO SLUŽBA ZA KOMUNALNE I INSPEKCIJSKE POSLOVE 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmana o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 25.09.2018. godine zaprimljeno je izjašnjenje Općine Stari Grad Sarajevo pod brojem UP-I-09-23-3046/18 od 21.09.2018. godie u kojem se navodi da je dana 19.06.2018. godine urbanističko-građevinski inspektor donio Rješenje broj UP-I-09-23-3046/18 kojim se naređuje investitoru N.N. koje je radnje dužna izvršiti.
Ž-SA-05-189/17	P-234/18	P R E P O R U K U Direktorju JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo 1. Da preispita ranije donesenu odluku i u ponovnom postupku u skladu sa uputama drugostepenog organa donese zakonitu odluku po zahtjevu žaliteljice; 2. Da uzimajući u obzir navode iz preporuke, Specijalnog izvještaju o stanju prava osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini poduzme efikasne mjere i osigura provođenje postojećih zakonskih i podzakonskih akata; 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj 35/X-06-530-1793.1/18 od 19.11.2018. godine JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo je obavijestila Instituciju ombudsmana da je žaliteljica razriješena funkcije staratelja osobi N.N., čime je u cjelosti realizirana donesena preporuka, pa su Ombudsmeni donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-BL-05-379/18	P-228/18	P R E P O R U K U NAČELNIKU ODJELJENJA SLUŽBE STAMBENO-KOMUNALNIH POSLOVA, OBNOVE, RASELJENIH LICA I IZBJEGLICA 1. Da sukladno mogućnostima ubrza proces izrade novog potpornog zida koji ima zadatak da štiti nožicu nasipa lokalne ceste L 042 016 koja vodi do srednje strukovne škole i naselja ; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmana o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Služba stambeno-komunalnih poslova, obnove, raseljenih osoba i izbjeglica je 26.10.2018.godine Instituciji ombudsmana dostavila dopis da je već izgrađen novi potporni zid, te da nema mogućnosti nastupanja štete za podnosioca žalbe.
Ž-SA-05-847/18	P-266/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Ministarstvo finansija/financija i trezora Bosne i Hercegovine uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Postupajući po preporuci Ombudsmana, odgovorna strana je dana 23.10.2018. godine dostavila odgovor, koji je upućen žalitelju. Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora, te činjenicu da je preporuka ispoštovana Ombudsmeni ne nalaze osnova za dalje postupanje u predmetu.
Ostvarena saradnja						
Ž-LI-05-181/17	P-28/18	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 1. Da poduzme efektivne mjere i radnje radi donošenja odluke po Zahtjevu žalitelja od 01.06.2017. godine, o kojoj odluci će obavijesti podnosioca žalbe. 2. Da instituciju Ombudsmana obavijesti o realizaciji Preporuke, u roku od 15 dana.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Kako je evidentno, da niti nakon više od 9 mjeseci nije donesena odluka po zahtjevu žalitelja, te cijeneći da prosvjetni inspektor pri obavljanju svojih dužnosti treba postupati samostalno primjenjujući zakonske odredbe, odnosno, da pri donošenju prvostupanjske odluke o obavljanom inspeksijskom nadzoru, ne treba mišljenje drugih tijela vlasti, Ombudsmeni cijene da Preporuka nije ispoštovana. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su podneskom od 20.03.2018. godine, obavijestili Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju Preporuke od strane Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10.

Ž-SA-05-378/17	P-52/18	PREPORUKA Gradu Bihaću da okonča prvostepeni postupak u roku od 30 dana od dana prijema preporuke a u skladu sa propisima, pri tome uvažavajući prava i interese svih zainteresiranih lica. Grad Bihać po isteku navedenog roka treba obavijestiti Instituciju ombudsmena o ishodu postupka i daljim poduzetim radnjama.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak u toku.
Ž-SA-05-766/17	P-63/18	PREPORUKA Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona da razmotri ovaj i slične predmete u smislu izmjene i dopune postojećih zakona ili donošenja zakona koji bi se odnosio na bespravnu gradnju i da u roku od 90 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak u toku.
Ž-LI-05-16/18	P-79/18	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva pravde Federacije Bosne i Hercegovine 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje Ministarstva pravde – Glavnog federalnog upravnog inspektora, sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 15 dana, dostavi traženo izjašnjenje.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Glavni federalni upravni inspektor je podneskom od 23.04.2018. godine, obavijestio instituciju Ombudsmena da je „sukladno zakonskim ovlaštenjima, koji proizlaze iz članka 139. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji BiH, razmotrio i poduzeo aktivnosti u predmetu N.N. na način da je dana 04.01.2018. godine zatražio očitovanje od Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10 Livno. Od strane nadležnog ministarstva, usmeno a kasnije i pismeno, obavješteni smo da se zahtjev odnosi na informacije koje sa velikom sigurnošću podliježu informacijama koje se ne mogu dostaviti radi zaštite osobnih podataka te da je od Agencije za zaštitu osobnih podataka zatraženo mišljenje da li se ti podaci i u kojoj mjeri mogu dostaviti“. Shodno navedenom, Preporuka Ombudsmena se smatra prihvaćenom.
Ž-SA-05-885/13	P-107/18	PREPORUKU Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Federalnom ministarstvu raseljenih osoba i izbjeglica i Općini Novo Sarajevo Da svako u okviru svojih nadležnosti iznađe način i sredstva da se prioritarno obnovi stambena jedinica N.N. u ulici Ivana Gorana Kovačića, s obzirom na period čekanja za obnovu i godine života podnositelja žalbe. O učinku Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine potrebno je obavijestiti iste u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni su dana 29.06.2018. godine, zaprimili odgovor na preporuku Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice akt broj: 06-41-3-965-2/15/APP od 12.06.2018. godine u kojem se navodi: „... , Što se tiče obnove stambene jedinice porodice N.N. putem Državnog stambenog programa zbrinjavanja, a s obzirom da se radi o nositelju stanarskog prava odnosno obnovi stambene jedinice zgrade, naglašavamo da ni jednim pod-projektom državnog programa nije predviđena obnova stambenih jedinica nositeljima stanarskih prava u BiH. Naglašavamo da je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine upoznato sa potrebama interno raseljenih osoba u Bosni i Hercegovini i da će dalje pratiti sve aktivnosti u vezi sa izgradnjom stambenog objekta u ulici Ivana Gorana Kovačića, kao i objekta u naselju Šip, a s ciljem da sve interno raseljene osobe ostvare pravo na povrat i obnovu stambenih jedinica ili pravo na stambeno zbrinjavanje u Bosni i Hercegovini. Upoznati smo da je Općina Novo Sarajevo započela aktivnosti na izgradnji zgrade na adresi Ivana Gorana Kovačića broj 17-21 i da bi izgradnjom iste bila riješena stambena pitanja interno raseljenih osoba s područja Općine Novo Sarajevo, među kojima je porodica N.N...“
Ž-SA-05-300/18	P-116/18	PREPORUKA Gradsko vijeće Zenica da razmotri dijelove kako statuta, tako i svih drugih odluka koje se odnose na izbor savjeta mjesnih zajednica, te da nakon izmjene navedenih akata pristupe ponovnom izboru za članove savjeta mjesnih zajednica u Gradu Zenica a u kojima su trenutno postavljeni povjerenici. Poziva se Gradsko vijeće Zenica da obavijesti o realizaciji ove preporuke u roku od 90 dana od dana prijema.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 07.12.2018. godine Institucija ombudsmena zaprimila je dana 07.12.2018. godine Zaključak Gradskog vijeća Grada Zenica broj: 01-01-6513/18 od dana 29.11.2018. godine kojim je prihvaćen Satv Komisije za propise broj: 01-49-2419718 od 16.10.2018. godine o izjašnjenju Stručne službe Gradskog vijeća broj: 12-49-1450/18 od 26.09.2018. godine u vezi preporuku. U naprijed navedenom izjašnjenju Stručne službe Gradskog vijeća na preporuku Institucije ombudsmena iscrpno je na 9 stranica razmotrena ista, te u zaključku navedeno. "(...) važno je istaknuti da Gradska uprava određene preporuke sugerisane u mišljenju Ombudsmena smatra opravdanim i relevantnim za neka buduća staturna rješenja kao i modalitete provođenja budućih izbora na teritoriji Grada Zenica i pripadajućih mjesnih zajednica, ali d u ovom trenutku ne bi bilo svrsishodno, niti ekonomski opravdano ulaziti u izmjene procedure provođenja izbora, niti za to postoje zakonski razlozi, s obzirom na to da je Grad Zenica u okviru svojih javnih ovlaštenja delegiranih od strane neposredno viših nivoa vlasti donio legitimnu, zakonitu i opravdanu mjeru u potpunosti u skladu sa primjenljivim unutrašnjim i međunarodnim pozitivno-pravnim propisima." Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su

Ž-BR-05-207/16	P-74/18	1. Ministarstvu unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona, 2. Gradu Tuzla, Službi za komunalne poslove, izgradnju i poslove mjesnih zajednica 3. Javnom komunalnom preduzeće " Saobraćaj i komunikacije" Tuzla 1. da koordiniranim djelovanjem izvrše analizu primjene važećih zakonskih i podzakonskih akata/standarda za reguliranje režima saobraćaja na raskrsnicama, kao i signalnih planova na kojima se trenutno obavlja režim saobraćaja na semaforiziranim raskrsnicama u Gradu Tuzla, uzimajući u obzir specifičnosti raskrsnica Grada te osiguranje bezbjednosti kako pješaka tako svih drugih učesnika u saobraćaju na području grada Tuzla; 2. da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Ž-SA-05-1193/17	P-146/18	PREPORUKU OPĆINI NOVO SARAJEVO 1. da odmah po prijemu ove preporuke poduzmu sve raspoložive aktivnosti u cilju sanacije predmetne kanalizacione mreže; 2. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijeste Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	NE	Odgovor Općine Novo Sarajevo na Preporuku broj P-146/18 nije zaprimljen do dana 19.09.2018. godine, te su Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a u okviru ovlaštenja datih Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na dan 18.10.2018. godine uputili Općinskom vijeću Općine Novo Sarajevo akt – Obavijest o neispoštovanju Preporuke Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj P-146/18. Dana 05.11.2018. godine zaprimljen je akt Općine Novo Sarajevo broj 02-05-51/18 od 31.10.2018. godine, kojima je Općinsko vijeće Općine Novo Sarajevo prosljedilo Obavijest Od 18.10.2018. godine. U pomenutom aktu, između ostalog navodi se: „...U slučaju N.N. radi se o pokušaju da se provede HITNA MJERA na bespravnoj kanalizaciji, jer istu odbija popraviti i održavati KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo. Na zahtjev N.N., izvedeni su radovi na provođenju hitne mjere. Radovi nisu mogli biti okončani jer isto nije bilo moguće, radi neslaganja N.N., koja je sama dala procjenu i način vršenja hitne intervencije i nije dopustila izvođaču dalje vršenje radova...“.
Ž-BL-05-324/18	P-200/18	PREPORUKU 1. Gradskom vijeću, da izmjeni Odluku o komunalnoj naknadi-prečišćeni tekst („Sl. glasnik Općine Bihać“, broj: 3/14) a na način da se uvrsti i kategorija korisnika penzije koja ne spada u korisnike najniže penzije, uvažavajući izneseno mišljenje ombudsmana u ovoj Preporuci 2. da u roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o načinu realizacije navedene preporuke	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-15/18	P-202/18	P R E P O R U K U Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda u Zenici • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak u toku.
Ž-SA-05-161/17	P-218/18	P R E P O R U K U 1. da općinski načelnik Općine Iliđža putem Službe za prostorno uređenje bez odlaganja postupi u skladu sa Rješenjem Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, broj: 05-23-984/17 od dana 13.06.2017. godine; 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana o načinu realiziranja ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-SA-05-737/17	P-219/18	P R E P O R U K U Općini Busovača 1. Da poduzme neophodne mjere da se odmah izvrši Rješenje Službe za prostorno uređenje, urbanizam i stambene poslove općine Busovača broj: 05-23-4043-2017. od 17.03.2017. godine; 2. Da osigura podnositelju žalbe uživanje prava na imovinu na principima ljudskog dostojanstva; 3. Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o provedbi date preporuke Ombudsmenima Bosne i Hercegovine.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-SA-05-666/17	P-220/18	P R E P O R U K U Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak u toku.

Ž-SA-05-530/18	P-299/18	<p>P R E P O R U K U Direktoru JP AUTOCESTE FBiH d.o.o. Mostar • Da uzimajući u obzir navode iz ove preporuke otklone sve rizike od opasnosti kojima mogu biti izloženi prilikom kretanja kroz gradilište, otklone rizike od opasnosti za život i zdravlje ljudi i osiguraju putnu komunikaciju između porodične kuće i infrastrukture grada Zenica odnosno podnositeljci žalbe osiguraju pravo na mirno uživanje imovine;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke 	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 03.01.2019. godine. Postupak je u toku.
Nije realizirana						
Ž-LI-05-192/17	P-6/18	<p>P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. Da poduzme adekvatne mjere i radnje u cilju donošenja odluke po zahtjevu žalitelja od 06.06.2017. godine. 2. Da o realizaciji ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana u roku od 20 dana od dana zaprimanja iste.</p>	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	U zaprimljenom odgovoru Ureda predsjednika Vlade Livno se ističe da je u vezi s navedenim zatraženo očitovanje Ministarstva znanosti, prosvjetne, kulture i športa a koje je navelo da Vlada Hercegbosanske županije ne treba donositi posebnu odluku u predmetnom slučaju. "
Ž-BL-05-524/17	P-24/18	<p>P R E P O R U K U • Da u što kraćem roku utvrdi u nadležnosti kojeg Odjeljenja je postupanje po zahtjevu podnosioca žalbe kako bi navedeno Odjeljenje odgovorilo na zahtjev od 14. 07. 2017. godine. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.</p>	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Dana 16.07.2018. godine zaprimljen je odgovor broj: 07/1-671/18 od 13.07.2018. godine u kome je navedeno „Odjeljenje za komunalne poslove odgovorilo na zahtjev stranke od 14.07.2017. godine i obavijestilo je pismenim putem da nije nadležno i isti smo dostavili Odjeljenju za saobraćaj i puteve, na dalje postupanje, o čemu smo pismenim putem obavijestili i gradonačelnika dana 16.2.2018. godine. Odjeljenje za komunalne poslove nije nadležno da obavlja poslove sanacije klizišta na privatnim parcelama u vlasništvu fizičkih lica, i u budžetu nisu obezbijedena sredstva za te namjene. Iz zahtjeva za postupanje koji je upućen Skupštini grada vidljivo je da je dana 30.04.2018. godine Odsjek za saradnju sa građanima – Kancelarija za građana dostavio odgovor na preporuku.“ Imajući u vidu sve navedeno, odnosno činjenicu da su Ombudsmeni donijeli Preporuku a nakon toga se obratili i Skupštini Grada Banja Luka, te da bez obzira na to preporuka nije ispoštovana.
Ž-SA-05-543/17	P-35/18	<p>INICIJATIVU za izmjenu člana 31.b. Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br: 104/10, 105/12 i 61/14) koji glasi: “Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu ove odluke”,</p>	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na svojoj 157. sjednici održanoj 7. 11. 2018. godine upoznao sa Inicijativom broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine, te u vezi donesen je zaključak broj 34. kojim se zadužuje Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine da postupe po Inicijativi broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine, u mogućnostima sukladno važećim zakonskim propisima te da o tome izvijeste Instituciju ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine i po potrebi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine. Dana 04.02.2019. godine zaprimljen je akt Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj 09-50-4-1657/18 od 14.01.2019. godine u kojem se navodi : “...trenutačno, sukladno važećim zakonskim i podzakonskim propisima na razini Bosne i hercegovine, ne postoje mogućnosti za priznavanje ispita općeg znanja kao stručnog upravnog ispita na razini Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine će u slučaju
Ž-SA-05-1212/16	P-72/18	<p>P R E P O R U K U Službi za inspeksijske poslove Općine Cazin 1. Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine donese Rješenje o pristupu informacijama, a u vezi sa zahtjevom N.N. od 04.11.2016. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke</p>	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Iz zaprimljenog akta Službe za inspeksijske poslove proizlazi da organ nije u mogućnosti postupiti po Preporuci Ombudsmana BiH, a o čemu je obaviješten neposredno viši organ.

Ž-BL-05-35/18	P-80/18	P R E P O R U K U • Da postupi po tumačenju Ministarstva za prostorno uređenje građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske navedenom u aktu broj: 15.03-361-4622/17 od 19. 03. 2018. godine i podnosi teljici žalbe omogućiti završetak radova na objektu. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	U odgovoru Gradske uprave Grada Banjaluka broj: 23-059-321/2018 od 25.05.2018. godine navodi se da je nakon zaprimanja Preporuke, Kabinet gradonačelnika zatražio od Odjeljenja za inspekcijske poslove Grada Banja Luka da preduzme potrebne mjere u skladu sa dostavljenom Preporukom. Iz akta navedenog Odjeljenja broj: 09-362-399/2018 od 18.05.2018. godine, između ostalog, proizlazi „da je preporuka bazirana na pogrešnom tumačenju odgovora Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske od dana 19. 03. 2018. godine.....“Uvažavajući sve izneseno, a posebno činjenicu da iz odgovora Grada Banja Luka broj: 23-059-37/2018 od 28.02.2018. godine proizlazi, da podnositeljica žalbe nije onemogućena u ostvarivanju svojih prava već je poučena kako je potrebno da angažuje izvođača radova koji posjeduje potrebnu licencu i završi predmetni objekat, Ombudsmeni su se dana 13.06.2018. godine ponovo obratili gradonačelniku Grada Banjaluka i zatražili da se na uvid dostavi pregled licenciranih izvođača koje podnosi teljica žalbe može angažovati kako bi završila navedeni objekat. Bez obzira na navedeno i ukazivanje Ombudsmena na nadležnosti koje ima, odgovor Kabineta
Ž-BL-05-701/17	P-93/18	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 16.10. 27.12. 2017. godine i 26.02.2018. godine	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni BiH do dana sačinjavanja odluke o zatvaranju nisu zaprimili odgovor na Preporuku.
Ž-LI-05-20/18	P-96/18	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Livna 1. Preporučuje se gradonačelniku Grada Livna, da, bez odlaganja, poduzme efektivne mjere i radnje da zahtjev podnosi telja žalbe od 30.11.2017. godine, riješi sukladno zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima o zaštiti ljudskih prava. 2. Gradonačelnik Grada Livna će, u roku od 15 dana, od dana prijema Preporuke, izvijestiti instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Podneskom od 25.05.2018. godine, gradonačelnik Grada Livna obavještava instituciju Ombudsmena „da nije došlo do povrede odredbi Zakona o upravnom postupku, niti prava žalitelja“ te ne izvršava donesenu preporuku. O neizvršavanju donesene preporuke od strane gradonačelnika Grada Livna, instituciju Ombudsmena je podneskom od 19.06.2018. godine, obavijestila Gradsko vijeće Grada Livna, koje svojim podneskom od 22.06.2018. godine, obavještava instituciju Ombudsmena „da Gradsko vijeće u ovoj stvari nema nikakvu nadležnost za postupanje i da je Vaš zahtjev proslijeđen na znanje gradonačelniku Grada Livna“.
Ž-SA-05-578/17	P-113/18	P R E P O R U K U • z Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine 1. Da preispita Odluku Prvostepene Komisije za odabir korisnika Regionalnog stambenog programa, u smislu navoda iz ove Preporuke, te da razmotri mogućnost dodjele pomoći N.N. za rekonstrukciju stambene jedinice; • Federalnom ministarstvu raseljenih osoba i izbjeglica 1. Da razmotri mogućnost dodjele pomoći N.N., kao prvorangiranom na Listi potencijalnih korisnika – Općina Ravno; U roku od 60 dana od dana prijema preporuke, potrebno je obavijestiti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Dana 12.07.2018. godine institucija Ombudsmena je zaprimila akt Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine broj: 06-41-6-1844-5/17/APP od 03.07.2018. godine u kojem je navedeno: „...Uz svoju prijavu na Javni poziv iz 2013. godine, N.N. je dostavio Uvjerjenje o kretanju broj: 511-03.06/1-693/2013 od 28.01.2013. godine, koje je izdalo Ministarstvo unutrašnjih poslova, Dubrovačko-neretvanske županije, Republika Hrvatska....Prema navedenom uvjerenju N.N. od 1966. godine živi na području Grada Dubrovnika.“ Iz odgovora dostavljenog instituciji Ombudsmena proizlazi da Preporuka broj: P-113/18 od 21.05.2018. godine nije realizovana.
Ž-SA-05-161/18	P-114/18	PREPORUKU Općinskom načelniku i urbanističko-građevinskom inspektoru Općine Bugojno da bez odlaganja osigura sprovođenje rješenja o uklanjanju bespravno sagrađenog dimnjaka i kotlovnice broj: 07-23-00952-11 od 13.09.2012. godine, zaključka o dozvoli izvršenja broj: 07-23-00952-11 od 15.01.2013. godine, te zaključka o dozvoli izvršenja prinudnim putem angažovanjem trećih osoba, a o trošku N.N. da u roku od 30 dana obavijeste Instituciju ombudsmenaza ljudska prava o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	U dostavljenom odgovoru Općina Bugojno navodi nemogućnost provođenja mjera uklanjanja preko drge osobe.
Ž-BL-05-193/18	P-150/18	PREPORUKU Općinskom načelniku Općina Velika Kladuša Služba imovinsko pravnih i katastarsko geodetskih poslova 1. Da po prijemu ove Preporuke postupi po zahtjevima podnosioca žalbe u zakonskom roku 2. da pravna lica koja ispunjavaju uslove u skladu sa zakonskim propisima imaju jednak tretman u pogledu stručnog i blagovremenog pregleda, bez tendencioznog i diskriminatornog odnosa ni prema jednom pravnom licu, 3. da postupi po nalazu Federalnog inspektora broj: 04-30-3-178/18 od 07.03.2018. godine 4. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenom realizovanju.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Odgovorna strana do danas nije dostavila odgovor na preporuku, o čemu je obaviješten neposredno viši organ.

Ž-SA-05-140/18	P-167/18	P R E P O R U K U Služba za opću upravu i inspeksijske poslove Općine Stari Grad 1. Da preispita Rješenje broj: UP-I-09-05-6605/17 i razmotri mogućnost poništenja i donošenja novog Rješenja, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine i navodima iz ove Preporuke. 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak je u toku.
Ž-BL-05-808/17	P-175/18	P R E P O R U K U • Inspekciji rada, Republičke uprave za inspeksijske poslove: Da na osnovu utvrđenog stanja podnese nadležnom sudu zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, zbog neisplaćivanja plata i otpremnine podnosiocu žalbe u zakonskim rokovima, • Poreskoj upravi Republike Srpske: Da preduzme, odnosno nastavi preduzimati sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti kako bi poslodavac izmirio prijavljene doprinose, • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, navedeni organi obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Iz odgovora Inspekcije rada, Republičke uprave za inspeksijske poslove broj: 24.100/173-208-79-5/18 od 03.09.2018. godine proizlazi da je po zahtjevu podnosioca žalbe ranije vođen postupak od strane republičkog inspektora rada, te da je shodno utvrđenom stanju, odnosno činjenici da nisu isplaćene sve dospjele plate imenovanom, podnesena prekršajna prijava poslodavcu imenovanog. Dalje se navodi da je preduzimanje mjera za inspektora rada zastarjelo, kada je u pitanju neisplaćivanje otpremnine, te je istaknuto da je u vezi sa ovim pitanjem podnosilac žalbe zaštitu svojih prava odlučio ostvariti u sudskom postupku. Do trenutka pisanja obavijesti o zatvaranju predmeta, Poreska uprava Republike Srpske nije dostavila odgovor na Preporuku, iako je dana 04.10.2018. godine upućen akt kojim se traži dostavljanje odgovora na Preporuku.
Ž-SA-05-234/18	P-206/18	P R E P O R U K U Općini Vogošća Služba za geodetske, imovinsko pravne poslove i katastar nekretnina 1. da odmah po prijemu preporuke odluče o zahtjevu od 31.07.2017.godine za deeksproprijaciju N.N. u ime oca N.N. u skladu sa odredbama Zakona o eksproprijaciji Federacije Bosne i Hercegovine i rokovima propisanim Zakonom o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine; 2. da se u roku od 20 dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Služba za geodetske, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Općine Vogošća dostavila je odgovor u kojem se ističe da je uviđaj na licu mjesta, zakazan za dan 11.10.2018. godine, odgođen do okončanja postupka koji se vodi pred Kantonalnim sudom.
Ž-BL-05-322/18	P-198/18	PREPORUKU ministru poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja stavi van snage Z aključak broj: 12.05-335-588-1/17, od dana 10.04.2018. godine i donese novi odgovarajući upravni akt 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Odgovorna strana je aktom broj: 12.05-335-978/18 od dana 13.09.2018. godine, dostavila odgovor na izdatu preporuku u kome se navodi: „Preporuka u predmetu po žalbi N.N. data ovom Ministarstvu na postupanje, nije sprovodiva iz razloga što nije u skladu sa propisima Republike Srpske i nadležnostima ovog ministarstva. Ombudsman prilikom razmatranja pritužbe stranke nije uzeo u obzir načela Zakona o opštem upravnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 13/02, 87/07 i 50/10) odnosno, član 12. Načelo dvostepenosti u rješavanju. Ako nema organa drugog stepena žalba protiv prvostepenog rješenja može se izjaviti samo kad je to zakonom predviđeno. Tim zakonom će se odrediti i organ koji će rješavati po žalbi. U konkretnom slučaju Ministarstvo je zaključkom odbacilo žalbu kao nedopuštenu, jer nijednim zakonom nije propisana nadležnost nekog organa da odlučuje o aktima u kojima Ministarstvo rješava kao prvostepeni organ. Protiv akta Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede nije dozvoljena žalba jer ne postoji organ drugog stepena koji bi o istoj odlučivao, već je zaštita građana omogućena kroz upravni spor.“Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji
Ž-BL-05-452/18	P-258/18	PREPORUKU Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove - šefu Područne jedinice Čelinac 1. Da u svim budućim slučajevima Ombudsmenu Bosne i Hercegovine pruža odgovarajuću pomoć u istrazi i vršenju kontrole na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da Ombudsmenu Bosne i Hercegovine dostavi traženu kopiju svog rješenja broj: 21.51/952.4-105/15, od dana 28.08.2018. godine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 21.51/952.4-105/15, od daan 12.11.2018. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku u kome, između ostalog, navodi da se predmetni spis nalazi na rješavanju kod drugostepenog organa, a po izjavljenoj žalbi bivšeg supruga podnositeljice žalbe, te iz tih razloga ne može biti dostavljen Ombudsmenu Bosne i Hercegovine. Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovien za 2018. godinu.
Nema odgovora						
Ž-BL-05-273/18	P-152/18	PREPORUKU Načelniku Općine Čapljina 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.

Ž-SA-05-868/17	P-216/18	P R E P O R U K U Opštini Vlasenica • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Postupak u toku.
Ž-LI-05-66/18	P-162/18	P R E P O R U K U predsjedniku Vlade i ministru Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10 1. da odmah poduzmu adekvatne mjere i radnje radi uspostavljanja suradnje Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10, sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona 10 najkasnije u roku od 15 dana, instituciji Ombudsmena dostavi traženo izjašnjenje.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Institucija Ombudsmena u ostavljenom roku nije zaprimila izjašnjenje Ministarstva po izdatoj preporuci, pa je institucija Ombudsmena dana 27.08.2018. godine, odaslala urgenciju radi dostavljanja traženog odgovora, ali bez rezultata. U tom smislu, institucija Ombudsmena je podneskom od dana 03.10.2018.godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju donesene preporuke.
Ž-BL-05-462/18	P-284/18	PREPORUKU načelniku Službe za urbanizam, imovinsko-pravne poslove i katastar u općini Novi Travnik 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, poništi Rješenje o urbanističkoj suglasnosti broj: 06-23-3-1091/15, od dana 20.11.2015. godine, za dogradnju i rekonstrukciju poslovno-proizvodnog objekta na pomenutoj lokaciji 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-05-642/16	P-288/18	P R E P O R U K U Načelniku Općine Centar Sarajevo i Općini Centar Sarajevo, Služba za upravu za imovinsko pravne poslove, geodetske poslove i katastar nekretnina 1) Da uzimajući u obzir navode iz preporuke, a u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzmu efikasne mjere i osiguraju mehanizam provođenja presuda Kantonalnog suda Sarajevo broj 09 0 U 005809 10 U od 27.09.2012. godine i Kantonalnog suda Sarajevo broj 009-0-U-08-000347 od 08.02.2013. godine; 2) Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-05-897/17	P-306/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Republička uprava za geodetske i imovinsko pravne poslove, područna jedinica Istočno Sarajevo uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu i rokovima ispoštovanja preporuke Ombudsmena.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-05-880/18	P-309/18	PREPORUKA Općina Pale u Federaciji BiH da poništi rješenje broj: 04/1-23-2-204-2/17 od 13.09.2017. godine i podnosiocu žalbe vrati iznos plaćen za administrativne takse u iznosu od 17 konvertibilnih maraka. Isto tako, da na podneske podnosioca žalbe bude odgovoreno u skladu sa Zakonom o upravnom postupku Federacije BiH. Ministarstvo finansija Bosansko podrinjskog kantona da razmotri potrebu propisivanja načina evidentiranja nekretnina za koje može biti razrezan porez po osnovu Zakon o porezu na imovinu, naslijede i poklon ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde", broj: 07/09, 04/13 i 15/14). Naprijed navedeni pozivaju se da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke dostave povratnu informaciju Instituciji ombudsmena.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
UKUPNO	-	19 - Uprava				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
52	52	16	0	14	15	7
POVREDA PRAVA :	20 - Ratne štete					
Realizirana						

Ž-BL-05-282/17	P-49/18	PREPORUKU: Ministru Federalnog Ministarstva za izbjegla i raseljena lica Da odmah po prijemu ove preporuke Ministarstvo za izbjegla i raseljena Federacije Bosne i Hercegovine uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena , na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je naprijed navedeno, Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	20 - Ratne štete	Realizirana	DA	S obzirom da je Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica postupilo po preporuci, uspostavio saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavio tražene informacije u ostavljenom roku, ombudsmeni konstatuju da je preporuka realizovana i donesena je odluka o zatvaranju predmeta.
Ž-BL-05-258/17	P-121/18	P R E P O R U K U • Da u što kraćem roku riješi pitanje obnove stambene jedinice podnosioca žalbe • Da u roku od 60 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	20 - Ratne štete	Realizirana	DA	Fond za povratak Bosne i Hercegovine je dana 22.06.2018. godine obavijestio Instituciju da je dana 05.08.2018. godine Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske uputilo na potpis Ugovor o izradi investiciono tehničke dokumentacije Fondu za povratak Bosne i Hercegovine, te da je Fond nakon zaprimanja ugovora dana 09.02.2018. godine potpisao ugovor, te isti uputio na potpis i Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, pri čemu im iz Ministarstva nije dostavljen primjerak potpisanog ugovora. Takođe su istakli da Fond sve navedene obaveze iz svoje nadležnosti izvršava u predviđenim rokovima. Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske je aktom od 18.09.2018. godine obavijestilo Instituciju da je povodom realizacije projekta potpisan Ugovor o izradi investiciono-tehničke dokumentacije sa odabranim projektantom, te je izvršen obilazak stambene jedinice podnosioca žalbe na terenu, te da je u toku priprema izrade investiciono-tehničke dokumentacije, o čemu će podnositelj žalbe biti blagovremeno informisan.
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-05-729/18	P-296/18	PREPORUKU 1. da izmjeni Opšte uslove za isporuku električne energije na način da se objekti porušeni usled ratnih dejstava oslobode plaćanja naknada u vezi ponovnog priključivanja električne energije, u skladu sa mišljenjem Ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. da u roku od 30 dana obavijeste ombudsme o načinu realizacije navedene Preporuke	20 - Ratne štete	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak je u toku.
UKUPNO	-	20 - Ratne štete				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
3	3	2	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	21 - Komunalne usluge					
Realizirana						
Ž-BL-04-487/18	P-115/18	P R E P O R U K U Elektro-Bijeljini a.d. Bijeljina 1. Da odgovdi mjeru isključenja N.N. sa distributivne mreže za deset dana; 2. Da u navedenom roku razmotri mogućnost reprograma duga uzimajući u obzir nalaze iz ove Preporuke, na koji bi podnositelj žalbe nesumnjivo pristao; 3. Da u roku od 20 dana, računajući od dana prijema ove Preporuke, obavijeste instituciju Ombudsmena o preduzetim aktivnostima i rokovima na realizaciji iste.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Dana 15.06.2018. godine Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je Odgovor na prigovor broj: 5631-1 od 03.06.2018. godine u kojem se navodi da je odgođena mjera isključenja sa distributivne mreže za deset dana, te da se odobrava kupcu mogućnost sklapanja izjave o plaćanju duga na 6 mjesečnih rata, izjave se može sklopiti u prostorijama Uslužnog centra RJ Elektro-distribucije Bijeljina u Bijeljini. Podnositelj žalbe je dana 11.07.2018. godine, u telefonskom razgovoru, obavijestio Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine da je potpisao gore navedenu izjavu, te da je obaviješten da će mu ista biti dostavljena putem pošte. Podnositelj žalbe nije primio navedenu izjavu. Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputila je dana 11.7.2018. godine zahtjev za dostavljanje informacije, konkretnije kopiju navedene izjave Elektro-Bijeljini a.d. Bijeljina. Dana 19.07.2018. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, primila je Akt broj: 3413-2/18 od 18.07.2018. godine. U prilogu Akta dostavljen je Ugovor broj: I341-09338 od 02.07.2018. godine, Anuitetni plan otplate duga za utrošenu električnu energiju broj: IZ41-09338 od 02.07.2018. godine i Kartica tekuće
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-04-374/17	P-151/18	P R E P O R U K U • Da ažurno nastave preduzimati neophodne aktivnosti kako bi se riješilo predmetno pitanje, odnosno kako bi se pristupilo uklanjanju spornog zida. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
Nije realizirana						

Ž-BL-04-791/17	P-15/18	PREPORUKU TOPLANI, SKUPŠTINI GRADA I GRADU BANJA LUKA • Da bez odlaganja preduzmu mjere kako bi se udovoljilo zahtjevu podnositeljice žalbe za isključenjem iz toplifikacionog sistema; te kako bi joj se otpisala dugovanja počevši od 10.04.2012. godine; • Da preispitaju Odluku o opštim uslovima isporuke toplotne energije, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	DA	Nakon upućivanja Preporuke, dana 16.02.2018. godine, odgovorna strana obavijestila je instituciju Ombudsmena da je donesena nova Odluka o opštim uslovima za isporuku toplotne energije, ali su Ombudsmeni provjerom utvrdili da su sporni uslovi za isključenje ostali nepromijenjeni. U periodu od izdavanja Preporuke do dana upućivanja ove Obavijesti, predstavnici institucije Ombudsmena su preduzeli niz aktivnosti kao što su saopštenja za javnost, medijske kampanje, učešće u emisijama javnog televizijskog sistema (npr. četiri puta u emisiji „Računica“), te koordinisali dostavljanje informacija sa drugim nadležnim tijelima, kao što su Advokatska komora Republike Srpske i udruženja za zaštitu potrošača. Povrh svega, Preporuka Ombudsmena u ovom predmetu objavljena je na zvaničnoj internet stranici Institucije i upućena nadležnim sudovima kao stručno mišljenje Ombudsmena, po zahtjevima stranaka sa identičnim žalbenim navodima. Izdavanjem Preporuke i dostavljanjem nalaza i mišljenja svim zainteresovanim stranama iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmeni imaju u postupanju po pojedinačnim žalbama građana.
Ž-BL-04-461/18	P-183/18	P R E P O R U K U DIREKTORU JU „ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE“ 1. Da postupi po odredbi člana 378. Zakona o obligacionim odnosima Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	DA	Dana 23.11.2018. godine podnositelj žalbe je obavijestio instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine da je platio novčanu naknadu koju potražuje označeno javno preduzeće. Aktom od dana 30.11.2018.godine JU „Zavod za prostorno uređenje“ Bihać osporava izdatu Preporuku i navodi razloge zbog kojih nije postupljeno po istoj.
Ž-BL-04-444/18	P-184/18	P R E P O R U K U DIREKTORU JKP „KOMRAD“ D.O.O. 1. Da postupi po odredbi člana 27. Zakona o komunalnim djelatnostima Unsko-sanskog kantona. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	NE	Obzirom na činjenicu da označeno javno preduzeće nije u ostavljenom roku dostavilo informaciju i provođenju Preoruke, dana 05.11.2018. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputila je urgenciju povodom Preporuke. Odgovorni organ nije dostavio odgovor ni na urgenciju.
Nema odgovora						
Ž-BL-04-325/18	P-125/18	PREPORUKA 1. Da preispitaju Opšte uslove za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije... 2. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostave informacije o mjerama preduzetim na realizaciji Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nema odgovora	NE	Institucija Ombudsmena nije zaprimila odgovor na Preporuku.
UKUPNO	-	21 - Komunalne usluge				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
6	6	1	0	1	3	1
POVREDA PRAVA :	22 - Vladina i ministarska imenovanja					
Realizirana						
Ž-SA-05-53/18	P-41/18	P R E P O R U K U OPĆINSKOM NAČELNIKU OPĆINE KONJIC I OPĆINSKOM VIJEĆU OPĆINE KONJIC 1. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Prva osnovna škola" Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, 2. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic, broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine, 3. da rješenja o imenovanju članova Školskog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic i članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic donese nadležni organ za donošenje istih, 4. da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 22.03.2018. godine zaprimljen je akt Općine Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 21.03.2018. godine u čijem prilogu su: - Rješenje, broj: 08-40-1078/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, - Rješenje, broj: 08-40-1086/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Srednja škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine Cijeneći prethodno navedeno, odnosno činjenicu da je Preporuka institucije Ombudsmena ispoštovana, predmet se pred institucijom Ombudsmena zatvara.
Ž-SA-05-68/18	P-41/18	P R E P O R U K U OPĆINSKOM NAČELNIKU OPĆINE KONJIC I OPĆINSKOM VIJEĆU OPĆINE KONJIC 1. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Prva osnovna škola" Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, 2. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic, broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine, 3. da rješenja o imenovanju članova Školskog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic i članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic donese nadležni organ za donošenje istih, 4. da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 22.03.2018. godine zaprimljen je akt Općine Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 21.03.2018. godine u čijem prilogu su: - Rješenje, broj: 08-40-1078/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, - Rješenje, broj: 08-40-1086/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Srednja škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine Cijeneći prethodno navedeno, odnosno činjenicu da je Preporuka institucije Ombudsmena ispoštovana, predmet se pred institucijom Ombudsmena zatvara.

Ž-SA-05-69/18	P-41/18	P R E P O R U K U OPĆINSKOM NAČELNIKU OPĆINE KONJIC I OPĆINSKOM VIJEĆU OPĆINE KONJIC 1. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Prva osnovna škola" Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, 2. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic, broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine, 3. da rješenja o imenovanju članova Školsnog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic i članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic donese nadležni organ za donošenje istih, 4. da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 22.03.2018. godine zaprimljen je akt Općine Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 21.03.2018. godine u čijem prilogu su: - Rješenje, broj: 08-40-1078/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, - Rješenje, broj: 08-40-1086/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Srednja škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine Cijeneći prethodno navedeno, odnosno činjenicu da je Preporuka institucije Ombudsmena ispoštovana, predmet se pred institucijom Ombudsmena zatvara.
Ž-SA-05-70/18	P-41/18	P R E P O R U K U OPĆINSKOM NAČELNIKU OPĆINE KONJIC I OPĆINSKOM VIJEĆU OPĆINE KONJIC 1. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Prva osnovna škola" Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, 2. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic, broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine, 3. da rješenja o imenovanju članova Školsnog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic i članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic donese nadležni organ za donošenje istih, 4. da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 22.03.2018. godine zaprimljen je akt Općine Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 21.03.2018. godine u čijem prilogu su: - Rješenje, broj: 08-40-1078/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, - Rješenje, broj: 08-40-1086/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Srednja škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine Cijeneći prethodno navedeno, odnosno činjenicu da je Preporuka institucije Ombudsmena ispoštovana, predmet se pred institucijom Ombudsmena zatvara.
Ž-SA-05-71/18	P-41/18	P R E P O R U K U OPĆINSKOM NAČELNIKU OPĆINE KONJIC I OPĆINSKOM VIJEĆU OPĆINE KONJIC 1. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Prva osnovna škola" Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, 2. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic, broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine, 3. da rješenja o imenovanju članova Školsnog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic i članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic donese nadležni organ za donošenje istih, 4. da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 22.03.2018. godine zaprimljen je akt Općine Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 21.03.2018. godine u čijem prilogu su: - Rješenje, broj: 08-40-1078/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, - Rješenje, broj: 08-40-1086/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Srednja škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine Cijeneći prethodno navedeno, odnosno činjenicu da je Preporuka institucije Ombudsmena ispoštovana, predmet se pred institucijom Ombudsmena zatvara.
Ž-BL-05-695/17	P-84/18	PREPORUKU 1. da poništi i ponovo izvrši izbor roditelja u Savjet roditelja u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima, kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena 2. da se ubuduće, prilikom izbora Savjeta roditelja, strogo pridržava zakonskih i podzakonskih propisa 3. da u roku od 60 dana obavijeste ombudsmene o načinu realizacije navedene Preporuke	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Škola je dana 04.07.2018. godine, obavijestila instituciju da će se preporuka ispoštovati u potpunosti, odnosno prilikom izbora članova Savjeta roditelja strogo će se poštovati zakonski i podzakonski propisi.
Ž-BL-05-235/18	P-142/18	PREPORUKU predsjedniku Nadzornog odbora "Gradskog groblja" JK a.d. Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja poništi Javni konkurs za izbor i imenovanje direktora "Gradskog groblja" JK a.d. Banja Luka broj: 3038/17, od dana 20.11.2017. godine i sprovede novi postupak 2. Da bez odlaganja poništi Odluku o imenovanju direktora "Gradskog groblja" JK a.d. Banja Luka broj: 17417, od dana 25.01.2018. godine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Aktom broj: 1918/18, od dana 30.07.2018. godine, odgovorni javni službenik dostavio je odgovor po izdatoj preporuci, u kome se se navodi da je Nadzorni odbor "Gradskog groblja" JK a.d. Banja Luka, na sjednici od dana 27.07.2018. godine, Odluku o poništavanju Javnog konkursa za izbor i imenovanje direktora "Gradskog groblja" JK a.d. Banja Luka i Odluku o razrješenju dužnosti direktora "Gradskog groblja" JK a.d. Banja Luka i Odluku o imenovanju vršioca dužnosti direktora "Gradskog groblja" JK a.d. Banja Luka. Izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-05-397/18	P-149/18	PREPORUKU Načelniku opštine Han Pijesak Predsjedniku Skupštine opštine Han Pijesak 1. Da odmah pristupe postupku imenovanja direktora Javne zdravstvene ustanove Han Pijesak, na način kako je propisano Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske, 2. Da pri raspisivanju Javnog konkursa postupaju u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine, 3. da se kod imenovanja vršioca dužnosti direktora postupa u skladu sa članom 4. stav 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske 4. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 26.07.2018.godine, Predsjednik Skupštine opštine je dostavila Odgovor broj: 01-111-17/2018 od 23.07.2018.godine. Obavijestila je Instituciju ombudsmena da je Skupština opštine Han Pijesak na sjednici održanoj dana 20.07.2018.godine razmatrala Preporuku Ombudsmena i donijela Zaključak o realizaciji date preporuke.Obavijestili su Instituciju da prihvata Preporuku i preuzima obavezu da donese novu Odluku o utvrđivanju standarda i kriterija za izbor i imenovanje direktora JZU Dom zdravlja.

Ž-BL-05-398/18	P-149/18	PREPORUKU Načelniku opštine Han Pijesak Predsjedniku Skupštine opštine Han Pijesak 1. Da odmah pristupe postupku imenovanja direktora Javne zdravstvene ustanove Han Pijesak, na način kako je propisano Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske, 2. Da pri raspisivanju Javnog konkursa postupaju u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine, 3. da se kod imenovanja vršioca dužnosti direktora postupa u skladu sa članom 4. stav 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske 4. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 26.07.2018.godine, Predsjednik Skupštine opštine je dostavila Odgovor broj: 01-111-17/2018 od 23.07.2018.godine. Obavijestila je Instituciju ombudsmena da je Skupština opštine Han Pijesak na sjednici održanoj dana 20.07.2018.godine razmatrala Preporuku Ombudsmena i donijela Zaključak o realizaciji date preporuke.Obavijestili su Instituciju da prihvata Preporuku i preuzima obavezu da donese novu Odluku o utvrđivanju standarda i kriterija za izbor i imenovanje direktora JZU Dom zdravlja.
Ž-BL-05-399/18	P-149/18	PREPORUKU Načelniku opštine Han Pijesak Predsjedniku Skupštine opštine Han Pijesak 1. Da odmah pristupe postupku imenovanja direktora Javne zdravstvene ustanove Han Pijesak, na način kako je propisano Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske, 2. Da pri raspisivanju Javnog konkursa postupaju u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine, 3. da se kod imenovanja vršioca dužnosti direktora postupa u skladu sa članom 4. stav 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske 4. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 26.07.2018.godine, Predsjednik Skupštine opštine je dostavila Odgovor broj: 01-111-17/2018 od 23.07.2018.godine. Obavijestila je Instituciju ombudsmena da je Skupština opštine Han Pijesak na sjednici održanoj dana 20.07.2018.godine razmatrala Preporuku Ombudsmena i donijela Zaključak o realizaciji date preporuke.Obavijestili su Instituciju da prihvata Preporuku i preuzima obavezu da donese novu Odluku o utvrđivanju standarda i kriterija za izbor i imenovanje direktora JZU Dom zdravlja.
Ž-SA-05-473/18	P-208/18	P R E P O R U K U 1. da Općinsko vijeće općine Vitez kandidatima za članove Nadzornog odbora JP P.D. „Vlašić“ d.o.o. Vitez, članova Nadzornog odbora JKP „Vitkom“ d.o.o. Vitez, članova Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Vitez i članova Upravnog odbora JU Ljekarna/Apoteka Vitez dostavi obavijest o imenovanim kandidatima, sa dokazom autentičnosti, sukladno važećim podzakonskim aktima. 2. da Općinsko vijeće općine Vitez blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Iz zaprimljenog akta od dana 24.01.2019. godine proizilazi da je Preporuka ispoštovana.
Ž-SA-05-527/18	P-208/18	P R E P O R U K U 1. da Općinsko vijeće općine Vitez kandidatima za članove Nadzornog odbora JP P.D. „Vlašić“ d.o.o. Vitez, članova Nadzornog odbora JKP „Vitkom“ d.o.o. Vitez, članova Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Vitez i članova Upravnog odbora JU Ljekarna/Apoteka Vitez dostavi obavijest o imenovanim kandidatima, sa dokazom autentičnosti, sukladno važećim podzakonskim aktima. 2. da Općinsko vijeće općine Vitez blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Iz zaprimljenog akta od dana 24.01.2019. godine proizilazi da je Preporuka ispoštovana.
Ž-SA-05-573/18	P-208/18	P R E P O R U K U 1. da Općinsko vijeće općine Vitez kandidatima za članove Nadzornog odbora JP P.D. „Vlašić“ d.o.o. Vitez, članova Nadzornog odbora JKP „Vitkom“ d.o.o. Vitez, članova Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Vitez i članova Upravnog odbora JU Ljekarna/Apoteka Vitez dostavi obavijest o imenovanim kandidatima, sa dokazom autentičnosti, sukladno važećim podzakonskim aktima. 2. da Općinsko vijeće općine Vitez blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Iz zaprimljenog akta od dana 24.01.2019. godine proizilazi da je Preporuka ispoštovana.
Ž-SA-05-574/18	P-208/18	P R E P O R U K U 1. da Općinsko vijeće općine Vitez kandidatima za članove Nadzornog odbora JP P.D. „Vlašić“ d.o.o. Vitez, članova Nadzornog odbora JKP „Vitkom“ d.o.o. Vitez, članova Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Vitez i članova Upravnog odbora JU Ljekarna/Apoteka Vitez dostavi obavijest o imenovanim kandidatima, sa dokazom autentičnosti, sukladno važećim podzakonskim aktima. 2. da Općinsko vijeće općine Vitez blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Iz zaprimljenog odgovora porizilazi da je Preporuka realizovana.
Ž-SA-05-575/18	P-208/18	P R E P O R U K U 1. da Općinsko vijeće općine Vitez kandidatima za članove Nadzornog odbora JP P.D. „Vlašić“ d.o.o. Vitez, članova Nadzornog odbora JKP „Vitkom“ d.o.o. Vitez, članova Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Vitez i članova Upravnog odbora JU Ljekarna/Apoteka Vitez dostavi obavijest o imenovanim kandidatima, sa dokazom autentičnosti, sukladno važećim podzakonskim aktima. 2. da Općinsko vijeće općine Vitez blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Iz zaprimljenog odgovora proizilazi realizacija Preporuke.

Ž-SA-05-906/17	P-250/18	P R E P O R U K U 1. Da ŠPD „UNSKO-SANSKE ŠUME“ na jasan način usklade i definiraju svoje interne akte sa procedurama i odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima FBiH; 2. Da u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsme o preduzetim mjerama na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Iz odgovora zaprimljenog dana 07.02.2019. godine proizilazi da će odgovorni organ postupiti po izdatoj Preporuci.
Djelimično realizirana						
Ž-MO-05-55/18	P-131/18	P R E P O R U K U Načelniku Općine Jablanica i Općinskom vijeću Općine Jablanica 1.Da ponište donesene odluke o konačnom imenovanju kandidata za Općinskog javnog pravobranioca Općine Jablanica: Odluku posl.br.01-10-166/7/18 od dana 29.03.2018.godine i Zaključak br.02-02-737-6/18-XVII od dana 29.03.2018.godine, kao i da preduzmu sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na to radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke, dostavi relevantne povratne informacije o postupanjima, u Područni ured Mostar, ul.Kneza Višeslava bb 88000 Mostar.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Djelimično realizirana	DA	Na Preporuku je u ostavljenom terminu, dana 04.07.2018.godine, odgovorio predsjednik Općinskog vijeća koji je izjavio, da je taj organ adekvatno reagirao iz okvira mandata i postupao u skladu sa zakonom.
Ž-MO-05-74/18	P-131/18	P R E P O R U K U Načelniku Općine Jablanica i Općinskom vijeću Općine Jablanica 1.Da ponište donesene odluke o konačnom imenovanju kandidata za Općinskog javnog pravobranioca Općine Jablanica: Odluku posl.br.01-10-166/7/18 od dana 29.03.2018.godine i Zaključak br.02-02-737-6/18-XVII od dana 29.03.2018.godine, kao i da preduzmu sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na to radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 2.Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke, dostavi relevantne povratne informacije o postupanjima, u Područni ured Mostar, ul.Kneza Višeslava bb 88000 Mostar.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Djelimično realizirana	DA	Na Preporuku je u ostavljenom terminu, dana 04.07.2018.godine, odgovorio predsjednik Općinskog vijeća koji je izjavio, da je taj organ adekvatno reagirao iz okvira mandata i postupao u skladu sa zakonom.
Ostvarena saradnja						
Ž-LI-05-349/17	P-5/18	P R E P O R U K U Skupštini ŠGD „Hercegbosanske šume“ d.o.o. Kupres 1. Da, Skupština ŠGD „Hercegbosanske šume“ d.o.o. Kupres, poduzme mjere i radnje u cilju provjere navoda prigovora N.N., koji se odnose na imenovanje N.N. za člana Nadzornog odbora, te donese odgovarajuću odluku po prigovoru. 2. Da, o poduzetim mjerama na provedbi ove preporuke, obavijesti instituciju Ombudsmana u roku od 30 dana.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Skupština Društva je podneskom od 13.02.2018. godine, obavijestila instituciju Ombudsmana „da je N.N. kod nadležnog Općinskog suda Livno pokrenuo tužbu radi poništenja odluke o izboru kandidata. Na temelju naprijed navedenog čekat ćemo okončanje postupka po pokrenutoj tužbi“. Kako su Ombudsmani ocijenili da izdata preporuka nije izvršena, to su podneskom od 02.03.2018. godine, obavijestili Skupštinu Kantona 10 o nizu izvršavanju izdate preporuke.
Ž-SA-05-775/17	P-34/18	P R E P O R U K U Direktor Javnog preduzeća Šumarstva „Šume Republike Srpske“ a.d. Sokolac 1. Da poništi imenovanje v.d. direktora ŠG „Vučevica“ Čajniče; 2. Da pristupi proceduri konačnog imenovanja direktora ŠG „Vučevica“ Čajniče, uz poštivanje uslova propisanih Statutom Javnog preduzeća 3. Da u roku od 15 dana dostave odgovor o postupku i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji date Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmani BiH zaprimili su akt direktora JPŠ „Šume Republike Srpske“ broj: 02-7388/18 od 12.10.2018. godine u kojem se navodi, između ostalog, sljedeće: „... vezano za navedene preporuke obavještavamo Vas da su u Javnom preduzeću u toku aktivnosti na provođenju konkursnih procedura za sve organizacione dijelove u kojima su na mjestu direktora imenovani vršioći dužnosti, a među nima i ŠG „Vučevica“ Čajniče, o čemu ćemo vas blagovremeno obavijestiti. Obzirom na sve naprijed navedeno, te da su izdavanjem preporuke iscrpljene sve mogućnosti koje Ombudsmani imaju u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, Ombudsmani Bosne i Hercegovine ocjenjuju da nema osnova za daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera.
Ž-SA-05-79/17	P-123/18	PREPORUKU Federalnom ministarstvu zdravstva 1. da odmah uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 5 (pet) dana, dostavi izjašnjenje i traženu dokumentaciju, te odmah po prijemu ove Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmana o načinu realiziranja iste.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.

Ž-MO-05-42/18	P-131/18	P R E P O R U K U Načelniku Općine Jablanica i Općinskom vijeću Općine Jablanica 1. Da ponište donesene odluke o konačnom imenovanju kandidata za Općinskog javnog pravobranioca Općine Jablanica: Odluku posl.br.01-10-166/7/18 od dana 29.03.2018.godine i Zaključak br.02-02-737-6/18-XVII od dana 29.03.2018.godine, kao i da preduzmu sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na to radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke, dostavi relevantne povratne informacije o postupanjima, u Područni ured Mostar, ul.Kneza Višeslava bb 88000 Mostar.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Na Preporuku je u ostavljenom terminu, dana 04.07.2018.godine, odgovorio predsjednik Općinskog vijeća koji je izjavio, da je taj organ adekvatno reagirao iz okvira mandata i postupao u skladu sa zakonom.
Ž-MO-05-57/18	P-131/18	P R E P O R U K U Načelniku Općine Jablanica i Općinskom vijeću Općine Jablanica 1.Da ponište donesene odluke o konačnom imenovanju kandidata za Općinskog javnog pravobranioca Općine Jablanica: Odluku posl.br.01-10-166/7/18 od dana 29.03.2018.godine i Zaključak br.02-02-737-6/18-XVII od dana 29.03.2018.godine, kao i da preduzmu sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na to radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 2.Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke, dostavi relevantne povratne informacije o postupanjima, u Područni ured Mostar, ul.Kneza Višeslava bb 88000 Mostar.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Na Preporuku je u ostavljenom terminu, dana 04.07.2018.godine, odgovorio predsjednik Općinskog vijeća koji je izjavio, da je taj organ adekvatno reagirao iz okvira mandata i postupao u skladu sa zakonom.
Ž-SA-05-774/17	P-217/18	P R E P O R U K U • Da poništi Odluku o imenovanju direktora JP ONSA d.o.o. Sarajevo br. 45/17 od 13.03.2017. i ponovno sprovede konkursnu proceduru. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-788/16	P-308/18	P R E P O R U K U direktoru Zavoda za zdravstveno osiguranje Zeničko-dobojskog kantona 1. da pristupi izvršenju presude Kantonalnog suda u Zenici broj 41 0 Rs 061463 17 Rsž od 23.04.2018.godine u dijelu koji se odnosi na okončanje konkursne procedure imenovanja rukovodioca Poslovnice Vareš; 2. Da u roku od 30 dana po prijemu ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama i aktivnostima poduzetim u konkretnom predmetu.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 14.01.2019. godine. Postupak u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-830/17	P-2/18	PREPORUKU predsjedniku Skupštine opštine Laktaši 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja poništi Javni konkurs za izbor i imenovanje direktora JU Centar za socijalni rad Laktaši broj: 01-120-83/17, od dana 21.07.2017. godine 2. Da bez odlaganja poništi Rješenje o imenovanju direktora JU Centar za socijalni rad Laktaši broj: 01-111-6917, od dana 25.10.2017. godine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Odgovorni javni službenik je aktom broj: 01-111-69/17, od dana 12.01.2018. godine, obavijestio Ombudsman Bosne i Hercegovine da "navodi iz preporuke nisu uticali na zakonitost postupanja i izbora direktora JVCentar za socijalni rad laktaši, s obzirom da je Komisija za izbor imala ista mjerila prema svim kandidatima, izvršila bodovanje i rangiranje kandidata te predložila prvorangiranog kandidata za izbor na upražnjenu poziciju, što je Skupština opštine prihvatila." Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva uvršćuje se u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2018. godinu.

Ž-SA-04-440/17	P-32/18	P R E P O R U K U Upravnom odboru JU KSC „Mladost“ Visoko: 1. Da preispita izbor za popunu radnog mjesta Sekretara JU KSC „Mladost“ Visoko, uzimajući u obzir nalaze iz ove preporuke. 2. Da u roku od 30 dana, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	U odgovoru Općinske načelnice Općine Visoko, akt broj: 01/2-02-358/18 od 12.03.2018. godine, navedeno je, između ostalog, sljedeće: „Upravni odbor JU KSC „Mladost“ Visoko je aktom broj: 01/2-46/18 od 07.03.2018. godine, dostavio Informaciju o preporuci Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine povodom žalbe N.N.“. U pomenutoj Informaciji navedeno je sljedeće: „Konkursnu proceduru za izbor sekretara je provela Komisija, imenovana Rješenjem broj: 01/1-73/17 od 06.03.2017. godine, od strane Upravnog odbora, koji je imenovan Rješenjem broj: 01/1-02-281/13 od 10.09.2013. godine. Zbog isteka mandata, došlo je do promjene predsjednika i članova Upravnog odbora JU KSC „Mladost“ Visoko, te zbog toga nismo mogli ranije odgovoriti na Preporuku. Na sjednici (06.03.2018.godine) ponovo je pregledana dokumentacija vezana za postupak izbora sekretara JU KSC „Mladost“ Visoko i tom prilikom Upravni odbor je konstatovao da je tekst javnog oglasa precizno utvrdio stepen školske spreme i potrebnu dokumentaciju za prijavu na navedeni javni oglas, te da je u skladu s tim pravilno provedena konkursna procedura oko izbora sekretara JU KSC „Mladost“ Visoko. U skladu sa navedenim Upravni odbor JU KSC
Ž-BL-05-832/17	P-46/18	PREPORUKU JU Srednjoj školi Drvar Da ponovo, u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena BiH, preispita postupak Javnog natječaja za izbor i imenovanje ravnatelja Srednje škole Drvar, te da provede postupak u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, odnosno da osigura dvostepenost u navedenom postupku i dostavi prigovor imenovane nadležnom višem organu koji će odgovoriti na isti kao i da kopiju odgovora dostavi Instituciji. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dana, 23.03.2018. godine, Srednja škola je dostavila odgovor instituciji u kojem se navodi da „smatramo da N.N. nisu ugrožena njena ljudska prava, da će ova ustanova i ubuduće poštovati zakone i štiti prava svojih uposlenika u tolikoj mjeri u kojoj im dozvoljava zakon.“ Navedeni odgovor je dostavljen podnositeljici žalbe dana 23-03-2018. godine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka nije realizovana.
Ž-SA-05-1292/17	P-65/18	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo 1. Da razmotri mogućnost izmjene Zakona o državnoj službi Kantona Sarajevo i to u smislu jasnog definisanja uslova pod kojim državni službenik može biti član u upravnom odboru, nadzornom odboru, skupštini, upravi ili menadžmentu ili u svojstvu ovlaštene osobe, a uz uvažavanje navoda iz ove preporuke; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	Kako u ostavljenom roku nije zaprimljena informacija o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke, dana 04.05.2018. godine upućena je urgencija za realizaciju Preporuke. Do dana sačinjavanja ove odluke nije zaprimljen odgovor Vlade Kantona Sarajevo, pa Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka nije realizovana. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena.
Ž-BL-05-871/17	P-82/18	Vladi Republike Srpske Da ponovo, u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmena Bosne i Hercegovine, provede postupak izbora primjenjujući odredbe Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske odnosno osigura dvostepenost prilikom izbora i imenovanja članova Nadzornog odbora Javnog preduzeća šumarstva „Šume Republike Srpske“ a.d. Sokolac. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	U dopisu od 13. 04. 2018. godine koji je podnositeljica žalbe dostavila Ombudsmenima između ostalog, navedeno je, da nije zadovoljna upućenom preporukom, da je neobavezujuća i da je nemoguće realizovati, te da iz tog razloga odustaje od daljeg postupka pred institucijom Ombudsmena. Iz odgovora Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodovirvede Republike Srpske broj: 12.06.1-332-1128/17 od 27. 04. 2018. godine proizlazi, da organ neće ispoštovati preporučeno jer smatra da je, „...javni konkurs u konkretnom slučaju u potpunosti sproveden u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima, na jasan i transparentan način“. S obzirom da preporučeno nije ispoštovano Ombudsmeni konstatuju da će ovaj predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava za 2018. godine.
Ž-LI-05-90/18	P-182/18	P R E P O R U K U Nadzornom odboru Javnog poduzeća „Radio-televizija Livno“ d.o.o. Livno 1. Da poništi Odluku o izboru i imenovanju ravnatelja Javnog poduzeća „Radio-televizija Livno“ d.o.o. Livno; 2. Da poduzme sve neophodne mjere kojima će se osigurati da se imenovanje ravnatelja izvrši uz puno poštivanje postupka i načela utvrđenih Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima BiH, kao i drugim važećim domaćim zakonima i međunarodnim konvencijama; 3. Da u skladu sa člankom 17. stavak 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, u roku od 30 dana dostavi odgovor o postupku i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Nadzorni odbor je svojim podneskom od dana 19.09.2018. godine, obavijestio instituciju Ombudsmena „da je procedura izbora i imenovanja ravnatelja JP „RTV Livno“ d.o.o. Livno provedena sukladno zakonskoj proceduri“... te da je „prijava na natječaj slobodna volja pojedinca te kandidati koji se odluče prijaviti na natječaj moraju ispuniti opće i posebne uvjete navedene u natječaju i pribaviti traženu dokumentaciju, kako bi sudjelovali u natječajnoj proceduri“. Obzirom na navode dostavljenog izjašnjenja, institucija Ombudsmena je podneskom od dana 01.10.2018.godine, obavijestila Skupštinu Javnog poduzeća „Radio-televizija Livno“ d.o.o. Livno, o neizvršavanju donesene preporuke.
Ž-BL-05-17/18	P-179/18	PREPORUKU predsjedniku Skupštine Unsko-sanskog kantona 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, poništi Odluku o imenovanju članova Skupštine ŠPD "Unsko-sanske šume" d.o.o. Bosanska Krupa broj: 01-02-3-618/17, i sprovede novi postupak imenovanja 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	Odgovorni javni službenik nije obavijestio Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.

Ž-SA-05-248/18	P-275/18	P R E P O R U K U Da poništi Rješenje Općinskog vijeća Gradačac broj 01-05-34/18 od 01.02.2018. godine o imenovanju člana Upravnog odbora iz reda stručnih radnika JZU Centar za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i banjsko liječenje „Iliđa“ Gradačac i ponovi konkursnu proceduru. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Općina Gradačac je dana 28.12.2018. godine dostavila odgovor, broj: 01-05-46/18 na Preporuku, broj: P-275/18, u kojem je između ostalog navedeno: „...Komisija za Statut i opća akta je na svojoj 30.sjednici, održanoj dana 24.12.2018. godine razmatrala navedenu Preporuku, te je donijela zaključak da institucija Ombudsmena preispita preporuku kojom se traži poništavanje konačnog rješenja donesenog od strane Općinskog vijeća. Komisija smatra da izdavanjem ovakvih preporuka samo dodatno ohrabruje podnositelje žalbe i ne može prejudicirati ishod sudskog postupka po tužbi bilo koje strane, u ovoj pravno stvari....“
Ž-SA-05-249/18	P-275/18	P R E P O R U K U Da poništi Rješenje Općinskog vijeća Gradačac broj 01-05-34/18 od 01.02.2018. godine o imenovanju člana Upravnog odbora iz reda stručnih radnika JZU Centar za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i banjsko liječenje „Iliđa“ Gradačac i ponovi konkursnu proceduru. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Općina Gradačac je dana 28.12.2018. godine dostavila odgovor, broj: 01-05-46/18 na Preporuku, broj: P-275/18, u kojem je između ostalog navedeno: „...Komisija za Statut i opća akta je na svojoj 30.sjednici, održanoj dana 24.12.2018. godine razmatrala navedenu Preporuku, te je donijela zaključak da institucija Ombudsmena preispita preporuku kojom se traži poništavanje konačnog rješenja donesenog od strane Općinskog vijeća. Komisija smatra da izdavanjem ovakvih preporuka samo dodatno ohrabruje podnositelje žalbe i ne može prejudicirati ishod sudskog postupka po tužbi bilo koje strane, u ovoj pravno stvari....“
Ž-SA-05-250/18	P-275/18	P R E P O R U K U Da poništi Rješenje Općinskog vijeća Gradačac broj 01-05-34/18 od 01.02.2018. godine o imenovanju člana Upravnog odbora iz reda stručnih radnika JZU Centar za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i banjsko liječenje „Iliđa“ Gradačac i ponovi konkursnu proceduru. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Općina Gradačac je dana 28.12.2018. godine dostavila odgovor, broj: 01-05-46/18 na Preporuku, broj: P-275/18, u kojem je između ostalog navedeno: „...Komisija za Statut i opća akta je na svojoj 30.sjednici, održanoj dana 24.12.2018. godine razmatrala navedenu Preporuku, te je donijela zaključak da institucija Ombudsmena preispita preporuku kojom se traži poništavanje konačnog rješenja donesenog od strane Općinskog vijeća. Komisija smatra da izdavanjem ovakvih preporuka samo dodatno ohrabruje podnositelje žalbe i ne može prejudicirati ishod sudskog postupka po tužbi bilo koje strane, u ovoj pravno stvari....“
Ž-SA-05-268/18	P-275/18	P R E P O R U K U Da poništi Rješenje Općinskog vijeća Gradačac broj 01-05-34/18 od 01.02.2018. godine o imenovanju člana Upravnog odbora iz reda stručnih radnika JZU Centar za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i banjsko liječenje „Iliđa“ Gradačac i ponovi konkursnu proceduru. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Općina Gradačac je dana 28.12.2018. godine dostavila odgovor, broj: 01-05-46/18 na Preporuku, broj: P-275/18, u kojem je između ostalog navedeno: „...Komisija za Statut i opća akta je na svojoj 30.sjednici, održanoj dana 24.12.2018. godine razmatrala navedenu Preporuku, te je donijela zaključak da institucija Ombudsmena preispita preporuku kojom se traži poništavanje konačnog rješenja donesenog od strane Općinskog vijeća. Komisija smatra da izdavanjem ovakvih preporuka samo dodatno ohrabruje podnositelje žalbe i ne može prejudicirati ishod sudskog postupka po tužbi bilo koje strane, u ovoj pravno stvari....“
Nema odgovora						
Ž-SA-05-91/17	P-43/18	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Zenica 1. Da u budućim slučajevima razmotri mogućnost provođenja odvojenih procedura i imenovanja za svako javno preduzeće čiji je osnivač Grad Zenica; 2. Preduzme sve neophodne mjere kojima će osigurati da se imenovanje izvrši uz puno poštovanje Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Postupak u toku.
Ž-BL-05-852/17	P-83/18	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo objašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	S obzirom da nije postupljeno u skladu s Preporukom, Ombudsmeni su se dana 08.06.2018. godine obratili navedenom Ministarstvu i zatražili dostavljanje informacije koje mjere i radnje su preduzete u cilju realizacije preporučene. Na navedeni akt nije odgovoreno do trenutka pisanja obavijesti o zatvaranju predmeta, zbog čega se Preporuka smatra neispoštovanom.
Ž-BL-05-339/18	P-118/18	P R E P O R U K U Narodnoj skupštini Republike Srpske • Da preduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem eliminisanja prakse političkih imenovanja nosilaca javnih funkcija, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; • Da analizira rad pravosudnih organa u predmetima političke korupcije i na osnovu sačinjene analize preduzme mjere na uspostavljanju adekvatnog zakonskog, kadrovskog i materijalnog okvira sa ciljem efikasnog djelovanja po prijavama ove prirode; • Da u roku od 90 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	U ostavljenom roku Instituciji ombudsmena nije dostavljen odgovor, što će biti uvršteno u Godišnji izvještaj.
UKUPNO	-	22 - Vladina i ministarska imenovanja				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
24	39	6	1	6	8	3
POVREDA PRAVA :	23 - Zdravstvo					
Realizirana						

Ž-SA-04-1199/18	P-310/18	P R E P O R U K U: Generalnom direktoru JU Doma zdravlja Kantona Sarajevo 1. Da odmah obezbijedi zamjenskog neuropsihijatra u Centru za mentalno zdravlje u OJ Domu zdravlja Hadžići, a sve do povratka odustnog ljekara sa bolovanja, a kako pacijentima ne bi bilo ugroženo pravo na redovnu terapiju i adekvatnu zdravstvenu zaštitu; 2. Da o aktivnostima i mjerama odmah po prijemu preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine.	23 - Zdravstvo	Realizirana	DA	Dana 10.01.2019. godine institucija Ombudsmena je zaprimila akt JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo, broj: 01-03-132/19 od 08.01.2019. godine u kojem se između ostalog navodi: „...Od 24.12.2018. u Organizaciju Jedinicu Dom zdravlja Hadžići u Centar za mentalno zdravlje dolazi specijalista neuropsihijatrije dva puta u toku sedmice po 4 sata...” Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sa zadovoljstvom konstatuju da je preporuka Ombudsmena realizirana.
Djelimično realizirana						
Ž-SA-04-50/18	P-172/18	P R E P O R U K U 1. Da Federalno ministarstvo zdravstva i Federalno ministarstvo financija razmotre mogućnosti izdvajanja sredstva iz Proračunske rezerve Proračuna Federacije BiH za 2018.godinu, kao finansijsku pomoć Zavodu zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije BiH, u nabavi lijekova s Liste lijekova Fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine, posebice citostatika i tuberkulostatika; 2. Da Federalno ministarstvo financija za sljedeću proračunsku godinu, razmotri mogućnost izdvajanja dodatnih finansijskih sredstava u svrhu poboljšanja uvjeta liječenja osoba sa metastatskim melanomom; 3. Da Federalno ministarstvo zdravstva i Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine poduzmu aktivnosti da se svi potrebni lijekovi uvrste na redovne liste lijekova Fonda solidarnosti u cilju obazbijedivanje suvremenog liječenja; 4. Da Federalno ministarstvo zdravstva i Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine u svezi lijekova bez odobrenja za stavljanje u promet koji se uvoze putem interventnog uvoza (kao što su Ipilimumab i Nivolumab), poduzmu aktivnosti sukladno članku 4. Pravilnika o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade	23 - Zdravstvo	Djelimično realizirana	DA	Došlo je do povećanja sredstava, ali kako žalitelji tvrde i dalje nedovoljno.
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-04-646/18	P-197/18	INICIJATIVU za izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske članom 10. Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske predviđeno je: Obavezno osigurana lica prema ovom zakonu su 1. Lice u radnom odnosu... 2.Lice koje samostalno, u skladu sa zakonom obavlja privrednu ili profesionalnu delatnost kao osnovno zanimanje... 3. Lice koje obavlja svešteničku dužnost ili versku službu.. 4. Lice koje obavlja poljoprivrednu delatnost... 5. Lice kome je priznato pravo na zdravstveno osiguranje prema Zakonu o pravima boraca, ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca... 6. Zaposleni za čijim radom je prestala potreba dok ostvaruju naknadu prema propisima o radnim odnosima... 7. Nezaposleno lice dok je redovno prijavljeno Republičkom zavodu za zapošljavanje.. 8. Vanredni student dok je redovno prijavljen Republičkom zavodu za zapošljavanje.. 9. Korisnik penzije... 10. Državljanin Republike Srpske koji u celosti ili delimično ostvaruje penziju ili invalidninu od inostranog isplatioca.... 11. Lice koje je korisnik stalne novčane pomoći i lice smešteno u ustanovu socijalne zaštite... 12. Izbeglo, raseljeno lice i povratnik... 13. Strani državljanin koji se školuje na teritoriji Republike Srpske... 14. I druga lica za koja je	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-985/18	P-246/18	P R E P O R U K U: 1. Da prioriteto poduzmu potrebne aktivnosti i mjere kako bi u što kraćem roku dodatne indikacije za lijek Pembrolizumab bile uvrštene u Listu lijekova, a imajući u vidu zdravstveno stanje žaliteljice kao i drugih oboljelih; 2. Da o aktivnostima i mjerama obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u što kraćem roku.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak je u toku.
Ž-SA-04-443/18	P-267/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke JZU “Dom zdravlja Sapna” iz Sapne uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Dana 21.11. i 03.12.2018. godine zaprimljen je odgovor JZU “Dom zdravlja” Sapna (akt broj: 02.1003/18, akt broj: 02-1030/18). Imajući u vidu sadržaj odgovora JZU “Dom zdravlja Sapna”, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za daljim postupanjem.
Nema odgovora						

Ž-SA-04-1237/17	P-44/18	PREPORUKA Upravni odbor Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo da pristupi izmjeni Odluke o refundaciji troškova za pruženu uslugu medicinski potpomognute oplodnje – Prečišćeni tekst – broj: UO/06-13.1-N.H.-1697/17 od 23.01.2017. godine u smislu dopune odredbe da se vanbračna zajednica može dokazati i drugim dokaznim sredstvima. Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo treba u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijestiti Instituciju ombudsmena o njenoj realizaciji.	23 - Zdravstvo	Nema odgovora	NE	Treba istaknuti da je Institucija prethodno izdala preporuku broj P-150/17 dana 05.07.2017. godine u predmetu registriranom pod brojem Ž-SA-04-324/17 u svrhu otklanjanja diskriminatorne odredbe. Iz tog razloga u preporuci koja je izdata u ovom predmetu broj P-44/18 dana 12.02.2018. godine ukazano je na potrebu korištenja drugih dokaznih sredstava. Zavod na ovu preporuku nije dostavio odgovor ali je dostavio odgovor na preporuku broj P-150/17 u kojoj je naveo da ostaje pri odredbama Odluke na koju se žalba odnosi.
Ž-SA-04-738/18	P-247/18	P R E P O R U K U: Direktor Psihijatrijske bolnice KS 1. Da smještaj pacijenata u Psihijatrijsku bolnicu KS, u svim slučajevima obavljaju u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama i vode računa o zakonom propisanim uslovima za smještaj u ustanovu.	23 - Zdravstvo	Nema odgovora	NE	Upućivanjem Preporuke Ombudsmeni Bosne i Hercegovine iscrpili su sva sredstva u nadležnosti institucije Ombudsmena, a radi čega su odlučili predmet zatvoriti.
UKUPNO	-	23 - Zdravstvo				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
7	7	1	1	3	0	2
POVREDA PRAVA :	24 - Socijalna zaštita					
Realizirana						
Ž-LI-04-360/17	P-26/18	P R E P O R U K U Načelniku Općine Drvar 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje kako bi Služba za opću upravu i društvene djelatnosti u najkraćem roku odlučila po zahtjevu žalitelja za jednokratnu novčanu pomoć. 2. da najkasnije u roku od 10 dana, obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim mjerama i radnjama po ovoj preporuci.	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke Služba za opću upravu i društvene djelatnosti dostavlja izjašnjenje od 29.01.2018. godine, u kojem se ističe da je „N.N. podnio zahtjev načelniku Opštine Drvar za dodjelu jednokratne novčane pomoći u kojem navodi da ima mjesečna primanja u iznosu od 450,00 KM“...te je nakon provedenog postupka utvrđeno „da je žalba N.N. neosnovana imajući u vidu sve navedene dokaze ka i činjenicu da u Drvaru ima veliki broj ljudi koji nemaju nikakva primanja a kojima je neophodna novčana pomoć iz sredstava kojima Opština Drvar raspolaže“. Uz navedeni odgovor Služba je dostavila i Rješenje od 10.01.2018. godine, koje je donio načelnik Opštine Drvar, a kojim se N.N. ne priznaje pravo na jednokratnu novčanu pomoć. Dana 06.03.2018. godine, podnositelj žalbe obavještava instituciju Ombudsmena da nije podnosio žalbu na doneseno rješenje.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-04-735/18	P-166/18	P R E P O R U K U Centru za socijalni rad Cazin 1. Da imajući u vidu naprijed izneseno, u skladu sa svojim nadležnostima iznađu mogućnosti i učine dodatne napore kako podnositeljica žalbe ne bi ostala stambeno nezbrinuta; 2. Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	Institucija ombudsmena je dana 30.07.2018. godine zaprimila odgovor od strane JU Centra za socijalni rad Cazin, u kojem se između ostalog navodi: „ Naša ustanova u svom vlasništvu nema stanova koji bi se pružili na korištenje stambeno neobezbjeđenim licima, niti na području grada Cazina ima takvih stanova. Imenovana se u našu ustanovu obraćala lično, informativno te smo je uputili da svoja prava po pitanju bračne stečevine mora pokrenuti ličnim putem. Obzirom da ista navodi da ima zdravstvenih problema putem naše Ustanove može predati zahtjev za ostvarivanje prava na ličnu invalidninu i tuđu njegu i pomoć, te je upućena u ostala prava i mogućnosti koje joj naša ustanova može pružiti. Također, imenovana ima bliže srodnike koji joj mogu pomoći u rješavanju stambenog pitanja, odnosno da joj pruže privremeni smještaj.“
Nema odgovora						
Ž-BL-04-327/18	P-272/18	PREPORUKU: Ministru za izbjeglice i raseljena lica 1.Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena , na način propisan Zakonom o ombudsmenu o ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je naprijed navedeno 2.Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	24 - Socijalna zaštita	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
UKUPNO	-	24 - Socijalna zaštita				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
3	3	1	0	1	0	1
POVREDA PRAVA :	25 - Penzije					
Realizirana						

Ž-BL-04-846/17	P-59/18	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsme o načinu ispoštovanja ove preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke, dostavljen je odgovor broj: 1189121464 od 04. 04. 2018. godine u kojem je navedeno „...obavještavamo Vas da smo dopisom od 20.12. 2017. godine obavijestili imenovanog da je postupljeno po presudi Okružnog suda u Banja Luci broj: 11 0 U 01348 14 U od 13. 03. 2015. godine, i da nije došlo do promjene u isplati penzije, s obzirom da se penzija i dalje isplaćuje u skladu sa odredbama člana 85. i 85a. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 134/11,82/13 i 103/15. Naime, presudom Okružnog suda u Banjaluci sud je u sporu pune jurisdikcije riješio ovu upravnu stvar i počev od 01. 02. 2010. godine odredio iznos penzije koji je manji od najnižeg iznosa penzije utvrđene navedenim članom zakona...” Preporuka se smatra ispoštovanom.
Ž-BL-04-844/17	P-140/18	PREPORUKU direktoru Kantonalne administrativne službe za Sarajevki kanton Federalnog zavoda za PIO/MIO 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje, koje se odnosi na okolnost da li je u međuvremenu pokrenuti postupak, od strane ovog organa okončan donošenjem odgovarajućeg rješenja 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Odgovorna strana u roku koji joj je određen preporukom nije obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima u cilju njene realizacije. Aktom od dana 03.09.2018. godine o činjenici izdavanja preporuke upoznat je direktor Federalnog zavoda za PIO/MIO, kome je naloženo da u roku od 15 dana računajući od dana prijema obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim radnjama kako bi se izdata preporuka ispoštovala. Aktom broj: FZ12/2/1-35-2-47600-16/17, od dana 17.09.2018. godine, odgovorna strana obavijestila je Ombudsman Bosne i Hercegovine da je okončala postupak po oba zahtjeva podnositeljice žalbe (zahtjev za invalidsku penziju podnesen 11.07.2001. godine, a dostavljen odgovornoj strani 21.08.2017. godine i zahtjev za starosnu penziju podnesen 14.08.2017. godine), koje je podnositeljica žalbe podnijela putem Fonda PIO Republike Srpske, ta da joj su isti dostavljeni na adresu.
Ž-SA-04-279/18	P-163/18	PREPORUKU KANTONALNOJ ADMINISTRATIVNO SLUŽBI ZA TUZLANSKI KANTON, FEDERALNOG ZAVODA ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmanima za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	S tim u vezi, dana 07.08.2018. godine zaprimljeno je izjašnjenje broj: FZ6/2-49-4-6450-2/18 od 03.08.2018. godine u kojem se, između ostalog navodi: „...KAS Tuzla u predmetu imenovane dana 01.08.2018. godine donijela privremeno rješenje M.B. 6961173655 o priznavanju prava na porodičnu penziju.“ Ombudsmeni BiH konstatuju da je Preporuka, broj: 163/18, ispoštovana.
Ž-SA-05-789/18	P-213/18	P R E P O R U K U JU Službi za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine Federalnom zavoda PIO/MIO • da odmah a najkasnije u roku od 15 dana od prijema preporuke kontrolom podataka, evidencija i u skladu sa propisnim procedurama i zajedničkom koordinacijom osiguraju mehanizam i riješe procedure obrade i unosa podataka o stažu i plaći N.N., te donesu stalno rješenje o ostvarivanju prava na penziju u punom iznosu; • da se u roku od 15 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsme Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Aktom broj FZ7/2-49-4-12120-2/18 od 12.10.2018. godine Federalni zavod PIO/MIO, KAS Zenica je obavijestio Instituciju ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine da je služba donijela trajno rješenje o penziji za podnositelja žalbe, te u prilogu dostavila kopiju rješenja.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-226/18	P-108/18	P R E P O R U K U 1. Da direktor i Nadzorni odbor PS „Vitezit“ d.o.o. Vitez poduzmu mjere u cilju konačne realizacije potraživanja iz pravosnažnih presuda koje se odnose na žalitelja; 2. da se žalitelju uplati razlika doprinosa i ostale obaveze; 3. da najkasnije u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana o načinu realiziranja ove preporuke.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Ž-BR-04-43/17	P-73/18	-Javnom preduzeću Elektroprivreda Bosne i Hercegovine Sarajevo - Podružnici „Elektro distribucija“ Tuzla, poslovnici Gračanica -Federalnom ministarstvu za pitanje boraca Sarajevo 1. Da u koordiniranoj suradnji preduzmu sve potrebne mjere iz svoje nadležnosti u svrhu rješavanja problema žalitelja, te da dostave sve podatke koji su žalitelju potrebni, a radi ispunjavanja uslova za sticanje invalidske penzije. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-SA-04-1132/17	P-145/18	PREPORUKA Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine treba poduzeti aktivnije mjere u cilju rješavanja pitanja uplate doprinosa za N.N.. Poziva se Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine da obavijesti o realizaciji ove preporuke u roku od 90 dana od dana prijema	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.

Ž-BL-04-292/18	P-134/18	INICIJATIVU za izmjene i dopune Zakona o penzijskom i invalidskom Republike Srpske članom 39. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske predviđeno je: Lice iz člana 37. ovog zakona ne može se odreći posebnog staža koji je utvrđen rješenjem <u>Fonda</u>	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 10.01.2019. godine. Postupak je u toku.
Ž-SA-04-742/18	P-199/18	P R E P O R U K U 1. Da se u što skorijem roku realizira pravo, odnosno isplati optremine podnosiocu žalbe koja mu pripada po osnovu rješenja Komisije za koncesije Bosne i Hercegovine broj: 01-34-1-7-05-6/18 od 26.02.2018. godine; 2. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema preporuke.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
Ž-SA-04-1008/18	P-287/18	P R E P O R U K U 1. Da FZ PIO/MIO korisnike penzije ubuduće blagovremeno pismeno informira o promjenama koje se odnose na promjenu statusa i korištenje prava iz penzijskog/mirovinskog i invalidskog osiguranja; 2. Da u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene o preduzetim mjerama na realizaciji ove preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 16.01.2019. godine. Postupak je u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-04-465/17	P-60/18	P R E P O R U K U • Da preduzme sve potrebne mjere i radnje i podnosiocu žalbe uplati doprinose iz penzijsko-invalidskog osiguranja za označeni vremenski period. • Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	Dana 30.03.2018. godine dostavljen je odgovor broj: 01/1-155/18 iz koga proizlazi da je Dom zdravlja Novo Goražde zdravlja u teškoj finansijsko-materijalnoj situaciji, te da nije u mogućnosti da u roku od 30 dana ispoštuje preporuku Ombudsmena. Dalje se navodi će svoje obaveze prema bivšoj radnici izvršiti kada bude u mogućnosti, a da će se do tog momenta uplata doprinosa vršiti odloženo, po osnovu Rješenja o odgovori plaćanja poreskih obaveza. Preporuka se smatra neispoštovanom.
Nema odgovora						
Ž-BL-04-838/18	P-304/18	P R E P O R U K U Okružnom sudu u Banjaluci Da, ukoliko su ispunjeni uslovi, donese presudu koja će u svemu zamjeniti konačni upravni akt tuženog i sam riješiti stvar presudom, posebno imajući u vidu da tuženi već u pet prilika u istom predmetu nije postupio po pravosnažnoj presudi Okružnog suda i Da obavijesti Ombudsmene BiH o odluci u navedenom predmetu U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	25 - Penzije	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
UKUPNO	-	25 - Penzije				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
12	12	4	0	6	1	1
POVREDA PRAVA :	26 - Tužilaštva					
Realizirana						
Ž-BL-05-641/18	P-243/18	PREPORUKU glavnom okružnom javnom tužiocu Okružnog javnog tužilaštva Trebinje 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	26 - Tužilaštva	Realizirana	DA	Aktom broj: 294-1/18, od dana 06.11.2018. godine, Tužilaštvo je dostavilo odgovor na izdatu preporuku, u kome navodi koje su radnje preduzimane u predmetu. Izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
UKUPNO	-	26 - Tužilaštva				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	1	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	27 - Pravobranilaštva					
Realizirana						

Ž-BL-05-608/17	P-137/18	PREPORUKA 1. Da u okviru svojih nadležnosti preduzmu mjere i aktivnosti kako bi se riješilo stambeno pitanje podnositeljice žalbe, uvažavajući mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci; 2. Da u okviru svojih nadležnosti razmotre svaku zakonsku mogućnost da pomognu podnositeljici žalbe, uvažavajući tešku materijalnu i zdravstvenu situaciju u kojoj se nalazi; 3. Da u roku od 60 dana, računajući od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Instituciju o preduzetim aktivnostima i rokovima na realizaciji iste.	27 - Pravobranilaštva	Realizirana	DA	Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, aktom broj: 18.03/1-07-361/18 od dana 06.07.2018. dostavlja odgovor na izdatu Preporuku. Kako navode, prema važećim propisima nema pravni osnov za rješavanje stambenog pitanja podnositeljice žalbe, te ističu da ukoliko Zakon o zaštiti žrtava ratne torture stupi na snagu, podnositeljica žalbe ne može riješiti stambeni problem ni na osnovu tog zakona, jer tim zakonom nije predviđeno pravo na stambeno zbrinjavanje žrtava ratne torture. Ministarstvo rada i boračko invalidske zaštite Republike Srpske aktom broj: 16-03/1-56-57-2/18 od dana 15.08.2018. godine dostavlja odgovor na izdatu Preporuku. U svom odgovoru navodi da nisu u mogućnosti podnositeljici žalbe ponuditi pomoć u vidu alternativnog smještaja, jer je porodica N.N. status izbjeglog/raseljenog lica izgubila 2004.godine. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni konstatuju da su nadležni organi razmotrili mogućnosti kako bi podnositeljica žalbe ostvarila svoja prava i shodno tome postupili u skladu sa Preporukama Ombudsmena
UKUPNO	-	27 - Pravobranilaštva				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	1	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	28 - Predmeti korupcije					
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-05-662/18	P-313/18	PREPORUKU predsjedavajućem Odbora državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	28 - Predmeti korupcije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 28.12.2018. godine. Postupak je u toku.
UKUPNO	-	28 - Predmeti korupcije				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	29 - Migracije i azil					
UKUPNO	-	29 - Migracije i azil				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	30 - Sloboda okupljanja					
UKUPNO	-	30 - Sloboda okupljanja				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	31 - Advokati					
UKUPNO	-	31 - Advokati				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	32 - Inspekcije					
UKUPNO	-	32 - Inspekcije				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	33 - Besplatna pravna pomoć					
UKUPNO	-	33 - Besplatna pravna pomoć				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0

